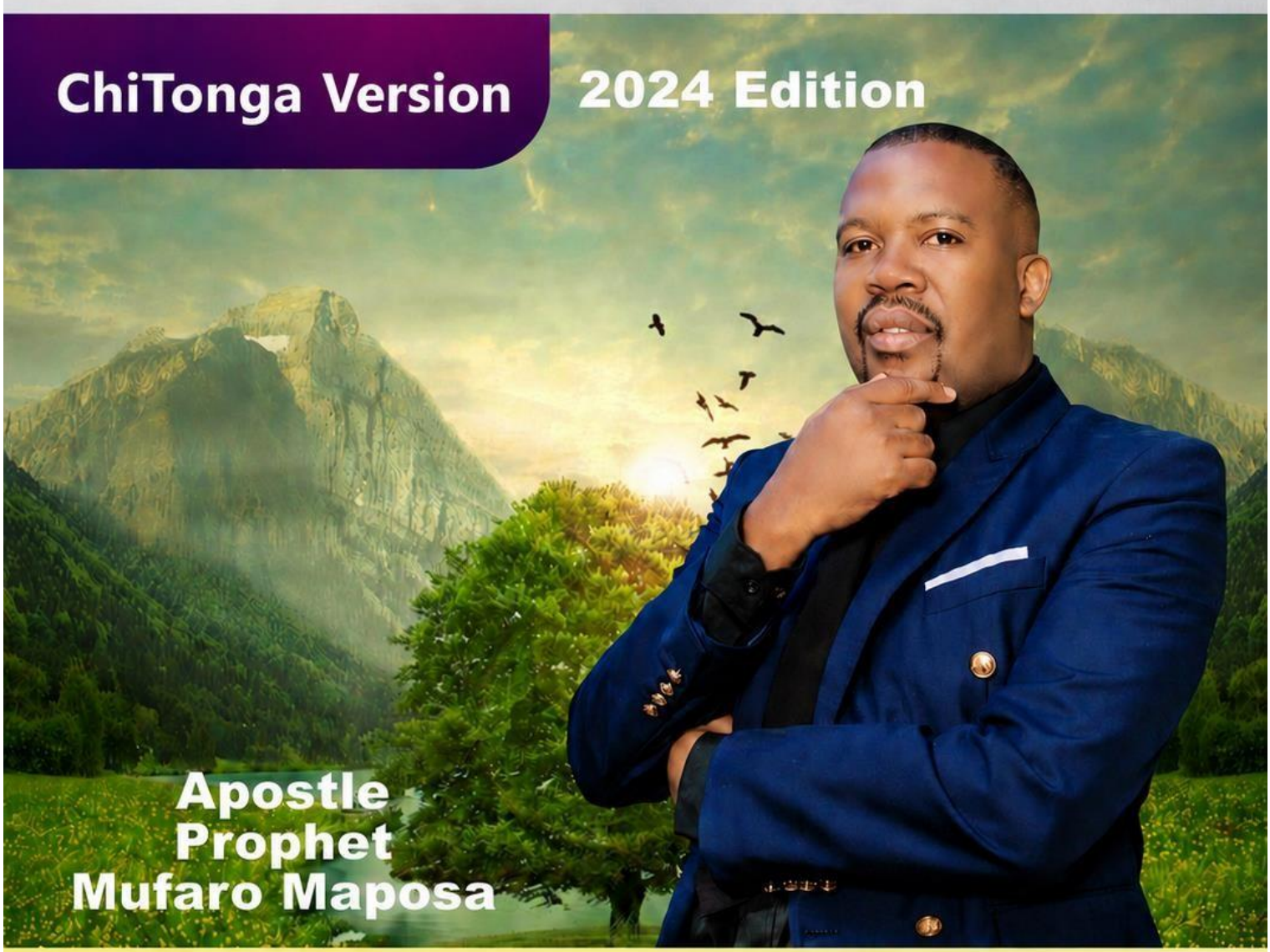
SONSHIP LIFE TRAINING CENTRE MANUAL

ChiTonga Version

2024 Edition

Apostle
Prophet
Mufaro Maposa

MANIFEST SONS OF GOD MOVEMENT

MBALI ZYA MULEMBI

Mufaro Maposa wakazyalwa pa buzuba bwa 8 Janyuwale 1985 mu Harare, Zimbabwe. Wisi wakwe ngu muZimbabwe, alimwi banyina nguMumosotho wakazyalelwa mu Lesotho. Wakakulila mu Lesotho kuzwa naakali a mwaka omwe wakukomena. Wakaponesegwa a myaka iili kkumi ayotatwe (13) mu 1998, naakali mu Gileydi 8.

Mpoonya kumana Matric, wakaunka ku Koleji ya Bbayibbele, awo Leza mpaakatalika kumusololela kujatikizya The Manifest Sons of God Movement amwi a zisololelo zyaayo alimwi a milimo yaayo (Romans 8:19). Leza wakamusololela zyiingi zya chisololelo eechi alimwi a milimo yaacho mwini kupitila mu ziloto, zibono alimwi a zisololelo, mbuli naakali kusoma Bbayibbele alimwi akupitila mu kusoma mabuku. Zyakamutolela myaka iili yotatwe kupegwa chisololelo choonse. Naakamana zifundo zyakwe ku Koleji ya Bbayibbele mu 2005, wakaboola ku Lesotho alimwi wakatalika The Manifest Sons of God Movement mu 2006.

Mufaro Maposa ngu Mupostolo alimwi ngu Muprofeeti. Ngo mweendelezi alimwi Mweendelezi Mukando wa The Manifest Sons of God Movement and New Testament Church. Wakalobola mwanakazi mubotu zina lyakwe ngu Faith Maposa.

MBUNGANO YA BANA BA LEZA BAKASOLWEKA

MANWALI YA SENTA YA KUSAMBISYA: Manwali aya aelede kusambisyigwa a muntu wakamana alimwi wakapasa zifundo zya International Training Centre a mabbili aa 90% naainda. Weelede kulondolola mu nzila njiyonya njyaakacita Mupostolo-Muprofeeti Maposa mu bbuku lya International Training Centre alimwi mu ma Audio. Musikwii uusyoma manwali aya weelede kuayasoma naali alikke, kasoma malembe oonse, mpawo akazye aayandaule alimwi amwi a musambizi mu **kilasi.** Eeci nchakuti mu kilasi tamuna ciindi cakusoma malembe oonse. Cilakonzya alimwi kuti musikwii amvwisise kabotu maningi naa wasoma alikke lutaanzi. Manwali aya aelede kumanikwa mu mwezi omwe buyo naa zifundo zili zyone naa zytaanu pa wiki. Uusambisya weelede kutondezya nguzu zya Muuya Uusalala antoomwe a zifundo zyaakasambisya. Kufundisya kwiinda kumwi buzuba bomwe kulakonzya kucitwa naa ciindi cilikoUusambisya manwali aya weelede kucita zyoonse zyezyo zyalailwa mu manwali aya kujatikizya zifundo. Cakutondezya ncakuti naa manwali aamba kuti muntu weelede kutondezya boonse buntu bwa muntu alimwi a buntu bwa Buleza. Oyo uutakoni kutondezya zintu ezi takafaneli kusambisya manwali aya. Muntu uuli boobo weelede kusambisyigwa lutaanzi alimwi akabona ma DVD aa Mupostolo-Muprofeeti Maposa lyoonse **(alimwi alajanika pa YouTube ku Sonshiplife ITC),** Kucita boobu kulamugwasya kutondezya zilikwaamba alimwi a zipo kuzwa kuli Leza kabotu. Musikwii weelede kuba a DVD iili a zifundo ezi zilembedwe kuti "The Manifest Sons of God Movement Audio DVD" alimwi a yimbi iili a kulembwa kuti "The Manifest Sons of God Movement Practical DVD" alimwi weelede kuzyibona lyoonse. Mavidiyo oonse aya aajisi kusangika manje pa YOUTUBE, pa Sonshiplife ITC page yesu (ITC caamba kuti International Training Centre) alimwi a pa website yesu www.voiceofgodfm.co.ls, mpawo ukasekeze ku materials yesu.Mpoonya musikwii weelede kusoma bbuku lyakali alikke alimwi a malemba oonse a Bbayibbele naa aboola kumunzi. Kwakumana zifundo ezi, kulaba ciindi cakuti basambisye mbuli baprofeeti ku bantu boonse bamana zifundo ezi**. Ciindi eeci cakuprofeeta cilakusolelwa kuzubulula alimwi akubusya zipo, milimo ya kusalwa alimwi a mapulani a Leza kumusyobo womwe awomwe wamukombi. Oyo wamana zifundo ezi weelede kumana kuya kucita International Training Centre kujatikizya kusambisyigwa kwa buleli. Senta eeyi ya kusambisya ilabambila mukombi mu lukutaano lwakwe lwa Chikombelo ca Chikristu, pele International Training Centre ilabambila muntu kujatikizya buleli.**

ZIFUNDO

1) **UKUZYALWA BUPYA**
2) **MAUBAPTIZO**
3) **LUKUTANO LWA LUKUTEGWA KWA LEZA**
4) **KULEKELELA**
5) **BANA BA LEZA BAKASOLWEKA**
6) **LEZA**
7) **MBWENI KULIZYIBA IZOBO LYA LEZA**
8) **BULEME BWA LEZA**

9) **CHIKUNDANO CA KALI ALIMWI CHISWA**
10) **BUUMI BWA MWANA WA LEZA (BUUMI BWA KUZIBUKILA)**
11) **AGAPE (KUBWALA MUKUSYOLWA LUKONDA)**
12) **BULELI ALIMWI KUBWEDELANA**
13) **KUPA**
14) **UNGO MUMWE MUZILA ZYONSE ZYANSI (KUBANDIKIZYA BAKAMBI)**
15) **MAANGELI**
16) **DIYABOLO ALIMWI AAMADIMONI**
17) **KUZUZIKIZYA MAPULANI A LEZA MU BUUMI BWAKO**
18) **CHISUNGU**
19) **CHISUNGU CHITAKALEKELELWIZYI**
20) **KUSANGANA ALIMWI A KULOMBANA**
21) **KUINGULULA ZISAMBISYO**
22) **MBWENI KUSOMA BBAYIBBELE MU NZILA YAKWE YA KULUNGAMA**
23) **MAZULU A KUMUUYA**
24) **ESCHATOLYOGY/MAZUBUBA A MAMANINO**
25) **CIKOMBOKA CA MWAMI / KUCITA CHILYO CA MWAMI**
26) **KUSUNGULULA ALIMWI KUSANDULA**
27) **ZIFUNDO ZYA BULELI**
28) **ZIFUNDO ZYA BOONSE BASALILWE KUBA MU MILIMO YOTANU YAKUUSUNGWA**
29) **MBWENI KUKUZIMIKILIZYA MUNTU WAKO WA LEZA**
30) **MBWENI KUSANDULA ALIMWI KULANGIZYA HOMECELL**

(Bikka bbuku lyako akavharo kabotu kuti litajokeki kapati.)Lambula website yesu pa www.manifestsons.co.za, ilakambauzya kujatikizya mutendeleli uyu alimwi a mbuli muntu angaba cibeela caawo alimwi azintu zimwi.Kugwasyigwa alimwi akukwatanizyigwa:First National Bank, Nambala ya Akawunti: 62307965361 Bbranchi: 230-234

UKUZYALWA BUPYA **Kuzyalwa Bupya Kucanina Nji? (Johane 3:3-8)** Kuzwalwa bupya kuzwa ku maziba alimwi a Muuya nkukuzwalwa kuzwa ku izwi lya Leza alimwi a Muuya Uusalala. Maziba aamba pano ngachifwanikizyo cazywe lya Leza (Efeso 5:26; 1 Petro 1:23).

Takuyambi kubaptizigwa a maziba, nkuti kubaptizigwa a maziba kucitika kumuntu wamana kuzyalwa bupya.Eeci caamba kuti muntu ulazywa izwi lya Leza (lyiili mbubo mbwa mbuwa mbwa Jesu Klistu) alimwi naa wakalizumina mu mutima wakwe akuyumika a munwe wakwe kuti Jesu ngu Mwami alimwi ngu Mupwesi, mpoonya Muuya Uusalala ulabusa mubuntu bwakwe bwa muntu mwebo weema wamulimo wesono bwakali mubwa mwebo wakwe alimwi akumupa butuntu buswa bulilule bulanga mbubo mbwa Leza mwini (BaRoma 10:9).Butuntu obu bulazyalwa mu mwebo weema wamukombi. Kuzwalwa kuzwa ku izwi lya Leza kwaamba kuzwalwa kuzwa kuli Leza Mwini, nkuti Leza alimwi a izwi lyakwe bintu bimwe (Johane 1:1, 12). Luutaanzi lwakutambula Mwami Jesu Klistu mu bumi bwesu, twakali bafwa muumuuya. Kufwa muumuuya kwaamba kutelekana a Leza. Twakali kutelekana a Leza kwiinda mu buntu bwesu bwa kusyona obwakazyalwa kuzwa kuli Adamu. Tootwe twakazyalwa a buntu obu bwa kusyona kupitila mu kuzyalwa kwasu kwantanganana, okwakazwa kubazyali besu baanyika.Adamu naa wakasala kusyona, wakatambula buntu bwa kusyona. Pele, muntu oonse uusika kuzwa kuli Adamu uzwalwa a buntu bwa kusyona mu mwebo wakwe weema alimwi uzwalwa ansi a mulandu ooyu ooyu wambwa a kusyona alimwi a zyakuyumya zyakwe.Naa twatambula Jesu Klistu, Leza ulatupa buntu buswa bulilule, obulanga mbubo mbwa Leza mwini, alimwi tulaba bana bakwe banakubotu (Bagalatiya 3:26, Johane 1:12).Mazwi aamba kuti "kuzyalwa bupya, kuponesegwa, kululamisigwa, kucitwa balilule, kusalwa bupya, kuzyalwa kabotu, kubwezedwa kuli Leza" alamba chintu chimwe buyo, ncakutambula Jesu Klistu kuba Mwami wako alimwi Mupwesi wako***. Kujanwa nkumilimo ya lusyomo pe, pele nkumilimo ya butete (Efeso 2:8, Johane 3:16). Eeci caamba kuti twaponesegwa kapati kwiinda mukuzumina zyakacitwa a Klistu kulusya lwa Kalivari. Takupitila mu milimo yesu mibotu naa mu busalala bwesu bwa muntu nkutwaaponesegwa, pele nkupitila mu butete kwiinda mulusyomo lwalo lwalo. Milimo yesu mibotu yandilila buyo naa mizikizo yakuponesegwa kwesu.***

MPUNO YA KUPONESWA (NAKUBA KUZYALWA BUPYA):

Naa ulakonzya kuzyalwa bupya, ambila mpuno eeyi iyesuula:
Taata Leza, ndiza kuli nduwe mu zina lya Jesu Klistu. Ndazumina mu mutima wangu alimwi ndalambilila a kanwa kangu kuti Jesu Klistu ngu Mwami alimwi Mupwesi wanyika welekede. Ndazumina kuti wakafwa kulusya a cuuno cakufwa peenda lwangu alimwi wakabusigwa kuzwa kubafwa. Ino ndamutambula kuba Mwami wangu alimwi Mupwesi wangu, Amen..

Naa wamana kubamba mpuno eeyi, uli mwana wa Leza wazyalwa bupya. Ino uli muli Taata. Zisuno zyako zyoonse zalekelelwa alimwi wapegwa buntu buswa kapati bulilanga mbubo mbwa Leza mwini mu mwebo wako weema. Waponesegwa kuzwa kumulandu wakusyona alimwi a mulandu wakusyona, ooyu ngu kulekana a Leza, lufu alimwi a mulilo wa kulekela buyo kunyima lufu lwa mubili, malwazi, busai, zilumbano alimwi azintu zimwi. Weelede kuzumina cinji eeci a lusyomo alimwi ukucitako.

Kunyima kwa kusandulula eeci, ambila mpuno antoomwe abo boonse baswiilila kutambula Jesu Klistu mu bumi bwabo. Basandululile kujatikizya kusalazya kwa kutopepa naa kulamya bafwa alimwi akulomba kwiinda mu bantu bamwi, nanka bafwa naa balibumi, alimwi a kuleka milimo ya mumnyama alimwi a bumi bwakusyo.

Bagalatiya 5:16-23 alimwi a 1 Bakorinto 6:9-12 ilatondezya bumi bwesu bwakali kulila lutaanzi lwakutambula Jesu Klistu mu bumi bwesu alimwi a mbuli bantu batatalisyi kukomba mbubasungilizya bumi bwabo. Pele, inga tatuzali bupya alimwi twazuminwa a Leza kwiinda muli Jesu Klistu Mwami wesu, tulafunika kuleka milimo ya mumnyama nkaambo taitonzyi kutufanela mbuli bana ba Leza, ino tuli mu Buleme bwakwe.

***BUKALI BWA KUMVWA:** Ino naa twazyalwa bupya, tulafunika kukomena mu kumvwa izwi lya Leza. Kumvwa kwesu izwi lya Leza ndiko kutufunika kuti tulame bumi mbubo Leza adefuna kuti tulame (Johane 8:32, Hosea 4:6). Mukombi naa uletambula kumvwa kwa muntu njwaali kuli Klistu alimwi akuyenda a lusyomo, lyoonse ulaba a kucinda mu zintu zyoonse zyamubumi alimwi aadiyabolo takonzyi kumukwata. Takafambi kuyuka alimwi akuyanda kuponesegwa. Kumvwa kulapegwa busunko bwacincine muli Klistu.

BUKALI BWA KUSUNKULULA IZWI LYA LEZA: Naa Mukristu wasunkulula izwi lya Leza (Bbayibbele), inga wakonzyi kuyenda mu buntu bwa Leza kabotu — buntu bwa Leza ndibo buntu bwa Leza buli mwebo weema waswa wakasikwa bupya wamukombi. Kusunkulula takuyambi kusoma izwi lya Leza cakufwambaana buyo akumana, pele kulayandika kusoma izwi lyakwe a kuzyumya alimwi a kumvwisisya. Kulatola kusoma lyoonse alimwi akulizumina a kunyampwa, alimwi akulambila a kanwa kasu (Joshuwa 1:8, 2 Bakorinto 3:17-18).Naa tuyenda mu buntu obu, tulamila mbuli Leza Mwini, alimwi tapana chintu chingakatandika nzira yesu. Ciyandisyo cako alimwi a kucinda kwako mu bumi nkukumvwa zyaamba Leza kujatikizya iwe, alimwi ukasunkulule bucincide ebo lyoonse.Naa wamvwa naa wasoma izwi lya Leza, izwi lilaboola ku mizeezo yako, pele naa wasunkulula izwi lya Leza, izwi lilaba cibeela ca mwebo weema wako. Izwi lilazumanana kukugwasya buyo naa lili mwebo weema wako alimwi likabala mizikizo njuyanda mu bumi wako. Lilakucita kuti ube cintu njicalambila.

MABAPTIZO

Izwi lya kuti **"Baptism"** lyaamba kuti **"kuzundumilwa kapati".** Cikombelo ca Chisungu Ciswa cilatondezya misyobo itatu ya mabaptizo. Atulange kuyoozyibona kamwi kamwi:

KUBAPTIZIGWA MUKRISTU (Bagalatiya 3:26-29): Kubaptizigwa muli Klistu nkukuzalwa bupya naa kuponesegwa. Kwitwa kuti Baptism nkaambo naa twatambula Jesu Klistu mu bumi bwesu, tulazundumilwa kapati muli Yeye mu mwebo weema yesu; eeci ncakali kuti kwaambwa kuti, **"tuli muli Klistu"** alimwi tulaba cibeela ca mubili wakwe (Efeso 5:30, 1 Bakorinto 12:12-16).Bbayibbele lyaamba kuti tulaba mwebo omwe a Yeye (1 Bakorinto 6:17). Eeci tacambi kuti tulaba Yeye, pele caamba kuti tulaba omwe a Yeye mu mwebo weema (Efeso 5:32).

BAPTIZO YA MAZIBA (Mateyo 28:19)

Kubaptizigwa mu maziba nkukuzundumilwa kapati mu maziba. Kodi baptizo ya maziba iamba nji? Izwi lya kuti **baptizo** lyaamba kuti **kuzundumilwa kapati.**

Chilikwii cakuzyubulula kuli bantu bambi zyakacitika munda amuntu naa wakatambula Jesu Klistu. Ncikulikwii cakuzyibana kwesu a Klistu mu lufu lwakwe alimwi a kubusigwa kwakwe (BaRoma 6:1-12). Naa twatambula Jesu Klistu mu bumi bwesu, buntu bwa kusyona bwakali munda mwesu bwakabuzigwa, naa inga twaamba kuti muntu wa kale wakali a kusyona wakafwa, alimwi muntu muswa wakazyalwa, ooyo uuli a buntu alimwi a bumi bulyo bwa Klistu. Zintu zyoonse ezi zicitika mu mwebo weema wamuntu naa muntu watambula Jesu Klistu kuba Mwami alimwi Mupwesi wakwe.Lino naa twabaptizigwa mu maziba, tulatondezya cilikwii cakuzwa kwasu kuli kusyona alimwi akubusigwa kubumi buswa antoomwe a Klistu. **Naa twangena mu maziba, tulayungizigwa a Klistu mu lufu lwakwe, naa tuli ansi a maziba; tulayungizigwa a kufwaikwa kwa Klistu, naa twazwa munsi a maziba, tulayungizigwa a kubusigwa kwakwe. Mu mizeezo yesu, tulayibamba kuti muntu wa kale alimwi a muntu wakali a kusyona wakasala alimwi wakaikwa mu maziba, alimwi muntu muswa wakabusigwa mufwanikizyo, uuli mbuli Klistu mu kululama kweelede alimwi a busalala (Bakolose 2:11-13, BaRoma 6:11).**

Baptizo eeyi ncikwii cakuulaya akuluba (Milimo 2:38): A baptizo eeyi tulatondezya kuti twaluba bumi bwesu bwa kusyona, alimwi twatambula bumi bwa Jesu Klistu, alimwi twalibambila kumubumbila.Baptizo tailiponesyi muntu, pele nguzu zayo zili mukuti tulayandaula milawu ya Jesu nkaambo wakalailila bantu boonse bali mu Buleme bwakwe kuti babaptizigwe mu maziba (Mateyo 28:18-20). Bakombi boonse bazyalwa bupya bafunika kubaptizigwa mu maziba.

Bakombi bafunika kubaptizigwa mu zina lya Taata, Mwana (Jesu Klistu) alimwi a Muuya Uusalala (Mateyo 28:19), alimwi basundumizigwe kamwi mu maziba.

BAPTIZO YA MUUYA UUSALALA ALIMWI A MULILO (Mateyo 4:11, Milimo 1:8): Kubaptizigwa mu Muuya Uusalala nkukuzuzigwa a Muuya Uusalala. Muuya Uusalala ulaingila muli twe naa twatambula Jesu, alimwi naa waingila mu bumi bwesu, ulaingila mu kuzuzika. Taingili mu cibeela buyo, pele ulaingila kapati. Lino naa twabaptizigwa muli Yeye naa twazuzigwa a Yeye, eeci caamba **kuba kuba a nguzu kuzwa ku Muuya Uusalala alimwi kuti Muuya Uusalala ulakonzya kuyenda kupitila mu mukombi kuti azubulule mwini.** Naa Muuya Uusalala waingila mu bumi bwesu naa twatambula Jesu, ulacita mulimo wakutuzwalila bupya mu mwebo weema yesu, alimwi ulatupa buntu bwa Leza mu mwebo weema yesu, mpawo tulaba bana ba Leza babanakazi alimwi abanakwa. Pele a baptizo eeyi, ulatupa nguzu alimwi a bukonzyi bwakuyenda kabotu a Leza alimwi akubamba butondezi bwa Jesu a nguzu.Baptizo eeyi yitwa kuti baptizo ya Muuya Uusalala alimwi a mulilo nkaambo ca milimo iili ibili njyacita, pele icili baptizo ibotu buyo. Mulimo wakusaanguna uusandulwa a Muuya Uusalala nkugwasya mukombi kuyenda kabotu a Jesu Klistu, nkuyenda munzila njayanda Jesu. Mulimo weyibili nkupa mukombi nguzu kuti abambe butondezi bwa Jesu a nguzu.

Mulilo kwaamba nguzu. Eeci nkubamba butondezi kujatikizya kubusigwa kwa Jesu a nguzu, zilikwaamba, zipo, zintu zyakusama alimwi a zintu zyakusama zya nguzu (Milimo 4:33**)Baptizo eeyi ilabala chipo cakuyandaula mumilaka mu bumi bwamukombi**llapa alimwi mukombi bukonzyi bwakuyenda kabotu a Muuya Uusalala alimwi akucita milimo ya zipo zyakwe kabotu**. Bakombi bamvwa mulimo wa baptizo eeyi naa balomba kapati mumilaka.** Baptizo eeyi ibala chipo cakulomba mumilaka alimwi a bukonzyi bwakuprofeeta mu bumi bwamukombi. Tulakonzya kusandulula mumilimo iijaya mbuti milaka alimwi a buprofeeti.

Ilapa alimwi mukombi bukonzyi bwakuyenda kabotu a Muuya Uusalala, alimwi akucita milimo ya zipo zimwi zya Muuya Uusalala kabotu. Mukombi ulabona cilikwii ca baptizo eeyi naa ulomba kapati mumilaka alimwi akubamba mazwi a buprofeeti lyoonse. Bakombi boonse bafunika kutambula baptizo eeyi naa bayanda kuyenda a Leza mu kuzuzika.
Baptizo eeyi lyoonse lili antoomwe a chipo cakulomba mumilaka alimwi a bukonzyi bwakuprofeeta. Chipo camilaka ncikwii cikusimikizya kuti mukombi watambula baptizo eeyi. Baptizo ya Muuya Uusalala, chipo camilaka alimwi a chipo ca buprofeeti cipegwa kubakombi boonse bayanda kucitambula.(Chipo ca buprofeeti tacambi kuti muntu ino ngu muprofeeti, tulakonzya kusandulula eeci kapati mu zifundo zijaya**.) Mukombi oonse wakalomba mumilaka alimwi wakaprofeeta naa wakazuzigwa a Muuya Uusalala mu Cikombelo ca Chisungu Ciswa. (Milimo 2:13, 10:44-47, 19:6)**

LUSYOMO LWA MUSHYOBI WA LEZA

Kuli misyobo ibili ya lusyomo ijubululwa mu Bbayibbele. Ngulusyomo lwa mushyobo wa Leza alimwi a lusyomo lwa muntu (naa lusyomo lwa mushyobo wa Tomasi). Lusyomo lwa muntu ndolusyomo lulazwa a bantu batalaponokegwi naa Bakristu basali kukoma alimwi abali a bumi bwa mubili. Lulamilila kupitila mu zintu zyesu zyotaanu zyakumvwa, ezyi ngue: kunwa, kubona, kunukila, kukwata alimwi a kumvwa. Muntu uutambula lusyomo luli boobu takonzyi kuyenda a Leza.

LUSYOMO LWA MUSHYOBI WA LEZA: Lusyomo luli luyungisigwa a Leza Mwini. Lulapegwa mu mwebo weema wamukombi naa wazyalwa bupya. Lulapegwa kumukombi mbuli mbuto mu mwebo weema wakwe wakasikwa bupya. Luli cibeela ca buntu bwa Leza buli mu mwebo weema wamukombi. Misyobo iyi ya lusyomo ilagwasya mukombi kuzumina muli Leza kabotu alimwi akuzumina mbuli Leza kabotu (Marko 11:22-24).Bbayibbele lyaamba kuti naa tuli mu nyika, tulayenda a lusyomo alimwi tiindili a kubona (2 Bakorinto 5:7).

Lusyomo muli Leza ncini?

Ncikuzumina, kuzumina alimwi akubamba zyaamba Leza mu izwi lyakwe kujatikizya zintu zyoonse. Eeci caamba kuti zintu zyoonse zyaamba Leza kujatikizya Yeye mwini, Bumi, twebo alimwi azintu zyoonse, ulazizumina, ulaziyumina alimwi ukazicitako. Eeli ngulusyomo lwacincine muli Leza. Lusyomo lwacincine muli Leza talwiyungulwi naa kubuzya izwi lya Leza, pele lulacita zyaamba izwi lya Leza.

BUNTU BWA LUSYOMO LWA MUSHYOBI WA LEZA

(1) Lusyomo luyimika mu izwi lya Leza lyaandikwa (Bbayibbele, ilitwa alimwi kuti Logos) alimwi a izwi lya Leza lyambwa a Muuya Uusalala kulimukombi (Rhema naa izwi lyambwa). Tulazumina zintu zyezyo tweelede kuzumina nkaambo Leza wakaziyamba kale mu izwi lyakwe. Lusyomo luzwi lya Leza alimwi a Muuya Uusalala zilisika antoomwe**.(2)** Lusyomo lulalalila mu izwi lya Leza. Muntu uuli a lusyomo ulalalila alimwi taambi kucita ciyaka kujatikizya chintu cini cini (BaHebrayo 4:3-4).**(3)** Lusyomo lulacita zyaamba izwi lya Leza (Jakobo 2:26):

Cakutondezya ngu cabaana babili abalomba mwana, mpoonya bakagula zyakufukila mwana alimwi a makwazu a mwana kutali kuno babona mwana a meso aabo a mubili**. (4) Lusyomo lulamba. -** Lusyomo lulazuzikizigwa a milimo alimwi a kulambila a kanwa (2 Bakorinto 4:13, Marko 11:23). **(5Lusyomo lulacita milimo mu zyakali alimwi a zili lino, taluli mu zyakuyakazya**. Naa walamba kujatikizya zyakuyakazya alimwi wakazilamila, uli mu lusyomo lwa kuyandila, tali mu lusyomo. Lusyomo lulazumina kuti chintu cali citwa kale ino, talili mu zyakuyakazya. **(6)Lusyomo lulaita zintu zitaliiko mbuli kuti ziliko,** alimwi naa lwaita zintu ezyo, zyezyo zyaitwa zilaboneka, alimwi zintu zyakali kuboneka zilabuzika (BaRoma 4:17). Lusyomo lulabona alimwi lulamba mizikizo ya ku mpelele ya chintu ooyo muntu alindilila. **(7)Lusyomo ndilubala lwa mwebo weema wamuntu wakasikwa bupya,** tali lya mizeezo naa moyo naa mubili. Lulacita milimo mu lubazu lwa mwebo weema alimwi a mabala alwo alabonwa mu lubazu lwa mubili. **(8) Lusyomo lulanguluka alimwi lulabamba.** Milimo ya lusyomo inga yakaoneka mbuli yakuyumya kumizeezo yamuntu, pele muntu uuli a lusyomo ulalizumina mu buntu bwa Leza. **(9)Lusyomo lulakomena kwiinda mukuziba izwi lya Leza, pele lulakomelezwa kwiinda mukucita naa (kuyandaula) izwi lya Leza (BaRoma 10:17). (10)** Lusyomo lwapegwa mukombi mbuli mbuto, pele kukomena kwalwo takuli cilemo (Mateyo 17:20). Mukombi ulakonzya kukomya lusyomo lwakwe kufwika kumupimo ngwaasala. **(11**) Lusyomo lulasekelela alimwi lulanganya izwi lya Leza alimwi lulayandaula matambuko a kucinda aanda zintu zitali kabotu (Milimo 16:2228). **(12**) Lusyomo lulacita milimo a kukutendela alimwi a kusyoma. Bantu ba lusyomo tabayandi kulilila. **(13)Lusyomo lulacita milimo kwiinda mulukonko (Bagalatiya 5:6).** Milimo yesu ya lusyomo ilatondezegwa a lukonko lwa mushyobo wa Leza.

Cakutondezya: *mukombi talangulwi kuti asebenzye lusyomo lwakwe kulumbika bamwi naa kucita bubi alimwi azintu zimwi. Lusyomo talukonzyi kucita kabotu naa pali kulekelana.* **(14) Lusyomo lulacita milimo alimwi lulayandaula izwi lya Leza mu zintu zyoonse (BaHebrayo 11:32). (15) Lusyomo talukani zintu zitali kabotu, pele lulazumina alimwi lulayandaula izwi lya Leza mu zintu zyoonse alimwi talulekeli zintu ezyo kucita kuti zilanganye mukombi**pele lulachinja zintu ezyo kwiinda mu milimo ya lusyomo iikakatala alimwi a kulambila kusikila. (Lusyomo talukani zintu zicitika, pele lulakana zintu ezyo kuzwa kuli kubelekela mukombi.) **(16**Lusyomo lulandila (BaHebrayo 6:12). Lusyomo lulacita milimo antoomwe a kulandila alimwi talulekezi naa kucemwa naa zintu zyamoneka kuti zyatalika kusisika. **(17)Lusyomo lulakakatala alimwi lulayumina (BaRoma 4:17-20, Luka 18:1):** Lusyomo talulekezi, pele lulakakata kumilila ku izwi lya Leza. **(18)** Lusyomo ngu mulawo uutachinji alimwi lyoonse lulacita milimo alimwi lulapa mizikizo naa lwasebenzegwa kabotu. **(19)Lusyomo nganguwo (Efeso 6:16).** Lusyomo lulakana kuzumanana kuzila zintu zyoonse zyanyika alimwi a zilumba zyamusamweni.**(20) Lusyomo lulabona mbuli Leza abona alimwi lulamba mbuli Leza aamba: Kwiinda** mulusyomo ulabona mubili wako mbuli Leza abona iwe alimwi ulamba kujatikizya iwe mbuli Leza mbwaamba kujatikizya iwe.**(21) Lusyomo lulalizumina mu izwi lya Leza:** Muntu uulama alimwi uucita milimo kwiinda mulusyomo ulatondezya kulizumina kapati mu izwi lya Leza alimwi a buntu bwa Leza. Chilikwii coonse cakulyaaba alimwi akusaya kulizumina ncikwii ca lusyomo lutali lukomeye.**(22**) Lusyomo talulangululi naa talukwatanisyi zintu mukombi atayandi kubona: Lusyomo talulangululi naa talukwatanisyi zintu zitali kabotu zyaambozya kucelana a zintu muntu alindila naa ulindila kucinca naa cisimiso kuzwa kuli Leza. Aburahamu wakacita boobu nokuba kutalulangulula lubili lwa Sara lwakali lwafwa alimwi a mubili wakwe wakalamba wakali waamba (BaRoma 4:19).Muntu uuli a lusyomo talulangululi zintu zyoonse zicelana, pele ulalanganya buyo ku izwi lya Leza alimwi a zisyomezyo zyakwe, alimwi ulamba cisyomezyo eeco mbuli kuti calimika kale, mpawo ulatenda alimwi akupa buyo bukulu kuli Leza nkaambo cakajubululwa.**(23) Lusyomo lulindila kapati:** Muntu uucita milimo mulusyomo ulaa cilindililo cikomeye alimwi citachinji kuti zintu zyaamba Leza zilakwanisika kusika. Lino, nkaambo ca cilindililo eeci, ulapa kutendela alimwi kusyoma kuli Leza naa ulindila a cilindililo.**(24) Lusyomo lulamba izwi lya kumamanino:** Muntu uuyenda mulusyomo lyoonse ulamba izwi lya kumamanino lyalipa bukulu alimwi a kucindikwa kuli Leza. Inga wakamba kujatikizya zintu zitali kabotu, pele kumamanino lyoonse ulamana a kupa bukulu alimwi a cindikwa kuli Leza.***Cakutondezya****: inga wakamba kujatikizya mbano iitali kabotu ya dokotela boobu, "Ncitika kuti dokotela wakaamba kuti mbano eeyi tayisimo kabotu, pele ndaziba kuti Leza ulacita zyoonse kuti zibe kabotu kuli ndime alimwi ulatambula bukulu kuzwa mukucinca kweeyi mbano."Zulu alimwi a lubazu lwa mwebo weema zilalemba izwi lya kumamanino lyakaambwa.Cakutondezya cimwi ngu Joshuwa alimwi a Kalebe. Bakamba bucincide kuti Kenani yali a mapati mapati, pele izwi lyamamanino lyakali kuti balatambula Kenani nkaambo Leza uli aanzila yabo. Lyoonse, sicikizya kuti izwi lyako lyamamanino lipa bukulu kuli Leza alimwi kuti ndi izwi lya lusyomo, kusyoma alimwi a zintu zitalikani (Nambala 13:29-30).*

MILIMO YA LUSYOMO LWA MUSHYOBI WA LEZA:

(1) Lusyomo lulabala alimwi lulabika zintu zya mu mwebo weema kuzwa mu lubazu lwa mwebo weema kuya ku lubazu lwa mubili.(2) Lusyomo lulalamanga alimwi lulatambula (BaHebrayo 11:32-35). Lusyomo lulalamanga mu zintu zyoonse kwiinda mu mazwi a lusyomo aazumanana alimwi a milimo ya lusyomo, alimwi lulatambula zintu zyoonse Leza apegela bana bakwe.

Tulatambula kwiinda mu mazwi esu alimwi a milimo yesu ya lusyomo.**(3) Lusyomo lulalamika alimwi lulalamanga (1 Johane 5:4).** Tulalamika alimwi tulalanganya pa nyika kwiinda mulusyomo. Tulalamika alimwi tulalanganya kwiinda mukusebenzisa mazwi a lusyomo aazumanana alimwi a milimo ya lusyomo kuzintu zitali kabotu.**(4) Lusyomo lulacinda (1 Johane 5:4-6).** Lusyomo lulabona kucinda mbutaanzi mu zintu zitali kabotu alimwi a mpuwo, alimwi lulachinja zintu ezyo kwiinda mu milimo ya lusyomo iikakatala alimwi a kulambila.**(5) Lusyomo lulatambula mpendulo zya mipingo yesu kuzwa kuli Leza (Marko 11:24):** Leza ulatupeda mpendulo naa twalomba, pele ncakutujana kutambula mpendulo zyesu kwiinda mulusyomo. Tulatambula mpendulo zyesu kwiinda mukucita alimwi akulamba mbuli kuti twazigwana kale, alimwi akucitila bamwi zintu zyezyo twandila kuti Leza akucitile twebo.**(6) Lusyomo lulapa mukombi bukonzyi bwakucita milimo** mbuli Leza alimwi akugwana mizikizo ilingene a Leza mbwakagwana naa wakacita cintu cooco.**(7) Lusyomo lulabala kuboneka kwa Muuya Uusalala mbuli nguzu zikomeye zizuzyikizya zintu zyesu zyakulomba naa milawu ya buleme naa zililukidwe a kuyanda kwa Leza.(8) Lusyomo ncibelesyo cisebenzegwa mbuli nzila yakucincana mu Buleme bwa Leza,** mbuli mali mbululi nzila yakucincana isebenzegwa mu nyika kuti ugwane zintu zwayanda.

LUBAZU LUMWI LWA LUSYOMO: (BaHebrayo 11:30-40)mavesi 35 kuyakila aanda atondezya lubazu lumwi lwa lusyomo. Lusyomo lulamilila ku izwi lya Leza kutali kuyunguluka nokuba kuti cisyomezyo naa cintu chakazuminwa tacibonekali mbuli mboli cilindililwe. Cakutondezya: bantu bamwi bakazumina muli Leza kuti bakaponesegwe, pele bacafwa a malwazi. BaHebrayo baamba kuti bamwi bakatambuzigwa nkaambo ca lusyomo lwabo. Bamwi bakanyigwa mulilo alimwi bamwi bakabudulwa zibeela zya mibili yabo nkaambo ca lusyomo lwabo, pele bacakatila mulusyomo lutayunguluki muli Leza alimwi bakafwa batakaboni kuponesegwa kwabo kwabo bakali lindila, pele bamwi bakapa bumi bwabo a kuyanda nkaambo ca lusyomo lwabo.Lusyomo lulamilila ku izwi lya Leza nokuba kuti kuboneka kwazintu kulindililwe kwasicitika naa kutaciciti. Muntu uuyenda mulusyomo taleki Leza naa kubona Leza kuti ngu waaloba, pele ulapa bukulu kuli Leza alimwi ulakakatala mukumumikila nokuba kuti taamvwisisi mpuwo. Balanganya kuzwilana kwabo a Leza kuti nkwa bukali kapati kwiinda zintu zyoonse alimwi balazumanana kuba basyomeka kuli Yeye nokuba kuti mpuwo yaboneka buti, kusikila a kufwa. **Kukakatila muli Leza munzila iili boobu nkubamba butondezi butotu alimwi bwacincine bwa lusyomo, alimwi Leza ulazwida mbuli basyomeka aba mbuli aba abakulukila bupeta mu bumi obu kwiinda mu nzila zimwi alimwi alimwi a mu bumi buyakazya. Eeci ncacamba BaHebrayo naa bamba kuti bakatambula butondezi butotu kuzwa kuli Leza. Leza lyoonse usebenzya kusyomeka kwabo alimwi a lusyomo lwabo kuboola bantu banji kuli Yeye. Cakutondezya ca mizobo ibili ya lusyomo ngu Abednego, Shadraki alimwi a Meshaki naa bakali kuyobindilwa mu mulilo. Bakamba kuti, "Mwami, tatukonzyi kubukkama kuzyibambwa zyakwe, Leza wesu ooyo twebelekela ulatupususya kuzwa mu mulilo." Eeyi ndilubazu lwa kusyomo lwakatalilwa kuli lwakali kwalondololwa kumatalikilo.Pele alimwi bakamba kuti, "Nokuba kuti talatupususyi, cino tatukonzyi kubukkama kuzyibambwa yako." Eeli ndilubazu lumwi lwa lusyomo. Bakali kubambila kukakatila muli Leza a kusyomeka kusikila a kufwa (Danyele 3:16-18).**

LUSYOMO LWA KATI

Kuyenda a Leza kungatwala kusekelela naa watuita naa watupa mulimo naa cimanyisyo. Cimanyisyo eeci alimwi a mulimo eeyi zilatupa kusekelela naa twalanganya kujatikizya alimwi naa tubona makanze mabotu a Leza kuli twebo.

Pele, buyumya bukulu bwakali kuboola mukati, lutaanzi lwakubona zisyomezyo zya Leza zizuzikizigwa. Zilayandikana lusyomo lukomeye mu zikhathi ezyo naa tatumvwisisi mbuli zintu zyakayobeleka kuti zikutwale ku cisyomezyo ca Leza ca buprofeeti.Cakutondezya, Leza wakaeta Davida naakali mulindizi wambelele alimwi wakamusala kuba mwami. Kunyima kwa Davida kucinda Goliati, wakafunika kuchimbila kuzwa kuli Saulo alimwi wakasangana a buyumya bungi, kubikkilizya kuloba lubo lwakwe alimwi amuunda. Kwakali kuyoneka mbuli kuti zintu zyoonse zyakali kuyenda kubi atali kuyenda ku mulimo wa Leza kuli yebo.Nokuba kuti wakasangana a buyumya obu, Davida wakakakatila mulusyomo kwiinda mu mazwi aakalambila, kusyoma alimwi a mizeezo mibotu, nokuba kuti taakali kumvwisisisya zyakali kucitika. Eeci cakacitikila alimwi Josefa alimwi a bantu banji mu Bbayibbele.

Cisambisyo eeci cilatugwasya alimwi. Naa tulayandisya kuyanda kwa Leza alimwi tatuboni zisyomezyo zyakwe zizuzikizigwa, tulafunika kukakatila, kuzyibamba mulusyomo, alimwi kuba a mizeezo mibotu kuli Leza, kuzumina kuti ulazuzikizya zisyomezyo zyakwe pa ciindi ciyandikana.

ZINTU ZYOONSE ZILACITWA KULINGANA A LUSYOMO LWAKO (Mateyo 9:27-31): Tapana chintu chitakonzyi kucitika kuli Leza, pele wakasala kucita kumukombi omwe awomwe kulinganana a lusyomo lwakwe. Oyo uuli a lusyomo lukomeye, Leza ulakonzya kumucitila milimo mikulu alimwi yakusama alimwi akumusebenzya kucita milimo iikomeye. Pele kuli ooyo uuli a lusyomo lunono, ulakonzya kumucitila buyo alimwi akumusebenzya kucita milimo minono.
NGUZU ZYA LULIMI (Tusimpi 18:20-21, Mateyo 12:36-38): Lufu alimwi a bumi zili mu nguzu zya lulimi, alimwi aabo baluyanda balalya mabala alwo. Muntu ulabala zintu zyebo aabyala a lulimi lwakwe. Lubazu lwa mwebo weema lulazuzikizya zintu zyezyo

twalamba a milomo yesu, Leza ulazuzikizya zintu zibotu zyezyo twalamba, pele diyabolo ulazuzikizya zintu zibi alimwi a zintu zyakweba zyezyo twalamba a milomo yesu.Lyoonse tulafunika kulamba buyo zintu zyaamba Leza kujatikizya twebo kutali kutandika zintu zimwi (Marko 11:22-24). Tulafunika kulamba cintu comwe a Leza kujatikizya bumi bwesu. Lulimi lwako ndilo nguno ndjizakutwala ku mulimo njuyanda kuba mu bumi. Njuli ino ndi zintu zyezyo wakalamba mazuba akali.Lyoonse naa walamba izwi, ulabyala, alimwi inga walya zyezyo wakabyala. Naa walamba lufu, ulagwana lufu; naa walamba bumi, ulagwana bumi. Lino, lyoonse lamba zintu zyezyo uyanda kubona mu bumi bwako.Tapana cintu cikomeye kwiinda mazwi a lusyomo mu bumi. Nyika njituli yalengwa kwiinda mu mazwi a lusyomo. Munzila iiyungilana, ulasika bupya alimwi ulagadzirisa nyika yako alimwi a bumi bwako kwiinda mu mazwi a lusyomo aazumanana alimwi aatamani.

Tusimpi 15:4 ilamba kuti "lulimi lulilule ndilumuti wa bumi; pele lulimi lwakabulungami lulaboola kusweka mu mwebo weema."

Mu mazwi amwi, muntu uulamba kabotu alimwi aalingana a izwi lya Leza ulabona bumi. Muti ulaamatavi manji, kwaamba kuti lulimi lwako lulakonzya kubusya matavi a bumi bubotu, bumi butali kacece, bumi bwa kucinda alimwi a busongo, bumi bwa kusumpulwa alimwi a kucinda buyumya, alimwi azintu zimwi.

Pele ooyo uulamba zintu zitali kabotu ulabala zintu ezyo zitali kabotu alimwi zintu zibbi zilamucitikila. Ulaboola buswe mu lubazu lwa mwebo weema, alimwi Bbayibbele lilatondezya kuti naa citanda ca kutaulwa, inzoka ilamukoma (Mukambauzi 10:8). Eeci caamba buyo kuti mazwi aabii alapa Diabolosi nzila yakusebenzela mu bumi bwesu.Lusalmo 45:1 ilamba kuti lulimi ngu kalamu ya mulembi uulibambila: Eeci caamba kuti ulalemba bumi bwako alimwi a zyakuyakazya kwa lulimi lwako, alimwi zyezyo walemba zilakwanisika kusika.

Malemba amwi aamba nguzu zya lulimi ngaya: Tusimpi 21:23, 1 Petro 3:10-12, Efeso 4:29, Tusimpi 10:19, Jakobo 3:5-6.

MIPIMO INO YA LUSYOMO LWA MUSHYOBI WA LEZA
Mukombi oonse ula lusyomo lwa mushyobo wa Leza, pele mipimo ya lusyomo iyandilana a mukombi omwe awomwe kulinganana a mbuli muntu uusebenzya alimwi akusimbulula lusyomo lwakwe.

1. **Lusyomo Lunono**- Lwazwa mukumvwa kunono kwa izwi lya Leza. Mulimo wakulupolesya nkukwambula ciindi ciyinji mu izwi lya Leza.
2. **Lusyomo Lukulu**- Lwazwa mukumvwa kunji kwa izwi lya Leza, pele inga lwaba lutali lukomeye naa izwi talicitwa naa taliyandulwi.
3. **Lusyomo Lutali Lukomeye**- Lwazwa mukutacita zyaamba izwi lya Leza. Mulimo wakulupolesya nkucita izwi lya Leza (kuyandaula izwi lya Leza).
4. **Lusyomo Lukomeye**- Lwazwa mukuziba izwi lya Leza alimwi akulicita. Mukombi ulayanda lusyomo lukomeye kuti akwanisye kuyanda kwa Leza kabotu.

KUSEBENZA KWA LUSYOMO: Lusyomo lulacita milimo antoomwe a kumvwa Leza, izwi lyakwe alimwi a nzila zyakwe (milawo) alimwi a kumvwa lubazu lwa mwebo weema alimwi a mbuli lusebenzela. Cakutondezya: mulawo wakubzyala alimwi akuvuna/kupa alimwi akutambula naa kuzumina alimwi akulamba.Cakutondezya, muntu ulafunika kuzumina mu mutima wakwe alimwi akulambila a kanwa kakwe kuti Jesu ngu Mwami kuti apone. Uyu ngu mulawo wakuponesegwa. Pele muntu ulafunika kuba mupesi kuti ayende mu busongo bwa Leza bwamakani alimwi azintu zyamubili. Uyu ngu mulawo wa busongo alimwi a kucinda mu Buleme bwa Leza. Lusyomo lulacita zyaamba izwi lya Leza lusebenzya mulawo ulungile ku mulandu omwe awomwe. Lusyomo taluli kubukama mu munyama, pele ndilubukama ku izwi lya Leza.

****BUBA A LUSYOMO:** Lusyomo talukonzyi kucita milimo antoomwe a buba nakalya; buba ndulusyomo muli Diabolosi. Naa wazumina kuti Diabolosi ulakonzya kucita cintu kuli iwe, ulamupa nguzu kuti akacite. Diabolosi takonzyi kucita cintu nokuba cimwi kutali a buba, Leza taciti cintu kutali a lusyomo. Lusyomo alimwi a buba ngunguzu zibili zibala kuti zya mwebo weema zibonwe mu lubazu lwa mubili, pele zisebenzela ku nzila zisanduluke. Mukombi weelede kukanizya buba bwakwe boonse. Mukombi takafuni kucila Leza lyene.

KULWANA KWA LUSYOMO (1 Timoteo 6:11 alimwi a 12): Nkukakatila ku izwi lya Leza lyoonse kusikila zintu Leza aamba kujatikizya iwe zyakwanisika mu bumi bwako. Kulwana kwa lusyomo tali kulwana a Diabolosi naa a madimono. Mukombi ulakakata kutali kuyunguluka nokuba kuti abona, wamvwa naa wamvwa mu lubazu lwa mubili kusikila izwi lya Leza lyaboneka mu bumi

bwakwe. Mukombi weelede kusunkulula izwi lya Leza alimwi akulilambila a kanwa kakwe alimwi akupeda ciindi a Leza kwiinda mu mpuno kuti acinde mu kulwana kwakwe kwa lusyomo. (Musambizi weelede kupa cakutondezya ca mwanakazi wakazibwidwa a kansa alimwi wakabambiwa kuti waba a myezi minoono yakulama, mbuli mbulicitwa mu International Training Centre Audio DVD.)

ZAKUTONDEZYA ZYA LUSYOMO: Mateyo 14:22-34 (Petro wakayenda pa maziba), BaRoma 4:16-25 (lusyomo lwa Aburahamu) alimwi azimwi. Musikwii weelede kusoma BaHebrayo boonse kapitulo 11 kujana zyakutondezya zimwi zya lusyomo.

MBWENI KUKOMYA LUSYOMO LWAKO: (1) Kuswiilila alimwi a kusoma izwi lya Leza a kukakatala. Soma Cizuminano Cipya ziindi zinji, mpawo waasoma Cizuminano Cakale naa wazumanana kusoma Cizuminano Cipya alimwi wakacimvwisisa kabotu**.(2)** Lomba mu myaambo iitazibiki ziindi zinji. Ciindi cinji ca mipailo yako cibe mu myaambo iitazibiki**.(3)** Lyoonse lamba izwi lya Leza aa bumi bwako**.(4)** Lyoonse cita naa yandaula izwi lya Leza.

(Musambizi ulafunika lino kulombela boonse batakonzyi kulomba mu myaambo iitazibiki kuti batambule kuzuzigwa a Muuya Uusalala a citondezyo cakulamba mu myaambo iitazibiki.)Naa uli kusoma bbuku eli olikke alimwi uyanda kutambula cipego ca myaambo iitazibiki, weelede kuziba zintu ezi. Cintu cakusaanguna nkuti weelede kuba wazyalululwa.Naa wakazyalululwa kale alimwi uyanda kutambula cipego ca myaambo iitazibiki, lomba mupailo ooyu antoomwe andime:Mwami Jesu, ndazumina izwi lyako. Ndakulomba kuti undizuzye a Muuya Uusalala alimwi undipe bukonzyi bwakulamba mu myaambo iimbi iitazibiki. Ndakulumba nkaambo wandipa bukonzyi bwakulamba mu myaambo iitazibiki mu Zina lya Jesu. Ameni.Lino jula kanwa kako mu lusyomo alimwi utalike kulamba mu myaambo iitazibiki. Utalambi mu lulimi lwako lwaluzibo. Ciindi noca sala kutalika kulamba mu myaambo iitazibiki, myaambo iitazibiki ilatandika kuboola. Eci ncakwiinda mu lusyomo. Taufunikwi kumvwa cintu cili coonse pa mubili wako, alimwi utaezeyi kucimvwisya a mizeezo yako.TALIKA KULAMBA LINO, alimwi utaayoowi naa kukazika mazwi naa tubeelela twamazwi tutuluka mu kanwa kako.

KULEKELELANA (Mateyo 18:21-35)

Kulekelelana nkwakubala kapati kuli Leza nkaambo lufutuko lwesu lwakazikidwe aa kulekelelwa. Ciindi notwazyalululwa, Leza wakatulekelela kutali a mikalile iili yoonse (Bakolose 3:12-15), mpawo wakagwisya bumubbi bwa zibi bwakatupandulula a Yeye. Pele kunyima kwakuzyalululwa, Leza ulindila kuti tulekelele bamwi, mbubonya mbwakatusiya (Baefeso 4:32). Kunyima kwakuzyalululwa alimwi akumuziba Leza, kulekelelwa kwesu kwa zibi zyesu kwa mazuba oonse kulacindikila naa tulekelela bamwi naa pe (Marko 11:25, Mateyo 6:14-15, Mateyo 18:35).Mu kaambo aka, tatwaambi kujatikizya kulekelelwa nkotwakatambula notwakayungizigwa a Leza kwiinda muli Jesu Kristo notwakazyalululwa, nkaambo lufutuko olo alimwi a kulekelelwa twakazvitambula kwiinda mu lusyomo buyo mbuli cipego (Baefeso 2:8).Pele mushobo wa kulekelelwa ngwa twaamba pano nguwakusalazigwa lyoonse naa twalubizya notuli kale baponesegwa, mbubonya mbokulondololwa muli **1 Johane 1:9**. Mushobo ooyu wakulekelelwa kwa milandu yesu naa zibi zyesu ulakwatana a buzwilane bwesu a Leza, kutali lufutuko lwesu, nkaambo lufutuko lwakapedwa kuli ndiswe mbuli cipego cabuya.Mu mazwi amwi, kukaka kulekelela bamwi kulakazya buzwilane bwesu a Leza, alimwi tatukonzyi kuyandila kumbele a Yeye. Eci cingabamba kuti myoyo yesu ikakate kapati mane kutalika kuzitalikanya a Leza.

NAA TWALEKELELA BAMWI TULACITA ZINTU EZI:(1) Tulasekelezya Leza nkaambo tulamulinga (Mateyo 18:33).**(2)** Tulazijulila nzila yakwelekelwa naa twalubizya (Marko 11:25).**(3)** Tulazivuna ku mweenzya wa kutalekelela. Bantu banji balalwala, bamwi balalemana, alimwi bamwi balafwa nkaambo kakutalekelela.**(4)** Tulajala mulyango wa Saatani kuti atasebele mu bumi bwesu. Kutalekelela naa kukalalwa kulajula mulyango mukulu kuli Saatani mu bumi bwesu, naa twazyalululwa naa pe.**(5)** Lyoonse tulaba ansi aa luse lwa Leza, alimwi mipailo yesu ilapingulwa.

MBWENI TULEKELELA?(1) Kulekelela nku kusala, kutali mwaalumvwa. Muntu naa wasala kulekelela umbi, kuli Leza waamulekelela nokuba kuti uucili akulenguluka mumoyo. Mvwa zyamumoyo zilalondela cisalo camuntu. Aboobo, naa muntu wasala kulekelela alimwi akuleka mulandu wamuntu uumbi mumoyo wakwe, mvwa zyakwe zilaba kabotu kunyina ciindi.**(2) Kulekelela kulaluba.** Naa twalekelela bamwi tulafunika kuluba. Kuluba takwaambi kuti cintu ncebakakucitila cilazwa mumizeezo yako, pele cilaamba kuti naa wabona muntu ooyo toucakwata bukali kuli nguwe. Kuli Leza cili mbuli kuti waluba.**(3) Tulalekelela kwiinda mu luse lwa Leza.** Mu mazwi amwi, tulalomba Leza kuti atugwasye kulekelela, alimwi ulatugwasya cakufwambaana nkaambo ulayanda kuti tulekelele. Luse lwa Leza ndinguzu zyakwe zisebenza mu bumi bwesu.**(4) Kulekelela ncibeela ca bube bwesu bwa mumuuya.** Aboobo bakombi tabafaneli kubona kuti kulekelela nkwakuyumya, nkaambo bali a bube bumwi a Leza. Eci cilaamba kuti kulekelela kulaboola cakusyalana.**(5) Tulalekelela mu lusyomo, kutali mu mwaalumvwa.** Kulekelela kulaboola cakusyalana naa twenda mu bube mbo twakagwana kuli Leza. Tulatondezya bube obu buyo naa twenda mu lusyomo. Aboobo tulakonzya kulekelela bamwi naa

twenda mu lusyomo. Mu mazwi amwi, tulasala kulekelela mu lusyomo, kutali mu mwaalumvwa. Naa twamana kusala, mvwa zyesu zilakulondela**.**

MABALA AA KUTALEKELELA:(1) Naa tutalekeleli bamwi, naaswe tatukonzyi kulekelelwa (Mateyo 6:14-15). Aboobo, buzwilane bwesu a Leza bulaiminina naa tatulekeleli, nkaambo buzwilane bwesu a Leza buli aa cisyomezyo cakuti Leza lyoonse ulatulekelela naa twenda a Yeye (1 Johane 1:9).**(2) Tulazijala mapalo esu naa tatulekeleli.(3) Tulajulila Saatani mulyango mukulu mu bumi bwesu naa tatulekeleli.** Aboobo Saatani ulakonzya kucita mbwayanda mu bumi bwaabo batalekeleli. Ulakonzya kukasya kucinda kwabo alimwi akukomena kwabo, alimwi ulakonzya kubatambuzya a malwazi alimwi a ntambu zya mishobo iili yoonse.**(4) Lusyomo talukonzyi kusebenza cakukwana naa kuli kutalekelela,** nkaambo lusyomo lulasebenza mu luyando, alimwi luyando lulalekelela.**(5) Cibi cakutalekelela ncibi cileeta lufu.** Mu mazwi amwi, ncibi cileeta kupandululwa a Leza. Eci cilaamba kuti muntu uutalekeleli ulakakata mumoyo mane akatalika kuzitalikanya a Leza. Leza takonzyi kuxosha muntu, pele mutima wamuntu ulakakata alimwi nguwe mwini ulazitalikanya a Leza.**(6) Oyo uutalekeleli,** Leza ulalekela kuti zintu zitali kabotu alimwi a badimona (batambuzi) bamutambuzye kusikila aasale kulekelela (Mateyo 18:34).

Kusala kutalekelela kulakonzya kukasya mipailo yesu alimwi a zipego zyesu. Eeci ncecaamba Jesu muli Marko 11:25 kuti naa twalomba, tulafunika kutanga kulekelela aabo bakatulubizya.Alimwi naa kwasika aa kupa, kulingana a Mateyo 5:23-24, Jesu ulaamba kuti naa twaboola kuleta zipego zyesu ku alitaali, tulafunika kusya zipego zyesu awo, mpawo tuye kukalunganya zintu alimwi akulekelela aabo bakatulubizya. Kunyina kwalino tulaboola alimwi akupa zipego zyesu kuli Leza.Eeci cilatondezya mbuli Leza mbwaanganya kapati nkani ya kulekelelana**.**

KUBUZYA BUZWILANE KUNYIMA KWA KULEKELELA

(1) Eeci tacilaambi kuti bantu bafunika kuzumanana a buzwilane bwabo naa bube ciyanjano kunyima kwa kulekelelana. Njiindi zimwi kubuzya buzwilane kungacitika naa cakonzya kucitika, pele tacili cintu cakulindililwa kuti bantu baswanane kunyima kwa kulekelelana. Bantu bafunika buyo kukazika kuti batabi balwani naa batakonzyi kubuzya buzwilane.

(2) Cikonzya kuba kabotu kuti muntu, naa uulekelela umwi, amuzibye muntu ooyo, kapati naa boonse babili bakaziba kuti kwali kusalazikana. Naa muntu umwi atatambuli kulekelelwa naa wakana kuyanda kulwana a muntu uulomba kulekelelwa, ooyo wakalekelela wakwanisya cibeela cakwe mumeso a Leza, aboobo ulungile.Pele eeci tacilaambi kuti naa taakamuzibyi umwi muntu kuti waamulekelela, kuti talekeleli. Ulalekilela kuzwa ciindi ncaakasala mumoyo wakwe kulekelela. Pele ncabotu kuzumanana kubuzya buzwilane naa cakonzya kucitika.

(3) Tacilaambi kuti naa muntu walekelela umwi, weelede kuzumanana kutambula mpuwo zya bubi ncaakacita. Cakutondezya: tacilaambi kuti naa walekelela muntu wakakwiba mali aakuwe, weelede kuleka kuli muntu ooyo kuti atabwezi mali aakwe. Pele alimwi tacilaambi kuti ncakali kulondwa kuti weelede kulomba mali aako. Cili kuli iwe kusala, pele ncabotu kuswiilila Muuya Uusalala mu mulandu ooyu.Cakutondezya cimwi ncomuntu wakabula kusyomeka kuli mulongani wakwe. Kuti mulongani wakwe amulekelele tacilaambi kuti weelede kuzumanana kuyandaula kucala antoomwe aakwe naa bakatandukana nkaambo ca bupati.

BANA BA LEZA ABABONEKA (CIZIBO CAA MUKRISTO)

Johane 1:10-12, BaRoma 8:19, 1 Johane 3:1, Bagalatiya 3:26.(Kunyima kwa kusoma muswaangano ooyu, basikwiii bafunika kubona DVD ya Apostle-Prophet Mufaro Maposa iili a mutwe wakuti "The Manifest Sons of God Movement Practical DVD." DVD eeyi ilatondezya zimpawu, zipego alimwi a kusebenzela kwa Muuya Uusalala.)Basikwiii balakomezya kuba a kopi yabo ya DVD eeyi alimwi bafunika kuyibona kazinji. Kucita boobu kulabagwasya kuyenda a Muuya Uusalala cakusyalana.Zyakucita zya practical zilajanwa pa peji lya YouTube lya Sonshiplife ITC.

Jesu Kristo wakaboola kutupa cifulo cakwe alimwi akusandula kuti tube bana ba Leza mbuli Yeye. Muntu ncintu cili a zibeela zintatu (mwebo weema, moyo alimwi a mubili, 1 Bakasolonika 5:23). Muntu ngwa mwebo weema uuli a moyo alimwi uukala mu mubili wamubili. Mwebo weema ngu muntu wacincine; muntu uutasila uuli mukati mwa mubili wamubili.Mibili yesu ilakwatana a mwebo weema yesu mu cikozyanyo. Moyo ngu cibeela cili a mwaalumvwa, kusala alimwi a kucita zyakuziba. Cibeela eeci kazinji cizyibwika mbuli mizeezo.Mubili wamubili ngu njuwo naa tende umo muntu wacincine (mwebo weema) akala.

Naa twatambula Kristo mu bumi bwesu, mwebo weema wesu ulachinja cakufwambaana alimwi ulapegwa bube bwa mushyobo wa Leza (obwi bwizyibwika alimwi mbuli bube bwa Leza). Uyu mbube uulingana kapati a bube bwa Leza. Bube bwa zibi buli mu mwebo weema bwagwisigwa alimwi twatambula bube bwa Leza.Eeci cicitika cakufwambaana naa twazumina alimwi akulamba kuti Jesu Kristo ngu Mwami alimwi ngu Mupususyi kulingana a BaRoma 10:9. Pele mizeezo (naa moyo) weelede kusandululwa lyoonse kusikila tubona zintu alimwi tulanganya mbuli Leza (BaRoma 12:1-3).Kusandululwa naa kubuyiswa bupya kwa mizeezo nkumilimo uuzumanana uuyobeleka kusikila ciindi notuli pa nyika. Mizeezo ilabuyiswa bupya kwiinda mukupeda ciindi mu izwi lya Leza alimwi a zintu zimwi zya Leza, alimwi akupeda ciindi a Leza Mwini kwiinda mu mpailo.

Mubili wamubili weelede kubikkwa ansi a kulamulwa kwa mwebo weema wamuntu wakasikwa bupya. Mukombi ulakonzya buyo kulamanga mubili (nyama) kwiinda mukutegeme nguzu zya Muuya Uusalala zili mukati kakwe. Nguzu eezi naa mbobwe bwa Muuya Uusalala bwakucita milimo ya Leza buzibwika mbuli Luse.Mibili yesu ilasandululwa naa Jesu wakaboola alimwi, alimwi ilasandululwa kuba mbuli mubili wakwe wa buleme (BaRoma 8:11, 23, Bafilipi 3:20).Mubili wa buleme naa wakasandululwa ngu mushobo wamubili Jesu wakali nawo kunyima kwa kusyigwa kwake kuzwa kufwa. (Mubili ooyu tawuli a lufu naa mizikizo ya zibi. Taukonzyi kulwala naa kufwa, alimwi ulakonzya kucita zintu zyamubili alimwi a zya mwebo weema. Ulakonzya kukala alimwi akusebenzela mu lubazu lwa mubili alimwi a lubazu lwa mwebo weema.)Pano, nyama weelede kubikkwa ansi a kulamulwa kwa mwebo weema wamuntu wakasikwa bupya uuli a bube bwa Leza, nkaambo nyama ingaba a makanze aabi naa yalekelwa yalo yene.

Muuya wa muntu wakalengwa cipya ula bamba cisi ca Bulemu bwa Leza, pele mubili ula bamba cisi ca bumuntu. **(a cisi ca bumuntu tulalya alimwi tuunka ku cimbuzi, alimwi a zimbi).** Mu majwi ambi, muntu ula ba a zisi zyobile: cisi ca bumuntu a cisi ca Bulemu bwa Leza, na wazyalululwa cipya. Oyo uta syomi ula ba a cisi ca cibi mu muuya wakwe, pele mubili wakwe ula ba a cisi ca bumuntu mbubonya mbuli uuli musyomi. Lukozyano lwonka luli mu zisi zyabo zya bumuuya. Aboobo, muntu ula ba a bitu bitatu a zisi zyobile. Mbubonya obu: muntu muuya, uuli a moyo, alimwi ula kkala mu mubili wa mubili. Mpawo, muuya ula ba a cisi ca Leza na muntu wazyalululwa cipya, alimwi ula ba a cisi ca cibi na atina kuzyalululwa cipya. Pele mubili wa mubili ula ba a cisi ca bumuntu. Moyo tauli cibeela cakaiminina cilikke cili a cisi caco, pele moyo ncibeela ca muuya wa muntu. Muuya a moyo zibumba muntu wa munda. Mu bufupi; Muuya ucinca cakufwambaana pa kulengululwa **(Eci ciiitwa kululamikwa),** moyo **(maano)** ucinca bucebuce **(Eci ciiitwa Kucincwa**), alimwi mubili uyo cincwa Jesu na waboola alimbi **(Eci ciiitwa kubelesegwa mu bulemu**).

BUBE BWAMUNTU WA MWANA WA LEZA

Bube bwa mwana wa Leza mbubonya mbuli bube bwa Leza, nkaambo Leza nguwe wakamuzwala. (Johane 1:12). Obu bube buli mu muuya wa musyomi, alimwi buli a bulemu boonse mbwaaba nabwo Leza. Obu bube buli a micelo ya Muuya kuzwa ciindi muntu nazyalululwa cipya. (Bagalatiya 5:22). Obu bube buli a luyando, lukkomano, luumuno, kulindila, bube bubotu, bululami, busyomi, bube bwalucece, kuzikunga, lusyomo, kulicefya, busongo, alimwi a bube boonse a mibele yoonse mbyaaba nayo Leza. Obu bube bupa mwana wa Leza nguzu zyakucita zintu mbuli Leza Wisi wakwe**. Ijwi lya kuti "Mwana wa Leza" talyaambi bulombe na bulindu, pele lyaamba buswa. Aboobo, balombe a banakazi boonse bakatambula Kristo baitiwa bana ba Leza kweelana a Bbaibbele. (Aawa mweeyi weelede kutondezya basikwiiya bube bwa Buleza a bube bwa bumuntu). Bwini boonse na maano aatondeka ngotwaamba aaŋo aka kacitika mu muuya wa musyomi, pele atondezegwa kwiinda mu lusyomo kubusena bwaanzi. Eco cilaamba kuti mu bumuuya uli Mwana wa Leza, Mwami, Mupaizi, cilenge cipya, Muminini wa Kristo, alimwi a zimbi. Pele buyo na ufamba mu lusyomo mpoobeni maano aya aatondeka ayootondezegwa mu buumi bwako bwa kumubili.**

MWANA NCILENGE CIPYA (2 Bakorinto 5:17: Mwana wa Leza ncilenge cipya, cipa kuti, mtundu mupya wa muntu uulikke a muntu mutaanzi Adamu. Leza wakalenga mtundu mupya wa bantu ciindi naakatulenga kuba bana Bakwe. Eco cilaamba kuti muli cisi cipya. Kuba cilenge cipya alimwi cilaamba kuti zyoonse zyaakali muntu katana kutambula Kristo tacikacili pe. Mu mizeezo ya Leza, waba muntu mupya cakumaninina. Uli cisi cipya, cipa kuti, cilenge cipya loko citana kuba a malembe aali oonse kunze lya Kristo. Cilenge cipya calengwa kweelana a cipange ca Jesu Kristo, kutali kweelana a cipange ca muntu mutaanzi, Adamu. Cilenge cipya cili a nguzu kwiinda zyoonse zyakaboola nkaambo ka kuwida kwa Adamu, ezyi nzi: cibi, lufu, bulwazi, kukakilwa, busi, alimwi a zimbi.

MWANA NGUMWAMI (Ciyubunuzyo 1:6, 1 Petro 2:9): Bbaibbele lilazwide lyaamba kuti mbuli bana ba Leza, twakacitwa kuba bami. Mbuli bami, tulamwa alimwi tulatawala mu buumi, tulimika bwami bwa Tata wesu munyika, tulatawala Sataani, malwazi, busi, malango aazizyo, lufu, alimwi a zyoonse zyakaboola nkaambo ka cibi. Tulamwa alimwi tulatawala kwiinda mu lusyomo ulutondezegwa mu mizeezo, majwi alimwi a micito.Cibeela cibili caba bami nco cababo bakwiitwa kugwasyilizya bwami bwa Leza a mali yabo alimwi a zintu zyakumubili zimwi. (Tuyakuzungulula cibeela cibili mu kuyiiya kwa bwami bwa Leza).

MWANA NDI MUPAIZI (Ciyubunuzyo 1:6, 1 Petro 2:9): Mbuli bapaizi, tulimena a Leza a bantu kuti tubeletelane. Tuli bacetezya loko kuli Leza. Tulambila alimwi tulumbanya Leza mbuli mulimo wesu a cipego ca bupaizi. Muuya Mucena uukala muli twebo. Tulayandaidzya bantu bamwi mbuli bapaizi ba Leza.Cibeela cibili ca mulimo wa bupaizi ncaaba basyomi bakwiitwa mu mulimo wa mitobelo itanu, eelyo:
Mupaizi Mutumwa, Banabuprofeti, Bafutuli, Bakambauzi, a Basambazi.Aba bantu bapegwa mulimo wakuba kumutango mukukambauza Mbobolokezi bwa Njili alimwi a kulinzieka banuunu ba Leza bamwi. Bapegwa bulemu bwa kucita mulimo ooyu. (Tuyakuyandaidzya mulimo ooyu wa bupaizi mu kulangulula mulumbe wa Bwami bwa Leza).

MWANA MUMININI WA KRISTO (Johane 17:16, 2 Bakorinto 5:20): Mbuli bamuminini, bana ba Leza baliminina Jesu Kristo munyika. Balakkala a misisi ya mwiinda kujulu munyika. Tabaali ansi a buswa bwa cintu cipya cipya cakaboola nkaambo ka cibi ca Adamu, mbuli malwazi, busi, lufu lutali lwakuyeelela, alimwi a zimbi. Balatawala nyika a bulemu bwa kujulu buli muli bona.

MWANA NDI TEMPELI LYA MUUYA MUCENA (1 Bakorinto 3:16, 6:19, 2 Bakorinto 6:16): Mbuli tempele lya Muuya Mucena, Muuya Mucena ukkala muli twebo. Muuya Mucena Leza wesu, Mwana wesu, Mugwasya wesu, Musambazi wesu, Mucetekesi wesu alimwi Muminini wesu. Kuba Muminini wesu cilaamba kuti ulitwiminina kujatikizya basikutujata alimwi ulatugwasyilizya kuti tubawinde.

MWANA NCIBEELA/NCIBAMBILO CA MUBILI WA KRISTO: Mwana ncibeela ca mubili wa Kristo. Musyomi umwi aumwi ncibeela ca mubili wa Kristo. Jesu Kristo ulatuyanda alimwi ulatupa kucenjeleezya mbuli mubili wakwe. Aboobo aatwe tulacenjela bamwi mbuli beendelana mu mubili umwi (1 Bakorinto 12:29). Tuli ansi a Kristo nkaambo nguwe Mutwe wa mubili.

MWANA NCIBEELA/NCIMWI WA BANSEMBI BA KRISTO (Mateyo 16:18-20): Musyomi umwi aumwi ncibeela ca bansembi ba Jesu Kristo. Ijwi lya kuti bansembi lyaamba kuti, bakasalwa naa bakwiitwa kuzwa. Aba bantu basalwa nkaambo basala kusyoma alimwi a kutambula Kristo mu buumi bwabo.Bansembi ba Jesu Kristo balibumbwa a zibeela zytatu**:(1)** Bansembi Muntu Omwi: Muntu umwi aumwi wazyalululwa cipya ncibeela ca bansembi mbuli muntu mwini**.(2)** Bansembi ba Kubusena Bumo: Bansembi nkuungana kwa basyomi bakubungana mu busena buyandika**.(3)** Bansembi Boonse: Bansembi bumbwa a bantu boonse bazyalululwa cipya bali munyika alimwi a bali kujulu kale, kutazwii ku zisi zyabo alimwi a busena bwabo bwakusungana.

MWANA NCIBALA CA KRISTO (2 Bakorinto 11:2, Ciyubunuzyo 19:7-10): Mbuli cibala ca Kristo, tuli mu buya bwaluyando a Jesu Kristo alimwi tulamucindika alimwi tuliyanzana kuli nguwe mbuli Mutwe wesu a mulume wesu. Mwami ulaba a lusungu lwakuti tuli Bakwe alimwi ulatuyanda loko a luyando lunji mbuli cibala Cakwe.

MWANA NCIBEELA CA BAKUNDA BA LEZA (Bakulwa ba Kristo) (Ba Efeso 6:10-19): Mbuli bakulwa ba Kristo, tulakonzya kutondezya kuti Jesu wakawina Sataani alimwi tulalibelesya kucilula bantu kuzwa mu buswa bwa Sataani. Tuli bansembi bakawina. Tatukulwa a Sataani nkaambo twakamuwinda kale. Kweenda kwetu nkwa mu kuwina kujatikizya nguwe.

MWANA NGWAMANA MWIYA A JESU KRISTO MU BUNJI BWA LEZA (Baroma 8:17, Bagalatiya 4:6-7): Mbuli bana ba Leza, tuli a buswa bupangwa mbubonya mbuli Jesu Kristo mu bunji bwa Leza. Zyoonse zili Kwe zilatubeela.

MWANA NDI MUYAKA ALIMWI MUNUNZI WA NYIKA (Mateyo 5:13): Mbuli bana ba Leza, tulapa nyika musisi wa Leza alimwi a mulomo wa Leza, eelyo cilaamba kuti, tulatondezya Leza alimwi a musisi Wakwe munyika (tulapa bantu kuti baumvwe Leza).

MWANA ULA A LUBONO MU CIYANO CA TATA A JESU KRISTO (Luka 22:17-21): Mbuli bana ba Leza, twapegwa buswa bwabule mu ciyano cili a Leza Tata a Jesu Kristo, alimwi tulaba cibeela ca ciyano eeco kwiinda mu lusyomo lwesu muli Jesu. Ijwi lya kuti lubono lyaamba buswa.

BULULAMI BWA MWANA WA LEZA (Baroma 3:22-31, 2 Bakorinto 5:21): Mwana wa Leza walulamikwa naa walekwa kuba mululami kwiinda mu cilamuno ca Leza a lusyomo muli Jesu Kristo. Kulekwa kuba mululami (naa kululamikwa) cilaamba kubikkwa mu buumi bululami a Leza. Eco cilaamba kuti mwana wa Leza wabikkwa mu buya bwalubungano naa mu buya bwamwi a Leza.Nkaambo twabikkwa mu buya bwa Tata a mwana a Leza, tuli a bukkale mu bunji bwa Leza mbuli bana Bakwe. Bukkale bwesu bwaswaanganya kuba a buya alimwi a kubungana a Leza, kutawala alimwi kumwa mu buumi, kutambula Muuya Mucena, kusekelela

buswa bwesu muli Kristo alimwi a kutambula buyanji bwamipailo yesu alimwi a zimwi.Bululami ncipo alimwi ncibalo cesu muli Kristo eco twatambula kwiinda mu kuzyalulwa kwesu kwa cibili (1 Bakorinto 5:17-20). Eci cilimwi a mwana wako wazyalwa mu makaanda yako. Mwana wako ula a buya bubotu bwa Tata a mwana naa Tata a mwana mukaintu a iwe, kutali nkaambo ka zyakacita, pele nkaambo ka kuti ngowani. Eci nco bululami. Nokuba kuti bacita zibi, eco tacicinci bukkale bwabo nkaambo bwakaboola kwiinda mu kuzyalwa kwabo. Mbubonya mbuli twebo, tuli balulami mumeso a Leza nkaambo wakatuzwala kwiinda muli Jesu Kristo.

BUCENA BWA MWANA WA LEZA (1 Petro 1:15, 1 Bakorinto 6:11): Bucena cilaamba kuba wakanziwa, kupegwa kuli Leza alimwi a kusiyaniswa a bubi. Mwana ula bube bwabucena muli nguwe. Bube bwa bumuuya bwa mwana wa Leza ncabulemu bwa Leza, eelyo mbubucena. Obu bube buli mu muuya wa muntu wakalengwa cipya (Ba Efeso 4:24).Buumi bwa Mukristo bwakali kuli kuzwa kutondezya bube bwa Leza alimwi a bucena kubusena bwaanze. Bwakali kuli kuboneka mu mizeezo, micito alimwi a majwi, alimwi wakali kuli kubikkila maano ku kupona buumi bubusena alimwi bwa Leza.Kupona buumi bwa bucena kuboneka kwiinda mu kupona a micelo ya Muuya, iili mu Bagalatiya 5:22. Ooyu ngumucelo wa Muuya Mucena wakabikkwa mu muuya wa muntu wakalengwa cipya wa musyomi.**Mucelo wa Muuya ngu Luyando:** Olu luyando lwa agape, cilaamba luyando lwa luyando lwa Leza lulayanda kutali a misisi.**Lukkomano:** Olu nkolukkomano luleetwa a Muuya Mucena muli musyomi, kutali kulanga zili kucitika kunze.**Luumi:** Olu ncoluumi bwa Leza lupegwa musyomi, alimwi lusimpa mu luumi lutuli a Leza, eelyo talucinci nkaambo ka zintu zili kunze.**Kulindila:** Oku kulindila kutupa nguzu zyakulindila Leza kuzuzikizya majwi Akwe mu buumi bwesu.**Bube bubotu:** Ooyu mucelo utugwasya kuba babotu kuli bamwi alimwi kutali kuba bacikaangano mu makani aatuboola aabo.**Busyomi:** Ooyu mucelo utugwasya kuba basyomeka alimwi bacetezya kuli Leza a kuli bamwi, alimwi kulibelesya buya zintu zyakapegwa kuli twebo.**Bubotu:** Ooyu mucelo utugwasya kuba babotu kuli bamwi alimwi kubacita mbuli Leza aakabacitila, a bubotu alimwi a bululami.**Kucicefya:** Oku kucicefya kuli kutali kusoweka, pele kucimika kuti zyoonse zili a twebo alimwi a zyeetuyakuba ncaambo ka cilamuno ca Leza. Uku kuzyiba kutugwasya kuti tube bacicefya kumeso a Leza alimwi a bantu.**Kuzikunga:** Ooyu mucelo utugwasya kupona buumi bwa kusyomeka alimwi a kuzilanga, alimwi utugwasya kubikka mubili a zilakalaka zyawo ansi.**Kucetezya kwa ciindi cilamfu:** Ooyu mucelo utugwasya kumana a zintu zinzuma alimwi zyamunyoko kwa ciindi cilamfu tutakakkali, eelyo tulindila Leza kuleeta mabbala mabotu.**Bucece:** Bucece talibuusoweki, pele kuba a muuya mulule alimwi wakutambula, alimwi kukonzya kubikka ansi nguzu zesu a bulemu bwesu (Bagalatiya 5:22).

KUJANISYA KWA MWANA A JESU KRISTO (1 Bakorinto 15:45-50): Mwana ulijanisywa a Jesu Kristo mu kuvumbuka Kwakwe alimwi a buumi Bwakwe. Uku kujanyiswa/kuwoneka kulindana kuli mu muuya wa mwana wa Leza. Eco cilaamba kuti, mwana ula kuzwa mbubonya mbuli Jesu mu muuya wakwe. Tatulaambi kuti balikozya mu maano a kumubili, pele cilaamba kuti bali a bube bumwi alimwi a buumi bumwi bwa bumuuya. Bali a buumi bumwi bwa kuvumbuka (zoe) buli mu myuuya yabo ya bumuntu. Cintu cilicobeni cakaboola nkaambo ka cibi tacikonzya kumupa mwana wa Leza kulwana.Mwana wa Leza ula a buya bumwi mbuli Jesu Kristo mbwaali a Tata. Katana kuzyalulwa cipya, twakali kujanyiswa a Adamu mu cibi cakwe alimwi a zyakaboola nkaambo ka cibi alimwi a kulingwa, pele nobwakatuzyalululwa cipya, twakaba bajanyiswa a Jesu Kristo mu buumi Bwakwe alimwi a kuvumbuka Kwakwe.Twatalanga mbuli Kristo kale mu myuuya yesu ciindi twazyalululwa cipya, pele tuyakutalanga mbuli nguwe mu mibili yesu ciindi naakabwelela alimwi mibili yesu naiyakucincwa kuba mbuli mubili Wakwe wa bulemu (Bafilipi 3:20, 1 Bakorinto 15:42-44).

NGUZU ZYA MWANA WA LEZA (Exousia) (Ba Efeso 1:18-23, 2:4-7, Luka 10:19, Mateyo 16:18-20): Mwana ukkala a Jesu Kristo kuboko kwa kululyo kwa Leza mu busena bwa kujulu. Oobu ncibalo ca nguzu mwana naakabelesya, nokuba kuti ulacili munyika.Aaya nguzu ali mu muuya wa musyomi alimwi atondezegwa a kuboneka kwiinda mu lusyomo (kwiinda mu mizeezo, micito alimwi a majwi a lusyomo). Mwana ukkala pa busena bulamfwana kwiinda lufu, malwazi alimwi a bulwazi, busi, malango aazizyo, cibi alimwi a zyoonse zyakaboola nkaambo ka kuwida kwa Adamu. Ula a nguzu kujatikizya Sataani alimwi a bwami bwakwe.Kuboko kwa kululyo kwa Leza ncibalo cipati ca nguzu Leza naakonzya kupa muntu. Eco cilaamba kuti, bansembi bali ansi a Leza (Tata, Mwana alimwi a Muuya Mucena) buyo.

BUUMI BWA MWANA WA LEZA (Johane 5:26): Mwana ukkala a buumi bwa Leza buli muli nguwe. Obu buumi buyitwa Zoe. Nbuumi bwabuyo Leza Mwini aaba nabwo. Katuntu kazywa ku nguzu zya munyama kasikonzya kukkala mu buumi obu bwa Leza. Zoe cilaamba “buumi bwa Leza”.

Obu buumi buli mu muuya wa musyomi alimwi bulacita kuti malwazi, busi, lufu alimwi a bubi boonse buzumwe ciindi naabuboneka mu mubili wa kumubili kwiinda mu lusyomo. Lusyomo lulatondezya zintu zya bumuuya mu buumi bwa kumubili.

Mwana alimwi ukkala mu luyando lwa Leza (Agape), lusyomo lwa Leza, kuzyiba kwa Leza alimwi a busongo mu zintu zyoonse mbuli mukwesu mutaanzi Jesu Kristo mbwacita. Kukkala mu luyando lwa Leza, lusyomo, kuzyiba alimwi a busongo kulagwasya mwana wa Leza kucita mulimo mu muunda wa Leza nkaambo Leza Mwini ukkala mu mibele eeyi.

BUZINGULUKO/BUKKALE BWA MWANA WA LEZA (Johane 17:22-24, Johane 20:17): Mwana ula bukkaale bumwi bwa bunji bwa mwana mbuli Jesu Kristo mu makaanda a Leza. Bali bana balingene mumeso a Leza. Uku kulingana kuli mu bunji bwa bana buyo, kutali mu nguzu naa mu bulemu, nkaambo Jesu talili Mwana buyo, pele ngu Leza alimwi Mutwe wa bansembi.(Kuamba kuti tuli balingene a Jesu mu bunji bwa mwana cilaamba kuti twebo tuli bana ba Leza mbuli nguwe).Mwana wa Leza ulambila alimwi ulumbanya Jesu Kristo mbuli Leza wakwe alimwi Mwami wakwe, pele mu bunji bwa mwana, bali bana balingene a Jesu Kristo. Mwana wa Leza mwana mupwililide kuli Leza mbubonya mbuli Jesu. Pele Jesu Kristo mupati nkaambo ngu Leza alimwi Mutwe wa bansembi; aboobo tuliyanzana kuli nguwe.Tata ulayanda mwana mbuli mbwayanda Jesu Kristo. Bulemu bubumwi Tata bwakapegwa kuli Jesu bwapegwa kuli twebo, bakwesu alimwi a banamunani. Bulemu ncikabeela ca kuboneka kwa Leza.

KUPEGWA NGUZU KWA MWANA (Milimo 1:8): Bana ba Leza bapegwa nguzu kwiinda mu Muuya Mucena. Muuya Mucena ngu muntu watatu mu Leza. Kujatikizya basyomi, ngu Leza wabo, Mugwasya wabo, Musambazi wabo, Mucetekesi wabo, Mupa-kulemba wabo alimwi a nguzu zya mwana wa Leza.Ulapa bana ba Leza nguzu zyakuzuzikizya kuda kwa Leza alimwi a kucita buya bwa Kristo. Aaya nguzu zya Muuya Mucena ziyitwa dunamis mu Bbaibbele, alimwi aawo nko kwakazwila ijwi lya kuti dynamite. Aaya nguzu nzyakubuka zicitika zyakucita kuti kuzumbuluke zintu mbuli Leza.Aaya nguzu ziyumizyigwa kwiinda mu kupaila mu ndimi nkaambo ka ciindi cilamfu, alimwi zilatulwa kwiinda mu lusyomo, mabala aakambauzya alimwi a buprofeti alimwi a micito ya lusyomo. Aaya nguzu zikonzya kuleeta kutondezya kwa zimpawu alimwi a zipego zya Muuya Mucena, alimwi zileeta macinci mabotu mu buumi bwa bantu.

Bana ba Leza alimwi bapegwa nguzu zyakukonzya kufamba a Leza alimwi a kumana a zintu zyakuyuma alimwi a kukakatila kuli Leza kutali kulanga zili kucitika. Aaya nguzu ziyitwa Kratos, eelyo cilaamba nguzu naa bukali. Aaya nguzu alanga kupa musyomi nguzu mbuli muntu mwini, pele dunamis ilanga kupa musyomi nguzu zyakukambauza Jesu Kristo a bulemu.**Kratos alimwi iyumizyigwa kwiinda mu kupaila mu ndimi alimwi a kubungana a Leza. Tulabona aaya nguzu mu Ba Efeso 3:6 alimwi a zilengwa zimwi.**

KUSALWA KWA MWANA (1 Johane 2:20): Mwana wasalwa kwiinda mu Muuya Mucena. Kusaliwa nkuponya kwa Muuya Mucena kwiinda mu mwana. Kusaliwa kugwasya mwana kucita kuda kwa Leza. Kusaliwa kutondezya bunzi bwamwami (kutawala naa kuba mwami), busongo alimwi a kuzyiba, kulailwa alimwi a nguzu, kuzyiba kwa Leza alimwi a kumucindika Mwami muli musyomi alimwi kwiinda muli nguwe (Isaya 11:1-4). Kusaliwa kugwasya mwana kucita mbuli Leza. Bana boonse ba Leza basalwa a Muuya Mucena. Muuya Mucena uli muli bona alimwi uli kujatikizya bona. (Isaya 61:1-4). Twasalwa kuti tucite milimo ya Leza.

BUKKALE BWA MWANA (Genesisi 1:26, Baroma 5:17): Mwana wapegwa bukkaale bwakutawala nyika. Uli kuli kutawala alimwi kumwa mu zintu zyoonse zyakumana aazo; kwiinda mu kucita lusyomo alimwi a kuzosolola kaambo ka Leza ciindi cizulide a lusyomo, uwinda zintu zyoonse zyamumana.Kuti mwana afambe mu bukkaale, uli kuli kuzyiba alimwi kucita zintu zyakwe:(1) Kuzyiba kuti wapegwa zintu zyoonse a Leza kwiinda mu ciyano ca mulopa (1 Bakorinto 3:21-23). Mu mulongo ooyu, Bbaibbele na lyaamba kuti buumi alimwi lufu nibwakwe, cilaamba kuti mwana angasala kupona naa kufwa, ula a bulemu obo (Mupaizi Paulu ncilangizyo).(2) Kucita ijwi lyakulangilwa alimwi a ijwi lyakaambwa (kuswaana mbuto ya lusyomo/kupa cintu mbuli cimpawu ca lusyomo lwako muli Leza).(3) Kucita mu lusyomo kuti ube a zintu Leza nzwaakupa.(4) Kupa bulemu alimwi kulumbanya Leza kale nkaambo ka zyoonse zyakulindila kuzwa Kuli Leza.**(Eezi nzyila zyakutawala alimwi kuba a zintu Leza nzwaakupa). (Iyeya buku lya Joshua 1-13 kubona mabulangwe alimwi misisi ya bukkaale).**

BUKKELE BWAMALI/BUZULI BWA MWANA (2 Bakorinto 8:9, Ba Efeso 1:3, 3 Johane 1:2): Busuni boonse bwa Tata nibwa mwana. Leza ulayanda kuti bana Bakwe bakkale buumi bwabusuni. Ulayanda kuti babotelwe mu zintu zyoonse alimwi babe a buumi bubotu.Mwana angafamba mu busuni obu kwiinda buyo mu lusyomo ulutondezegwa kwiinda mu kupa, alimwi a kusolola ciindi coonse busuni bwakwe muli Kristo, "mucikozyanyo, kwaamba cakusimpa kuti musuni muli Kristo alimwi kuti talikili cintu nokuba cakuti mbwaabona a meso akumubili. Uli kuli kufamba a lusyomo kutali kwa kulanga, alimwi ulindila kusolola ijwi lya Leza.Leza ulayanda kuti bana Bakwe basunuke nkaambo ulayanda kuti basekele buumi mu zintu zyoonse; alimwi ulayanda kuti balipilile kusambauzya Njili alimwi a kugwasya basikukayizya kwiinda mu busuni bwabo.

CILAMUNO CA MWANA WA LEZA (Johane 1:17, Baroma 5:17): Cilamuno ncikuyanda kwa Leza kutali nkaambo kakuti twakacita cintu cakuligwasya. Eco cilaamba kuti, Leza kucitila cintu, kumana mulimo, twebo buyo kutambula kwiinda mu lusyomo. Mwana wapegwa kupwililika kwa cilamuno kuzwa kuli Tata. Kupwililika kwa cilamuno cilaamba cilamuno citalikili kuciswa. Cilamuno nci Leza Mwini uzitondezya alimwi kubelesya kwiinda mu mwana.Tata wapegwa mwana nguwe mwini alimwi a zintu zyoonse. Cilamuno ca Leza mu buumi bwa mwana cileeta:busyuni: busyuni ncakupelwa nguzu zyakusunuka mu zyoonse nzwaacita, bubotu, kusemwa, kucanika, kupayilwa kutaliki, kulekelelwa, kucita zintu zyakujatikizya zyakumuuya, nguzu kujatikizya cibi alimwi a nyika, alimwi a zimwi mu buumi bwa mwana.Mwana uli kuli kuzyiba bunonse obu alimwi kucita majwi aakubulonda mu lusyomo, mpawo uyakubona kutondezya kwa cilamuno ca Leza mu buumi bwakwe. Tulatambula cilamuno kwiinda mu kuzyiba cilamuno catupedwe alimwi a kusyoma alimwi kucita nkaambo ka lusyomo lutakutengeki. Tata ubelesya a mwana kwiinda mu cilamuno kutali kwiinda mu Mulawo wa Musa.

BUSWA BWA MWANA (Baroma 8:16-17): Mbuli bana, tuli bamwi ba buswa a Jesu Kristo. Mbuli bamwi ba buswa, zyoonse zyakapegwa kuli Jesu a Leza nzyesu kubule. Buswa bwesu bulasanganizya buya alimwi a kubungana a Leza, buumi bwabusuni alimwi a buumi bubotu, nguzu alimwi a bulemu kujatikizya bwami bwa munyama; Leza wakatupa kujulu kuba makaanda esu alimwi

nyika a zyoonse zili muli yo kuti tulitawale alimwi tulibe a zyo, mucikozyanyo, zya muzimo alimwi a zintu zyoonse zibotu munyika, mbuli makaanda, mishi, makomo, siliva alimwi a golide alimwi a zimwi.Wakatupa cijezya cakwe ca Leza, busongo, kucanika alimwi a cintu cibotu cimuumi. Mwana ula zyoonse mbuli buswa kuzwa kuli Tata wakwe (Ba Hebrayo 1:2). Ngwamwi wa buswa boonse bwa Tata wakwe.

MULIMO WA MWANA WA LEZA:

(Mulimo wa mwana wa Leza uli kuli kuyiiya alimwi a kutondezya a zimpawu zya Muuya Mucena kwiinda mu milawo iyi 5 mu cibeela eeci mbuli ndakacita mu International Training Center DVD).

Nkaambo mwana ula bube bubona mbubonya mbuli bwa Tata, ulakonzya kubelesya mulimo mbubonya mbuli Tata nkaambo ka bube bwa Leza buli mu muuya wakwe wa bumuntu (Johane 5:19).

Mulimo wa Buleza (naa mulimo wa lusyomo) wa mwana wa Leza uligawanywa mu milawo itanu:-

1. Leza ulasyoma mu mutima Wakwe, alimwi ulamiyeeya mu mizeezo Yakwe, alimwi zyoonse nzwaamiyeeya zicitika kweelana a mizeezo Yakwe ya lusyomo. Mwana alimwi ulasyoma mu mutima wakwe alimwi ulamiyeeya mu mizeezo yakhe, alimwi zintu zicitika kweelana a mizeezo yakhe ya lusyomo (Ba Efeso 3:20).
2. Leza ulasyoma mu mutima Wakwe alimwi ulatambula milawo naa micito ya lusyomo, alimwi zintu zicitika kweelana a micito Yakwe ya lusyomo. Mwana alimwi ulasyoma mu mutima wakwe alimwi ulacita micito ya lusyomo, mpawo zintu zicitika kweelana a micito yakhe ya lusyomo (Milimo 4:30).
3. Leza ulasyoma mu mutima Wakwe alimwi ulanda majwi a lusyomo, alimwi zintu zicitika kweelana a majwi Akwe a lusyomo. Mwana alimwi ulasyoma mu mutima wakwe alimwi ulanda majwi a lusyomo, alimwi zintu zicitika kweelana a majwi a lusyomo (Marko 11:22-24, Genesisi 1:3).
4. Leza ulasyoma mu mutima Wakwe, mpawo ulanda majwi a lusyomo aakasanganizigwa a micito ya lusyomo, mpawo zintu zicitika kweelana a majwi Akwe alimwi a micito Yakwe ya lusyomo. Mwana alimwi ulasyoma mu mutima wakwe alimwi ulanda majwi a lusyomo aasanganizigwa a micito ya lusyomo, mpawo zintu zicitika kweelana a majwi alimwi a micito yake ya lusyomo.
5. Leza ulasyoma mu mutima Wakwe, mpawo ulandila kulemba kwamamanino a zintu nzwaakulindila kuti zicitike katanabacita. Ulalindila kuti zintu nzwaakaamba mu lusyomo zicitike (Ulandila mumanino kuzwa kuzwa kumatalikilo) (Isaya 46:10). Mwana alimwi ulandila mumanino kuzwa kuzwa kumatalikilo, mpawo ulalindila kuti zintu zicitike kweelana a kulangilwa kwakwe kwa lusyomo. ***Kambe, cibeela cino cakulima tacitondezya cintu mwana ncakulindila; buyo cilabika nzila kuti kutondezya kucitike. Kutondezya kuleetwa a cimwi ca zibeela zyakutoma zine zya lusyomo.***

Mu bufupi: ***cibeela 1 nmiyeeyo ya lusyomo, cibeela 2 nmicito ya lusyomo, cibeela 3 nmweebo a majwi a lusyomo, cibeela 4 nmweebo a micito ya lusyomo, cibeela 5 nkuamba mumanino kuzwa kuzwa kumatalikilo.***

Nkaambo nzi zintu eezi mbocicitika?: Mbuli ciindi Tata naamiyeeya, kucita naa kwamba, mpawo Muuya Mucena uuzwa Kuli nguwe kutondezya naa kucita mizeezo Yakwe, micito Yakwe naa majwi Akwe a lusyomo, mwana alimwi ubelesya nzila iiyumwi: Muuya Mucena uuzwa kuli mwana kucita mizeezo, majwi naa micito ya lusyomo ya mwana ciindi zili kweelana a kuda kwa Leza.Mwana ula kuzwa mbubonya mbuli Tata, lukozyano luli luti tuli bana alimwi nguwe Tata, pele tuli mbubonya mbuli Tata alimwi tuli a bube buyumwi mbuli bwakwe. Tata mupati kwiinda twebo nkaambo nguwe Tata wesu. Bana bayanzana kuli Tata. Muuya Mucena ulayanzula mwana mbubonya mbuli mbwayanzula Tata.**Muuya Mucena TALILI musambi wa mwana, pele Leza alimwi Mulangizi wa mwana. Pele balabungaana kubelesya nzila eeyi (2 Bakorinto 6:1). Muuya Mucena ulatulwa kwiinda mu lusyomo lwa mwana kuti azitondezye mu buumi bwa kumubili.**

KWIITWA KWA BANA BA LEZA:

Mbuli bana ba Leza, tuli bana Bakwe, kutali basambi Bakwe. Twalubululwa kuti tube bana ba Leza, kutali basambi Bakwe. Tuli bana nkaambo ka kuzyalwa, pele tuli basambi nkaambo ka kusala kwesu.

Mabala a Leza aakazulula twebo kumatalikilo alimwi a kutulubulula:**(1)** Ngumubusi alimwi ulayanda makaanda manji. Twiitwa kuba cibeela ca makaanda Akwe**.(2)** Ulayanda kuti tusekele kukkala mu buya alimwi a kubungana a Leza**.(3)** Ulayanda kuti tumulumbanye alimwi tumulambele**.(4)** Ulayanda kuti tutambule alimwi tusekele luyando Lwakwe**.(5)** Ulayanda kuti tube cibeela ca mubili alimwi a cibala ca Kristo**.(6)** Ulayanda kuti tukule alimwi tulongwe kuzuzikizigwa kutegwa tube mbuli Jesu Kristo**.**

MULIMO WA MWANA WA LEZA: Mbuli bana mu makaanda, tuli a milimo iiyandika.

1. Mulimo wesu mbuli bana ba Leza nkweleta bantu kuli Leza kwiinda mu kukambauza Njili alimwi a kumika Bwami Bwakwe munyika mu nzila zinji (mucikozyanyo, kupaila alimwi a kulipilila Njili) alimwi a zipego zesu zya kusiyana a malundu.

2. Kumika Bwami Bwakwe a mali esu alimwi a zintu zimwi zyakumubili zyesu.
3. Kutawala munyika alimwi kuba a zintu ziyandika zyamunyika nkaambo ka Bwami bwa Leza, mbuli makaanda, basena, mali, mishi, mavidiyo alimwi a zimwi.
4. Kucanganya milimo ya Sataani alimwi a kulubula bantu kuzwa mu buswa bwakwe (1 Johane 3:8).

Nkaambo ka milimo eeyi, Sataani lyoonse ulayezya kutujata, eelyo Bbaibbele lyaamba kuti tulipfwalise bukkondo bwa Leza (Ba Efeso 6:10-19).

BULIYO BWA LEZA

1. **Kambango ka kasimpe –** mwana uli kuli kuba muntu wa kusyomeka. Kasimpe ncimwi cibeela ca bube bwesu bwa Leza. Leka muntu wa muuya wako atawule moyo alimwi a mubili wako, mpawo kasimpe uyakuzwa munda wako mbubonya. Tawuyakuyumina kwaamba bube a kusyomeka. Alimwi zyiba alimwi upone a kasimpe kazyalilwa.
2. **Cikombelo ca bululami.** Zyiba bukkale bwako bwa bululami muli Kristo alimwi ulekwe bugwasye majwi ako alimwi a micito yako, mpawo kupona bululami kuyakuzwa muli iwe mbubotu. Zyiba bukkale bwako alimwi a bukkale bwako muli Kristo.
3. **Makondo a kulibambila kukambauza Njili ya luumuno**: Lyoonse beela mulimo alimwi ulibambile kukambauza Njili kuli bamwi.
4. **Cikopa ca lusyomo –** Pona a lusyomo mu ijwi lya Leza, cita micito ya lusyomo alimwi ambila majwi a lusyomo. Lusyomo nlupona kwesu. Lyoonse kumya lusyomo lwako.
5. **Cikombelo ca lubuluko:** Cindika lubuluko lwako alimwi ulutambule cakuyumya, utaponi buumi bwa cikozyanyo ciyaka a cilanga, pele choka cibi boonse mu buumi bwako.
6. **Mukwale wa Muuya (uuli ijwi lya Leza):** Zyiba ijwi lya Leza mu mutima wako, ambila ijwi lya Leza a kanwa kako, miyeeya pali lyo alimwi ulibikkile mu mutima wako. Ambila ijwi kujatikizya milimo ya Sataani. (Ubelesya mukwale ooyu kwiinda mu kwaamba ijwi a kanwa kako).
7. **Kupaila mu Muuya (mu ndimi) lyoonse.** Paila mu ndimi nkaambo ka ciindi cilamfu, kwiinda kupaila a kuzyiba.

Cibeela cimbi ca bukkondo bwa Leza nzipego zya Muuya Mucena (1 Bakorinto 12:1-12).

Eezi nzipego zya mwana wa Leza zyaapegwa kwiinda mu Muuya Mucena. Muuya Mucena taleti zipego kwiinda mu kukopa, pele ulapa zipego eezi kuli mwana wa Leza. Aboobo tulakonzya kwaamba cakulingana kuti nzipego zya mwana wa Leza. Zibelesyegwa kucanga basikukweetezya alimwi a kulinzya alimwi a kuzuzikizya banuunu ba Leza.Zipego zibelesya kwiinda mu milawo itanu ya lusyomo (naa milawo itanu ya mulimo wa Buleza) yakalangilwa kumatalikilo. Mwana angabelesya zipego zya Muuya Mucena ciindi coonse naakasala. Talikuli kumvwa cintu cimbi kumatalikilo naa kuba a kulangilwa kusyomeka kutegwa akonzye kubelesya zipego. Zipego ziba cibeela ca bube bwakwe bwa Leza alimwi zilikkala a nguwe lyoonse.

MUSYOMI UTAAMBULA BUTI ZIPEGO ZYA MUUYA MUCENA?: Zimwi zipego zipegwa ciindi muntu naazyalululwa cipya, zimwi ciindi muntu naazuzikizigwa naa naabatizigwa a Muuya Mucena, zimwi zipegwa kwiinda mu kuba cibeela ca mulimo ubelesya zipego ezyo, zimwi kwiinda mu kubungana a musilikale naa mulimo ubelesya zipego ezyo naa kwiinda mu kulondela musilikale uyo cakuyumya (mucikozyanyo, kumumvwa naa kumulanga lyoonse alimwi a zimwi).Zimwi zipego zipegwa kwiinda mu kupegwa kwa Muuya kuzwa kuli musyomi umwi, mucikozyanyo, kwiinda mu kubikkwa maboko naa kupegwa kwa Muuya kwiinda mu nzila zisiyene naa milawo ya lusyomo. Zimwi, musyomi angapaila kuli Leza kuti azipokwele, alimwi angazitambula kwiinda mu lusyomo alimwi akucita mbuli wakazipokola, mpawo zikaamba kubelesya.**Takuli mupaka wa kuti tuli a zipego zili zilini. Zyoonse ziyakucitwa kweelana a lusyomo lwako.**

Kuli zipego zya Muuya Mucena ciloba cizulula mu 1 Bakorinto 12. Zipego eezi zigawanywa mu zibeela zytatu – **1. Zipego zya kubikkululwa 2. Zipego zya majwi 3. Zipego zya nguzu.**

Zipego zya Kubikkululwa (ijwi lya kuzyiba, ijwi lya busongo, kucamukanya myuuya), **Zipego zya Majwi** (cipego ca buprofeti, ndimi zisiyene alimwi a kulumbulula ndimi). **Zipego zya Nguzu** (kupozya, zimpawu alimwi a lusyomo).

Kusandululula zipego (musambazi uli kuli kusandululula zipego alimwi a mbocakonzya kubelesyegwa mu micito mbuli ndakacita mu International Training Center audio DVD alimwi a mabuku).

1. **Ijwi lya Kuzyiba:** Eeci ncipo ca kuzyiba zintu kujatikizya bantu alimwi a zintu naa zintu zisiyene kwiinda mu kubikkululwa kuzwa kuli Muuya Mucena. Kubikkululwa oku kungaboola kwiinda mu mizeezo, mawoneno, tuloto alimwi a zimwi.
2. **Cipego ca Busongo:** Nkukonzya kubelesya busongo bwa Leza ciindi muntu naakumana a makani aaayumu alimwi kucita cintu cilingene a kwaamba majwi aalingene mu makani aatongwe. Cipego eeci alimwi cigwasya musyomi kusala zintu zilingene kujatikizya zyakumbele. Alimwi cingaboola kwiinda mu kubikkululwa kutondezegwa mu mizeezo, tuloto, mawoneno alimwi a zimwi. Kuzyiba ijwi lya Leza kucipa busongo bwa buumi mumwi, pele cipego ca busongo cibelenga ciindi muntu naakumana a makani aatalikili.
3. **Kucamukanya Myuuya:** Cipa musyomi kukamukanya mweenzi wa muuya, mulimo wa muuya naa kubelesya kwa muuya kusimpa kuri mumakani atongwe. Cipa musyomi kuzyiba milimo ya Muuya Mucena alimwi a bangelo, milimo ya madimona

alimwi a kukonzya kuzyiba mizeezo alimwi a zilingililo zya bantu. Alimwi cingabelesya kwiinda mu mizeezo, mawoneno, tuloto alimwi a zimwi.

4. **Cipego ca Buprofeti**: Cipa musyomi kutondezya mutima alimwi a mizeezo ya Leza mu nzila yamuzyika (kwiinda mu kubikkululwa kwa Muuya Mucena). Eco cilaamba kuti, takuli kwaamba zintu zyakulyeeya naa kuteeba, pele kwiinda mu kubikkululwa kwa Muuya Mucena. Buprofeti bungasanganizya kutondezya zya kumbele, zyakapita naa zili mbuli Leza nzwaakali kuyanda kutondezya. Buprofeti lyoonse bulakomezya, bulagwasyilizya alimwi bulakombezya. Buprofeti bungabelesya kwiinda mu nzila zisiyene mbuli kubikkululwa, tuloto, mawoneno alimwi a zimwi nzyatuyakuzungulula ciindi naatuyiiya nzila zisiyene Leza mbocamba.
5. **Cipego ca Ndimi Zisiyene:** Cipego eeci cipa musyomi kwaamba mulaka ngwakatalangi kuzyaaba mu buumi bwa kumubili. Mulaka ooyu ungaba mulaka wamuya naa mulaka wanyika ngwatalizyi mu mizeezo wakwe. Cipego eeci lyoonse cibungana a cipego cakulumbulula ndimi. Cipego eeci ncisiyene a cipego ca ndimi cipelwa musyomi uuli woonse ciindi naazuzikizigwa a Muuya Mucena cili mu 1 Bakorinto 14.
6. **Kulumbulula Ndimi:** Cipego eeci cipa musyomi kukonzya kulumbulula ndimi zyaambwa. Kulumbulula kungaboola kuzwa kuli muntu uyo ulaamba mu ndimi naa kuli muntu umwi nokuba kuti nguwe taambi ndimi. Eeci talikuli kuturikila ndimi, pele kulumbulula (naa kusandulula) ndimi.
7. **Cipego ca Kupozya:** Cipego eeci cipa musyomi kupozya malwazi alimwi a bulwazi mu nzila yamuzyika (eco cilaamba, kupozya malwazi mu zimpawu). Lyoonse kupozya kucitika cakufwambaana ciindi cipego ca kupozya cili kubelesyegwa, alimwi cilyo ciinda a kutondezya kwa Muuya Mucena mbuli mumu, kutetetema, kutontola, muyo alimwi a zimwi.
8. **Cipego ca Kucita Zimpawu:** Cipego eeci cipa musyomi kucita zimpawu kujatikizya zintu zya muzimo alimwi a mibili ya bantu. Mucikozyanyo, mubobela ukula kuzwa kuli muntu, mulandu wa mali kulekelelwa mu nzila yamuzyika, mikate kukala manji, manzi kucincwa kuba wayini alimwi a zimwi.
9. **Cipego ca Lusyomo:** Cipa musyomi bukonzya bwa kusyoma Leza kuti acite zimpawu zipati cakufwambaana. Cipego eeci lyoonse cibelesya a zipego zya kupozya alimwi a zimpawu. Cigwasya zipego zya kupozya alimwi a zimpawu kubelesya cakubeleka (Nlusyomo lulakonzya kuleeta cimpawu naa kupozya kutongwe). (Cipego eeci ncisiyene a lusyomo lwa Leza lwe twonse twatambula ciindi ca kuzyalulwa cipya).

Zipego eezi zibelesya kwiinda mu milawo itanu ya lusyomo:-

Zintu mbuli kuwila ansi a nguzu, kutetemuka, kuseka kwa bucena, kulila, kuzunguluka naa kucita zintu ansi a nguzu zya Leza alimwi a zimwi, tazili ansi a zipego eezi zya Muuya Mucena, pele zili ansi a zimpawu alimwi a zintu zyakujabula zya Muuya Mucena. Zigwasya bantu kusyoma cakufwambaana alimwi zitondezya kubapo kwa Leza akati ka bana BakweMusambazi uli kuli kuyumya zipego zya basyomi. Balimvwa maboko abo azulidwe, mpawo musambazi uli kuli kulangilila mu lusyomo kuti Muuya Mucena uyumya zipego ciindi eco mbubonya mbuli mbocicitwa kweelana a International Training Centre CD.***(Musambazi uli kuli kucita kutondezya kwa micito kwa zipego eezi alimwi kuzisandulula mbuli mbondakasandulula mu International Training Centre Book. Basikwiiya bali kuli kuyesa zipego mbuli kupozya, buprofeti alimwi a kuzyiba alimwi a zimwi. Basikwiiya bali kuli kuba mu mapanga a bantu babili, mpawo bali kuli kutulula nguzu zya Leza kwiinda mu milawo itanu ya lusyomo, alimwi kubelesya ijwi lya kuzyiba, alimwi kwiinda mu cipego ca buprofeti bali kuli kwaamba zintu Leza nzwaamba.Musambazi ulakonzya kutoma kutondezya zipego kumeso a basikwiiya boonse. Alimwi mulange DVD ya zimpawu alimwi a zintu zyakujabula (Written Apostolic and Prophetic Ministry and Classroom Practicals) ya Apostle-Prophet Mufaro Maposa. Musambazi uli kuli kulanga alimwi kumvwa masambauko aaya kujatikizya kubelesya zipego cakumwaya ciindi cingi katanasambilizya cibeela eeci.Mulumbe ooyu uli mu masambauko a Manifest Sons of God mu International Training Centre Book yakalembwa a ApostleProphet Mufaro Maposa.Uli kuli kubala buku eeli alimwi kumvwa CD, nkaambo naa ulaamba kulimwa mu cibeela ca kubelesya zipego alimwi a kusambilizya bamwi kubelesya zyo, aboobo aabo basambilizya bayakuba balimwa alimwi. Musambazi utakonzya kubelesya zipego alimwi a kusambilizya bamwi kucita mbubonya uli kuli kutambula kusambilizigwa kwanjilila.Uli kuli kulanga maDVD a Apostle Maposa lyoonse alimwi a kumvwa masambauko akwe kujatikizya kubelesya zipego ciindi coonse. Mpawo nguwe mwini uyakukula mu zipego zya Muuya.Iino mungalanga mavidiyo aaya oonse pa YouTube pa Sonshiplife ITC page naa www.voiceofgodfm.co.ls* **MIZILA YISALAZYA YA MULIMO WA MUUYA MUCENA:**

Kuli milimo yisiyene ya Muuya Mucena mbuli:**Yawhew Shammah naa Emmanuel:** Aawa mwana ulatondezya kubapo kwa Leza kuboneka kwiinda mu zimpawu zya bantu kuwila ansi, kucita zintu naa kumvwa kubapo kwa Leza.**Bwami bwa Leza:** Aawa mwana usambilizya kujatikizya alimwi ulatondezya Bwami bwa Leza a zimpawu zya **nguzu.Mbuli Tata, mbuli mwana:** Aawa mwana ulatondezya kukozya kwakwe a Tata.**Bulemu bwa mwana:** Aawa mwana ulatondezya bulemu bwakwe kwiinda mu kutangulula misambauko yisiyene ya Muuya Mucena ngwakusala alimwi a kusala ciindi ncibuyakumani.**Mulimo wa bwami:** Aawa mwana ubelesya mu bukkale bwa kukkala ansi kutondezya kuba kwakwe Mwami.**Ijwi lya Tata:** Aawa mwana ulatondezya ijwi lya Tata kwiinda mu buprofeti, mawoneno, tuloto, ijwi lya kumvwa alimwi a zipego zimwi zya kubikkululwa alimwi a majwi.**Kubungana a Tata:** Aawa mwana ucitisa bantu kubungana a Tata. Bantu bayandaula Leza mibuzo naa zintu nzibayanda kuzyiba Kuli nguwe alimwi ulabazwida cakufwambaana kwiinda mu buprofeti, mawoneno, ijwi lya kumvwa, tuloto alimwi a zimwi.**Kuzyiba kwa Tata:** Aawa mwana ulatondezya kuzyiba kwa Tata kwiinda mu zipego zya kubikkululwa alimwi a majwi. Ulabikka maano alimwi akuzumina kuzyiba kujatikizya mulandu uuli woonse kwiinda mu cipego ca ijwi lya kuzyiba.**Mulimo wa Muminini:** Aawa mwana ulatondezya mulimo wakwe wa muminini alimwi a bulemu kwiinda mu zimpawu alimwi a milandu iiyofya.**Cicito alimwi a kubwelelwa:** Aawa mwana ucita cicito ca lusyomo alimwi Muuya Mucena ucitisa muntu umwi kucita cicito cimwi kutali nkaambo

ka kuda kwakwe.**Busena bwakubungana:** Mwana ubelesya mubili wakwe naa cintu cimwi mbuli busena bwakubungana, alimwi Muuya Mucena ukwata muntu umwi alimwi ucita cintu mwana ncakulindila kwiinda mu busena bwakubungana.**Cibaka ca Muuya Mucena**:
Aawa mwana ucitisa Muuya Mucena kukkala kujatikizya cibaba ca bantu mbuli buba, alimwi akwata bantu banji kumwi.**Mulilo wa Muuya Mucena:** Aawa mwana ulatondezya Muuya Mucena mbuli mulilo. Mulilo ooyu ungatondezya mbuli mulilo mubotu uupa nguzu musyomi, pele alimwi ungatondezya mbuli mulilo ukatalika alimwi ulacisa aawo kuli milimo ya madimona.**Kweelelezya kwa Muuya Mucena:** Aawa mwana ucitisa Muuya Mucena kweelelezya bantu naa madimona kuzumanana kuunzi mwana naakababwelezya.Kutondezya kwa Muuya Mucena mu buumi bwa kumubili (masalaba a siliva a golide, mafuta, madayimani, maphepa a bangelo, mazino a golide, mvula yamuzyika alimwi a mulilo wamuzyika alimwi a zimwi).***Kuli milimo imwi iili mu International Training Center Manual.(Musambazi uli kuli kusandulula alimwi a kutondezya milimo imwi yaaya mbuli ndakacita mu International Training Center Book.***
Kambe, kulayandwa loko kuti basikwiiya boonse baingila ku training center mpawo bapokwele kopi yabo ya International Training Center Book alimwi a DVD kuzumanana kwa kumana masambililo a training center).Training center ilapa basyomi misisi mibotu; International Training center ibasambilizya kuba balangizi.Iino mungalanga milimo iyi pa YouTube pa Sonshiplife ITC page. (ITC cilaamba International Training Centre).

Milimo iyi ilatondezya kubapo kwa Leza a twebo alimwi iiyandika nkaambo ilazuminzya bantu a bunene bwakubapo kwa Leza alimwi a kuti ulipo.(Tomani kubelesya zipego eezi alimwi a kutondezya kuli kwanu kuli konse, alimwi amukumbile Leza mu lusyomo zipego naa milimo yoonse njimuyanda).

Muntu ubelesya cipego ca kupozya uli kuli kuzyiba zintu zyakulondola.

1. Kulibonse ciindi kupozya kunga tacacitiki cakufwambaana.
2. Muntu uupaililwa uli kuli kuyiiya kulekelela.
3. Musilikale wa kupozya uli kuli kubelesya lusyomo lukakatama alimwi lukomele kuciza basikubulwa.
4. Musilikale wa kupozya talikuli kuzwida moyo ciindi kupozya kutacitikanga cakufwambaana.
5. Musilikale wa kupozya uli kuli kuyanzana a kubikkila maano kubikkululwa kwa Muuya Mucena ciindi naakabikkila maboko basikubulwa.
6. Musilikale wa kupozya uli kuli kuyumya lusyomo lwaabo bakaboola kupozya. Angapaila bantu bamwi baliboneka a bulwazi kumeso a boonse, mucikozyanyo, aabo batakonzya kufamba bwangu naa aabo batakonzya kubona, alimwi a zintu zimwi. Bulwazi buli kuli kuba buliboneka, eelyo kupozya kuyakuboneka alimwi, nkaambo ka kugwasyilizya basikulangila. Eeci ciyakuyumya lusyomo lwa bamwi.
7. Musilikale wa kupozya talikuli kwaamba bantu kuleka malyango aakali kubelesya ciindi bakapaililwa, pele buyo naa Muuya Mucena abikkulula cimwi, pele uli kuli kubakomelezya kumya lusyomo lwabo alimwi a kubabwezya kuli daktala kuti basimikisye kupozya.
8. Aabo bapaililwa bali kuli kulongozegwa mu kupaila kwa lubuluko naa batana kuzyalululwa cipya.
9. Muntu wapozya uli kuli kuzwumanana kwaamba kupozya kwakwe munyuma ya kupaila, alimwi uli kuli kusukula zikombelo, zifwambato naa mapilo aakali kubelesyegwa ciindi naakali kubulwa kuti kucenjezye kubwelela kwa bulwazi.
10. Kuti basigamba bantu kusyoma cakufwambaana, musilikale angasanganizya kupozya a milimo alimwi a zimpawu zya Muuya Mucena ciindi naakabelesya. Mwana ula a bulemu bwa kusanganizya kupozya a zimpawu alimwi a zintu zyakujabula zya Muuya Mucena. ***Muntu ubelesya mulimo wa buprofeti uli kuli kuzyiba zintu zyakonzyi.Nzila ilingene ya kumvwa Leza alimwi a kuboola buprofeti cakulingana njiino ndakali kuyandizya kusandulula. Zintu zilakoonzyesya kuzyiba kubikkululwa kwa Leza cakulingana kusanganizya kulumbulula alimwi a kucipa bantu.***

Kubikkululwa: Eeci ncintu Leza ncabikkulula kuli iwe. Eeci cingaboola mu nzila yakuti inga uubona cintu cakumubono ciindi naulangila muntu naa kumvwa ijwi litongwe naa kutambula kubikkululwa kutongwe.**Kulumbulula:** Eeci cilatondezya kuti cintu cino cakamweka naa ijwi naa kubikkululwa cilatondezya ciyeni kujatikizya muntu uyo naa makani atongwe. (Ncilo ciyumu ca kubikkululwa).**Kubelesya:** Eeci cilatondezya mbocakonzya kubelesyegwa ijwi lya buprofeti naa mbocakonzya kubelesya makani aayo kuli cintu cili awo. Eeci cingasanganizya kuti inga wambila muntu makani aayo mu cisyama naa kuti tomumbili, alimwi naa inga wamubambila ciindi ciyeni. (Nkubelesya kwa kubikkululwa).**Mizingilo iliyo ansi iyakugwasya kuboola buprofeti cakulingana:**

1. Uli kuli kuba wakapuma cakukwana mu muuya wako. Kupumula uku kutondezya lusyomo lwakuzuzikizya muli Leza kuti ulayamba. Tewe muntu ulingila kulyeeya cintu.
2. Bikka kule mizeezo yoonse njukali kuba nayo kumatalikilo kujatikizya makani naa muntu, aawo buyo Leza naakamala kubikkulula kuli iwe. Utaciti ijwi lyakwe muntu nkaambo ka mbocapfwalidwe naa mbubonya mbwalibonya. Mucikozyanyo, nkaambo buyo wakabona muntu uyo ulabonala kuba wakajata, utakwaamba kuti wabona kuti wakali kuyumina mali.
3. Ambula kuti buprofeti buli bwakuyumya, kukomezya alimwi a kukombezya (1 Bakorinto 14:3), aboobo buprofeti bwako buli kuli kuba mbubonya alimwi kutali kuleeta malekelelo, kukanganisigwa alimwi a kuswaangana. Naa kuli kukambauzya naa kulangilila, ambila muntu uyo a luyando alimwi mu cisyama.

4. Muntu uuboola buprofeti uli kuli kujeeba kwaamba kuti, “Leza waamba...” cikuli ciyingi ciindi naakatoma mu buprofeti. Uli kuli kwaamba kuti, “Ndabona...” naa “Ndazwa kumvwa cino naa cino.” Mucikozyanyo, “Ndabona kuti ulayuma mu mizeezo” kutali kwaamba kuti, “Leza waamba kuti ulayuma mu mizeezo.”
5. Muntu uuboola buprofeti talikuli kubelesya naa kutangulula bamwi kwiinda mu ijwi lya buprofeti. Alimwi talikuli kuliita kuti muprofeti nkaambo buyo abona cipego ca buprofeti cicitika mu buumi bwakwe. Angaliita muprofeti naa Leza wamupa mulimo ooyo. Naa ulayumina kujatikizya eeci, uli kuli kusiya buyo.
6. Naa ulakamba cintu citakalulami naa kwaamba mu nzila itakalulami, Muuya Mucena uyakuyanda kukujana katanasweeka. Uyakumvwa kukanganisigwa munda wako. Amvwa mukati katanalamba. Nzila ililondola nkumvwa busena bwamubili bwako buli munda nkaambo bulatondezya muntu wako wamukati (Johane 7:37).Naa wamvwa kusansana kupati, cilatondezya kuti wakapambuka kapati alimwi Muuya Mucena ulakuyanda kukuyelezya kuleka kwaamba. Utakani kumvwa oku; iiye kumvwa mukati katanalamba.
7. Utacanguki kwaamba cintu citalizyi kuli iwe. Iiype kumvwa cakujatikizya katanalamba. Naa tacili ciyumvike, lindila Leza kusimikizya makani aayo katanalamba. Utalambi cakufwambaana mpawo wambe kuba ulandila kuciyumvya cintu Leza ncakali kuyanda kwaamba. Naa uli kutazyiba makani, siye kulamba alimwi ambila buyo ciindi wamala kuzyiba. Cintu ciyumwi cingaba naa Leza waamba ijwi lyomwe buyo alimwi uyanda kuti ubuzye muntu uyo naa lilayumvwika kuli nguwe.
8. Naa uyakuzwida mu cangwe cwakapegwa kuli iwe, uyakumvwa kukanganisigwa kupati mu muuya wako. Boola buprofeti kweelana a cangwe cwapegwa kuli iwe, utayezyi kulondola muntu umwi. Boola buyo buprofeti bwabikkululwa kuli iwe alimwi utayezyi kuboola buprofeti bwakulyeeya kuti bulakondwesa bantu. Buprofeti boonse buliyandika nkaambo mbuli Leza ncwaamba; boola buprofeti kweelana a lusyomo lwako.
9. Ciindi cimwi Leza angabikkulula makani aakujabula alimwi ciindi cimwi angabikkulula zintu nzyucita kuti nzyakajatikizya. Boola buyo zintu nzyumwa, utalizyi kusyoma kwa bantu kujatikizya iwe. Iiype kubungana a Leza; utacanguki kapati naa kutantamika kapati. Ciindi cimwi kubikkululwa kuboola cakufwambaana alimwi uli kuli kuboola cakufwambaana; zimwi ciindi kuboola kapati alimwi uli kuli kuzwilizya pacece. Ambila buyo nzyabikkululwa kuli iwe.
10. Boola buprofeti kweelana a lusyomo lwako alimwi ujane nzila Leza mbocamba lyoonse kuli iwe. Kuli bamwi kungaba kwiinda mu mawoneno, bamwi kwiinda mu kubikkululwa naa kumvwa mukati, bamwi kwiinda mu mizeezo alimwi a kumvwa, bamwi kwiinda mu tuloto alimwi a nzila zimwi. Jana nzila Leza njaakusala kukamba a iwe alimwi ukule mulimo ooyo.
11. Acha kuswaangana alimwi a kuceeya kuceya kubikkululwa ciindi nauboola buprofeti. Ambila buyo ciindi wakasimikizya alimwi utelele ciindi utasimikizyi.
12. Uzipa ciindi ciyandikana a Leza kuti ukonzye kuzyiba ijwi Lyakwe cakuyumya. Paila mu ndimi loko alimwi ube a ciindi cingi a ijwi. Ambila kwa lusyomo kuti lyoonse ulazwa kumvwa Leza cakulondola alimwi ulakonzya kumvwa Leza. Kumbuka kuti ulamba katanaboni.

Ciindi wapegwa buprofeti, uli kuli kuzyiba kuti tacili cakufwambaana buyo kuti bucitike, pele uli a cibeela cako cakucita. Uli kuli kumvwa, kuzyiba alimwi a kucita ijwi lya Leza. Uli kuli kulindila Leza alimwi a ciindi Cakwe; uyakuziba ciindi Cakwe ciindi nawakalile kuli nguwe cakusedwa.Alimwi uli kuli kuyiiya kuphila a lusyomo kujatikizya cintu Leza ncabikkulula kuli iwe. Mucikozyanyo, naa Leza wabikkulula kuli iwe kuti uyakuba musuubi mupati, tamba mulimo wako wa busuubi a lusyomo kwiinda mu mweenzi wa kusyanga alimwi a kusika. Eeci cilakonzya kuba kupa Leza kutoma mali a busuubi bwako alimwi a kwaamba majwi a lusyomo kujatikizya kwawona busuubi bwako mbocuyakuba.

Muntu uubungana a madimona uli kuli kuzyiba milawo ndakanyika mu kusambilizya kwa “Sataani alimwi a Madimona” mwe ndakasambilizya mbocakonzya kubelesyegwa ciindi naubungana a madimona.

KUKULA KWA BANA BA LEZA: Bbaibbele litwaambila kuti tukule kufika ku kukula alimwi a kuzuzikizigwa alimwi tuleke masambilizyo a kumatalikilo a zya Kristo (Ba Hebrayo 6:1-3). Jesu wakapa zipego zyotanu eezi (Mwaapostolo, Muprofeti, Muevangeli, Mupastora alimwi a Musambazi) kuti azuzikizye alimwi a kubambila basanduki ba Leza kufika ku buzuba bwabo bwakuzuzikizigwa kwa kuba bana, kuti boonse bakwanise kuzuzikizya milimo yabo yakapegwa a Leza (Ba Efeso 4:11-17).Tuli kuli kukula kuzwa kuba bana balingene kuya kuba bana bakomena ba Leza muli Kristo. Kuli mizingilo yisiyene ya kukoma mu buumi bwesu bwamuya mbuli mbuli bwakumubili bwesu.

Iino tuyakulingulula mizingilo yisiyene mu buumi bwesu bwamuya. (Kukula kwesu mu muuya kutalondwi a bunji bwa ciindi ncotwakalubulilwa, pele kulondwa a bunji bwa ciindi nctukala a Leza kwiinda mu ijwi Lyakwe alimwi a kupaila).

BANA BABUUKA MU MUUYA: Bana babuuka mu muuya tabafambi a lusyomo; balyumya ku zintu nzyibabona a mibili yabo. Alimwi bangafamba mu nyama. (1 Bakorinto 3:1-5) Bayanda kukwamanana a bamwi alimwi bangazumina kulyaala moyo cakuyandika (kweelana a kuti bangalumwa moyo a zintu zicitwa zicete). Balayanda masambilizyo a misisi ibotu alimwi balafunika kusungilwa cakuyumya. Balaseba. Balakonzya kutambula buyo mabisi a ijwi (masambilizyo aanguzu). Bangasebanya a zipego zya Muuya Mucena. Bangatambula masambilizyo aatali malulami cakufwambaana. Jesu Kristo ulabacita cakufwasa bantu mbuli aabo (ulazitondezya mbuli mwana wa mpongo kuli bana ba Kristo aba). Pele talakonzya kubasyoma a milimo mipati.

BANA BABOBA MU MUUYA: Balayiiya kufamba a lusyomo, lyoonse basanganizya lusyomo a kuzyiba kwa mibili mu majwi abo alimwi a micito yabo. Alimwi bayanda kusebanya a zintu zya muuya alimwi bangafamba mu nyama. Bangatambula cibeela ca masambilizyo aajulile. Ciindi cimwi bangayanda zipego kwiinda Leza mwini. Bangasebanya a zintu zya muuya. Alimwi bangatambula masambilizyo aatali malulami cakufwambaana. Jesu ulazumanana kubacita cakufwasa bantu mbuli aabo (ulazitondezya mbuli mwana wa mpongo). Pele talakonzya kubasyoma a milimo mipati. Bangasyomeka buyo a milimo minini.

BANA BAKOMENE BAKU NTETE MU MUUYA: Bangafamba a lusyomo. Kanji kanji bayanda kutondezya nzyibazyi alimwi a nzyibakonzya kucita nokuba kuti tacikuyandiki. Bayanda kukwamanana alimwi kanji kanji balakula mu kuzumya. Kazinji balakonzya kuba a kucetekezya kuli nguzu kwiinda a busongo. Ciindi cimwi balyeeya kuti balizyiba zyoonse alimwi kuti Leza uli ansi a kutangululwa kwabo. Balyeeya kuti bangatangulula Leza kwiinda mu lusyomo lwabo. Mwami kazinji ulazitondezya kuli basyomi aba mbuli nkondwe (eco cilatondezya kuti ulakoma kwabo ciindi ncikuyandika). Mwami ulabasyoma a milimo imwi, pele kutali a milimo Yakwe mipati.

BANA BABULUMI A BANA BABASIKAZI MU MUUYA: Jesu Kristo ncikozyanyo cizuzikizidwe ca mwana wakomena mu muuya. Bana mbabo bakomena mu kuzyiba Leza nguwe ooyo alimwi a nzila Zyakwe. Balatondezya micelo ya Muuya mu buumi bwabo (Ba Galatiya 5:22)**Ncilyo luyando, luumuno, kusekelela, kuceleta moyo, buya, bululami, kusyomeka, kubuuka moyo alimwi a kulanganya**Balafamba a lusyomo, mu luyando lwa agape, mu busongo bwa Leza alimwi a kubikkululwa kwa Muuya Mucena (Ba Roma 8:14). Balalizya kucita kuda kwa Leza alimwi balayungizigwa a luyando lwa Leza mu zyoonse nzyobacita (Johane 4:24, 1 Bakorinto 13:1-13). Balafamba mu butumbi bwabo boonse bwamumbele muli Kristo. Balamuyanda alimwi kumutya Mwami.Kulindila kwakuyumya kwa zilengwa kulindila kutondezya kwa bana aba mbuli basyomi (bana) (Ba Roma 8:19). Aba nbo bantu Jesu bangasyoma a milimo mipati alimwi a milimo iiyandika. Jesu ulazitondezya kuli bana aba mbuli nkondwe alimwi a mwana wa mpongo.

BASYOMI BA MUNDA / BA NYAMA: Aba nbo basyomi bakalindilwa kuti bakome mu muuya, pele tabakomi mbuli mbobakali kulindilwa. Mitima yabo yalikakata nkaambo ka kwikala mu cibi cakumaninwa. Balalwisya Leza nkaambo ka kuswaanganya kwabo. Naa tabaleki, Jesu uyakubalasa kuzwa mu kanwa Kakwe (Cizulululilo 3:15-22); (Ba Filipi 3:18-20).Balizyiba ijwi lya Leza pele tabaliciti. Kubalasa kuzwa mu kanwa Kakwe kulatondezya kuti uyakuzumizya kuti kubungana alimwi a kuswaangana kwabo kusiyane, kuti bakkale mu cibi alimwi babone mbocibayakonzya kubaletela milimo yabwami, alimwi babe bakatontola cakumaninwa kuti bazibe kuti bakawa kuliini mu kubungana kwabo a Leza alimwi a kulindila kubwelela Kuli nguwe.Nkaambo ciindi bakali kucetekela buyo, balyeeya kuti bali kululami.

CIBILI ICILI KULI KUCITA KUTI UKKALE MU MWEEZI WA MWANA WA LEZA UUTONDEZYA BUUMI BWA LEZA ALIMWI A KUKKALA MU CILI KUMWEENE CINTU LEZA NCWAKAKUCITA KUBA MUMI MWE KRISTO .

Ezi nzyintu nzyuli kuli kucita kuti ukkale mu mbungano ya Mwana wa Leza alimwi a kukkala buumi buli mbuli bwakali kusika Jesu nkaambo ka mulopa Wakwe, buumi bwa kubungana a Leza, buumi bwa butumbi, kukomena mu zintu zyoonse, bwa butegetsi alimwi a bukonzi. Buumi bwa Leza mu kamanino:-

1. **KUBALA ALIMWI A KULIMBIKILA KU IJWI LYA LEZA:** Sambila Testamente Ipusya yoonse a kuzyiba alimwi a kuzibambila. Isambile kuti uzyibe muntu nguwe muli Kristo alimwi a kuti Leza nguni mu buumi bwako alimwi a zintu nzyakakupa. Kumbuka kuti Bbaibbele ncozibambuli cako ca muuya.Bikka mabala mu mizila ya Bbaibbele a mabala asiyene aawo atondezya kuti nguni muli Kristo, nzyuli kuzubululwa muli Kristo, naa nzyukonzya kucita muli Kristo. Alimwi bikka mabala kujatikizya kuti Leza nguni kuli iwe alimwi a mbocakonzya kuba kubungana alimwi a Leza.Mizila ya Bbaibbele mbuli (2 Bakorinto 5:17), “Ooyo uuli muli Kristo ngumwinkaambo, zintu zyakale zyapita; bona, zyoonse zyaba zinse,” ilakutondezya kuti nguwe cini muli Kristo.(Galatiya 3:26), “Nkaambo mwense muli bana ba Leza kwiinda mu lusyomo muli Kristo Jesu,” ilakutondezya kuti nguwe cini muli Kristo.(Johane 5:24), “Abo basyoma kuli ine balabo buumi butamani,” ilakutondezya cintu ncyukwata muli Kristo. Bikka mizila eezi mu buumi bwako alimwi uyibale mbuli ijwi lya Leza kujatikizya iwe mwini.(Marko 16:15) ilakutondezya nzyukonzya kucita muli Kristo, “Abo basyoma kuli ine bayakukonzyya kupozya balwazi, kuzumina madimona mu zina lyangu alimwi a kulamba mu ndimi zimpya.”Mizila imwi tayitondezya cakuvwisisika kuti nguwe cini naa nzyukwata, pele uli kuli kuyibelesya mu buumi bwako alimwi kuyita yaba yako kwiinda mu lusyomo.

Mwaambo wamala kusambilila Testamente Ipusya lyoonse alimwi mwazumya kuzyiisisya, tamba kubala Testamente Yakale. Testamente Yakale ilatondezya kapati mbuti Leza ali alimwi a milimo Yakwe. Isambile kuti uuvwisisye alimwi uzyibe mbocumvwa Leza kujatikizya iwe.Uyakuyiiya kufamba a lusyomo muli Leza ciindi naubala kujatikizya bawanzi ba lusyomo mu Testamente Yakale. 1 Bakorinto 10:11 ilatubambila kuti zintu zyoonse eezi zyakalembwa kuba zyakutujatikizya mbuli zikozyanyo.

1. PAILA MU NDIMI ZINGI CIINDI CINGI. Kupaila mu muuya nkupaila mu ndimi. Eeci cipego ca kupaila mu ndimi cipegwa kuli basyomi boonse. Ciindi naupaila mu ndimi, muuya wako wakabumbwa mupya nguwo upaila, kutali mizeezo yako.Basyomi ba mu Testamente Ipusya bakapaila mu ndimi loko alimwi mbakazyibwida kuba cikozyanyo cesu. Uli kuli kupaila mu ndimi

kupitila ciindi ncoipaila mu ndimi zyakumubili wako.Zintu ezi ziyakucitika mu buumi bwako ciindi nawapaila mu ndimi loko:a) Kubungana kwako a Leza kuyakukomena alimwi uyakumzyiba Leza munzila ijulile.

b) Kuvwisisya kwako alimwi a kusekelela Bbaibbele kuyakuyungizya.
c) Uyakuziba ijwi lya Leza (rhema) cakucenjela ciindi naakamba kuli iwe.
d) Kuyakuba kwanu kuli iwe kufamba a mubili wako wamuuya uuli a cimo ca Leza.
e) Uyakuba a kuzyiba ciindi Muuya Mucena naakamba alimwi kufamba a Leza cakusedwa, alimwi kuyakuba kwanu kuli iwe kubelesya zipego Zyakwe alimwi a micito ya Muuya.
f) Uyakuba a bukali mu zintu zyoonse alimwi kutya kuyakuzwa mu buumi bwako.
g) Lusyomo lwako luyakukomena ciindi coonse alimwi uyakuzumanana kubambwa a kubonwa kwa Leza, alimwi lyoonse uziyake a Muuya Mucena.

Uyakukonzya kufamba mu busongo bwa Leza alimwi lyoonse uyakuzuzikizigwa a Muuya Mucena. Kuzuzikizigwa a Muuya Mucena kulatondezya kuti Muuya Mucena ulakonzya kucitila cakufwambaana kutondezya Mwini alimwi a kubelesya kwiinda muli iwe.

b) Muuya wako uyakuzumanana kuba wanguzu ciindi coonse nkaambo ciindi naupaila mu ndimi, ulayaka alimwi a kuyumya iwe mwini mu muuya ciindi naubungana a Leza.
Zintu zinji zinze zyakanaka ziyakucitika mu buumi bwako. Paila mu ndimi kupitila ciindi ncoipaila mu kuzyiba kwako. Mucikozyanyo, naa wapaila kweelana a ora imwi, paila mu ndimi miniti makumi aatanwe (55) alimwi a miniti itaanu (5) mu kuzyiba kwako.Tola ciindi cingi mu kulumba, kusandula alimwi a kubona nokumvwa ijwi lya Leza alimwi a zintu zyamwaamba zijatikizya. (1 Bakorinto 14:2, 4, 14, 15, 18), (Ba Efeso 6:18), (Yuda 1:20).Kucita zintu eezi kuyakuyingiza mu buumi bwa butumbi alimwi a luyando lutamani kuli Leza.

Ndimi zili lyoonse kusyanganizigwa a buprofeti, alimwi eeyi njiinzila eezi zipego (ndimi alimwi a buprofeti) mbocibelengana kucita mulimo wamuyo.

Ndimi alimwi a buprofeti bilesya mu mizingilo itatu iyisiyene iiyi:**1) Ndimi zya minzi yakwa nyika (supernatural earthly languages) alimwi a buprofeti:**Muntu angamba ndimi mu nzila ya kucilwa a Muuya, ndimi zyakumubili zinotegwa kunembo a kuciyanda kuziyisya, mbuli mbocakacitika mu mabbuku a Milimo 2:4, apo basyomi ba Jesu bakamba ndimi zyakumubili zyakali zyizyiwa a bantu ba nyika imwi pele boobo batakali kuzisambilila.Mu ciindi eeci, bakambila alimwi a kutondezya milimo minene ya Leza. Eeci cakali kukonzya kugwasyilizya bantu bakali kumvwa, kuba cisimikizyo alimwi a cibonyezyo cakuti Leza wakali kucita mulimo mupya alimwi uyandisya mu nyika.Ndimi zino zyakacitika loko katanalibala Ciingilisi kuba ndimi yakubunganya bantu ba nyika. Kanji kanji basanduki bakali kuya ku matunhu aatali kwabo kutali a basandulizi. Mwiiyo eeyi, bakali kukamba mu ndimi nzyibatakali kuyiiya, pele zyakali kumvwisiswa a bantu bakali kumvwa, alimwi bakakonzya kusika mabaka a Kristo cakuyumya.**2) Ndimi alimwi a buprofeti mu cilongano ca bakklistu:**Ndimi zyakonzya kuba ndimi zya muuya zitatwi ku nyika, naa zyakonzya kuba ndimi zyakumubili. Pele ciindi ndimi ziboola mu cilongano ca basyomi, zili kuli kuzyungizigwa a buprofeti kuti cilongano cizuzikizigwe.Buprofeti obu bungaboola mbuli kulumbulula ndimi, naa kwiinda mu nzila zimwi mbuli kubikkululwa, kumvwa mukati, naa kuboola kwa ijwi lya muuya. Zintu ezi zili kweelana a micito ya Muuya Mucena iisiyene (1 Bakorinto 12:4-7), kuti cilongano ciyungwe (1 Bakorinto 14:5).Eeci cisiyene a ciindi cilongano caba basyomi bonse cipaaila mu ndimi alimwi muntu uuli woonse ulibi a Leza. Mu buya oobu, kuli kulingene. Pele naa muntu wayima kumanze a cilongano alimwi akamba mu ndimi bantu bakumvwa, uli kuli kuba a kulumbulula kuti bamwi bazuzikigwe.Eeci cingacitika alimwi ciindi muntu amba ndimi kuli muntu umwi, pele kulumbulula naa buprofeti buli kuli kulonda kuti uyo umwi azuzikigwe.**3) Ndimi zya kubungana a Leza cakumwini alimwi a kuyumya muuya:**Ndimi eezi nzyipego zyapegwa kumusanduki kuli kuyumya buumi bwakwe, kuba a kubungana kuzumanana a Leza, mbuli mbocakasanbululwa mu 1 Bakorinto 14:2, 4.Mu ciindi eeci, kuli kutazyiwa ncikwaambwa, alimwi nokuba uupaaila mu ndimi takazyi ncikwaambwa. Ndimi zino zilabunganwa a buprofeti.Buprofeti obu mbwaako muntu ubikkulula mu lulimi lwakwe lwakumubili zintu zyakabikkululwa kuli nguwe ciindi naakali kupaila mu ndimi. Uyakambila mbuli kuti cintu camala kucitika mu nyika yakumubili, nokuba kuti kutondezyegwa kwakwo katanacitika.Eeyi njiimfumu yakumuuya yatuyakusanbulula ansi alimwi a mu masambilizyo a kupaila. Aawo, tupaila mu ndimi loko mbuli nzila ya kubungana kwasu kwa kumwini a Leza alimwi a kuyumya muuya wesu, kutali buyo kuti tuyumye bamwi.Buprofeti obu tuyakubusanbulula kapati mu maparagrafu azelene alimwi a masambilizyo a kupaila. Eeyi njiinzila ya buprofeti yambwa ciindi cakwaipaila kwako kwa kumwini mu ndimi.Buprofeti obu bungaboola mbuli kulumbulula ndimi, kubikkululwa, naa kuboola cakusungizya mu muuya, mbuli mbocitika ciindi naupaila mu ndimi, pele eeyi njiinzila ya buprofeti ijatikizya buumi bwako mwini.Buprofeti obu bucitika mbocikulondela:

2.1) Ndimi alimwi a Buprofeti: Ciindi naupaila mu ndimi, uli kuli kuboola alimwi buprofeti. Ndimi alimwi a buprofeti bilesya munzila iiyi. Ciindi naupaila mu ndimi, ulakamba lulimi lwa mu muuya, ulatangazya zinsinsimi zya Leza mu muuya, mpawo zilaabikkululwa ku mizeezo yako. Pele ndimi kazinji zilesya mu mbungano ya muuya, aboobo cili conse ncobikkululwa ku muuya

wako ciindi naupaila mu ndimi, uli kuli kutoma kuboola buprofeti bwaco.Mu majwi amwi, toma kutangazya cintu eco mu lulimi lwako lwakubadwa, alimwi uciyite mbuli kuti camana kucitika kale mu nyika yakwe mubili.Mucikozyanyo, ciindi naupaila mu ndimi mpawo watoma kubona cimonwa mu mizeezo yako, limwi cakwa bukkomo bwako bwa kumbele naa cintu cili conse Leza ncayanda kuti ucite naa limwi cintu ncakakupa. Ciindi nauboola buprofeti, uyakutoma kutangazya cintu ncobona mu mizeezo yako ciindi nawakali kupaila mu ndimi mbuli kuti camana kucitika kale ku lusyomo mu nyika yakwe mubili.Limwi wabona mu cimonwa kuti mukwasyi wako walaponesegwa ciindi nawakali kupaila mu ndimi. Ciindi nauboola buprofeti, uyakwaamba kuti, **"Leza, ndakulumba nkaambo mukwasyi wangu walaponesegwa lino mu zina lya Jesu Kristo."**Buprofeti nkutangazya ku lusyomo cintu ncobona ciindi nawakali kukamba mu ndimi, alimwi a kutangazya zintu ezyo mbuli kuti zyamana kucitika kale, alimwi a kulumba Leza nkaambo ka zintu ezyo

Milaka itabya amaka aa Leza (dunamis) mukati ka myoyo yesu, pele buprofita bulaleta akulangilila ayo amaka kuti abombe kulubazu lwesu akuchinja zintu zimwi zyakukkala zibe ziluleme kuli ndiswe alimwi bupa kuti eco cakaletwa kwiinda mu milaka mumwoyo cibonakale mu nyika yakweempedwe.

Zintu zipati zyakuziba mu ciindi ca buprofita:A) Ciindi nupaila mu milaka alimwi wazwa amaka mumwoyo wako, limwi walatambula ciyubunuzyo ca eco Leza ncaamba kucita na eco nco paila mu milaka, mbuli awo pe profita cakusinizya pe eco nco tambula mumwoyo wako ciindi mumwoyo wako uciyandeme amaka, nkaambo majwi aa buprofita aayandwa mu ciindi eco aalalengela amaka manji kwiinda ayo aayandwa ciindi mumwoyo wako mwatontola. Tala kuprofita zintu ezyo zyakalangizigwa kuli nduwe mu nyika yakweempedwe ciindi mumwoyo wako uciyandeme amaka.**B)** Ciindi nuprofita, tacipandulula kuti weelede kwaamba majwi manji, pele cintu cipati nkwaamba majwi aa lusyomo mu ciindi nomwayandamisya mulilo wa Muuya Uusalala kwiinda mu milaka. Limwi ulakonzya kubweza ijwi limwi na obilo akulibweza-bweza ziindi zinji mane uwe mumvwe kuti caitika mu nyika ya mumuuya alimwi ciza kubonakala mukuceya mu nyika yakweempedwe. Ulaiziba eci kwiinda mukumvwa luumuno alimwi akuzunda mumwoyo wako. Eco cipati nkukonka eco ncomvwa kuti Muuya uli kukulangilila kucita. Mu ciindi eci, malembe taelede kupingula na kukasya.**C)** Ciindi nomumvwa mbuli kuti weelede kucita milimo ya lusyomo, mbuli kuzungunya janza lyako nkaambo ca cisyomezyo cakuwisya mpampili na cimo cikkale, na kukwisha janza lyako ansi nkaambo cakukwisha cintu kufuma mu nyika ya mumuuya kuya mu nyika yakweempedwe, cita boobo mu lusyomo alimwi utwalilile kubweza-bweza milimo eyo ciindi ceyandika mane uumvwe kuzunda alimwi aluumuno mumwoyo wako. Kufumbwa kuti taumvwi kuzunda mumwoyo wako, twalilila kubuprofita, milimo ya lusyomo alimwi aku milaka, nkaambo eci cilatondezya kuti zintu ucili kucitika mu nyika ya mumuuya alimwi ucili kweelede kutwalilila. Kutwalilila kwako kulaleta kululama mu nyika ya mumuuya, alimwi ciindi nowasika ku kululama, ulaamvwa kuzunda alimwi aluumuno mumwoyo wako.**D)** Buprofita obu buli mo zilengezyo, milimo ya lusyomo, kupandulula milaka, alimwi azzimbi. Eco cipati nkulekela mumuuya wako kujuka mbubonya mbuli ciindi nupaila mu milaka. Kkala wakweanguluka kucita eco ncomvwa kuti weelede kucita na kwaamba. Bweza kule maano aakukkazya alimwi amilawo yakweendelezegwa yakweendelezya mipailo. Gongoma na weelede kugongoma, koompolola na ceyandika, cita milimo ya lusyomo, alimwi azzimbi.**(E)** Ziindi zimbi weelede kwiita cakweene eco ncofwaya kubona ciindi nuprofita mbuli Ezekieli. Weelede kwiita inyama amabbaa ciindi naafwaya kuzibona, alimwi wakweelede kwiita mpewo kuti injile mu mibili ciindi neitali aampewo. Aboobo, kkala wakweene ziindi zimbi mu buprofita bwako. Bala Ezekieli 37:1-14 kuti uzyibe kabotu amaka aa buprofita. Ciindi notuprofita ku mabbaa aooma, aalaswaangana mu nyika ya mumuuya. Notutwalilila kuprofita, misipa, inyama alimwi alukanda zilakula akufwambaila mabbaa aooma. Alimwi notutwalilila, mpewo ilanjila muli ngawo alimwi aba abomi. Eci ncibonesyo cikatondezya amaka aa buprofita akuchinja mbeezu zyesu. **Twalilila kuprofita mane ubone kubonakala.**

1. **KUZUMINA IJWI LYA LEZA:** Ikuti na ufuna kuti Ijwi lya Leza libonakale mu buumi bwako, weelede lyoonse kulyaamba kumulomo wako. Ciindi nolyatambula mumoyo wako, bwini obo bulasimikizigwa kuli nduwe mu nyika ya mumuuya, pele ciindi nolyazumina kumulomo wako, bwini obo bulabonakala alimwi buba bwini mu nyika yakweempedwe. Lyoonse zumina eco Leza ncaamba kujatikizya nduwe abuumi bwako. Utayaambi lufu abuumi alulimi lwako. Yaamba buumi buyo, nkaambo mboobu mbobwina. Zumina eco ncofwaya kubona alimwi eco Leza ncaamba buyo.
   Lulimi lwako nduko lufungulo lwa buumi mbobufuna kupona (Tusimpi 18:20-21, Marko 11:22-24).
   Aya mazumino/mazuminino ngabulemu kapati, pele aliyana abuprofita mukuti ulakonzya kuyalemba ansi akwayaamba buzuba abuzuba, pele buprofita bulaboola mbuli ciyubunuzyo alimwi akukomezegwa ciindi nupaila mu milaka. Nekubaboobo, mazumino ayo alina amaka kapati alimwi ali lubazu lwa buprofita bwa buumi bwako, alimwi ayeelede kwaambwa buzuba abuzuba.

1. **CITA IJWI LYA LEZA:** Lyoonse cita eco Ijwi lya Leza ncolyaamba alimwi ubweze matantilo aa lusyomo pe eco ncolyaamba. Ikuti Baibbele lyaamba kuti otayeeyi, aboobo uta yeeyi. Ikuti lyaamba kuti ubikke maanza aa balwazi, cita boobo. Ciindi nelyaamba kuti kkala walumba lyoonse, cita boobo alimwi otanyemani. Obo mbocili kucita Ijwi. Ikuti wacita Ijwi lya Leza takukwe makani aa mabeeze ngookonzya kuswaangana aawo, ulaakonzya kweenda lula mbuli Mwana wa Leza ulibonakalide mu zintu zyoonse, ciindi coonse. Bweza milimo ya lusyomo pe Ijwi lya Leza takukwe makani aamumvwile. Lusyomo talweeme pe mumvwile.

Ziba kuti uli eco Baibbele ncolyaamba kuti uli, ulina eco Baibbele ncolyaamba kuti ulina, alimwi ulakonzya kucita eco ncolyaamba kuti ulakonzya kucita. Libone mbuli Leza mbwakubona alimwi wiite mwini buyo eco Leza ncaakwita. Kwiinda mukucita boobo, Ijwi lya Leza lilaabonakalisigwa mu buumi bwako mu nguzu zipati.

Awa pali zikozyanyo zimwi zya mazumino aa lusyomo ngongakonzya kwaamba buzuba abuzuba naa wamana kupaila. Alimwi lembe ansi ayo aali aa muntu wako alimwi aajatikizya pulani ya Leza mu buumi bwako. Amuyeeye kuti kwiinda mu lusyomo, ulibona awo Leza nkwakubona kale, alimwi uliita mwini eco Leza ncaakwita, nokuba kuti tonacibona ameso aako aa mubili. Lusyomo luyaamba eco ncolufuna kubona, teeco ncolubona. Takukwe makani naa uli mucita biashara, mulimi, mweembeli, alimwi azzimbi, mitemo ya lusyomo ilabelesegwa kubantu boonse. Ikuti watwalilila kuyaaamba, akuzitambula mu lusyomo, ulaazibona kazibonakalisigwa mu buumi bwako.

1. Ndendeenda mu luzibo lwazwide lwa ciyubunuzyo ca Leza (Taata, Mwana a Muuya Uusalala) lino.
2. Ndendeenda cakuzwide mbuli Mwana/Mwana musimbi wa Leza ulibonakalide lino. Ndi Mwami alimwi ndelelela mu buumi, ndi mupaizi alimwi ndebelekela Leza mu bulongo alimwi akulibikka, ndi cilenge cipya, zyapita tazina nguzu aa buumi bwangu, ndi mutumwa wa Kristo mu nyika, ndendeenda mu misinsi yakweulu mu zintu zyoonse.
3. Ndendeenda mu kuzula kwa nguzu, ciyubunuzyo, bweendelezi, bukombi, zipego, bulemu, luse, luzibo, nguzu zangu, bulongo, bululami, bumuntu, kubudikila alimwi akubonakalisigwa kwakuzwide kwa Mwana wa Leza lino.
4. Ndizuzikizya cakuzwide nkamu ya Leza mu buumi bwangu lino.
5. Ndendeenda mu kukunda aa Saatani, aa milimo yakwe alimwi aa bwami bwakwe lino. Ndina nguzu aa bulwazi, lufu, buvwazi, mizingo, kulemana, cibi alimwi azintu zyoonse zyakaboola nkaambo kakugwa kwa Adamu, alimwi ndendeenda mu kukunda aa zyoonse ezi lino.
6. Ndendeenda mu kubonakalisigwa kwakuzwide kwa Muuya Uusalala alimwi akubonakalisigwa kwakwe kwosanwe akubili lino, kwekuti: Muuya wa busongo a kumvwisya, Muuya wa lulayo a nguzu, Muuya wa luzibo alimwi a kuwopa Mwami.
7. Ndilumvwisya luyando lwa Taata wangu alimwi ndiluzuzikizya cakuzwide lino.

Amba zisyomezyo ezi zyachizumino lyako ciindi coonse alimwi lemba zyakwe zyakwe zizyambila awo ncoyanda kusika mu buumi. Zyaambe mbuli kuti wamusika kale. Zimwi zisyomezyo zingaba zyakukukwabilila alimwi zyakulindwa kwa Bulemu bwa Leza. Koyeeya kuti kukomena mumuuya kulayandika kuzumanana mukuzipelesya. Yandaula Maŋwalo Aasalala aakalembedwa ansi aa awa alimwi uŵaambe aakubelesya malembe aamiselo yakwe yakwe. Yandaula Cizuminano Cakale naa wamana Cizuminano Cipya ciindi coonse. Pele ulaamvwisise kuti Cizuminano Cakale ncili cisi cakuyeeya ca Cizuminano Cipya. Eci cileva kuti zisyomezyo zyoonse zya mu Cizuminano Cakale mpawo mbube bwesu mu Cizuminano Cipya, zyakasimpikizigwa kuli Kristo.
Maŋwalo Aasalala aali ansi aa awa alatondezya kuti nduwe ani muli Kristo, nzocikonzya kucita kubelesya Kristo, alimwi kuti Leza nguuni kulinguwe muli Kristo, alimwi nzyaakakucitila. Amwi aayo taali aa majwi aaluleme, pele acili kutondezya kuti nduwe ani alimwi kuti ulacii nzi muli Kristo. Kuli alimwi lulayo lwa nzila yakwe yakumala kuŵerenga Cizuminano Cipya coonse mu mwezi omwe. Kozumanana kumala kuŵerenga Cizuminano Cipya mwezi woonse naakuti kali obilo mu mwezi, kuŵerenga/kuyandaula mu mivwanda yakwe yakwe, alimwi kuluŵaamba aa malembe aamiselo yakwe yakwe kulakugwasya. Uyoziba zyapacile muli Kristo naa wacita ezi zintu. Naa wamvwisisa kabotu Cizuminano Cipya, yandaula Cizuminano Cakale coonse aa kumvwisisa alimwi aa kuzipelesya. Ulaakonzya kucimala omulikke mu myezi isanu aumwi (6), naakuti munzila njiyonse njowasala kuyandaula ngayo. Ulaakonzya alimwi kuyandaula Cizuminano Cipya a Cizuminano Cakale ciindi comwe. Zipelesye kuŵerenga alimwi kumala Bhayibbele ciindi aciindi kusikila Jesu Kristo waboola; ulaayoziba zyapacile buyo.

		Bagalatiya **2:24**		BaEfeso **6:10**	
Abaroma **3:24**					
BaEfeso **2:13**	**2** Petulo **1:8**	**2** Timoteo **2:10**		BaEfeso **1:7**	
Abaroma **8:1**		Bagalatiya **3:26**		BaEfeso **2:21**	Kolose **1:14**
BaEfeso **3:6**	**2** Johane **1:9**	**2Timoteo 3:1**			
Abaroma **8:2**		Baliñani **17:28**		**1** Petulo **1:8**	
Bafilipi **1:6**		Kolose **2:6**	**1** Johane **3:5**	BaEfeso **1:11**	
Abaroma **12:5**		Johane **1:4**		BaEfeso **2:22**	Kolose **2:3**
Bafilipi **3:13,14**		Kolose **2:7**	**1** Johane **3:6**	BaEfeso **1:13**	
1 Bakolinto **1:2,30**		Johane **3:15,16**		BaEfeso **3:12**	Kolose **2:11**

Kolose **1:28**

1 Bakolinto **15:22**

1 Thesalonika **4:16**

2 Bakolinto **1:21**

1 Thesalonika **5:18**

2 Bakolinto **2:14**

1Timoteo 1:14

2 Bakolinto **3:24**

2Timoteo 1:19

2 Bakolinto **5:17**

2Timoteo 1:13

2 Bakolinto **5:19**

2Timoteo 2:1

1 Bakolinto **1:5**

Kolose **1:17**

Heberewu **7:25**

Kolose **2:10**

2 Bakolinto **1:20**

2:5

2 Bakolinto **5:21**

2:6

BaEfeso **1:14**

2:8

BaEfeso **1:10**

2:27,28

Bafilipi **3:9**

3:3

BaEfeso **1:6**

BaEfeso **5:8**

Abaroma **5:2**

Abaroma **5:11**

1 Johane **3:24**

1 Johane **4:13**

1 Johane **5:14,15**

1 Johane **5:20**

1 Johane **6:14**

Abaroma **3:22**

Abaroma **7:4**

Abaroma **5:15**

1 Bakolinto **1:4**

Abaroma 5:17-19

2 Bakolinto **5:18**

Bafilipi **4:19**

1 Petulo **2:5**

1 Petulo **1:3**

1 Petulo **5:10**

Mateyo **18:11**

Kolose **1:13**

Bagalatiya **2:16**

BaEfeso **1:5**

Bafilipi **: 11**

1 Petulo **r**

Jakobo **4:7**

1 Bakolinto **8:6**

Kolose **1:20**

Heberewu **13:15**

Kolose **1:6**

BaEfeso **4:16**

Kolose **2:19**

2 Bakolinto **2:15**

Mateyo **18:18 20**

Mateyo **28:18-20**

Kolose **1:26-**

1 Petulo **2:9 27**

Heberewu **10:10** **2:18** **1** Johane **2:1**

Heberewu **13:2** Heberewu

0-21 Johane **10:10**

Heberewu

ns

Johane **7:19,22** Heberewu

1 Johane Johane **14:23** **1J** Johane Heberewu

4:4

8:6

1 Johane **4:10**

Johane **17:23**

Roma

4:14-16 **1** Johane **3:2**

Kolose **3:3** Heberewu **9:24** **1Johane 4:15 ws**

Bagalatiya

13:5b,6 **1Johane5:1,4-** Heberewu

Kolose **3:17** **1** Petulo **1:21** Kolose Mako **1:8** Tito

Abaroma 6:4 Abaroma **2:17** **2:14** **er 2:21**

Bafilipi **3:12** **1** Petulo **t**

8:32 Kolose **. 2: 13-15** Kolose Mako Tito

3:24 **11:23,24**

Abaroma **1Johane 1:5** **1** Johane **3:7** **1** Petulo **3:18**

6:6

2 Kolose **13:4** Kolose **2:27** Luka **10:19**

3:4

Abaroma **6:8** Abaroma **5:1** Heberewu **2:9-11** **1Petulo:7**

Kolose **2:12** **2Timoteo 2:1112** **1** Bakolinto **15: 57** Bafilipi **4:** **Johane 4:14** Heberewu

6-7

Johane **6:57** Johane **14:6** Abaroma **5:11** **Johane 6:40**

Johane **6:56** Johane Johane **16:33** Bagalatiya **3:13-**

15:4,5 Johane **14**

Johane **14:20** Abaroma **6:23**

BaEfeso **2:7**

15:7,8 Johane **3:17**

Johane **15:9** **8:37**

Mateyo **18:20** **Johane** Abaroma **5:9**

4:9

14:13,24 **1Cor. 6:11 n** Abaroma **6:8**

Mako **16:17,18**

Johane

16:23,24 BaEfeso **2:5**

Heberewu **1:3** Bagalatiya Bakolose **2:20 2:20**

Heberewu **9:26**

Heberewu Mateyo **8:17 9:11,12** Bafilipi **2:5** **3:29**

2:14-15 1 Johane **1:9**

Heberewu Mateyo **11:28-** **9:28** **5**

10:19,20 **1Johane** **30** Bagalatiya **1Johane** Heberewu

5:1

Heberewu **9:14,15** **10:14** **5:11,12**

NZILA YA KUMALIZYA TESTAMENTE YAMPYA MU MWEZI WAMWEZI

Luzuba	Bala
1.	Mateyo **1-8**
2.	Mateyo **9-15**
3.	Mateyo **16-22**
4.	Mateyo **23-28**
5.	Mako **1-6**
6.	Mako **7-12**
7.	Mako **13-** Luka **2**
8.	Luka **3-7**
9.	Luka **8-12**
10.	Luka **13-19**
11.	Luka **20-24**
12.	**Johane 1-7**
13.	**Johane 8-13**
14.	**Johane 14-21**
15.	Baliñani **1-7**
16.	Baliñani **8-13**
17.	Baliñani **14-20**
18.	Baliñani **21-28**
19.	Abaroma **1-8**
20.	Abaroma **9-16**
21.	**1** Bakolinto **1-11**
22.	**1** Bakolinto **12-** **2** Bakolinto **7**
23.	**2** Bakolinto **8-** Bagalatiya **6**
24.	**Efesu-** Bafilipi
25.	Kolose **-** **2** Thesalonika
26.	**1Timoteo-Philmon**
27.	Heberewu
28.	Jakobo **-1** Petulo **2** Petulo
29.	**-** Juda
30.	Kuzubulwa **111**

LEZA

LEZA (WISI, MWANA AAMUYA UUSALALA)

Leza ulazibisigwa mu Bhayibbele mbuli Leza omwe uutondezya Mwini mu bantu botatwe. Leza ulazibisigwa mbuli Wisi, Mwana a Muuya Uusalala. Aba tabali baleza botatwe, pele ngu Leza omwe uutondezegwa mu bantu botatwe. Leza ulaamangu zyoonse, ulali koonse, alimwi ulizi zyoonse. Leza taacinci; ulaala mbubonya lyoonse.
Katanaatalika kuba aciyandisyo a muntu, Leza wakaziibwa mbuli Leza Singuzuzyoonse, Ijwi, a Muuya wa Leza. Akaambo kakuyandana kwakwe a muntu, Leza Singuzuzyoonse wakaziibwa mbuli Wisi, Ijwi lyakaziibwa mbuli Jesu Kristo Mwana wa Leza, alimwi Muuya wa Leza wakaziibwa mbuli Muuya Uusalala. Wisi wakaziibwa mbuli Wisi nkaambo wakaba Wisi wa Jesu alimwi Wisi wesu. Mwana wakaziibwa mbuli Mwana nkaambo ngu munyina wesu; wakaboola kutucita bana ba Leza mbuli Nguwe. Muuya wa Leza wakaziibwa mbuli Muuya Uusalala nkaambo ulatupa nguzu zyakukkala buumi bwa musyobo wa Leza. Obu mbuumi mbo tukkala mbuli Leza alimwi tucita zintu mbuli Nguwe. Bupatikizya buumi bwabusalala, obuli buumi bwa kulekana a cibi.

Lino tulayandaula:

LEZA, WISI:
Wakabako lyoonse ciindi kacitanaabako alimwi katanaakubako cilengwa cili coonse, alimwi zintu zyoonse zyakalengwa **kulinguwe**. Wisi ngu Muntu Wakusaanguna mu Buleza; ulaacinkozya cilibonya mbuli cesu nkaambo twakalengwa mu cinkozya acifwanikiso Cakwe. Mupatano alikke wakati kesu a Nguwe ngwakuti Nguwe takkali mu mubili wa nyama a bulowa mbuli mbotukkala ndiswe. Pele Nguwe Muuya uutaanzi, ulaamoyo (mizeezo, luyando a nguzu zyakuziba) mbuli ndiswe (Johane 4:24). Nguwe Muntu ulaabuntu mbuli ndiswe.

ZINA LYAKWE: Zina Lyakwe ngu Jehova. Zina lya Jehova lyaamba kuti, **"NDIME."** Zina eli lyazwa ku zina lya Chihebrayo lya **YAHWEH**, ilyaamba kuti, **"NDIME."** Zina eli lilatondezya kubako kwa Leza kuzumanana akati ka bantu Bakwe, alimwi lilatondezya kuti Wakabako lyoonse, alimwi Nguwe Mufutuli wa buumi boonse a zintu zyoonse ziliko sunu, alimwi Nguwe zyoonse zyeelede bantu Bakwe (Kulonga 3:13-14).

BUBE BWAKWE (Kulonga 34:5-8): Leza Wisi ulaazwide luyando: Coonse ncacita kulingesu ulacicita nkaambo kaluyando Lwakwe lupati kulingesu. **Leza ulazwidwe luse:** Tatupi lubeta ndotweelede kupokela. **Leza ulaaluse:** Ulatupa zintu zyoonse cakutainda cintu alimwi ulatuyumya nkaambo kaluse Lwakwe. **Leza ulasyomeka:** Lyoonse ulasunga ijwi Lyakwe kulingesu. Tulakonzya kumusyoma cakumaninina. **Leza ulaluse luumvwano:** Ulamvwa bubi bwesu alimwi ulatugwasya ciindi notweelede lugwasyo. **Leza ulaalindila:** Ulalibamba kutulindila nobuli mu bubinya bwesu, alimwi ulatugwasya kuti tube bantu bakumaninina. **Leza mubotu:** Ulatuyanda alimwi ulatucitila zibotu. Ulayanda kuti tukkale buumi bwakukondwa alimwi bwakuzuzikizyigwa. **Leza ulaazyeluzyalo:** Ulamvwida lusisimo akaambo kazyotweelede alimwi ulatufutula muzyo. **Leza ulaabucece:** Ulaabelesya bucece kubana Bakwe baswiilila. **Leza Uusalala:** Ulaalekene abubi. **Leza Mululami:** Ulaacita zintu mu bululami. **Zisamu zya Muuya zilaambika buntu bwa Leza (Bagalatiya 5:22). Wisi ulaamangu aazintu zyoonse, ulizizyi zyoonse, alimwi ulali koonse kubelesya Muuya Uusalala.**

Ngu Wakalijana a bantu mu Cizuminano Cakale. Mulimo mupati ncaakacita mu Cizuminano Cakale ngu cizuminano ncaakacita a Abraham. Cizuminano eeci cakapa Leza mulawo wakuleeta Mwana Wakwe, Jesu Kristo, mu nyika kuti wabeele kucita buumi bwanyika nkaambo Abrahamu wakapa alimwi kuli Leza mwana wakwe Isaka kubelesya lusyomo (Bahebrayo 11:17-20). Tulakaziyandika eeci mpawo mu kunzila yakufwumbulula.

Mulimo wa Wisi wa lino ngwakuti Wakabika zintu zyoonse ansi a Jesu Kristo alimwi a Sili yaakwe, alimwi ulatawala alimwi ulatonga kubelesya Nguwe. Wisi ulakkala muli Kristo cakuzuzikizyigwa (Bakolosi 1:19&20), alimwi takuli muntu uukonzya kusika kuli Wisi kutali kubelesya Jesu Kristo (Johane 14:6).

MAZINA AKWE AMWI: Mazina Akwe alatondezya bube Bwakwe, buntu Bwakwe alimwi a milimo Yakwe: Ijwi eeli **"EL"** lyaamba kuti Leza. Ijwi **"YAHWEH"** lyaamba kuti **"NDIME"** naakuti **"UULIKO MWINI."** Mazina a Yahweh a Jehova alamaanzi aanzila imwi, lyaamba kuti **"NDIME,"** alimwi eeli lilandululwa mbuli **"MULIZI"** mu Bhayibbele kubelesya manembo aakulu. Lino, mazina awa ngotuyakubona azwa mu ciyanza ca Chihebrayo, alimwi akalandululwa mu Lungisi.

.

1. **EL ELOHIM** lyaamba kuti **LEZA SINGUZU ZYOONSE** (Matalikilo 1:1)
2. **EL ELYON** lyaamba kuti **LEZA UULI PACHIBOKO CHOONSE / LEZA MUPATI** (Matalikilo 14:18)
3. **EL SHADDAI** lyaamba kuti **LEZA UUTAANGUKIZIGWA / UUZUZIKIZYA ZYOONSE** (Matalikilo 17:1)
4. **EL GIBHOR** lyaamba kuti **LEZA MUNGUZU / MULWI UULIMBA** (Isaya 9:6)
5. **EL ROI** lyaamba kuti **LEZA UUBONA ZYOONSE** (Matalikilo 16:13)
6. **EL OLAM** lyaamba kuti **LEZA WA KULI KONSE** (Matalikilo 21:33)
7. **EL NASA** lyaamba kuti **LEZA UUKKUSILILA** (Intumbo 99:8)
8. **ADONAI** lyaamba kuti **MULIZI / MWENI** (Matalikilo 15:2)
9. **YAHWEH** lyaamba kuti **NDIME / UULIKO MWINI** (Matalikilo 2:4)
10. **YAHWEH YASHA GA'AL** lyaamba kuti **MULIZI NGUSI MWETU ALIMWI MUFUTULI WESU** (Isaya 49:26)
11. **YAHWEH TSIDKENU** lyaamba kuti **MULIZI NGULULAMI BWESU** (Jeremiya 23:6)
12. **YAHWEH M'QADDESH** lyaamba kuti **MULIZI UUTUSALAZYA** (Kulonga 31:13)
13. **YAHWEH QANNA** lyaamba kuti **MULIZI UULAKATILILA** (Kulonga 34:14)
14. **YAHWEH SHALOM** lyaamba kuti **MULIZI NGUKUTONDEKA KWESU** (Batonzi 6:24)
15. **YAHWEH RAPHA / ROPHE** lyaamba kuti **MULIZI NGUMUSALAZI WESU** (Kulonga 15:26)
16. **YAHWEH JIREH** lyaamba kuti **MULIZI NGUTUPA ZYOTWELEDE** (Matalikilo 22:14)
17. **YAHWEH ROHI** lyaamba kuti **MULIZI NGUMUSAMBI WESU** (Intumbo 23:1)
18. **YAHWEH NISSI** lyaamba kuti **MULIZI NGUCHIZYIBO CHESU** (Kulonga 17:15)
19. **YAHWEH SABOATH** lyaamba kuti **MULIZI WA BUNGI / MULIZI NGUMUTONI WESU** (1 Samuyeli 1:3)
20. **YAHWEH SHAMMAH** lyaamba kuti **MULIZI ULI KULI** (Ezekiyeli 48:35)
21. **ABHIR** lyaamba kuti **UULI NGUZU** (Matalikilo 49:24)
22. **QADOSH** lyaamba kuti **UUSALALA** (Isaya 1:4)
23. **YAHWEH EL EMETH** lyaamba kuti **MULIZI LEZA WA CHISHINDE** (Intumbo 31:5)
24. **YAHWEH GOELEKH** lyaamba kuti **MULIZI MUFUTULI WAKO** (Isaya 60:16)

Mazina a Wisi Leza oonse akafwumbululwa mu zina lya "JESU," ilyaamba kuti "MULIZI NGUBUUMI," alimwi alatondezegwa kubelesya zina eeli. Alimwi kuzuzikizyigwa kwa Leza koonse kuli muli Jesu Kristo, alimwi kutondezegwa kubelesya Nguwe (Bakolosi 1:19-20).

Cizuminano Cakale cilatondezya kapati muntu wa Wisi Leza, pele Makani Mabotu alatondezya muntu wa Jesu Kristo, alimwi Bhuku lya Milimo y'Abapostolo lilatondezya kapati muntu wa Muuya Uusalala mumilimo. Maŋwalo amwi mu Cizuminano Cipya alafwumbulula kuli Bakristo kuti mbaani, nzobapegwa muli Kristo, alimwi a milimo yabo kuli Leza alimwi a bantu bamwi.

Wisi Leza wakabelesya a bantu kusikila kusanguna kwaciindi, kusika kubumbwa kwa Cizuminano Cakale, kusikila ciindi Jesu Kristo wakaboola ansi pano.

Lino tulayandaula milimo ya Wisi Leza kusanguna kuzwa kutalikila kwaciindi kusikila kuboola kwa Jesu**.**

Tulayootondezya alimwi kusalazya mulawo Wakwe alimwi a mulimo Wakwe wakufutula.

****Mubali waku Futulwa uukazumanana kuzwa kuli Adamu kusika kuli Nowa, Nowa kusika kuli Abrahamu, Abrahamu kusika kuli Musisi, alimwi Musisi kusika kuli Jesu Kristo. Jesu Kristo ngu kufwumbululwa kwaku futulwa mu kuzuzikizyigwa kwakwe koonse. Eeci ncakufwumbulula:**

KUTALIKILA

Leza wakalenga mazulu aambwa alimwi aangelo mu misyobo alimwi a mapegwa aakasiyana kasanuka kulenga nyika. Jobu 38 ulatondezya mbuli aangelo mbwakakondwa ciindi Leza wakabumba nyika. Aangelo awa bakapegwa mizhilo yaacindila yakubelekela, mapegwa, bube bwa buyobozi, alimwi a mulimo wakuswiilila, alimwi bakalengwa mu bungi bwakuba mamilioni.

Amwi aangelo bakapegwa milimo ya buyobozi kumazulu. Mwaambo, Mikaeli ulabamba bumboni bwamajoni aamazulu (zina Mikaeli lyaamba kuti "Nguni uuli mbuli Leza?"**).** Gabriyeli ulabeleka kubelesya kutwala makani alimwi a milimo imwi yakusanduka (Gabriyeli lyaamba kuti "Leza ngu manguzu angu"). Lusiferi, lyaamba kuti "mutwali wakuunika**"** naakuti "nyenyezi yacile"**,** wakali mubambikizyi waku sambila alimwi wakali kerubi uukwabilila.

Kuyungizya pali eeci, kuli alimwi aangelo amwi atatondezegwi kapati mu Bhayibbele, mbuli Rafaeli, ingelo uukwabilila kupona kwabantu. Aangelo awa bakali kumazulu a Leza ciindi citaziibidwe katanalengwa nyika.

****Kulengwa Kwanyika a Muntu (Matalikilo 1:1-26)**

ADAMU A EVA

Naa kwakasika ciindi cakasalilwa, Leza wakalenga nyika alimwi a bantu mu cinkozya Cakwe alimwi a cifaniso Cakwe. Wakapa bantu nguzu alimwi a butongi pachisi. Leza wakalenga muntu kusanguna alimwi wakamupa zina lya Adamu, ilyaamba kuti "mwana wanyika iitobela," nkaambo wakabumbwa kuzwa mu lubo. Leza wakazobumba mukaintu wa Adamu, alimwi wakamupa zina lya Eva, ilyaamba kuti "kupila," "kupa buumi," naakuti "kufwutula." Adamu wakamupa zina eli nkaambo wakali kuyoba maama wa bupenyu boonse.

Adamu a Eva bakali kupona mubukondwa; bakatonga nyika alimwi a banyama bayo, bakayanda Leza, alimwi bakamuswiilila. Leza wakabalailila kuti balye ku musamu woonse alimwi a cimera coonse pele kusala musamu wakuzyiba kubotu a kubi. Wakabalayizya kuti bakalafwa naa balya ku musamu ooyo. Wakacita boobo nkaambo wakali kuyanda kuti bamuswiilile kubelesya kusala kwabo kwiinda mukuyanda kwabo. Bukonzya bwabo bwa kusala kubotu ciindi nobakali kukonzya kusala kubi bwakali kutondezya luyando lwabo kuli Leza alimwi a kuswiilila kwabo, eco cakali kumukondwesa.

KUGWA KWA LUSIFERI

Bhayibbele talilondololi ciindi ncaakagwa Lusiferi, pele tulizi kuti kwakaba kapati kwanyika kumana kulengwa alimwi katanaalwizi Adam a Eva. Ciindi Leza wakalenga nyika, Wakazibuzya kuti zintu zyoonse nzyakali kubotu, eeci cilaamba kuti kuzimu kutanali kukonzegwa Lusiferi nkaambo Lusiferi wakali katanagwa. Nkaambo Leza wakabona zintu zyoonse nzyakalenga kuti nzyakali zibotu, mulongo uyu ulatondezya kuti kuzimu kwakali kutanali kulengwa alimwi kukonzegwa Satani, nkaambo kuzimu takuli kubotu. Kuzwa mulongo ooyu tulakonzya kwaamba kuti Satani wakagwa kumana kulengwa kwanyika alimwi a kulengwa kwa muntu, pele katanaalwizi Adam a Eva.

Lusiferi wakazuzigwa lulumba alimwi wakalinga aangelo amwi, alimwi ingelo imwi-katatu yabo bakamukonkela. Aangelo awa bakalaka butongi bwa Leza alimwi bakaba basikupanduka. Lwando lupati lwakacitika kumazulu, lwakamana Mikaeli aangelo aakwe kulwana Lusiferi a basikukonkela bakwe. Kumasulilo, Lusiferi wakakundwa alimwi wakabulwa kusika ansi pano, wakaluzya butala bwakwe kumazulu (Kusandululwa 12:7-8).

Aangelo awa bakaluzya kuunika kwabo alimwi bakaba badeemoni; Lusiferi wakaziibwa mbuli diabolosi, alimwi ijwi lilifwumbulula diabolosi a badeemoni lyaamba kuti **"Satani,"** ilyaamba kuti **"musumi."** Ijwi **"deemoni"** lyaamba kuti muya mubi. Kusiyana a lyaambo **"diabolosi,"** ilyaamba kuti muya mupati wa bubi. Ciindi nobakabulwa ansi pano, aangelo awa bakaluzya mibili yabo mibotu iizula kuunika alimwi bakapegwa ziletelo zyakali kusiyana, kuzimu kwakabambwa kuba mbuto yabo yakuletwa kumulandu (Mateyo 25:41).

****Satani mu Lubala lwa Edeni****

Diabolosi wakayanda ku Lubala lwa Edeni alimwi wakasika mu nyoka, wakalinga Eva kuti alye ciyanza caku musamu wakalambwa. Akaambo kakusyoma nyoka, wakalya ciyanza eco alimwi wakapa cimbi kuli mulumi wakwe, Adamu, ooyo Satanani ncaakatanga kutaangi. Pele Adamu wakaswiilila Eva kutali Leza alimwi wakalya ciyanza. Kusala oku kwakali kwaamba kuti Adamu wakaswaula mulayilo wa Leza akumvwisisa kabotu, kutali kuti wakalingwa mbuli Eva. Ciindi ncaakalya ciyanza, cibi cakaba munyika, alimwi lufwa lwakasika kubelesya cibi eco (Baroma 5:12).Adamu a Eva bakafwa mu buyumu bwa muuya; bakamvwa kusemwa alimwi a kucina ciindi nobakamvwisisya kuti bali butala. Ciindi Leza ncaakabazyunguza mbuli mbwakali kucita, bakafisama kulinguwe akaambo kakucina (Matalikilo 3:7).

Leza wakatuma ingelo kuti ikwabilile musamu wa buumi a lupanga lwakuyaka mulilo, kuti Adamu a Eva batalyanga kuzwa kuli nguwe bali mu bube bwakugwa (Matalikilo 3:24). Eeci cakali nkaambo kuti Adamu wakalya ku musamu wa buumi bali mu bube bwakugwa, cakali kwaamba kuti bantu bakali kutakonzya kufutulwa alimwi; bakali kuzumanana kukkala lyoonse mu bube bwakugwa, batakonzya kufwa. Bakali kukkala lyoonse mu bube bwakucibi, malwazi, busambazi, milumbe alimwi a zintu zyoonse zyakaboola akaambo kaciibi, alimwi bakali kutakonzya kufutulwa.Bube oobu bwakali kukanganisya kufutulwa kwesu, ooko kwakali kukonzya kucitika buyo kwiinda mu lufwa lwa Jesu Kristo. Kuti Adamu wakalya ku Musamu wa Buumi, Jesu talakali kukonzya kufwa

akaambo kazibi zyesu, alimwi twakali kuzumanana kusungwa lyoonse mu cibi kutali a nzila yakufutulwa, alimwi twakali kuba ba Satani lyoonse.

Kumane Leza wapegwa Adamu a Eva milandu yabo, wakababulula ku Lubala lwa Edeni. Adamu wakapegwa mulandu wakuti lubo lwakali kulumbwa akaambo kakwe, eeci cakaamba kuti wakali kuyookuba mulimo mupati alimwi wakali kuyookabeleka cakulya cisyoonto. Mulandu wa Eva wakali kuba kuti wakali kuyookumvwa busungu kapati ciindi cakubeleka bana alimwi wakali kuyookuba aluyando lwakutonga mulumi wakwe (Matalikilo 3:14-19). Nyoka yakapegwa mulandu wakuti yakali kuyookambala pachibumbo cakwe alimwi kulya lubo nkaambo yakazipa kuti ibelesyegwe a Satani. Pele Satani wakali walangululwa kale kuti uyootolwa mu nyanza yamulilo a mabwe a salufa.Adamu a Eva bakali abana babili: Kaini a Abeli. Kaini wakazobaya Abeli akaambo kachinyonyoo ciindi mupailo wakwe wakakanwa a Leza.

Mumbele, Adamu a Eva bakali mwana umwi wakalwi kuti Sesi, alimwi mpawo bakali abana banji bamwi. Kaini wakalikwata mosi wa bana basena bakwe ciindi cakacita kumana. Buumi bwakasika kuzumanana alimwi cibi cakali kusanzika munyika yoonse, alimwi bantu bakali kukkala batina Leza kusikila Sesi wakazyalwa m'badzi mpawo (Uyu Sesi teendakali Sesi wakazyalwa kulinguwe kuli Adamu). Sesi wakatandika kusambila Leza kumwi a bana bakwe (Matalikilo 4:26), pele mabumbo amwi akazumanana kukkala mboyakali kuyanda kusikila kuzintu zyakacitika mu Matalikilo 6.

NOWA

****MUZINDA MUPATI A KUGWA KW AANGELO****

Mumyaka iili kwiinda 1,656 kuzwa kuli Adamu kusika kuli Nowa (zina lya Nowa lyaamba kuti **"kupumula"**). Ciindi eeci, bungi bwa bantu munyika bwakakomena, alimwi kulingwa kuti bakali kwiinda 200 miliyoni. Bhayibbele lilondolola kuti aangelo bakapegwa mulimo wakuleeta makani a Leza alimwi a kugwasya bantu bakapoka buntu bwa muntu nkaambo bakabona bakaintu kuti mbabotu. Leza wakali wapegwa aangelo awa bukonzya bwakutondeka mu buntu bwa bantu kuti basobelele kabotu a bantu ciindi nobakali kumana milimo yabo minobotu kuli bantu, mbuli mbotubona mu Matalikilo 18:1-3 alimwi a maŋwalo amwi.

Pele aangelo awa bakabelesya bukonzya bwabo bwakutondeka mu buntu bwa bantu alimwi bakakanganisya bukonzya oobu kwiinda mukulalana a bakaintu alimwi bakabapa mimba. Mimba eezi zyakazyalwa bana ba manene (Matalikilo 6:1-6). Bana aba bakali babi kapati alimwi bakali a manguzu alimwi a butezi bupati. Nkaambo bakali basena muntu a sangelo, bakali a manguzu akupita kapati. Eeco cakapa kuti lubono lwa bantu lwakaba kusangana kwa bantu basalala alimwi a bana ba manene bakali basena muntu a sangelo.Leza wakazobuzya muntu mululami wakalwi Nowa, alimwi wakamulayila kuti atole bana bakwe alimwi a mulumi a mukaintu wa luse loonse lwa banyama alimwi akabumbe sikumba, nkaambo wakali kuyootuma muzinda mupati kuzuzya nyika alimwi a lubono loonse lwa bantu, bana ba manene alimwi a banyama boonse nkaambo bantu bakali kuba babi kapati (Matalikilo 6:13). Kuli alimwi ciindi eeci Leza wakasunguza myaka ya muntu kusika ku 120 nkaambo kabubi bwakwe (Matalikilo 6:3). Muzinda wakaboola kumana kwa myaka 120 kumana Leza wacibuzya Nowa, alimwi wakazumanana masiku 40 alimwi amabiku 40 a mvula yakainda alimwi a manzi. Eeci cakapa kuti lubono loonse lwa bantu, kubikkilizya bana ba manene alimwi a banyama, lwafwa.

Leza wakacita eeci kuti akwabilile lubono lwa bantu basena mu nyika alimwi akubulako lubono lwa basena muntu alimwi a sangelo. Wakacita alimwi eeci kuti akwabilile muunda mululami kuti Kristo akazyalwe kubelesya ooyu muunda. Mulawo wa Satani wakali wakuti akanganisye nyika yoonse kuti Kristo atalabooli munyika kucita mulimo wakufutulwa kwa bantu, nkaambo Leza wakali walamba kusanguna kuti kubelesya muntu muntu, mutwe wa Satani uyooyundwa alimwi kufutulwa kukaboola.

Aangelo boonse bakasangana mu cibi eeci cakucita bantu alimwi akulalana a bakaintu bakalambwa kubwelela kumazulu, pele bakatumiwa kuzimu alimwi bakasungwa mu minyololo mubumnyama bwa kulikuba kusikila ciindi ncobakayo tumigwa ku nyanza yamulilo kumasulilo (Yuda 1:6).

Akaambo kacibi ca Adamu, zintu zyiingi zyakaboola munyika: cibi, lufwa, milumbe, malwazi amwi aakasiyana, kuyandika kubelesya kapati kuti tupone, busungu bwakubeleka bana, alimwi a zintu zyakukambawuka zyakusiyana, mbuli mizinda alimwi a kunyungunyuka kwanyika.

Akaambo kaciibi ca Adamu, ezi zyakaluwa:

1) Nguzu alimwi a butongi pachisi bwakapedwa kuli Satani a Adamu.
2) Kuyandana kwesu alimwi a kuswaangana kwesu a Leza kwakaluwa, alimwi twakaba baswaanganya mbuli bana ba Satani mu mulawo.
3) Buumi bwakaluwa, eeci cakapa kuti lufwa alimwi a zintu zyakulibonya zyakwe zisike.

Kumane kwa muzinda mupati, bantu bakazumanana kuyanda. Leza wakasyomeka kuti talakali kuyoonoonyola nyika alimwi a muzinda alimwi, kumane Nowa wamucitila mupailo wa kupiswa.

Kumane kwa Muzinda Mupati

Kumane kwa muzinda mupati, bantu bakatandika kuyanda kabotu alimwi, alimwi Leza wakasyomeka kuti talakali kuyoonoonyola nyika alimwi a muzinda alimwi. Cizuminano eeci cakacitwa kumane Nowa wamupa Leza mupailo wa kupiswa (Matalikilo 8:20-22). Leza wakapa Nowa lwiizyo lwabala mbuli cilangililo caku cizuminano eeci, kutondezya cisyomezyo Cakwe caku kuti talakali kuzumanana kusendeka nyika a muzinda.

Mu nyika yamana muzinda, bantu bakali kwaamba ciyanza cimwi alimwi bakali kukomena. Ciindi eeci, muntu omwe wakali kubona kuti bumbwa munjila yakubumba cilongwe chakakambawuka kusika kumazulu, kuti bantu baswaangane alimwi kutasanzikani ciindi nobakali kuyanda (Matalikilo 11:1-10). Pele Leza wakasungila mulimo wabo nkaambo ciyanza cabo cakali kutila kucemwa babo pele kutasumpula Leza. Akaambo kaceeci, Leza wakasanganizya ciyanza cabo, cakapa kuti batalimvwisisi umwi aumwi, alimwi eeci cakapa kuti basanzikane munyika yoonse. Eeci cakapa kuti kusikile ciyanza chisya, alimwi a mapoka a mabunga.

ABRAHAMU

Mumyaka iili kwiinda 400 kuzwa kuli Nowa kusika kuli Abrahamu. Ciindi eeci, Leza wakaziboneka kuli Abramu (ilyaamba kuti **"**tata wakakwezya**"**). Abramu wakasiya mutanda wakwe kuti akonkwele mulayilo wa Leza (Matalikilo 12). Noba kuti Leza wakamusyomeka Abramu muzintu zyiingi, wakali muntu utali abana. Leza wakacincha zina lya Abramu kuba Abrahamu (ilyaamba kuti **"**tata wamabunga**"**) nkaambo wakali kuyoba tata wamabunga manji. Mububwenzi, mukaintu wa Abramu Sarai (ilyaamba kuti **"**mukaintu wamuyoyo**"**) wakacinchigwa zina kuba Sara (ilyaamba kuti "maama wamabunga"**)** nkaambo Leza wakamusala kuti azwale mabunga.

Kubelesya lusyomo lwakatondezegwa mu zibonesyo, majwi aakuzumizyigwa, kusyomeka alimwi a kutambula, Abrahamu wakapokela mwana ciindi ncaakali a myaka 100, alimwi mukaintu wakwe Sara ciindi ncaakali a myaka 90. Bakamupa zina lya Isaka. Ciindi Isaka ncaakomena kuba musankwa, Leza wakamulayila Abrahamu kuti apange mwana wakwe kuba mpailo, eeci cakaamba kuti wakali kuyoomubaya a cingamu alimwi akumupisa kuba mpailo wa kupiswa (Matalikilo 22:1-20).

Mulayilo ooyu wakali kuyandika nkaambo Leza wakali kuyooka mupanga Mwana Wakwe kuzwa mu lufuko lwa Abrahamu, ooyo wakali kuyoozyalwa a Muuya Uusalala kutali kubelesya bababo bamuntu. Leza wakali kuyanda kuti milimo ya Abrahamu itondezye lusyomo, kutondezya kuti wakali kusyoma alimwi wakali kuswiilila Leza. Kucita boobo kwakapa Leza kuti azumanane a mulawo Wakwe wakufutula bantu, wakuleeta Kristo munyika kwiinda mukuzyalwa kwakukambawuka, mpawo akamupa kuba mpailo pachifwamba alimwi akaba mpailo wa kupiswa kuzimu, mpawo akamuyumya kuzwa kwabafwa. Tulayootondezya eeci kabotu ansi.

Abrahamu wakaswiilila alimwi wakabamba kupaya Isaka. Ciindi ncaakali kuyandika kucita mulimo ooyu, Leza wakasungila alimwi wakamulemesa, nkaambo Leza wakabona kuti Abrahamu wakali walitondezya kale lusyomo lwakwe kwiinda mukusala kwakwe. Mu nyika yaamuuya alimwi mu mizeezo ya Leza, cakali mbuli kuti cakacitwa kale.

Abrahamu wakasyoma kuti kuti wakabaya Isaka alimwi akamupisa, Leza wakali kumuyumya alimwi kumupa buumi (Bahebrayo 11:19). Lusyomo olu lwakapa Leza mulawo wakusikila munyika yabantu, mwe Mwana Wakwe wakali kuyoozyalwa mu nzila yakukambawuka, akafwa pachifwamba, akayandulila kububi kuzimu, alimwi kumasulilo akayumuka kuzwa kwabafwa. Mbuli Muuya**, Leza wakali kuyandika kuswaangana mu cizuminano a muntu, alimwi Leza wakasanga Abrahamu. Nkaambo Abrahamu wakakankamikwa a lusyomo, wakasyoma Leza kuti uyookonzya kuzyalwa kwa mukambawuko alimwi wakaswiilila Leza mu kupa Isaka kuba mpailo, eeci cakapa Leza mulawo wakuleeta mwana Wakwe Jesu Kristo munyika kwiinda mukuzyalwa kwa mukambawuko alimwi akulekana a Nguwe kwamazuwa aatatu, mbuli Abrahamu mbwakalekana a mwana wakwe kwamazuwa aatatu ciindi ncaakayenda ku Moria kupa Isaka kuba mpailo. Uyu wakali muyendo wamazuwa aatatu ku**

Moria.Kuli uyu muyendo Isaka wakafwa kuli Abrahamu alimwi wakalekana a Nguwe mu mutima wa Abrahamu. Leza wakalekana alimwi a Mwana Wakwe kwamazuwa aatatu. Mbuli Abrahamu mbwakapa mwana wakwe kuba mpailo alimwi akamupa kuba mpailo wa kupiswa, mbubwenya Leza Wisi mbwakapa Mwana Wakwe pachifwamba alimwi akamupisa kuzimu kuba mpailo yacibi.Abrahamu wakasyoma kuti Leza wakali kuyookonzya kuyumya Isaka kuzwa kwabafwa kumane wamupisa wasanduka bucwe. Lusyomo olu lwakapa Leza mulawo wakuyumya alimwi Mwami wesu kuzwa kwabafwa kumane wamupa kuba mpailo pachifwamba alimwi akamupisa kuzimu kuba mpailo yacibi. (Tulaziyandaula kapati ciindi notuyandaula Jesu).Mbuli muswaanganyi wacizuminano, nkaambo Abrahamu wakamucitila Leza nkaambo kaluyando alimwi akuswiilila, Leza wakacita alimwi kuli Abrahamu nkaambo kakuswaangana kwabo mu cizuminano. Eeci ncakaamba kuti Abrahamu ngu tata wa boonse basyoma (Baroma 4:16).

Kumane kwa kuyandulila kusyomeka oku kupati, Isaka wakakomena alimwi wakakweela Rebeka. Abrahamu a Sara bakafwa ciindi nobakali bakulu kapati. Isaka wakali abana babili, Esau a Jakobo, bakali bakafwasa. Pele Leza wakasala Jakobo kuli mulimo mupati, nkaambo Maŋwalo aamba kuti mukulene uyootumikila musyoonto, alimwi kuti **"**Ndayanda Jakobo, pele ndakalaka Esau**."** Eeci tacilombi kuti Leza wakalizuzya Esau naakuti wakamunyemena kapati; pele cilatondezya kuti Leza wakasala lufuko lwa Jakobo kuti luzumanane a cizuminano Cakwe cakuleta Mesiya.

Jakobo, zina lyakwe ilyaamba kuti **"musompoki,"** wakazobadilwa zina kuba Israyeli, ilyaamba kuti **"Mufumwi wa Leza."** Wakali abana balume ikumi na babili, alimwi bakasweekela ku Egepita nkaambo kamuyalula wakapengela nyika yoonse. Umwi wa bana ba Jakobo, Josefa, wakagulisigwa ku Egepita a banakwe nkaambo kalufwutuko, alimwi wakazoba musika wa Egepita ansi a Faro nkaambo Leza wakali a Nguwe. Jakobo, uusalazya zina lyakwe kuti Israyeli, wakazoyenda ku Egepita ciindi cimbi kumbele a lufuko lwakwe lwabantu makumi aali nsambomwe.

Bana ba Jakobo bakayenda ku Egepita bakali Reubeni, Simiyoni, Levi, Juda, Dani, Nafutali, Gadi, Asheri, Isaka, Zebuloni, Josefa alimwi a Benjamini. Mibungano ikumi na ibili ya Israyeli yakapegwa mazina kuzwa kuli bana aba. Pele mubungano wa Josefa wakatalwi a zina lyakwe, pele wakapegwa zina kuzwa kuli bana bakwe babili, Manase a Efrayimu, nkaambo kaako babelwa kuti mbimibungano ibili yesuubilo ya Manase a Efrayimu. Kusiyanisya oku kwakaboola nkaambo ka kuti ciputulwa cakwa mibungano iyi ibili cakapanga mubungano wa Josefa.

MOSISI

Kwakapita myaka iili kwiinda 430 kuzwa kuli Abrahamu kusika kuli Mosisi. Ba Israyeli bakazumanana kukkala mu Egepita kusikila lubono loonse lwakaboola mu Egepita lwafwa. Faro musyowani wakaboola uusaakali kumvwa Josefa, bumbuli bwakwe, naakuti ba Israyeli. Wakabaapangisa kuba bapika, alimwi bakayandulila bulanda oobu kwamyaka 430 kusikila ciindi Leza wakatuma Mosisi. Zina lya Mosisi lyaamba kuti **"uuyo wakabulusigwa kumanzi."** Noba kuti wakali mu Israyeli, wakakomena mbuli mwana wa mwami wa Egepita nkaambo mwana mukaintu wa Faro wakamusanga mumulonga ciindi nobakali bapegwa mulayilo wakuti bana balume boonse ba Bahebrayo bazibaywe. Kumane wakapona kuli mulandu ooyu, wakakomenela mu lubala lwa Faro, pele wakazobutuka Egepita ciindi ncaakali a myaka 40 kumane wabaya mu Egepita wakali kuyanda kubayisa mu Israyeli.

Kumane kwa myaka imwi iili 40, Leza wakaziboneka kuli Mosisi alimwi wakamutuma kubwelela ku Egepita kuti afutule bantu Bakwe. Kubelesya milimo ikumi ya zinkondo alimwi a zilangililo zya nguzu zya Leza, Mosisi wakakonzya kubulusa Ba Israyeli kumane kwamyaka 430 yaba bapika. Wakapandula Mbuu yaka Sipa, alimwi Ba Israyeli bakasika mu nyika yabusena.

MULAO A TABANAKULO:

Mosisi wakakhala mazuba 40 pa Mulundu wa Sinai a Leza, mwe wakapokela Mulawo wa Leza alimwi wakatondezegwa zya kubikkwa akumvwisya zyakuyamba kulengwa alimwi a matalikilo a bantu, eeci cakapa kuti alembe buka lya Matalikilo. Wakaziba zya cibi ca Adamu alimwi a mbotwakasika kuli bube mbotuli lelo. Ciindi eeci, cizuminano cakale, citalwi kuti cizuminano ca Mulawo, cakabambwa. Eeci ciyootondezegwa kapati mu masambilizyo aambwa a cizuminano cakale alimwi a cizuminano cipya**. Leza wakalayila Mosisi kubumba tabanakulo, ooyo wakali musasa wakakonzya kusuntwa usena mazwibuko matatu: lubanda lwakusyika, Mukwabo Uusalala alimwi a Mukwabo Uusalala Kapati naa Mukwabo wa Mikwawo.Kumlanga wakusungila, boonse bakali kukonzya kusika. Mu Mukwabo Uusalala, basumpukilizi buyo mbobakali kukonzya kusikila, alimwi mu Mukwabo Uusalala Kapati naa Mukwabo wa Mikwawo, musumpukilizi mupati buyo ngu wakali kusikila kamwi mumwaka kupa kulipilwa kwazibi zabantu. Pele mu ciindi ca Mosisi, wakali kukonzya kusika mu Mukwabo Uusalala Kapati ciindi coonse cakali kuyandika.Mu Mukwabo Uusalala Kapati mwakali buyo a alitari yakasengwa a zuba alimwi a Sondo**

lyacizuminano, ooyo wakali mwiinda wa zuba wakali kukkala zintu zibili zyakabumbwa a mabwe: mabwe aali a milawo ikumi, lukuni lwa Aroni alimwi a mulongo wa zuba. Mukwabo wa Sondo lyacizuminano wakali a bumbwa bwa aangelo babili ba zuba basengwa a zuba, alimwi Leza wakali kubandika a Mosisi kuzwa pakati ka bumbwa oobu bwa aangelo babili.

Mumbele ciindi tempele ncaakabumbwa, yakazumanana kubumbwa munzila eeyi a mazwibuko matatu: lubanda lwakusika, Mukwabo Uusalala alimwi a Mukwabo Uusalala Kapati naa Mukwabo wa Mikwawo.

Akaambo kaku busofwe bwabo, lubono lwakabuluka ku Egepita lwakafamba mu nyika yabusena kwaminyaka 40—muyendo wakali kuyandika buyo mwezi umwi. Lubono oolu lwakafwa mu nyika yabusena, batalisiki munyika yakasyomezyegwa nkaambo batali a lusyomo muli Leza. Mosisi wakafwa alimwi mu nyika yabusena ciindi ncaakali a myaka 120, alimwi wakakanwa kusika ku Kanana nkaambo kabusungu bwakwe butali kubikkilwa. Kumane wafwa, Satani wakalwana a sangelo mupati Mikaeli akaambo kamubili wa Mosisi, noba kuti tacimvwisisiki kuti Satani wakali kuyanda kucita nzi a mubili ooyu. Mikaeli wakayunda Satani akaambo kamubili wa Mosisi.

Ansi a butongi bwa Joshuwa, lubono lwasika lwakaboola mu Kanana alimwi lwakatola nyika, eyiyo yakazoba Israyeli. Kumane Joshuwa wafwa, basanduluzi basiyana bakatonga Israyeli, Samweli wakali musanduluzi wa kumamanino alimwi wakali muprofeti. Ciindi eeci, Ba Israyeli bakayanda mwami, alimwi Leza wakasala Saulo kuti abatonge. Pele kumane kwaciindi, Leza wakakana Saulo nkaambo kaku kwimana kwakwe alimwi wakasala Davida kuba mwami. Davida wakazobamba mwana wakwe Solomoni kuba musikizi wakwe.

Ansi a butongi bwa bana ba Solomoni, Rehobhoamu, Israyeli wakagabana nkaambo kakuswiilila kwa Solomoni kutali kabotu kuli Leza ciindi ncaakali kupona. Mibungano ikumi yakasala mu Samariya kuba muswaangano wabo, pele mibungano ya Juda a Benjamini yakasala mu Jerusalemu. Bamwami bakazoboola ba Israyeli bakali kuswiilila Leza cakusaanguka, eeci cakapa kuti bagwe. Akaambo kaceeci, Leza wakazumizya cisi caku nyika zili kuzwa kuti cizoonzye, cakabata Ba Israyeli banji alimwi akubatola ku Asiriya. Kumamanino, mibungano yasala ya Juda a Benjamini yakatoligwa kuba bapika ku Babiloni ansi a Mwami Nebukadinezari, mwe bakakhala kwaminyaka 70. Ba Israyeli bakazumizigwa kubwelela kumunzi ciindi Kuro, Mwami wa Persia, wakayunda Babiloni alimwi akabazumizya kubaka tempele yabo yakali yabonywa.

Mibungano ikumi yakatoligwa ku Asiriya taiti yakazobwelela kabotu kumunzi wayo mbuli mibungano ya Juda a Benjamini. Banji babo bakasanzikane, bakakweelana a zisi zimwi, pele bamwi bakabwelela kumunzi ciindi cakazumanana. Ciindi Israyeli ncaakali kusika ku kupika, baprofeti mbuli Isaya, Jeremiya alimwi a Eliya bakali kulayilila Ba Israyeli, kubayumya kuti bakamvwe milandu yakubula kuswiilila Jehovah.

Buka lya Malaki limanizya a cizuminano: Ba Israyeli kubwelela ku Jerusalemu akubaka tempele ya Leza. Banji bakabwelela bakali kuzwa mu mibungano ya Juda a Benjamini, alimwi Jerusalemu yakali muswaangano wabo. Kumane kwa buka lya Malaki, kwakaba ciindi cakuli mbuli myaka 400 cakabula majwi, kusena baprofeti, zibonesyo naakuti baprofeti bakaboola. Mu ciindi eeci, mapoka mbuli Bafarisi a Basadukisi akabambwa kuti alondolole Mulawo wa Mosisi.

**Kumane kwa myaka iili kwiinda 400, Yoane Mubatizyi wakazyalwa, alimwi wakalondoka Jesu Kristo, ooyo uukalizibidwe kuti ngu cilongo cakulangila kapati. **

Mikhalidwe itatu mipati yamusyobelo (madiini) yakaboola kuzwa kuli Abrahamu:

Kuli misyobelo itatu yamusyobelo (madiini) ijisi mitatwe yayo muli Abrahamu:

1. **Bucikombelo bwa Klistu**: Bantu bali mu musyobelo ooyu balangilwa kuba bana ba Abrahamu mu buyaaya bwamuuya akaambo kalusyomo muli Jesu Kristo, mbuli mbotulibonela mu masambilizyo a Mbuzi Cipya.
2. **Musyobelo wa Bajuda**: Bakonkeli ba musyobelo ooyu mbabana ba mubili ba Abrahamu abazumanana kubamba Mulawo wa Mosisi alimwi bakukkala mu Israyeli. Bungi bwabo tabatambuli Jesu Kristo kuba Mwami.
3. **Buisilamu**: Bantu ba musyobelo ooyu bazwa kuli Isimayeli, mwana wa Abrahamu a Hagari.

Noba kuti misyobelo eezyoonse itatu yakazwa kuli Abrahamu, pele aabo buyo basyoma muli Jesu Kristo alimwi akumutambula kuba Mwami alimwi a Mufutuli balangilwa kuba bana bakasimpe ba Abrahamu, kwaamba baklistu. Bajuda bayandika kumvwisya kuti Jesu Kristo wakazuzikizya Mulawo wa Bajuda wa cizuminano cakale alimwi wakabamba Bucikombelo bwa Klistu, noba kuti bantu boonse tabatambuli masimpe awa. Kulondoloka kuzya zintu eezi kuzoboneka mu masambilizyo a Cizuminano Cakale alimwi a Cipya.

YOANE MUBATIZYI

Kwakapita myaka iili kwiinda 1,591 kuzwa kuli Mosisi kusika kuli Yoane Mubatizyi. Yoane, zina lyakwe lyaamba kuti **"Leza ngwabuya,"** wakali mwana wa Elizabeti alimwi a Zekariya, ooyo wakali musumpukilizi. Zekariya a Elizabeti boonse bakali bakulene alimwi batali abana. Mpawo sangelo Gabriyeli wakaziboneka kuli Zekariya alimwi wakamulangila kuti bakali kuyookuba mwana mulume ooyo wakali kuyookabambila nzila ya Mwami. Akaambo ka kuti Zekariya wakakayika majwi a sangelo, wakaba musunyi kutazwi kusikila ciindi Yoane ncaakazyalwa.

Ciindi ncaakali mu nyika yabusena, Yoane wakapokela kusambilizya kuzwa kuli Leza akaambo kamulimo wakwe mupati: kubambila Jesu Kristo nzila. Leza wakamubelesya kuti akayobona mazulu aazulwidwa alimwi a Muuya Uusalala wakasukila pali Jesu mbuli balunda, alimwi eeci cakacitika ciindi Jesu ncaakabatizigwa; ciindi mazulu ncaakazulwidwa, Muuya Uusalala wakasukila mbuli balunda, alimwi majwi akazwa kuzulu akati, **"Ooyu ngu Mwana wangu, ndamuyanda; ndamukondwa kapati."**

Yoane Mubatizyi wakali muntu uukambawuka alimwi wajisi manguzu, wakasambilizya kulubulula cibi a nguzu zipati. Wakakambauka alimwi akalayilila bantu kuti balubulule, nkaambo Bulelo bwa Leza bwakali kusika. Wakabandika a muntu wakali kuyoboola kumbeleakwe—Jesu. Yoane wakabweza bakonkeli banji alimwi wakazibidwe kapati mu Israyeli.

Mulimo wakwe wakali kubambila Jesu Kristo nzila alimwi akumulangizya ku bantu ba Israyeli. Yoane wakamalilila kabotu mulimo wakwe kwiinda mukulongola bantu kuli Jesu, alimwi wakali kujisika a kulembeka kuti wakali kuyandika kusunkuluka pele Jesu wakali kuyandika kukomena. Kumane wamana mulimo wakwe, wakasungwa a Herode alimwi kumamanino wakadulilwa mutwe. Abo bakasyoma muli Yoane Mubatizyi bakazokonkela Jesu Kristo. Jesu wakamba kuti Yoane wakali mupati kupita baprofeti boonse ba Cizuminano Cakale nkaambo kamulimo mupati wakubambila nzila Yakwe. Pele wakazamba alimwi kuti uuyo usyoonto kapati mu Bulelo bwa Leza mupati kupita Yoane, nkaambo mu Bulelo bwa Leza tulangilwa kuba bana ba Leza, pele abo bakali kuboola Kristo batalizyiwa kuti mbapika.

Kwakapita myaka 1,591 kuzwa kuli Mosisi kusika kuli Jesu Kristo. Kumane kwa Yoane, Jesu Kristo wakaboola mbuli cilongo cakulangila kapati—Mufutuli wakali kuyindililwa wamanyika. Ngu kuzuzikizya kwa zisyomezyo zyoonse zyakabandika baprofeti ba Cizuminano Cakale, alimwi ngu Mambo wa Leza wakaba mubili alimwi wakakkala pakati kesu, wakazyalwa mu Israyeli kuzwa mu lufuko lwa Juda. Zisyomezyo zya Cizuminano Cakale zyakali kulangila Nguwe, cizuminano cakale cakali cingilizi, pele Jesu Kristo ngu masimpe alimwi a kuzuzikila. **Kuzwa ciindi ca Abrahamu, Leza wakabelesya Israyeli buyo kusikila ciindi Jesu Kristo ncaakaboola kuzumanana kuswaanganisya zisi zyoonse a Leza kwiinda mu lufwa Lwakwe lwa mpailo pachifwamba.**

LEZA: IJWI

MWANA WA LEZA: JESU KRISTO

BUUMI BWAKWE: Jesu Kristo talakwe zyalisigwa. Wakali kuyeeya kale kusanguna kwa zintu zyoonse, kusanguna kwa ciindi alimwi a kulengwa (Kolose 1:17). Ngu muntu wa bubili mu Leza, alimwi milimo yoonse ya Leza yakacitwa kwiinda muli Nguwe (Yoane 1:14, Bahebrayo 1:2-4, 1 Bakorinto 8:6). Wakali kukkala kale mbuli Jwi lya Leza.

MUBUMBI:
Jesu Kristo ngu Leza (Yoane 1:1, Yoane 1:18, 1 Timoteyo 3:16, Isaya 9:6-8)
Jesu Kristo ngu Jwi lya Leza (Yoane 1:1, Kubikkululwa 19:11-14)
Jesu Kristo ngu Mwana wa Leza; eeci caamba kuti wakazyalwa a Leza (Yoane 1:14, Yoane 3:16).
Jesu Kristo ngu Mwana wa Muntu; eeci caamba kuti ngu muntu kapati alimwi wakazyalwa a mukaintu mbuli iwe a me. Majwi aamba kuti Mwana wa Muntu aamba kuti ngu muntu wa makumi aali a makumi aali.

ZINA LYAKWE: Zina lya Jesu lyaamba kuti **"JEHOVAH NGWAMUFUTULO"** naa **"MWAMI NGWAFUTULA."** Zina lya Jesu ciindi lyakasandululwa lyaamba kuti **"mufutuli,"** pele lilondolola kuti **"Mwami ngwafutula."** KRISTO lyaamba kuti: **"UUSALIDWE A MAZUBA."** Zina eeli lilanganya mulimo ooyo Wisi wakali kumalilila kwiinda muli Jesu Kristo, ooyu wakali kufutula bantu kuzwa muzibi zyabo alimwi akuswaanganisya bantu a Leza (2 Bakorinto 5:19, 21).

MULIMO: Jesu Kristo ujisi bube alimwi a mutaliko uuli mbuli ooyo Leza Tata aali nawo (Yoane 14:9-11). Ujuzikide luyando, ngu wabuyo, wamweelwe, mubotu, wajisi busamu, uuvwisisya, musununu, uusalala, wakusyomeka, wa masimpe, mululami alimwi a zintu zyoonse Leza Tata aali.

Mabuku a makani a Jesu atondezya zyiingi kuzya buumi bwa Jesu: Mu buka bwa Mateyo, Mateyo wakalembela Bajuda alimwi wakatondezya kuti Jesu ngu Mwami ooyo Bajuda bakali kuyindilila, alimwi ngu Mesiya (majwi aamba kuti Mesiya a Kristo alijatikila cintu cimwi, ciamba kuti **Uusalidwe a Mazuba**).
Mako wakatondezya Jesu mbuli muntu wakucita zinkondo. Makani a Mako mpaya kusyoma kupitila mu makani amwi a zinkondo, pele Mako wakabikkila maano kapati ku zinkondo zyoonse ciindi ncaakali kuzilondolola. Maano aakwe akali kubikkila kapati kumilimo ya Jesu ya zinkondo.
Luka wakalembela bageni, abo batali Bajuda a kuzyalwa, alimwi wakalembela mbwaali kutondezya Jesu mbuli muntu wakazuzika mbuli twebo. Wakabikkila maano kapati ku buntu bwa Jesu. Uyu ngu buka butondezya masena oonse a buumi bwa Jesu. Yoane wakatondezya Jesu mbuli Mwana wa Leza.

BUUMI BWAKWE PA CHISI A MULIMO OYO WAKACITA

KUZYALWA KWA KWE A KUKOMENA KWA KWE: Jesu wakali kuzulu a Tata kusanguna kusika kumuunzi (Bahebrayo 10:5). Ciindi ncaakaboola kumuunzi, wakazyalwa kuli Mariya a manguzu a Muuya Uusalala (Mateyo 1:18, Luka 1:34). Wakazyalwa a Mucende Mariya, kusanguna Mariya talasikile a mulume wa mubili. Nkaambo nzi cakali kuba oobu? Nkaambo kuti Jesu wakali kuzyalwa a mukaintu alimwi a mulume mbuli twebo toonse**, Wakali kuyobola a bube bwa cibi mu muuya wakwe, alimwi eeci cakali kumukanganisya kumalilila mulimo ooyo wakaboolera, wakali wakutola cibi cansi kubantu boonse ba nyika.Jesu Kristo wakazyalwa ku Betelehema mu Juda. Wakazyalwa kuzwa mu lufuko lwa Abrahamu, alimwi wakali Mu Israyeli a kuzyalwa kwa mubili (Mateyo 1:1-17). Wakakomena ansi a Mulawo wa Mosisi mbuli ba Israyeli boonse, alimwi wakali kuya ku masinagogi kusambilila Maandiko oonse a Cizuminano Cakale mbuli bana boonse ba Israyeli. Wakakomena akucita zintu zyoonse Ba Israyeli mbobakali kucita.**

Nkaambo Jesu wakazyalwa a mukaintu, ngu muntu wa kuzuzika mbuli iwe a me. Alimwi nkaambo wakazyalwa a Muuya Uusalala, ngu Mwana wa Leza. Wakazyalwa atajisi bube bwa cibi mu muuya wakwe alimwi talikwe a mulandu wa Adamu mbuli twebo boonse. Wakali muntu wesu woonse pa nyika utali a bube bwa cibi; akaambo kaceeci talikwe ansi a manguzu a lufu naakuti Satani.Ciindi ncaakali pa nyika, Jesu talabelesyi mbuli Leza, pele wakalekela bube bwa buLeza bwakwe (Bafilipi 2:6-7) alimwi wakabelesya mbuli muntu uuli ansi a kusalilwa kwa Muuya Uusalala mbuli twebo abo twakamutambula. Talikwe kuziba zintu zyoonse ciindi ncaakali pa nyika (Mateyo 24:36), talakonzya kucita zintu zyoonse, pele wakacita buyo zintu zyakamutondezyegwa a Tata (Yoane 5:19-20). Talali mumakono oonse pa zila zyoonse ciindi cimwi.Jesu wakali Leza, pele talabelesya a bube bwa BuLeza bwakwe. Jesu Kristo wakakomena mbuli mwana umwi walo alimwi wakayinda mu masitepe oonse a butanga. Talizibide zintu zyoonse zyaakali kuyocita ciindi ncaakali mwana, pele Muuya Uusalala wakamubikkila wazi kwelana a mulongo wa Leza wa buumi bwakwe ciindi ncaakakomena mu kuziba kwa Leza alimwi a mu buumi bwakwe bwa muuya (Luka 2:52). Ciindi ncaakali a myaka 12, wakali kuziba Maandiko nkaambo wakali kusambilila kapati alimwi Muuya Uusalala wakamubikkila wazi zyakali kwaamba (Luka 2:41-52).Jesu wakakomena mbuli mubumbi wa zintu zya mabumba ansi a mulimo wa tata wakwe Josefa. Wakali a banyina a banabakwabo bakuzwa kuli banyina Mariya a Josefa (Luka 8:19).

MULIMO WAKWE A KUSANDULULA KWE: MULIMO WAKWE:

1. Jesu wakaboola kuzwa kuswaanganisya muntu a Leza, kutola bube bwa muntu bwa cibi alimwi a kuba mbuli mulwani a Leza, alimwi akubapa bube Bwakwe bwa kuba bana (kuba bana ba Leza), bwanamukwasyi alimwi a kululama a Leza (2 Bakorinto 5:21).
2. Wakaboola kuzuzikizya mulawu wa Leza wakale wa Mulawo, kuti abikke mulawu mupya wa buya bwa Leza (Mateyo 5:17, Yoane 1:17).
3. Wakaboola kulipa mutengo wacibi alimwi a zintu zyoonse zyakaboola akaambo kaciibi (2 Bakorinto 5:21, Isaya 53:4-12).
4. Wakaboola alimwi kuzibula milimo yoonse ya diabulosi alimwi akufutula bantu kuzwa ansi a butongi bwakwe (Yoane 10:10, 1 Yoane 3:8, Milimo 10:38).

MULIMO WAKWE:

1) Jesu Kristo wakabatizigwa mu Muuya Uusalala alimwi a mu manzi ciindi ncaakali a myaka 30. Wakabatizigwa mu Muuya Uusalala nkaambo mbuli muntu wakali kuyandikana a manguzu alimwi a kukwasyana kwa Muuya Uusalala kuti akwanisye mulongo wa Leza wakali nawo. Wakabatizigwa mu manzi a Yoane Mubatizyi. Kubatizigwa kwa Yoane

kwakali kubatizigwa kwakulubulula cibi, alimwi a kutambula nzila ipya ya Leza iyo Jesu ncaakali kuyobamba. Jesu talabatizigwi nkaambo kakuti wakali kuyandika kulubulula cibi, pele mbuli muntu wakali kutondezya kuti wakatambula nzila ipya ya Leza. Eeci ciyoopaaka nkaambo wakambila Yoane kuti bayandikana kuzuzikizya kululama koonse (Mateyo 3:14-15) (eeci caamba kuti wakatambula nzila ya Leza ya kucita milimo a muntu).

2) Kumane kubatizigwa, Muuya Uusalala wakalonga Jesu ku nyika yabusena kuti Satani amuyeeze (Mateyo 4:1-11). Jesu wakali kuyandika kuyinda mu kuyeezigwa oku kusanguna kutandika mulimo wakwe, nkaambo wakaboola kuzobwezelela zintu zyakabonywa a Adamu. Akaambo kaceeci ngu nguzywa kuti ngu Adamu wa bubili (1 Bakorinto 15:45). Mulandu ngu wakuti Adamu wakayindila mu kuyeezigwa kweendelana, noba kuti kwakasiyana mu nzila yakaboola kuli Jesu, pele kwakali kusekelela pa misisi imwi yoonse ya kuyeezegwa, iiyo iri: **kufwutuka kwa mubili, kufwutuka kwa menso alimwi a bukombi bwa buumi (1 Yoane 2:15-17). Kumane kwa kunga kwamazuba 40, wakalwana alimwi wakayunda kuyeezigwa oku.**

3) Jesu Kristo wakatandika mulimo wakwe ciindi ncaakali a myaka 30, nkaambo kweelana a Cizuminano Cakale, basumpukilizi bakali kutandika mulimo wabo wa busumpukilizi ciindi ncaakali a myaka 30. Nguye alimwi wakali kuzuzikizya Cizuminano Cakale kuti abambe Cizuminano Cipya. Jesu wakasambilizya, wakapozya balwazi, wakabulusya mazimu mu bantu, wakabusya bafwa alimwi wakacita zinkondo mu mibili yabantu alimwi a kujatikila zilengwa. **Masambilizyo Akwe akalangeezya alimwi akalangilila: Masimpe a Leza, Bulelo Bwakwe alimwi a masimpe a kuba Mwana wa Leza**Jesu wakaletela bantu buya bwa Leza mu kuzuzikila alimwi wakalangizya bantu kuti Satani ngu mulwani wabo wa kucine alimwi kuti Leza uyanda bantu alimwi uyanda kubakwasyilizya (Milimo 10:38). Jesu wakabelesya mulimo wakwe kwamyaka iili itatu a ciputulwa cisika kumane wakanyongololwa pachifwamba.

4) Jesu wakasala bantu 12 aabo bakali kuyobweza alimwi akulonga mulimo Wakwe kumane wakasoleka kuya kuzulu (Mateyo 10:1-5). Umwi wabo wakamusyoma: Juda Iskariyoti, ooyo wakazobaya bunakuti wakazibaya a kusunguluka nkaambo kakulizuzya (Luka 22:47-49, Mateyo 27:3-6).

5) Jesu wakabikkila maano alimwi wakabelesya mulimo kuli bana ba mubili ba Israyeli ciindi ncaakali pa nyika, pele eeci cakali buyo ciindi eeci, mulongo Wakwe wakali kufutula nyika yoonse alimwi akuswaanganisya bantu a Leza (Yoane 11:51, 17:20, Milimo 2:38-39, 1 Timoteyo 2:3-6). Mulongo wa Leza wakali wakuti kwiinda muli Jesu, akabe a cisi cimwi cijisi bantu boonse ba nyika aabo basyoma muli Jesu Kristo, kutali kulangilila kuti mbabajuda naa bageni (Baefeso 2:1321).

6) Jesu Kristo wakayezyegwa munzila zyoonse ciindi ncaakali pa nyika, pele talacita cibi. Wakali kukonzya kucita cibi nkaambo wakali a kusala, pele talacita cibi (Bahebrayo 4:14-16). Taboonse ba Israyeli bakatambula Jesu Kristo nkaambo bakali kuyindilila mulwani mupati wakali kuyobafutula kuzwa ku balwani babo ba mubili. (Israyeli wakali ansi a Roma, alimwi bakali kweeya kuti Mesiya wabo wakali kuyobafutula kuzwa ku butongi bwa Roma kuti babe cisi citondezya buyo, pele Jesu wakabikkila maano kapati kufutula bantu kuzwa ku kusungwa kwa muuya).

JESU A MOSISI:

Leza wakabelesya Mosisi kuleta mulawo wa Leza wakale kuli Israyeli alimwi akubamba Cizuminano Cakale. Leza wakabelesya Jesu kuleta cizuminano ca Leza ca lyoonse ca buya, kusanguna kuli Israyeli, alimwi kumamanino kuli nyika yoonse. Lelo, Jesu wakali kuyanda kutondezya Bajuda kuti wakaboola kuzuzikizya mulawo wa Leza wakale kuti aleete cizuminano ca Leza ca lyoonse ca buya.

Mosisi wakali citondezyo ca Kristo, wakali kulangila ku Mufutuli mupati, Jesu Kristo. Mosisi wakafutula kuzwa ku Egepita, Jesu wakafutula kuzwa ku cibi alimwi a lufu. Akaambo kakuti Bajuda bakali kukwata Mosisi nkaambo ka zinkondo zyaakacita, Jesu wakacita zinkondo zilingana a zya Mosisi alimwi a zyiingi kapati. Ciputulwa cimwi cakali kutondezya Bajuda kuti Jesu ngu mupati kupita Mosisi alimwi kuti Mosisi wakali kuprofita kujatikila Jesu alimwi wakali kumupa cisiima.Aawa mbwa kulibonwa kusamaana kwa zinkondo zya Mosisi alimwi a Jesu zyakacitwa. **1)** Mosisi wakapandula Mbuu Yaka Sipa; Jesu wakatondoloola mwela mupati alimwi wakafamba pa manzi. **2)** Mosisi wakabelesegwa a Leza kupa manna alimwi a zinyuni, Jesu wakapalulula mizeyo alimwi a nswi kuti akulisye makumi aali matana a bantu. **3)** Mosisi wakasandula manzi kuba malopa, Jesu wakasandula manzi kuba mibuzi. **4)** Mosisi wakabusa manzi kuzwa mucisyandwa kuli aabo bakali bajala; Jesu wakapa manzi abuumi kuli aabo bakali bajala. **5)** Mosisi wakapozya kwiinda mu nyoka ya zuba boonse bakali kulanga nyoka yakabikkwa pa lukuni, Jesu wakaba cibi akaambo kesu alimwi boonse balanga mpailo Yakwe pachifwamba bapozigwa. **6)** Mosisi wakalwana a Faro alimwi a basanguzi ba Egepita; Jesu wakabulusya mazimu alimwi wakayunda Satani. **7)** Mosisi wakaleta mulandu alimwi a lufu (2 Bakorinto 3:7), Jesu wakapozya boonse balwazi alimwi wakabusya bafwa, wakaleta kulekelelwa kwezibi alimwi a buumi bwa lyoonse kuli boonse basyoma nkaambo wakaboola kubamba cizuminano cipya (Bahebrayo 8:6). **(8)** Kwakatora buyo myaka iili kwiinda 400 kuzwa kuli Abrahamu kusika kuli Mosisi. Eeci caamba myaka 400 ya buuzike bwa Israyeli kusikila mufutuli ncaakatumwa. Kwakatora buyo myaka iili kwiinda 400 kuzwa kumamanino a Malaki kusika kuzyalwa kwa Jesu. Eeci caamba myaka 400 kuzwa ku buka bwa kumamanino bwa Cizuminano Cakale kusikila ciindi mufutuli ncaakazyalwa. **(9)** Ciindi Mosisi ncaakazyalwa, bana balume boonse bakazyalwa mu ciindi eeci bakabayiwa. Satani wakali kuyanda kumubaya nkaambo wakaziba kuti mu ciindi eeci mufutuli wakali kuyoboola. Pele Leza wakafutula Mosisi kwiinda mu kucita kwa kusyomeka. Ciindi Jesu ncaakazyalwa, bana balume boonse bajisi myaka ibili alimwi aansi bakabayiwa akaambo ka Jesu. Satani wakali kumulanganya, pele Leza wakamufutula kwiinda mu kucita kwa kusyomeka. **10)** Mosisi wakali musyomeki mbuli mupika mu nzu ya Leza; Jesu ngu musyomeki mbuli Mwana mu nzu ya Leza.

LUFU LWAKWE LWA MUUYA A LWA MUBILI

1. Jesu wakali a myaka 33 a ciputulwa ciindi ncaakanyongololwa pachifwamba; wakanyongololwa a Baroma alimwi a Bajuda. Baroma bakali kuyoowa kuti wakali kuyotola bulelo bwabo nkaambo bantu banji bakali kumutemba alimwi akumuteeleka akaambo kamilimo Yakwe alimwi a zinkondo zyaakacita. Bajuda bakamupunzila mulandu wakupumpuka nkaambo wakamba kuti ngu Mwana wa Leza. Pele ku mbali ya muuya, Satani ngu wakali kulonga lufu lwa Jesu, nkaambo Jesu wakali kubweza bulelo bwakwe (1 Bakorinto 2:8).

2. Jesu Kristo talatolwi kwa manguzu, pele wakapa buumi Bwakwe a kusala Kwakwe (Yoane 10:17-19, Yoane 18:2-10).

3. Jesu wakabonwa kuti talimwi mulandu ciindi ncaakazwa kuli Pilato (Pilato wakali mutongi wa Baroma kuli Bajuda) (Yoane 19:4-7). Nangu zyakupunzilwa milandu zyakali zya bube, talizyakali kuswaangana. Pilato wakasukuta minwe yakwe kutondezya kuti taboni mulandu kuli Jesu alimwi kuti talimwi mulandu mu lufu lwakwe.

4. Pachifwamba, Jesu wakatola cibi ca bantu boonse alimwi a mulandu wabo, alimwi a zintu zyoonse zyakaboola akaambo kaciibi mu kuzuzikila, zyakali: lufu lwa muuya (kulekeka kuswaangana a Leza), malwazi, busambazi, milumbe alimwi a zintu zimwi (Isaya 53:1-12). Wakafwa mu muuya kusanguna ciindi ncaakali pachifwamba, ciindi ncaakabamba kuti, "Eloi, Eloi, lama sabachthani?" iikuba kuti, "Leza wangu, Leza wangu, nkaambo nzi wandileka?" (Mateyo 27:45-47). Eeci nceciindi ncaakasiyana a Leza mu muuya wakwe, ciindi cibi mu kuzuzikila ncaakabikkwa pali Yebo. Wakali kuyandika kuti afwe mu muuya kusanguna kumane afwe mu mubili. Kutanakafwa mu muuya, talakali kukonzya kufwa mu mubili nkaambo cibi talacakabikkwa pali Yebo, alimwi Bbaibbele litondezya kuti lufu lwakaboola akaambo kaciibi; eeci citondezya kuti lufu lwa muuya lwakali kusanguna lufu lwa mubili.Jesu talakali kuziba lufu lwa muuya, eeci caamba kuti talakali kukonzya kufwa mu mubili kusikila lufu lwatandika mu muuya wakwe. Mubili wakwe wakali mbuli wa Adamu atanakacita cibi. Pele pachifwamba, kumane atola cibi canyika yoonse, muuya wakwe alimwi a mubili wakwe wakaba mbuli wa Adamu kumane acita cibi alimwi a bantu boonse bazyalwa kuzwa kuli Adamu, mbuli twebo tutanakamutambuli Jesu mu buumi bwesu. Nkaambo ciindi ncaakali pachifwamba, cibi cakaboola mu muuya wakwe, alimwi wakafwa mu muuya (kufwa mu muuya caamba kuswaangana kusyoka a Leza), alimwi wakakonzya kufwa mu mubili.

5. Lusalu lwa mu tempile lwakatantamuka kuzwa kujulu kusika ansi ciindi Jesu ncaakafwa (Mateyo 27:51). Eeci cakali kwaamba kuti nzila yakajulwa kuti bantu babe mu busena bwa Leza. Lusalu lwakasiyanisya cipepete cakasungilwa Musandiko wa Cizuminano, ooyo wakali kutondezya busena bwa Leza. Hakuna muntu wakali kukonzya kusena eeci pele basumpukilizi bapati, limwi buyo mumwaka kuti bacite kulipilila cibi a malopa a zinyama (Bahebrayo 9:2-8)

6. Kumane Jesu wafwa mu mubili, wakaya ku kuzimu a muuya wakwe (Baefeso 4:9-11, Isaya 53:9-11, Mateyo 12:40-41). Wakaya ku kuzimu a cibi canyika yoonse cili pali Yebo, ansi a butongi alimwi a manguzu a Satani, mbuli boonse bafwa mu muuya.(Kuli kusandululwa kutaluli kuli Luka 23:43. Koma yakali kuyandika kubikkwa kumane a "LELO" kutali a "KULI WEEBO." Jesu wakali kwaamba kuli mulandu ooyo kuti: "Ndakambila ncomwe kuti lelo, uyobamba ameni mu Paradaiso." Talakali kwaamba kuti bakali kuya ku Paradaiso buzuba obo nkaambo ciindi ncaakafwa, talakali kuya ku Paradaiso, pele wakaya ku kuzimu (Baefeso 4:9-11). Eeci citondezya kuti wakayanda kusanguna ku kuzimu (kuzimu kuli mu musisi wanyika mu busena, pele kuli mu bwami bwa muuya), cakutegwa wakali kumusyomezya kuti bakali kuyoba bonse mu Paradaiso mubuzuba bumwi.Ciindi ncaakamba muli Luka 23:46 kuti wakali kubikka muuya wakwe mu makasa a Tata, talakali kwaamba kuti wakali kuya kujulu, pele wakali kwaamba kuti wakali kulibikka mu kuyanda kwa Leza. Mulongo wa Leza wakali wakuti alipe cibi canyika yoonse a buumi Bwakwe.

7. Wakacona mu kuzimu kusikila ncaakali kulipa mulandu wa cibi ca muntu alimwi kuswaanganisya Leza a bantu kwakaweezegwa.Milimo 2:22-29 itondezya kucena kuti Jesu wakafutulwa kuzwa ku buyo bwa lufu mu kuzimu alimwi kuti muuya Wakwe talakasiya mu kuzimu.

KUBUSYIGWA KWE KWA MUUYA

1. Ciindi Jesu ncaakali kucona mu kuzimu, kumane cibi canyika yoonse cakali kulipilwa, Leza wakamubusya mu muuya ciindi ncaakali mucuzimu. Mu majwi amwi, wakazyalwa bupya ciindi ncaakali mucuzimu (Bakolosi 1:18, Baroma 8:29 balamba kuti ngu musanguna kuzyalwa pakati a banyina banji). Eeci caamba kuti ngu muntu wakusanguna kuswaanganisigwa a Leza mu muuya naa kubusigwa mu muuya kuzwa ku lufu lwa muuya. Ciindi Bbaibbele ncaamba kuti ngu musanguna kubusigwa kuzwa ku bafwa, talamba lufu lwa mubili pele lufu lwa muuya. Mu majwi amwi, ngu muntu wakusanguna kuswaanganisigwa a Leza mu muuya.
2. Ciindi ncaakabusigwa mu muuya, wakayunda Satani alimwi a mazimu akwe, manguzu oonse a musanza alimwi wakabateeka kutondezya pachena kuti bakayundwa, alimwi wakatola minzila ya lufu kuzwa kuli Satani (minzila ilanga manguzu, nkaambo manguzu a lufu akali kuli Satani nkaambo Adamu wakapa Satani butongi boonse ciindi ncaakasyomoka Leza) (Bakolosi 2:15, Kusandululwa 1:18).Kumwi kusimpe kutondezya kuti Jesu wakabusigwa mu muuya ciindi ncaakali mucuzimu naa wakazyalwa bupya ciindi ncaakali mucuzimu, nkakuti talakali kukonzya kubwelela ku mubili wakwe ciindi

ncaakali ansi a manguzu a lufu alimwi a Satani. Nkaambo kaceeci, wakali kuyandika kubusigwa mu muuya kusanguna, kumane wakabusigwa mu mubili. Mbuli mbwakali kuyandika kuti afwe mu muuya kusanguna kumane afwe mu mubili.

3. Kuli zintu zimwi Jesu ncaakacita ku kuzimu kumane busigwa mu muuya. 1 Petrosi 3:18 itondezya kuti wakalumba a myuuya yakali mu kulangililwa mu cifungo ku kuzimu, iikuba myuuya yakasumina Leza ciindi ca Nowa. Eeyi ndime talijatiki kapati alimwi nindime imwi yakaambila basandululi ba Bbaibbele mpuwo kuminyaka minji. Cintu cimwi cakuzubizya ncaakuti iboneka limwi lyokha mu Bbaibbele, alimwi nangu iboneka limwi, talijatanangwi kapati kuzuzikila kuti chintu cakacitika nzi.Petrosi ulamba kuti Jesu wakangokacita buleya ku myuuya iikuba kuti wakali kubamba mulumbe kuli yebo. (Basandululi ba Bbaibbele balamba kuti ciinga kucitika kuti wakalumbilila mulumbe wa Makani Masimpe kuli abo batakalibeleki kwini ciindi ncaakali munyika, alimwi nabo bakapegwa lubazu lwa kusala kukasyoma. Bamwi balamba kuti wakangokacita kutondezya buyo kucikuku cakwe, kuti wakayunda Satani alimwi a bulelo bwakwe kuli myuuya yakali mu cifungo.)Eeyi ndime talijatikizyi kuti myuuya eeyi yakali bantu naa yakhala busena bwa bangelo. Kunyina amwi masi maano mu Bbaibbele aakukonzya kusungilizya kapati eeyi ndime. Kusimpe nkakuti Leza lwakwe lwakali buyo luyokonzya kutondezya ncaakacitika kwiinda mu ciindi eeco. **Nkaambo kaceeci, tatalikuli akulumba kuti tucite mulawo naa tusandulule kapati cintu cakacitika kuzwa ku ndime eeyi. Pele tulabona kuti Jesu wakacita zintu zimwi kumane busigwa mu muuya. Nkaambo kaceeci, panokuti Bbaibbele lyamba, tulamba; panokuti litalambisyi, tulasungula munziyo; panokuti**
talijali kujatikizya, tatuyakufwida kusandulula zintu zitatuzibi. Pele panokuti kuli kusimpe kuzwa mu Bbaibbele, tulamba a busungu alimwi a kusyoma kujatikizya cintu eeco.

BAANTU BAKALI KULANGILILA YEEBO: Jesu wakaya kutola abo bakali kulangilila Yebo ku cikolo ca Abraham Kunyina wakaya kujulu Jesu atanabooli munyika (Yoane 3:13). Boonse bakafwa ciindi eeco bakaya ku busena bwa bafwa. Abo bakafwa bakatumikila Leza bakaya ku busena bwakali kucemwa kuti cikolo ca Abraham (Luka 16:22), alimwi abo batakatumikili Leza bakaya ku kuzimu, busena bwali a mulilo, zinyama zyakali kulya alimwi a kulangwa (Marko 9:42-49). Busena bwonse bubili bwakali lubazu lwa busena bwa bafwa alimwi bwakali kulekekana buyo. Bwakasiyanisigwa a mulawu mupati (Luka 16:22-27).Bantu baakali kufana a Eliya, tabakatolwa kujulu kwatatu, busena bwali a cilye ca Leza. Eliya wakanyonyoka kuya kujulu lyakutalisya, iikuba kuti wakanyonyoka mu mudi wa kujulu (sky) alimwi wakataliboni kabotu alimwi (2 Makani 2:11). Eeci cakali mu busena bwa muuya.

KUBUSYIGWA KWE KWA MUBILI:

1. Jesu Kristo wakabwelera ku mubili wakwe ooyo wakali wakabikkwa mu mbila kwa mweenzu wa buzuba butatu. Mubili wakwe wakabusigwa waba mubili wakujulukizigwa, uujisi mubili wa muuya. Uyu mubili wa nyama a makupa, pele ukalila a buumi bwa Leza (Zoë). Ngu mubili utagoni kufwa, utagoni kukota, alimwi utagoni kulwala. Uyu mubili ulakonzya kucita zintu zya muuya alimwi a zintu zya mubili. Ulakonzya kukkala munyika alimwi akujulu (Luka 24:36-45, 1 Bakorinto 15:2024, 42-50, Bafilipi 3:20-21).
2. Jesu Kristo wakakwela kujulu a bantu bakali kumulindila ku cikolo ca Abraham. Bakakwela a myuuya yabo buyo, kutali a mibili yabo ya nyama (Mateyo 27:52-53). Eeci ncaakali kutondezya mbwaakazoboola kusandululwa kwa mibili ciindi Jesu aakabwelera. Talicakacitika mu mubili wa nyama ciindi eeci. Talicaambi kuti bachemu basalala abo bakabusigwa a mibili yabo ya nyama, nkaambo bukankondo bwa Mateyo bwakali kutondezya zintu zyaakazocitika.Mambila abo bakali kujulwa mu busena bwa muuya, alimwi bantu abo bakazubuluka a mibili yabo ya muuya buyo. Bbooko lya Milimo lilatondezya kuti mbila ya Davida iciliyo (Milimo 2:29).
3. Kumane Jesu wabwelera mu mubili wakwe, wakaya kujulu buzuba obwo nyenye kuti akwananise Cizuminano Cipya (Bahebrayo 9:11-13), alimwi wakakwela a myuuya yabasumini bakali ku cikolo ca Abraham. Talakasyi kuti basikwiiya bakwe balambe kapati naa bamukwate kumbele kucala kuli Tata alimwi akumalilila mulimo wakwe buzuba oobo ncaakabusigwa kuzwa ku bafwa (Yoane 20:10-18).Wakambila Mariya kuti atamukwati nkaambo musumpukilizi mupati talakali kufunika kukwatwa ciindi ncaakali kuya kucita mucito wa kulipilila cibi ca bantu mu Cipepete Cisumpukilidwe (Holy of Holies). Jesu wakali kuya kucipepete cisumpukilidwe kujulu kuti akapeke bulongo bwa cibi busika kuli Leza kamwe buyo alimwi aakumanizya**. Kwakacitwa mukwambo kujulu kumane Jesu wapegela Tata mulopa Wakwe alimwi akumanizya cikalata cakuponeswa ca bantu boonse. Kumane wakagambwa (wakapegwa butende) alimwi wakapegwa zina lili kujulu lyamazina oonse, alimwi wakapegwa butongi mu migwasano itatu iikuba: (1) Kuzimu. Wakapegwa butongi kujatikizya kuzimu nkaambo wakayunda kuzimu alimwi a mbila (Kusandululwa 1:18). (2) Nyika: Wakapegwa butongi munyika nkaambo wakayunda munyika. (3) Kujulu: Wakapegwa butongi kujulu nkaambo wakaswiilila Tata kuzuzikila alimwi wakamanizya kuyanda Kwakwe, nkaambo kaceeci wakakhala ku luboko lwalulyo lwa Leza, iikuba kuti wakapegwa busena bwa bunembo kapati kujulu alimwi wakabelana a manguzu alimwi a bulelo bwa Leza (Bafilipi 2:5-11). Wakapegwa alimwi Muuya Mucena ooyo ncaakazopungulula kuli cikanza (cikombelo) (Yoane 7:39, Yoane 16:7-8, Milimo 2:33).**
4. Wakabwelela munyika alimwi wakazibikkila kuli basikwiiya bakwe. Wakalyanga nabo alimwi wakamba nabo kujatikizya bulelo bwa Leza. Wakali kuzumanana kucita zinkondo, pele ciindi eeci wakali kuzicitila basikwiiya bakwe buyo.

Wakazibikkila basikwiiya bakwe buyo kumane busigwa Kwakwe (Milimo 1:1-4, Yoane 21:25). Wakaklala nabo mumazuba 40 munyika kumbele wakatolwa kujulu.

5. Wakapa basikwiiya bakwe mulawo wakuti bayende munyika yoonse alimwi bakalumbilile Makani Masimpe akucita basikwiiya mumitundu yoonse yamanyika. Wakabatuma a manguzu aakali kupegwa kuli Yebo a Tata (Yoane 20:21, Mateyo 28:18, Marko 16:15-18). Wakamba kuti bantu bafunikwa kubatizigwa mumanzi ciindi bamusyoma. Eeci ncecilangilila cakuzyalilwa kuli bamwi kutondezya kuti bamutambwile alimwi kuti bazooba lubazu lwa bulelo bwakwe.

KUKWELA KWE KUJULU: Kumane Jesu Kristo wakabusigwa alimwi wakaklala munyika mumazuba 40, wakatolwa kujulu mumaso a basikwiiya bakwe alimwi wakakhala ku luboko lwalulyo lwa Leza Tata (Marko 16:19, Luka 24:50-53, Milimo 1:9-12).

BUSENA BWAKWE BWANOKO: Jesu Kristo ngu Leza kuzuzikila alimwi ngu muntu kuzuzikila, alimwi ulabamba a butala bwakwe bwa muntu alimwi a bwa Leza kuzuzikila.Jesu Kristo ngu Jwi lya Leza (Kusandululwa 19:13), alimwi ngu Mwana wa Leza (Bahebrayo 3:6). Ukala mu mubili wakugambwa wa nyama a makupa, alimwi uyokala mu mubili ooyu ku ya kuli lini. Ujisi mabala mu makono akwe aakaboola akaambo ka misumali yakamupanzya pachifwamba, alimwi ujisi libala ku lubazu lwakwe akaambo ka mucumu wakamulasa. Ukozumanana kuba a mabala aaya ku ya kuli lini mbuli cilangilila ca Cizuminano Cipya (Yoane 20:27-28).

1. Jesu Kristo ngu Mupuluswi alimwi ngu Mupandululi (Milimo 4:12, Bahebrayo 7:25, Baroma 10:9-14, 1 Petrosi 1:18-20). Kupandululwa kubikkilila kuponeswa, kulekelelwa, kupolesigwa, kuyungulwa, busambazi alimwi a zibusisiso zyoonse. **(2)** Ngu Mwami wa bami alimwi ngu Mweendelezi wa beveendelezi (Kusandululwa 19:16). **(3)** Jesu Kristo ngu mutwe wa cikombelo alimwi ngu Mwandiki wa kuponeswa kwesu (Baefeso 5:23-24, Bahebrayo 2:10-12). **(4)** Ngu Mutongi wa babusigwa bupya (2 Bakorinto 5:10) alimwi a babo batakabuzyalwi bupya (Milimo 17:31, Mateyo 10:31-46). **(5)** Ngu nzila yelyokha iya kuli Tata (Yoane 14:6, 1 Timoteo 2:5). **(6)** Ngu Musumpukilizi Mupati wesu wa kuli lini (Bahebrayo 7:24-28). **(7)** Zina lyakwe lili kujulu lyamazina oonse (Bafilipi 2:9-11). **(8)** Wakapegwa butongi boonse munyika alimwi kujulu (Mateyo 28:18-20). **(9)** Jesu Kristo ukala ku luboko lwalulyo lwa Tata kujulu (Marko 16:19, Baefeso 1:20).

2. **MULIMO WAKWE WANOKO**: **(1)** Jesu Kristo ulabamba a cikombelo cakwe kwiinda muli Muuya Mucena kuti apone nyika (Marko 16:20). **(2)** Jesu Kristo ulakomezya cikombelo cakwe kwiinda muli Muuya Mucena alimwi a basikulanganya basumpukilidwe (Yoane 16:12-16, Baefeso 4:11-17). **(3)** Jesu Kristo ulalombelela abo basyoma muli Yebo (Bahebrayo 7:25). Kulombelela kwesu talikuboola kwaamba kuti ulatola milombe yesu kuli Tata, nkaambo twakapegwa luuko lwa kulanga Tata mwebene kwiinda muli zina lyakwe (Yoane 16:23-25). Pele ulalombelela kuti tukwananise kuyanda kwa Leza mu buumi bwesu.

KUBAMBANA KWESU A JESU KRISTO: Jesu Kristo wakaboola kutola busena bwesu bwa cibi alimwi a kuba bafuzi ba Leza, cakutegwa atupenge busena bwakwe bwa kuba bana ba Leza alimwi a kuba a kusyomeka kuli Leza (2 Bakorinto 5:21). Zyoonse zintu Jesu ncaakacita, wakazicita nkaambo kesu alimwi mu maano a Leza, twakali a Yebo ciindi ncaakazicita nkaambo wakali kuzicita nkaambo kesu.

. Ciindi ncaakafwa, twakafwa a Yebo kuli cibi (Baroma 6:3, 6-8, Bagalatiya 2:20).
. Ciindi ncaakabikkwa mu mbila, twakabikkwa a Yebo (Baroma 6:4).
. Ciindi ncaakabusigwa kuzwa ku bafwa, twakabusigwa a Yebo (Baefeso 2:4-7).
. Ciindi ncaakagambwa, twakagambwa a Yebo (Baefeso 2:6).
. Ciindi ncaakakhala ku luboko lwalulyo lwa Leza Tata, twakakhala a Yebo alimwi tulakila a Yebo alimwi tulafuma a Yebo (Baroma 6:10-12, Baefeso 2:6).

ZINA LYA JESU KRISTO: Jesu Kristo wakapegwa zina ilili kujulu lyamazina oonse alimwi wakapegwa butongi mumigwasano yoonse itatu iikuba kuzimu, munyika alimwi mu universe, alimwi kujulu. Twakapegwa manguzu mu zina lyakwe kuti tulangwe mu buumi. Twakapegwa manguzu akucita milawo yesu ya butongi alimwi a milombe yesu ya bunyina kwiinda mu zina lyakwe (Yoane 14:12, Yoane 16:23). Manguzu aaya ali muli abo bamutanuna, pele alalangilwa alimwi alajatikizigwa kwiinda mu lusyomo (Marko 16:15-19). Zina lyakwe lyakapegwa manguzu kujulu lyamazina oonse. Mu Bbaibbele, mazina ayimvwidwe kwaamba butongi. Muciindi cimbi, manguzu alimwi a butongi bwa Jesu bupitilila manguzu oonse kujulu alimwi munyika**. Mu zina lyakwe mulaboneka kuponeswa, Zoe iikuba buumi bwa Leza, alimwi a zyoonse Leza ncaakatupa cakuleka kwiinda muli Kristo, iikuba zyoonse zyakagulilwa a mulopa wa Jesu. Kuzuzikila kwa Leza kulikala muli zina eeli. Mulopa wa Jesu wakatugulila luuko lwa kupegwa bube bwiina boonse bwa Leza, pele zina lya Jesu lyo liletela kulangilwa kwabuyo bube bwiina obo mu buumi bwesu**

MULOPA WA JESU KRISTO: Mulopa wa Jesu ngu wakusilikila kapati mu lusyomo lwa Bakristu. Jesu Kristo wakatambika kuti tulesi kuyuba mulopa wakwe wakazubululwa akaambo kesu (Luka 22:19-21, 1 Bakorinto 11:24-27). Mulopa wa Jesu ulalanganya buumi bwa Jesu Kristo kuzuzikila.

Ncinzi chakacita mulopa wakwe kulindiswe?

1. Takagulwa na mulopa wa Jesu Kristu (1 Petro 1:18, Cibvumbuluzo 5:9-11). Mulopa wakwe wakagula lwakuba kwasu alimwi ncaakatalika kutuyambila, kubikkilizya: kupona, kubamba, kubikkilizya, kulindwa, kukula, busena bwamasimpe alimwi zyintu zyoonse nzyotuyandikana kuzwa kumusika wesu (Ba Hebrayo 9:11-13). Mulopa wakwe wakalipa zyoonse zibi zesu alimwi nkozyakajatikizya zyalo zyoonse.
2. Takali bakundi abwina mulopa wakwe alimwi abwina kusanduka kwesu kwamulimo waku Kristu (Cibvumbuluzo 12:11).
3. Mulopa wakwe wakatisamba (Misebensi 3:19-21). Mulopa wakwe wakasamba zibi zesu (Cibvumbuluzo 1-6, Cibvumbuluzo 7:13-15). 4) Mulopa wakwe wakalumba Kucita Cikombelo Cipya (Luka 22:20).

Tulafwila kubaamba akuyanda kuzibukila cindani ca mulopa wa Jesu Kristu, alimwi tatufwi kulibula kuzibukila. Tufwaninwa kwaamba kujatikizya, kucemba kujatikizya alimwi kuba acizibiso ca mulopa wakwe. Mulopa wa Jesu ulijisi maka atali mankomo.

NGA JESU KRISTU NDI ANI KUBANTU BAKASANDULA KULI YE?

1) Jesu Kristu ngu Leza wesu alimwi Mwami wesu (Cibvumbuluzo 21:6-8, Cibvumbuluzo 19:16)
2) Jesu Kristu nguwalili mutwe wesikombelo, swebo tuli sikombelo cakwe (Ba Kolose 1:18)
3) Nguyesu musizalwana wesu wakusaanguna (Ba Roma 8:29, Ba Kolose 1:18, Ba Hebrayo 2:11-13)
4) Nguyesu musankwa wesu (Cibvumbuluzo 19:7-9, 2 Ba Korinto 11:2)
5) Nguyesu Tata wesu (Ba Hebrayo 2:13)
6) Nguyesu buumi bwesu (Ba Galatiya 2:20, Johane 15:5)
7) Nguyesu bululami bwesu (1 Ba Korinto 1:30)
8) Nguyesu busantu bwesu (1 Ba Korinto 1:30)
9) Nguyesu butali bwesu (1 Ba Korinto 1:30)
10) Nguyesu kulombolwa kwesu (1 Ba Korinto 1:30)
11) Nguyesu mwana wa mbele wa Pasika wesu (1 Ba Korinto 5:7)
12) Nguyesu bukulu bwa Leza muli swebo (Ba Kolose 1:27)
13) Nguyesu kusangalala kwesu, lutengano lwesu alimwi zyoonse kulindiswe (Ba Efeso 2:14) **14)** Nguyesu maka esu (Ba Filipi 4:13)
15) Nguyesu Mucenjezi wesu (2 Ba Korinto 5:10)

MAZINA AKWE AMBI: Mazina akwe aambulula mbubonya bwakwe, mweenzo wakwe alimwi mulimo wakwe:**Jesu, Mambo a Leza, Mwana wa Leza, Mwana wa muntu, Adamu wakubili, Leza wamaka onke, Alfa alimwi Omega, Amene, Musikilizidwe, Mutala we busena bwabukwesu, Immanuele, Mwana we ng'ombe, Buumi butamani, Mbonyi wa Masimpe, Mucukuli, Mupulusi, Mupodzi, Mwana wa Mutende, Mambo a Buumi, Mukate wa Buumi, Simba lya mu bulozi bwa Juda, Maka alimwi Butali bwa Leza, Bulemu bwa Leza, Mwana wa Davida, Leza. Kuliko amba mazina ambi atwatalondoli, aoneka mu Citabo ca Kusalwa ca Kalakala alimwi mu Citabo Cipya.**

LEZA: MEEYO MUSWE

BUUMI BWAKWE: Wakaliko lyoonse kubusikati bwazintu zyoonse, kusika kumasena aakati aakooba kubako alimwi kusika kumaluba. Taakulengwa, pele zyoonse zili kuzwa kulinduwe. **Nguyumuntu wa katatu mu Bulemu bwa Leza alimwi ulanga mweendelezyo wa misebensi yoonse ya Leza.**

MBOTU BWAKWE: Ngwa Leza. Ngumuntu wa katatu mu Bulemu bwa Leza. Meezo Muswe ngumuntu mbuli Kristu alimwi Leza Tata. Taulijisi mubili wamafupa alimwi mibili yamubili mbuli Kristu, pele ulijisi mubili wa Muuya. Mubili wakwe wa Muuya ulijisi cinkozya alimwi mbonedwe yamuntu, nkaambo swebo twalengwa mu cimunwe cakwe alimwi mucifwaniso cakwe**. Meeo Muswe ngu Ye, kutali kuti ncinzi. Meeo Muswe uli kuli yoonse (kuli mabbala oonse kumvwi wa nthawi imwi), ulizyi zyoonse (uzyi zyoonse) alimwi ulijisi maka oonse (maka a zintu zyoonse)**

MBOTU BWAKWE: Meeo Muswe ulifwanana a Jesu Kristu alimwi Leza Tata mu mweenzo wakwe. Ba Galatiya 5:22 iambulula mweenzo wakwe. Mweenzo wakwe ulandulwa mu buumi bwa musyomi, alimwi eci cizwa kuzyalwa kwa Meeo, nceci citwa mbuto ya Meeo, eyo musyomi abala mu muuya wakwe wakalengwa cipya. Meeo Muswe ulijisi luyando, kusangalala, mutende, kusikilila, luse, bululami, kusyomeka, kulicepesya, kulilanga, busantu, masimpe alimwi bululami. **Meeo Muswe ngukulandulwa kwa Leza pano panshi.**

ZINA LYAKWE: Zina lya "Meeo Muswe" lyaambulula mulimo wakwe wa kusimika mu buumi bwa musyomi, ngocakucilila musyomi kuti akale buumi bwa Leza. Buumi oobu mbwa busantu alimwi kubikkila Leza, alimwi mbwa kucita zyintu mbuli Leza mucilundu cakulengeka catazimwi.

NKAAMBO NTOBAKILWA KUCITA MULIMO AASIKOMBELWA CA JESU KRISTU? Jesu aakali kuboola kujulu, wakasyomezya basyomi kukutambula cipego ca Meeo Muswe alimwi wakaamba kuti lwiya akaika, ulikala munda yabo. Pa nthawi eyo, Meeo Muswe wakali a bantu pele taakali kukala munda yabo (Johane 14:17). Jesu Kristu wakaamba kuti cakali ciyanza kuti akaike, alimwi akasiya sikombelo a Meeo Muswe. **Nkaambo nzi ncaakaamba boobo?**

1. Nkaambo mubili wa Jesu Kristu wakali wakabumbwa amufupa alimwi amubili wakulya, wakamupangila kuba mweelwe umwe kucibaka cimwi kuciindi cimwi, pele lino kubwina Meeo Muswe, uyandisya kuba kuli zyoonse kuciindi cimwi alimwi basyomi boonse kuli zyoonse bakanjila kuziba alimwi kukucetekela kuba kwakwe ciindi conze (Ba Efeso 4:10). Jesu Kristu lino angakali munda wa musyomi umwi aumwi kubwina Meeo Muswe (Johane 14:21 alimwi 23). Kuba kwa Meeo Muswe kuleta buuzumanana bwakuba kwa Tata alimwi Mwana. Eci cilakonzya kwaamba kuti kuyozyene Meeo Muswe aambilwa, Jesu Kristu alimwi Leza Tata balabikwa peo mumazwi onse (Mateo 18:20).
2. Basyomi bakatandika kuzuzigwa a Meeo Muswe kumbele kwamazuba kumi a Jesu Kristu akuyanda kujulu. Lino Meeo Muswe ukala munda wa muuya wa musyomi woonse wakatambula Jesu Kristu (1 Ba Korinto 3:16, 6:19).

MULIMO WAKWE LINO KULI MUSYOMI (Johane 14:25-28, Johane 15:26, Johane 16:12-18, Johane 14:25-28)

Ngumucemi: Uyungula alimwi akupa malailile musyomi mu kuyenda kwakwe kwa Chikristu alimwi mu zintu zyoonse zya buumi. Uupa malailile a butali alimwi a masimpe mu zintu zyoonse (Johane 14:25). **(2) Ngumufundisi:** Ufundisa musyomi masimpe a Leza alimwi a bukombi bwakwe alimwi zyoonse zyiinda ku buumi (Johane 14:26). **(3) Ngumuzibusi:** Uzibusa musyomi zyintu Jesu zyaakaamba, alimwi amakani ajatikizya mulango wa Leza wa buumi bwakwe (Johane 14:26**). (4) Ngumupembi:** Upembela musyomi mu buumi bwakwe bwa kusyoma alimwi mu mabbala oonse a buumi aakonzya kukumana (Johane 14:25). **(5) Ngumubambizyi:** Ulilwanina kulindiswe kubacengezi besu alimwi uupa butali kuti tukunde kubalwana nabo (Marko 13:11-12). **(6) Meeo Muswe nguwalilanga wesu:** Ulangila musyomi mu masimpe oonse alimwi umujatilila kuti atakali kuunka kubantu bamaswete**. (7)** Meeo Muswe uambulula zyakukabeela ku musyomi alimwi umubambila zyintu zikonzya kuboola**. (8)** Meeo Muswe uambulula zyintu Jesu Kristu aamba ku musyomi**. (9) Meeo Muswe utupa maka:** Uupa musyomi maka kuti akonzye kubamba mbobumanyi bwa Mulena alimwi kucita kuyanda kwa Leza**. (10)** (Ba Efeso 1:13 alimwi 14) Meeo Muswe ngwecibambiso cakuti tuli ba Kristu alimwi nguwo mucikozyanyo cakuti tukatambula buuba bwasyomezyegwa, buumi butamani a Leza. **(11)** (Ba Roma 8:26) Ngumuyanjanisi wesu. Utupepela, alimwi upepela muli swebo, utufundisa mbuli ncaafwaninwa kupepa alimwi kupepa kuti kuyanda kwa Leza kucitike. **(12)** (2 Ba Korinto 13:13) Meeo Muswe ulijisi kubusisya alimwi bukwasyi a musyomi. (2 Ba Korinto 6:1) Meeo Muswe ulacita mulimo a musyomi kuti bakwanisye kuyanda kwa Leza. Ucita mulimo alimwi ulibambulula kulingana a kusyoma kwa musyomi alimwi kubambululwa kwakwe kuli Yeye. ***Kubusisya a Basyomi****
Meeo Muswe ulasimika kubusisya alimwi bukwasyi a basyomi (2 Ba Korinto 13:13) alimwi ulacita mulimo a bo. Tulaitwa kuti tusimike cilongwe cipati a Meeo Muswe, kuzumanana kuziba kuba kwakwe ciindi coonse alimwi kuba a kubusisya a Yeye.

Mumafunde, zyoonse Jesu zayanda kucita mu buumi bwa musyomi ulazicita kubwina Meeo Muswe. Meeo Muswe ulatuyandila kutambula bupandulo kuzwa kuli Leza kuzwa mu mapepo esu; alimwi ulatuyandila kuziba Tata alimwi Kristu mu bwikomo.

Meeo Muswe ulandila bukamboni kujatikizya Jesu alimwi umupa bulemu. Meeo Muswe ngwa Leza alimwi ulilingana a Jesu alimwi Tata mu Bulemu bwa Leza, pele mulimo wakwe kweba bukamboni bwa kubuka alimwi Bulemu bwa Jesu Kristu. Mulimo wakwe kwebula Jesu, kumupa bulemu alimwi kulanganya bantu kuli Yeye.

MULIMO WAKWE KULI BATAKASYOMI / BANSI (JOHANE 16:8-11)

- **Ulayumya bansi kujatikizya cibi** kutali kusyoma muli Kristu. Mu mazwi ambi, nguwe uyumya basatambulanga lupulusyo kuti bali batengi, alimwi kuti bafwaninwa kusyoma muli Kristu alimwi kupululwa.
- **Ulayumya bantu batakasyaomi** kuti nabo bangaba akubusisya kwabotu a Leza kubwina kusyoma muli Jesu Kristu. (Ulayumya bansi kujatikizya bululami).
- **Ulayumya abo batakasyaomi kuti kuliko kusalilwa** kuti kuli kusalilwa kwayindila kulindibbo kucilwa nkaambo kasina kusyoma muli Jesu Kristu, alimwi ulandila kuli bo kuti bafwaninwa kusalilwa kwa Leza, kusiya kuti bapanduke alimwi kusyoma muli Kristu.

MALANDULULO ASAMBAZYO A MEEO MUSWE (ISAYA 11:1-4) (Azyibidwe alimwi mbuli Meeo Musambazyo a Leza)

Meeo Muswe ngumuntu umwi, pele ulijisi malandululululo asambazyo asyobilo. Inambala "7" ilakonzya kumirira kukwanisya alimwi kuzuzikana. Nkaambo kabo malandululululo asambazyo a Meeo Muswe alimwi alimwi aamba kuzuzikana kwa Meeo Muswe. Mbuli Mwana alimwi Mwana-mukaintu ba Leza, twapegwa kuzuzikana kwa Meeo Muswe. Taikala muli swebo mucipande cipanzi, pele ukala muli swebo muzuzikano wakwe. Malandululululo asambazyo afwaninwa kumoneka mu buumi bwa musyomi alimwi kumanifesta mulinduwe. Ngumulimo wa musyomi kuti amanye kuti alipo mu buumi bwakwe. Musyomi ufwaninwa kubaziba, kubasyoma, kuamba alimwi kubamanifesta kubwina kusyoma.

1. **Meeo wa Bulemu bwa Mwami:** Uupa musyomi bulemi alimwi kuyendela pano nsi, bukombi bwa busiku, zintu zyoonse zyakumana alimwi cintu cibi cina. Ulandulula bulemi bwa Mwami mu buumi bwa musyomi.

(2) Meeo wa Butali: Uupa musyomi bukonzya kuyenda alimwi kucita zyintu a butali bwa Leza, kubikkilizya kuziba ciindi ca Leza; kucita zyintu munzila Yakwe alimwi zyambi. Oobu mbubutali Leza omwe aayendela nabu.

(3) Meeo wa Kuzwisisa: Uupa musyomi bukonzya kuzwisisa Leza, bukombi bwakwe, jambo lyakwe, milawo Yakwe alimwi masisumino Akwe.

(4) Meeo wa Malailile: Ulapa malailile alimwi kuupa musyomi tuswiililo mu buumi bwakwe bwa kusyoma alimwi zyoonse zyiindana a buumi bwakwe bwamubili alimwi bwa muuya. Ulamupa alimwi bukonzya kupa malailile alimwi kuswiilila bamwi a malailile a Leza.

(5) Meeo wa Maka: Uupa musyomi maka kuti akwanisye kwiitwa kwa Leza alimwi kuyanda Kwakwe mu buumi bwakwe, alimwi kukala buumi bwa Leza.

(6) Meeo wa Zibalo: Uupa musyomi bukonzya kuziba zyintu Leza zyaamupa kusandulwa mubuleya, alimwi kuziba zyintu zya bukombi bwa Leza alimwi kuziba Leza mucizwisiso citali cakubamba (1 Ba Korinto 2:9-14).

(7) Meeo wa Kutya Mwami: Uupa musyomi bukonzya kumupa bulemu Leza munzila yakondwa Kuli Yeye; alimwi uleta kulemekwa kuzwa kubantu kuli musyomi ulemeka Mwami. Ucita zintu zipati alimwi zamaka ziletela bantu kutya alimwi kulemekeza Mwami.

Kuti musyomi akonzyemanifesta malandululululo asambazyo a Meeo Muswe mu buumi bwakwe, ufwaninwa kuzyiba, kuzyisya, kuamba alimwi kucita zyaboola kuli oobo. Ufwaninwa kucita zintu zya kusyoma kujatikizya oobo alimwi kusuubila kubona malandululululo aabo.

MIFWANIKIZO ALIMWI ZYILANGANYO ZYA MEEO MUSWE: Meeo Muswe ngumuntu, pele ulandulwa mu mifwanikizo alimwi zyilanganzyo kuti basyomi bazwisise mulimo ngaukwita ciindi eco.

1. **Macese:** Macese asamba, ayaka, ngamaka, ayoononga, alimwi ayundumuna alimwi kupa muswaangwe. Meeo Muswe: Usamba swebo alimwi kutupa maka akukala buumi buswe, uyaka bubi boonse mubuumwi bwesu, utupa maka akweba bukamboni bwa Mulena, usalula zyintu zitasanduki, ulatupembela alimwi ulatulangila.
2. **Manzi:** manzi a buumi, naa manzi ayenda, naa manzi asuke, naa muulo ulanda. Manzi alayumya, asamba alimwi azimya nzala. Meeo Muswe: Ubulukizya musyomi mbuli manzi asalala, uupa musyomi bukonzya kukala buumi buswe alimwi uzuzya aabo balizwilila kuye (Johane 7:37).
3. **Mututu:** Uleta cisandwe alimwi ulinda kuzwa kuzuwa. Meeo Muswe: Ulinda swebo kuzwa kumilimo yaku nsi.
4. **Mafuta:** Mafuta asuuba alimwi apozya, alimwi Meeo Muswe usandula basyomi (1 Johane 2:20). Meeo Muswe alimwi upozya.
5. Meeo Muswe ulalandulwa mbuli muswaangwe, muyumu uukokela, alimwi makhati mapya. Muswaangwe ulatuyundumuna, muyumu uukokela ulalanga kuyenda, alimwi ulanga kuyenda kwa Meeo Muswe mbwaacita mulimo wamunji. Makhati aleta kusangalala alimwi kusimpa. Meeo Muswe ulatupa kusangalala alimwi maka akumana cintu cilicoonse (Ba Efeso 5:18).
6. **Kalundo:** Meeo Muswe ulijisi kupembela mbuli kalundo (Ba Galatiya 5:22).

MULAKA WAKWE: Meeo Muswe uamba munzila zyakupambanapambana. Cintu ciyandika kutambula mulaka, kutali mbwaakaamba nenzila nzi. Ezi nenzila zyakupambanapambana zyakwe kuamba:

1. **Uamba kubwina ijambo lyakulwaikwa (Bbaibbele):** lwiya tusoma Bbaibbele, Meeo Muswe ulaamba kulindiswe.

(2) Uamba kubwina ijambo lyakaambwa lyizyibidwe mbuli Rhema: lingaba mulaka uuwanzika mbuli wa muntu, tuloto, kulanga, busanduluzi alimwi zyambi.

(3) Uamba kubwina busanduluzi, tuloto alimwi kulanga alimwi zyibambululo (Misebensi 2:17-19).

(4) Uamba kubwina mapepo a busanduluzi, misebensi, ngoma naa malaka a busanduluzi alimwi kubwina baprofeti.

(5) Uamba kubwina zyipo zimwi zya Meeo Muswe alimwi malandululululo Akwe: cikozyanyo, zibalo, butali, kusalula meeo, malaka alimwi kusandulula malaka, alimwi busanduluzi.

(6) Uamba kubwina mbuto ya Meeo. Cikozyanyo: kusangalala alimwi mutende mu muuya wako inga kwaba cilangwa cakuti ulakupa kuti uunke kucintu cawamupa kulomba.

(7) Uamba kubwina zintu zyakumwi: mikata iyandika kuyulwa alimwi kuba a mutende alimwi kusangalala mu muuya wako, cingaba cilangwa cakuti ulakuamba kujatikizya kukukweza alimwi kukujula minyango.

Twakazumya mucizwidule nzila zyakwe zyoonse zyakwe aamba mu cibeela ca kumvwa Leza.

Tusalula mulaka wakwe kubwina Citabo Cipya. Cintu ncaamba cilakonzya kuba a kuyelana alimwi a Bbaibbele, Citabo Cipya, nkaambo tulakila ansi aciyo. Kuti taciyelani aciyo, pele takali yeye waamba, pele mweo ucecela. Taakali kulwana a ijambo lyakwe (1 Timoteyo 3:16).

ZYIPO ZYAKWE (1 BA KORINTO 12:1-11): Zyipo zya Meeo Muswe zilabambulula milimo Yakwe: Zilabo: cipo ca butali, zibalo, kupozya, kucita zyamaka, busanduluzi, kusalula meeo, malaka ambi ambi alimwi kusandulula malaka. Meeo Muswe uupa zyipo ezi kubasyomi. **Twakazilondolola mucizwidule mucibeela ca Bwana ba Leza.**

Ezi tazili zyipo zyakwe zyoonse zya Meeo Muswe; ulijisi zyipo zingi alimwi misebensi, pele tazilangi zyoonse. Cikozyanyo: cipo ca kusandulula tuloto, ncatwabona muli Josefa alimwi Daniele alimwi bamwi, kusebenzela, kuswiilila, kuyandila bantu bayandika, kupa, kuyendelesya, luse alimwi zyambi (Ba Roma 12:6-9).

MULIMO WAKWE WANO:

1. Meeo Muswe ucita mulimo a sikombelo kuti uyisumpule, kuyibambila kuboola kwa Jesu Kristu alimwi kuyifundisa kuti yendele bukombi alimwi kucita kuyanda kwa Leza pano nsi.
2. Meeo Muswe ucita mulimo a sikombelo mukupulusya bansi.
3. Meeo Muswe uyita alimwi usandula basyomi kumilimo yoonse yakupambanapambana mu bukombi bwa Leza (Misebensi 13:2-5). Milimo Yakwe imwi ndiyeyo twakayandika kale.

MULIMO WAKWE WAKUKABEELA

1. Meeo Muswe ukabusa mibili yabantu bakafwa muli Mwami lwiya Jesu akabweeda.

(2) Meeo Muswe ukatuyungula kujulu kumututu kuti tukumane a Jesu lwiya akabweeda.

(3) Meeo Muswe ukakazumanana kuba munda wa musyomi peele peele.

MAZINA AKWE AMBI: Mazina Akwe aambulula mbotwi wakwe, mweenzo wakwe alimwi milimo Yakwe.

Meeo Muswe, Meeo wa Leza, Meeo wa Masimpe, mupembi, mumwiimbi, Meeo wa Jesu Kristu, kusandulwa, Meeo wa Jehova, Meeo wa Busantu, miulo yamanzi a buumi, macese a Leza, Meeo Musambazyo a Leza, Bulemu bwa Leza, Meeo ngu Mwami. Malandululululo asambazyo alimwi ngamazina Akwe. Kuliko alimwi mazina ambi mu Citabo ca Kalakala alimwi mu Citabo Cipya.

MBOTWAAMVWA MULAKA WA LEZA

MULIMO WA BAKWENI ALIMWI BAPROFETI: Lwiya twaamba kujatikizya mulimo wa baprofeti, tatwaambi cipo naa mulimo wa muprofeti, pele twaamba nzila zyoonse Meeo Muswe nzwaamba, ezi zili Bbaibbele, kulanga, tuloto, busanduluzi alimwi zyintu zinji nzyotukalondolola (Misebensi 2:17-20). Alimwi, lwiya twaamba kujatikizya mulimo wa bakweni, tatwaambi mulimo wa mukwene, pele twaamba nzila zyoonse Meeo Muswe nzwaalibambulula, ezi zili; zyamaka, zimpawu alimwi zyakumukwazo (Marko 16:15-19). Basyomi boonse bafwaninwa kuba bakwaki alimwi baprofeti. Mu mazwi ambi, bafwaninwa kuba akukonzya kuyenda a malandululululo a maka, zimpawu alimwi zyakumukwazo zya Meeo Muswe. Eci nce kuba mukwaki. Bafwaninwa alimwi kuba akukonzya kuyenda a busanduluzi bwa ijambo lyakwe lyakaandikwa (logos) alimwi ijambo lyakaambwa (Rhema).
Basyomi balimwi mbabo bakonzya kuyenda mu malandululululo a kuzuzikana a Bwana alimwi Bana-mukaintu ba Leza.

MUMUFUNDISO OYU TUKALANGA KULI MULIMO WA BAPROFETI, NGONZILA ZYAKUPAMBANAPAMBANA NZWAALIBAMBISYA MEEO MUSWE KULIMWE. Bbaibbele lilabambulula kuti Bwana alimwi Bana-mukaintu ba Leza bakonzya kumvwa mulaka wa Leza. Jesu Kristu waamba kuti mbelele zyakwe zizyiba mulaka wakwe (Johane 10:14, 27-29).

Mulaka wa Leza ulijisi zibeela zyobilo. Kuli ijambo lyakaandikwa, ndilyo Bbaibbele (Logos), alimwi kuli ijambo lyaamba Leza mu buumi bwa musyomi, ndilyo (Rhema**). Eli jambo lyaamba lingaboola munzila zyakupambanapambana mbuli busanduluzi, tuloto, kulanga, businsimi alimwi zyambi. Ezi nzyotukalanga lino.**

Musyomi woonse ufwaninwa kuyenda mu busanduluzi bwa ijambo lyakaandikwa alimwi ijambo lyaamba kuti akonzye kuyenda kabotu a Leza.

MBONZI MEEO MUSWE NZAAMBA? (Misebensi 2:17-21)

1) **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA IJAMBO LYAKAANDIKWA (BBAIBBELE):** Meeo Muswe ulabamba ijambo lyakaandikwa kuamba kulindiswe. Lwiya musyomi asoma Bbaibbele, Leza ulaamba kulinguwe. Muciindi cimbi ulakonzya kutola malembe amwi aa Magwalo alimwi kuwapa buumi mu muuya wako. Eci cilaamba kuti malembe ayo alaamba cakutondezya kulinguwe naa alatondezya cakutondezya kumakani aako.

MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA IJAMBO LYAKAAMBWA (RHEMA), ALIMWI IJAMBO LYAKAAMBWA LINGABOOLA MUNZILA EZI: MBULI TULOTO, KULANGA, BUSINSIMI, BUSANDULUZI, MBUTO ALIMWI ZYIPO ZYA MEEO MUSWE, ALIMWI ZYAMBI ZYOONSE NZYONKALONDOLA.

2) **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA TULOTO (Misebensi 2:17):** Meeo Muswe ulaamba kapati kubwina tuloto. Ezi nzinji mwaakaambo nkaaambo. **(1)** Wakasala kuamba kubwina twena. **(2)** Muciindi cimwi basyomi balaba babeleka kapati masikati alimwi tabazibi mulaka wa Meeo Muswe, aboobo ulabaambila lwiya balede kubwina tuloto twabo. Cilayuba kuti musyomi abe acizibiso ca zintu zya muuya lwiya alede kwiinda lwiya apona alimwi mizeezo yakwe yakweendela kuzyintu zinji. Pele basyomi bapepa mu ndimi ciindi cinji alimwi aabo bakafunda kumvwa mulaka wa Meeo Muswe tabajani buzuba mukumvwa mulaka wakwe ciindi coonse. **(3)** Muciindi cimwi milumbe iboola kubwina tuloto ilakonzya kuba amaka kwiinda iyakwaambwa buyo nkaambo tuloto tuboola mbuli cifwanikiso, alimwi mizeezo ya muntu ilazwisisa zifwanikiso cakufwambaana. **Tuloto tulakonzya kuboola kuzwa ku zibeela zyotatwe, ezi nzi: Leza, iwe mwini, alimwi Saatani.**

MBONZI MBOUZIBA TULOTO TUBOOLA KUZWA KULI MEEO MUSWE?

1. Tuloto tuboola kuzwa kuli Meeo Muswe tulakonzya kubambulula cintu ncoyanda Leza naa mapulani Akwe. **(2)** Tulapa muswaangwe alimwi kumbele kubotu, nokuba kuti ncilango, tulapa nzila yakupanduka alimwi kulungulula kuli ncoyandika kulungululwa. Leza ciindi coonse uyanda kabotu kubana Bakwe, alimwi zyoonse zyaamba nzyakulungama kulindibbo (Jeremiya 29:11-13**). (3)** Ciindi cinji tulambulula busena Leza aayanda kuyungula bana Bakwe, alimwi tulalanga musyomi ncaakabambila. **(4)** Tulaleta mulumbe Leza ngowakonzya kuyanda kuyungula mwana Wakwe naa sikombelo**. (5)** Muciindi cimwi tuloto tulakonzya kuzwida mu nzila imwi naa zipambanapambana, pele mulumbe ngomwi. Eci cilalanga kuti Leza ulalumbaula cintu ncaakaambila mwana Wakwe kuti ciyoochitika (Matalikilo 41:15-34), lola ku v32. **(6)** Tuloto Meeo Muswe ngwapa ciindi cinji nzyo zili masimpe zikucitika mu mbuuli bwamuuya. Cikozyanyo: Solomoni wakalota Leza amupa butali, alimwi lwiya akalamuka, wakali a butali obwaakapegwa mu tuloto. Mu tuloto otwo, Leza wakamusyomezya bukankata bwamakanze, alimwi cakazuzikizigwa mbuli mbwaakaamba mu buumi bwakwe (1 Bamfumu 3:5-15). Muntu inga walota kuti ulapepelwa mu tuloto, alimwi lwiya alamuka wakapozwa naa watambula cintu ncayakali kupempelwa. Tulakonzya alimwi kumoneka mbuli kuti musyomi taloti, pele mbuli kuti cintu ncaalota cilacitika cakumaninina (1 Bamfumu 3:15). **(7)** Tulakonzya kulanga zya kumbele, zya lino naa zya kale. Nokuba kuti tulalanga zya kale naa zya lino, mulangwe ucali kupa kumbele kubotu alimwi kubusya. **(8)** Tulakonzya kulanga musyomi mbwaakali mu muuya. Cikozyanyo: musyomi usiilombi ciindi coonse ulaba musofwe mu muuya. Aboobo tuloto inga tumulangizya cakupambanapambana kuti ulafwa, mulangwe kuba kuti alungulule cintu eco. **(9)** Tuloto tulabala mbuto yamapulani a Leza mu buumi bwa musyomi. Cikozyanyo: inga musyomi walota kuti ulapepela bantu alimwi bapozwa. Nokuba kuti takali kupempela muntu, tuloto otwo tulabala mbuto yakucita mulimo ooyo mu muuya wakwe, alimwi kumbele uyookacita.

TULOTO TUBOOLA KUZWA KULI SAATANI 1) Tuloto tuboola kuzwa kuli Saatani tulaleta kusalilwa. Cikozyanyo: muntu kulota kufwa ciindi coonse, naa kulota cintu cibi kucitika kulinguwe alimwi kuli musyobo wakuti takwe nzila yakucinja. **(2)** Tulaleta kupenganya, kusalazikana, kucemwa, kusuzikizyigwa, kuyanda alimwi kutya. Tazileti kumbele kubotu. **(3)** Tulalumbaula, tulalumbaula muloti kujatikizya cintu cibi ncayiziba kabotu kuti taakali kuyoo kucita, naa kulumbaula muntu umwi kububi bwakwe kutali kuli masimpe. **(4)** Tulabala mbuto iibi ya cibi naa buzimwi. Tulakonzya kupa muntu mizeezo iibi cakuti muntu ooyo ulakonzya kumana wazimvwa buzimwi naa wanyongana mu cibi. Cikozyanyo: musyomi ulalota kuti ulakomena mulangizi wakwe. Naa muntu uzumanana kulota kuswaangana kumubili a muntu utali mulumi wakwe naa mukaintu wakwe, naa cintu ncatalizibi naa nyama. **(5)** Tulalwisana a ijambo lya Leza alimwi milawo Yakwe. Muntu inga walota bantu bapepa kubwina ndwabo, naa kupepa kuli leza wakwe naa kucita cintu cilwana a Bbaibbele alimwi taciyelani a Citabo Cipya. Cikozyanyo muntu ubona mungelo mu tuloto

umuambila kuti acite cipiro nkaambo ka cibi cakwe. Eci ncefundiso ya Cizuminano Cakale; swebo tatuciti mipiro ya nyama yamukwato mumwi mu Cizuminano Cipya kuti tusandulwe cibi cesu. Tuloto otu tuliba, tulayaya alimwi tulanyonga (Johane 10:10).

TULOTO TUBOOLA KUZWA KULI WE MWENI: Tuloto otu tulakonzya kuba zyintu muntu wakali kucizuminya masikati naa cintu cakaacitika cakakumya mazwimvwi akwe mu nzila ibotu naa iibi, naa cintu cimbi cilikumizeezo ya muntu. Pele Leza uyanda kuamba kujatikizya cintu cisimpeka mwana Wakwe. Kuti kuli cintu cakaacitika kuli musyomi cakamupeelula naa kumucitisa kwaba acikonkwani, Leza uyanda kulungulula cintu eco mbuli babelelela mwana Wakwe butolo obwo. Eco cilamba kuti tacilangisyi kuti ciindi coonse muntu ulalota cintu nkaambo wakacizuminya kapati masikati. Ingaba kuti Leza mbuli Mufasi uuyanda bana Bakwe wacamba kale kuyandila mwana Wakwe mucimo eco cikumucemya.

MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA KULANGA (Misebensi 2:17): Kulanga kufwanana a tuloto, pele kuboola kuli musyomi lwiya alede. Kulanga kulacita mulimo omwi mbuli tuloto, alimwi kungaba a mulumbe omwi, pele kuboola munzila iimbi. Kulanga kungaboola kuzwa kuli Leza, Saatani naa ku mizeezo ya muntu.

KULIKO MIZINDA YOBILO YA KULANGA. NDAYI:

1. **Kulanga kwa munda:** Eci ncintu musyomi abona cifwanikiso mu muuya wakwe, kutali ameso akwe a mubili. Kuboola mbuli kuziba naa kuzwisisa cintu. Musyomi ulazwisisa cintu kujatikizya muntu naa cintu cimbi mu muuya wakwe.

(2) Kusala muuya: Mu kulanga oku musyomi tabazibi cintu cilikumwi mu nsi yamubili, pele ubona buyo cintu ncaalanganwa. Mbuli Petro lwiya akali kupempa apaa mpanga (Misebensi 10:9-17).

(3) Kulanga ameso aajulika: Eci ncibala musyomi abona zyintu zya muuya alimwi zyamu mubili ciindi cimwi. Ubona zyintu zya muuya mbuli mbwaabona zyamu mubili. Cikozyanyo muntu ubona mungelo ameso akwe a mubili, alimwi acili kubona zyintu zyamubili zyamwi.

(4) Kuzyulwa kuzwa ku mubili: Aapa muntu ulayandulwa kuzwa mu mubili wakwe wa mubili mbuli mbokucitika lwiya muntu afwa, pele aapa ncintu cakwiinda buyo ciindi cipi alimwi cilabikkwa ansi a kulanga nkaambo muntu ucali muumi. Ooku ngukulanga kwakamaka kapati ,kusyika kubulanga boonse alimwi ciindi cinji kulaleta kucinja kupati kubantu bakumana nako. Muntu ulakonzya kuyandulwa kujulu, ku mulilo naa kulangizyigwa nyika yamuuya naa cintu coonse Meeo Muswe ncayanda kumulangizya kubwina kukumana oku.

Kulanga kulacita mulimo uufwanana a tuloto; pele kuboola munzila iimbi. Zyoonse zintu nzyotwaamba kujatikizya tuloto zilacita alimwi mu kulanga. Pele buyo kulanga kuboola munzila iimbi kwiinda tuloto.

1. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA MULAKA UUMVWA:** Muciindi cimwi Meeo Muswe uamba mu mulaka uukonzya kumvwika, mbuli muntu uamba a muntu umwi. Mulaka ooyu ulakonzya kuboola kuli muntu lwiya alede cakumaninina, naa lwiya abona kulanga, naa lwiya alede, naa lwiya alota, naa lwiya ali mukati kakuleda alimwi kulalamuka.
2. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA BUSINSIMI (Misebensi 2:17 alimwi 18**): Kusinsima nkuambulula mutima alimwi mizeezo ya Leza munzila yamuuya. Eco cilamba kuti muntu uukusinsima uamba cintu cili kumutima naa mizeezo ya Leza mu nzila ya busanduluzi alimwi ansi a buyungizi bwa Meeo Muswe. Tawulengele cintu mu mizeezo yako. Ncamasimpe kuti businsimi bungabikkilizya kukomelezya, kupembela alimwi kusimika (1 Ba Korinto 14:3). Bungabikkilizya alimwi kubambulula zya kale, zya lino naa zya kumbele.

Businsimi tabubikkilizyi zyintu ezi buyo. Kusinsima nkubambulula cintu Leza ncyaamba, naa nzila mbwaabona zintu. Ciindi cinji businsimi bubikkilizya zyipo zya busanduluzi, ndobo cipo ca zibalo, butali alimwi kusalula meeo. Muciindi cimwi businsimi bungaboola mu nzila ya malaka alimwi kusandululula kwawo; malaka lwiya asandululwa aba businsimi.

Lwiya musyomi akusinsimila musyomi umwi, Meeo Muswe nguuba uamba kuli ooyo uuyambula businsimi.

6.1) Meeo Muswe uamba kubwina kukambauzya naa kufundisa kwa businsimi: Lwiya mupasita akakambauzya a busanduluzi alimwi ansi a buyungizi bwa Meeo Muswe, inga wajana kuti Meeo Muswe ulapita mulumbe kuli bantu bamwi kubwina kufundisa okwo.**Meeo Muswe uamba kubwina milimo ya businsimi:** Lwiya musyomi acita milimo imwi kuli musyomi umwi naa sikombelo ansi a buyungizi alimwi busanduluzi bwa Meeo Muswe, **Meeo Muswe nguuba uamba. Cikozyanyo:** musyomi umwi kubikka boko bwakwe kuli musyomi umwi, inga kuli cintu cina ncayampa kubwina mulimo ooyo wa kusyoma, Meeo Muswe ulalanda kuti kuli cintu ncayampa ku muntu umwi. Naa inga musyomi umwi ulacinaula cakutalwi kusikombelo ansi a buyungizi bwa Meeo Muswe; Meeo Muswe ulalanda cintu kujatikizya milimo ili mu mucino ooyo. Cikozyanyo, inga acinaula a maboko akwe azulidwe alimwi maboko akwe akweede, eco cingalanga kuti Leza ulalanga kuti maboko Akwe ajulidwe kuli bana Bakwe.**Meeo Muswe uamba kubwina ngoma ya businsimi:** Aapa musyomi ulimba ngoma ansi a buyungizi alimwi busanduluzi bwa Meeo Muswe. Ingaba ngoma ngwayambula ciindi eco, alimwi ulatambula malaka lwiya alimba, naa inga yaba ngoma izibidwe iina mulumbe Meeo Muswe ngwayanda kupita. Ngoma oyi inga yalimbwa kuli sikombelo, kuli muntu mwini, naa kuli musyomi umwi, naa kulimbwa kuli Mwami.**Meeo Muswe uamba kubwina bakulu ba businsimi alimwi basinsi ba businsimi:** Aapa basyomi bakafundwa kumvwa Leza naa baprofeti naa basyomi ba businsimi alimwi ciputulwa ca baprofeti basinsima muntu umwi naa bantu naa cimo cakaacitika. Eci cakacitwa kapati mu sikombelo ca citabo ca Misebensi. Kuyandika kwa kubungana okwa mbuli oku nkokuti basyomi aba lwiya

babungana, balakonzya kusimika cakufwambaana cintu Leza ncyaamba. Eyi yinzila imwi Meeo Muswe nzwaamba nayo (1 Timoteyo 4:14).**Meeo Muswe uamba kubwina kuswayana kwa businsimi naa kukambauzya kwa businsimi:** Aapa musyomi uamba kuli musyomi umwi naa muntu munzila ya businsimi. Mu mazwi ambi, lwiya uamba, ulapegwa busanduluzi alimwi ulambulula mizeezo ya Leza kujatikizya muntu ooyo uukambauzya naa cintu ncayaamba naa cintu cimbi ncayaamba.**Meeo Muswe uamba kubwina kuswiilila kwa businsimi:** Aapa muswiilizi uupa tuswiililo twa businsimi. Eci cilacitika lwiya muswiilizi apana tuswiililo kulingana a busanduluzi mbwaakapegwa kuli yeye a Meeo Muswe, alimwi ulapa tuswiililo kubwina butali bwa Bbaibbele obwabambululwa kuli yeye a Meeo Muswe. Cilabikkilizya alimwi kuswiilila kubwina zyipo zya Meeo Muswe. Eci tasiciti kulingana a mizeezo ya muntu, pele kulingana a busanduluzi bwa Meeo Muswe.**Meeo Muswe uamba kubwina mulimo wa muprofeti:** Meeo Muswe ulamba muprofeti kuti aambe kuli bantu. Lwiya muprofeti asinsima, Meeo Muswe mwini nguuba uamba kubwina muprofeti ooyo. Muprofeti ulakonzya kubambwa kupita mulumbe woonse Leza ngwayanda kuamba; inga waba mulumbe, busandulwe, kusalilwa, cintu cikabeela kucitika, naa cintu cilicoonse ciyandika kuambwa.

BUSINSIMI BWA SAATANI: Saatani ulakonzya kupa businsimi. Bulaleta kusalazikana alimwi kutya. Bulalumbaula batakwe cibi, bulabala mbuto zibi mu buumi bwa muntu, mbuto za buzimwi alimwi cibi, alimwi zyambi. Bulacemya, bulasalila, buleta kupesana alimwi bulaleta kusuzikizyigwa. Bulalanganya bantu kuli maleya a maswete. Bulanyonga, bulaba alimwi bulayaya. Bulalwisana a mafundiso a Citabo Cipya.

1. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA BUSANDULUZI:** Mulaka wa Meeo Muswe ulakonzya kuboola mbuli busanduluzi kuli musyomi. Busanduluzi obu bulakonzya kuboola mbuli mizeezo iijatikizya mazwimvwi naa kuzwisya cintu. Busanduluzi obu tabufwaninwa kulwisana a mafundiso a Citabo Cipya. Bungaambuluka alimwi mbuli bukamboni bwa munda, apo muntu ulijisi bukamboni bwamaka alimwi kusimpa kuti Leza ulamuyungula munzila imwi. Kubwina bukamboni bwa munda, Leza uupa bukamboni alimwi kusimika muuya wa muntu kuli musyomi. Bukamboni bwa munda ngumulaka wa muuya wa muntu uamba ku mizeezo.
2. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA MBUTO YA MEEO:** Mbuto ya Meeo ngoyi: luyando, mutende, kusangalala, kuzizipizya, buya, busena, kusyoma, kuzitanga alimwi zyambi zili mubutwa bwa Leza alimwi bana Bakwe, mbuli kusimpa alimwi kucishisa (Ba Galatiya 5:22). Cikozyanyo, kuti musyomi uyanda kusala cintu cimbi, pele talizibi kuti ndi kuyanda kwa Leza, ufwaninwa kulanga kuti ulizumvwisya mutende mu muuya wakwe, kuti ulizumvwisya kusangalala naa kusoweka, kuti ulizumvwisya kusimpa naa kutya. Kuti Mwami wamupa nzila yakuyenda, ukaba a mutende, kusimpa alimwi kusangalala.

Musyomi ufwaninwa kuba a mutende mu zintu zyoonse nzaacita. Nokuba kuti atambula zitebo zipati zya kusyoma, ufwaninwa kuba a kuyanduluka alimwi mutende mu muuya wakwe (Ba Kolose 3:15). Mbuto ya Meeo ifwaninwa kusimika businsimi, tuloto, kulanga alimwi zyambi. Mudyabo ulakonzya kuamba kubwina tuloto, kulanga, businsimi alimwi zyambi, pele taakonzya kupa MUTENDE wa masimpe naa kusangalala kwa masimpe.

9. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA ZYIPO ZYAKWE ALIMWI ZIMPHAWU:** Meeo Muswe uamba kubwina zyipo zyakwe zisyobilo zili mu 1 Ba Korinto 12 alimwi zimwi. Cikozyanyo: lwiya musyomi abamba cipo ca zibalo, butali, kusalula meeo, businsimi, malaka naa kusandulula malaka, Meeo Muswe nguuba uamba kubwina zyipo ezyo. Nokuba lwiya musyomi abamba zyipo zya kupozya, zyamaka alimwi kusyoma naa zimpawu zya Meeo Muswe, Meeo Muswe ulalibambulula kuba kwakwe, alimwi munzila eeyi ulacita kuti musyomi azyibe kuti uliipo, alimwi ucita mulimo a yebo alimwi ulayandula kuli yeye. Cikozyanyo lwiya musyomi alomba kuti Meeo Muswe alibambulule, alimwi ulayandula a malandululululo amwi.
10. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA BASYOMI ALIMWI BANTU BAMWI BATAKASYOMI**: Meeo Muswe ulakonzya kubamba basyomi bamwi kuamba kuli muntu. Ulakonzya kubamba muntu uuli woonse kuamba kuli muntu, nokuba kuti muntu ooyo tacizibi. Cikozyanyo: musyomi inga wayanda kusandululwa cintu cimbi, alimwi muntu umwi kabotu buyo wambila amutanga kulondolola cintu eco kuli yeye naa kuli muntu uuli pana musyomi ooyo kuti akonzye kumvwa kukambauzya kwabo alimwi kutambula kusandululwa ncaakayanda. Naa musyomi umwi uamba kuli umwi kujatikizya cintu ncayandika kuziba, kusiziba kuti musyomi umwi wakali kuyandika kuziba. Naa muntu umwi ulomba mupasita kuti aende ku nsi yabo naa musikati wabo kucita crusade, alimwi eco cicitika ciindi eco mupasita akali kulomba Leza kuti amulangizye busena bwakutalikila mulimo.
11. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA ZYAKUMANA:** Muciindi cimwi Meeo Muswe uamba kubwina zyintu zyakumana. Muciindi cimwi ulakonzya kujala minyango imwi kulanga kuti taazumizyi cintu nciyacitwa naa kuti ciindi tacilakwanila. Naa ulakonzya kujula minyango imwi kulanga kuti musyomi ulakonzya kuunka a mapulani akwe. Ciyandika kapati nkokuba kuti musyomi abe a mutende mu muuya wakwe katanga kucita cintu cimbi, nokuba kuti minyango ijulidwe.
12. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA BUKWEENDELEZI:** Basyomi bafwaninwa kuziba kuti Meeo Muswe uamba kubwina bakweendelezi ncaakabikka mu buumi bwabo. Basyomi bafwaninwa kufunda kuzumanana kuzuzya bakweendelezi ncaakabikka Leza mu buumi bwabo. Lwiya bacita oobo, tabilakonzya kuba kubula kuyanda kwa Leza alimwi naa kulondola meeo iisofwe. Bakweendelezi aba bangaba aabo babambwa ku milimo yamasanu, naa bakulu alimwi bakweendelezi ba sikombelo, bamaama alimwi ba tata kumunzi naa bukweendelezi boonse.
13. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA MILIMO:** Meeo Muswe ulayungula bantu kucita milimo mibotu kuli bamwi. Cikozyanyo: lwiya muntu ulapa kuli muntu umwi, naa muntu ulanga luyando kuli umwi kubwina kucita cintu ciyandwa kuli yeye, inga kwaba kulipila masukulu a muntu naa kuyandila umwi munzila imwi naa kucita cintu cibotu kapati. Ooyu ngu Meeo Muswe uamba luyando kuli muntu umwi kubwina muntu umwi.
14. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA MULANGWE WAMUNDA (Ba Roma 9:1**): Mulangwe ooyu ulapa muntu kuziba alimwi kutya Leza alimwi kucita cilingile mumeso Akwe.

15. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA KUYUMYA (Johane 16:5-12):** Meeo Muswe uyumya musyomi kujatikizya ncoyanda Leza. Cikozyanyo: lwiya musyomi acita cibi, Meeo Muswe nguuyumya kuti eco cibi alimwi kuti ufwaninwa kupanduka. Naa muntu utapulwi uyumizyigwa alimwi waziba kuti ufwaninwa kupululwa, eco cilaboola nkaambo Meeo Muswe waamba kuli yeye kubwina kuyumya.
16. **MEEO MUSWE UAMBA KUBWINA MALANGULUZI A BUTALI (Isaya 28:29):** Meeo Muswe ulabamba bantu kuti bapange malanguludzi kuli bamwi. Ulapa basyomi bamwi butali bwakupanga malanguludzi kuli bamwi mumazwi naa zintu zyakumana. Ciyandika kuti musyomi afwambile kusaka malanguludzi kuzwa kuli basyomi bamwi bayenda kapati a Leza, ciindi atanga kusala zintu zyakulondoka kapati. Kubwina kucita oobo, taakonzya kubula kuyanda kwa Leza kapati.

KUZWISISA ALIMWI KUSANDULULA TULOTO ALIMWI KULANGA: Tuloto alimwi kulanga zilayungula kubwina zifwanikiso. Aboobo musyomi ufwaninwa kuziba ncakatantamuna cintu cimwe mu tuloto naa mu kulanga kwakanzi, nkaambo cintu cimwe cingaba a zibalilo zyobusena butandawulwe kulingana a mulumbe wa tuloto ootu naa kulanga okwo. Kuli misyoobo yobilo ya tuloto alimwi kulanga.

1. Tuloto naa kulanga kuli mulumbe uuli kucena alimwi ulambila buyo kuli muloti.
2. Kuli alimwi tuloto naa kulanga kuboola a mulumbe uufwumbwa, ooyo uuboola mbuli mapuzi. Meeo Muswe ulapa musyoobo ooyu wa tuloto nkaambo uyanda kuti musyomi amusake kuti amuzibe busanduluzi bwa tuloto ooyo.

KULIKO NZILA ZYOBILO ZYA MAAMBA A TULOTO ALIMWI KULANGA. Maamba aaya ngaya: maamba a tuloto a mu Bbaibbele alimwi maamba a tuloto a muntu mwini.

1. Maamba a tuloto a mu Bbaibbele nku lota mu zifwanikiso alimwi zimpawu zibonwa mu Bbaibbele: Mulota tuloto tulayungula kubwina zimpawu alimwi zifwanikiso zizwa mu Citabo Cakale alimwi Citabo Cipya mu Bbaibbele. Cikozyanyo: mulota mabwa, ng'ombe, zipepete, mafuta, nyoka alimwi zyintu zimwi zili mu Bbaibbele.
2. **Maamba a tuloto a muntu mwini nku lota zifwanikiso zyamana a muntu ooyo alimwi a buumi bwakwe, nokuba kuti zintu ezyo tazili mu Bbaibbele. Muciindi cimwi maamba aaya alakonzya kubungana mu tuloto tulimwi.**

MBOBULA KUSANDULULA MILOTO AAMBUYE AMALENGA AAKUBONA

1) Kozyelela aa busongo alimwi aa kusololelwa aa **Muuya Uusalala**. **(2)** Kambanizya ciloto naakaba kubona mumasena yakwe naa cilamfu. Ikuti walota kuti wali mucipinda cimwi, bona cintu coonse cilya mumo, mpoona buzuba bwaco kweelana aa makani aa ciloto naakaba kubona. **(3)** Miloto imwi inga yakweendesegwa buyo ciindi njiiboola naakaba kumbele lya ciindi cimwi. **(4)** Imwi yakweelela kuti usome **Bbaibbili** kujatikizya bantu bamwe kuti uzibe makani aayo ncobeni. **(5)** Eeyo iili aa mulumbe uusalala yeelela kutolwa mbuli mboiimvugwa, pele zwisisa kuti zimwi aa zintu zinga zyatola ciindi kuti zicitike. Zwisisa kuti zicacitika mu ciindi ca **Leza**. Limbi ulota kuti uli kupepelera balwazi alimwi balaponesegwa. **(6)** Ciloto cinga ciyanduluke munzila njiyonya naakaba munzila zipusanapusana pele ciipede mulumbe ngomwe, nkokuti kusinizya kuti ncobeni ciyoozuzikizigwa. Pele miloto iizwa kuli **Saatani**, nekuba kuti iiyanduluka, yeelela kulekelwa buyo alimwi taiyeeleli kutolwa cakusinizya.

Ciindi Leza **naakanana aamuumini munzila iili yoonse, muumini ulakonzya kulomba** Leza **kuti asinizye naa cintu ncaakanana cizwa kulinguwe.** Bbaibbili **lyaamba kuti cintu coonse ceelela kusinizigwa aa buumboni bwa bakamboni bobilo naakaba botatwe (**Matayo 18:16**). Tacili cibi kucita boobo.** Leza **uyoocisinizya, ikuti nguwe wakaamba. Ulakonzya kucisinizya munzila zinji zipusanapusana. Cinga caba kupitila mumiloto iiyanduluka, kupitila kuli bamwe baumini, kupitila mubusinsimi, alimwi azimwi. Ciindi cakasinizigwa, muumini weelela kucita eco** Leza **ncaakaamba. Pele weelela kusinizya kuti wazwisisa eco** Leza **ncaakaamba, alimwi weelela kuziba ciindi nceceelela kucitikila naakaba ciindi nceciyoocitikila, alimwi azimwi.**

KUTI UZIBE MBOTANTAUZYA ZYAA ZINTU ZIPUSANAPUSANA ZYOOBONA MUMILOTO AAMBUYE AMALENGA AAKUBONA, KABILA KUSAYITI IILAKONKOMANA KUPITILA AA INTANETI**, ALIMWI UYOOZIZUMANA ZYOONSE KULI KOOKO. NAABA MAMBALA, MYAALO, MIZEEZO YAABANTU MBULI KUSEKA, KULILA, ZINYAMA ALIMWI AZIMWI. KABILA KU: (www.tehillah.org) alimwi amasayiti amwi aa Bukkristu. Kooko uyookasalula eco ncofuna kubona. Mumweendelezi ooyu, tiindakalemba malembe aamu Bbaibbili aasinizya zintu ezi alimwi azitondezyo ezi, pele uyoozizumana zyoonse ku (www.tehillah.org) alimwi amumasayiti amwi aa Bukkristu aakupandulula miloto aamabono.Amuyeeye kuti zitondezyo alimwi azicito zilakonzya kwaamba makani apusanapusana kweelana aa miloto ipusanapusana. Aboobo, utayeeyi kuti citondezyo coonse ciiamba cintu comwe lyoonse. Cilaalelela aa ncico citondezyo ncoocita muciloto. Tiindakalemba makani oonse aakupandulula zitondezyo ezi mu lupapulo olu.**

MUTI: bantu, buumi bwamuntu, Bwami bwa Leza**; MUSAMBI:** Kristo, Bakristu, micelo ya buumi bwamuntu naakaba cintu cimwi; **MUKONDO:** Ijwi lya Leza**,** buleya; **MUNCINTO WAKULILILA:** busena bwa luswaanano alimwi aa kuba omwe; **IBBWE:** Kristo**,** busena bwakuchingililwa bwamuntu; **KALUMBI:** luumuno; **NGOMA:** kozyanisya; **MAULU:** lwendo lwa bumuuya, mulimo **Leza** ngwaapa muntu; **NTOONDO:** bangelo, baana ba **Leza** naakaba myaanda yabo; **MUKAAMBO:** cisyomezyo ca Leza**; LWIZI LUKANDO:** mazwi; **ISRAELI**: chalichi; **NGOWA:** lufutuko; **MULYANGO:** Kristo**,** mweenzya uujulide, uujulwa aa **Leza** naakaba aa **Saatani**; **MAFENESITA:** meso, cakukati ciyubununwa; **MUKWAMBA**: bwini; **MABOOTI**: kwiitwa, mulimo **Leza** ngwaapa muntu; **LUKABO LUUJULIDE:** lupulukilo; **BULE:** muunda, busena bwa kuuma alimwi amapalilo; **BBUKU:** buumi bwamuntu; **SIKULU:** chalichi naakaba busena bwakusomela; **CIBBADDELA:** chalichi; **JEELE:** lubeta; **MUFARISI:** mulawo; **BUKAKAZI:** kusasyomeka; **BUTAKKWE BWAZIGWALO:** micito iitalemegwi naakaba kujula mulyango kuli mulwani; **MAFUTA:** kusigwa; **KUZUNGANISYIGWA KWA ISONSI:** kubapo kwa **Leza** naakaba lubeta; **MUYAA:** mulimo wa **Muuya Uusalala**; **CIPINDA CAKULALA**: busena bwa kukumana naakaba bwa kuba omwe; **CIKOMBE:** cakusisa; **MUSAKA/NGOLONDO:** nguzu zya Leza**; MUUSI**: kubapo kwa Leza**; MUKUKWE:** kubapo kwa Leza**; KABU:**
kubapo kwa Leza**; POTO IIBILA:** buusongozi bwa ngozi iicili kuboola; **POTO:** kubudikila.

Aawa ndilondolola lulimi lwa mu Bbaibbili **lwamambala mumiloto naakaba mumabono. Mambala omwe ulakonzya kwaamba zintu zinji kweelana aa mbociloto cilibede. Ndapa bupanduluzi bwa mambala oonse naakaba eco ncookonzya kwaamba, pele tiindakalemba malembe aamu** Bbaibbili **aatondezya mambala aya. Ulakonzya kuzizumana zyoonse ku www.tehillah.org**.

1: Kutalika, cintu cipya, kuba bamwe, buyo, musyobo wa Leza alimwi obukoni bwakwe. **2**: kamboni, kupatukana, kuzuzikizigwa kwa buzyalani, balwani, alimwi akusawumuna. **3**: Kuzuzikizigwa, kuzula, buumboni, kuzula kwa Leza, Leza, nguzu zya bubuke bwa bafwide. **4**: Isonsi, bumbwa, myaka, makona one aa isonsi, kulamulila isonsi, kusimpa alimwi akusimikizigwa. **5**: Luse, kulipilwa kwa zibi, mulimo wa baiministri bosanwe, mulimo, bubozya, kuba aa buumi bubotu. **6**: Muntu, cisama, Saatani, mubili, zya munyika. **7**: Kupenena, kuzuzikizigwa, mulimo uumaninide, kumanizya cintu, kuuma. **8:** Kupatukana azibi, kulangululwa, lufutuko, kutalika kupya, kulangululwa, lufutuko, kutalika kupya, nguzu zya bubuke bwa bafwide, kufwa kuli lwako. **9**: Micelo ya Muuya, zipego zya Muuya, kukombola, mamanino, kuzuzikizigwa kwa bukulukulu. **10**: Bwami, mulawo, mweelwe, cakkumi, kwesegwa naakaba cisyomezyo. **11**: Mamanino, kumanizya, kuvulungana, kubula lulamiko, kutazuzikizigwa. **12**: Kulamulila alimwi akusalulwa kwa Leza, kuzuzikizigwa kwa buapostolo, bufunzi, chalichi, bantu ba Leza, luswaanano, bulemu. **13**: Kukaka, kuseluka, kusweeka munzila alimwi akubwelela kuzibi. **14**: Pasika, kuzyalwa, muministri. **15**: Lulangulukilo, luse, kuuma alimwi alulangulukilo. **16**: Kulanguluka, lufutuko. **17**: Lulamiko lwa bumuuya, kutazuzikizigwa, bucheche. **18**: Bubozya, lubeta, buzike. **19**: Lusyomo, nsoni, kubula micelo mu Muuya alimwi amumubili. **20**: Busalala alimwi akulululwa. **24**: Kuzuzikizigwa mubulamuli, bupristi, kuzicefya, bukulukulu. **30**: Kutalika kwa mulimo, bukulukulu kuti utalike kukonzya kutumikila. **40**: Mayezyo alimwi amasyakamana. **50**: Pentekoste, Muuya Uusalala**,** lulangulukilo. **70**: Kupaanwa kwa Muuya Uusalala**,** kuwanda, cisi, kubwezezegwa. **75**: Kusalazigwa, kugawana. **100:** Kuzuzikizigwa, bantu ba cisyomezyo. **120**: Kutalika kwa buumi bwa bumuuya, mamanino aa buumi bwa munyika. **150:** Mamanino aa nyika kupitila aameenzi. **666:** Mulwani wa Kristo**,** Saatani**,** nambala yamuntu, citondezyo ca cisama. **10000:** Impi ya Leza iiyegesegwe alimwi iisololelwa aa Leza**. 12000:** Impi iilangilide ya Leza**. 3** aa hafu: Kusinizyigwa kwa majwi aa businsimi, zintu zya muciindi ca mamanino alimwi zyelede akupayigwa kwa Kristo**.**

Aawa ndipandulula mibala ipusanapusana alimwi amatanauzo aayo kupitila mululimi lwa mu Bbaibbili:**Mbuulu**: luswaanano aaba **Leza**, cibi**Busena**: **Muuya Uusalala**, zya mwiulu**Buzuba**: buumi, naakaba kubudikila**Bukapa**: bwa bwami, bupfumi, nguzu**Bujena**: busalala alimwi bululami, bukulu bwa **Leza**, bulemu bwa**LezaZinzolu**: musyobo wa **LezaSiliva**: kulululwa**Bronze**: mbutobwe bwa cibi**Bupink**: kuzuzikizigwa kwa zisyomezyo zya **LezaBunena**: kulekelelwa**Bucungwa**: kuzicefya**Bunvu**: zya munyika**Buba:** busiku, cibi, zya **Saatani**, mulimo mubi.

Aawa tulondolola zintu zyaminyama ipusanapusana ncozingatantauzya:.Mbwa: muntu uutasyomi, musakilishi, mwakani.**Mubandi**: **Muuya Uusalala**.**Pusi**: kukweba, kubelesya bubi.**Njoka**: kupolesya, busongo, **Saatani**, kukweba.**Simba**: **Kristo**, **Saatani**, mupostolo, bwapostolo, kusimpa, bululami.**Cimwi** cipeete: kukkomaniswa alimwi aa mulwani.**Nkomo** yenduna: musakilishi, cipo.**Nkomo**: cipo, musakilishi.**Mbushi**: lubeta, nguzu, kucimbila naakaba kuyanda kusyika.**Zinyamuzungu**: kuba aamulimo munji.**Tumbalanga**: batumwa balubeta**Bunzi**: nguzu zya Saatani**,Mpanda**: munsinsimi, cipego cabusinsimi.**Mbuyu**: munsinsimi waboobo, munsinsimi uulimba alimwi naakaba ukweba bantu.**Nyenti**: kuzibikka kumulimo**Nswi**: mufunzi.**Mbelele**: Mukristu.**Kampolo**: **Kristo**.

Aawa tulondolola zicito zipusanapusana ncozingatantauzya:Cilambwe: cilambwe cwa bumuuya (kutasyoomeka kuli **Leza**), cibi cwa kucita bulakale.**Kusigwa/ Kusiya Mafuta:** kusalulwa kumulimo wa **Leza**, kupepelera balwazi, busalala.**Kuyumuka**: kuzwa kuziba cintu, kuba ameeso, kukwelelwa kucita cintu.**Kupika**: kutumikila, **Leza** kukubikkila maano, kusyopa.**Lubaptizo**: kupatukana kumuntu wakale, kunjila mucintu cakumaninzyigwa, kusanduka.**Kuba mbutali:** kubula micelo mumulimo wa **Leza**, lubeta, lufu lwa bumuuya, lufu lwa mulimo.**Kusamba**: kusalazigwa, kusanduka, busalala.**Kuba atwiimo twakubula muuya naakaba kukatazya kupumina**: kukatazya kutajwayeleki, kutola milimo minji, kucita zintu zyamubili, cintu cikujandilila.**Kusunkila**: kutasalala,

kuzicefya, kutukwa, kuba nsoni, njoka, kusyopa bakasimpe.**Kulila**: kukandwa, kusanduka, lubeta, kupempa, kulumwa naakaba kusangalala.**Kucina**: kusyopa naakaba kutumbula, lusangalalo, kusangalala, kulumba, kulumba kupambana **Saatani**.**Kulota ciloto muciloto:** kupegwa mulumbe muli mulumbe umwi, kubikkululwa kwa kuyanda kwa **Leza** alimwi akumbele.**Kumwa**: luswaanano ciindi mwaya kumwa omwe, kuba munsi ya **Muuya Uusalala**, kumwa mububi nkukwenda kumubili.**Kudumbuka**: kukundwa, kuzitwala kubi, kupondwa, kukandwa, kuba mucilongo, kuba mumapenzi, mayezyo aakubwelela kumbele.**Kuliya**: kucitikila cintu kumwini, cisyomezyo ikuti mwaliya omwe, kuzumanana, kutola lubazu, bwakani, luswaanano, kubunganya, kuteekateeka, kupokera ijwi lya **Leza**.**Kuwa**: kugwa mucibi, cisyozyo cwa kugwa mucibi naakaba cintu cibi, kubula busyiimiki, kuletwa kubula busyiimiki, kupatukana kuli **Leza**, kubwelela kumbele, nguzu zya **Leza** zya kusandula, mutima mubi, bubozya bwa **Saatani** naakaba cibi, kubula kubona kwa bumuuya.**Kupasika naakaba kupasikwa:** kusungilwa munzila ya bumuuya naakaba ya masimpe, micito mibotu, kufunzya naakaba kufunziswa alimwi akutumikila.**Kupaapa**: muuya, muministri, munsinsimi, **Muuya Uusalala**, kucingililwa.**Kulima**: bukulukulu, mulimo, chalichi, kuzyala micelo, kubudikila.**Kusyomana**: cisyomezyo, kuzumanana, kukweba, kubwelela kumbele, kubelesya bubi, bwakani.**Kukotama**: kusyopa, kupempa, kuzicefya.**Kuseka**: kusangalala, lusangalalo lwa kwendelana a **Leza**.**Kukwabilila maboko**: kusyopa, kuzitwala, kutya **Leza**.**Kukolomoka naakaba kubula kukonzya kwenda:** bunyonde, kutasimpa, kutaba mucipo cimwi ciyandikana cwa kutumikila.**Kuyenda**: kusanduka mumulimo, kusanduka kujatikizya zyamubili, kutasangalala aa busena bwako bwalino.**Mubala**: kufunzya, uuli mubotu naakaba mubi.**Kumubaala naakaba Kupenta:** kubikkwa zyakusala, kulungulula, kubwezezegwa.**Kusyesya**: kupa ciindi cako kuzintu zitali mbomu, kuzilanga mwini, kuba aa ciindi cisangalala a **Leza**.**Kusyesya cilidzwa:** businsimi, kusyopa alimwi kulumba, kulwana mubumuuya, kucita cintu kuzwa kumutima, lusangalalo, mulimo wa zipego zya **Muuya**.**Kuyandaula**: mapaililo a Leza, kuzula kwa ijwi lya Leza, kuzyumuna, buumi, Muuya Uusalala, mayezyo.**Luvula**: mapaililo a Leza aakatondegwa, kusowa kwa Leza.**Kukombola:** kulipilwa kwa micito mibotu naakaba mibi, kubudikila kwa micito.**Kuyimba**: kusangalala, kutambula, kupempa, kulumba alimwi kusyopa Leza naakaba bazimu.**Kukkala mucikumba naakaba mucitumbi:** buleya, citumbi cilatondezya nguzu alimwi bulamulami, bulamulami, kuuma, buyo, kubikkila maano kucintu, kutambula, busena bwa nguzu, citumbi ca Leza, nguzu zya Saatani, cipuna ca luse ca Leza, bukulu bwa Leza**.Kulala**: kutaba aamaano, lufu, kuuma, kutaziba, kubula busongo, ngozi, busena, kubwezezegwa, kubwelela kumbele kwa bumuuya.**Kulala kapati:** ngozi ya kuba kumbele kwa ciindi ca Leza.**Kumwetula**: bwakani, luse, kusangalalira, kutaba acisazo, kukweba.**Kusyala**: kusyala mbeu mubumuuya, mbeu imbi naakaba ibotu.**Kuyiima**: mulimo uutamaninide, kusimika cintu cakumamanino, kwenda, kukkala naakaba kuyima nenzila ilungile: kulungama, kutabuli bupoto mubumuuya.**Kuyiima kutasimpa:** mayezyo munzila, kukaka masimpe, cibi, kusalazya, kukweba, kubula busongo.**Kukwela**: zintu zikulu zya bumuuya, kusandululwa kwa bumuuya, kuzitumbula, nguzu.**Kuyenda**: kuzwida, kupona mubumuuya naakaba mumubili, micito yamuloti, zicito zyakwe alimwi abuumi bwakwe.**Kukatazya** kwenda: kukutana amayezyo.**Kulwana**: kucita mulimo mubwami bwa Leza, kukunda bamwi alimwi kubunganya bwami bwa Saatani, kukaka kuyanda kwa Leza (bona eco ncoulwana naco muciloto).**Kuvwiza muyuuya:** nguzu zya Leza naakaba Saatani, mulimo wa Muuya Uusalala, kufunzya naakaba muuya uucita mulimo mumasena ayo, naakaba muntu umwi.**Kuswima:** kwendelana a Muuya Uusalala.

Ndilakupandulula kuti bantu bamwi ncozingatantauzya mumiloto:Mwana mutete: kutalika kupya, mwana wa bumuuya, mucelo umwi, kuzyala micelo, kuzyalwa kabili**Muzwali**: buzyalani bwa cisyomezyo, chalichi, kusyomeka naakaba kutasyomeka kuzintu zya bumuuya naakaba zyamubili**Munyina wamukazhi naakaba wamwaalumi naakaba mwakani**: Muuya Uusalala, bakkwasyi mucalichi**Dokotela**: mupolesi, muministri**Mupayiloti**: muntu uuli munsi yabulamulami bwa mulimo, buzyalani naakaba buumi**Mukwakolwa:** muntu uuli munsi yamakani aamuya uulubile naakaba ulungile, muntu uuli munsi yakukanganisigwa..

Aawa ndipandulula mamasena apusanapusana:Bhangi: bupfumi bwabikkwa mwiulu, busena bwakusungila bintu **Sikulo**: busena bwakufunda, chalichi, kufunzya kwa **Leza**.**Lwianda**: mulimo, busena bwakusyala, mulimo wa kutumikila.**Cibbadela**: mulimo wakupolesya, busena bwakusungila alimwi aluyando, chalichi, kupolesya kwa bumuuya naakaba kumubili**Ng'anda**: chalichi, buumi bwamuntu naakaba banja lyakwe.**Cisamba**: kusanduka, kusalazigwa.**Cipinda**: kuuma, cakusisa, luumuno, cisyomezyo, kumanizigwa, kulala, alimwi akubelekela.**Ng'anda yakuchelu**: cintu cakacitika ciindi uli mwana cakali kucita kuti ucite bubotu naakaba bubi.**Busena bwakulilila**: luswaanano, chalichi ncotusyilila ijwi, kulibambila kuti uzofunze naakaba kutumikila.**Ng'anda iicena naakaba chalichi iitayandiswi:** buumi naakaba chalichi cilayanda buyo kusumpulwa.

Aawa tulanga lubazu lwamubili wamuntu Maboko: nguzu, buyo, bulamulami bwa **Leza**,.**Meso**: kuyanda kuzintu, kuba aamaano, kusala **Leza**, kubona kupitila mubumuuya, alimwi kuba wa businsimi.**Maboko**: micito yamuntu.**Buso**: mbutobwe naakaba micito, cintu cili mumutima, maano.**Maulu**: micito yamuntu/ zicito.**Mulwazi**: muntu wakakandwa naakaba kulumwa.**Mikomo**: mayezyo, nzila, nguzu zya **Leza**.**Mukono** wakkalwa: bukali/ kulwana.**Mutwe**: kulamulila, nguzu.

BWAMI BWA LEZA

MBUTOBWE BWA BWAMI BWA LEZA

1. Bwami bwa Leza mbubonakalisidwe bwakwe, mweelwe alimwi amulawo wakwe.
2. Bwami bwa Leza buli mukati ka muumini, alimwi bulaboneka kupitila muli iye **(**Luka 17:20-21**).**
3. Mwiulu mbubonakalisidwe bwakumaninzyigwa bwa bwami bwa Leza.

4. Bwami bwa Leza mbwa bumuuya lino, pele bulabonesigwa kupitila mulusyomo.
5. Bwami bwa Leza bulabonesigwa aabaumini, naa kuba muumini omwe naakaba banji, nkaambo Leza uukkala mukati ka muumini. Ciindi coonse naacita mulusyomo, uleta kubonesigwa kwa bwami bwa Leza.
6. Mbwami bwa nguzu alimwi abulemu **(**2 Bakorinto 4:20**).**
7. Mbwami bwa bupfumi butapwa.
8. Mbwami bwamakhosi alimwi abapristi **(**Kubikkululwa 1:6**).**

MWEELWO YA BWAMI BWA LEZA

1. Bwami obu bulamulwa aa luyando alimwi akutya Leza. (**Milimo 9:3, Mako 12:29-31**).
2. Micelo ya Muuya ilamulwa mu bwami obu (**Bagalatiya 5:22, Baloma 14:17**).

Kucita kwa bwami bwa Leza: Bwami obu bulacita mulubazu lwa kusyala alimwi akukombola kusyomwa mumazwi oonse. Leza uyoocita kulinduwe eco wacita kuli bamwi. Eci nkusyala alimwi akukombola (mweelo wa lusyomo lwa mbeu).

KUBONESIGWA KWA BWAMI KUPITILA MU CHALICHI: Bwami bwa Leza bulabonesigwa kupitila mu chalichi ca Jesu Kristo mucisi. Chalichi cilabonesya alimwi akubikkulula Leza, milimo Yakwe alimwi amweelo Yakwe.

NCINYI CHALICHI? Chalichi cilatantauzya kuti "basalwa". Basalwa nkaambo bakasalula kusyoma muli Kristo.

1. Muntu umwi uupokezya Jesu Kristo uuli lubazu lwa chalichi.
2. Chalichi nkukumana kwa baumini bakumanide mucibaka cimwi (Matayo 18:20)
3. Chalichi ciumba abantu boonse mucisi alimwi mwiulu bakapokezya Jesu Kristo. **Chalichi nlibanja lya Leza alimwi amubili wa Kristo.**

Chalichi cisimikwa pa musingo wa Bapostolo alimwi aabasinsimi (Baefeso 2:19): Eci citantauzya kuti chalichi cisimikwa pa kubikkululwa kwakabikkwa aabapostolo 12 bakutalikila ba Jesu Kristo alimwi aabasinsimi ba Leza abukamboni bwakale, alimwi Jesu Kristo kuba ibwe lya munsende likulu. Mu majwi amwi, basinsimi bakalemba kubikkululwa kwa mbocakali kweelela kuba chalichi ca Jesu Kristo, alimwi abapostolo bakabikkila mweelo ya chalichi iisinkilizigwa pa kubikkululwa kwakalembwa aabasinsimi ba Leza abukamboni bwakale. Eci ncico citantauzyo ciindi masalimo aamba kuti chalichi cisimikidwe pa musingo wabapostolo alimwi aabasinsimi.**Jesu Kristo munsolo alimwi munsololi wa chalichi, alimwi ciindi ncaakazwa, wakapa bantu zipego zyakulamulila kuti bamumiliilile mbasololi mucisi (Baefeso 4:9-15). Zipego ezi nzeezi: Bapostolo, Basinsimi, Babimbi, Basungwidi alimwi Aabafunzi. Jesu Kristo wakali aazi zipego zyoonse ezi ciindi ncaakali mucisi, alimwi zipego ezi zyeelela kucita mulimo uuli Jesu Kristo ncaakali kucita naa wakali acili mucisi. Aaba nbo bapristi babukamboni bupya kweelana akatundu ketu kabili mumafunde aakufunda kwa bana ba Leza babonakalisidwe.**

Ezi nzeezi milimo iijatikizya zipego ezi.

1. Kufunzya baumini kuti babe batumikili ba Leza abakkomanisya.
2. Kumanizya baumini kusikila bakomena mbuli bana ba Leza baalumi alimwi bakazhi.
3. Kukonzya batasyomi kuli Kristo.
4. Kubunganya milimo ya Saatani.

Ezi tazi zipego zya mubili wa Kristo mbuli mweenzelo omwe aazipego alimwi amilimo iipegwa aabaumini aa Muuya Uusalala, kubikkilizya kupolesya, businsimi, cipego cwa kuziba, kutumikila, kukomezya alimwi kupa zintu, alimwi azimwi zipego zilibede mu 1 Bakorinto 12:1-11 alimwi Baloma 12:6-9, pele nzipego zya bulamulami (bwa munsolo) Jesu ncaakasalula. Bantu bayitwa kuli zipego ezi; tabazisaluli kusyala kwabo. Tazingapegwa kupitila mukubikkwa maboko naakaba kuzicita zya lusyomo mbuli zipego zya Muuya Uusalala**. Nekuba kuti milimo ya zipego ezi inga yasalangana, alimwi inga yaba aazintu zyeelana, pele cipande cakuti cipego cimwi ciyungililwa kumulimo umwi kusyila ciindi cimwi. Zipego ezi zyoonse zyeelela kuba zyamakkani aambwa kuli Jesu Kristo alimwi zyoonse ziyandikana mucalichi cakwe munzila imwi, pele inga zipusanene mumilimo alimwi amayele aayo.**

Lino tulakubona zipego ezi alimwi amilimo yapusanapusana iicitwa kuli zyo:

MPOSTOLO: Ijina lyakuti Mpostolo lilatantauzya kuti **"Uutumiwa".**

Eci citantauzya kuti nguwe uutumidwe, umimya uutumide alimwi uukataanda aa buleya bwa uutumide. Pele bapostolo bapusanapusanina mukuyitwa kwabo alimwi amulumo uuli mubuumi bwabo.

MBUTOBO BWAA MULIMO (CIPEGO) CA MPOSTOLO:

1. Ngumwe mulimo wakutalikila mucalichi.
2. Ngumwe mulimo wakusimika. Mbuli mbocili, Bapostolo basimika musingo wa mulimo wa **Leza**. Pele Bapostolo bapusanapusanina mukuyitwa kwabo.
3. Ngumwe mulimo wa buusyi. (Bapostolo mbazyibusi bamabuyi alimwi aabanyina bamabuyi mubutobwe). Balela basalala.
4. Ngumwe mulimo wa bumwiimi: Bamimya Kristo alimwi bacita mulimo ngwaakali kuyocita naa wakali acili aawa mucisi kumubili (2 Bakorinto 5:20). Pele eci tacitantauzya kuti bantu beelele kupempa kupitila muli bo naakaba kupempa kuli Leza wabo. (Mucikozyanyo: "Leza wa mpostolo uuli ooyu, ndicondele ungukwasye.")
5. Ngumwe mulimo wa kubikkululwa. Kazinji Leza ubapa kubikkululwa kwa eco ncaafuna kuti cicitwe mucalichi cakwe.
6. Ngumwe mulimo wa lubeta. Kazinji Leza ubabelesya kulubeta bububi mucisi alimwi mucalichi kupitila mukukusula.
7. Mulimo ooyu ulakonkwa aazimyezo, zitondezyo alimwi azintu zyakuzabya zya nguzu (2 Bakorinto 12:12).
8. Kazinji mpostolo ulakonzya kucita aakusigwa kwamimwi myalo iyi (kusigwa nkuluse naakaba bukoni bwa masimpe muntu ncaapegwa a Muuya Uusalala).

MILIMO YA MULIMO WA MPOSTOLO:

1. Kumimya Kristo alimwi akucita mulimo ngwaakali kuyocita naa wakali acili mucisi.
2. Kukomba basweeka alimwi akukomesya baumini mumayitwa abo alimwi akubakomesya mbuli bana ba Leza baalumi alimwi bakazhi.
3. Kupasika zipego alimwi aamaluse apusanapusana kuli baumini.
4. Kubuusa zipego, bukoni alimwi aamaluse apusanapusana muli baumini.
5. Kwaka alimwi akubonakalisa bwami bwa Leza munzila iisalala.
6. Bamwi bayitwa kutungamika mazubaka apusanapusana mubwami bwa Leza. Kuti uzibe zinji kujatikizya mulimo wa mpostolo, funda maevangeli alimwi abbooku bwa Milimo alimwi amasalimo amwi aakamboni Bupya. Bapostolo bakomena mulusyomo bayandisisya kukomesya baumini bamwi kutali kubikkilizya kuti mbana babo mubumuuya naakaba ayi. Kuliko kutaali bupeto kujatikizya kuti mulimo ooyu ungaba aazipego zinga zili zinji alimwi amilimo ya Muuya Uusalala. **Mubusi wa bumuuya tasyelelwi kuti mbomuntu uukapaangilila ivangeli kutalikila alimwi wakakusya. Ngumuntu uulajisi bujibikizyo alimwi ucita mulimo wabusi mubumuuya bwako nekuba kuti inga takali nguwe wakakapaangilila ivangeli kutalikila. Alimwi inga amuntu uuli Leza ngwaakubikkululila alimwi akupa kusinizya kuti nguwe ngwaakatuma mubuumi bwako mbubusi, nekuba kuti inga takali nguwe wakakapaangilila ivangeli kutalikila.**

MUSINSIMI: Ijina lyakuti musinsimi lilatantauzya kuti munwa wa **Leza**.

MBUTOBO BWA MUSINSIMI:

1. Ngumwe mulimo wakubili mucalichi.
2. Ngumwe mulimo wa kubikkululwa. Leza ubapa kubikkululwa kwa eco ncaafuna kuti cicitwe mucalichi cakwe alimwi akubikkululwa kujatikizya bantu, zisi, mumasena, zintu zicitika alimwi azimwi kweelana akuyitwa kwa musinsimi omwe omwe.
3. Ngumwe mulimo wakusimika. Kazinji Leza ubabelesya kusimika musingo wa mulimo ngwaafuna kusimikizigwa.
4. Ngumwe mulimo wa lubeta. Kazinji Leza ubabelesya kulubeta bububi mucisi alimwi mucalichi kupitila mukukusula.
5. Ulakonzya kuba mulimo wabusi. Basinsimi bamwi mbanyina bamabuyi alimwi ababusi bamabuyi kweelana akuyitwa kwabo.
6. Mulimo ooyu ulakonkwa aazipego zya kubikkululwa alimwi azya kujamba.
7. Musinsimi ngumuntu uuli cikkatano akati ka nyika ya bumuuya alimwi anyika yamubili, alimwi ubikkulula zintu zyoonse Leza ncaamba alimwi azintu zili munyika ya bumuuya.

MILIMO YA MULIMO WA MUSINSIMI:

1. Kwaamba mumulandu wa Kristo.
2. Kulangilila nzila ya chalichi ca Jesu Kristo kuti izuzikizye mulawu wakwe.
3. Kukomba basweeka alimwi akukomesya baumini mbuli bana ba Leza baalumi alimwi bakazhi.
4. Kupasika maluse apusanapusana alimwi aazipego kuli baumini.

5. Kubuusa zipego, bukoni alimwi aluse luli kuli Leza kuli baumini.
6. Kubonesya bwami bwa Leza munzila iisalala. Kuliko kutaali bupeto kujatikizya kuti zipego zinga zili zinji alimwi amilimo ya Muuya Uusalala eyi mulimo ungabelesya.

Kuli basinsimi babeleka businsimi kupitila mukubona mabono naakaba kuba aamiloto ya businsimi, inga caba kubona kwacikati naakaba kumwi, alimwi aaba bayitwa kuti baboni. Kuli bamwi babeleka businsimi kupitila mukupokera kubikkululwa ciindi ncobaamba, aaba bayitwa kuti Nabi, ilitantauzya kuti kupopoma kujatula. Baumini batali basinsimi nabo balabelesya nzila ezi zibili kusinsima.Kuli basinsimi bamwi batatumikili mucalichi, pele Leza **ubabelesya kukomba bupfumi bwanyika kuti ivangeli yande. Bamwi inga bacita nzila ezi zyoonse zibili.**

Bapostolo alimwi abasinsimi baciindi cino tababikki kubikkululwa kupya, pele basimika kubikkululwa kuri kale mu Bbaibbili.

MFUNZI: Ijina lyakuti Mufunzi lilatantauzya kuti nguwe uufunzya alimwi akupandulula masimpe a Leza **(Ijwi lya** Leza**).**

(mufunzisi wa... masimpe).

MBUTOBO:

1. Ngumwe mulimo wakatatu (1 Bakorinto 12:28).
2. Mulimo ooyu uuli aluse lwakufunzya alimwi akupandulula ijwi lya Leza.
3. Ulakonzya kuba mulimo wabusi. Bamwi bacita mulimo wakulela baumini; bamwi bayenda kusena kusena kufunzya baumini.

MILIMO YA MULIMO WA MUNFUNZI:

1. Kufunzya alimwi akupandulula masimpe a Leza.
2. Kusimika baumini mu ijwi lya Leza alimwi mulusyomo lwabo.
3. Kukomba basweeka.
4. Kukomesya baumini mbuli bana ba Leza baalumi alimwi bakazhi.
5. Kubonesya bwami bwa Leza munzila iisalala. Bafunzi bamwi balabelesya mabandla, bamwi bacita masemina, bamwi bafunzya mumasikolo a Bbaibbili alimwi bamwi bafunzya mumabandla munsi ya basikandanda bamwi..

   Mulimo ooyu ulakonkwa aazitondezyo, zipego, zintu zyakuzabya alimwi azimyezo alimwi akubikkululwa kwa ijwi lya Leza lyakambwa (rhema) alimwi aazipego zimwi zya Muuya Uusalala. Cipego eci tacikubili kukucita kwayo nkaambo cilakonzya kubikkilizya businsimi, kubuusa zipego zya bamwi naakaba kucita aazipego zya Muuya Uusalala.

   MUKULINDI: Ijina lyakuti mukulindi lilatantauzya mulisyi. Ooyu nguwe uulinda alimwi akusunga mutanga wa Leza.

MBUTOBO

1. Ngumwe mulimo wakane.
2. Mulimo ooyu uuli aluse luyandika lwakusunga chalichi alimwi akupa malailile, kulangilila, alimwi akusunga baumini munzila iiyandikana.
3. Ngumwe mulimo wabusi, mukulindi ucita mulimo wabusi wakusunga baumini, kubasyilila, kubalailila alimwi akubakomesya.

MILIMO YA MULIMO WA MUKULINDI

1. Kusunga alimwi akukomesya mutanga wa Jesu Kristo.
2. Kufunzya alimwi akupandulula ijwi lya Leza.
3. Kukomba basweeka.
4. Kumanizya baumini mbuli bana ba Leza baalumi alimwi bakazhi.
5. Kubonesya bwami bwa Leza munzila iisalala.

Mulimo ooyu ulakonkwa aazitondezyo, zintu zyakuzabya, zimyezo alimwi akubikkululwa kwa ijwi lya Leza lyakambwa (rhema) alimwi aazipego zimwi zya Muuya Uusalala. Mulimo ooyu taukomanikizigwi mumilimo yawo kujatikizya zipego

alimwi amilimo ya Muuya Uusalala naakaba kucita milimo imwi. Mucikozyanyo businsimi, kubikkulula alimwi akubuusa zipego zya baumini, alimwi azimwi.

MUVANGELISI: Ijina lyakuti Muvangelisi lilatantauzya mupasi wamakani mabotu. MBUTOBO

1. Ngumwe mulimo wakasanu mucalichi.
2. Ngumwe mulimo uuli aluse luyandika lwakukomena alimwi akukomba basweeka.
3. Ulakonzya kuba mulimo wabusi, bamwi bacita mulimo wabusi kubaumini kusyobwe, alimwi bamwi bakomezya baumini alimwi akukomba basweeka.

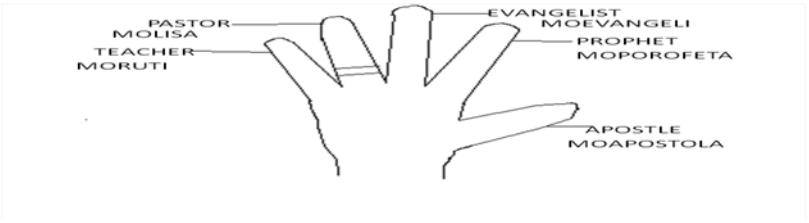
MILIMO YA MULIMO WA MUVANGELISI

1. Kukomba basweeka munzila iikulide/kubikkila maano kapati kukomba basweeka.
2. Kumanizya baumini mubwana bwabo bwa buumini.
3. Kuvundulula baumini kuti babe aakuyanda kwakukomba basweeka kuli Kristo.
4. Kubonesya bwami bwa **Leza** munzila iisalala.
5. Kazinji muvangelisi uya kumumasena apusanapusana kupeganga ivangeli, alimwi akucita ziumbano zikulu zya ivangeli mbuli mumatenti, mumaaluwale, mumaastadium alimwi azimwi. **Cipego eci cilakonkwa aazitondezyo zya Muuya Uusalala, zipego alimwi akubikkululwa kwa ijwi lyakambwa lya Leza (rhema). Cipego eci ciyokwe alimwi tacikomanikizigwi mumilimo yacipego alimwi amilimo ya Muuya Uusalala mbuli businsimi alimwi akupasika, kucamusa naakaba kubuusa zipego zya basalala, alimwi azimwi.**

Myalo yoonse iyi yeendelezyegwa kuti ibonesye zitondezyo, zintu zyakuzabya, zimyezo alimwi aazipego zya Muuya Uusalala, alimwi yeelela kukonzya kwaamba rhema ya Leza **(ijwi lya** Leza **lyakambwa) kutali buyo ijwi lyakalembwa. Yoonse yeelela kufunzya baumini mumulimo wa** Leza **alimwi akubakomesya mubwana bwabo muli Kristo.**

Zipego ezi zilakasangana: Kuli bapostolo bapostolo, bapostolo basinsimi, bapostolo bavangelisi, bapostolo bamukulindi alimwi bapostolo bali aakusigwa kwamufunzi. Kuli alimwi basinsimi bali bapostolo, bavangelisi, bamukulindi, alimwi bamwi babeleka aakusigwa kwamufunzi. Kuli bavangelisi bali bapostolo, basinsimi, bamukulindi, alimwi bamwi babeleka aakusigwa kwamufunzi. Kuli bakulindi bali bapostolo, basinsimi, bavangelisi, alimwi bamwi babeleka aakusigwa kwamufunzi. Kuli bafunzi bali bapostolo, basinsimi, bavangelisi naakaba bakulindi. Eci citantauzya kuti muntu uuli aamulimo umwi pele ubeleka mukusigwa kwamulimo umwi, kutali kwaamba kuti ngumwe wa myalo yakhe. Bamwi inga baba aamyalo mibili naakaba itatu.

Mucikozyanyo ca myalo eyi ncecwa luboko alimwi aabaamanyina asanu.

1. Cikumo cimwi ca luboko cisimpe mpostolo nkaambo kazinji mulimo wa mpostolo ulakonzya kucita mukusigwa kwamimwi myalo alimwi Leza ubabelesya bapostolo kusunga myalo imwi.
2. Lunwe lwasankwa lulimya musinsimi nkaambo ulangilila baumini munzila alimwi mumalailo a Leza alimwi akubona zintu zinga zikaleta kukatazya mu lwendo lwamuumini a Leza.
3. Lunwe lwakati lwalimya muvangelisi nkaambo nlungwe lulele, muvangelisi uya kumumasena aakusyika.
4. Lunwe lwa cipeta lwalimya mukulindi nkaambo mukulindi uli aamutima wakusunga alimwi usunga bantu mucalichi mbuli muntu ncaasunga mwakwe.
5. Lunwe lutooto lwalimya mufunzi, lunwe olu lulakonzya kunjila mucikutu alimwi kukusya musweele, alimwi lulapa kusimpa kuluboko, mbuli mufunzi kuli baumini.

Muumini ulapokera kuyitwa kwakwe kupitila mukumala ciindi a Leza **alimwi akuyandaula mulawu wa Leza mubuuya bwakwe, alimwi weelela kutambula kufunziswa kwa** Leza **alimwi akuyenda mucindi ca Leza.**

Myalo iyi itanu ya mulimo wa mubili wa Kristo ili aamaluse aswaanene aakupokera mapaililo aamubili kuzwa kubantu. Leza ulayanda kuti aabo bayitidwe kumulimo batobelekela kubikkila maano kumulimo wabo wa bupristi. Wakabikkila nzila yakuti

bantu aba bapegwe zyeenzya zyabo kupitila kuli aabo mbobatumikila Ijwi lya Leza (bona 1 Bakorinto 9:11 alimwi a Bagalatiya 6:6). Luse luli aaba boonse bayitidwe kuli myalo iyi. Bweelela kuziba luse olu mubuuya bwabo, kusyoma mulwo, kulwaamba alimwi akutambula Leza kulwaulo.Luse olu luyoozibwika mubuuumi bwabo ciindi mbobaluziba, kulusyoma alimwi akulwiyumika, alimwi luyoozibapa kukonzya kupokera mapaililo makulu alimwi ayandikana kutali kukomba naakaba kukanganyisa bantu. Bantu banji bayoopeela kweelana ambotwaabukila mumulimo wabo, pele Leza ulakonzya kukanganisya bamwi kuti bapeele, nkuba kuti tabakabukili buyo mumulimo wabo. Eci ncilawo cisimikidwe Leza ncaakabikkila kusunga batumikili ba myalo itanu. Nzila zimwi zyakusunga myalo iyi nkupitila mumapeelo alimwi amacakkumi aazwa kuli aabo babukila mumulimo.

Ncisini kuti batumikili ba myalo itanu inga baba aamilimo imwi alimwi amabwelelo, pele beelela kuziba luse olu lwepegwa kuli bo, kulutambula alimwi akulwiyumika alimwi akulindila kulubona lubonesigwa mubuumi bwabo nkuba kuti bacili aamilimo alimwi amabwelelo. Kuti batakweeli kukanzya mapaililo aazwa kubantu, nkaambo eeyi inonzila imwi Leza ncaabelesya kusyomezya bantu bakwe ciindi bapaila kuli batumikili bakwe ba myalo itanu (Ezekieli 44:30).

NCINTAUZYO CYA MAJWI AAKUTI APOSTOLIC ALIMWI PROPHETIC: Ijwi lyakuti "apostolic" talitantauzya mulimo wa mpostolo, pele litantauzya mulimo wa zimyezo, zintu zyakuzabya alimwi azitondezyo zya Muuya Uusalala (Mako 16:15-19). Ijina lyakuti "prophetic" talitantauzya mulimo wa musinsimi, pele litantauzya mulimo wa ijwi lya Leza (Milimo 2:17-22). Muumini oonse weelela kuba apostolic alimwi prophetic, kutali kulinguluka kuti bayitidwe kumyalo itanu ya Jesu Kristo naakaba ayi. Mu majwi amwi, beelela kukonzya kucita aazipego alimwi azitondezyo zya Muuya Uusalala alimwi akupulika Leza kabamwini.

BUPATI BWABUKUKU BWA MILIMO ALIMWI AMBILI YA CHALICHI CA JESU KRISTO.

Bbooku ya Milimo yakalembwa a Luka, dokotela wakali kuyenda a Paulo ciindi ca mulimo wakwe wa kuvangaza (Bakolose 4:10, Filemona 1:24, 2 Timoteyo 4:11).

Kumbele Jesu wabuka, wakamala mazuba 40 aabasambi Bakwe akati kamulimo Wakwe wakukwela kuli mwiulu ciindi cakumanina. Wakalailila kuti bagare mu Jerusalemu kusikila bapokera nguzu kuzwa mwiulu mubusena bwa Muuya Uusalala. Jesu wakasyomezya kuti ciindi Muuya Uusalala naakaboola, wakabapa nguzu kuzumizya bubuke Bwakwe alimwi akucita mulimo wakwe mucisi coonse aanguzu. Kumane wakapa malailo aya, Jesu wakakwela mwiulu.

Busena bwa mpostolo bwa Yudasi Iskariyoti bwakatolwa aamatia kumanina kuti Yudasi wazipaya.

Kumazuuba aakuti Pentekoste, mazuba kkumi kumane Jesu akwela mwiulu, Muuya Uusalala wakasyuka kuli basambi bakali kumanide omwe. Ciindi eco, kwakali bantu bazyunguluke 120. BaJuda bakatalika kwaamba mumilaka iijanika alimwi akulumba **Leza** alimwi bakasinsima. Cintu eci cakakonzya kukweba mbungano zikulu. Petro wakapandulula kujatikizya Jesu Kristo; alimwi lya mazuba oowo, bantu bakkilila 3000 bakapokezya Kristo. Cintu eci cakaba kutalika kwa chalichi. Baumini bakatalika kukumana kazinji kujatila kufunziswa, luswaanano, kupempa, alimwi akugawana mu makanda apusanapusana, alimwi bakali kukumana mumabungano makulu.
Bapostolo bakacita zimyezo, bakapolesya balwazi, alimwi bakabuzya mazimu mbuli mbo Mwami Jesu wakacita. Nkabela, bantu banji bakazibikka kuli Jesu Kristo alimwi bakasanganisigwa achalichi cakutalikila, cakali kucitwa aabaJuda buyo mu Jerusalemu. Pele nekuba kuti bakali kukunda, bapostolo bakasangana akukakilwa alimwi akupenzegwa kuzwa kuli basoloili baJuda.

Baumini bakagawana bintu zyoonse zyakali kuli bo, kucitila kuti kutabe muntu uubula cintu. Bakalisya mabaka abo alimwi bakaleta mapesenti kuli bapostolo, abo bakagawanya mali kweelana azyeenzya zya muntu omwe omwe. Ciindi eci cakabikkilizya amulimo wa Ananiya alimwi a Safira, aabo bakasangana alubeta lwa **Leza** nkaambo bakalimba kuli Muuya Uusalala alimwi kuli Petro kujatikizya mali aakazwa mukulisya cibaka cabo.

Bapostolo bakasalula balumi musanu na babili kuti bagawanye cakulya ciindi bo bakabikkila maano kupempa alimwi amulimo wa ijwi. Stefano, omwe wabasankwa, wakapayiwa nkaambo ka lusyomo lwakwe muli Kristo. Muntu uujanwa kuti Saulo wakali awo ciindi ca kupayigwa kwa Stefano, akabona alimwi akakkomanisya eco cakacitwa. Bapayi bakabikka zyakuzwala zyabo aamaulu a Saulo, kusinizya kutalikila kwa kupenzegwa kwa chalichi. Nkabela, batobeli ba Jesu bakasalangana kumazisi apusanapusana, pele bakazumanana kucita buumboni bwa Jesu Kristo nekuba kuti bakali kupenzegwa alimwi kabasalangana mucisi coonse.

Ciindi eco, Saulo—ujanwa aajina lyakwe lya Baroma kuti Paulo—wakaba abono lya Jesu Kristo ciindi ncaakali munzila kuyotola mukombe wakumupa buyo nguzu zyakupenzya Bakristu alimwi akubamba aabo bakatabuka. Wabona kuwala kukulu alimwi wakapulika lijwi lyakuti, "Saulo, ncobeni wandipenzela?" Wakasandula kuti, "Ndiwe bani, Mwami?" Lijwi lyakasandula kuti, "Ndime Jesu, ooyu woupenzela. Njinjila mucisi, alimwi uyoozyibisigwa eco ncoyeelela kucita." Paulo wakaba cisi nkaambo ka kuwala, pele aabo bakali awo bakabona kuwala pele tabakapulika lijwi. Kumbele, Jesu wakabonekela Ananiya mubono, akamulailila kuti ayoyumane a Paulo alimwi akumupempe kuti abone kabili, nkaambo Paulo wakasalulwa kuyovangazya makani mabotu kuli Banyika.

Ananiya wakayumane a Paulo, wakamupempela kuti ameso akwe abwelele alimwi azuzigwe a Muuya Uusalala, alimwi wakamupandulwida mulumbe wa Jesu Kristo. Paulo wakalya alimwi wakabuyiselwa nguzu kumane kutali kulya mazuba atatu. Kumane wakatalika kucita buumboni kuti Jesu ngocobeni Mwami alimwi Kristo.

****BANYIKA BAPOKERA LUFUTUKO ALIMWI A MUUYA UUSALALA****

Petro wakapaanga mu Judea alimwi a Samaria, mwe wakapokera mubono wakumulanga kuti **Leza** wakatambula alimwi Banyika. Wakazuminwa kuti ayootumigwa kuli Korneliyo, muntu wamunyika, ooyo, aamuntu oonse wamuŋanda wakwe, bakapokezya Jesu Kristo alimwi a Muuya Uusalala aabukamboni bwa kwaamba mumilaka.

Kumane, Jakobo wakapayiwa, alimwi Petro wakabikkwa mucisamu. Pele mungelo wakamukusya Petro mucisamu mu nzila yakuzabya nkaambo ka mapempe aakuzumanana aabaumini akali kucitika butala boonse.

Kumbele ku ciindi eci, Paulo wakapokera kuyitwa kwakwe kwa mpostolo alimwi wakatumigwa a Barnaba. Kwakali myaka iili kkumi itatu kuzwa ciindi mpostolo Paulo ncaakasangana a Mwami, ciindi Muuya Uusalala ncaakamupa mulimo ooyu. Paulo wakatalika mulimo wakwe wa buminisyi kupitila mukusimika mabandla, kubakomesya, alimwi akubika batumikili. Wakayenda mu Turkey alimwi a Greece, akapaanga ivangeli, akapolesya balwazi, alimwi akabuzya mazimu.

Kumbele, Paulo wakabambwa alimwi wakatolwa ku Roma, mwe wakapegwa mulawo wakucita buumboni kujatikizya Jesu kuli mwami. Nekuba kuti wakabambwa, wakapokera mulawo wakugara muŋanda buyo. Ciindi eci wakazumanana kupaanga ivangeli kumyaka iili ibili kusikila ncaakapayiwa kupitila mukuduligwa mutwe. Pele Petro wakabikkila maano kupaanga ivangeli kuli baJuda, Paulo wakalailila milimo yakhe kuli Banyika (Bagalatiya 2:8).

MILIMO YA BAPOSTOLO 12 BA JESU KRISTO ALIMWI NZILA NZIBAKAFWA

Bapostolo ba Jesu Kristo bakayenda kumaziba apusanapusana aanyika kuhanjika mafundisiro Akwe alimwi akucita buumboni kuti Ngokweeli Mwami alimwi Kristo alimwi Mupulusi wanyika.

1. **Petro** wakafunzya mu Ponto, Galatia, Bitiniya, Kapadokia alimwi a Asia. Kutalikila wakabikkila maano kuli baJuda pele kumbele wakatolwa ku Roma, mwe wakapayigwa kupitila mukupayigwa a musalaba aatwelelo.
2. **Filipo** wakayenda ku Frigia mu Asia, mwe wakakonzya kusandula bantu banji. Wakafika alimwi ku Africa Mumana alimwi a Asia Mutono, mwe wakasandula mukazhi wa mulamusi wa Baroma. Nkaambo kaceci, Filipo wakabambwa alimwi wakapayiwa munzila iitondezya kulya.
3. **Mateyo**, ooyu uujanwa alimwi kuti Levi, wakapaanga mu Etiopia, Persia alimwi a Partia. Zyakafwa kwakwe tazizibiki; bamo bamba kuti wakabayiwa aacipanga mu Etiopia, pele bamwi bamba kuti takapayiwa eyo.
4. **Bartolomeyo**, uujanwa kuti Nataniyeli, wakavangazya mu India, Armenia, Etiopia alimwi a Mesopotamia. Nzila yaakafwa taizibiki, pele bamwi bamba kuti wakaduligwa mutwe, alimwi bamwi bamba kuti wakaswiigwa mubili usili mubuumi.
5. **Jakobo Mutono**, mwana wa Alifayo (kutali kusanganiswa a Jakobo Mukulu, wakatungamika chalichi mu Jerusalemu), ulaswaanizigwa kuti wakapayiwa, pele zyintu zijatikizya mayendo akwe tazilembwa mbuli mbobweelela.
6. **Simoni Musununu**, wakapaanga mu Ezipita, Africa Mumana alimwi a Persia, mwe wakazikafwa.
7. **Matia**, ooyo wakatola busena bwa Yudasi, talambwi kapati, pele ulaswaanizigwa kuti wakafunzya mu Kapadokia, musena wa Kaspiya, Kaisarea alimwi a Etiopia. Wakapozegwa a mulilo kusikila kufwa, mbuli Andrea.
8. **Yoane**, uuzibwika nkaambo ka kuswena kwakwe kuli Jesu, wakagomezya mu Efeso alimwi wakafunzya eyo kusikila kufwa kwakwe. Ngumwe mpostolo uusyomezya kuti wakafwa kufwa kwa mwabuntu. Yoane wakatungamika chalichi mu Efeso alimwi wakasunga Mariya anyina a Jesu kusikila ncaakafwa. Wakabikkwa mucisamu ku Patmosi ciindi ca kupenzegwa, mwe wakalemba Bbooku ya Kusimika. Kuli mizeezo yakuti wakabikkwa mumafuta aakubilila mu Roma pele wakazwa aatali kukalazigwa. Kumane wakabwelera ku Efeso, mwe wakalemba Evangeli lya Yoane kumane wafwa.
9. **Jakobo Mukulu**, uuzibwika alimwi kuti ngwamunyina Yoane, wakaba mpostolo wakutalikila kupayiwa, mbuli mbo kwalembwa mu Bbooku ya Milimo. Wakayenda ku Spain alimwi ulaswaanizigwa kuti wakazikwa eyo.
10. **Yuda**: Ooyu wakali munyina wa mubili wa Jesu Kristo, alimwi mbuti ya mateende ilamba kuti wakali kufwanana a Jesu Kristo mumubonelo wa mubili. Yuda wakapaanga mu Judea, Samaria, Idumea, Syria, Mesopotamia alimwi a Libya. Wakaya alimwi ku Beirut alimwi a Edessa. Wakapayiwa ku Beirut a cipondo, alimwi mubili wakwe wakatolwa kuzwa ku Beirut kutolwa ku Roma mwe wakazikwa.
11. **Andrea**, munyina wa Petro, wakapaanga mu Skitiya, Greece alimwi a Asia. Wakazikafwa kupitila mukupayigwa a musalaba wa cikozyanyo ca X ku Patras, Greece.
12. **Toma**, wakayenda kapati, kusikila ku India, mwe wanyanyidwe kapati mbuli mpostolo wakaleta ivangeli kulimwe nyika. Wakapayiwa nkaambo ka zyakali kuyumika.

Kumane bapostolo boonse bapayiwa, Bakristu bakasangana akupenzegwa alimwi kazinji bakali kupayigwa aabaJuda alimwi aabalamusi ba Baroma. Bakali kupozegwa aamulilo naakaba kupayigwa aamusalaaba aatwelelo ciindi eci, alimwi kumane kwaamba ciindi cakuzyiba nyika mbuli ciindi cisyali buzu (dark ages), cakali kumala makumi aali 1,500 aa myaka, alimwi tuyoozipandulula ansi.

Bapostolo aba bakasimika mabandla alimwi bakacita zimyezo kumumasena oonse mwe bakayenda.

MILIMO YA KUBWELEZYA: Jesu Kristo wakasiya chalichi cakwe mucisi icili kubelesya aanguzu alimwi aabulemu bwakwe, pele kumane ciindi cakwe kucila, chalichi cakapenzegwa. Kumane kakuli kupenzegwa uku, lyaambo limwi mulamusi wa Baroma ncaakaya kulwa, mwe wakabona mubono wa musalaba alimwi wakapulika lijwi lyakusyomezya kukunda naa wakazumina muliwo. Wakasalula kuzumina, alimwi wakakunda cakweelela. Nkaambo kaceci, wakatambula Bukristu mubwami bwakwe, mbubwakali kucita mulimo wakupenzya Bakristu aabaJuda. Chalichi alimwi a Bwami bwa Baroma bakaba cintu cimwi alimwi bakasimika Chalichi ca Katolika ca Baroma.Chakaba busololi bwakutonga mu Roma alimwi chakajata Bbaibbili kuli bantu basyali bamwi nkaambo bakali kuyoba kuti inga yagasindululwa bubi. Pele bakasandulula Bbaibbili bubi alimwi bakafunzya lufutuko kupitila mumilimo alimwi amimwi mafundisiro atali ciputulwa ca Vangeli yamasimpe. Bakasanganisya masyomino a Baroma aamasimpe amwi a Bukristu alimwi bakasimika mafundisiro atali mu Bbaibbili. Aya akazibwika kuti ciindi cakuzyiba nyika mbuli ciindi cisyali buzu (Dark Ages).Bwami bwa Baroma alimwi a chalichi cakwe cakalamula munzila eeyi kumyaka iili 1,500. Pele ciindi eci, kwakali bantu bamwi bakazumanana kuyanda kuba aabumi bwa mulumbe wa Bbaibbili mbuli mbo bakali kuuziba. Jesu Kristo wakabwelezya chalichi cakwe kusikila kuli busena mbwakali mu Bbooku ya Milimo kupitila mumilimo iyi yakubwelezya:

***Mu 1500 milimo wa Bupurotesitanti* wakaboneka**; mwe mafundisiro a lufutuko kupitila mulusyomo akabwelezegwa mucalichi.
***Mu 1600 milimo wa Vangeli* wakaboneka;** mwe kubapatizyigwa a mensi kwakabwelezegwa mucalichi.
***Mu 1700 milimo wa Busalala* wakaboneka;** mwe mafundisiro a busalala akabwelezegwa mucalichi.
***Mu 1800 milimo wa Kupolesya* wakatalikwa;** mwe kupolesya kupitila mulusyomo kwakabwelezegwa mucalichi. ***Mu 1900 milimo wa Pentekoste* wakabwelera;** mwe kubapatizyigwa a Muuya Uusalala alimwi akupempa mumilaka kwakabwelezegwa mucalichi.
***Mu 1950 milimo wa Buzuba Bwakumanina (Latter Rain)* wakaboneka;** mwe businsimi alimwi akuyimba kulumba alimwi akulyaabusena bwa businsimi akabwelezegwa mucalichi.
Mu mwaka ooyo omwe, *milimo wa Vangeli* wakabwelera alimwi; mwe mulimo wa muvangelisi wakabwelezegwa kubusena bwawo mucalichi.
***Mu 1960 milimo wa Bukarisimatik* wakabuyisigwa**. Aawa ngaciindi mwe mulimo wa mukulindi wakabwelezegwa mucalichi.
***Mu 1970 milimo wa Lusyomo* wakabuyisigwa**; mwe mulimo wa mufunzi wakabwelezegwa mucalichi.
***Mu 1980 milimo wa Businsimi* wakabwelezegwa.** Aawa ngaciindi mwe mulimo wa musinsimi wakabuyisigwa mucalichi. ***Mu 1990 milimo wa Bapostolo* wakabwelera alimwi.** Aawa ngaciindi mwe mulimo wa mpostolo wakabwelezegwa kubusena bwawo bwakutalikila mucalichi.
Lino tuli mumilimo wa Bapostolo alimwi a Basinsimi, lijina eeli talitondezya buyo myalo ya mpostolo alimwi amusinsimi, pele lijina eeli lilatondezya milimo ya Jesu Kristo mu maevangeli alimwi a Bbooku ya Milimo. Lijina eeli libikkilizya milimo yakale alimwi aazipego zya Muuya Uusalala alimwi aamilimo Yakwe. Jesu Kristo wakalijana mulimo wakwe kweelana amyalo Yakwe yakusimika (Baefeso 2:19). Uyu ngumilimo uuleeta kubonakalisa bana ba Leza. Milimo ya Bapostolo alimwi a Basinsimi nguwo milimo wa kubonakalisa bana ba Leza.

MYALO IMWI YAYANDIKA MUBWAMI BWA LEZA

Leza uyita bantu kumilimo iipusanapusanina kucitila kuti ivangeli ipanduke cakuyandika. Kuti mulimo ooyu ucitwe cakuyandika, abo bapaanga, abo bapempa, abo bapeela alimwi abo bapaila kulumba alimwi kusyoma beelela kubaawo. Aya nngayitwa iiyandika kapati mukupandula ivangeli. Nekuba kuti boonse bayitidwe kupaanga, kupempa alimwi kupa kucitila kuti ivangeli ikulile; pele aabo bapegwa mayitwa aali aakuyandika baya kubikkila maano kapati kucita myalo iyo alimwi akuyicita munzila iiyandikana. Eci ncocini kujatikizya mayitwa oonse a Leza.

BAPEMPEDZI BAKUPAKATANA

Kumbele twakapandulula kujatikizya aabo bali mumyalo itanu ya Mwami Jesu Kristo, aabo bali kumbele mukupandula alimwi akufunzya ivangeli. Pele lino tuyooona aabo bapempa kucitila ivangeli.Mucikozyanyo ca mu Bbaibbili ngu Ana, wakali mu tempulo butala alimwi busiku, kupempa alimwi akuzumanana kuzyima kucitila kuti Jesu Kristo abwe (Luka 2:36-37). Uyu ngowakali mulimo alimwi akuyitwa kwakwe. Kumane Jesu wabalwa, Ana wakabona kuti mulimo wakwe wazuzikizigwa alimwi wakajana kutalala, alimwi wakali kukonzeka kufwa.Cimwi cikozyanyo ngu Simiyoni, wakali kupempa kucitila kuti Mwami Jesu Kristo abwe. Mu Bupangano Bwakale boonse, tulabona kuti Leza wakabelesya alimwi bapempedzi bakupakatana. Musa wakazumanana kupempelela

ba Israyeli ciindi mbobakatoboka, alimwi nkaambo ka mapempe akwe, bakapokera luse kuzwa kuli **Leza**. Muli Ezekieli 22:30, Leza wakayanda muntu wakali kuyuma mumubanza kuti ayime mucakasi kucitila kuti bububi butakwe kugwera bantu, pele takajana namwe.

Jesu Kristo uzumanana kutupakatanina, mbuli mbo cakaambwa mu Bahebrayo 7:25. Paulo kazinji wakakomezya mapempe aakupakatana kucitila chalichi, aabo bali mubulamulami, alimwi aabantu boonse. Wakali alimwi kazinji kuyanda kuti baalaani bamupempelele kuzumanana.

Lino, atubone zintu ziyandika kujatikizya mapempe aakupakatana:

1. Mupempedzi wakupakatana weelela kusungika Ijwi lya Leza alimwi akulangililwa a Muuya Uusalala kuti akonzye kusandulula alimwi akupempa mulawu uuzuzikide wa Leza.
2. Mupempedzi wakupakatana weelela kupempa aakuzumanana alimwi akukakatila kusikila azwa aamutende alimwi akubona kusununguka mumuuya wakwe. Naa takuboni mutende ooyu, weelela kuzumanana kupempa alimwi akulumba, alimwi ulakonzya kupempa mumilaka alimwi akusinsima (bona mafundisiro a Bumi bwa Kulumbila kujatikizya milaka alimwi abusinsimi).
3. Mwezo ooyu wa mapempe kazinji ulakonkwa akuzyiima, inga kuzwa kucakulya naakaba inzila zimwi.
4. Ciindi cimwi mapempe eelela kukonkwa aamicito ya lusyomo alimwi amicito ya businsimi. Micito ya lusyomo ilabikkilizya kutola matambo muciindi cakuyembekezya masanduko aatuyanda kupitila mumapempe. Mucikozyanyo, ciindi Eliya ncaakapempa mvula, wakalanga lusyomo lwakwe kupitila mukutuma musikilizyi wakwe kuti ayende kuyobona musinya. Micito ya businsimi inga ibikkilizya zitendo mbuli kukweza maboko alimwi akubasika ansi kulangilila kusolola cintu cinyanya kuzwa kumuuya kuya kumubili eco weembela kuzwa kumuuya. Kuyina mukondweyo kulakonzya alimwi kulanga kusyoma kuti wapokera eco ncaakapempela. Munzila iitali, cintu cense cooyocita ciindi ca kupempa inga cakali kubonakalisa lusyomo lwako.

Bubotu bwa mapempe aakupakatana mbobuli bunji, atubone bamwi ansi:

1. **Alakonzya kuti mulawu wa** Leza **ucitwe mucisi mbuli mbocili mwiulu.**
2. Alakonzya kukatazya malailo a Saatani alimwi akubikkila kunkondo kuti atazuzikizigwi.
3. Alapeela Leza alimwi aangelo Akwe nzila yakubelesya cakuyandika kapati. Cikozyanyo ciyandika cilijanwa mu Milimo 12, mwe Petro wakakusigwa mucisamu munzila yakuzabya kupitila munguzu zya mapempe aakupakatana.
4. Alabusya mapaililo alimwi abukkomo bwa **Leza** kucitila kubuumi bwesu.
5. Kweelana a Jakobo 5, mapempe aakupakatana alapeleka nguzu zikulu kucitila bubotu bwesu, alimwi ciindi tubelesya lusyomo, tulakonzya kusunungula nguzu ezi kupitila mumapempe.
6. Mapempe alakwasha kufwa kwa kuyanda kwesu, bukulu alimwi aamikhalidwe mibi. Ciindi tubikkila maano kuli **Leza** mumapempe, tulasandululwa kuba mbuli Yena, inga twaziba kapati ciindi eco naakaba ayi. Kumane kuciinda, kusandululwa uku kulabonwa mubuuumi bwesu.

Tulangizya kusanduka muli twe ciindi cizuluke, kapati kujatikizya mizeezo imwi. Kusandululwa uku kungacitika kutaali kuti twapempela kapati kujatikizya mizeezo eeyi, nkaambo kugara buyo mububе bwa Leza kuli nguzu zikulu alimwi kulatusandulwida kuba mbuli Kristo.

BAMWAMI BA BWAMI BWA LEZA **/ BAPEELI (Baloma 12:8) (kazinji bazibwika kuti basunguli ba bupfumi bwa bwami)**

Basunguli ba bupfumi bwa bwami mbabantu basangana a bwami bwa Leza **kupitila mumali abo alimwi amapeelo abo alimwi azintu zyabo.** Eeyi nciyitwa, mbuli buyo amayitwa amwi oonse. Aabo batambula mulimo ooyu beelela kuzibikka alimwi akuziba kuti **Leza** ubapa nguzu zyakupanga bupfumi kuti busunge bwami Bwakwe alimwi amilawu Yakwe mucisi. Beelela kukunda kuyanda mali alimwi akugomezya, mbuli mbo cakaambwa mu Deuteronomio 8:18.

Zintu Ziyandika mu Mulimo wa Bwami:

1. Bamwami beelela kufwa kuli boomwe alimwi akulekela kubelesya nguzu zyabo zyamubili zya mali alimwi azintu zyabo kukanganyisa basikandanda alimwi aabamwi.
2. Tabeelela kuba aakuyanda kapati mali; pele beelela kumvwa kuti mbasumpukidwe a Leza nkaambo kabapegwa mulimo wa kucitila kucwa kusunga mulimo wa Leza aabupfumi bwabo.

3. Beelela kuziba kuti mulimo wabo ngwakusunga mubono uupedwe kumusololi wa chalichi ooyo mbobatumikila ansi, alimwi bakonzye kucita mulimo ooyu cakupambana.
4. Beelela kutambula bujibikizyo boonse bwa mulimo wabo kutaali kulinganizya bomwe aabamwi bali aamilimo.
5. Beelela kubelesya bukkomi aakusyoma kuti Leza uyoozipa zyeenzya. Makatazya ayoozwida mumulimo wabo, pele kupitila mulusyomo bayoozunda.

MULIMO WA KULUMBA ALIMWI KUSYOMA

Leza uyita bantu bamwi mumulimo wa kulumba alimwi akusyoma. Bayakwasha kutungamika bamwi mukulumba alimwi akusyoma kuli Leza.

Zintu Ziyandika Kujatikizya Eeyi Yitwa:

1. Nkaambo ka kusandulula alimwi aanguzu umulimo ooyu uukonzya kubaazo kuli bamwi, batungamiki ba kulumba beelela kuzumanana kuswiilila alimwi akuba basamala kuti batagwi mucibi cimo cimwi ca Saatani ca bukulu, nkaambo mulimo ooyu uyandika kapati kuli Leza.
2. Batungamiki ba kulumba beelela kuba akukwabilana kuswena a Leza, nkaambo mulimo wabo ngwakutungamika bantu mubuponi bwa Leza obuboneka.
3. Beelela alimwi kusamala kuciyanza ca mali, bucindikwa alimwi amukumo.
4. Beelela kuba abumi bwakusisika bwa kulumbila, nkaambo mulimo wabo ngwakutungamika bamwi mubupo bwa Leza obuboneka.

Bantu bamwi bayitidwe kusunga bafwama, kukwasha basikuyanda, kusungwa alimwi akukomezya bamwi, kutungamika bamwi mukulumba, kukwasha basololi ba chalichi mumilimo yakubunga alimwi amilimo imwi. Milimo yoonse eeyi ilakonzya kukula bwami bwa Leza**. Amayitwa oonse aya, nekuba kuti apusanapusana alimwi aakupambana, oonse alayandika kul** Leza **alimwi oonse ayandika mubwami Bwakwe.**

Cakacitikila kuti Leza **wakazuminya buntu mbuli Musa, Abrahamu, Esteri, Daniele, Josefa alimwi a Eliya, boonse aamilimo yabo iipusanapusana mu Bbaibbili kuti balembwe, ngwakulanga kuti kuyitwa koonse alimwi amulimo woonse uyandika. Zibikeni kuti mujane kuyitwa kwanu alimwi akukuzuzikizya.**

MAKWELO A BWAMI

Makwelelo a bwami bwa Leza alembela milawu ya kubelesya ya bwami bwa Leza. Ayitwa makwelelo nkaambo ciindi abelesegwa cakuyandika, azula minango mubuumi bwesu. Kutalikila akali kufisigwa, makwelelo aya akabikkwa wazi kupitila muli Muuya Uusalala alimwi aabatumikili ba Leza basungidwe. Kutali mbuli zipego zipegwa bantu bamwi basalwa, makwelelo aya alajanwa kuli muntu uuli woonse uusyiziba alimwi akubelesya kuti amugwasye.

INGA WABONA BUZI MAKWELO AYA?

1. **Buziba:** Ziba zye Ijwi lya **Leza** lyaamba kujatikizya zyeeyandika kapati kuli zintu zyako naakuba mumasena aakuyanda.
2. **Kusyisya:** Buziba obu tabufwaninwi kuzumanana kumwanya buyo; ufuninwe kusyisya kapati kuli bwene kuti bube ciputulwa cako mumuuya kupitila mukubelenga kazinji, kubuziba alimwi akubwambulula aakanwa kako.
3. **Bambulula Masimpe:** Ambila masimpe aya mubuuya bwako alimwi kazinji ambila kuti uli mubuumi bwamasimpe aya.
4. **Micito ya Lusyomo:** Cita kuli masimpe aya aamulusyomo, yembekezya kubonakala kwakwe mubuumi bwako alimwi ulumba **Leza** nkaambo ka Masimpe aIjwi Lyakwe mubuumi bwako.
5. **Zuzikizya Ciputulwa Cako:** Cita micito ya lusyomo iifunwa kumbali yako, alimwi uzuzikizye milawu ya mu Mangwalo kuti ubone masimpe aya acitika mubuumi bwako.

MAKWELO APUSANAPUSANA MUBWAMI BWA LEZA

Iizyi kuti ciputulwa cesu mukuyenda mubuumi bwamasimpe bwa makwelelo aya cili aakumuuya alimwi aakumubili, oonse ayo tufuninwe kuzuzikizya.
Awa amwi aamakwelelo a bwami bwa Leza.

1. **Kwelelo lya Kuziba Leza Kusedwe:** Cheda Leza aaciyanza cakwe coonse kupitila mukubikka ciindi cakupempa alimwi akubelenga Bbaibbili alimwi amabbuku amwi aakuyandika. Langa alimwi aapulike bantu bayenda aakusedwa a Leza. Komena kuceda Leza aaciyanza cako coonse. Eeyi yiyo nzila yeka yakuziba Leza. Mangwalo alaamba kujatikizya kuceda Leza: **Mateyo 6:33, Bahebrayo 11:6, Jeremiya 29:11-13, Isaya 55:6-7, Mateyo 7:79, 2 Bakorinte 7:14, Jakobo 4:8, 2 Makani 15:10-15, 26:5**.

2. **Kwelelo lya Mubuumi Burefu Panyika:**

a) Swaya alimwi ujane Mangwalo aamba kujatikizya mubuumi burefu, mbuli Kulonga 20:12, Lusyomo 91:16, Tusimpi 3:1-2, Tusimpi 10:27, alimwi a Isaya 65:20 alimwi amwi.
b) Syesya Mangwalo aya kusikila abamba kuba ciputulwa cako mumuuya.
c) Ambila kazinji kuti uyoozumanana kuba a mubuumi burefu panyika kuzuzikizya milawu ya **Leza**. Ambila kuti toofwi citali ciindi cako alimwi uyoozuzikizya mazuba ako oonse.
d) Bula aakuyoba kufwa. Yembekezya kuba a mubuumi burefu alimwi abumi bubotu, alimwi ulombe **Leza** alimwi akumuyanza kazinji nkaambo ka mubuumi bwako.
e) Tumbika bazyali bakako nkaambo eci ndicho citongwe cikalisi citongwe aakusyomezya mubuumi burefu (Baefeso 6:2).
f) Ziba nzila yakulwa alimwi akukatazya muya wakufwa kupitila mukulwa kwamuuya. Kazinji ciindi muya wakufwa uyanda kukoma mubuumi bwako naakuba bwa baŋanda yako, **Leza** uyoolanga munzila imwi naakuba imwi, inga kupitila mububoni, muloto naakuba mubono. Canguzu, yamba mapempe aakupakatana, kapati kupitila mumilaka alimwi abusinsimi alimwi amabulangililo aakupikizya muya wakufwa. Ambila kuti uyoozumanana kuba a mubuumi alimwi toofwi, alimwi kuti muya wakufwa taukwanisi kubaanguzu mubuumi bwako. Pempa kusikila wamvwa kusununguka alimwi amutende mumuuya wako, kuli mbuli ciindi cingaba citali. g) Lya **Chakulyo ca Mwami** kazinji aakuziba alimwi akulumba.
h) Zuzikizya ciputulwa cako mucisi cino kupitila mukuswaya Mangwalo aasyomezya mubuumi burefu, kwaamba alimwi akubambulula, alimwi akulumba **Leza** nkaambo ka mubuumi burefu. Alimwi lya cakudya cabotu, zumanana kusenda mensi abusena alimwi aakubelesya mensi asalala alimwi abumi kazinji, cita mwezo, pembe, leka kusungikana, alimwi leka mibuya mibi, nkaambo cibi cilakonzya alimwi kukatya mubuumi.

3. **Kwelelo lya Kwendelana Munguzu za Leza:**

a) Ziba alimwi uzumine Mangwalo aamba kujatikizya nguzu alimwi abusololi bwa **Leza** obwapegwa kuli swe muli Kristo.
b) Pempa alimwi uzyiime kazinji. Ezi nngamakwelelo aakuyenda munguzu za **Leza** zili muli swe. Kuba aabuziba alimwi akuba aumoyo wakupempa alimwi akuzyima, kapati kupempa mumilaka alimwi abusinsimi alimwi akucita micito ya lusyomo. Mangwalo ayandika abikkilizya Luka 10:19, Mateyo 28:18-19, Milimo 1:8, alimwi a Marko 6:7.

4. **Kwelelo lya Kuba a Bumi Bwa Leza:**

a) Belenga alimwi uswaye Mangwalo aamba kujatikizya bumi bwa Leza alimwi abumi bunji alimwi abwiza mbotuli nabo muli Kristo. Zuminina alimwi ambila masimpe aya aamu Mangwalo kazinji.
b) Lombi **Leza** nkaambo ka mubuumi butali aamulwazi alimwi abulwazi alimwi akufwa mumizila yoonse. Ambila kuti mubili wako ulabumi alimwi ngwanguzu. Naa wamvwa zilangililo zibi, zipikizye alimwi ulombe **Leza** nkaambo ka bumi bwako. Yiya kuswaya kwaamba a mubili wako alimwi ambila kuti waba kabotu alimwi ulabumi alimwi ubelesya kweelana aIjwi lya **Leza**. Izi kuti mbuli muntu wamuuya, ula busololi a mubili wako alimwi ulakonzya kusununguula bumi bwa **Zoe** bwa **Leza** buli mumuuya wako kuya mumubili wako kupitila mumazwi alimwi amicito ya lusyomo.
c) Mumubili: lya cakudya cabotu, nwa mensi manji asalala, cita mwezo kazinji alimwi leka kusungikana, mizeezo itali yabotu alimwi amibuya mibi. Cheda basilisi ba mubili ciindi ciyandika alimwi usununguke kubelesya mishonga naakuba zintu zyakugwasya mubili ciindi ciyandika. Awa amwi aamangwalo aamba kujatikizya bumi bwa Leza (obuli bumi kupitila mubulwazi): Kulonga 15:26, Isaya 53:5, Tusimpi 17:22, Kulonga 23:24, alimwi a 3 Yoane 1:2, Marko 16:15-17. d) Lya **Chakulyo ca Mwami** kazinji aakuziba alimwi akulumba.

5. **Makwelelo a Bukata Bwa Mali alimwi a Kula Kwe Bupfumi:**

a) Jaña Mangwalo aamba kujatikizya kukula kwako mumali, mapaililo alimwi akukula kwa milimo ya maboko ako. b) Syesya masimpe aya aamu Mangwalo alimwi ambila kazinji.
c) Peela makumi kumi alimwi a mapeelo atumbika **Leza**, alimwi ubikkile maano kapati kukukula alimwi akupanduka kwa bwami bwa **Leza** mubuumi bwako. Peela basikuyanda alimwi abasikuyandika kazinji.
d) Bamba cakuyuma alimwi aakugwasyigwa, kutaali bubetete. Kulisya buziba alimwi bulemu bwako mumulimo wako alimwi ulwane kuti upambane muciintu coonse coocita. Lekela kucita milimo iitali buyo yakupona alimwi uyande kupambuka. Ube aakukakatila alimwi akuba akushinga, kutali kuyoba kukundikana. Sunga cakuyandika bulale bwabantu abakwaneeka, nkaambo

njiimwi nzila **Leza** yaabikila kucitila kuti upambane mumali. Lombi **Leza** nkaambo ka maano amali alimwi aakubona luse mumali, alimwi yembekezya kubona kukula kwamali mubuumi bwako. Yiya kuswaya zyakubika mali, kusunga mali alimwi amilawu yakupona aamali.
Mavesi aayandika kujatikizya kukula kwamali abikkilizya Tusimpi 13:22, Tusimpi 21:20, Luka 6:38, Tusimpi 3:9-10, Malaki 3:10-14, Bafilipi 4:19, Tusimpi 10:22, 2 Bakorinte 9:8, Jeremiya 17:7-8, alimwi amwi.

6. Makwelelo a Kwendelana mu Luse lwa Leza:

Luse lwa Leza ncimwi cintu ca Leza cipegwa muntu cimucitila kuti Leza alimwi a bantu balange luse kuli muntu uyo. Bantu bayoozunda kuyanda kumucitila bwiya, kumugwasya alimwi akumukwasha. Luse ulu luyoozula minango yamunji munzila yakuzabya kuli muntu uyo alimwi akuleeta kusumpulwa munzila yakuzabya.Luyooleta alimwi bupulumukidwe bubotu alimwi akucitila kuti zintu zibotu ziboneke cakuswempuka kuli muntu uuli a luse. Luyooleta zyintu zinji zibotu kuli muntu uyo. Tulabona luse ulu mu Bbaibbili lyoonse kuzwa mu Kutandikwa kusikila mu Kusimika.

Kuti uyende mu luse lwa Leza, cita zintu ezi:

a) Jana mavesi aamu Bbaibbili aamba kujatikizya luse. Syesya mavesi aya alimwi ambila kazinji, alimwi ulombe **Leza** nkaambo ka luse Lwakwe.
b) Yenda aakuswena a **Leza** alimwi umuswiilile. Kuli luse ulubwera nkaambo kakuyenda aakuswena a **Leza** alimwi akuswiilila milawo Yakwe.
c) Kupempa alimwi a Lusyomo: Kuli luse ulusunungulwa kupitila mumapempe, micito ya lusyomo alimwi a mabulangililo.
d) Peela cakujolola alimwi ciindi cimwi cakwelezya. Kuli luse ulusunungulwa kupitila mapeelo aakujolola alimwi amapeelo aakwelezya.
e) Yanda kupambuka. Tusimpi 22:29 ilalanga kuti kupambuka mubuziba bwako inga kwaleta luse. Kuli luse ulusunungulwa kupitila mukupambuka mumulimo wako alimwi akupambuka mucipego cako.
f) Sika bukamu bwabantu bayandika. Kusangana aabantu bayandika inga kwaleta luse. Mulimo wako ngwakusunga bukamu obu kupitila mukucita ciputulwa cako, nkaambo bukamu boonse busungwa muntu oonse naa muntu oonse ucita ciputulwa cakwe.
g) Sangana aabatumikili ba **Leza** basungidwe kupitila mukubagwasya alimwi akugwasya milimo yabo, kwaamba zyintu zibotu kujatikizya mbabo alimwi akubapempelela. Kusangana uku kuleeta luse lunji alimwi a grace mubuumi bwesu, nkaambo **Leza** utambula mapeelo aya mbuli kuti twamucitila Yena (Mateyo 10:40-42).
h) Kutumbika: Bumi bwakutumbika aabo bafuninwe kutumbikwa alimwi akulanga wazi kubundulula milimo yabo. Kuli luse ululeetwa kupitila mukutumbika.
i) Kutambula: Kuba aakutambulisisya alimwi akulumba aabo bakagwasya kuti ube aabumi bubotu. Eci cilaleeta alimwi akusungisisa luse mubuumi bwako. Leka mizeezo yakuti ulaindila zintu. Langa kutambula kwako aaciyanza alimwi otazyibiki kuti aabo bakugwasya baziba buyo cakweene kuti wabasyoma.

7. **Makwelelo a Kupokera Luse:**

a) Swaya mavesi aamu Bbaibbili aamba kujatikizya luse.
b) Zuminina muluse lwa **Leza** alimwi umulombe kazinji nkaambo kaluse Lwakwe.
c) Bwaika alimwi ube mukwiisya kumbele kwa **Leza**, alimwi upanduke ciindi ciyandika.
d) Langa luse kuli bamwi (Mateyo 5:7, Jakobo 2:13).

8. Naa uyanda kuyandwa, talika kulanga kuyanda kuli bamwi. Naa uyanda kusumpulwa a Leza munzila yakuzabya, talika kusumpula bamwi kutalikila. Iyi kuti ambila cilicoonse cooyanda kubona mubuumi bwako kupitila mulusyomo, alimwi ucita micito ya lusyomo alimwi ulombe Leza kumbele. Uyu mulawu wakusimpe wa bwami. Bbaibbili lilamako makwelelo manji. Jana mavesi aamba kujatikizya ecooyanda. Mucikozyanyo, naa ulasangana akubula naakuba uyanda bumi bubotu, swayilila online mavesi aamba kujatikizya bumoyo mboyanda. Ciindi wajana mavesi ayo, iyisye, syesya, yuminine alimwi ambila, alimwi uzuzikizye milawu iifunwa. Kusi kumane inga wababona azuzikizigwa mubuumi bwako.

BUPANGANO BWAKALAMBA ALIMWI BUPANGANO BWAKUSINTHA (Mulawu alimwi a Luse) (Yoane 1:17)

Bbaibbili lilatweba kuti tulabumi ansi a Bupangano Buswa bwakacitwa pakacilila **Leza** alimwi a Jesu Kristo (Luka 22:17-21). Tuba ciputulwa ca bupangano obu kupitila mukutambula Jesu mubuumi bwesu, alimwi tulapokera zyoonse zili mubupangano obu mbuli buswa bwesu. Eeci ndico ciyitwa kuti **Lungano lwa Bupangano (Testament)**
Bupangano bwa Misaana Kuzwa mu Mizeezo ya Bbaibbili: Bupangano bwa misaana mbwiilwano bucitwa pakacilila bantu babili naakuba banji, naakuba pakati ka migwasyano ibili naakuba minji, abusikwa kupitila mumisaana. Misaana ibelesegwa nkaambo

ilanga bumi. Mu maambo amwi, muntu umwe ulapa abumi bwe nkaambo kakubotelwa kwa muntu umwi.Ciindi bupangano bwacitwa kupitila mumisaana, tabukonzyi kuputulwa alimwi naakuba kumana. Ciindi cimwi, misaana yabantu babili yayalijana alimwi akusanganisigwa.

BUPANGANO BWAKALAMBA

1) Wakacitwa pakacilila Leza alimwi a Israyeli, Musa nguwe wakali mupakati (mediator), alimwi wakasimikigwa kupitila mumisaana yamubili (Bahebrayo 8:19-23).
2) Wakali kujatikizya kapati Israyeli wa mubili ciindi eeco, kutali zisi zimwi; mulangwe wa Leza wakali kuzwa kuzisa Mutukuli wanyika (Jesu Kristo) kuzwa mu zisi lya Israyeli.
3) Wakali kutongwa a Mulawo wa Leza wakapegwa kupitila muli Musa.
4) Mulawo ooyu wakalanga milawu ya Leza kuli Baisrayeli, nzila yakulumbila Leza, nzila yakuyanda kuyungana a bamwi alimwi ambondibantu bafuninwe kuba ngayo.
5) Luse lwa Leza lwakalangigwa munzila yotatambauki kapati mubupangano bwakalama.
6) Mapaalo alimwi azyakulayizya zya Leza zyakali kujatikizya kuzuzikizya Mulawo.
7) Bantu bakali kuba buyo batumwa mubupangano obu; bakali bali bana ba Leza mbuli mbotuli mubupangano obu buswa.
8) Tubi toonse tatalandilwi. Tubi takasweki mbuli kusukulwa, pele twali kufwumbwa buyo amisaana yamutwanga, alimwi twali kujatikizya tubi twakusala, kutali toonse, kweelana a bukali bwatubi.
9) Leza wakali kwikala akati kabantu, kutali mukati kabo; bakali kutabatizigwa a Muuya Uusalala, pele Muuya wakali kuba a baprofeti, basacerdoti alimwi a makami buyo.
10) Kucekula mubili (circumcision) kwakali citililo cino cakali kulanga bupangano obu. Muvwimbo wabasilume wakali kubuswa (kutali mbuli masikolo aakutalisya tubantu atwibona nsiku zino).
11) Leza wakasimika bupangano obu ciindi cipati citali cisamu kusikila Jesu akabwera panyika. Bupangano obu bwakali buyo cipalanye (shadow) ca Bupangano Buswa.

MULIMO WA MULAWO WA BUPANGANO BWAKALAMBA

1. Wakali wa kutungamika bantu kuti bazumine muli Jesu Kristo (Bagalatiya 3:23).
2. Wakali wa kulanga bantu kuti bali banyamasi alimwi balibelesya mizeezo yamunyamasi, alimwi kuti tabakonzya kuba balulami kuli Leza kupitila mukuzuzikizya Mulawo wa Musa. Pele mulangwe wa Mulawo Uusalala wa Leza wakali wakuti bantu bamvwisise kuti balamizeezo yamunyamasi ipikizya Leza, alimwi kuti Leza yeka ngukonzya kubatula (Baroma 3:1920).
3. Wakali wa kulanga bantu kuti cibi cili mukati kabo, alimwi kuti bayandika bupangano buswa kuzwa kuli Leza kuti babe abalulami akuba mukuyungana a Yena. Bumi buswa alimwi abuyiilwano buswa busangika kupitila mukuzumina muli Jesu Kristo yeka (Baroma 3:21-30).
4. Wakali wa kuleeta milawu kuli cisi ca Israyeli ciindi eeco, alimwi akubikkila wazi mbono, mizeezo alimwi akuyanda kwa Leza.

BUPANGANO BUSWA:

1. Busikwa pakacilila Leza Tata alimwi a Jesu (Luka 22:20).
2. Bupangano obu bulajanwa kuli muntu uuli woonse watambula Jesu mubuumi bwakwe, kutali kuzyiba busena naakuba lubo lwakuzwa. Leza kazinji wakali kuyanda kuyunganya bantu boonse kuli Yena, alimwi mubupangano obu buswa bantu boonse bayandwa kuli Yena naa bazumina muli Jesu Kristo (Yoane 17:20).
3. Buumwe bwa Leza Butatu mubupangano buswa: Bupangano buswa bwakacitwa pakacilila Leza Tata alimwi a Jesu Kristo. Tata wakapa Jesu Muuya Uusalala kumane Jesu wazuzikizya ciputulwa cakwe mubupangano. Nkaambo ka zyoonse Tata zyakapa Jesu, Jesu wakazipela kuli chalichi kupitila ku Muuya Uusalala (Milimo 2:32-34).
4. Israyeli wanyika weniweni mubupangano buswa ndiswe twebatambula Jesu. Tuli bantu ba Leza bachiine; Jesu ngu Mwami wa Bamwami, alimwi swe tuli bamwami bamwi naakuba bakalamba mu bwami.
5. Bupangano Buswa mbupangano bwa luse (Yoane 1:17). Zyoonse Leza azicitila swe, uzicitila kupitila muluse Lwakwe, alimwi tulapokera kupitila mulusyomo. Luse alimwi amilimo yalwo izosandululwa kumapeto aakacikamu ici.
6. Bupangano obu butongwa a mulawo wa kuyanda alimwi a Muuya Uusalala (Yoane 13:34-36).
7. Basikumina ba Bupangano Buswa bazuzikidwe, batungamikwa alimwi balumbila Leza kupitila mukutungamigwa kwa Muuya Uusalala (Yoane 4:24).
8. Tubi toonse tulakonzya kulandilwa mubupangano buswa. Tubi tatalifumbwi buyo amisaana, pele tusukulwa (tusulwa kapati) amisaana a Kristo.

9. Luse lwa Leza lulalangika alimwi lwapegwa kapati mubupangano buswa. Mapaalo alimwi azyakulayizya zya Leza zipegwa kuzuzikizya kupitila muluse Lwakwe kuli aabo batambula Jesu mubuumi bwabo (Baefeso 1:3, 2 Bakorinte 1:20). Mubupangano obu, Leza wakapa zyoonse zyakwe kubhula kubbweza kupitila muli Jesu Kristo; tufuninwe kupokera buyo kupitila mulusyomo. Kuba basika buswa ndico citupa cituwa mbuli basikumina. Eeci cikkilizya mapaalo aamuuya alimwi aamubili.
10. Tuli bana babasankwa alimwi babakazyana ba Leza mubupangano buswa (Bagalatiya 4:6-7). Tulabukwene bwa bana alimwi a buswa bulingene a Jesu mubwami bwa Leza. Tulapegwa alimwi Muuya Uusalala kuzuzikizya (Baroma 8:14). Muuya Uusalala uikala mukati kaswe mbuli bana ba Leza, alimwi ulaboneka kupitila muli swe (1 Bakorinte 6:19).
11. Tuli kupegwa mbono ya buumi iilingana a bwa Leza; nkaambo kaako tulakonzya kucita milimo Yakwe alimwi akumvwa Yena cakuswempuka nkaambo wakali mukati kaswe.
12. Bupangano Buswa bwakumamanza, alimwi bwaleeta kubapo, bumi, bukatazya alimwi bucindikwa bwa Leza kuzuzikizya kuli bana Bakwe (2 Bakorinte 3:7-12).
13. Leza wakazibikkila ciputulwa cakutugwasya kuti tumuswiilile alimwi akuzuzikizya kuyanda Kwakwe (Bafilipi 2:12-13, Yoane 10:28-31, Bahebrayo 8:10-13). Utupa makanze aakubelesya alimwi akuyanda mbuli Yena muciintu coonse. Makanze aya ayitwa kuti Luse. Kucekula kwa Bupangano Buswa nkwa mumuuya: kuli kusalisya mizeezo yamunyamasi mumuuya wesu, alimwi tulapegwa mbono buswa iilingana a ya Leza (Baroma 2:29, Bakolose 2:11-12).
14. Mubupangano buswa tuli bana ba Leza kupitila mukubadwa, pele tuli batumwa kupitila mukusala kwesu. Tuli batumikili ba Ijwi alimwi a Muuya Uusalala. Mu maambo amwi, tulatumikila a Ijwi lya Leza alimwi amabonakale alimwi a zipego zya Muuya Uusalala. Basikumina boonse balatumikila mubupangano buswa (Baefeso 4:11-13).

BUPANGANO BWA LUSE:

Mbuli mbondakaamba kuti Bupangano Buswa mbupangano bwa luse, nkaako ndilakonzya kusandulula cakusungisisa milimo ya luse alimwi ambondiyambile mizeezo yayo.

Luse ncinzi?Luse nciintu eco **Leza** acita naakuba kupela kuli swe cakuswepuka nkaambo kakuyanda Kwakwe kuli swe, alimwi swe tulapokera kupitila mulusyomo. Mu maambo mapati, luse luyelela kuyanda kwa **Leza** kuli kubelesegwa.

Luse ndwe mbondakali kusandulula, pele inga twalulangisisya mumaandaano akupambanapambana, nekuba kuti tulalanga cintu cimwi. Mucikozyanyo:

Luse ngwabupfumi boonse mbotwapokera kuzwa kuli **Leza** cakuswepuka nkaambo ka Jesu Kristo (**GRACE: God's Riches At Christ's Expense** — Bupfumi bwa **Leza** kupitila mumilimo ya Kristo).

Luse alimwi ngwamakando apegwa kuli mukumina kupitila muli Muuya Uusalala kuti akonzye kubelesya mbuli **Leza**. Mucikozyanyo, **Leza** talubi; nkaako luse lulatupa busololi kubusumpula cibi (Baroma 6:14).

Zipego zya Muuya Uusalala ziyitwa zipego zya luse nkaambo zipegwa cakuswepuka kupitila muluse lwa **Leza**, alimwi zitugwasya kubelesya nguzu alimwi akuboneka kwa **Leza** mubuumi bwesu.

Ncici cinoonse cisomo ncaakacita mu buumi bwesu?

1)Cisomo cakatuponya (Baefeso 2:8) **(2)** Cisomo cakatusandula kuba Bana ba Leza alimwi cakatuikka ku janza lyalulyo lya Leza Taata antoomwe a Kristo (Baefeso 2:6) **(3)** Cisomo citupegwa nguzu zyakukkala buumi bwa musyobo wa Leza, obo mbo buumi bwa kupona aa zibi, Sitani, bulwazi, lufu, buvwazi, inyika alimwi azintu zyoonse zyeza nkaambo kazibi. Mu majwi ambi, nguzu zya Muuya Uusalala mu buumi bwesu, nzyotutambula kwiinda mu lusyomo, nzyo zitupa nguzu zyakweenda mu kupona aa zyoonse ezi. Buumi bwa musyobo wa Leza bwalo bupa kuti tukkale mbuli Nguwe, alimwi kutambula mibeleko njayaakatambula Nguwe naa wakali kucita cintu. Cikozyanyo, Leza naayandaula, zintu zibaako; andiswe wo nkaambo ka cisomo mu buumi bwesu, tuyandaula alimwi zintu zicitika. **(4**) Leza wakatupelezya zyoonse nkaambo ka cisomo cakwe mu buumi bwesu. **(5)** Leza lyoonse ulatutambulizya aa maano aajulu alimwi ulatukomezya nkaambo ka cisomo cakwe mu buumi bwesu. **(6)** Leza ulatulengezya naa twamulubizya nkaambo ka cisomo cakwe mu buumi bwesu. Zyoonse nzyaakatucitila Leza wakazicita nkaambo ka cisomo cakwe.

Ncici cisomo nco citucitila? (1) Leza lyoonse ulatulengezya naa twamulubizya nkaambo ka cisomo cakwe. **(2)** Leza ulatununa kwiinda mu cisomo cakwe naa tuli mu makatazya; nokuba kuti ndiswe twakazileta omuya na kuti twakajatikizigwa aumwi muntu. **(3)** Cisomo citusandula kuba basi bamaka aa nyika alimwi aa mbeezyo zyoonse (Baroma 5:17). **(4)** Zyoonse nzyaakacita Leza kutugwasya alimwi nzyaachili kucita kutugwasya, nkaambo ka cisomo cakwe mu buumi bwesu.

CILANGANO CA LUSE

Cilangano cipya cilangano ca luse pe. Awa ansi kuli busanduluzi bwaluleme bwa luse.

Leza ulamusalali alimwi ulalengezya. Luse lwakwe mbo luyando alimwi akulanganya kwakwe kuli ndiswe. Nkaambo ka luse lwakwe, ulakonzya kutulengezya alimwi kutugwasya kuti tutafwutukwi a cilango ca milimo yesu mibyaabi. Luse lwakwe lulatugwasya pe kukonzya kuswaangana a makatazya aa buumi, nokuba kuti tiitwe twakayaambisya.

1. Luse lwakwe lwakabikka bupingu bwesu alimwi acilango cesu aa Jesu Kristo naakafwa aa musalaba.
2. Luse lwakwe lujula myaanda ya cisomo alimwi abubotu mu buumi bwesu (Intembauzyo 102:13; Bahebrayo 4:16).
3. Luse lwakwe lulatukwabilila ku makatazya aa nyika eyi (Kulila 3:22-23).

4. Luse lwakwe lulatukwabilila ku bukali bwa Leza (Mika 7:18-19).
5. Luse lwakwe lulatupa kukwabililwa (Baefeso 2:4-5).
6. Luse lwakwe lulatukwabilila ku zibi alimwi aku mivwuto yazyo (Intembauzyo 51:1-2).
7. Luse lwakwe lulatugwasya kujanulula nzotwakasweekelwa alimwi lulatulapa naa twalwala (Zakariya 10:6).

Kuti muntu atambule luse lwa Leza, weelede kuba muceya alimwi abe moyo wakusanduka. Eci nco cicitwa kuti kubomoka kwa moyo. Weelede kuzumina milandu yakwe alimwi alape cakumaninina. Kuyuba maponya aakwe tacitambuliki (Intembauzyo 51:17; Tusimpi 28:13). Alimwi, aabo balanga luse kuli bamwi bantu bayo tambula luse luzwa kuli Leza (Mateo 5:7; Jakobo 2:13-18).

CILANGANO CAAKAPANGA LEZA A ABRAHAMA: Leza wakabelesya Abrahama kuba taata wa lusyomo ku nzubo yakwe yakweene, eyo nji nzubo ya Bana ba Leza basankwaazi alimwi abasankombe. Naakapanga cilangano eci a Abrahama, nzubo yakweene ya Leza tiiyakali yatantamuka, nkaambo yakatalika kwiinda muli Jesu Kristo. Pele Leza wakabelesya luzubo lwa mubili lwa Abrahama (Israyeli wa mubili) kuleta Jesu Kristo, oyo wakali kutalika nzubo yakweene ya Leza.

BULEMU BWAKUPA ISAAKA KULI JEHOVA (Genesisi 22:1-24): Leza wakayezya Abrahama kumupa mwana wakwe nkaambo eci cakapa Leza nguzu zyakupa Mwana Wakwe pe; Abrahama wakapa mwana wakwe kuli Mwami kwiinda mu lusyomo. (Amuyeeye kuti kweendelana a cilangano ca bulowa, naa muntu wakakucitila cintu, weelede kumucitila cintu nciconya na kuzuzikizya nco wakamulaya). Mpawo nkaambo Abrahama wakapa mwana wakwe kuli Mwami, eci cakapa Mwami nguzu zyakupa Mwana Wakwe kuti afwile nyika, alimwi boonse bayo syoma muli Mwana Wakwe, Jesu Kristo, bayoitwa bana ba Abrahama mu lusyomo. Kwaamba kuti ngu taata wa mazwe nji kuti ngu taata wa boonse basyoma muli Jesu Kristo nokuba kuti bazwa mu cisi cili coonse na mu buumi buli boonse mbo bakkala (Baroma 4:16-18).

BANA BA ABRAHAMA: Kocamba nzi kuti tuli bana ba Abrahama? Bantu bali bana ba Abrahama tabali bana bakwe ba mubili, pele mbabo batambula Jesu Kristo mu buumi bwabo (Bagalatia 3:7). Nkaambo muntu naatambula Jesu mu buumi bwakwe, usanduka kuba cibeela ca nzubo ya Leza, mpawo aba mwana wa Abrahama mu lusyomo. Alimwi mbuli bana bakwe, tweenda mu nzila zya lusyomo lwa Abrahama (Baroma 4:11-13).

MALUSELENGO AA ABRAHAMA NGAETU MULI KRISTO: Naatwaamba aa maluselengo aa Abrahama, twaamba aa maluselengo aa nzubo na luzubo lwa Leza. Bagalatia 3:16 ilatubambila kuti zilayo zya Leza zyakapegwa kuli Abrahama alimwi aku Mbewu yakwe, alimwi yaamba aa Mbewu yomwe, eyo nji Kristo. Aboobo, tuli cibeela ca Kristo mu cilangano cipya, nkaambo kazyo zyoonse zilayo zya Leza nzyesu muli Kristo. Zilayo zyoonse zyakapegwa kuli Abrahama alimwi azyo zilibede mu Cilangano Cakale nzyesu muli Kristo. Ezi nzyoonse mbwini bwakasimpe mbotukkalila, kutali buyo zilayo, nkaambo Kristo wakaboola kutambula bupingu boonse bwa Leza alimwi amilao yoonse yakweletwa aa zibi, kuti azibweze aa buumi bwakwe, nkambo akwanisye zilayo zya Leza kutugwasya. **Aya ngwaamwe aa maluselengo aa Abrahama:**

1. Kutambula Muuya Uusalala (Bagalatia 3:14). Eeli lyo luselelenge lilikuba lyoonse kapati kuzwa ku zyoonse. Naatukkala a Muuya Uusalala, tulakonzya kuba amaano anji a Leza alimwi a Jesu Kristo. Tulakonzya kweenda mu kucita luzibo lwa Taata mu zintu zyoonse kwiinda mu nguzu zya Muuya Uusalala. Tulakonzya kwiiya zyoonse Leza nzyaakatupa kwiinda mu cisomo cakwe (1 Bakorinto 2:9-14).
2. Genesisi 12:2-4. Tulatantaamuka mu zyoonse nzotucita, mu kusanduka kwelasyi, mu luselengo (lubo nji nguzu zyakutantamuka), kukwabililwa ku bubi alimwi azintu zimwi.
3. Insi kuba cibeela cesu (Baroma 4:13, Genesisi 15:18-19).
4. Genesisi 13:2, kutantamuka alimwi akuyaanduluka kwazintu zya mubili/zya kufwaika, mbuli mali, zyakusanza, makaleta alimwi azimwi. Leza ulafuna kuti tube a zingi kuti tulakonzye kuba luselelenge kuli bamwi (Genesisi 12:3).
5. Zyoonse zilayo zya Leza zili mu Cilangano Cakale alimwi acipya nzyo maluselengo aa Abrahama, alimwi nzyesu muli Kristo.

MULIMO WA MOSE: Mulimo wa Mose wakali kuleeta milawo ya Leza kuli bantu bakwe (cisi) manguzu aawo. Cisi ca Leza cakali bana ba mubili ba Abrahama, nji Israyeli wa mubili. Leza wakayika Cilangano Cakale a Israyeli kwiinda muli Mose, nji milawo ya mulawu kuli bana ba mubili ba Abrahama. Milawo ya cisi eeco yakabelesegwa ku ciindi cipati buyo kutegwa kufikila Jesu naakaboola. Leza wakabelesya bana ba mubili ba Abrahama kuleeta Kristo, ooyu wakali kuzobeleka bana ba Leza bakweene.Israyeli wa mubili tiibakali bana ba Leza bakweene, pele bakali cisi co Leza wakasala kweenda acabo. Bakali babelesi bakwe. Leza wakacita cikozyanyo a babelesi bakwe kuti alange mbuli nji aafuna kusyomezya bana bakwe bakweene naakazobelekwa. Bana bakwe bakweene bakabelekwa kwiinda muli Jesu Kristo munyuma lya kubuuka kwakwe.

MULIMO WA JESU KRISTO:

Mulimo wa Jesu wakali kubeleka bana ba Leza bakweene alimwi akuleeta mulawo wa Leza wakweene, ooyo ngowakumamanino.**Wakaboola kuzika Cilangano Cipya (wakazuzikizya Cilangano Cakale kuti akonzyekke kuzika Cipya), eco nji cilangano ca Cisomo (Johane 1:17).** Nzubo ya Leza yakweene italika a Jesu Kristo. Eeyi nji nzubo ya bana basankwaazi alimwi abasankombe, kutali ya babelesi.

CIYAKA PAKATI A CILANGANO CA LEZA A ABRAHAMA, ALIMWI ACILANGANO CA LEZA A JESU KRISTO:

Cilangano eeci Leza ncyaakacita a Abrahama cilijatikizya a Cilangano Cipya eeci, eco nci cilangano cakati a Jesu alimwi a Leza, mu mulimo wakuti cilangano pakati a Leza a Abrahama cakali kumucita kuba taata wa lusyomo kuli boonse bali bana ba Leza. Cilangano pakati a Leza a Jesu nci cakuleta bana ba Leza bakweene, abo bali bana ba Abrahama mu lusyomo. Eeci nci cisyoobo Bbaibbele litambaamba kuti tuli bana bakwe, alimwi lyamba kuti maluselengo aakwe nzyesu alimwi kuti tweenda mu makondo a lusyomo lwakwe. Jesu ngu Leza wesu, Taata wesu wa mu Muuya alimwi buumi bwesu.

Abrahama ngu taata wesu mu lusyomo, mbuli bataata bali mu cilongano naa abo Leza njaakabelesya kutukomya mu buumi bwa mu Muuya. Taata wesu mu ciyumuno eco buyo.

Cikozyanyo, mu Cilangano Cipya tulapa tithesi zyesu kuli Leza nkaambo nji milawo ya cilangano cesu a Leza, kutali nkaambo tuli ansi a Mulawu wa Mose. Eeci nceeci Abrahama ncyaakacita naakalumba Leza alimwi akuzumina bukulu bwa Leza mu buumi bwakwe. Tusyoma alimwi tulalumbula nkaambo Abrahama wakasyoma zyo Leza nzyaakamwaambila alimwi wakazitamba mbuli Leza nzyaakamucembele, wakanyonyooka zintu zya mubili zyakali kulanganya kusayinga kwa mwana naakazicembele kuba taata wa mazwe manji (Baroma 4:17-25).

MABALAZI

Ijwi lya **"mbalaza"** lilajanika kupati kupati makumi a 400 mu Bbaibbele. Twaamba kwaamba mabalaza a Noah muli Genesisi 8:20 naakazenga mbalaza kuli Leza munyuma lya mazuba a mensi. Abrahama wakazenga alimwi mabalaza aingi kuli Mwami, alimwi abantu banji mu Bbaibbele bakacita cintu eco. Mulimo ooyu wazwa ku mweendelezo uuli muli Genesisi 1:26-28, uyo utondeka kuti Leza wakapa muntu busena bwa kuba a busongo aa nyika. Nkaambo kaceeci, bantu balakonzya kuzuminisya miya—nokuba miiya izwa kuli Leza na kuti kuli cilwani—kubelenga mu nyika. Mu cikozyanyo, mabalaza apaya Leza, na kuti miiya imbi, nsimpe ya mulawu ya kucita milimo mu bwami bwa nyika alimwi mu buumi bwa muntu, mu nzubo yakwe, mu lubadano lwakwe, na mu cibeela cili coonse ca buumi bwakwe.

Mu Bbaibbele, bantu bakazenga mabalaza naabakasala kuleta zipo, kulumba Leza, naa kucita zilangano a Nguwe. Mabalaza akali kuzengelwa ku matale atazyagwi, zitsulo alimwi azintu zimwi, alimwi ciindi zimwi akabelesegwa mu masambiro. Ciindi zimwi, bantu bakazenga mabalaza abo ibo munyuma lya kuswaangana kwa kubelesya a Leza. Mu Cilangano Cakale, mabalaza akali mabbala aawo bantu bakali kuswaangana a Leza mu nzila zyamaka. Akali kulakonzya kulanganya kutambula Leza, kulumba, alimwi akukkomana A Nguwe. Akali kulakonzya kumbaambila busongo bwa minamato naa zilayizyo kuli Leza naa ku zimpungu, kuzumanana kuti bantu bakazuminisya Leza kucita milimo mu buumi bwabo alimwi abuumba bwababo. Kuzenga mbalaza ciindi zimwi kwakali kwaamba kuti Leza naa zimpungu zilakonzya kutandika naa kuzyungululila milimo imwi mu buumi bwabo alimwi mu buumi bwa mabumba abo.

MULIMO WA MABALAZI MU CILANGANO CAKALE

1. Mabalazi mu Cilangano Cakale akali mazengelo a mubili aakali kucitwa a matale atazyagwi, aakali kusimika busena bwa kuswaangana pakati a nyika ya mubili alimwi a nyika ya mu Muuya.
2. Mabalazi akali kuba mabala aawo bantu bakali kuzumina busena bwa Muuya, nokuba kuti bwakazwa kuli Leza, baangelo, naa miya mibi. Akali kuba mabalazi a kutembauka, a kusenga kuli Leza, naa nzila zyakuzuminisya miiya kucita milimo ku muntu naa ku cintu cimbi, kusanganizya amaka a nzubo yabantu.

Eeyi yakali nzila yakuzumanana kusandula alimwi akuzuminisya muuya kuti utandike naa kuzyungululila mulimo wako.

3. Kuti mbalaza ibelele kapati, kwakali kufunika kuba cipo alimwi akusasulwa kwaboolowa. Ciindi cingi, bulowa bwa zinyama zimwi bwakabelesegwa, alimwi akali kuba majwi aakali kwaambwa naa kusengwa ciindi eco cikonzyegwa. Majwi aakali kwaambwa akali kusandulula mulimo wa mbalaza alimwi akali kufunika kwaambwa mu lusyomo, kuswaangana a muuya utali kulibonya, nokuba kuti wakazwa kuli Leza naa kuli cilwani. Nokuba kuti mulimo wakali wa kutembauka, kulumba alimwi akukomba, naa kusenga lugwasyo, naa kusenga muuya kuti ukwabilile naa ukakazike muntu, kwakali kufunika kuti cikonzyegwe cilembedwe mubala eeli lyakali kwaambwa munyuma lya kusasulwa kwaboolowa.

NGUZU ZYA MBALAZA ZILIKUTANTIKA AA EZI:

1) Nguzu zya muuya uucitwa kubuzwa alimwi uucitwa cipo. Miiya yoonse iyanana mu nguzu alimwi abusena bwabo. Miiya yamasamu iyanjanja bantu kwiinda mukulibonya mbuli balelwa babo bafwa naa zimpungu/baLeza bamwi. Kunyuma kwa cimpungu cili coonse kuli mubu (1 Bakorinto 10:20). Aboobo, mu ciindi cino, bantu balazenga mabalaza kuli mademoni aaya batataliki kuti mbamademoni, pele bacita kuti mbambabo balelwa babo bafwa. Alimwi cilwani nkaambo kalubulo lwakubalofwa,

taciindi kuti wakali kuyanda naa tewakali kuyanda nco wakali kucita, ulalanga kuti mbalaza ilwe naa iwe nkaambo takuli muntu uukonzya kubelesya cilwani alimwi akapona.

2) Mulingano wa lusyomo ululi kunyuma kwa mbalaza eeyo. Lusyomo lujisi nguzu zingi lwapanganya mbalaza kuba nguzu zingi.

3) Kweendelela alimwi akujilika kuli muuya uuli kunyuma kwa mbalaza eeyo, alimwi amaka a cipo cakapegwa kuli muuya ooyo. Ciindi cingi muuya ooyo ulapa milawo yaakufunika kucitwa kuti mbalaza izengwe, alimwi milawo eeyi iizwa kwiinda kuli muntu uujatikizya.

4) Mulundu wa cipo ulajatikizya nguzu zya mbalaza. Cikozyanyo, cipo ca ngombe cilazenga mbalaza ijisi nguzu kapati kupinda cipo ca nkuku. Cipo cina nguzu kapati nji bulowa bwa muntu, nji kuti bantu bafwa kucitwa cipo; pele milimo eeyi Leza wakailiila.

Kunyina kuumbwa, mabalaza mabi mu bwami bwa muzimu tulijisi mabeleselo a bulowa bwa bantu ciindi cingi, aakacitwa balosi naa bakombi ba cilwani naa bantu bali ansi a milawo ya banyanga.

5) Kulama kwa bukali, bucicwa alimwi akulasa moyo kunyuma kwa mbalaza mubi, naa kulama kwa luyando alimwi akujilika kunyuma kwa mbalaza iikonzya kubelesegwa kuli Leza.

6) Nguzu zya muntu uujatikizya—muntu uujatika pakati a muntu alimwi a muuya. Uukonzya kuba munyanga wa mubi, naa mwanalume naa mwanakazi wa Leza wa bubotu. Nguzu zya bantu bajatikizya ziyanana kuswaangana amaano abo, bupenzi bwabo alimwi a bupegwa bwabo.

7) Mabalaza ciindi cingi azengelwa mabumba a nzubo nkaambo Leza ulafuna kuti mabumba azumanane kumujanina. Ulafuna kubusya bantu kwiinda mu mabumba a nzubo kufikila ku mazubo aingi alimwi lyoonse. Kuli luse lwaambwa, cilwani alimwi cibelenga kwiinda mu mabumba a nzubo alimwi cilafuna kuti bazumanane kumujanina. Satani ulafuna alimwi kujilika kwa malundu aazalwa. Aboobo, mabalaza ciindi cingi azengelwa mabumba a nzubo alimwi amalaini, kutali muntu omwe buyo. **8)**

Ciindi zimwi mabalaza, naa mulimo wawo wakali kuleeta muuya kuti ucite mulimo ooyu, afunika kuzyungululwa alimwi akukomwa lwaambwa kwiinda mu zipo, ciindi zimwi mwaka woonse naa kwezi naa munyuma lya myaka imwi. Eeci nceco ciindi zimwi tulajanika makani a lufu naa mbeezyo zibi zicitika mu mabumba amwi naa malaini. Kuti naa mbalaza ilakonzya kuba yakuumya, yakazengelwa aa bulowa bwa muntu, naa kuti luse lwakali kubwezedwa nkaambo nzubo tiiyakazuzikizya lubazu lwayo mu cilangano cibi a muuya mubi ooyo.

Ciindi zimwi bantu balasweekelwa zintu zyabulemu naa banyama babo balafwa, alimwi azintu zyoonse zibi zicitika kuli mbabo, mbuli nzila yamuuya mubi kupenzya mbabo naa kujipa nguzu zyakwe nkaambo ka kusazuzikizya lubazu lwaboo.

Kwakali kukonzya kuba kuti bakali kufunika kucita mulimo umwi wa kucita ciindi cimwe mbuli mbo bakazuminana ciindi mbalaza yakazengwaga.

9) Mabalaza alakomwa kwiinda mu kuzumina, kulumba alimwi akupa bulemu, kuzumanana a kujata mabiko naa kulya alimwi kunwa. Bantu na baswaangana, bakalumba alimwi akuzumina mbalaza yakazengwaga, kusanganizya akulya alimwi akunwa, mulimo ooyu ulapa kuti mbalaza ikome mubuumi bwabo nkaambo miiya ifuna kuzwilila bantu kuti ibelele kabotu.

KULYA MU BUSENA BWAMUUYA CIINDI CA BIKO NAA KUSANGALALA KWA KUZUMINA MBALAZA ALIMWI AMUUYA OYO KULAKONZYA KUPILUKA KULI EZI: (1 Bakorinto 10:20-21)

1. Kuswaangana alimwi akukkomana aamuuya ooyo.2)Kuzumanana ansi a nguzu zyamuuya ooyo.3)Kujula moyo wakwe kumuuya ooyo.4)Kuba omwe alimwi akuzumanana aamuuya ooyo.5)Kupa alimwi akukomena cilangano aamuuya ooyo.

Bantu banji basanduka kuba ansi a mademoni naa kupenzegwa amademoni naa kutandika mibele mibyaabi alimwi aimbi naa kulwala alimwi nokuba kufwa munyuma lya kulya ku mabiko aakucitwa mu misambo naa kuzyungululwa kwa zilangano zyamademoni, bamwi bamanyi alimwi bamwi batamanyi. Eeci ncaambo cakuti kulya mu kupepa miiya kulapa busena bukulu bwa kuzumanana aamuuya ooyo, alimwi bantu na balya akunwa, balazumanana aamuuya ooyo. Nokuba kuti banji balakambauka kuti nji mulimo wa bulemu, tweelede kwiiya kuti takuli cintu ca bulemu muli Satani alimwi zyoonse nji kunyengela. Mupostolo Paulo ulabambaamba kuti nji kulya ku meza yamademoni, mpawo kuba omwe aayo. Kucita boobo, mademoni alakonzya kulibonya alimwi akucita milimo yawo ya kujaya, kuyuba alimwi akuswaanganya mu buumi bwa muntu. Eeci nceco ncambo mademoni alakonzya kucita kuti bantu balye mu miloto ciindi mbo afuna kuswaya nzila iicepa mu buumi bwabo, nkaambo kulya mu busena bwamuuya nji mulimo wa mu Muuya kapati.

Ciindi zimwi mademoni afunika cintu ca mubili naa cikozyanyo naa ciyaka ca mubili mucindi naa aa muntu kuti alange kuti cilangano ca muuya a muntu ooyo cikomene alimwi tacikonzwi kusweka bwangu. Cingaba cipeta cibi, ma tatoo a mabi alimwi azimwi, naa cintu naa munyama uubikkwa muli muntu ooyo kuti alange kuti balijisi nzila iicepesya alimwi anguzu mu buumi bwabo. Nokuba kulya mu busena bwabo alimwi mu kubapa bulemu kulakonzya kuleeta busena boonse oobu alimwi anguzu.

Naa mbalaza yamademoni yalikwa, ilatuma mademoni kuti azuminisye kulibonya mu nyika ya mubili kwiinda mu mulawu. Mademoni mpawo alakonzya kubelesya bantu, banyama naa zintu naa zintu zimwi zya mubili kuzuzikizya milimo yawo

mibi ya kuswaanganya, kujaya alimwi akuyuba naa ataliswa. Twaamba mu kusambilizya kwamasamu alimwi acilwani mbuli mbo tukonzya kubungunya mabalaza a mademoni.

MULALA WA MABALAZI OONSE MABI

Mabalaza oonse mabi, mu mibele yabo iyanana, azwa ku mbalaza ikulu kapati ya zibi alimwi a busi. Mbalaza eeyi yakatandika ciindi Adamu naakacita cibi mu Busena bwa Edeni, cakapa cilwani busena bwa mulawu bwa kucita milimo yayo mu nyika nkaambo mabalaza alajula miiya kuti ibelesye mu nyika kwiinda mu mulawu.

BULEMU BWA MBALAZA YA ABRAHAMA NAAAKAPA ISAAKA KUBA CIPO KULI JEHOVA

Mbalaza ya Abrahama nji imwi mwa mabalaza ajisi nguzu kapati, ajisi bulemu kapati alimwi ajisi cilimo kapati mu Cilangano Cakale nkaambo ilaimya lusyomo alimwi akujilika. Abrahama wakali kuyanda kupa mwana wakwe Isaka kuba cipo nkaambo kaluyando lwakwe kuli Leza alimwi akujilika kwakwe kuteelela milawo Yakwe. Nokuba kuti Leza wakamusisya Abrahama kuti atamaninizyi mulimo ooyu, cakali mbuli kuti cipo cakali kwatobela kucitwa nkaambo Leza wakabona moyo wakwe alimwi ncilongwe cakwe, alimwi kuli Leza Abrahama wakamamaninizya kale mulimo ooyu. Nokuba kuti Leza tabomwi alimwi tabazumini cipo ca bantu, wakafuna kuyeezya lusyomo lwa Abrahama alimwi akujilika kwakwe kapati. **Mulimo ooyu wa lusyomo wakazika nzila ya cipo cikulu kapati ca Jesu Kristo ku Kalvari, ibo Mwana wa Leza wakapegwa kuba cipo kuti abwezezye zibi zyesu.** Mbalaza ya ku Kalvari nji mbalaza iilikuba kapati kapati, ino alimwi akuzwa pano kufikila kumbele. Munyuma lya Abrahama kupita mu kuyezwa kwakwe, Leza wakamupa ngombe yamusyamu kuti ipegwe kuba cipo kulinguwe. Mu nyika ya mu Muuya, mbalaza ya Abrahama yakapa nzila yakuti Leza akonzyekke kupa Mwana Wakwe omwe alimwi wakabelwa omwe, Jesu Kristo, kuba cipo ca zibi zyesu. Eeci cakonzya kucitika nkaambo Leza wakali mu cilangano a Abrahama, alimwi mbuli balizikani ba cilangano, Abrahama wakapa mwana wakwe kuli Leza kwiinda mu lusyomo. Mulimo ooyu wakapa kuti Leza anye acite cintu cimwecho kuli Abrahama mbuli mbo twaakasandulula mu kusambilizya kwa Leza Taata.

a) Mbalaza eeyi ijisi bulemu kapati alimwi nji mbalaza ijisi nguzu kapati mu Cilangano Cakale nkaambo yakasanganizya cipo cakapegwa kuli Leza Taata, uuli Muuya Uujisi Nguzu Zyoonse.**b)** Mulimo ooyu wakazwa kuli muntu wakalanga lusyomo lwakumaninina, luyando alimwi akujilika kuli Leza. Nkaambo kaceeci, mbalaza eeyi nji yabili mu nguzu kuzumanana munyuma lya iili ku Kalvari.**c)** Mbalaza eeyi yakali ku mulingo wa cipo ca muntu. Nokuba kuti Leza wakalomba Abrahama kuti atasiciti cipo ca mwana wakwe, Leza wakali kufuna lusyomo alimwi akujilika kwa mulingo wa cipo ca muntu, nkaambo eeci cakali kupa Leza busena bwa mulawu kuti apegwe Mwana Wakwe kuba cipo ca zibi zyesu nkaambo ka Abrahama, mbuli mbo Abrahama wakapa mwana wakwe kuli Leza kwiinda mu lusyomo. Nkaambo kaceeci, Bbaibbele ilambaamba kuti mazwe oonse aanyika alaluswa kwiinda muli Abrahama (Milimo 3:25 na 26).

MABALAZI MU CILANGANO CIPYA

MBALAZA YA KALVARI (MBALAZA IKULU KAPATI MUNYIKA)
Mbalaza iili kapati kapati munoanyika nji ya Jesu Kristo ku Kalvari.

1. Mbalaza eeyi nji yikulu kapati nkaambo cipo cakapegwa kuli Leza Taata (Jehova) uuli Muuya Uujisi Nguzu Zyoonse mu julu, muno nyika alimwi ansi a nyika alimwi mu zyuuno zyoonse. Nguzu Zyakwe tazijisi mpindu.
2. Bulowa bwakasasulwa aa mbalaza eeyi bwakali bulowa bwa Jesu, Mwana wa Leza omwe. Bulowa oobu bwakali kutali a cibi naa cilema. Nkaambo bulowa alimwi a DNA zwiinda kuli taata wa muntu, eeci cilaamba kuti bulowa bwakasasulwa bwakali ku mulingo wa Leza alimwi bwakali bwa Leza. Kweelana a eeci, bulowa oobu bwakali bulowa bwa Leza omwe.
3. Jesu naakasasula bulowa Bwakwe, wakamba kuti, "Taata, balekele, nkaambo tabazyi nco bacita," alimwi wakamba kuti, "Camaninina." Eeci cilatondeka kuti mbalaza eeyi yakazikwa aa cisomo, kulekelela alimwi akubwezezya zibi. Amuyeeye kuti naa mbalaza yalikwa, ciindi cakusasulwa kwaboolowa, majwi afunika kwaambwa kutondeka nco mbalaza eeyo ijatikizya. Aboobo majwi aakambwa ciindi bulowa bwakasasulwa akali aaya, "Taata balekele, nkaambo tabazyi nco bacita" alimwi "Camaninina," kwaamba kuti zyoonse zibi zyesu alimwi amilandu yesu yakalipilwa kapati kuli Leza. Eeci cilatondeka kuti mbalaza eeyi tayi mbalaza ya kubwezyela, pele nji ya kulekelela, cisomo alimwi akubwezezya zibi.
4. Bulowa naakasasulwa alimwi Jesu naakafwa, cipaato ca mu Tempile cakali kucindika Busena Bwakaboola kapati alimwi a Busena Busalala cakapanduka kuzwa kujulu kufikila ansi, kutondeka kuti kwiinda mu mbalaza eeyi, Leza Taata ulazuminisigwa kucita milimo mu nyika kwiinda mu Muuya Wakwe mu buyo bwakwe, kuleeta kulapwa, kukombolwa alimwi akuponeswa kuli boonse basyoma alimwi akukkala mu boonse batambula Jesu Kristo kuba Mwami alimwi Mulwazyi.
5. Mbalaza ya Kalvari yalisya mabalaza a matale aa mu Cilangano Cakale. Aawo mabalaza a matale, bantu bakali kuzumina lubazu luyingilwa lwa Leza lwakali kupegwa kuli mbabo. Pele aa mbalaza ya Kalvari, Jesu wakalanga alimwi wakaleta bunji bwabo bwa bulemu bwa Leza. Kwiinda mu mbalaza eeyi, tulatambula kuponeswa, kulapwa, maluselengo a kumamanino alimwi amaano oonse aa Leza alimwi abusena bwakwe boonse lyoonse.

6. Mbalaza eeyi nji mbalaza ijisi nguzu kapati nkaambo muntu uujatikizya nji Jesu Kristo omwe, Mwana wa Mwana wa Leza utali a cibi. Aboobo nji nguzu kapati nkaambo uubikila muntu a Leza nji Mwana wa Leza uumaninina omwe (1 Timoteyo 2:5).
7. Bukali bwa Leza bwakazuminisigwa ku mbalaza ya Kalvari ciindi zibi zyanyika zyoonse zyakabwezelelwa kapati alimwi zyoonse zyakali kufunika kululama kwa Leza zyakazuzikizigwa.
8. Kwiinda mu mbalaza eeyi, Leza wakunununa alimwi wakagula bantu Bakwe alimwi a zintu zyoonse zyaakabumba, alimwi wakatusandulula kwiinda mu bulowa bwa Jesu Kristo alimwi wakabuzya kapati zibi zyesu (1 Petro 1:19).

9. Naatutambula icakupandula, tulazumina, tulasangalala alimwi tulapa bulemu ku mbalaza eeyi. Nokuba kuti mbalaza eeyi yakazengwa myaka iinda 2000, naatutambula icakupandula a kumvwisisisya, mbalaza eeyi ilakomene kulwainda kulwaesu mu bwami bwa Muuya Mbalaza eeyi tayi kalubi nguzu zyayo lyoonse lyoonse, pele mbuli bantu tulakonzya ciindi zimwi kuyuba nguzu alimwi a lugwasyo lwamabalaza eeyi. Nkaambo kaceeci Mwami wakatilayilila kutambula icakupandula mucikumbutwa Cakwe. Naatutambula icakupandula, tulazwida kuzikumbula mbalaza eeyi alimwi aboobo tulatambula lugwasyo lujanika kapati kuzwa ku mbalaza eeyi, olwo nji kuswaangana a Leza, kulekelelwa zibi zyesu, kulapwa, kukombolwa, kutantamuka, kuba a busena alimwi azimwi.Naa Leza wakamba kuti tweelede kumukumbutya zilayo Zyakwe mbuli mu Isaya 43:26, tacitondeki kuti ulaziyuba, pele ulaamba kuti tweelede kulanga zilayo Zyakwe kwiinda mu lusyomo alimwi Ulaazuzikizya kulwaesu. Muciindi cimwi Jesu naakamba kuti tweelede kulya alimwi akunwa icakupandula mucikumbutwa Cakwe (Luka 22:18-20), wakali kwaamba kuti naatulya mubili Wakwe alimwi akunwa bulowa Bwakwe, tulalomba nguzu alimwi alugwasyo lwamabalaza eeyi, alimwi Ulaalanga kuti zyoonse nzyaakapa mbalaza eeyi zilazuzikila mu buumi bwesu.

Kutambula icakupandula mu busena bwa Leza mu zina lya Mwami Jesu kulalanganizya ezi (Johane 6:53-56)..Jesu wakamba kuti: "Kweeli, kweeli, ndilambaamba kuti, pele mwatalya mubili wa Mwana wa Muntu alimwi akumwa bulowa Bwakwe, tamujisi buumi muli imwi...

1. Kuswaangana a Leza mu Muuya.
2. Kuzumanana ansi a nguzu zya Muuya Uusalala.
3. Kujula muntu kuli Muuya Uusalala.
4. Kuba a buyaalimwi alimwi akuzumanana a Mwami Jesu kwiinda mu Muuya Uusalala mu kucita.
5. Kuzumina naa kukomena lusyomo lwesu alimwi akuswaangana kwesu mu Cilangano Cipya a Mwami Jesu kwiinda mu Muuya Uusalala.
6. Kubikka cilayilo aa mbalaza ya Kalvari kuti itucitile nzyaakabikkwa kuti itupe.

Mu 1 Bakorinto 11:30, Mupostolo Paulo ulambaamba kuti Bakorinto banji bakali kulwala, bamwi bakali kusoweka nguzu alimwi bamwi nokuba kufwa nkaambo bakali kutambula icakupandula mu nzila iitabeli ya bulemu, nkaambo tabakazuminanga kuti nji mubili alimwi bulowa bwa Mwami, pele bakali kububona mbuli kulya buyo. Eeyi nji ciindi citakwe cimwi mu Bbaibbele ibo bupingu bwa Leza bwakaboola kuli cilongano kuzwa kwiinda mu muntu uuli woonse. Paulo wakamba kuti ngu Mwami wakali kupenzya alimwi kusambilizya cilongano Cakwe kuti batagwelelwa aamabala aabatasyomi.

Eeci nce cilimvwa kapati nkaambo cilatulanganya kuti kutambula icakupandula mu nzila iijatikizya bulemu, amaano alimwi akumvwisisisya kulafunika kuleeta kusika (1) Buumi bupati bwamyaka minji (2) Bupolwe bwa Leza (3) Nguzu zya Leza mu mubili. Eeci ncipeelane akukutambula mu nzila iitabeli ya bulemu, eyo yakaleta zintu zyakusiyana nji (1) Lufu lutanakufika ciindi (2) Bulwazi (3) Kusoweka nguzu.

Eeci cilatulanganya kuti kutambula icakupandula nji kuswaangana kwa mulingo ujulu a Leza kwiinda muli Mwami Jesu Kristo kwiinda mu Muuya Wakwe, alimwi kutambula icakupandula a kumvwisisisya, lusyomo alimwi akutembauka kulaleta kwaamba bwangu lugwasyo lwa kununulwa mu buumi bwesu, eelo nji kulekelelwa, kukombolwa, kulapwa, bulemu, bukulu, kubwezelwa, kutambulizigwa, nguzu alimwi amaka, maano, kutantamuka alimwi azimwi.

Kutambula icakupandula kubikka cilayilo cikulu aa mbalaza ya Kalvari nkaambo tulatambula cintu ca mubili alimwi akubikka mu mibili yesu kwiinda mu lusyomo, kulakonzya kulanga cimanyisyo ca cintu ca mu Muuya. Naatutambula mukate alimwi a cinyobwa cimanyisyo ca mubili alimwi a Bulowa bwa Mwami Jesu alimwi akulya akunwa, tulacita mulimo wa lusyomo uupa kuti kuba cilayilo cikulu mu bwami bwa Muuya aa mbalaza eeyi, nkaambo cintu ca mu Muuya cilatondekwa kwiinda mu cintu ca mubili muli mbuli mboli mu bwami bwa mademoni, busena bwa mademoni alimwi anguzu zya mademoni zilakomena kuli muntu uujisi cintu ca mademoni muli naa aawe.Naatulya icakupandula, tulalumbula lufu lwa Mwami kufikila naakaboola. Naatulumbula lufu lwa Mwami kwiinda mu cakupandula, kulaleta kulibonya kwa luno lugwasyo lwa lufu lwa Kristo lwakatucitilwa.Nji mbuli buleya kutola zintu zya cakupandula mu nzubo zyesu alimwi akulya ciindi coonse munyuma lya kusyoma. Eeci cilagwasya kuba a buumi bwa nguzu alimwi abulemu.

Mbalaza eeyi ikulu kapati munoanyika yakazikwa aa bulowa bwa Jesu Kristo.

Mbalaza ya musalaba eeyi yakazikwa aa bulowa bwa Jesu Kristo nji yikulu kapati alimwi ijisi nguzu kapati mu nyika, alimwi nji lusiku lwa mabalaza oonse alulama. Mabalaza oonse mabotu alimwi alulama azikwa alimwi akomelezegwa kwiinda mu mbalaza eeyi ya musalaba nkaambo kwiinda mu lufu lwa Jesu, Leza wakapegwa busena bwakwe bwoonse bwa mulawu bwa kucita alimwi akubelesya mu nyika, alimwi akuzuzikizya mulimo Wakwe mubotu kuli bantu.

MBALAZA MU JULU

Bbaibbele ilambaamba kuti Jesu wakayenda mu Busena Bwakaboola kapati ibuli mu julu, ibo butakweenzegwa a maboko a bantu, kuti aletwe bulowa Bwakwe kubusena bwa Leza Taata aa mbalaza ya mu julu (Bahebrayo 9:24). Kwe ciindi cakale, mupulizi mukulu wakali kuyanda mu Busena Bwakaboola kapati kamwe kumwaka kuti aletwe bulowa bwazinyama aa mbalaza ibuli mu tende lya Mose. Mose wakayambila kuzenga tende lya munyika eeli kweelana a cikozyanyo ca libi mu julu. Eeci cilatulanganya kuti Jesu mbuli mupulizi wesu mukulu uuli lyoonse, wakayenda alimwi mu Busena Bwakaboola kapati mu julu kuti apegwe bulowa Bwakwe omwe aa mbalaza ibuli mu julu, kujana Leza Taata.

Mbalaza ya musalaba wa Kalvari yakaleta kulekelelwa kwa zibi zyesu alimwi amivwuto yazyo, alimwi akulapwa kwa bulwazi bwesu boonse. Pele mbalaza ya mu julu eeyi yakapa busena bwakulekelela alimwi akupa buumi bwa Leza (Zoe) kuli ndiswe tusyoma alimwi maluselengo oonse aa Leza. Nji eeyi yotupa kuba bana ba Leza kwiinda mu kubelekwa cipya alimwi akutambula Muuya Uusalala, ooyo wakapegwa munyuma lya Jesu kukwenda kujulu alimwi akukomezya bulemu Bwakwe. Mbalaza eeyi yakaleta buumi bwa julu (Zoe) kunoanyika.Buumi bwa Leza obutwalwa alimwi akupegwa kuli musyomi kwiinda mu Muuya Uusalala bwakaboola munyuma lya Jesu kukwenda kujulu kuti apegwe bulowa Bwakwe kuli Taata, akatambula kubuululwa alimwi akupegwa kwa zina Lyakwe lijulu. Mulimo oonse ooyu wakacitikila mu julu**. Jesu naatakazuzikizya mulimo ooyu mu julu, twakali kuzoba bantu ba Leza balekelelwe buyo nkaambo ka lufu Lwakwe aa musalaba, pele twakali kutaba a Zoe muli ndiswe alimwi twakali kutaba bana ba Leza kwiinda mu kubelekwa cipya, nkaambo buumi bwa julu oobu bwakaboola kunoanyika munyuma lya Jesu kukomezya bulemu Bwakwe mu julu.**

MBALAZA EENI IILI MU JULU YAKAZIKWA AA ZINA LYA JESU

Mu Bafilipi 2:5-11, tusambilila kuti munyuma lya Jesu kufwa, Leza wakamubuusa alimwi wakamupa zina ilijulu kupinda mazina oonse, alimwi kuti ciindi coonse zina lya Jesu Kristo naalambwa, mabvi oonse afunika kukotama, alimwi milomo yoonse ifunika kuzumina kuti Jesu Kristo ngu Mwami. Leza Taata wakamupa bulemu oobu, kulumbwa alimwi akukomezya bulemu munyuma lya kuzuzikizya mulimo Wakwe wa kuleta bulowa Bwakwe mu Busena Bwakaboola Kapati ibuli mu julu**. Mabvi oonse alalanda ansi a nyika kuli Jesu nkaambo Jesu wakakunda lufu alimwi a kuhel. Mabvi oonse alalanda muno nyika nkaambo Jesu wakakunda mu nyika. Mabvi oonse alalanda mu julu nkaambo wakapegwa bulemu bwa kujulu alimwi abusena bwa bulemu kapati mu julu ansi buyo a Leza Taata, ku janza lya lulyo lya Taata.**

Mu zina lya Jesu, Leza Taata inga akonzya kupa kulapwa, kuponesya alimwi akupa buumi kuli boonse basyoma (Milimo 4:12). Mu zina Lyakwe, Leza inga akonzya kuzilanganya kuli nyika alimwi akuzuzikizya luzibo Lwakwe lubotu kuli mbabo (Mateo 18:20). Muuya Uusalala wakatumiwa kunoanyika mu zina Lyakwe (Johane 14:26). Eeci cilambaamba kuti zina Lyakwe nji mbalaza ipa Leza busena bwa mulawu bwa kucita milimo mu julu alimwi muno nyika.

Kuzwa ku masambilizyo aa julu, tulakonzya kubona kuti kuli mabalaza abili makulu mu Cilangano Cipya: bulowa bwa Jesu Kristo alimwi a zina lya Jesu Kristo. Bulowa bwa Jesu Kristo bwakatugulila buswaangano bwesu alimwi amulandu wesu wa busika a Leza Taata. Bulapa busena bwa mulawu kuli zyoonse Leza nzyaakajisi. Pele zina lya Jesu lileeta kulibonya kwa zyoonse bulowa bwakatugulila.Bulowa bwa Jesu Kristo bwakatupa busena bwa mulawu kuli zyoonse zya Leza, pele zina lya Jesu Kristo lilatupa busena bwa kubelesya alimwi akuleeta kulibonya kwa zintu zili zyesu aa mulawu. Cikozyanyo, zyoonse bulowa bwakatugulila aa mulawu, tulazisenga alimwi tulakazikkala mu zina Lyakwe (Johane 16:25).

MABALAZI ALAKONZYA KUBONWA MU NZILA ZIYI MU CILANGANO CIPYA ALIMWI AALI OONSE MBASANGANISIGWA MU MUUYA

Tatuzengi mabalaza mu Cilangano Cipya mbuli mbokwakali kucitwa mu Cilangano Cakale alimwi manguzu aakale. Alimwi tatuciti zipo zyamanyama ciindi coonse mbuli mu Cilangano Cakale. Cipo cimwi cakati Jesu Kristo cakamaninina zipo zyoonse zyamanyama. Mabalaza oonse aa mu Cilangano Cipya mbazintu zya mu Muuya alimwi alakonzya kubonwa mu nzila zili kuli:

BASYOMI MBAMABALAZI

Musyomi woonse lino nji mbalaza yakwe omwe nkaambo kwiinda muli nguwe, Leza inga akonzya kubelesya mu buumi bwakwe alimwi akubelesya mu mulawu muno nyika. Basyomi lino mbanzila iipa busena pakati a Leza alimwi anyika kuti babazumanisye kwiinda muli Kristo. Mu majwi amwi, basyomi lino mbamabalaza a buumi. Petro ulambaamba eeci mu 1 Petro 2:5 kuti lino tuli matale a buumi muli Kristo.

Baroma 12:1-3 ilatuyanda kuti tulipe bwesu mbuli zipo zya buumi zitalibede, zisalala alimwi zyakakondwelesya kuli Leza. Buumi bwesu lino njo zipo zya buumi zipegwa kuti zikondwelezye Leza aa mbalaza.

Kulumba kwesu alimwi amajwi aatuzumina a Leza kwiinda muli Kristo nji zipo zyesu zya buumi ziyeendelene zyakomelezya mabalaza esu a mu Muuya. Bahebrayo 13:15-17. Tatuciti zipo zyamanyama kuli Leza mu Cilangano Cipya.

Nguzu zya mbalaza zilikutantikila aa Muuya uupelwa cipo alimwi anguzu zya cipo cipegwa. Eeci cilambaamba kuti aabo balijipa mbuli zipo zya buumi zisalala kuli Leza kwiinda muli Jesu Kristo basanduka kuba mabalaza ajisi nguzu aapa kuti Leza abelesye kwiinda muli mbabo mu nzila ijisi nguzu.Musyomi uujilika alimwi uuzumina ku Leza usanduka kuba mbalaza ibo Leza inga abelesya kwiinda muli nguwe alimwi akulibonya mu nzila ijisi nguzu kuti ajate bamwi. Eeyi isanduka kuba mbalaza ijisi nguzu kapati nkaambo cipo nji cipo ca muntu uuli a buumi, cipegwa kuli Leza Muuya Uutalikwi, uujisi nguzu alimwi abusena. Cipo eeci cipegwa nkaambo kaluyando alimwi akujilika kuli Leza.

Mbalaza eeyi ilapa kuti Leza alibonye mu nguzu kapati muno nyika kwiinda muli muntu ooyo wazumina kujipwa mbuli cipo ca buumi.

1. MBALAZI MBUSENA NAA MABALA AAYANDIKA

Mabalaza alakonzya kuba mabala aawo Leza abelesya alimwi akulibonya, mbuli mu masambiro esu, mu minzi yesu, mu maradio naa mu ma television naa mu mapulatifomu esu aa social media. Ezi nazo zilakonzya kubonwa mbuli mabalaza mu Cilangano Cipya.

Mbalaza inga yabela busena busankwa aawo musyomi asunguna alimwi akuswaangana a Leza. Ingaba mu cihanda, kujulu kwa ntanda ku kusenga, mu kalesi naa mu busena buli boonse ibo muntu aswaanganina a Leza. Busena oobu bwa kusunguluka—nokuba ku cilongano, ku radio, ku TV, naa ku social media—inga bwaba mbalaza yako. Busena oobu bulakonzya kuleeta nguzu alimwi maluselengo, alimwi bukugwasya kutantamuka mu nzila ya mu Muuya alimwi akujata buumi bwako bwa mubili mu nzila ibotu nkaambo mabalaza esu aa mu Muuya mbwaafununa kutantamuka alimwi akutambulizigwa kwa buumi bwesu bwa mubili. Tatufunikwi kuzenga mabalaza a matale naa zitsulo mbuli mu Cilangano Cakale.

2. MBALAZI ZYAKAZIKWA KWIINDA MU ZILANGANO ZYESU ZYAKUJIMBA A LEZA

Ciindi zimwi, musyomi inga acita cilangano ciyandika a Leza cakumubelesya a moyo woonse, kupa zyipo zya kucita cipo, naa kucita cintu ciyandika kapati kulwa Leza. Ezi zilazyibidwe mbuli zilangano zya muntu omwe. Zilangano ezi zilazika mabalaza a mu Muuya kulwaesu. Nkaambo ka kujipya kwesu alimwi akujilika kwesu kuli zilangano ezi, tulajanika mabotu naa maluselengo ajatikizya zilangano ezi, ayo ayanduluka mu buumi bwesu, mu mabumba esu alimwi mu malaini esu. Eeci cilatondeka kuti mbalaza yakazikwa kwiinda mu kujipya kwesu yakapa alimwi akuzuminisya Leza kupa bubotu kuli muntu ooyo alimwi amubumba wakwe lyoonse.

BUUMI BWA MWANA WA LEZA

BUUMI BWA KUJIPYA: Mbuli bana basankwaazi alimwi abasankombe ba Leza, tulakkala buumi bwa kujipya kuli Leza. Buumi bwesu bwa kujipya bulabonwa kwiinda mu buumi bwesu bwa kusenga alimwi akukkala a ijwi lya Leza alimwi akulya kulya. Kusenga tacili cintu ncotucita ciindi cimwi buyo naa ciindi tulijisi makatazya, pele nji buumi bwesu.

Jesu Kristo nji cikozyanyo cesu. Bbaibbele lya Luka lilanganya Jesu mbuli muntu uuli mbuli ndiswe. Lilajatikizya kapati kuti wakasenga kapati kupinda mabbuku amwi, nkaambo lyakanyolwa kutulanganya kuti mbuli bantu, kusenga alimwi akujipya kufunika kuba lusiku lwa buumi bwesu. Atabede buumi bwa kusenga butalikweendelezegwa, tinga takonzyi kuzuzikizya luzibo lwa Leza ku buumi bwesu.

BUUMI BWA KUSENGA: Mavesi aansi alanganya buumi bwa kusenga bwa Jesu. (Luka 3:21, Luka 4:42, Luka 5:16, Luka 6:12, Luka 9:28-30, Luka 11:1, Luka 18:1, Luka 21:37) Kunyina aambi aacepa aali mu mamwe ma Bbaibbele.
Kuli mibele iyoonse ya kusenga iilangidwe mu Bbaibbele. Tuyoilanga imwi a imwi. Amuyeeye kuti bantu basiyana inga bajisi mazina asiyana, pele balakonzya kuba kwaamba kusenga kumwe. Eeci tacifunika kumupenzya nkaambo Bbaibbele talipi mazina kusenga oku, pele mazina aapegwa kweelana amibele yaku kusenga oku:

1) **Kusenga kwa Kujipya (Luka 22:39-45):** Eeci nce musyomi abikka ansi kuciyandisya cakwe kuti kuyanda kwa Leza kucitike mu buumi bwakwe. Kusenga oku kucitwa ciindi coonse nkaambo tulakumana lyoonse a kusala kwa kucita kuyanda Kwakwe.
2) **Kusenga kwa Kulumbula (Milimo 4:24):** Eeci nce musyomi alumbula kuti Leza ngu ani alimwi anco Acita. Cikozyanyo: Leza uujisi nguzu zyonse, wakabumba julu alimwi anyika, wakapa Mwana Wakwe kufwa kulwaesu aa musalaba, alimwi azimwi.
3) **Kusenga kwa Kubwelela alimwi akuzumina zibi (1 Johane 1:9):** Eeci nce musyomi azumina zibi zyakwe kuli Leza alimwi akulomba kulekelelwa. Kusenga oku kuyenda a kubwelela, kutali kuzumina zibi buyo. Kubwelela kuli kuleka cibi eeco alimwi akuchingilila kucitilila.
4) **Kusenga kwa Kulumba (1 Timoteyo 2:1, Milimo 16:25-27):** Eeci nce musyomi alumbila alimwi akupa kutembauka kuli Leza nkaambo ka zyoonse nzyaakamucitila alimwi aanji. Musyomi inga akaamba naa kuyimba kulumba kuli Leza.
5) **Kusenga kwa Kutembauka (1 Timoteyo 2:1, Bakolose 4:2-3)**: Eeci nce musyomi apa kutembauka kuli Mwami nkaambo ka zyoonse nzyaakamucitila, nzyaacita lino alimwi nzyaacita mumasiku aakkala, naa cintu cili coonse ncoyanda kutembaukila. Kusenga oku kuyenda a kusenga kwa kulumba. Kulumba alimwi akutembauka kulaleta Leza kuti alibonye mu nguzu kapati kulwa buumi bwa muntu usenga. Zilagwasya Mwami kuzumanana kucita mabotu mu buumi bwa musyomi. Musyomi taakafunika kunongonezi alimwi. Mbuli kusenga kumwi, musyomi inga akaamba naa kuyimba kusenga oku.
6) **Kusenga kwa Kulumba Leza (Johane 4:24):** Eeci nce musyomi apa bulemu kuli Mwami nkaambo ka kuti ngu ani. Ulazyi bukulu Bwakwe, alimwi kuti Ufwaninwa bulemu alimwi akulumbwa. Nji ciindi cakuswaangana kapati a Mwami. Kuswaangana kwecitike ncobeni kulakonzya kucitika buyo naa kunyina cibi pakati a musyomi alimwi a Leza. Basyomi bakkala mu buumi bwa cibi tabakonzya kulumba Leza mucishinka.
7) **Kusenga kwa Kubelekela Bamwi (1 Timoteyo 2:1):** Eeci nce musyomi aima pa kati ka Leza alimwi a bantu, mabunga naa mibele, kazinji aabo bataponesigwi naa aabo batakkali mukuyanda kwa Leza. Kusenga oobu kuyanda kuziba moyo wa Leza alimwi akuyanda Kwakwe kujatikizya cintu naa bantu, alimwi akusenga kweelana aakwo. Ulisenga kuti kuyanda kwa Leza kuzuzikizigwe.
8) **Kusenga kwa Kulomba (Baefeso 6:18, Johane 16:23):** Mu kusenga oku, musyomi uzibya zilombo zyakwe kuli Leza. Musyomi ulomba kamwe, alimwi apa kutembauka kuli Leza nkaambo ka mpendulo, kuzwa awo akaamba majwi a lusyomo, alimwi acita milimo itondeka kuti ulindila mpendulo (Marko 11:24).

KUSENGA MU MAZWI AATABONI NAA MU MUUYA: Kusenga mu mazwi aatabonwi nji kusenga kwiinda mu muuya wesu wakabwezezya (1 Bakorinto 14:15). Naakusenga mu mazwi aatabonwi, ngu muuya wa musyomi uusengi, kutali Muuya Uusalala. Cilangano Cipya cilajatikizya kapati kusenga mu mazwi aatabonwi (Baefeso 6:18). Mibele eeyi yoonse ya kusenga inga yasengelwa mu mazwi aatabonwi, alimwi nji nzila ibotu alimwi ijulu ya kusenga nkaambo naatusenga mu mazwi aatabonwi, tulasenga kuyanda kwa Leza kumaninina. Bbaibbele ilambaamba kuti tulakonzya kuyimba, kulumba naa kupa kutembauka mu mazwi aatabonwi (1 Bakorinto 14:14-19). Tulakonzya kusenga alimwi akulomba mu mazwi aatabonwi alimwi akusenga mibele imwi ya kusenga mu mazwi aatabonwi. Musyomi ulafunika kusenga kapati mu mazwi aatabonwi kupinda kusenga mu luimi lwakumvwisisya. Musyomi naakusenga mu mazwi aatabonwi, ulaswaangana a Leza, nokuba kuti nji lizwi lyakwe alimwi amaboko aakwe aazumanana kubelesyegwa. Eeci cilambaamba kuti ulambaamba a Leza alimwi Leza ulambaamba kuli nguwe, nokuba kuti nji lizwi lyakwe lyobilo libelesyegwa. Leza ulambaamba kuli musyomi kwiinda mu lizwi lyakwe alimwi akumwambidwe wakwe, alimwi musyomi ulambaamba a Leza kwiinda mu lizwi lyakwe alimwi akumwambidwe wakwe. Musyomi naakusenga mu mazwi aatabonwi ulaswaangana a Leza (1 Bakorinto 14:2). Ulambaamba zyisisi zya Leza mu muuya, alimwi zyilaboneka mu maano aakwe (1 Bakorinto 14:2), ulakomeza buumi bwakwe bwa mu Muuya kwiinda mu kuswaangana a Leza (1 Bakorinto 14:4), ulakomeza lusyomo lwakwe (Yuda 1:20), ulazuzikigwa a Muuya Uusalala alimwi ulaswaangana Anguwe (2 Bakorinto 13:14). Zintu zinji zilacitika mu buumi bwa musyomi naakusenga mu mazwi aatabonwi. Cikozyanyo: ulaba a butuntulu, ulakkala bwangu a Muuya Uusalala alimwi akulanganya zipaabo, alimwi ulakonzya kumvwa Leza bwangu. Ulazuzikigwa lyoonse a nguzu zya Muuya Uusalala alimwi azintu zinji zyakabikkwa mu masambilizyo aa bana ba Leza.

KUSENGA MU MAZWI AATABONWI ALIMWI AKUSANDULULA KWAZYO: Cipaabo ca kusandulula mazwi aatabonwi cilayendelana a cipaabo ca mazwi aatabonwi. Tacibelesyeki buyo mu cilongano naa kutali buyo kuzenga basyomi bamwi, pele cilabelesyeka kapati mu buumi bwa musyomi bwa kusenga kwa kuli nguwe. Musyomi ulafunika kuba a mutaano wakulindila

kumvwa kuzwa kuli Leza alimwi acite milimo ya kusandulula mazwi aakwe aatabonwi, nkaambo eeci cilamupe nguzu kuti amvwe cintu coonse Leza angamulanganya. Naa ulasenga mu mazwi aatabonwi, ulafunika kunyola zyintu ziboobola mu maano aakwe nkaambo inga zyaba nji Leza ncayambaamba kuli nguwe. Naa musyomi takonzyi kumvwa kwiinda mu kusandulula mazwi aatabonwi, mpendulo inga yaboola kwiinda mu kulanganywa naa mu nzila imwi iiyandwa Leza. Mucishinka, kusenga mu mazwi aatabonwi kulatupa kuziba alimwi akuzumina ijwi lya Leza ilyaambwa bwangu.

Mazwi aatabonwi azumanana lyoonse a businsimi alimwi eeyi nji nzila mboli zyipo ezi (mazwi aatabonwi alimwi abusinsimi) zibelesesya kuswaangana.

Mazwi aatabonwi alimwi abusinsimi zibelesya mu milingo itatu iyandikana, iili aansi:(1) Mazwi aatabonwi mbuli zilimi zya muno nyika: Muntu inga akamba zilimi kwiinda mu nzila ya mu Muuya itakali kuyandika kusambilila cilimi eeco cakutola ciindi, mbuli mbokwakacitika mu bbauku lya Milimo 2:4 aawo basikokubamba ba Jesu bakamba zilimi zya muno nyika zyakali kutazyiba alimwi bakaboola abusinsimi kabambaamba milimo ya Leza ijisi bulemu. Eeci cakacitika kapati kulwa lugwasyo lwaabo bakali kumvwa basikokubamba, mbuli cisimikizyo alimwi akweendelezya kuti Leza wakali kucita mulimo mupya uuyandika muno nyika.Mambo aaya mazwi aatabonwi akacitikanga ciindi ciinji kubusena butanabede ciindi ce Engilishi kuba cilimi ciyandikana muno nyika. Ciindi ciinji kwakali kutabeli basandululi ciindi bantu bakayenda ku makansi aanyika aambi kuyeya. Bakali kubamba mu zilimi zibatali kuziba, pele zyakali kuzibidwe kuli bantu babo bakali kubambila, alimwi bakali kupandulila lufumo lwa Kristo mu nzila ibotu.(2) Mazwi aatabonwi alimwi abusinsimi mu cilongano: Mazwi aatabonwi inga akaba cilimi ca mu Muuya icitali kuzwa ku nyika, naa inga cakali kuba cilimi ca muno nyika, pele kufunika kuyenda aabusinsimi kuti cilongano cikomezegwe. Businsimi oobu inga bwaboola mbuli kusandulula mazwi aatabonwi naa kwiinda mu nzila zimwi mbuli kulanganywa, naa kuboola kwa majwi aakali mukanwa, alimwi anzimwi nzila mbobwakanenwa mu 1 Bakorinto 12:4-7 kuti cilongano cikomezegwe (1 Bakorinto 14:5).Eeci ciliyana a mbeela aawo boonse mu cilongano basenga mu mazwi aatabonwi mu kusangana kwa basyomi, nkaambo mbeela eeyi iyuminisigwa. Pele naa muntu aima kubusena bwa cilongano akamba mu mazwi aatabonwi alimwi bamwi bakamumvwa, kufunika kuba a kusandulula kuti bamwi bamvwisise alimwi akukomezegwa.(3) Aya mazwi aatabonwi apegwa kuli musyomi kulwa lugwasyo lwakwe omwe kuti abe a kuswaangana kusimpe alimwi a Leza mbuli mbokwayambaambwa mu 1 Bakorinto 14:2 alimwi a 4. Pano kunyina uzyiba nco cilambwa, kusanganizya muntu uusenga mu mazwi aatabonwi. Mazwi aatabonwi aali aaya alimwi ayenda aabusinsimi. Businsimi oobu nji aawo musyomi alumbula mu cilimi cakwe ca muno nyika cintu cakalanganywa kuli nguwe ciindi asenga mu mazwi amwi. Ulacilumbula mbuli kuti cacitika kale mu bwami bwa muno nyika nokuba kuti tacitanacitika.Tuyakasananguna cisiiso eeci ansi alimwi mu masambilizyo aakusenga. Pano tulasenga mu mazwi aatabonwi kapati mbuli cilimi cakusenga cakumuntu omwe kulwa kuswaangana kwakwe a Leza alimwi akukomezegwa kwakwe omwe, kutali kapati kulwa kukomezya bamwi.Mubusinsimi oobu mbotuyakasananguna kapati mu cipande cilakonzya kuboola aansi alimwi mu masambilizyo aakusenga, nji businsimi bwakucita ciindi ca kusenga kwakumuntu omwe mu mazwi aatabonwi. Businsimi oobu inga bwaboneka mbuli kusandulula mazwi aatabonwi naa kulanganywa naa kuboola kwa majwi aakali mukanwa mbuli mbokucitika ciindi usenga mu mazwi aatabonwi, pele ciindi eeci kuli mbuli businsimi naa mu nzila zimwi, alimwi zyoonse zicitika kulwa lugwasyo lwa musyomi.Businsimi oobu bubelesya mu nzila iili aansi:

2.1) Mazwi aatabonwi alimwi abusinsimi: Naakusenga mu mazwi aatabonwi, ulafunika alimwi kucita businsimi. Mazwi aatabonwi alimwi abusinsimi zibelesya mu nzila iili aansi. Naakusenga mu mazwi aatabonwi, ulambaamba cilimi ca mu Muuya, ulalumbula zyisisi zya Leza mu muuya alimwi zyalanganywa ku maano aako. Pele mazwi aatabonwi kazinji abelesya mu bwami bwa mu Muuya, aboobo cintu coonse ciyandwa kumvwisisya kuzwa ku muuya wako ciindi usenga mu mazwi aatabonwi, ulafunika kutandika kucilumbula mu businsimi.Mu majwi amwi, tandika kucilumbula mu cilimi cako ca muno nyika, alimwi ucikambe mbuli kuti cacitika kale mu bwami bwa mubili. Cikozyanyo, naakusenga mu mazwi aatabonwi alimwi wazwa kuubona cikozyanyo mu maano aako, inga ca busungu bwako bwakumbele naa cintu Leza ncayanda kuti ucite naa cintu Leza ncakupa. Naacita businsimi, utandika kulumbula eeco ncwabona mu maano aako ciindi wasenga mu mazwi aatabonwi mbuli kuti cacitika kale kwiinda mu lusyomo mu bwami bwa mubili.Kuyinza kuba kuti wabona mubumba wako waponesegwa mu cikozyanyo ciindi wasenga mu mazwi aatabonwi. Naacita businsimi, ulambaamba kuti, “Leza ndilakutembauka nkaambo mubumba wangu waponesegwa lino mu zina lya Jesu Kristo.” Businsimi nji kulumbula kwiinda mu lusyomo cintu ncwabona ciindi wakambaamba mu mazwi aatabonwi alimwi akuzilumbula mbuli kuti zyamanina kucitika alimwi akupa kutembauka kuli Leza nkaambo kazyo.

Mazwi aatabonwi azuusya nguzu zya Leza (dunamis) zili muli mizeyo yesu, pele businsimi bulatulula alimwi akulanganya nguzu eeyi kuti ibelesye kulwaesu kusandula mibuzyo iijatikizya mu nzila ibotu, alimwi akulanganya cintu cakatululwa kuzwa ku mazwi aatabonwi mu bwami bwa Muuya kuti cilibonye mu bwami bwa mubili.

Zintu ziyandika ciindi ca businsimi:A) Naakusenga mu mazwi aatabonwi alimwi wakazwa kuzuzwa mu muuya wako, alimwi inga watambula kulanganywa kwa cintu Leza ncayanda kucita naa cintu ncusenga mu mazwi aatabonwi, bwangu bwangu cita businsimi a nguzu kujatikizya cintu ncwatambula mu muuya wako ciindi muuya wako ucili kuzuzwa. Nkaambo majwi aabusinsimi aambwa ciindi eeco alalululwa a nguzu kapati kupinda ciindi aambwa muuya wako uukalile. Tandika kucita businsimi kujatikizya zintu

zyalanganyidwe kuli iwe mu bwami bwa mubili ciindi muuya wako ucili kuzuzwa.**B)** Naacita businsimi, tacambaamba kuti ulafunika kwaamba majwi manji, pele ciyandika kapati nji kwaamba majwi a lusyomo ciindi wazuzya mulilo wa Muuya Uusalala kwiinda mu mazwi aatabonwi. Ingakonzya kuba kuti ulabwelezya ijwi limwi naa mwi a makani maingi kufikila wamvwa kuti cacitika mu bwami bwa Muuya alimwi ciliboneka bwangu mu bwami bwa mubili. Ulaziba eeci kwiinda mu kumvwa kusalala alimwi akukomana mu muuya wako. Ciyandika nji kuteelela kuzwa ku cintu muuya wako ncukulanga kuti ucite, ciindi eeci maano taakafunika kupengela naa kuhanganya.**C)** Naawamvwa kuyanda kucita milimo ya lusyomo, mbuli kusununa kuboko kwako mbuli cisimikizyo cakuboola ansi kwa minwe naa mbeela imwi, naa kusununa kuboko kwako ansi mbuli cisimikizyo cakubweza cintu kuzwa mu bwami bwa Muuya kuleta mu bwami bwa mubili, cita eeci mu lusyomo alimwi ubelekelesye milimo eeyi ciindi ciinda ciinda kufikila wamvwa kuzika alimwi akusena mu muuya wako. Kweelana kuti taukali kuzika mu muuya wako, zumanana abusinsimi, milimo ya lusyomo alimwi amazwi aatabonwi nkaambo eeci cilatondeka kuti zintu zicili kucitika mu bwami bwa Muuya alimwi ulafunika kuzumanana. Kuzumanana kwako kulaleta kuzuzikizigwa mu bwami bwa Muuya, alimwi naawafika kubumaninina, ulazumwa kuzika alimwi akusena mu muuya wako.**D)** Businsimi oobu bulasanizya kulumbula, milimo ya lusyomo, kusandulula mazwi aatabonwi alimwi azimwi. Ciyandika nji kuzuminisya muuya wako kujula mbuli mbuli naakusenga mu mazwi aatabonwi. Libre ukucita cintu ncuwona kuti ulafunika kucita naa kwaamba. Zuzya mipata ya maano alimwi amalayililidwe a kale aakusenga. Kwebaula naa ulafunika kwebaula, lila naa cilafunika kulila, cita milimo ya lusyomo alimwi azimwi**.(E)** Ciindi zimwi ulafunika kulumbula cintu ncuyanda kubona mu businsimi mbuli Ezekiele. Wakafunika kulumbula nyama alimwi magupa ciindi wayanda kubona kuti zibwelele alimwi, alimwi wakafunika kulumbula muuya kuti uyinge mu mibili ciindi yakali kutakwe muuya. Aboobo ciindi zimwi ulafunika kuba a ciyandikana mu businsimi bwako. Bala Ezekiele 37:1-14 kuti umvwisise nguzu zya businsimi bwakumamanino.Naatucita businsimi kuli magupa aakawuma, alabunganizigwa mu bwami bwa Muuya. Naatuzumanana kucita businsimi, misipa, nyama alimwi mpampa zilaambaamba kuziphimba magupa aakawuma, alimwi naatuzumanana, muuya uyinka muli zo alimwi zilaba a buumi. Eeci nji cikozyanyo cilatondeka nguzu zya businsimi mukusandula mibuzyo yesu. Zumanana kucita businsimi kufikila wabona kulibonya.

TULASENGA BWANI?

1. **Tulenga kuli Taata mu zina lya Jesu a lugwasyo lwa Muuya Uusalala (Johane 16:23-24):** Naatulomba zintu mu kusenga, tulasenga kuli Leza Taata, mu zina lya Jesu, a lugwasyo lwa Muuya Uusalala (Johane 16:23 alimwi a 24). Tatulusengi kuli Jesu mu zina lya Jesu, pele tulasenga kuli Taata mu zina lya Jesu. Alimwi tatulusengi kwiinda muli Jesu, pele tulasenga mu zina Lyakwe. Tatulusengi kuli Leza Taata, Mwana alimwi a Muuya Uusalala, pele mbuli mbondakasananguna, tulasenga kuli Taata mu zina lya Jesu Kristo. Alimwi tatulusengi mu zina lya Taata, Mwana alimwi a Muuya Uusalala, pele mu zina lya Jesu.
2. **Kulumba Leza, kulumba alimwi akutembauka inga kwapeegwa kuli Taata, Mwana alimwi a Muuya Uusalala.**
3. **Tulenga mu lusyomo (Marko 11:24):** Naatusenga, inga tulomba cintu kuzwa kuli Leza, tulacilomba kamwe, kuzwa awo tulapa kutembauka kuli Leza nkaambo ka mpendulo alimwi tucita milimo ya lusyomo itondeka kuti tulindila. Nokuba ciindi tulayilila mbuli makosi, tulambaamba mu lusyomo, alimwi tulindila kubona cintu ncotwaamba kucitika, alimwi tulazumanana akuzumina kwesu kwa lusyomo (Marko 11:23). Ciindi cimwi inga twafunika kucita milimo alimwi akuzumanana kwaamba kuzumina kwesu kwa lusyomo kufikila kwaluzuzikizigwa mu mubili.
4. **Tulenga kweelana a ijwi lya Leza (1 Johane 5:14):** Naatusenga, tulafunika kusambilila kusenga a ijwi lya Leza nkaambo ijwi Lyakwe nji kuyanda Kwakwe. Tulabikkila mavesi mu masengo esu, cikozyanyo: naa ulilwala, inga wasenga mbuli eeyi, 'Taata ndilakutembauka nkaambo kwiinda mu mapanga a Jesu ndilapwa.' Naakusenga mu lusyomo, lyoonse ulajanika mpendulo (Johane 15:7 alimwi a 8).
5. **Tulenga a kuzumanana (Luka 18:1):** Naatusenga, tulafunika kuzumanana. Tufuna kuzumanana nkaambo inga ciinda ciindi kuti kusenga kwesu kubonwe mu mubili kuzwa mu bwami bwa Muuya. Ciindi eeco, tulafunika kuzumanana akuzumina kwesu kwa lusyomo alimwi akutandika kutembauka kuli Leza nkaambo ka mpendulo nokuba kuti tazitanaboneka. Kuzumanana kwesu takuli mu kulomba buyo, pele kuli mu kutembauka alimwi amilimo yesu ya lusyomo. Ciindi cimwi tulafunika kusenga kufikila twamvwa kusena alimwi akuzumizya mu mizeyo yesu kuti cintu camanina kucitika. Eeci kazinji kucitika mu kusenga kwa kubelekela bamwi. Tacitondeki kusoweka lusyomo, pele kuzumanana kutondeka lusyomo lwesu mu nguzu zya Leza alimwi akumvwisisisya kwesu kwa bwami bwa Muuya.
6. **Tulenga a kumilila (Bahebrayo 6:12):** Naatusenga, tulafunika kumilila. Mizeezo inga yasiyana mbuli: Leza ujisi ciindi Cakwe cakuzuzikizya cintu ncotwalomba naa ncotulindila; inga ciinda ciindi kuti mpendulo izwe mu bwami bwa Muuya kuyenda ku bwami bwa mubili, pele inga ciinda ciindi kukomelezya lusyomo lwesu kufikila lufika kubusena bwakutambula mpendulo zyeelene. Leza ulapa mpendulo, pele tuli a mulimo wakuzitambula kwiinda mu lusyomo.
7. **Tulenga a butuntulu:** Bbaibbele litulaya kuti tulafunika kusenga a butuntulu nkaambo tulaziba busena bwesu a Taata wesu, alimwi abusena bwesu bwakutambula mpendulo. (Bahebrayo 4:16) Alimwi tulaziba kuti uyanda kutupa mpendulo nkaambo ulatuyanda.

MUBUSENA BWESU MU KUSENGA: Tulafunika kusenga a kumvwisisya busena bwesu bwa busena bwabulemu alimwi abuswaangano bwesu a Leza. Tujisi bukwabilo bwakutambula mpendulo mu kusenga kwesu nkaambo ka buswaangano bwesu a Leza. Tuli bana babulume alimwi bana bakasyana ba Leza; Iye nji Taata wesu uuyanda alimwi uyanda kutupa mpendulo ciindi

twalomba. Aboobo tulafunika kulomba naa kusenga mu lusyomo, katuziba kuti tujisi bukwabilo bwakutambula mpendulo zya kusenga kwesu nkaambo tuli bana Bakwe (Johane 16:23, Bahebrayo 4:16). Tatufanizwi kusenga mbuli bantu batatalizibi Leza. Jesu Kristo wakatugulila busena obu bwa kuba bana ba Leza kwiinda mu bulowa Bwakwe.

MBUSENA BWAMUBILI CIINDI CA KUSENGA: Kunyina mulawo uuti tulafunika kusenga kakitambali naa kakimene. Musyomi ulafunika kucita cintu ncajisi kuciyanda alimwi ncakamugwasya. Muntu umwi inga wakitambala, umwi inga wakota, umwi inga wima, umwi inga wayenda, mpoonya umwi inga wagona ansi. Pele muntu inga wayenda a mulangulilo wakusenga ciindi acita oobo. Ciyandika nji kuba a ciindi ca kuswaangana a Leza, alimwi kusenga kwesu kunji kufunika kucitikila kubusena bwakusisika a Leza (Mateyo 6:6-7).

MUSIKI CIINDI CA KUSENGA: Tulakonzya kubelesya musiki ciindi ca kusenga. Kucita oobu inga kwatugwasya kuunka maano esu kuli Leza bwangu alimwi akugwasya ciindi ca kulumba alimwi akusumpula. Musiki uduka mulimo uyandika mu kusenga nkaambo ulagwasya kusununa mizeyo yesu alimwi akuzuminisya Muuya Uusalala kubelesya muli twe.
KUSUNUNA MABOKO CIINDI CA KUSENGA: Kusununa maboko ciindi ca kusenga kuyandika kapati. Nji cisimikizyo cakutemba Leza, kumusumpula alimwi akuzuminina. Nji cisimikizyo cikulu mu Cilangano Cipya ciindi tulasenga, tulumba naa tusumpula Leza (1 Timoteo 2:8).Tulakonzya kusenga a meso akajulwa naa aajindidwe. Kujinda meso nji cikorwa ca lusyomo cilaamba kuti tulalingila kuli Leza uutasoloki alimwi kujinda meso kulagwasya kuti tusungule maano esu kuli Iye bwangu.

KUSENGA KWA MWAANA:

Kupaapa kwa Mwaalumi kwakkazyalwa muli Mateo 6:9-14, kulemba kuti, 'Isi wesu uli kumwamba…' nkupaapa kwakali Jesu kweenzesya alilambwa. Pele nkupaapa kwa Nsemo Wakale. Nikwakali ciindi Jesu eeli kuyobambila Nsemo Muswa. Atutanduli kueenzesya aka kupaapa mbuli cakali muli Nsemo Muswa, nkaambo muli aka kupaapa Jesu ulaya kuti bufumu bwa Leza buyingile, pele muli Nsemo Muswa bufumu bwa Leza bwazika, alimwi buli munda wa mukwasyi. Tulakonzya kusola milawo iitangwa muli aka kupaapa. Mucikozyano, aka kupaapa kakonzya kutondezya kuzyiba, kukumbila, kulapila, alimwi nezinye. Tulafunika kupaapa tuyizyi kuti tuli banani alimwi kuti tulikwani muli uno Nsemo Muswa.

Kupaapa kwa Mwaalumi kwa Nsemo Muswa nkokwe uku muli Johane 17:1-26; kukutondezya citalika cakulya muli Nsemo Muswa kapati kwiinda mukusyoma muli Kristu, alimwi neci Tata ali kuli ifwe.

KULEKELWA MUKUPAAPA (Marko 11:24):

Tulafunika kulekela bamwi mbubonya ooyo Tata watulekela. Kupaapa tuchilile kuli bamwi kutalilwe kulekela, tutaambi kucitaula cintu cilibonse kuli Leza (Mateo 18:21-35). Kuti tatulekelanga, nsebo zefwe tutaalekelwi. (Yandisya kusambilila mulangwe wakulekela; ndazilondoloola kapati).

ZIBUZO ZYA KUPAAPA

Zibuzyo zya kupaapa zinji kapati, atulange kuli zimwi zyaansi:

1. Kupaapa kulapa kuti kuyanda kwa Leza kucitike pano ansi mbubonya mbukuli kumwamba.
2. Kulakanya milimo ya Satana alimwi nokulekela kuti iisiki kucitika.
3. Kulapeleka Leza alimwi bamwi bamalaika bakwe kuti balicite kapati. Cakali cikozyo cikankomwe cakuziya cilabonwa muli Milimo 12, apo Petrosi wakabudilwa cakuzizya mubuzike kwiinda mumaka a kupaapa kwabasikulombelela.
4. Kulaleta mapalo a Leza alimwi nezyakuyanda kwakwe kuli ifwe.
5. Kwiinda muli Jakobo 5, kupaapa kwabasikulombelela kulabala maka manji kapati kuti kube lubono bwesu, alimwi tupaapa mucisubulo, tulakonzya kulekula aya maka kuti alimbe lubono bwesu alimwi nokuti kuyanda kwa Leza kubumbe pano ansi.
6. Kupaapa kulatwabilila ego yesu, lulimi lwakuzitumbula, alimwi nemilimo iimbi. Patubika makani a Leza mukupaapa, tulalengwa kuba mbuli yebo, kutali kuti twaziba kaambo kakuti nikwanguya, pele mpela yaciindi uku kusandululwa kulaboneka mumoyo yesu.

Tulakonzya kubona kusanduka muli fwe muciindi, kapati kujatikizya mizeezo imwi. Uku kusandululwa kulakonzya kucitika kutali kuti twapaapa kapati kujatikizya mizeezo eeyi, nkaambo kuzikalila mumaso a Leza kwalo kuli amaka manji kuli fwe alimwi kulatwisandulula kuti tube mbuli Kristu.

1) Kupaapa kwa kutembauka alimwi nokutendeka kulekula Leza kuti alimbe mumaka manji kapati alimwi nomukwambilila mukankomwe kuti kube lubono bwesu mbuli ciindi eelyo wakabudisa Paulu alimwi Silasi mubuzike

kumaka manji, alimwi neciindi eelyo wakacindika nkondo ya Israyeli alimwi ne Mwami Jehoshafati kutali kuti balekule mpendo. Kuli zikozyanyo zinji muli Baibolo zya mbuli kupaapa uku kwakasya Leza kuti acinde banzizyi bakwe alimwi nokucindila bantu bakwe. Nkaambo kaciindi eeci muli Baibolo tulayungizya kuti patupaapa, kupaapa kwesu kufunika kuti kucite kumwi kutembauka alimwi nokutendeka zintu zonsi, alimwi nokuzumina zintu zyakulu Leza zyaakaticitila kumasika (Bafilipi 4:6-7).

Patupaapa, tulambula kulongozya alimwi nokuya kuli Leza. Tulakonzya kusyoma masimpe alimwi nokubona kusanduka kuzintu zilikomena. Zintu zilakonzya kutandika kusanduka kuti zibe zyakubotu. Muzeezo unji, tulakonzya kuta kuti tulabona kuyanda kwa Leza kubotu kucitika mumoyo yesu.

Kuti uyande kuziba kuyanda kwa Leza kujatikizya mulandu uuli kuli iwe, naa kubikkila cipango ciyumu, ulakonzya kupaapa nokukumbila ulongozya kuli Yebo. Aboobo, landila amaka aali aansi kuti ufunzisisye kuli Yebo alimwi nokutambula kulongozya kwakwe kwaciindi coonse (Mateo 7:7):

1. **Kumbila Leza;** mucikumbilo kujatikizya mulandu ooyu.
2. **Kakalilila muzeezo wa kucikozya;** utalekeli kuzumizya mizeezo yako kuti yacite zipego. Ambila Leza kuti, "Tata, ndiyoomana cintu consi coondijana kuli iwe." Paunolemba kulindila kulabilwa kwakwe, mutendele alimwi nokutendeka Yebo kutali nokuzunguluka. Kakalilila.
3. **Ambila Leza mumoyo wako:** Pwaambala kukalilila muzeezo, langa muciindi coonse cakuzumina kufwida kwakali mumoyo wako kuli Leza. Eeci cilakonzya kuba cizindikizyo cakulongozya kwa Leza, pele cilakufunika kusaka zintu zimwi zyakuzumina, nkaambo kuyanda kwesu kulakonzya kutuzuzya.
4. **Kusunsula kwa Malemba;** simeka kuyanda kwako kumwi a Malemba. Kakambisisa kuti kufwida kwako kuli mbuli Bbaibolo, kapati mu Nsemo Muswa, nkaambo Leza taakali kuyanda kulwisana amboobya Bwambo Bwakwe.
5. **Kuzumina kwiinda muzintu zicitika**: Saka kuzumina kuzintu zicitika mumoyo wako. Kuti nkokuyanda kwa Leza, ulakonzya kubona makombwa aazulika naa kukwatana kwabantu ba Leza kukonzyeka kutondezya eeci.
6. **Langisisa ciindi ca Leza**: Ciindi cakubikkila kucita cintu cikaguma, ulakonzya kuyanda kuuzwa micelo ya Muuya, kapati kusangalala alimwi no luseko. Kuti tacili ciindi, ulakonzya kuuzwa kutasanduki alimwi nokutaba kulilemeka.

Pwaakasika kuzwida zintu eezimwi zyakuzumina, yenda muciindi kusyoma alimwi nokukalilila, usyoma kuti eeci nkokuyanda kwa Leza kuli iwe. Utalangi kuzintu zya kumbele nkaambo kuti nkokuyanda kwa Leza, zintu zyoonse zilayakomanina muciindi.

Kuti uyandikana kulongozya, kulakonzya kuza kwiinda muzibono, ndoto, mipaililo, naa zintu zimwi zyakubululigwa. Leza ulatulongozya kabotu alimwi taakumbili kubamba mbuli kwa kumanikizya. Kuti ukuzwa kuti ulakulazigwa, kumanikizigwa naa kuzwa kuba nkondo, alimwi wakabona mbuli kuti utalizyi cipeso cakucita, lyena eeci kulakonzya kuba cilongozya ca Diabolo uukulwana alimwi nokukumanikizya. Diabolo ulizwisya kumanikizya alimwi nokulangaula, alimwi uyanda kuboneka mbuli kuti nkuli Leza uukulongoza. Pele Leza patulongozya, ulacita kuli fwe kusanzala alimwi nokusangalala, kutali kumanikizya naa kubambwa kwa zintu zyakulangaula.

1. **Nzila ya Leza:** Leza naakamana kukupa lusa lwa kucita ciintu eeco wakakumbila, mulombe kuti akulangizye nzila ya kukucita. Ciindi cimbi, Leza ulatubululila milimo Yakwe munzila zitatulindili, mbuli mbuli mbukali Baisrayeli kwendelezya luse lwa Jeriko mbala zili musanu musanu. Kalilila kucita milimo kweendelana nzila yaakutondezya. Kuti kutali nzila yakasontwa, inga wakacita cintu cakulibotela kumenso ako alimwi nokucicita ngamaka ako oonse, kucita zyakucita kabotu zyakulanga kukwata.

IBUSO BWAKABISIKA (Mateo 6:5-7)

Mwaalumi Jesu wakatisambilizya kuti mukusyoma woonse ufwaninwe kuba ciindi cakumazuba woonse apati a Leza kubusena bwakabisisika. Eeci citwa kuti busena bwakabisisika. Tulalumbulula kuti ulalibonya ciindi citali kucela awala amwi ciindi cakuwa a Leza.

Muno mubusena bwakabisisika, ulakonzya kupaapa mizeezo yoonse ya kupaapa yatakambilila kwayinda. Pele bunji bwa kupaapa kwako kufwaninwe kuba mucilimi alimwi nomupailo. Mubusena bwakabisisika nkobwambila Leza zintu zyoonse, nokuba zintu zitatanduluki bwino mumoyo wako. Ulaba wakuzulila Leza zintu zyoonse mubusena bwakabisisika.

Aaya nkani zyakumamanino zyakufunika ciindi cakuba mubusena bwakabisisika:

(1) Sanga busena mbwa ulakonzya kuba weka. Busena oobu bufwaninwe kuba bwakatalikizya alimwi nobwakabisisika. Kulakonzya kuba ofesi yako, cisiikilo cako, kamba naa busena boonse mbuli bwakukala weka a Mwaalumi mubusena bwakabisisika.
(2) Kweemba nyimbo nkokufunika kapati ciindi eeci. Weeze nyimbo zyakutembauka alimwi nokulemekezya nkaambo zilakuyanda kuteeka mizeezo yako kuli Mwaalumi.
(3) Bamba mukanda alimwi nepeni naa foni apo ulongole zintu zimwi Mwaalumi aakubululila kuli iwe.
(4) Ciindi eeci Leza ulakonzya kukupa kulongozya, kukukwabilila alimwi nokukubululila zintu zyakabisisika. Kakaanganye kuzilemba.
(5) Eeci nciindi cakuzulika kumbele kwa Mwaalumi, kumutembauka alimwi nokumulemekeza, nokulombelela mbwaakulongozya. Pele nciciindi cakulapila kumbele kwa Mwaalumi alimwi nokuzumina zibi zyako kuli yebo. Nciciindi cakubambila Leza busowa bwako alimwi nokulilakilila kuli yebo. Nciciindi cakuyandaula cipango cakusaanguna alimwi nokujana luse muciindi cakuyanda.

Nciciindi cakulila kuli Leza ciindi wakalilwa. Pele kabamba, utaluki kuzumina Leza kuti wakacita bubi nkaambo wakalilwa.
(6) Alimwi kambila Leza milimo minji kapati ciindi eeci.

CIINDI CAKUSALA

Ciindi cimbi mukusyoma ufwaninwe kutola busiku bumwi, mweelwe wa mazuba, maveke naa nambomwe awa kuzwa kuli bantu, uciinda ciindi a Mwaalumi mubusena bwakabisisika. Ciindi eeci citwa kuti nkusala. Muciindi eeci ufwaninwe kumala ciindi a Mwaalumi alimwi nokuzilanga mwini, kuyandaula Mwaalumi mucimwi alimwi nokukumbila buyo bwaakwe kuli konse kwaangayanda buyo.Ciindi eeci ncakufunika kapati alimwi nciyandikana kuli mukusyoma. Ciindi eeci ncakufunika kapati mukwenda kwesu a Mwaalumi. Ulakonzya kusala weka, mbuli mukwasyi, naa mbuli bantu banji basyoma.

BUUMI BUKALI KULI BAIBOLO (Bakolose 3:16-17, Joshua 1:8) (Kukala kwiinda mu Bwambo):

Bwambo bwa Leza bwakazyanyisigwa amukate, nkaambo nzi? Nkaambo tulafunika mukate busiku boonse mubumi bwesu, mukusyoma ufwaninwe kuba nobumi bwakuyingisisa mubwambo bwa Leza busiku boonse. Taakonzya kukanjila Baibolo buyo limwi alimwi nokuta kuti wamana. Ufwaninwe kuba abusena bwakatalikizya apo ulakonzya kusambilila alimwi nokuyingisisa mubwambo bwa Leza alimwi nokuyisambilila kubweba na kanwa kakwe kwiinda mukubikka kuzumina kwa kusyoma.Muciindi cakuyingisisa mubwambo, mukusyoma ufwaninwe kuba amukanda alimwi nepeni, apo uyoolemba bululami bwakabululigwa kuli yebo a Muuya Uusalala. Alimwi kukweba mazwi amwi a mu Baibolo yako amabara a kusiyana kulayandisisya, mbuli mbundakali kulondolola mulangwe wa bana ba Leza. Ufwaninwe kuzyubulula kwiinda muli Nsemo Muswa alimwi ne Nsemo Wakale mbala mbala, kuti uyande kukula muli Leza. Pele kuti tanaakamana Nsemo Muswa, ncibotu kumalizya wona mbala mbala kucili kuyobila ku Nsemo Wakale.

Kuzwa apo, ufwaninwe kuba ciindi cakubelenga mabuku a bantu bakala kasyomezya a Leza, alimwi nokubalangila naa kubateera. Pele ufwaninwe kuba makuli kutasyomi masambilizyo oonse, pele kuayelela kuti ubone kuti alikwatene a Nsemo Muswa muli Baibolo. Kucita oobu, mukusyoma uyooba akucingwa ciindi coonse kuli Mwaalumi alimwi nokuyenda kumbele a Yebo.

Mbotwaambwa Baibolo Kwakabelwa Hamwi

Baibolo liliko amabuku alimwi nekwale kwakasalilwa a basikwamba 40 basiyene-siyene abumoyo bwabo. Bamwi bakali bami, bamwi bakali basimi, bamwi bakali baprofita alimwi bamwi bakali balangizi alimwi ne bamwi. Baibolo lyakalelemwa mucindi ca myaka 1500. Kuzwa apo makwale aya alimwi namabuku aya akabelwa hamwi kuti akabumbe buku limwi. Baibolo nci Bwambo bwa Leza bwakalembwa kumapepa kuti kube lubono bwesu 2 Timoteyo 3:16-17. Baibolo liliko amabuku 66 woonse. 39 akuzwa mu Nsemo Wakale alimwi 27 akuzwa mu Nsemo Muswa.

BUUMI BWA KUSALA (Mateo 9:10-15)

Mumavesi aya, Jesu ulamba kuti basikwiiya bakwe bayosala ciindi ciyakuti wazwa kuli mbabo nkaambo ciindi eeco bayoomuyandaula kwiinda mumuuya yabo wasandululwa, alimwi ulayoomba kwiinda muli Muuya Uusalala. Aboobo, kusala kulatubikkila kuti tuyumane kuzwisisya Muuya Uusalala alimwi nokukazika mubili wesu alimwi nokuba banjilizi kumuuya.

Nci Cani Kusala?; Kusala nkukalizya zintu zimwi zya mubili wesu zili kuli buumi bwesu bwamubili, kwiinda mukulipeleka kuli Leza. Mulimo ooyu uuzwa mukuzwisya kuti muntu mumuuya, alimwi ciindi cimbi mubili ulakonzya kutola bukatazi kuli muuya kuti wadyisigwa kapati kwiinda kumuuya. Nokuzwisya kuti Leza mumuuya alimwi iwe mumuuya, alimwi Leza ulacita a muntu wa mumuuya, tulakalizya zintu zya mubili kuti tubike mizeezo yesu kumuuya wesu.Kusala cakulya nkokumanyikwa kapati kwiinda kusala kumwi, pele muntu ulakonzya kusala cintu consi cimutunganya naa cimucitila makani, kutali cakulya cokha. Mucikozyano, kulooba, kutamba televizhoni, kulikata kwabantu bakabambilwa mumakwelano, kulibambila kabotu mubili, alimwi nezinye.Kusala takusandululi Leza, naa kumumanikizya kuti acite cintu, pele kulayandisya muntu kuba mubusena bwakali kuli buzwale bwakwe a Leza.

Kusala kulayenda kumwi a kupaapa alimwi nokulipeleka kuli Leza. Kusala kulakonzya kubetela mukusyoma munzila zili aansi:

1)Kulakula mupimo wa mumuuya: Eeci kulabetela kuti tube nobuzwale bukali a Leza alimwi nokumuzwisya kabotu**.(2)** Kubikka mubili ansi busena bwa kulongozwa a muuya.(**3)** Kuleka amaka a Muuya Uusalala aali munda wa mizeezo yesu kuti acite cakumaninina, kapati cakuti tulakonzya kusandulula zintu zyoonse zifwaninwe kusandululwa (Marko 9:28 alimwi 29).(**4**) Kusala taakupi amaka, pele kulabetela kuleka amaka aatwakapelwa kwiinda mu luse. Muuya Uusalala nguwe Maka a Leza ali muli fwe. Eeci ciyitika munzila yakuti kusala kulabetela kukwiza mupimo wesu wa mumuuya, alimwi tulakonzya kuleka amaka a Leza mumukwambilila wakumaninina ciindi mupimo wesu wa mumuuya wakula**.(5)** Kusala kulakwata mabuno a mubili mumoyo yesu munzila yakuti patumala ciindi tuchili kunywa mayi aasalala kutali kucila, mibili yesu ilakonzya kuzuzulwa zintu zitatondeki alimwi nokulisunza yoonse.

Nci Cani Mukusyoma Ulakonzya Kusala?(1) Kusala kuli a mukusyoma alimwi a Leza, kulekana kuti nkusala kwabantu banji**.(2)** Mukusyoma ulakonzya kusala kujatikizya cintu consi caanjila. Kulakonzya kuba kukumya buzwale bwakwe a Leza, kulakonzya kuba kupaapa kujatikizya mulandu oobu, kulakonzya kuba ciindi cakulapila alimwi nokulicesya, kulakonzya kuba ciindi cakulemekeza Leza kusanganya a kusala (kucitila Leza mulimo) (Milimo 13:2-4), naa mulandu umwi naa milandu minji atala acimwi**.(3)** Basikukusyoma balakonzya kusala mbuli cilongwe, alimwi nokupaapa mucakumanya alimwi nokuzumina, kupaapa kujatikizya cintu consi ciyandwa a Leza**.(4)** Balakonzya kusala mbuli mukwasyi, banyina, naa basyomi babili naa bakati, kupaapa kujatikizya cintu ciyakumaninwa.

Mizeezo ya kusala cakulya:(1) Kusala kwakasya: Eeci ncakusala apo mukusyoma ulekela cakulya alimwi namayi ciindi cimwe. Ncabulanda kuti kusala oobu kuyinda mazuba asatu nkaambo mazuba asatu aanza, mubili utandika kutola mayi auli munda wakwe alimwi eeci cilakonzya kunanzya mubili**.(2) Kusala kulekana amayi:** Eeci ncakusala apo mukusyoma ulekela cakulya pele ulanywa mayi**.(3) Kusala kulekana nemichero:** Eeci ncakusala apo mukusyoma ulacila michero yoonse kutali nyama alimwi nezyakulya zimwi**.(4)** Mukusyoma ulakonzya kubumba musyelo wakwe wesala alimwi neciindi cakwe, eeci cili kakatikati ka Leza alimwi naye. **Mizeezo:** umwi ulakonzya kunywa buyo cintu cimbi mazuba asatu, umwi ulakonzya kusala munyu naa sukali vuluzyo lweezu, umwi ulakonzya kucila mizyuni buyo. Pele kusala kufwaninwe kukwata mubili wako; taakufwaninwe kusala cintu citalumi mubili wako.

Bucenje mukusala: Mukusyoma ufwaninwe kuba nobucenje ciindi cakusala. Taafwaninwe kuzulila kusala ciindi citali citali naa atalikuyanda kumana kusala kwinda ciindi cili citali, nkaambo kusyoma kwakwe kucili kuseela. Taafwaninwe kusala ciindi acili kumwa mitongwe iyandikana kuti acile. Ncibotu kuli mukusyoma kubuzya mupasita wakwe naa mulangizi wakwe ciindi aplanina kusala ciindi citali, kapati kuti mucali mupya muzintu zya mumuuya, kuti ajane malailo abotu. Mukusyoma ufwaninwe kusala ciindi citali nobusyobwedezi, apo atali mububambe kapati, kuti amane ciindi a Leza mukusala kwakwe, a Bwambo alimwi nokupaapa alimwi nezinye zintu zyakufunika zikumya muuya wakwe.

Tukusala buti (Mateo 6:16-19): Kusala kuli cintu cakabisisika kakatikati ka mukusyoma alimwi a Leza. Mukusyoma ufwaninwe kuba wakusalala alimwi nokulibamba kabotu kuti kutasiboni kuti ulasala. Eeci tasicizumizyi kuti ncibi kuti bantu baziba kuti ulasala, pele taakufwaninwe kuzitumbula kuti ulasala mbuli kuti ulakomena kuli bamwi.

Leza Ulanda Kuti Tukale Buumi Bwa Kusala: Eeci cilatondezya kuti Leza ulayanda kuti kusala kutabe cintu citacitika kazinji, pele tufwaninwe kukala mubumi apo mubili uuli ansi busena bwa muuya, kwiinda mukukalilila kuba nobumi bwa kupaapa alimwi ne Bwambo, mubili uyoomana kuba ansi busena bwa muuya. Ncibotu kusala vuluzyo lweezu, nokuba busiku bumwi buyo, naa kapati ka busiku, pele ciindi cimbi tulafunika kusala ciindi citali kapati, kupaapa alimwi nokutembauka munzila yakasika.Kusiyazyo ciindi eeci, tulasala ciindi Muuya Uusalala atulongozya alimwi nokutulailila. Eeci ncobuumi bwa kusala. Utazumizyi cintu consi cakumubili kutonga buumi bwako. Kkala kwiinda muli muuya, alimwi uyende kwiinda muli muuya.**Kupaapa, Bwambo alimwi nokusala kulayenda hamwi. Eeci ncakulipeleka kwesu muli Nsemo Muswa.**

AGAPE

Masambilizyo aya alijatikizya luyando lwa Leza lwiitwa kuti Agape. Cakusaanga tulange Agape, atulange mizeezo imwi ya luyando. Mazina aya akuzwa mucilimi ca Cigiriki.

STORGE: Eeci nkuluyando luli kakatikati ka bazyali alimwi bana, mbuli bukwatane buli kakatikati kabazyali alimwi nabana. **PHILIA:** Eeci nkuluyando luli kakatikati kabanyina, babusi, alimwi nabasikusyoma bambi.
PHILAUTIA: Eeci nkukuliyanda mwini.
EROS: Eeci nkuluyando lujanwa alimwi nolutondezya kakatikati kabantu bakwatana mucilato cakuyandana, lulijatikizya mizeezo ya kukwatana, mubili alimwi nezyakuyandana.
AGAPE: Eeci kazinji kwitwa kuti "luyando lwa Leza," Agape nkuluyando Leza aatuyandila, alimwi ndolwakatila mumoyo yesu kwiinda muli Muuya Uusalala, lwakutupa kuti tuyande kutali nokubikkila maano kuzintu zimwi. Mumasambilizyo aya tulalanga kapati luyando lwa Agape.

Mukusyoma woonse ulatambula luyando lwa Agape ciindi aazyalwa kabotu; lulaba lubali lwa mizeezo wakwe wa mumuuya ooyo uli mizeezo ya Leza yamumuuya ili munda wakwe (Baroma 5:5). Lulaba lubali lwa micelo ya Muuya ili mumuuya wa mukusyoma. Kuti akule muli luyando oolu, basyomi bafwaninwe kusala kwendela muluyando ciindi coonse nkaambo lulabelwa kale munda yabo.

Kweendelana a 1 Bakorinto 13:1-4, luyando lwa Agape ndoluyando luli kankala kapati mu mulawu wa Leza alimwi nomubufumu bwakwe, nkaambo nokusyoma kwesu kulamilwa kwiinda muluyando (Bagalatiya 5:6).

MUBUMI BWA AGAPE
(1 Bakorinto 13:1-13)

1. **Agape luyando Leza aatuyandila nalwo; lubali lwa buntu Bwakwe alimwi neciindi Cakwe**.
2. **Agape luyando luyumide**: Aabo bayenda muli Agape balayumina bamwi alimwi nobumi.
3. **Agape luyando lujatikizya bubotu**: Aabo bayenda muli Agape batondezya buumi alimwi nokwete luse kuli bamwi.
4. **Agape talukweti buciwowa**: Aabo bayenda muli Agape babika maano kuzintu zyakubotu kubamwi alimwi tabatungwa buciwowa (Bafilipi 2:3).
5. **Agape taluitumbuzi naa kuzitumbula**: Aabo bayenda muli Agape balicisha alimwi bayanda kuti bamwi basike kumbele. **6. Agape talutondezya buntu bubi**: Bantu bayenda muli Agape balalemeka bamwi alimwi tabalangeula bamwi. Balamba mazwi mabotu alimwi balakala kulinzila muzizondo naa kuzitumbula, alimwi balibikka mubusena bwabotu.
7. **Agape taluyandisyi buyo mwini**: Aabo bayenda muli Agape balangisisa bamwi alimwi nokubabetela kusika kumbele. Tabalangi buyo zyaabo.
8. **Agape talukali kapati**: Muntu uuyenda muli Agape taakali kuikalila kuzuba kwaansiku nokuba kuti wakazungululwa kabotu, alimwi taakali kukala wakali canguzu (Baefesi 4:26-27).
9. **Agape talubambilili zibi**: Muntu uuyenda muli Agape taakali kubamba makani mubi kuli bamwi.
10. **Agape talusangalali muzibi:** Aabo bayenda muli Agape balapeleka luse alimwi tabasangalali kuzintu zitali zyakulilemeka alimwi nezyibi.
11. **Agape luyanda masimpe:** Aabo bayenda muli Agape basangalala mukulilemeka alimwi namasimpe, alimwi bakatalika kuti mbabo alimwi nabamwi batakali mu kulasika.
12. **Agape luyumina alimwi lukkutika zyoonse:** Aabo bayenda muli Agape balabetela bamwi muzibaka zyabo; balangisisa kusanduka kwabo, alimwi balukkutika zibi zyabo alimwi nobutaka bubi bwabo, balabetela mubusena bwakabisisika alimwi muluyando. Tabasangalali kubululila bamwi zintu zyakukomanina naa kubaleta kusambwa kumbele kwabantu.
13. **Agape luyumina zintu zyoonse:** Bantu bayenda muli Agape basyoma mumaka a Leza alimwi nokukonzya kwakwe kusandulula mbabo alimwi nabamwi kuti babe mbuli Leza mbwaayanda. Basyoma kuti bamwi balakonzya kuba basika kumbele mubumi bwabo muli Leza.
14. **Agape lusyoma zintu zyoonse:** Muntu uuyenda muli Agape ulisyoma kuti bantu balakonzya kusanduka kuba babotu. Ulakalikila kusyoma nokuba muciindi ciyumu nkaambo usyoma kukulilemeka kwa Leza.
15. **Agape lukkutika muluzyi lwinji lwezibi (1 Petrosi 4:8):** Muntu uuyenda muli Agape ulakomba mapenzi aabamwi alimwi taakambiki makani naa kubalonga kuti abaponye. Pele ulabetela bamwi muluyando alimwi nokulicesya, kapati mubusena bwakabisisika.
16. **Agape luyumi lubili.** Mapalo amuuya, mipaililo alimwi nenzimi zili kuyomana ciindi cimbi, pele Agape luyakakalikila. Lulakonzya kutondezya kukomanina kwa Leza alimwi nokuboneka kwakwe kuzulide.

Muntu wakukoma mukusyoma ulazibika kwiinda mukukonzya kwakwe kukala muli Agape, kutali buyo kwiinda mumapalo amuuya. Kusyoma, bulangizi alimwi na Agape zilakakalikila, pele cakulampa kuzintu ezi ngu Agape (1 Bakorinto 13:13).

MILIMO YA AGAPE

1. **Agape luyapa (Johane 3:16):** Muntu uukkala muli Agape ulapa cakusikila, nkaambo luyando lulapa cakutalibamba. Leza ngo Cikozyanyo cesu cakumaninina, nkaambo wakapa Mwana Wakwe simuzyalwa omwe alikke nkaambo ka Agape.
2. **Agape luyapa cakuliyabila alimwi nokukakilila:** Luyando lwakumaninina lubonwa mukupa cakuliyabila alimwi nokukakilila kutasanduki. Tulabona eeci muli Leza, ooyo wakapa Mwana Wakwe simuzyalwa omwe alikke nkaambo kesu, alimwi muli Jesu Kristu, wakalipeleka nkaambo kazibi zyesu nkaambo katuyando Lwakwe (Baroma 8:31-33).
3. **Agape luyatukulwa kuumvwa Bwambo bwa Jesu Kristu alimwi nokubumvwida (Johane 14:15-31).**
4. **Agape luyatukulwa kuyanda alimwi nokubetela bamwi (1 Johane 3:17).**
5. **Agape lulaba maka mapati aatutondezya kuyanda alimwi nokubelekela Leza na bamwi.**
6. **Milimo ilatondezya luyando lwesu kuli Leza**: Tulatondezya luyando lwesu kuli Leza kwiinda mukuyanda bamwi (1 Johane 4:20).
7. **Kukakatila muli Agape**: Luyando lwakumaninina lulagusya moyo, lutupa kukakatila kumbele lya Jesu (1 Johane 4:16-17, 4:18). Buzuba bumwi tulayima cakukakatila alimwi nokusyoma kumbele lya Jesu, tuzyi kuti twakenda muli Agape.
8. **Agape lulekelela cakufwambaana:** Aabo bayenda muli Agape balekelela alimwi balalekela mapenzi aabamwi cakufwambaana.

MULAYO MUKULU KAPATI WA JESU KRISTU

Mulayo Wakusaanguna nguuyu: Yanda Leza cakumaninina amumoyo wako, amumuuya wako, amuzeezo yako, alimwi namaka ako.
Kuyanda Leza amumoyo yesu yoonse nkokuti kumuyanda amimuuya yesu, nkokuti kumuyanda amukati kakomaninina kabumi bwesu. Eeci cilijatikizya kumubelekela alimwi nokumvwida Bwambo Bwakwe.

Kuyanda Leza amizeezo yesu / amumuuya wesu nkokuti kumuyanda amimizeezo yesu, kuyanda kwesu alimwi nobukombi bwesu. Eeci cilijatikizya kusangalala kujatikizya Leza alimwi nemulimo Wakwe. Tulamuyanda amamaka oonse aamizeezo yesu..
Kulumba Leza aamaka oonse nkukulumba alimwi kulemekezya Leza akuli bintu byesu alimwi a mulimo wa maanza esu. Eci cileyaamya kukulumba Leza akwiipego zyesu, amaali esu, alimwi zibelesyo zyesu, alimwi kuzibelesya mumilimo yakwe.

Mulawo Wa Bili: Kulumba bamwi mbuli Jesu mbwaakatulumba alimwi mbuli mboitulumba beene (Johane 13:34-35). Eco cileamba kuti tucitile bamwi zyoonse nzyotunga twalomba kuti batucitile. Eci cizumanina bwini boonse muli ndiswe

Luyando lwa Agape Luzuzikizya Mulawo wa Leza Oonse: Luyando lwa Agape lufubila alimwi luzuzikizya malembe oonse aa Leza (Baroma 13:8-10).

Mbobuti mboonga wafamba mu luyando lwa Agape cakubotelwa:

1. **Ziba** kuti luyando lwa Agape luli kale muli nduwe, lwakasansamunwa muli nduwe a Muuya Uusalala.
2. **Sala cakufwida** kufamba mu luyando alimwi kulusololela bamwi.
3. **Famba mu luyando lwa Agape ku lusyomo.** Eci cilangilila buyo kuti weelede kufamba mu luyando lwa Agape nkaambo Leza ulatulailila kucita boobo.
4. **Pebezya ciindi ca kuba a Leza lyoonse.** Uko ciindi ncoobedezya a Leza ncoocindilila, emboocikonzya maningi kufamba mu luyando alimwi kulusololela bamwi, nkaambo mizeezo yakwe ilaakukonzya kukubamba.

Lyoonse peezya luyando lwa Agape busena bwa kutanga mu buzyalani boonse. Mu kufamba kwesu a Leza, mu kufamba kwesu a baŋanda besu, beenzuma besu, alimwi abaantu batutazyi, tweelede kusungwa kufamba mu luyando lwa Agape nkaambo eci ncecipa Leza Taata wesu kukkomanina.

LUSUBILO

(1 Bakorinto 13:13)

LUSUBILO

Baibbele ilaamba kuti lusyomo, lusubilo, alimwi luyando ziyaakukkala lyoonse. Twakakambauka kale aa lusyomo alimwi aa luyando mu ziyiyo zyakusaanguna, mpawo eno tuyoobikkila maanu aa lusubilo—mbocibede alimwi mpuwo zyalwo.

Lusubilo lujatikizyana a lusyomo pele lubomba munzila yakwe: lusyomo lulibikkidwe aa zyakapita alimwi aa zili eno, pele lusubilo lulanga kumbele ku ciindi ciza.

Lusubilo nkuba a kusinizyigwa alimwi kukolwezyegwa cakumaninina kuti zyoonse nzyaakatulaya Leza ziyoosika ncobeni. Lwakasimikila aa ijwi lya Leza alimwi aa bululami bwakwe. Mucikozyanyo, amuyeeye taata uulaya mwana wakwe kuti juunza bayooya ku sitolo kuyoomugulila zisani zipya alimwi azyakutamba. Mwana ulaakkomana nkaambo ulasyoma ijwi lya taata wakwe, eco cimuletela lukkomano alimwi aluumuno aa ciindi ncali mvwa makani a lwendendo olo (obu mboobusyomo). Mpawo uba alusubilo kuti juunza (mu ciindi ciza), taata wakwe ncobeni uyoomutola ku sitolo kukazuzikizya cisyomezyo eco. Obu mboobusubilo.

Atulange malembe amwi aamba aa lusubilo alimwi atupegwa zikozyanyo:

1. Jesu Klistu uyoozwida kukatora cilongwe (Kusyololwa 1:7).
2. Mibili yesu iiyoobuka kuzifwa (1 Bakorinto 15:35-58).
3. Mibili yesu iiyoocincwa kuti yunjane a mubili wa Jesu Klistu, alimwi tiiyoobikkilwa kucetezyegwa kuzwa kucibi mu mibili yesu yanyika (Baroma 8:32, Bafilipi 3:21).
4. Lino lusiku lumwi tiiyooba a Mwami lyoonse (1 Balesalonika 4:17).
5. Tiiyoosanganazya alimwi abaabo betu batakali baumi.
6. Jeremiya 29:11-14 itulanga kuti Leza ulapanga mipango yakutupa lusubilo alimwi akucita bwino mu ciindi ciza. **Kuli zisyomezyo zinji mu ijwi lya Leza zitatugambila ziyoocitika kuli ndiswe mucindi ciza.**

Amalembo aaya oonse atusinizya lusubilo lwa ciindi ciza mbuli basyomi. Tatikonzya kukonzya kusandula ciindi ciyakucitikila zintu eezi, pele tulakonzya kubamba aa lusubilo lwakuti ziyoosika mucindi Leza ncaakasala.

IMPUWO/BUKULU BWA LUSUBILO

1. **Lusubilo lutupa maka alimwi lukkomano:** Tulabona maka alimwi lukkomano nkaambo twiizyi kuti ciindi cesu ciza cilabotu.
2. **Lusubilo luyandikana alimwi a buumi bwanu bwalino:** Leza wakatupa lusubilo lwa ciindi ciza cilabotu (Jeremiya 29:1114). Nkaambo lusyomo lubeleka mucindi cilino kuzwa mu ijwi lya Leza alimwi akuzululwa kwa Muuya Uusalala, tulalusubilo lwa ciindi cesu ciza nangu cakuti tacizyiwanga. Tusyoma kuti Leza ulabombela zintu zyoonse kutugwasya, nkaambo tulamuyanda alimwi ulatuyanda.

(a) Lusubilo lutupa kuswaala lusiku lumwi a lumwi cakulyaama, tweelede kuciziya kuti Leza ulatusogozya kutusika kumazibo esu aakumuuya, nangu twasangana a zilingo.
(b) Lusubilo luleeta mizeezo ya lukkazyo alimwi a kukkala cakukkazika. Kunyange cakuti tatina mapenzi aamaano a kuzwa mu mapenzi esu, tusyoma kuti zyoonse ziyooboneka bwino mucindi ciza nkaambo Leza uli a buumi bwesu alimwi a kusimpa kwakwe. **(c)** Lusubilo lutupa maka aamubili alimwi aamizeezo, mbuli mbotubona kuti tiiyooyumina zili kuswaangana nesu lino alimwi akulindila ciindi ciza cilabotu a lugwasyo lwa Leza.

2. **Bantu banji batatalimwi kuzumanana kwa lusyomo mbokubomba basununuulwa a lusubilo kusikila bamwaya busena bobakonzya kuswaanganya lugwasyo alimwi akuyanda kusambilizigwa mbobanga bafamba mu lusyomo cakukwabilila**Mucikozyanyo, muntu uulwala uubva mbungano zyaabo bakapozigwa angabamba lusubilo lwakuti ulakupozigwa ooyo, eeco cilamukweze kuciya kucisi kuswaangana basika kumakani aa lusyomo. Eci cilakonzya kutandika lwendendo lwakwe lwa kupozigwa alimwi akusandula buumi bwakwe.

ZIBI ZYA KULUZYA LUSUBILO

1. Bantu batatalusubilo lyoonse bayumvwa kuti batakali bakali alimwi balanguluka, alimwi bangaanga baceesezya buumi bwabo.
2. Aabo batatalusubilo bali a mbono itabotu ya buumi.
3. Bantu batatalusubilo bangaaluzya lusyomo lwabo.
4. Buumi bangaaboneka mbuli butali a mulimo kuli aabo batatalusubilo, eeco cingaabapa kuti batatambuluki kuzintu zibi alimwi azyakukuvya kuzwa kubamwi. Baluzya maka aakukana kuyezegwa.
5. Zintu zibi zinji zingaacitika kuli aabo baluzya lusubilo.

Nangu kuti lusubilo luyandika, talusanduli zili kucitika. Lusubilo lungasogozya muntu kusikila wasambilizigwa lusyomo. Nkulusyomo lusandula zintuanyika. Nkaambo keci, bantu beelede kusambilizigwa lusyomo, kwayaamba zintu zilaakumupa maano alimwi akulumbulula ijwi lya Leza, kucita milimo ya lusyomo alimwi akulanga kutambula alimwi akuyanza Leza—nangu zili kucitika zitasanduliki (langila ziyiyo zya lusyomo kuti uzyibe cakumaninina lusyomo lwa Leza).

Amalembo amwi aakamba aa lusubilo alimwi ampwuo/ bukulu bwalwo aakatambula mu Isaiah 40:31, Mikeya 7:7, Baroma 5:3-4, Baroma 15:13, 1 Bakorinto 13:13, Jeremiya 29:11, Baroma 12:12, BaHebrayo 11:1, Baroma 8:24-25, 1 Petrosi 1:3, alimwi amwi.

BUKAMBONI ALIMWI AKUZUMINA KUSOGOLEZEGWA

Bulemu bwa Leza bulamwaya bukamboni. Leza wakabika bantu bamwi kuti basogolele bamwi. Zyoonse zili mu Bulemu bwakwe zilamiga ya kulangilila, kutandika kujulu kusikila ku cilongwe mucisi, alimwi kuli maŋanda a Baklistu.**Oobu mbobulonge bwabakwesu kujulu: Leza kutanga (Taata, Mwana alimwi a Muuya Uusalala), kucila bangeelo bakulu, mpawo bangeelo bamwi, alimwi a ma Cherubimi alimwi a ma Serafimi.**
Alimwi bulonge bwa kujulu pa nyika bubele munzila eeyi: Leza kutanga (Taata, Mwana alimwi a Muuya Uusalala), mulume, mukaintu balamukkonkela, bana alimwi aŋanda, banyama, alimwi zimiti.

Eci citulanga kuti bukamboni buzwa kuli Leza alimwi buyookkala lyoonse. Mu mabunga aabusena busiyana kuli bamambo alimwi aabasogoleli, mpawo baminista, alimwi kuli bamwi bali ansi yabo, mpawo lukalango luyoombeleka. Mu majeshi alimwi mu mapholisi mulasanga bulonge buboobo alimwi azyoonse mu buumi.

NKAAMBO NZI LEZA ULI A BUKAMBONI ALIMWI ABUBOMBA?

Eezi zimwi zya mpindu: **(1)** Nzila yakucita zintu njaakasala. **(2)** Nzila njaabombela iyo itali a kusanganizya. **(3)** Tulayandika bukamboni kuti tukule bwino alimwi a buzyalani. **(4)** Nzila iyakucita zintu cakulondoka.

NKAAMBO NZI BUKAMBONI BUYANDIKA?(1) Kuli bukamboni, zintu zicitwa munzila iilondoka.**(2)** Bantu bakula bwino nkuli bukamboni.**(3)** Bantu bayumvwisya cakufwida cisyomezyo ca Leza mpawo kuli musogoleli.**(4)** Bukamboni bulamvwa mulimo wakubona kuti kucita kwa Leza kwacitwa.

BUKAMBONI MU CILONGWE: Jesu Klistu wakabika bukamboni mu cilongwe cakwe. Wakapa bulimo butanu bwakubambila bukamboni bwakwe. Oobu mbobuli: Batumwa, Balangizi, Basambazi ba Makani Mabotu, Balisisi alimwi abasambizi (Baefesi 4:1116).Basyomi ba cilongwe cakwe cimwe beelede kuzumina kusogolezebwa a musogoleli uubikkilwe pali bo, alimwi a malongero aabikkilwe awo. Beelede kulemekezya cilangililo cakapegwa musogoleli. Tabelede kuyanda kuleeta nzila nzyibakazwisya ku cilongwe cimwi alimwi njiindila zimwi zyakubomba zya zicongwe zimwi mukulangilila kwa cilongwe eeco ncoobakomena lino.Kuti malongero a cilongwe eco atabakkomanini, beelede kucibika cakulemenya alimwi kuzilondola, alimwi kuti takuli cingaacincwa, beelede kusambilila kuzumina, alimwi akuzumanana a buumi bwabo a lukkomano. Kuti bamvwa kuti tabakonzya kuzyala mu cilongwe eco, beelede kuzwa mumuno, abakkutululwa a bukamboni.Tabeelede kamba amboobo alimwi akukana milawo ya cilongwe eco, nkaambo kucita boobo kubapa kuba basansamuki, alimwi cibi ca kusansamuka cilingana a cibi ca busawi kumenso a Leza (1 Samuyeli 15:23). Basansamuki bantu bakana kulangizigwa a bukamboni alimwi batayandi kuzumina kusogolezebwa.

Tweelede kuciziya kuti buumi bwesu bwa kumuuya; eeco, zintu zicitika ku mubili zikatandika ku mizeezo ya kumuuya. Bantu nababa basansamuki, luumuno lwa Leza alimwi akukkabilizya kwakwe kulazwa mu buumi bwabo (Jakobo 4:6), mpawo mucikozyanyo eco cintu cibi cingaacitika kuli bo. **Mulozi ooyu wakuzumina kusogolezebwa ubomba kuzyoonse, nangu ku mulimo wesu alimwi amu maŋanda esu.**

MULOZI ALIMWI A MABOMBELE A BUKAMBONI ALIMWI AKUZUMINA KUSOGOLEZEGWA MU ZILIMO ZISIKANA-SIKANA ALIMWI MU ZICONGWE

1. Kuti kuli musogoleli umwi uuli ansi ya cilangililo ca musogoleli umwi, uuyimila ooyo mumabuleli amwi alimwi akusandula makani manene alimwi antoomwe noba kwini, uyooleelela kubona kuti uuyimila ooyo cakulondoka, alimwi boonse beelede kuzyiba kuti uli ansi ya bukamboni bwakwe. Uyooleelela kumweba munzila iilemekezya, alimwi ticelede kuboneka naa kuyumvwika mbuli kuti bali a mutaano mulimo alimwi a busena buyuminye. Tacelede kwamba kuti bali bamubelesi banji, pele uyooleelela kucimvwisya kuti uli ansi ya bukamboni bwakwe.
2. Uyooleelela kulemekezya musogoleli wakwe kuzwa kumoyo, kutali buyo paakali antoomwe naa abantu bamwi baliipo.
3. Uyooleelela kuciziya kuti Leza wakapa musogoleli wakwe cilangililo, alimwi Leza uyooyanda kumubikkila maano musogoleli a cilangililo eeco alimwi akukula kwaco, eeco uyooleelela kulwana malailo kuzwa kumusogoleli wakwe.
4. Tacelede kujandanya beene a musogoleli wakwe. (Muvwwe kuti Satani wakacinca busena bwakwe nkaambo wakajandanya beene a musogoleli wakwe).
5. Uyooleelela kuzumina zyoonse zizwa kumusogoleli wakwe, kutali buyo paakuti zyoonse zili buyo bwino, pele uyooleelela kuzumina nangu akati uliyandikana kukana kucita cintu.
6. Tacelede kupima beene a mizeezo yakwe, mpuwo, alimwi azyisyomezyo zyakwe, pele uyooleelela kupima beene kubusena Leza ncaakamubikka alimwi akuba musimbi mubusena obo.
7. Kuti wabambilwa kutandika mulimo wakwe uuli weene, tacelede kuzwa buyo akulekela busena butana kutululwa cakulondoka, pele uyooleelela kutululwa cakulondoka. Uyooleelela kusambilila kulindila ciindi ca Leza alimwi kutacilukilwa nkaambo ka kukkumbwa. Kutilulwa beene naa kuzwa mucindi icitali cilondoka kulamuzwida ansi ya luumuno lwa Leza.

KUBIKWA KWA MAANZA (BaHebrayo 6:1-2):

Kubikka maanza nkucita kwa lusyomo alimwi kubelesyegwa kupasa mpindu zya kumuuya, bulemu, alimwi a bukamboni. Mu Cipangano Ca Kale, mpindu zyakupelwa lyoonse zyakacitwa munzila eeyi. Mucikozyanyo ncecakacitika Jacobu mbwakapa mpindu zya Leza kuli Efraimu alimwi a Manase kuli mbwakabika maanza pali bo (Matalikilo 48:13-20).

Mu Cipangano Cipya, cakumamanino a kubapatizigwa kwa manzi, muntu wakabikkilwa maanza kuti atambule cipego ca Muuya Uusalala (Milimo 8:17-18). Bamwi babombezi ba Leza bamana kubapatizya aabo bakapinduka, bakabika maanza pali bo kuti Muuya Uusalala uye pali bo. Bona alimwi Milimo 19:5-6 alimwi a 2 Timoteyo 1:6.

KUBIKWA KWA MAANZA KUPONYA ALIMWI AKUTULULA KUZIPENDEKA:
Maanza lyoonse abikkwa aabe cibeela cakulombela kupozigwa alimwi akulululwa kuzintu zyamapenzi. Milimo 9:17 ilalondolola Ananiya mbwakabika maanza pali Pawulu kuti amubwezyezye kubona alimwi akuzululwa a Muuya Uusalala. Nangu Jesu wakabika maanza pali bantu bakali balwala alimwi abakali banyinyilizigwa.

KUBIKWA KWA MAANZA KUBIKILA BASOGOLELI:
Maanza abikkwa alimwi kubikila basogoleli. Mu Milimo 6, bantu balume musamu mane bakaba ba deekoni mpawo Batumwa bakalomba alimwi akubika maanza pali bo. Eci cilanga mbuli Leza mbwabomba kubelesya babombezi bakwe. Mulimo ooyu wakambwa mbuli mweembo wa cilongwe mu kusambilizya kwa Cilongwe mu BaHebrayo 6:2.

KUBIKWA KWA MAANZA KUBUSAALULA ALIMWI KUPASA MPUWO ZYA KUMUUYA:
Kubikka maanza kulakonzya kuzumanana kusimya talenta alimwi a mpuwo zya basyomi alimwi akupasa mpuwo zimwi kuli basyomi. Mucikozyanyo, Joshua wakatambula mizeezo ya bunze mbwa Moses wakabika maanza pali iye (Tusunguluko 34:9, 2 Timoteyo 1:6), alimwi Timoteyo wakatambula mpuwo zya Muuya mbwa Pawulu wakabika maanza pali iye.

MPUWO ZYA KUZUMINA KUSOGOLEZEGWA ALIMWI A KUZIBUSYA:(1) Baibbele itugambila kuti Leza ulabambawuka basinze (1 Petrosi 5:6).(2) Leza ulapa luumuno lwa mpindu kuli basinze; luumuno lwa mpindu nkukonzya kucita mulimo ngobaakatambulilwa kucita (Jakobo 4:6).(3) Kuzibusa nkunoli nzila iyakujana kuzwilila kumbele a Leza (Tusimpi 18:12, 1 Petrosi 5:6).(4) Cintu cibi cibotu coonse Leza ncaacita mu buumi bwamuntu citandika a kuzibusa kuzwa kumbali yamuntu.

MPUWO ZYA BUZUMU ALIMWI A KUSANSAMUKA:(1) Leza ulalimba bantu bazumu (Jakobo 4:6).(2) Buzumu buli mbuli cibi ca kusumpa bisalu, alimwi kusansamuka kuli mbuli cibi ca busawi kumenso a Leza (1 Samuyeli 15:22-24).(3) Buzumu buyumina muntu

kuswaanguka. Mukuamba mamwi, kuzubuka kuzwa ku nzila ilondoka kulakkonkela buzumu (Tusimpi 18:12).(4) Leza ulabweza luumuno lwakwe kuli bantu bazumu (Jakobo 4:6), mpawo basiyalilwa cakuloba alimwi a busi.(5) Aapo palikwi musogoleli, pali kusanganizya alimwi akukana kulongeka (Bambuli 21:25).

KUZUMINA KUSOGOLEZEGWA KWA BASOGOLELI BA CISI (Baroma 13:1-8):
Baklistu beelede kuzumina milawo ya cisi ncoobakkala, alimwi akuba basimbi kuli yooyo kasimwi tacili kucikana a ijwi lya Leza. Bangaakana buyo kuzumina milawo iikokana a Baibbele.

KUZUMINA KUSOGOLEZEGWA MU KUSOLWA (Baefesi 5:22-33):
Bakaintu beelede kuzumina basankazi babo mu kusolwa, mbuli cilongwe mbocizumina Klistu, nkaambo mulume ngomutwe wamukaintu mbuli Klistu ngomutwe wacilongwe. Cintu cilanga kuzumina kwamukaintu kuli Leza nkukuzumina mulume wakwe. Munzila imwi, mulume uyooleelela kuyanda mukaintu wakwe, alimwi luyando lulazumina. Mulume uyooleelela kuzumina mukaintu wakwe alimwi kumubona mbuli musyomi wakwe, kutali mbuli mubelesi wakwe.

KUZUMINA KUSOGOLEZEGWA PAKATI KABAUSI ALIMWI ABANA (Baefesi 6:1-4):
Bana beelede kuzumina babusi babo. Beelede kuzumina kuzwa kumoyo. Babusi nabo beelede kulemekezya bana babo alimwi kutabanyumizyi.

Aapo ncaasicinka kuzumina kusogolezebwa naa kutambula ansi ya bukamboni, ncaambo ciyakuti kucita kwa Leza kulakanwa. Leza uuyandika kutanga mu zintu zyoonse alimwi tulazumina kusogolezebwa a Iye kutanga, munzila zyoonse. Aapo popa pekaako patulazumizigwa kukana bukamboni naa kukana kuzumina kusogolezebwa.

KUPA

Baibbele ilakamba kapati a kupa, kuswaanguna kusikila kumamanino. Cifukwa cakuti Leza ngomupi ukulu, alimwi zyoonse ncaacita kumuntu mpuwo, kutali kugula. Eeci nkaambo Baibbele ilamba kuti, mbuli bana bakwe balume alimwi abakaintu, tuli mbuli Iye. Kupa nkubeela cibeela ca bunyama bwesu bwa Leza. Baibbele itulanga kuti luyando lulapa. Ilamba kuti, 'Nkaambo Leza wakayanda nyika, wakapa Mwana wakwe omwepele…' (Johane 3:16).Muntu angapa kutali a luyando, pele takuli muntu uufamba mu luyando uungakoni kukapa, nkaambo luyando lulapa bwini. Mbuli Baklistu, Baibbele litusambilizya alimwi akutusunkula kuti tupa.

NKAAMBO NZI TUPA?(1) Tupa nkaambo tulayanda Leza alimwi a Bulemu bwakwe: Cakusaanguna citusunkula kupa nkuluyando**.(2)** Tupa nkaambo tulijana a Leza mu mulimo wakwe wakupozya nyika alimwi akukula cilongwe ca Jesu Klistu: Baibbele ilamba kuti tuli babombezi antoomwe a Leza (2 Bakorinto 6:1**).(3)** Tupa nkaambo kupa ngomulozi wa Bulemu bwesu: Bulemu bwa Leza bubomba a kulima alimwi akuvuna**.(4)** Tupa nkaambo Leza ulatondelezya kuti tulapewa kupa (Luka 6:38-39**).(5)** Tupa nkaambo Leza ulakondwa kuti tupa, nkaambo mukucita boobo tulalanga kuti tuli mbuli Iye alimwi tulabomba mbuli Iye**.(6)** Tupa nkaambo eeyi yinzila yesu yakuyumina kumbele mu Bulemu bwa Leza**.(7)** Tupa nkaambo kupa kulatucitisa kufamba mu mpuwo zya Leza (Tusimpi 11:24-26, Luka 6:38, 2 Bakorinto 9:8).

MBOOTI TUPA?(1) Tupa a kumvwisya kwa ncaatucita mbotupa: Musyomi uyooleelela kumvwisya kuti kupa kulangilila nzi**.(2)** Tupa a lukkomano: Musyomi tacelede kupa a kutaikila, naa kutakkomanisya, naa a kubayila mumoyo wakwe (2 Bakorinto 9:6-7).**(3)** Tupa mu lusyomo: Tatweelede kuba bapizyi bapegwa nkaambo kamvwi zyomvwi naa kupa kulingana a zili kucitika kumubili, pele tweelede kupa a kumvwisya milao ya Bulemu bwa Leza**.(4)** Tupa a kulindila: Tupa nkaambo tulayanda Leza alimwi tulayanda kujana cibeela mu Bulemu bwakwe, pele mbotupa, tweelede kulindila bungi kupitilila ncaakapa (Luka 6:38, 2 Bakorinto 9:6-7**).(5)** Tupa a kusala cintu ciyandika: Nyiindi zimwi, tweelede kupa cintu ciyandika kuli ndiswe, cintu ncatuyanda. Tweelede kucisya, naa kuzikana nkutakucikombola, alimwi akucipa**.(6)** Kupa kulalanga luyando lwesu alimwi a lusyomo kuli Leza: Mbotupa, tulalanga kuti twatambula ncaakatala Leza mu ijwi lyakwe alimwi ncaakamba atali, alimwi tulacita cintu kubelesya eco. Nkaambo keci, mbotupa tulalanga lusyomo lwesu kuli Leza.

NZI NCOTUPA?

1) Tupa buumi bwesu kutanga kuli Leza: Mbotwakapa Leza buumi bwesu, takuli cintu ncatikonzya kumupa (Bagalatiya 2:20).
2) Tupa zyakumi zesu: Cakumi nkucibeela cimwe pa zili zyoonse nzyotukonzya kusanga naa nzyotujana. Tatupi zyakumi nkaambo tuli ansi ya Mulawo wa Moses, nkaambo tatuli ansi yaawo. Pele tupa zyakumi nkaambo tuli bana ba

Abrahamu, alimwi Baibbele litulangilila kuti tufambe munzila zyakwe naa tukonkere zikozyanyo zyakwe zya lusyomo (sambilila ziyiyo zya Cipangano Ca Kale alimwi a Cipangano Cipya). Kusambilizya alimwi akubomba kwa kupa zyakumi kwakali kwaamba kulinguwe na Mulawo wa Moses, alimwi ngomulozi wa cipangano cesu a Leza alimwi a Bulemu bwakwe. Zyakumi nzyintu zya Leza. Mbotupa zyakumi zesu, tulapa Leza zintu zyakwe.

EECI NCACIKULU CITAANWA A ZYAKUMI:

- Mbotupa zyakumi zesu, tulaziba kuti zyoonse nzyotuli nazo zizwa kuli Leza, alimwi eeyi inzila imwi yakulibonya kuti twazumina icintu eco alimwi akumutambula.
- Mbotupa zyakumi zesu, tulalemezya Leza.
- Mbotupa zyakumi zesu, tulazuzikizya cibeela cesu mu Cipangano ncatuli naco a Leza.
- Tupa zyakumi zesu kukugwasya mulimo wa Leza alimwi aabo basambilizya ijwi (Bagalatiya 6:6, 1 Bakorinto 9:14, Malaki 3:10).
- Tupa zyakumi zesu kuti tukonzye kufamba mu mpuwo zya Leza mu buumi bwesu (Malaki 3:10-12). Tuli kale bapegwa mpuwo zinji muli Klistu, pele tufamba mu mpuwo ezo mbotufamba mu lusyomo kuli Leza, alimwi zyakumi zesu zilalanga lusyomo lwesu alimwi akuzumina kwesu kuli Iye.
- Kupa zyakumi nkumulangilila kuzumina Leza, nkaambo ulayanda kuti tumupe zyakumi zesu.
- Tupa zyakumi zesu kumilimo iitupa ijwi alimwi ikutubamba kuumwi bwesu bwa kumuuya.

BaHebrayo 7:7-9 itucitila kuboneka kuti ansi ya Cipangano Cipya, zyakumi zesu zitambulwa a Mwami Jesu Klistu uuk Cilongwe eeci cilayezaniswa a zyakumi zya Abrahamu kuli Melkizedeki, aapo Abrahamu wakamulemekezya alimwi akumupa bulemu mbuli mupayizi mukulu. Munzila iimbi, tulalemezya alimwi akumupa bulemu Jesu a zyakumi zesu, tulumbulula bukulu bwakwe. Tatupi zyakumi zesu mbuli aabo bakali ansi ya Mulawo wa Moses, aabo bakali kupa zyakumi kuli Balewi, nkaambo mulonge ooyo wakapwa (BaHebrayo 7:7).Zyakumi zesu tazitweeli nkaambo kakuyanda kutilwa zibi, nkaambo twapegwa kale mpuwo zyoonse zya kumuuya muli Klistu, eco citacitiki kuti tutilwe. Pele tupa zyakumi zesu mbuli cikozyanyo ca lusyomo lwesu alimwi akulemekezya Jesu.

Mwami Jesu mbwakafwa, wakatambula zyoonse zyamapenzi pali Iye (wakaba cisiye cakuusa ndiswe) alimwi wakatuzikila a mpuwo zyoonse alimwi a zisyomezyo zizwa kuli Leza (zyoonse zya Leza zili "ee" alimwi "ameni"). Tulabambwa muli Mwami Jesu Klistu (Baefesi 1:3), alimwi mpawo eeyi iiyooboneka mu buumi bwesu mbotufamba mu lusyomo kulingana a ijwi lyakwe alimwi anzila zyakwe. Tupa zyakumi nkaambo tulimvwisya kuti ngomulozi wa Leza wakulemekezya uulangilila luyando lwesu kuli Iye alimwi akumubikka kutanga, kutali nkaambo kakuyanda kutilwa zibi, nkaambo tatikonzya kutilwa nkaambo twapegwa kale mpuwo zyoonse zya Leza.Abrahamu wakapa cakumi nangu Mulawo utana kubikkwa, kulanga kulemekezya alimwi akupa bulemu kuli Leza. Munzila iimbi, tupa zyakumi zesu ansi ya Cipangano Cipya eco a kumvwisya kuboko. Tatupi nkaambo ka Mulawo, pele tupa nkaambo kakulemekezya.

MBOOTI TUPA ZYAKUMI ZYESU?

1. **Tupa mu kumvwisya mpuwo zyesu muli Klistu:** Tupa zyakumi zesu nkaambo twapegwa kale mpuwo muli Klistu alimwi tulacita eeci kulanga kutambula zyoonse ncaakatucitila alimwi akuzumina kuti zyoonse nzyotuli nazo zizwa Kuli Iye.
2. **Lusyomo alimwi a Kutambula:** Tupa zyakumi zesu mu lusyomo alimwi a kutambula. Kumamanino a kupa zyakumi zesu, tulatambula Leza a mulu uuyulidwe wa mpuwo zya maali alimwi azintu mu buumi bwesu alimwi akuti tulakula bwino mu mbono zyoonse zya buumi bwesu. Tweelede kulumbulula eeci nkaambo mpuwo zyoonse zizwa kuli Leza, kutandika a kupozigwa, zilatululwa mucisi cakuumuuya. Pele kuti zibonakale mucisi caku mubili, tweelede kuzilumbulula aamilomo yesu alimwi akulumbanya Leza kuti zibonakale mu buumi bwesu bwanyika. Kuti tatuciti boobo, mpuwo zesu zingacedwa kuboneka mucisi caku mubili nangu kuti zyatululwa kale mucisi cakuumuuya.
3. **Kuzumanizya Maali Esu a Mulimo wa Leza:** Tupa zyakumi zesu kuti tuzumanizye maali esu alimwi a mulimo wesu uulijatikizya a mulimo wa Leza uutakali mpuwo. Mukucita boobo tulapa maali esu mpuwo ya lyoonse.
4. **Kucita Kuti Mulimo wa Leza Uyambe**: Kupa zyakumi kulagwasya kuti mulimo wa Leza uyambe cakucincilila alimwi akubona kuti babombezi bakwe babambwa bwino, kusyomezya kuti balaministera alimwi akubomba mulimo wa Leza alimwi a Bulemu bwakwe a lukkomano, kutali kusunganya mapenzi a zyiyandika zyabo zya ciindi.
5. **Kusandula Maali Kuba Mbuto**: Kupa zyakumi kulasandula maali esu kuba mbuto, kukonzya Leza kuyakulisya alimwi akupa mpuwo ku zibeela zimwi zya buumi bwesu.
6. **Kukkabilizya Kuzwa ku Butamani:** Kupa zyakumi kulagwasya kusungilila myoyo yesu kuzwa ku butamani alimwi akutikana kukakatila ku maali. Kulamwaya alimwi cikozyanyo ciyumide kuti Leza uuyandika kutanga mu buumi bwesu.
7. **Mulawo Utasanduki:** Kupa zyakumi ngomulozi uutakasanduki. Mbotubikka Leza kutanga, mulimo wa kupa zyakumi uyooyanda lyoonse nkaambo ulalangilila kulemekezya alimwi akubikka Leza kutanga. Mulimo ooyu wakaboneka myaka 430 naakaboola Mulawo wa Moses, nkaambo Abrahamu alimwi abana bakwe bakapa zyakumi. Tulabona alimwi kuti Leza wakauletela mu mulonge wa Mulawo wa Moses. Jesu wakazumanana a mulimo ooyu, mbuli mbociboneka mu Mateyo 23:23.

Pele wakazuzikizya mulawo wa Sabata, mpawo wakapwa. Mulawo wakazuzikizigwa a Jesu ngomulawo wa Moses. Tatupi zyakumi nkaambo kakuyandilwa zibi, mbuli aabo bakali ansi ya Mulawo wa Moses. Pele tupa zyakumi mu lusyomo, mbuli Abrahamu taata wesu (BaHebrayo 7:7). Tulambila mpuwo zya zyakumi kulingana a Malaki, tulizi kuti mpuwo zyoonse zya Abrahamu zya mu Cipangano Ca Kale zyalipedwe kuli ndiswe muli Klistu. Mucindi cimwi, zintu zyamapenzi zyakatambuliwa a Jesu pa musalaba (2 Bakorinto 1:20). Tulalumbulula mpuwo zyakambwa mu Malaki 3:10 alimwi amalembo amwi aajatikizya kupa zyakumi nkaambo tuli muli Klistu.

8. **Kulindila Kutambula Mpuwo Zya Leza:** Mbotupa zyakumi kuli Leza mu lusyomo, tulakonzya kulindila kubona mpuwo zya Leza zibonakala mu buumi bwesu. Eezi zingabikkilamo mizeezo ya Leza alimwi a buswaangano bwagwasya ndiswe, kuyululwa kwa minango, kukulilwa mu zintu zyoonse, alimwi akukkabilizya mulimo wesu, mpuwo, alimwi azintu zimwi zibotu.
9. **Kupa Zyakumi Mbuli Bantu Banji, Mabizinesi, Alimwi A Milimo Ya Leza:**
   Kuyandikana kuti tupe zyakumi bothu butali, alimwi mbuli maŋanda, kapati kumamanino a kubona mpuwo zya Leza. Mulimo ooyu ulajatikizya alimwi mabizinesi, zicongwe, alimwi mabunga, kubapa kukonzya kutambula mpuwo zya Leza alimwi akuyululwa kwa minango mipya. Kumamanino a kupa cakumi, tweelede kulumbulula Leza cakuyandika nkaambo kamulu uuyulidwe alimwi a mpuwo zili pali ndiswe, maŋanda esu, milimo yesu, mabizinesi, zicongwe, alimwi mabunga kulingana a Malaki 3:10-14. Kulumbulula uku kuyandika nkaambo kuleeta mpuwo zyakatululwa a zyakumi kuzwa mucisi cakuumuuya kuya mucisi caku mubili.

2) Tupa zipego zyesu: Zipego nzyotupa kuli Leza. Mumyuulo, tupa Leza eco ncakakwe, alimwi muzipo, tupa Leza eco ncacesu. Zipego zyesu zitangila mukupa buumi bwesu kuli Mwami. Zipego tezyangulukili kumali ande pe, pele zingaba cintu cili coonse muntu ncaapa kuli Leza mukupa mu Bwami Bwakwe (limwi mu chalichi na pe mu mulimo umwi), na pe mukupa kumuntu umbi. **Zipego zyesu zyeelede kuba boobu:**

- Zyeelede kulemekezya Leza: Mucibeela cimwi, tatupi eco nco tukonzya kulasa buyo (Malaki 1:6-14).
- Zyeelede kuzwa mumoyo.
- Zyeelede kupedwa muciiyo alimwi amumoyo uyoowa, kutali akukonkoma (2 Kolinto 9:6-7).
- Zyeelede kusundwa aluyando lwesu kuli Leza (Marko 12:30).
- Ikuti twapa bamwi, tweelede kubapa kulingana aluyando, kutali akuba amizeezo yakwefisa.

TUPA MICHANGO YAKUTANGA (Mapinda 3:9): Michango yakutanga ncibeela cakutanga mumukuli wesu. Cakutondezya ncakuti, mukwesu wakholwa angatambula kuluzi lumo, mpawo waambusyigwa kumulimo wakwe, alimwi watalika kutambula kuluzi lumo amamyanda otatwe. Ayo amyanda otatwe eyo michango yakwe yakutanga, alimwi ncabusongo kuti mukwesu wakholwa alemekeze Leza akuyapa ku chalichi. Na pe, amwaambe kuti mukwesu wakholwa watalika biashara; ncabusongo kupa Leza nzuzo yakwe yakutanga. Pele ezi nzyaakati ka Leza amukwesu wakholwa, alimwi te mulawo, pele nsimpe yakwe lwiiyo. Ikuti waapa Leza michango yakwe yakutanga, Baibbele lipa cisyomezyo cabulumbu bupati mumilimo yakwe yoonse (Mapinda 3:9-10).

NKOOTUPA? (1) Tupa myuulo yesu azipego zyesu kumilimo yakwe bulezesi njotubede cibeela cayo. **(2)** Tupa aabo batuyiisya Jwi lya Leza alimwi abatulanganya kubukkombi. Kubapa nikwakasiyana akupa kumilimo yabo yakwe bulezesi. Kubapa nkubapa kuti bacite eco ncobayanda aciya cakapegwa (Galatiya 6:6, Ezekieli 44:30). **(3)** Tupa balombo alimwi abapengede (Mapinda 19:17, Galatiya 2:10). **(4)** Tupa kumilimo imbi yakwe bulezesi nkotubona janza lya Leza kaliboneka alimwi nkwaanga Leza watondezya kuli ndiswe kuti tupe**. (5)** Tupa bantu Leza mbatondezya kuli ndiswe kuti tubape. **(6)** Tupa koonse nkwaatuyiisya Leza kuti tupe.

MBUBI BWA KUPA?

1) Ikuti twapa, tuba acibeela mumulimo wa Leza alimwi tucita mulimo wesu wakubombela antoomwe a Nguwe, aboobo kupa kwesu kulamukondwesha Leza.

2) Ikuti twapa, tugwasya alimwi tulaleta bubotu kubamwi, alimwi kucita boobo kulamukondwesha Leza.

3) Kupa kuleeta kuboneka kwa Bwami bwa Leza mubwumi bwesu. Tuzi kuti kuboneka kwa Bwami mboobu: luumuno, lukondo, kwandisigwa, kuba azintu zinji, lufuyo, buumi bubotu alimwi amapalilo mumilimo yesu yoonse (ijwi lya kuti *palilo* lipandulula kuti, nguzu Leza njaika mumyoyo yesu kuti tukomelezye. Palilo Lyakwe lileeta kupumelela, kwandisigwa, kuvulangana, buumi bubotu, lufuyo, bantu babotu mubwumi bwesu abatugwasya kusika kuzintu zibotu, kulangilwa, kukwabililwa, buumi bwa luumuno, lukondo alimwi akuba azintu zinji munzila yoonse, kubukkombi alimwi akumubili) (Mapinda 10:22). Ikuti twapa, tuba kasyanga, alimwi Leza uyoandisya mbuto njo twasyanga akuyibweza kuli ndiswe yandile kwiinda njo twasyanga (2 Kolinto 9:6, Mapinda 11:24 a 25). Eci cipandulula kuti, ikuti twapa, Leza uyookonzya kuti tutambule zinji kwiinda nzo twaapa (Luka 6:38). Ikuti twapa kumulimo wa Leza na pe kupa aabo nbo tuziba kuti batumwa a Leza, tulakomena kwiinda nzo twaapa, alimwi twenda mumapalilo aa Leza acikolo cipati. (Johane 6:5-14) Cakutondezya ncamwana musankwa muni wakaapa cakulya cakwe kumulimo wa Leza kuti bape bantu bakali kumvwa Jesu Kristo, alimwi wakabwezya mabasikiti ali kkumi aabili aa masyaalo, ayo ngaa kakonzya kusebenzisa munzila njayandide. (Hagai 1:3-12), cakutondezya cimbi ncamukaintu wakatambula mwana nkaambo kakucitila kabotu oyo wakatumwa a Leza (2 Bami 4:8-18). Ikuti twapa aabo nbo tuziba kuti batumwa a Leza, tuba katupa Leza Mwini wakabatuma (Matayo 10:40-42). Cakutondezya cimbi ncamukaintu mufwilwa wakenda mumapalilo aa Leza nyuma lya kupa Eliya cakulya cakwe cakumamanino nkaambo wakali watumwa a Leza (1 Bami 17:7-17). Kupa kumuntu wa Leza kwakaleta

cisimpe ca Leza, eco cakamulanga kusikila nzala yakamana mu Israyeli. Pawulo awalo ulapandulula kuti bantu ba ku Filipi bayookwandisigwa kapati nkaambo kakupa kumulimo wakwe (Filipi 4:18 a 19, Ezekieli 44:30).

4) Kupa ninzila yesu yakweenda kumbele mu Bwami bwa Leza.

5) Kupa kutuika munzila yakwe ncaakatusalila Leza; kulatunyamuna kuti tuzuzikise eco nco tuli pano aa nyika. Cakutondezya, Abrahamu taakakonzya kuba taata wa mazwi mangi citakuti waapa mwana wakwe Isaka. Eco ncaakaapa cakajula mulyango wakwe kuti abe boonse mbo Leza ncaakamwiita kuba. Cibeela cimbi ncakuti, ciindi coonse mukwesu wakholwa naapela ciindi cakwe kuli Mwami, mpoonya mpaakasika kucilongezyo cakwe cakwa Leza.

6) Kupa kutugwasya kweenda mumapalilo aa Leza mubwumi bwesu, alimwi kutucitisa kubombela mumapalilo mumilimo yesu yoonse.

7) Kupa kutucita kuba mukowa wamapalilo ngu Leza ngwaakonzya kuguma nawo buumi bwa bantu banji. Ciindi coonse notupa, tulatantamuka kuba mikowa yamapalilo itapwi.

BUBOTU BWA KUPA KAPATI ALIMWI AKUPELA CILENGO

1) Kupa kapati alimwi akupelela cilengo kulatondezya lwiiyo lulondokede muli Leza. Aboobo, Leza ulakondwa ciindi notuba alwiiyo lulondokede muli Nguwe, alimwi mpoonya mpobakonzya kulibonya cakuzwide mubwumi bwesu.

2) Kupa kapati alimwi akupelela cilengo kulakonzya kugwasya bamwi cakufwambaana alimwi akukomezya Bwami bwa Leza. Eci cilakondwesha Leza nkaambo ulayanda kuti bantu Bakwe bagwasigwe cakufwambaana alimwi banyanduke.

3) Kupa kapati alimwi akupelela cilengo kulajula milyango mipati mubwumi bwesu ciindi notuzuzikisa cikonzyanyo ca Leza. Ikuti twapa kapati akupelela cilengo, tuyootambula kwandisigwa kupati nkaambo Leza ulamwandisya muntu kulingana anjila njapa. Ncibotu kukomena kutamanina nkaambo mpoonya mpotuyookonzya kugwasya bamwi (2 Kolinto 9:6, Mapinda 11:24).

4) Kupa kapati alimwi akupelela cilengo kutucitisa kuzuzikisa kuyanda kwa Leza mubwumi bwesu. Cakutondezya ncakuti Abrahamu weelede kupa Isaka katanaaba taata wa mazwi manji. Cakutondezya cimbi: ciindi mukwesu wakholwa naapela cilengo cakulya, tulo alimwi aciindi kuzintu zimbi akupa Leza eco ciindi, Leza uyoomupa cilongezyo anguzu zyakucita kuyanda Kwakwe, aboobo uyookuzuzikisa cakulondoka.

5) Limwi amwi Leza ulakonzya kutucitisa kupa akupelela cilengo mbuli mu Bbuku lya Milimo, omo bantu nobaakatengesa nyika zyabo amang'anda aabo akupa mali kumulimo wa Leza. Mufuta ooyu wakupa ulacitisa kuti mulimo wa Leza ukome cakufwambaana.

BUBI BWA KUTAPA(1) Ikuti tutapi, tatukonzyi kuba acibeela mumulimo wa Leza pano aa nyika.**(2)** Ikuti tutapi, tatukonzyi kweenda mumapalilo aa Leza mubwumi bwesu. (Palilo lya Leza talyaambi mali buyo pe, pele lyaamba bwumi bwesu boonse.)**(3)** Ikuti tutapi, tatweendi mububе bwesu bwa kumuuya nkaambo kupa mbo bube bwesu.**(4)** Ikuti tutapi, Leza takonzyi kutusebenzisa kuguma buumi bwa bamwi.**(5)** Tatukonzyi kweenda kumbele a Leza ikuti tutapi, nkaambo Leza ulatunyamuna ciindi notupa kuzintu nzyotujisi.**(6)** Milyango yesu iyookugusigwa, alimwi tuyooba balombo ikuti tutapi. Lazaro ncakutondezya cibotu. Wakajisi cizuminano a Leza, alimwi kulingana acizuminano eco, teweelede kuba mulombo. Pele Baibbele lipandulula kuti wakali mulombo. Ikuti twalangila mulandu wakuba mulombo, nkaambo Lazaro wakali kulomba aaluse ansi lya kupa (Luka 6:38). Aboobo taakakonzya kweenda mupalilo lya cizuminano ncaakajisi a Leza. Ciindi naalomba, ulatambula kuzwa kubantu, pele ikuti waapa, Leza Mwini nguwakamupa, nekuba kuti wakali kukonzya kusebenzisa bantu kumupa. Oyo uupa ulajisi zinji ciindi coonse (Mapinda 11:24).

NKAKA LEZA NCAYANDA ALIMWI NCAYUNGULULA NZILA KUTI BANA BAKWE BAJULUKWE MU MALI AZIMWI ZINTU ZYA KUMUBILI (2 Kolinto 8:9, 3 Johane 1:3, Mapinda 13:22)

Mulandu Leza ncayanda bana Bakwe kuba abusizi alimwi akuba azibyaabizyo zya nyika ncaboolu:

1) Leza Mufwe wa cisyomezyo, alimwi ulayanda kuti bana Bakwe babe abukondwa kabatali kabali kucilwa. Ulayanda lufyasi lujisi bunji alimwi lubede mubukabekezya.

2) Leza ulayanda kuti bana Bakwe babe abalimi ba nyika nkaambo wakayilenga kucizanga nkaambo kaabo, pele Adamu wakayipa kuli Satani nkaambo kakusaba kumvwida Leza. Lino Leza ulayanda kuti bana Bakwe batambule nyika alimwi azintu zyoonse zibotu ziri muli yoobo mukati kakuumbwa kucetekela, nkaambo wakazitola kuli Satani ciindi Jesu naakabuka kuzwa kubafu. Zintu zyoonse zibotu ziri munyika nzyaba Mwami, pele tweelede kupona muli zyebo kucetekela.

3) Leza ulayanda kuti bana Bakwe bakwele Bwami Bwakwe pano aa nyika, alimwi tabakonzya kucita boobo batali abusizi, nkaambo kuyanjika maano mabotu kulya bantu kubikkila maano kuli evangeli kulata mali manji. Alimwi Bwami bukomena ciindi bantu basanduka akukomena mucetekelo wabo (Deuteronomio 8:18). Leza ulayanda kuti bana Bakwe babe abalimi kwiinda muntu uuli woonse pano aa nyika, nkaambo bajisi mulimo wakukwasa Bwami Bwakwe. Leza wakapa bana Bakwe nguzu zyakukoma akupumelela muzintu zyoonse nzyobacita, pele cisiiso ciyabagwasya kupona muli boobu, eco cibonwa mu kusyanga kwabo, oko nkupa kwabo. Eci ncikomwa ca Bwami: kusyanga akuvuna - kupa akutambula.

4) Leza ulayanda kuti bana Bakwe bagwasye balombo abalombo, alimwi tabakonzya kubagwasya ikuti nabo balombo (Galatiya 2:10).

NZILA YA LEZA YA KUBA ATALI MUNYONGO: Leza takayandi bana Bakwe kuba bapondo mumunzila iili yoonse. Jesu wakazwa kupa buleko bwesu bwakumanina. Tuzi kuti munyongo ucitisa muntu kuba mupongo. Leza taakondwi ciindi notwakhala

muminyongo (Roma 13:8). Kuba aminyongo te kucita cibi, pele te kuyanda kwakumanina kwa Leza kubana Bakwe. Kuba aminyongo ijatikila muntu alimwi iikonzya kutalika kumupanga kuba mupongo, oyo muntu ncaakutakonzya kulipila, kulamukalalila Leza. Lino Leza ulakonzya kukukula kuminyongo cakusungunuka. Tuzi kuti kujulu kutaali munyongo na pe njiila iili yoonse ya bupondo; aboobo ikuti Bwami bwa Leza buboneka mubwumi bwako, munyongo uyoomana. Tulabona nco weelede kucita kuti ukatuke munyongo alimwi utondeke kucilila. Te cikonzyanyo ca Leza kuti ciindi coonse utambule zintu mukunyongolwa. **Ndakaamba kuti kuba aminyongo te cibi, pele te kuyanda kwakumanina kwa Leza kuli iwe mbuli mwana Wakwe.**

Uli kweelede kuzyiba kuti ikuti Leza wakagwasya mukwesu wako mulunyina luli, ulakonzya kukucitila ceeci mbuli iwe ikuti wacetekela, nkaambo kutaali kusalula kuli Leza.

1) Zyiba cizuminano cako a Leza. Kulingana acizuminano cako a Leza, weelede kupona kwiinda munyongo. Wakayandaamba kuti uyookongozyanya bantu banji pele tatookongi (Deuteronomio 28:12-14).**(2)** Kholwa muli Leza mukuzuzikisa Jwi lya Leza lyakatalwa: pepa myuulo yako azipego zikweelede kulemeka Nguwe, enda mucetekelo wa Jwi Lyakwe alimwi ulakulekelela bamwi. Enda mucetekelo kutali akubona na pe kumizwa.**(3)** Cita kulingana a Jwi lya Leza lyakutambwa (rhema). Cita zyoonse Leza ncaakubulula kuti ucite: ikuti wakuyambila kupa pano na pe kule, cita boobo. Ikuti uyanda kuti ucite cintu cimwi, cichita mucetekelo cakutafwiti cisyi.**(4)** Ciindi coonse ambila kumulomo wako, mucetekelo uumaninide alimwi uujisi nguzu, kuti uli kutali aminyongo. Weelede kuzumanana kwaamba ezi ciindi coonse. Ciindi notalika, utaceti mizeezo mingi pele ambila kuti, "Ndakulumba Tata nkaambo ndi kutali aminyongo."**(5)** Gwasya bamwi kuminyongo yabo, nokuba kuti iiminji na iiminini. Kuzintu nzyojisi, sungulula bamwi kuminyongo. Leza ulakucitila ciindi coonse eco ncocitila bamwi. Sebenzesya eco ncojisi, alimwi Uyoogwasya a janza Lyakwe lipati. Eci cipandulula kuti Uyoobomba kulimwi anguzu Zyakwe zipati kukukula kuminyongo yako, kutali kulingana amubala wayo. Coonse ncoosyanga uyookuvuna, pele uyookuvuna zinji kwiinda ncoosyanga.**(6)** Zumanana kulumba Leza nkaambo wakukula kuminyongo. Utalubi, kapati utalubi kulimbwa mulundu ululi loonse, pele pepa kulumba mumikhalidwe yoonse.**(7)** Bede mubwumwi a mulimo wa Leza na pe a mumwi mulombe wa Leza. Coonse Leza ncaacita pano aa nyika, usebenzisa bantu kucita. Ubu bwumwi bulakonzya kuba kupa ku chalichi coko, na pe ku chalichi ncoocetekela kuti catumwa a Leza, na pe oko ncoocetekela kuti Leza ulabombela. Gwasya munzila yoonse njokonzya, nkaambo ciindi nobomba mukwasa Bwami bwa Leza, Nguwe ulabomba kukonzyanya akukwasa bwumi bwako. Kuli zyitondezya zinji mu Baibbele, pele ndiyookambila zyamwi buyo: (2 Bami 4:4-8) apa mukaintu mufwilwa wakakulwa kumunyongo wakwe mukuba mubwumwi a Elisha, muntu wa Leza. (2 Bami 6:1-8) musamu wa Elisha wakakulwa kumunyongo wa musumo mukuba mubwumwi a Elisha, muntu wa Leza. Cintu cipati ncakuti kube mubwumwi amavuta a Leza (amavuta a Leza nkuboneka kwa Leza kumuntu), kutatali kuti wabombela amwi wa balombe ba Leza, na pe mulimo wa Leza, na pe mulimo Wakwe munzila iili yoonse, pele oko ncoocetekela kuti Leza ulabombela. Kuba mubwumwi amulimo wa Leza takuyookukula buyo kuminyongo, pele kulacitisa kuti uende mupalilo lya Leza munzila yeli mbuli iyakusaanguna. Uyookwandisya kwiinda kupimwa.**(8)** Bede alukonko lwako. Utazibikki muminyongo imbi ciindi notulindila kukulwa kumunyongo waukwambilila. Zibambe kuzintu nzyoyanda kwa ciindi cinini; usazikakatilila kuzitola mukunyongolwa. Iyisya kulomba Leza zintu nzyoyanda mucetekelo (Matayo 7:7-12), usafwambi kuzitola mukunyongolwa.

Aka nkomukwata kwa lwiiyo. Lwiiyo lulabomba ciindi coonse notuluseenzya munzila ilondokede nkaambo lwiiyo ncikomwa cibomba kuli muntu woonse uluseenzya munzila ilondokede. Ciindi notucita zintu ezi, cintu cili coonse cilakonzya kucitika kuti ukatuke kumunyongo na pe minyongo njojisi. Oyu munyongo ulakonzya kumaniswa cakusungunuka, naa kuti ulakonzya kutambula mulimo uukugwasya kulipila munyongo ooyo cakufwambaana, naa muntu angakulipila, naa cintu cili coonse cilakonzya kucitika kukukula kumunyongo.Alimwi ciindi notakule kumunyongo ooyo, na pe minyongo, pona amikomwa ya Bwami bwa Leza muzintu zyoonse. Pona mukusyanga akuvuna, oko nkupa. Ciindi notupa, Leza uyookucita kuti uende mupalilo Lyakwe. Pona mucetekelo, lomba zintu kuli Leza ciindi notuziyanda, alimwi uyoozibona kuti ncabulemu kuzitambula kutali aminyongo. Pona alimwi azibala zya Muuya, alimwi limwi lya mabala a Muuya nkukonzya kuzizibya.

BALOMBA, BANYONGOLWA ALIMWI BASYANGA
BALOMBA

1) Balomba bapondo, tulabona eeci kuli Lazaro wakayanda Mwami pele wakali mulombo alimwi wakali kupona mukulomba. Mwami Jesu ulatubelesya kuti tweelede kupa, pele umwine wakasala kulomba. Ciindi notulomba, tupedwe abantu kulingana abube bwabantu, alimwi bube bwabantu buyanda kuzibambila buyo.
2) Balomba balimwaanya kuzintu nzyobapegwa bantu.
3) Balomba tabayendi mupalilo lya Mwami nkaambo palilo ilinzila yakupa (Mapinda 11:24).
4) Balomba tabakonzya kuzuzikisa cikonzyanyo ca Leza Tata kubwabo. Kulomba te nkomwenso wa Bwami bwa Leza.

BANYONGOLWA
Kunyongolwa te cibi, pele te kuyanda kwakumanina kwa Leza Tata kubana Bakwe (Deuteronomio 28:12-13) (Roma 13:8-10).

1. Banyongolwa mbapondo kuli aabo nbo bajola (Mapinda 22:7).
2. Banyongolwa balimwaanya kuzintu nzyobanyongola.

3. Banyongolwa balindila. Beelede kulindila kuti bapegwe eco ncoobanyongola.
4. Banyongolwa balakonzya kutambwa kucete. Balatambwa kapati ciindi nobali kufunika kulipila minyongo pele tabajisi mali. Leza taakayandi buumi oobu kubana Bakwe.

BASYANGA (BAPA)

1. Basyanga bapailwa (Milimo 20:35; Mapinda 11:24): Eci cipandulula kuti bajisi nguzu za Leza Tata mumuuya yabo, ezyo zibacitisa kukomena muzintu zyoonse nzyobacita. Nokuba kuti bangatalika ansi, palilo eli lilacitisa milimo yabo kupumelela. **2. Basyanga balapumula kunyuma lyakusanga. Marko 4:27** ulamba kuti musyangi usanga alimwi mpoonya ulapumula mucetekelo, ukholwa mucetekelo alimwi ulindila kuti Leza Tata uyookomezya mbuto yakwe cakuswaanganya alimwi cakusungunuka, nokuba kuti taakazyi mbuli mbuto ncamakomena nkaambo kucitika kuzintu zyamuuya. Uyookubona buyo kuti zintu zilacitika kulinduwe munzila yakuswaanganya alimwi ibotu.
3. Basyanga bapumelela alimwi bayandisigwa nkaambo Leza Tata nguuyo uyandisya mbuto yabo ciindi nbasanga (2 Kolinto 9:6). Alimwi zintu zyabo zilabomba munzila yakuswaanganya, kwiinda kucizyiwa. Ciindi nbasanga, Leza Tata ulakonzya kuseenzesa bantu alimwi amikhalidwe iiyootandukanye kububotu bwabo mbuli kuvuna kwa mbuto yabo (Luka 6:37-39).
4. **Ciindi cimwi basyanga tabalindili kwa** ciindi cilamfu nkaambo ciindi buyo nbasanga mucetekelo, zisimpe zipati zilakonzya kucitika zipeza mvumo alimwi akujula milyango kuli bo.
5. **Basyanga tabalimwaanyizigwi.** Ciindi basyanga mucetekelo, zintu zyakuswaanganya zilakonzya kucitika kutaali mpoonya, nkaambo Leza Tata nguwakucitila cakuswaanganya mbuli kuvuna kwa mbuto yabo.

MALAKO AANTU AAMBUGWA AALI KULI MBUTO ALIMWI MUSYANGI

1. Mbuto ncintu coonse ciri cako ncoopa. Kulingana amali, ciindi, mulimo ncoopa, micito yabotu, micito ya luse, alimwi na cintu cili coonse cako ncoopa.
Ncambwa mbuto nkaambo coonse ncoocitila bamwi, Leza Tata uyoocitila iwe alimwi munzila ipati kwiinda ncoocitila bamwi (Luka 6:35-39).
Eco ncako (cintu cako) cilakonzya kuba mbuto ciindi notucipa mucetekelo. Ciindi coonse cintu cako chitakaleti kuba mbuto, tacijisi nguzu zyakuyandisigwa. Pele ciindi notukucinja kuba mbuto mukucipa mucetekelo, ciyamba kuba anguzu zyakuyandisigwa, mbuli mbuto imwi buyo yandisigwa ciindi nayabikkwa muciunda.
2) **Mbuto ilisyalwa mbuli cito cakulangila mucetekelo, pele kuvuna kuyooza cakuswaanganya alimwi cakusungunuka kuletegwa a Leza Tata munzila Yakwe yakuswaanganya, iikonzya kusiyiganya mizeezo ya bantu ciindi cimwi.**
3) **Muntu uvuna eco ncaakasya, alimwi ncaakamba alimwi na eco ncaatakambide kulomba**. Cakutondezya ncakuti Solomoni. Wakasya banyama pele wakalomba bulemenge. Alimwi wakatambula bulemenge alimwi abanyama alimwi abusizi bungi alimwi akulemekwa, ezyo nzyatakakumbile. Mbuli mbuto yamutala wa maapulo: usya mbuto, pele uvuna mutala woonse uujisi masambo amamaamba alimwi amaapulo manji, alimwi zyoonse ezi zijisi mpoonya. Masambo alakonzya kucitwa mbaawo amayunifolomu, maamba alapa muzeezo alimwi alakonzya kuba cizibo, maapulo ncakulya alimwi ajisi mbuto zimwi mukati mwawo zibe mbuto zisyalwa, alimwi azimwi. Aboobo kuvuna kulatandikila mutayilo wakumanya wamapalilo alimwi abube bwabotu. **4)**
Mbuto yako ilakonzya kukubombela munyika eeyi alimwi amunyika iiyoya, nkaambo Leza Tata taakalyabi alimwi takaalabi milimo mibotu nzyotucita a Kwe. Ziyookamba munyika eeyi alimwi amunyika iiyoya.
5) **Mbuto yako ilakonzya kukujulira milyango mipati alimwi akukukwamanisya abantu banzila mpati mubwumi bwako**Usya mbuto mucetekelo, mpawo uyisungilizya mucetekelo mukwambula kwa mulomo, mapolofita alimwi akulumba akuyandaula Leza, mpawo ulayitandika ncootegela kuti ipe. Mpoonya ulapumula alimwi ulindila kuvuna kwako. Leza Tata uyookucita kuti uvune eco ncaakasya alimwi ncoowambila mbuto yako, alimwi azintu zimwi zibotu ezyo na pe kutali wakazimvwa mizeezo naa kuteegela.
6) **Tulakonzya kusya mbuto yacintu cili coonse ncooyanda naa ncootegela kuzwa kuli Leza Tata**. Cintu cipati ncakuti kuba acetekelo alimwi akuzwisisa cintu ncoocita mukusya. Ulakonzya kusya mbuto yacikozyanyo cipya na pe mulundu mupya mubwumi bwako; ulakonzya kusya mbuto yakumalisya cikhala cimwi na pe ciindi cimwi mubwumi bwako. Mukuzwisisa kwako alimwi mucetekelo, ciindi notupa mbuto yako, ulazwisisa kuti ciindi mbuto yako nayafwa, cikhala ico citayandeki na co cilafwa antoomwe nayo, alimwi ciindi mbuto nayabuka amubili mupya, iyooma aciindi cipya na pe mulundu mupya ncootegela mubwumi bwako.
7) **Mbuto yako ililede kusyalwa mubuumi bubotu.** Mubuumi bubotu nciko kuli kubona mulimo wa Leza na pe ciloto alimwi amavuta a Leza alipo. Mbuto iipegwa batumwa ba Leza alimwi amulimo Wakwe peyo, niyo ibomba cakufwambaana alimwi munzila ipati, nkaambo mukucita boobo mupa Leza Mwini cakunjila alimwi akuyanda Kwakwe alimwi acikonzyanyo Cakwe. Tulabona eeci mu Baibbele, oko batumwa ba Leza nobaakapegwa zintu. Ciindi coonse nobaakapiwa zipo mukulemekwa, palilo lyaibela lyali kukala pali oyo wakapega. Twaalipandulula kale mulandu ooyu kumatalikilo a lwiiyo luno.
Tulakonzya kupa oko twatambula bululami bwakupa, kuno kuli bantu, makampani, mwezo ya luse, na pe balombo. Kupa oku ncakuzyiba alimwi, pele nkukusiyana alimwi kuli ansi kwiinda kupa kumulimo wa Leza Tata alimwi abatumi Bakwe cakunjila, nkaambo bamwi kubantu abo na pe balombo na pe makamboni alakonzya kuba bacita zintu zibotu, pele tabakonzya kuba abulongwe bwa Leza mbuli cintu cakubalilila. Cibeela cimbi cipati ncakusya mumabala asu a kumuuya alimwi amabala asu a mubili. Eeyi njiila imwi ya kusya mbuto yamulundu upati.

8) Ciindi cimwi tulakonzya kusya cintu cipati mukuleka, cintu cili caceeme kuli ndiswe ncootukonzya kupa kulingana alwiiyo lwesu na pe kulingana abululami bwa Muuya Uusalala kuli ndiswe.** Leza kaambo ka kaambo ulatunyamuna kucita boobu ciindi naayanda kuleeta cintu cipati kwiinda mu bwumi bwesu, inga kuba kusanduka kwamulundu, kukwamanisigwa kwabantu bapati, na pe cintu cili coonse ncaangayanda. Ulakonzya kucita boobu alimwi kuti akomelezye mizeezo yesu kuti izumanane kuli Nguwe mbuli cintu cakubalilila.

ENDENI MUNYIKA YOONSE

Mubuumi oobu, maambo a kumamanino aa muntu uukonzya kuzwa naa kufwa alijisi mpindu mpati nkaambo azwa mumoyo. Aaya nga maambo a kumamanino Jesu ncaakamba katanaambi kujulu, "Ndapegwa nguzu zyoonse kujulu alimwi pano aa nyika." Jesu wakazwa kuti ajule nzila yabantu kuyenda kuli Leza mucibalo Cakwe. Wakazuzikisa mulimo ooyu cakumanina. Kuli muntu wakweelede kufwa alimwi. Eco cili mumoyo wa Jesu Kristo lino ncakuti muntu uuli woonse amuziye; beelede kukulwa kuzibi zyabo. Mulandu umwi mupati ooyo Jesu ncaakapegela calichi Muuya Uusalala, nkuti tukabe bazyibisi Bakwe abupumizyano. Mu maambo amwi, nkuti tuambile bantu zya Kwe.

Mbolya zya Muuya Uusalala zilakonkela mulimo wakubuzya bantu zya Jesu (Marko 16:15-18).

KUPINDA MUNYIKA YOONSE CIPANDEZYA NCANI?

1) Kupinda munyika yoonse nkutwala mulumbe wa Kristo ku nyika. Mu maambo amwi, tacipandululi kuti boonse tweelede kuyenda kumaziko amwi, pele boonse tweelede kutwala mulumbe wa Kristo kumaziko amwi kulingana azipo zyesu alimwi amayito a Leza. Bamwi bayitilwa kuyenda kumabbala asiyene acibalo ca evangeli. Bamwi bayitilwa kugwasya evangeli amali aabo alimwi azipo zyabo kuti evangeli ikumane, cakutondezya: mimotoka, mali, mang'anda, media alimwi azimwi. Bamwi bayitilwa kukumbila evangeli alimwi akugwasya munzila zimwi ciindi cimwi. Boonse tweelede kubuzya bantu zya Jesu, alimwi akugwasya ooyu mulimo amali alimwi akulomba kuti Bwami bwa Leza bukome, obo bwiyiswa mukutandauka alimwi akukomezya evangeli, nkaambo Bwami bwa Leza bukomena ciindi bantu basanduka.

2). Kupinda munyika yoonse alimwi cipandulula ezi: Nyika yako nkubala oko ukonzya kusika. Nyika yamuntu ingaba kumulimo wakwe naa kumunzi wakwe. Nyika yamwi muntu ingaba maziko alimwi amabbala asiyene kuti atandauke evangeli, pele yamwi muntu ingaba nyika njaakazyalilwa. Zilasyana kulingana amukwesu wakholwa woonse. Bamwi bajisi mulimo wakucita basikwiiya kuzwa kubantu. BOONSE BAKHOLWA BEELEDE KUBA ACIBEELA MUMULIMO OYU. Munthu woonse weelede kubuzya bantu mbasangana mulumbe wa evangeli, alimwi akubayita ku chalichi.

NZILA ZIYENE ZYAKUYENDA KUMAMANINO AANYIKA:Cintu cipati ncakuti mukwesu wakholwa weelede kuzwa kuti nzila zyakuyenda kumamanino a nyika zilasyana kuli mukholwa woonse. Kuyenda kumamanino a nyika kulakonzya kuba azibeela ezyi kuli bakholwa kuli muntu woonse:

1) Kuli bamwi inga kuba nkuyenda kumaziko asiyene akuyobuzya evangeli. Eeci cilakonzya kucitwa mukucita misambo ya kuvyuka mumabbala asiyene alimwi akuyaka machalichi, masikolo a Baibbele alimwi azintu zimwi zyakuyandisya evangeli. Bakholwa banji bano bapanga cibeela mumulimo ooyu, mbabo bayitilwa kumulimo wa myaka yoonse itano. Bamwi bajisi mafuta akuyiisya bamwi kuba basikwiiya, mukubakomelezya mu Bwami bwa Leza mukubayiisya alimwi akubasobelela Jwi lya Leza kuti bakome mucetekelo cabo. Zyoonse ezi zibeela zyakuyenda kumamanino a nyika.

2) Bamwi bayenda kumamanino a nyika mukuboneka kumatelevisoni, maradio alimwi a Intaneti mukuyandika alimwi akubonya evangeli.

3) Bamwi bayenda kumamanino a nyika mukuyiisya bakholwa bamwi, alimwi mpoonya kubatuma kuti bacite misambo ya evangeli na pe kukwasa machalichi.

4) Bamwi bayenda kumamanino a nyika mukugwasya aabo bayenda cakumubili amali aabo alimwi amakumbilo aabo. Aabo bagwasya batambwa kuti bayenda kumamanino a nyika mu meeso a Leza, alimwi batambula mupalilo limwi mbuli aabo bakayenda cakumubili. Munthu woonse ujisi cibeela cakucita mumulimo ooyu.

BOONSE BAKHOLWA BEELEDE KUKOMA BANTU KU BWAMI BWA LEZA: Boose bakholwa beelede ciindi coonse kubuzya bantu zya Jesu. Mukholwa woonse weelede kubuzya bamwi zya Kristo, nokuba kuti wayitilwa kumulimo wa myaka yoonse itano na pe kutali. Nokuba kuti ubabuzya muntu buyo na pe kuti ubabuzya bantu banji mucibaka cakulijana, weelede kubabuzya. Nokuba kuti ubomba ku banki na pe musambisi ku sikolo na pe mulombe na pe mubuzya evangeli, weelede kukoma bantu akubaletela ku Bwami bwa Leza mucibalo ca Jesu.Ciindi bakholwa bacita mulimo ooyu, beelede kubomba amabusisi alimwi amabolya a Muuya Uusalala. Nkaambo Baibbele lyamba kuti mbolya ziyookonkela bakholwa boonse, kutali balombe buyo (Marko 16:15-17).

CIINDI NOBASANDUKA BEELEDE KUCITWA BASIKWIIYA: Ciindi bantu aba bapinda mu Bwami bwa Leza, beelede kuyisyigwa kuba basikwiiya (Matayo 28:18-20). Beelede kuzwiisigwa kumulundu wa mwana muto, alimwi bakwiiwe kusikila bende mbuli bana

bakomene ba Leza. Munthu woonse weelede kuzuzikisa cibeela cakwe mumulimo, nkaambo bakholwa boonse mbalombe mu Bwami bwa Leza (Efesi 4:11-17).

NZILA IICITILA KUBUZYA BANTU ZYA JESU ICITOBA(1) Ciindi notuya kubuzya muntu, mubandikile amulemeeke, amubwisu alimwi amububе bwakuzwima.**(2)** Ciindi notalika, utataliki mukulangaula muntu, cakutondezya: kubuzya muntu zyamikanda yakwe yamuuya naa zintu zyakwe zyamuuya ziri kuboneka kumubili, nkaambo eeci cilacitisa kuti bajale myoyo yabo.**(3)** Utataliki kubuzya zya machalichi. Buzya zya Baibbele.**(4)** Nzila ililule yakutalikila nkukwiza muntu kuti wakazyi naa ncaakacitikila naa nkwaakaya ciindi naafwa. Bantu banji bayaamba kuti tabakazyi. Mpoonya mubapandululile kuti Baibbele ilamba kuti ulakonzya kuba akusimikizya kwa eeci. Bamwi bangamba kuti bazyi kuti bayoya kujulu, pele ciindi nobabuzigwa kuti nkaambo nzi, balakambila zya milimo yabo mibotu. Mpoonya mubabuzye bweza bwa mulongo uamba kuti, "nkaambo cakuyandwa kwa Leza mwasungulwa mukucetekela, alimwi eeci tacakuzwi kulindinywe, ncipo ca Leza" (Efesi 2:8).**(5)** Mulandu wakubuzya mibuzo iyi nkuti muntu azwisise kuti ulafunika kuziba ncaakacitikila kunyuma lya kufwa.**(6)** Talika kubuzya muntu zyakufunika kutambula Kristo; uleke kuseenzesa ijwi lyakuti "wakulwa", pele kuseenzese ijwi lyakuti "wakazyalwa kabili". Mulandu nkuti bantu banji tabazwisisi kuti kukulwa ncani. Bamwi bacetekela kuti bakulwa nkaambo bayenda ku chalichi, bamwi nkaambo bakachiswa ciindi bakali bancisi. Bamwi balatukila zya kukulwa; bamwi bacetekela kuti kukulwa nchalichi icili cimwi.Lino, kuseenzesa ijwi lyakuti "wakazyalwa kabili" nkaambo bantu banji tabazyi ncipandulula, kulamusya kuyanda kuziba, aboobo bayoomvwida ncooyamba. Talika a Johane 3:3, eyo ilamba kuti kutali kuti muntu wakazyalwa kabili, taakonzya kubona Bwami bwa Leza. Mupandululile kuti kuzyalwa kabili te kupandulula kuchiswa ciindi muntu ali mwana muto. Mpoonya mukomelezye kuti eeyi njila buyo yakupinda mu Bwami bwa Leza. **(7)** Ciindi notajisi matwi aa mukuvwida kwa muntu alimwi wakabona kuti uyanda kuzwisisa kuba wakazyalwa kabili, mubazye Roma 10:9, eyo ilamba kuti, "Ikuti wabulula amulomo wako kuti, 'Jesu ngu Mwami' alimwi wacetekela mumoyo wako kuti Leza wakamubusya kuzwa kubafu, uyookulwa." Mupandululile muntu oyo kuti kuba wakazyalwa kabili ncakulingana akulwa. Alimwi mupandulule kabili kuti kukulwa te chalichi icili cimwi, pele ncintu cichita kumuntu woonse ciindi natambula Jesu Kristo.**(8)** Pandulula kumuvwidi kuti kucetekela mumoyo nkukusiyana akucetekela mumizeezo. Lino uyu musamu wa mu Roma ulatubuzya kuti tweelede kucetekela mumyoyo yesu. Mubuzye kuti kucetekela mumoyo ncakucetekela munzila ya Leza. Cintu cakubalilila nkukwiza kuli Leza kucibalo ca Jesu buyo. Ulakonzya kubasomela Johane 14:6, Milimo 4:12, 1 Timoteo 2:5. Mavesi aaya alabulula kuti Jesu ngunzila buyo yakuyenda kuli Leza. Mubuzye kuti beelede kuleka zyoonse zyakucetekela zimbi, kukomba bazyalani babo alimwi azimwi. Basombele Deuteronomio 18:9-14. Kucetekela mumoyo kulaboneka mumilimo yesu, kuti mucizimo twacetekela muli Kristo. Mubapandululile kabili kuti ciindi notwacetekela mumyoyo yesu, tulajisi kusimikizya mumyoyo yesu kuti tuli bana ba Leza (Roma 8:15).**(9)** Mu ciindi eeci bantu banji bayookuzwisya kuti tabakakulwa nkaambo tabakacetekela mumyoyo yabo, pele bakholwa buyo mumizeezo yabo. Eeci nciindi cipati nkaambo ulapa muntu oyo lusyomo lwakukulwa. Mupane muntu oyo lusyomo lwakutambula Jesu mubwumi bwakwe. Mupandululile cakubula kusyika kuti uyanda kulomba antoomwe nabo kuti bakazyalwe kabili, alimwi umukomelezye kuti akulwe. **(10)** Ciindi nobaamba kuti bayanda kukulwa, lomba naboapo. Usalindili Sondo kuti mulombe aabombele kulomba kwabo, pele balangilile mukulomba kwakukulwa. Kulomba kwakukulwa kutajisi maambo aibela, pele kweelede kuba amilimo iikonzya kucitisa muntu uukulomba kunyuma kwako kuzwa mumoyo kuti wapeda buumi bwakwe alimwi amambo aakulondolola buwami, kufwa alimwi akubuka kwa Jesu. Cakutondezya: Mwami Jesu, ndakutambula mubwumi bwangu, ndacetekela kuti wakafwa kumusamu nkaambo kazibi zyangu, alimwi wakabuka kuzwa kubafu kumazuwa aatatu. Ndacetekela kuti uli Mwami wangu alimwi Musunguli wangu, Ameni. Ulakonzya kulomba kulomba oku na pe kuseenzesa maambo ako, pele ncintu cipati kuti cibeela eeci cibeko.**(11)** Pandulula kumuntu kuti kunyuma lyakubuzya ezi amulomo wakwe, wakulwa. Tawelede kutambwa ncoomvwa naa ncootamvwa kumizwa. Mubuzye kuti mulimo wakacitwa mumuuya wakwe alimwi weelede kutambula eeco mucetekelo. Weelede kwiiya Cipangano Cipya mu Baibbele. Mupandululile kuti tawelede kutalikila mu Cipangano Cakale nkaambo cilakonzya kukalilwa kukomena kwakwe, pele weelede kutalikila mu Cipangano Cipya nkaambo citalwa kulinduwe alimwi cipandulula kuti nguuni muli Kristo alimwi ambuli ncawelede kucita zintu.**(12)** Muyite ku chalichi; weelede kuzwisisa mpindu yakusanga chalichi iijisi buumi. Ikuti ulibede kule, mubuzye kusanga chalichi iiyiisya zya kukulwa munzila ilondokede. Lino ulakonzya kumupandulwila mbuli zintu zyamuuya zitali zili kabotu, mbuli mikanda yamapango naa zintu zyamuuya kuzwa kubanyanga, alimwi mulangilile mbuli ncawelede kuzieka kule. Zintu ezi zyeelede kukulwa naa uzyajata, alimwi kuyaka zyoonse nzyajisi kuzwa kubanyanga naa bantu babuzya bafwa.

Lembani kuti ulakonzya kutondezya mbolya zya Muuya Uusalala naa kubomba mumipo Yakwe ciindi notwambula a muntu ooyo. Ulakonzya kutondezya mbolya eeci katanaamba, mukati alimwi naa kunyuma lyakwambula amuntu ooyo. Ulazibomba mukati kazyitepu zitanwe zya mucetekelo.

MPINDU ZYAKUPINDA MUNYIKA YOONSE (KUBIKILA EVANGELI KUBA CINTU CAKUBALILILA) (1) Tulakondwesha Leza nkaambo eco ncintu cipati kuli Nguwe ncintu cipati kuli ndiswe (Luka 15:1-10).**(2)** Tulakwezwa mumulimo wakwe mu Bwami Bwakwe alimwi akupelwa mpindu ya bulemu Bwakwe (Danyeli 12:3).**(3)** Tulalemekezegwa alimwi akuyandwa kapati (Matayo 18:1-6).**(4)** Bunji buyoya mubwumi bwesu, kuzintu nzyotuyanda alimwi azintu nzyotuyanda, muzintu zyamuuya alimwi azyamubili (Matayo 6:25-34). Johane 6:1-14: aka kaambo kalatondezya kuti mwana musankwa wakapa mikate itano alimwi amaswi aabili kuti bantu bakali kumvwa evangeli bapegwe cakulya, pele wakabwezya mabasikiti ali kkumi aabili kuti acite ncaayanda nawo. Eeci cilatondezya kuti ciindi notubika evangeli kuba cintu cakubalilila, nokuba kuti nkuciindi cesu, mali yesu, naa cintu cili coonse ncacesu, tulajisi bunji ciindi coonse kwiinda eco ncootupa alimwi tulakuzwa kumulundu mumuuya alimwi amubili.**(5)** Tatuyoomvwa busiizi Pazuwa lya Mulandu nkaambo tuyookuba twacita mulimo wa Leza cakumanina (1 Johane 4:17). Iyi vesi ilamba kuti buumi bwesu bulakonzya kuba mbuli bwa Kristo ciindi notucili pano aa nyika. Tuzi kuti Kristo wakabika Bwami bwa Leza kucintu

cakubalilila kwiinda zyoonse (Johane 4:34).**(6)** Tulatambula kukomanisigwa nkaambo bamwi bakazyi Kristo kucibalo cesu. Tulayoozwa akukondwa kapati kubona bamwi bali kujulu nkaambo kesu.

BIKAMPE BIZUNYISIZYA KUTAYENDI MUNYIKA YOONSE (KUTABIKA EVANGELI KUBA CINTU CAKUBALILILA);(1) Leza taakondwi ndiswe. Bantu bayookobela alimwi akuyenda ku mulilo, alimwi aabo mbotwali abujatikizya kubakoma, mulopa wabo uyooyandwa kulindiswe (Ezekieli 3:16-22, Milimo 18:5-7, Marko 9:42-47).**(2)** Tuyookuba ansi mu Bwami bwa Leza.**(3)** Milimo yesu iyoochiswa. Mu maambo amwi, Leza uyootola mulimo ootu twakacita mbuli cintu citali ciyandwa nkaambo tatwabika Bwami Bwakwe kuba cakubalilila (1 Bakorinte 3:9-16).**(4)** Tuyookala mabala aansi kujulu (2 Bakorinte 5:9-12). Tulapinda kujulu mukucetekela muli Kristo, pele mabala esu kujulu ayootanaukana kulingana ambuli ncaakacita mulimo wesu pano aa nyika mucibeela eco Leza ncaakatupa.**(5)** Mipo Leza njaakatusika nayo iyookweba mububombi naa kuyinda mumoyo yesu (Matayo 25:1430). Mu maambo amwi, tuyookweba kuzibaka zyesu mubumi oobu alimwi amubumi buyoobwela.

BAMAYELO

Bamayelo ncinzi? Bamayelo mimuya yakalwa a Leza (Job 38:3-7, Isalimo 148:2,5, Bakolose 1:16), izina lyakuti mayelo lilakonzya kupandulula kuti **"mutumi wamulumbe."** Uyu utumigwa usiyana amutumwa uuyitwa kuti **"Mwaapostolo," nkaambo "Mwaapostolo" ulapandulula kuti nguoyo uutumigwa amanguzu aoyo wamuzumizi, alimwi ulapandulula kuti nguoyo utondezyanya oyo wamuzumizi mbuli kuti oyo wamuzumizi ulipo peobo (mumezyi), pele ijwi lyakuti mayelo lipandulula kuti mutumi wamulumbe.**

MBULI BAMAYELO NCIBALI: Bamayelo mimuya itajisi mubili amulopa, pele bajisi makanze akuboneka mbuli bantu (Mapulilo 18:2,16, Mapulilo 19:1-22). Bamayelo tabali bantu, mbakusika kuli bantu, alimwi mbakabumbwa kusiyana akubumbwa kwabantu. Alimwi bajisi kusalazya alimwi akuzwisisa mbuli bantu. Bamayelo bamwi bali kujulu, pele bamwi bali pano aa nyika, alimwi bamwi bayenda pakatija kujulu aa nyika kuti bazuzikise kuyanda kwa Leza (Marko 13:32, Bagalatiya 1:8).Bamayelo mimuya itakufwi (Luka 20:34-36). Bamayelo basalala, basiyanisidwe kububi. Bamayelo mbabombi ba Leza (Bahebrayo 1:13-14).Bamayelo bali ansi kuliko bana ba Leza mububala alimwi amanguzu, nkaambo bana bali kukala antoomwe a Kristo ku lubazu lwa Leza Tata, alimwi bana mbibala lya Kristo (Bahebrayo 1:4, Efesi 1:19-23, 2:6). Bana bapati kwiinda babombi.

MITUNDU YAKUSIYANA YA BAMAYELO:Baibbele ilatondezya Bamayeelo Bakapati, Bacherubimi alimwi aba Serafimi alimwi amwi bamayeelo bajisi nguzu zyakutonga (Efesi 3:10, Bakolose 1:16), alimwi amayeelo banji bamwi aabo babomba alimwi akukomba (Bahebrayo 1:13-14, Kusandululwa 5:11).

Baibbele ilatondezya Bamayeelo Bakapati babili, mbabo Mikaele alimwi aGabriyeli.

(1) Mikaele ulaboneka mbuli muyelo wamwiitano uuyunga bamayeelo aamwiitano mu Bwami bwa Leza (Kusandululwa 12:7).
(2) Gabriyeli ulaboneka mbuli muyelo uulembwa Leza kutuma milumbe iipati (Danyeli 8:15-26, 9:21-27, Luka 1:11-20, 26-38).

BASERAFIMI: Ijwi lyakuti "baserafimi" lilapandulula kuti "oyo uli mumulilo." Izina eeli lilinganisigwa amulilo uuyaka wa buumi bwa Leza.Baserafimi bayaka nkaambo kakupezeka kwa Leza, baserafimi balaboneka mbuli bajisi minwe, makumbo, mapapiko alimwi bakonzya kuunda (Isaya 6:1-8). Baserafimi balakwatana kapati akulemekezya alimwi akukomba (Isaya 6:3).

BACHERUBIMI: Bacherubimi balaboneka mbuli bajisi mapapiko alimwi bakonzya kuunda, bajisi makumbo alimwi amikono, pele bapandululwa munzila zisiyene. Bamwi bajisi mumeso abili (Ezekieli 41:18), bamwi bajisi mumeso anai (Ezekieli 10:21). Bakaalindila zintu zyakusalala mu Cipangano Cakale.

MULIMO ULI KUBAMAYELO BOONSE

(1) Bamayeelo bazuzikizya kuyanda kwa Leza (Isalimo 103:20, Mpiilwe 22:22).**(2)** Bungi bwamulimo wabo bwakwatana amulimo wa Kristo wakusungula bantu (Matayo 1:20-24, 2:13, 28:2, Kusandululwa 14:6-7).**(3)** Bamayeelo alimwi a Muuya Uusalala babomba antoomwe abana ba Leza mukutandauka evangeli, tabatandauki evangeli pele bagwasya bana ba Leza kuti bayitandauke (Milimo 8:26-30).**(4)** Babombela bakholwa (Bahebrayo 1:14, Matayo 18:10).**(5)** Bajatikizya kapati calichi yamaKristu (1 Bakorinte 11:10, Efesi 3:10, 1 Timoteo 5:21).**(6)** Batwala milumbe kuzwa kuli Leza (Milimo 10:1-8, 27:23-24, Zekariya 1:14-17).**(7)** Baleta bwiinguzi kubukumbili (Danyeli 9:21-23, Milimo 10:4).**(8)** Ciindi cimwi bagwasya kupandulula mapepo a busiku alimwi ambolya (Danyeli 7:15-16).**(9)** Bakomelezya bakholwa mumakatalo aabo (Matayo 4:11, Luka 22:43).**(10)** Balinda bakholwa batina Leza (Isalimo 34:7,

91:11, Danyeli 6:22, Milimo 12:7-10).**(11)** Balandula balwani ba Leza (2 Bamwami 19:35, Milimo 12:23, Kusandululwa 14:7-16, 16:21).**(12)** Balwana amademoni (Kusandululwa 12:7-9).**(13)** Batola aabo bafwa muli Kristo bakabatuya kujulu (Luka 16:22).

Cilaboneka mbuli milimo yoonse Leza njaacita pano aa nyika, wakasala kucita mukati ka bamayeelo. Cakutondezya: Kuli bamayeelo bakupa bululami bwa buumi (Johane 5:16), muyelo ulakonzya kwiza akukwata manzi, alimwi aabo bapinda mumanzi aabo bakalulama. Kuli bamayeelo bamulandu, abalibonya mbuli babomba mukulanduula zintu zitalondokede kuli Leza. Kuli bamayeelo babomba amabusisi alimwi akubweza buumi bwa mukholwa ku kupambana, alimwi abaamwi babomba amwi zintu zyoonse Leza njaacita mubwumi bwa mukholwa (Bahebrayo 1:14).

TUBOMBA NJIILA ILI MBOMWE AMAYELO?(1) Tatukombi bamayeelo (Kusandululwa 19:9-10, Bakolose 2:18).**(2)** Tatuyingilani mukwambula a bamayeelo kuti kutali kuti Leza atulange kuti tucite boobo naa ciindi nobalibonya kuli ndiswe.**(3)** Tatweelede kuyanda bamayeelo kwiinda Leza naa kubakomba mbuli zinyamuna; bulemu bwafunika kupeegwa kuli Leza, kutali bamayeelo.**(4)** Tatulombi bamayeelo.**(5)** Tatubuzyi bamayeelo kuti batulinde naa kuti batucitile zintu zimwi. Ciindi notukumbila kuli Leza, Leza nguulangilila bamayeelo kuti bazicite.

BAMAYELO BAAKAGWA

Mu Mapulilo 6:1-8, tulabona alimwi limwi ilya bamayeelo aabo bataakalondokede amalamulo a Leza. Leza wakaleka bamayeelo aaba kuba amukuli wakuboneka mbuli bantu kuti bakonzyedwe kutwala milumbe alimwi akucita milimo Yakwe kubantu munzila ililule. Tulabona cintu eeci mu Mapulilo 18, ciindi Leza naakaboneka a bamayeelo babili, boonse baliboneka mbuli balumi batatu kuli Abrahama.

Mpoonya bamayeelo aaba bakaseenzesa kubi bukonzi bwabo alimwi bakaboneka mbuli bantu alimwi bakacita bubele amayi. Baibbele ilamba kuti bamayeelo aaba bakazala bana aaba a bakazi, alimwi bana babo bakaba banyamuna bakatalikidwe kuti mbakulu kapati. Banyamuna aaba bakali babi alimwi bakayiisya bantu zyisisi zyakubeja zyamuuya. Nkaambo kaceeci, nyika yakazulilwa bubuyi alimwi akubisika. Eeci nceciyandiso Leza ncaakasalila kuleta mabbaluzi aa manzi pano aa nyika mu masi a Nowa; wakayanda kulinda lubazu lwabantu kuti luzumanane lusetekede nkaambo lino kwakali bana bakazyalwa kuzwa kubamayeelo alimwi abantu, cakucita kuti kube lubazu lutali lusetekede pano aa nyika.

Leza wakalanga bamayeelo aaba mukubabika mubuzike bwamyuuya mubumnyama butamani alimwi amakondo atamani ku Gehena mucibeela cabo cipati ciyitwa Tartarus, oko bayoozumanana kusikila nobayoojelwa mu ciba cakulya mulilo kunyuma lyamulandu wamamanino (Juda 1:6 & 2 Petro 2:4). Eeci cibeela ca bamayeelo cakagwa ncakaba cibeela cachi bubili. Cibeela cakubalilila cakagwa ncakaba cakulwa kwa mulwani (Diabolosi) alimwi amademoni akwe kuzwa kujulu. Mulwani alimwi amademoni aakubalilila bakagwa kumatalikilo akubumbwa, pele bamayeelo aaba bakagwa kunyuma kwaminyaka 1,556 kuzwa kuli kubumbwa kwa nyika.**Cibeela cakubalilila cakagwa nkaambo kakuzyiba kapati kwabuzulu alimwi akuleka kutobela bukonzi bwa Leza kujulu, alimwi aaba bacili kucita mulimo wabo pano aa nyika, kuceta bantu kuti babajate, kapati bakholwa. Cibeela cachi bubili cakagwa nkaambo kakuyanda kwa mubili alimwi akuleka kulondokela mutegesyo wa Leza pano aa nyika, alimwi aaba Leza wakasala kubakoma mumakondo ku Gehena kusikila kumulandu wamamanino.**

MAYELO WA LEZA: Ciindi cimwi ciindi Baibbele nailikambila zya Mayelo wa Leza, alimwi izina ili mu maletela makulu, lilapandulula Leza Mwini. Ulakonzya kubona eeci mu (Mapulilo 22:11-15, 31:11-13, Kubuluka 3:2) alimwi amavesi manji amwi.

MULWANI ALIMWI AMADEMONI

MULWANI NGUUNI?Mulwani wakali muyelo; wakali umwi wa bamayeelo bakapati kujulu. Mulwani alimwi amademoni bakali bamayeelo aakabumbwa a Leza. Izina lyakwe lyakali "Nyenyezi ya Kucetelela." Wakayitwa boobo nkaambo wakali kupenya mbuli nyenyezi ya kumacelo amubulemeka bwa Leza (Isaya 14:12-16). Wakali Cherubimi uulinda cisiko ca Leza (Ezekieli 28:11-19). Izina lyakuti "Sataani" lilapandulula kuti "musimbili." Izina eeli lilakambila mulwani alimwi amademoni nkaambo mulimo wabo wakubalilila nkusimba. Iyi njiina iliseenzesegwa kuli boonse. Usimba Leza kumeso abantu, ulatondezya Leza mbuli muntu mubihi, alimwi usimba bantu kumeso a Leza, ulayezyela kutondezya Leza kuti bantu tabakazumanani kumutobela.
Wakazulilwa buzulu, alimwi wakalamba kutobela butegetsi bwa Leza, wakayanda kutola Bwami bwa Leza. Wakakonzya kucenga bamayeelo bamwi kuti baleke kutobela butegetsi bwa Leza, alimwi bakamukonkela mucikonko cakwe (Kusandululwa 12:3-5). Wakakonzya kusandusa cibeela cimwe acitatu caba mpanga yamayeelo kujulu (Kusandululwa 12:9-10).
Leza wakalanga mulwani alimwi a bamayeelo boonse bakamukonkela, alimwi wakabatuusya kujulu akubabika pano aa nyika. Bulemeka bwa Leza bwakazulilwa kuli mbabo, alimwi bakapegwa malwazi asiyene mbuli mulandu wa Leza. Bamwi bakapegwa

kusyoka kwa mizeezo, bamwi bakaba mapofu, bamwi bakaba bazinyama, alimwi bamwi bakaba bamana kumvwa alimwi bamana kwambula. Bamwi bamayeelo aaba bakabikkwa mu Gehena (2 Petro 2:4-6). Amademoni atwala malwazi aaya kuli konse oko ali. Bayanda kukakatila kubantu alimwi akulibonya kubali, alimwi eeci ncimwi mwa mweo abantu bamwi batambula malwazi. Ciindi cimwi malwazi aakubamba bantu amademoni alibonya kubantu abo. Pele tazintu zyoonse zyamulwazi ndizya kusimuka kumademoni. Ciindi cimwi muntu ulakonzya kulwala nkaambo kugwa kwa Adamu kwakajata mubili wamuntu alimwi wakaupacisa kuba wakalomba kulwala. Pele kulwala kucili mulimo wa Sataani nokuba kuti kwakaboola munzila nzi, nokuba kuti kwakaboola kumademoni naa munzila imwi, kweelede kuzusyigwa kuli mukholwa.
Amademoni amwi antoomwe amulwani acili akuzumizigwa kubomba pano aa nyika kuzwa ciindi cimwi kusikila Jesu Kristo akabajata akubajika mu ciba cakulya mulilo kumamanino. Amademoni amwi ali pano aa nyika alimwi amwi ali mu mazulu (kutali kujulu kwacitatu oko kuli cisiko ca Leza) pele kujulu kwabubili, oko amademoni abombela kulingana a Efesi 6:10-14. Amwi abombela mumyamba alimwi amwi ali ku Gehena.Kuli mulwani, ulayenda kujulu alimwi akuzwida pano aa nyika, kuceta muntu wakumubayisa (1 Petro 5:8).

Amademoni mimuya, pele alakonzya kulibonya mumubili wa zinyama. Amademoni alimwi amulwani tabali konse ciindi cimwi, tabajisi nguzu zyoonse (nguzu zyoonse), alimwi tabazyi zintu zyoonse. Pele balakwatana mumabbala asiyene, alimwi balakonzya kutumana milumbe. Mulwani alimwi amademoni balilwa kale mulandu, alimwi cintu calisalala kulindibo nkuti bajikilwe mu ciba cakulya mulilo (Johane 16:11, Kusandululwa 20:10). Nkaambo kaceeci mulwani alimwi amademoni bazulilwa kutina, batina Leza alimwi abana Bakwe kapati (Jakobo 2:19, Luka 10:19).Sataani (eli njiina liseenzesegwa kupandulula mulwani alimwi amademoni) alimwi a bwami bwakwe boonse, bali ansi kuliko bana ba Leza mumanguzu, bali ansi a makumbo aabo. Jesu wakasandusa Sataani ciindi naakabuka kuzwa kubafu, wakamujatula alimwi wakamunyatampa, wamuleka musina busizi (Bakolose 2:15). Sataani wakasala buyo amankeenze a kusandululwa, alimwi ezi nzyaseenzesa kucenga bantu.

MIBOMBELO YA MULWANI ALIMWI AMADEMONI(1) Sataani ulakwatiya Leza nkaambo kamulandu Leza njaakamupa, alimwi ulayanda kulipilila, pele taakonzya kucita cintu kuli Leza. Nkaambo kaceeci ulakonzya kulwisa cintu Leza ncaayanda kapati ncabantu. Ulayanda kusalazya bantu, kubacenga, alimwi akubajaya, kuti kumamanino ajikilwe antoomwe nabo. Eeyi njila buyo njaakonzya kulipilila Leza.**(2)** Johane 10:10 ilamba kuti mulimo wa Sataani nkuba, kubaya alimwi kujaya. Ukwalana Leza alimwi abana Bakwe. Amademoni alimwi amulwani balakwatana, alimwi balakwatiya abantu babombela mbabo. Bwami bwabumnyama buzwide kukwatiya alimwi akutina.**(3)** Sataani uyanda kusalazya bantu amalwazi, bulwazi, malumbano, ububi, kubombwa alimwi afwa (kufwa kwa muuya alimwi akufwa kwamubili).**(4)** Sataani uyanda kupinda mumibili yabantu, alimwi akubaseenzesa kucita milimo yakwe imbi. Ncibeelela eeco buyo naangakonzya kubomba cakuvwisisika pano aa nyika, ciindi ali mumubili wamuntu.**(5)** Uyanda kucenga bantu kuti bacite zintu zibi nzyoziyoonona bukwaniso bwabo a Leza alimwi akubajaya.**(6)** Uyanda kujaaya bakristu alimwi akubajamika mukulijata kwabo mukucetekela (1 Petro 5:8).**(7)** Mbuli Leza ajisi bantu mbabayita alimwi akubapa amavuta kuti bakome alimwi akuyiisya bamwi zya Leza alimwi anzila Zyakwe, mbabo; Baapostolo, Baprofeti, Bapayizi ba Evangeli, Balombe alimwi Basambisi, Sataani alimwi ujisi aabo abayita alimwi akubapa nguzu kuti bazuzikise mulimo wakwe wakuba, kujaya alimwi akubonya, mbabo; banyanga, babuzya, baloi, bakombi ba diabolosi, alimwi aabo batsiisyi ziyiisyo zitabuli kutondezya Jesu mbuli Mwami, Musunguli alimwi anzila buyo yabantu kuyenda kuli Leza (Deuteronomio 18:9-14, Levitiko 18:31, 1 Johane 4:1-6).**
TUKWETE KUYANKULA BUYI KULI MIZIMU / SATANA(1) Tulibajila kuli bumi bwesu alimwi nobumi bwabantu bamwi kubusena bwa Kristo uli ndiswe, kuli zina lya Jesu Kristo (Marko 16:17). Tulabasunga, alimwi tulabasandulula mwi zina lya Jesu.(2) Mizimu tayifuni kubula mibili yabantu, nkaambo ncondelyo, lakkuba mubasandulula ingayezya kulwana. Eeci chilalondola kuti mukombe wakulindila ulafunika kubasanulula nobusungu, nobukkomaniso butafwutwi, nobukali bwumuuya alimwi nobusena. Taafanwi kuyoowa mbuli nga balifuna kulwana naye, pele ulafunika kukakatila, alimwi kusunga kucetekela kwakwe. Mizimu tayina busena bwakukana kubula muntu loko nga mukombe wakulindila wayisanulula mukucetekela.(3) Tatuyambi kusololela nawo, alimwi tatuyambi kubamba nawo mulaka kusiya kuti ncolafunika, alimwi na Leza atulondola kuti tuchite oobo (Luka 4:33-36, Luka 5:41, Marko 5:1-17).(4) Tatuyoomi kulindilyo loko (Luka 10:9).(5) Tatufwaninwi kuba bakasumpuka kapati kumilimo yabo alimwi nobusinsimi bwabo (Kusandululwa 2:24).(6) Tatufwaninwi kuba bakasumpuka alimwi bakatembauka kapati ngabaamba kuboneka (Marko 1:23-27, 32-35).(7) Tatufwaninwi kubatambula kuti baambe kusiya kuti ncolafunika; inga kuba kuti mulafuna kuti bantu bamanye kuti mizimu iliko. Choonde, tacifwaninwi kuti mizimu yaambe amba kuboneka kuti ibule muntu mwebo (Marko 1:23-27, 32-35). Inga twachita oobo kuti lubungano lwamubungano lumanye kuti mizimu iliko, alimwi bamanye kuti izwi lya Leza ndya cishinka. Tacifwaninwi kuba cintu cakulicitila lyoonse alimwi nobe kucita mukuzumanana kusololela mizimu.(8) Kunyika zimwi zilafunika kuti bakombi bababize mizimu kuzintu zyakucita kuti basandulule bwino kuli mwebo, cakuyungizya: muuya wakupona, muuya wabulanga, muuya wabutofu etc (Marko 5:25 alimwi 26).(9) Tatufwaninwi kulondezya zilangiso zyabo, alimwi kuzumanana kuzilangisa muzilonganiso zyesu, cakuyungizya; abafwileyo mumabawe, naa kuti muntu ooyo ngunkomwe, naa cilangiso cimwi citali kupegwa mubukale bwa Testamente Mpya (1Timoteyo 4:1-12).(10) Tatufwaninwi kukhulupila kulongelwa kwabo kulinguwe muntu, nkaambo taakwe cishinka (Johane 8:44-45), mbuli kuti nkokuti mbumwi-mbumwi ngomunkomwe, naa kuti nguwe undijaya busiku. Mizimu inga yakonzya kutambula mabala aabantu bapona naa abafwa, alimwi alimwi na bangelo naa bapati ba Leza, alimwi kuboneka kubantu kupitila muli ibo kuti ilete kusiyanyina alimwi nokubambika balibona kuti balibe mulandu (2 Bakorinto 11:14). Cintu cipati ncakuti ubutumwa buyungizigwa buyindana naa buyumilana a Testamente Mpya. Ninga tabuyumilani nayo, nimizimu ilikucita mulimo.(11) Tulafunika kubwanya milimo yabo (1 Johane 3:8), iiyo: kubasanulula bantu kuli Leza, malwazi, lufu, malapi, kusumpulwa, bukankondo alimwi nokukobela. Nga babuluswa kumuntu, mizimu inga yezya kubwela alimwi, ncondelyo muntu wabulwa ulafunika kutambula Jesu, alimwi kugutwa izwi lya Leza alimwi nobuumi bwa Muuya Uusalala, alimwi kukula mukucetekela kwakwe (Mateyo 10:43-46).(12) Tatufwaninwi kubula kuzibikila kuzwa kuli imwi, pele tulafunika kuzibikila kuzwa ku Muuya Uusalala alimwi ne Bbaibbele. Mucikozyanyo: kuti muzimu waamba cintu, tatufwaninwi kukhulupila cayo, pele tulafunika kutola cintu ncotufunika kuzwa ku Muuya Uusalala. Tazwidi kucita cintu kulinguwe muciindi cakulondwa kwaamba muzimu.(13)

Tatufwaninwi kutambula kulumbwa kwabo, mucikozyanyo: kuti baamba kuti muntu ooyu ngowakasimpa kapati naa kuti bamuyoowa, naa kuti mupasita ooyo ngowakali kapati. Jesu Kristo taakazumizyi kuti balumbwe naa kubukambauka kujatikizya iye. Tulafunika kuswaangana bukambauki kuzwa kuli Leza, te kuli Satana.(14) Tatufwaninwi kuleka bantu kuba bakacita kapati kuziba mizimu kusumpula kuli Leza, kwiinda mukwaamba lyoonse kujatikizya mizimu, naa kuswaya kuboneka kwabo muzilonganiso zyesu. Kuti twaamba kujatikizya Leza alimwi nemilimo Yakwe, tulamupa bulemu. Alimwi kuti twaamba kujatikizya Satana alimwi nemilimo yakhe, tulamupa bulemu.(15) Tatufwaninwi kupa Satana busena bunji kupinda nobukali bwakwe kwiinda mukwaamba kuti nguwe wakacita zintu zimwi mubumi bwesu. Bakristu banji bacita bubi nkaambo kabukuli bwabo bwamubili, naa bapona mubukankondo nkaambo kabukuli bwabo bwakuziba alimwi nokutatalika kucetekela. Mukristu nga agenda mukuziba kuti ngwani muli Kristo alimwi ncintu ncomana, alimwi agenda mukucetekela alimwi nobusalala a Leza, Satana talina busena bwakucita cintu kuli iye. Satana ubusena bwakucita cintu butolwa kuzwa kuli mukombi mubumi bwakwe.(16) Mizimu ifuna kucecekwa, kusiyanyina alimwi nokunyazya abo bayibamba, kapati kapati nga ili kuli bantu. Ncondelyo, tatufwaninwi kuyizumizya kutola kutegwa kwabantu mucikombelo. Mucikozyanyo: kuti muntu ulikwambila, alimwi muzimu watandika kuboneka kuli muntu mumubungano, inga watandika kukwabilila naa kutandika kukonzya kusokonezya, ulafunika kutolwa kunze kuti akombelwe kuzwa kuli mukombi umwi nkaambo mukombi umwi nomumwi ulakonzya kusandulula mizimu kuli bantu. Pele kulangidzya kulafunika kuzyumizya. Mulangizi taakafwaninwi kuleka kulangidza alimwi kutola kutegwa kuli muzimu, nkaambo eeci ncakucita kwaa muzimu.(17) Tatufwaninwi kuzuzya bakombi nobuyooti bwakuti mizimu ingayanda mubo nga yabula bantu bamwi, takuli busena muli Bbaibbele apo Jesu naa Apostolo baamba oobo. Eeci ncibikwe kusikila kuzwa kuli mizimu kuti itye bakombi kuti bazulekule milangwe yabo kuli mizimu nkaambo kabuyooti nga bamwi balibulwa. Bakombi tabafwaninwi kuyoowa kuti mizimu ingaingila muli ibo.(18) Tatufwaninwi kulangilila bantu kuti bazulekule milangwe yabo kuli mizimu kwiinda mukucita zintu zya cikketekelo zilangizya kuti balizolela mizimu, mbuli kubapa kuti babumbe mukukomelela babazyi kuti balafunika kusanza kuti muzimu ubule, naa kuti kulafunika kuba kuboneka kwamubili nga muzimu ubula. Tacilondolelwi kuti kube kuboneka kwamubili kwacintu citali camumuuya nga muzimu ubula muntu.Mizimu nimizimu, ncondelyo tayiambi kuti ibonekwe nga yabula mubili wamuntu. Ncishinka kuti inga kwaboneka cintu, pele tacilondolelwi kuti cibe lyoonse. Tatufwaninwi kuyezya kuleeta kuboneka kwamubili naa kukakamizya kuti kucitike.Tatufwaninwi kupa bantu milangwe yakuti balimuzimu mubo. Muntu wabedezya kuli Leza ulafunika kulangila Leza, te Satana. Ulafunika kuziba bukulu bwa Leza mubumi bwakwe, te bukulu bwa Satana. Bakombi bafwaninwi kuba bakaziba Leza, te kuba bakaziba muzimu.19) Tulafunika kuziba kuti muzimu inga waboneka kwiinda mumuntu, alimwi waamba kwiinda muli iye. Kunyika zimwi muntu ooyo inga waamba zintu zinji atazibi zyakuti ulikwaamba, inga wakajilila ansi naa kwaamba akali kuyima naa akalili, amenso akujulika naa ajala, naa inga wakacita cintu mbuli kujongola kujinguluka etc. Pali ciindi eeci inga waamba kuti bantu bamwi nibanakomwe, naa kuti abafwileyo bali mumabawe naa kuli kumwi kusampula kuli kuli kweenda kuli cintu citali mu Testamente Mpya. Muntu uukambwa inga waamba kuti ngunkomwe naa musambi wa Satana, naa kwaamba bube bwakwe bwalubambo. Muntu ooyu talibisisi, alimwi tazi ncayamba pa ciindi eeci.Kunyika zimwi inga akumbukila ncayamba ciindi akali kutongwa kuzwa kuli muzimu, pele takonzyi kulondola kuti zintu ezyo nincishinka. Eeci ncilangililo cakuti muzimu nguwakali kwaamba kwiinda muli iye, alimwi kuti wakali kutongwa kuzwa kuli muzimu ooyo. Zintu zyaambwa pa ciindi eeci ndyoono, zyamwe zyaamba bantu batakwe mulandu. Ncondelyo, tulafunika kuseenzya kubweza imimuuya, alimwi tatufwaninwi kuzumizya zintu zitali mumabungano esu naa kuli ncibaka comwe muzimu ooyo ufuna kuboneka.(20) Muuya Uusalala ulaingila muntu kuti akambauke bubi bwakacita. Muuya Uusalala inga wakapa muntu ooyo kuti akambauke bubi buli mubumi bwakwe; Taakazumizyi kulonga bamwi kubube butali bwachishinka. Nga muntu ooyo wabulwa kubusena bwa Muuya Uusalala, ulaziba zye zyaamba alimwi ulakambauka kuti zintu ezyo nincishinka. Ncilangililo cakuti Muuya Uusalala nguwakali kuseenza mubumi bwamuntu ooyo.Mucikozyanyo, kuti kuli munkomwe naa musambi mucilonganiso cesu, alimwi Muuya Uusalala wamubamba, alimwi wakambauka, alimwi nga wakazumina alimwi wakambauka ezyo zintu, nciseenzelo ca Leza cakupona. Ngu Muuya Uusalala wakali kusimya muntu ooyo.(21) Musamulo mupati wa Satana ncakutola kutegwa kwamuntu kuti muntu ooyo alangile kuli Satana alimwi kuzumanana kumubija lyoonse. Eeci ncisamulo ca Satana. Mukombi nga wamubija Satana, ulafunika kusandula kutegwa kwakwe kuzwa kuli iye alimwi kulikila zintu Satana ayanda kucita, alimwi kulangila kuli Leza mukucetekela, alimwi kukusha cikketekelo cakwe kuzwa kwi Syiwi lya Leza.Tulapona nobukonde kuli Satana nga twalangila kuli Leza alimwi twagenda mukucetekela.(22) Mizimu ifuna kuleeta bumboni bubi alimwi kwaamba bubi kujatikizya Leza mumilimo yamukombi, alimwi mpawo ibija mukombi kwaamba kuti nguwe ulaamba zintu ezyo. Eeci ncintu cakale ca Satana. Mukombi taakafwaninwi kutambula bulimbwa bwa Satana naa kulipila nkaambo kabuli bobo; Taakafwaninwi kulinzya mulandu nga cintu eeci caba nkaambo taakali nguwe uucita.Ulafunika kubija Satana, alimwi kusiya zintu ezyo Satana ayezya kuleeta mumilimo yakwe, alimwi kulangila kuli Leza mukucetekela.(23) Mizimu ifuna kubija, kujaya, kubba alimwi kunyonyona (Johane 10:10). Yiseenzya zintu ezyi mumaloto, mububonelo, mubuprofita bwamabwe, mubulimbwi alimwi munzila zinji. Tamufwaninwi kutola milimo eeyi mukubala naa kulangila kuyo, kutali kuti iiza buti.Nokuba kuti iiza kwiinda mububonelo, mumaloto, mubuprofita bwamabwe, mubuooti bwakufa naa munzila imwi, mukombi ulafunika kukhulupila alimwi kulangila kuli zyaamba Leza mu Syiwi lyakwe. Kuti zintu zyaambwa zilisiyene nezyaamba Leza, taakafwaninwi kuzikhulupila nkaambo nimbuli mbulimbwi bwa Satana.Satana talina busena bwakutugwasya nga twagenda mukucetekela Syiwi lya Leza alimwi nobukali. Satana inga acita cintu cakuti mukombi wamuzumizya kucita.

Mabala a madimoni alimwi nguzu zyawo

Madimoni a lyaamba nguzu zyakuyanda kusiyana kusiyana alimwi alimwi mabala abo, alimwi aka ndi mbo bazikwa:

1. **Bapokola:** Aba ndi moya ya madimoni iili pa mabala a kuyamba kuyanda alimwi iililamya alimwi kupa malayililo kuli yamwi. Aba bali ansi a cilamulo ca Develesi alimwi mbapandwa.
2. **Nguzu:** Aba moya ibikata mulimo wakukankamya bantu bali munguzu, mbuli bapati ba malilo, bamwami, bapulezidenti alimwi abalimi kuti basale zintu zitaswi ku kuyanda kwa Leza. Ibi bika kuti mabala a nyika apange milawo ikankamya nyika kuenda kucintu citali ku kuyanda kwa Leza alimwi nemilao Yake.
3. **Balamusi ba Nyika i Mumnyama:** Aba moya bayandisya kusalazya aabo bali mumunyama wa muumoya. Tabali kupona ku lubazu lwa Mulaka wa Leza muli bo alimwi naa biyo balamvwi kuli maano alimwi kusandululwa kwa moya iyi mibi. Moya iyi iikwanisa kubakankamya kapati mumezelo yabo.
4. **Manguzu a Mibi mu myuumba ya ku mulu:** Aba moya ibikata mulimo wakucita zintu zibi kuli bantu. Mulimo wabo ndi wakucenjelezya kuti bubi bupondele kuli nyika.

Kuli madimoni amwi aasebenzela mu muya, amwi aasebenzela ansi, alimwi amwi aasebenzela mumaanzi, mumasi, mumalwandle alimwi mumilonga. Kwakali konse kuli maanzi, bakawona kuti ncikakasyoma kusebenzela kule. Ikwanisa kuseenzesa bantu alimwi banyama kuti bacite mapulani abo aakucita zibi. Madimoni akulula kulekelwa kuti asebenze kubwiinda ku malata aakazikwa bantu, kapati aabo balicita bwanguzi, balapi ba nse, (balapi ba bulozi naa sangoma), alimwi abalondoli ba zintu zya kumbele.Nokuba bantu basyoboli, aabo tabaciti bulozi, bangakonzya kulekela madimoni kuti asebenze kuzwa kubwiinda mumazwi aabi, kukalipa, kuyaaba, ngwazo, miziki ya madimoni alimwi mavidiyo amwi. Pele malata ndiwo mwaliango mupati alimwi wamuyoyo uulekela madimoni kuti asebenze mu nyika yaku mubili.

MADIMONI ALIMWI ABANTU BATASWALILWI (1) Madimoni akwanisa kuingila mumuuya yabantu batali kusalazigwa alimwi akazilangizya kubwiinda muli bo alimwi akabaseenzesa kubikila milimo yabo mibi. Takuyumu kapati kuti dimoni lingangila mumuuya wamuuntu, pele lyakali kwingila muli muntu uyo, lyakuba kwayuminina kulibonwa. Bantu banji bali madimoni mumuuya yabo bali mumakomboni aabantu abali kuumwa mumizeelo, naa mu majere akaambo kakukomba bantu basina mulandu alimwi akucita zintu zitaswi, mbuli kumwa malopa aabantu naa kubayaya.Ici chilaambwa kuti **kuba ne dimoni**, cipepete kuti dimoni lyangila mumuuya wamuuntu alimwi lyaamba kuswiila mumazwi aamuuntu uyo alimwi akuzilangizya kubwiinda muli iye.
(2)Madimoni akwanisa kukankamya mizeelo yabantu batali kusalazigwa, alimwi lyena balakambauka naa kucita zintu zitaswi naa zisina luse, naa muntu uukankamizigwa angakabamba, naa angaluza mizeelo.(3) Madimoni akwanisa kukankamya bantu batali kusalazigwa mumibili yabo, alimwi lyena bangakaba balwazi naa kukankamizigwa naa kukwata makula aakumubili alimwi malwazi aazwa mumibili yabo naa makanda. Ici chilaambwa kuti **kukankamizyigwa kwa mubili kuzwa kuli madimoni**.Madimoni alimwi akwanisa kukankamya bantu batali kusalazigwa kuzwa kunze kwa mibili yabo, pele akubamba nabo mumizeelo yabo naa mumaloto. Kanji kanji bali ne mizeelo mibi, iyo bangamezya kuti ndi yabo, kuliibika kuti taswi kuti ndi mazwi aamadimoni.

MADIMONI ALIMWI ABANTU BASALAZIGWA:(1) Madimoni takakwanisi kuba bantu bali kusalazigwa mumyuuya yabo, akaambo kakuti Muuya Mucena uukala mumyuuya yabo (2 Bakorinte 6:14-16). Alimwi lubungano lwa Leza luli mumyuuya yabo.
(2) Pele alimwi, madimoni akwanisa kukankamya naa kwingila mumezelo yabo naa balazumizya, kubwiinda mukujula citalikani kuli oobo kuli kubona naa kuteelela zintu zitaswi (Bafilipi 4:8). Abo alimwi bangabona kuti mapwilo aabo aayenda ansi naa kuti bali mukulwana. Pele bangakucenjesya madimoni aayo cindi cili conse mbobayanda, akaambo kakuti bali munguzu kuli oobo kubwiinda mubusena bwabo. Balakonzya kuzyiba kuti bajala mivwiiyo yonse mu mapwilo aabo iinga kupa Satani busena mumapwilo aabo. Madimoni akwanisa kubambila kubwiinda kubantu basalazigwa kuzwa mumizeelo yabo, nokuba kuti atali mumyuuya yabo, kapati cindi bamana kukumana amanguzu aLeza.
(3) Madimoni akwanisa kukankamya bantu basalazigwa mumibili yabo naa balazumizya. Bangakaba balikwelele naa balwala mumibili yabo, pele Bakristu bangakabinga madimoni aayo cindi cili conse mbobayanda.

Madimoni akwanisa kukankamya bantu basalazigwa mumezelo yabo kuzwa kunze. Akawanisa kupa muntu musalazigwa mizeelo iitali yalo, alimwi mizeelo iyo yakanjila ingaoneka mbuli kuti ndi mizeelo ya Mukristu mwenyene, mbuli mizeelo yakazanga kuli Judasi yakuti alisiye Jesu. Tanaaziba kuti ndi Develesi wakabamba kuli iye.Bhaibbele litulailila kuti tatufwiili kuzuza Satani busena (mulawo naa citalikani mubusena bwesu) (Baefesi 4:27).

NCINZI CINGAPA DIMONI BUSENA MUMOYO WA MUKOMBI?Takapegwa nguzu kuli Satani mbuli bana ba Leza, alimwi talina nguzu zyakutukwata, pele kuli zintu zimwi zingamujulila citalikani mumapwilo eesu. Zintu mbuli; kupona mukukumbwa kwa mubili (Bagalatiya 5:19), kupengula alimwi bukali (Baefesi 4:26-28), kulimvwa kuti ulilamya (Yakobo 4:6 alimwi 7), kuyaaba, mazwi alimwi micito ya kuyaaba. Kulya munzila yakuyaaba (Bafilipi 4:6). Kubona alimwi kuteelela zintu zitali zya Leza (Bafilipi 4:8 alimwi 9), kukumbwa kwa bintu alimwi kucita zintu kapati, kusulubulwa kwa zyiimbo (Hoseya 4:6), alimwi kukana kulayilwa (1 Samweli 15:23). Kusakukkululilwa alimwi kukalipa, kupona moyo utaswene alimwi akubamba mazwi atali kuzumanana nebwina Leza bwakazumina kuli twebo. **Pele nzila iikasyoma kapati yomwe madimoni angasebenzela ngayo mumoyo wamuuntu ndi kubwiinda ku malata. Pele bakombi bali munguzu kuli malata, alimwi ansi tulayanda kusambilizya mbuli nzila yakuagwida..**

KUZWA KWAMADIMONI MUMUNTU (Luka 11:24-27): Madimoni lyakazwa mumubili wamuuntu, alazwa alimwi akuyanda muntu ungi uunga kukankamya naa kwingila muli iye. Lyakali kutaswanga muntu ungi, lyakabweza kwinda kuli muntu uyo lyakazwanga. Lyakali kumusanga usina cintu alimwi usina kutambula Jesu, naa kusambilizigwa Mulaka wa Leza alimwi kukomezya mu kusyomezya, lyakabweza kwingila muli iye, alimwi lyakwingila, lyakonzya kusalazya kuti talimupi muntu uyo cikozyanyo cakuti akasanga kwabelwa busebezi naa kukombolwa alimwi.Lyakayezya kucita boobo, pele talilombi kuti muntu uyo talikwanisi kuyandwa naa kuyandwa kucitwa. Lyakazumanana kucita zyintu zyonse zyingakonzya kukankamya muntu uyo kuti atabusi naa kukombolwa. Lyakalisusya kuleta amwi madimoni aakali nabo.Namba 7 iilakonzya kusyoma buumi bwakupwanisya, cindi Bhaibbele lyamba kuti lyakabweza amwi 7, liboola kuti lyakabweza bana banji kapati mbobakwanisa, alimwi muntu uyo akasanga kuti bumboni bwakwe bwaba bubi kapati kusyana nambubo wakali nawo kutali.

Kunyina kuli muntu wakombolwa kuzwa kumadimoni, ulakonzya kusalazigwa, alimwi akuzuzigwa Muuya Mucena; ulakonzya kusambilizigwa alimwi akuzuzigwa Mulaka wa Leza kuti akwanise kulimvwisya alimwi akuimika kusyomezya kwakwe. Ulakonzya kuba musyomezya kuli Leza alimwi akuyanda kuinda ku kilisiti cindi cili conse. Cindi cimwi cikonzya kucitika kuti dimoni lyakazwa mumuntu, muntu uyo angakooma, umwi angakavula, umwi angakabuba naa kucita kunyenya, umwi angayanda kuya ku cimbuzi, umwi angakabeeka kapati, alimwi umwi angagwa ansi. Umwi alimwi angalangizya mimpelo naa milimo ya dimoni lyakwingila muli iye, mbuli kukwata mumavumbo mbuli njoka, naa kukoma mbuli mbwa, naa kucita cintu ciliconse cingaulangizya buumi naa milimo ya dimoni likankamya iye.Pele taciyandisiswi kuti cindi cili conse dimoni lyakazwa mumuntu kuli zyilangizyo zyonse zicitike. Dimoni lingazwa mumuntu kutali kuzilangizya zyintu zyakambwa ambomu. Ncomwebo, mukombi ulakonzya kutayembekezya cindi conse kuti kuzakabe cilangililo ca mubili.
Kuyenda kwesu mu kusyomezya, luyando alimwi abusongo, ibo mbuto ya Muuya, kulatupa kuti tukwanise kusunga Satani ansi a makasa esu (Johane 13:34-36).

MBWISYO AAKWISYA MALATA AAMADIMONI: Lata ndisena apo moya uupegwa mulawo wakucita milimo mu nyika yaku mubili. Mu Cikamboni Cipya, cindi muntu wakapanga cikombelo amoya, kuti wakali kuzwa kuli Leza naa kuli Develesi, kanji kanji wakali kuzika matanda naa zintu zimwi kuti azikumbukile alimwi akulangizya cikombelo ico. Ico cakali kuyitwa kuti lata. Kuzwa lyalo, moya wakali kukonzya kuzilangizya mu nyika yaku mubili alimwi akukankamya mapwilo aamuuntu uyo naa amupaanda wake naa kucita mulimo wakulwana abantu bamwi, kusikila kumvumelano yakali kuli lata uyo. Malata alimwi ndisena apo zya kuumoya alimwi zya kumubili zikumana alimwi akuzumanana.

Nokuba mubukombi bwa Leza mu Cikamboni Cipati, bantu bakali kusyoma kuti cindi bakaleta mpato yabo naa misango yabo ku lata, bakali kuya kusena apo Leza wakalangizya alimwi apo bakali kukonzya kuumanana naye, akaambo kakuti bakali kuziba kuti ku lata ndiko zya kuumoya alimwi zya kumubili zikumana.

Pele mu Cikamboni Cipya, tatuziki alimwi malata aakumubili, pele tuyanda kuabona mbuli makilisi, masena aakukomba, naa masena onse apo Leza alangizya alimwi akupa nguzu, maano alimwi mbobeli. Ibi inga yaba kilisi, sityeshini ya rediyo naa televizhini, peji ya ku midiya ya social, alimwi zintu zimwi. Kanji kanji, buumi bwamuuntu bukankamizigwa kuli lata lyakumana naye. Malata angakankamya mapwilo esu munzila zisuma alimwi zimbi.
Banji ba bakulukulu besu, akaambo kakusulubulwa kwakuzyiba, bakali kuyanda buyumi kuzwa kumadimoni, kubwiinda mukulondola balapi ba bulozi alimwi akupanga mvumelano amoya iyo. Kucita boobo bakali kupa madimoni mulawo wakusebenzela mumapwilo aabo, mumapaanda aabo alimwi mumusamu wabo. Milimo ya madimoni iyi ingaambila kumakando aapaanda, mbuli kufwa kusina kusikila cindi, malwazi naa bupobwe naa zintu zimwi zyakulekela. Pele, ibi tazicitiki kuli mapwando onse

Inoona buti lata lya madimoni lilamvwi kumwebo naa kumupaanda webo?Cindi mwayanda kubona kuti kuli mweendelo uuyandisisya wakuyuma naa zintu zibi zikumanika mumoyo webo naa mumupaanda webo, inga cilangililo cakuti kuli lata lyakulekelwa moya mubi kuti ube ne mulawo wakuyanda kuli mupaanda webo alimwi akuleeta mweendelo uubi uyo. Lata ili inga lyakazikwa bakulu bakulu besu kale akaambo kakusulubulwa kwabo naa bantu bamwi bakayanda kucita bulozi kumupaanda webo alimwi akuleka mapengo aabubi kuli bo.

Mbuli mukombi wakabwezyegwa, ndilaambila mbuli mbomungagwida alimwi akuswisya malata onse aabi anga kankamya imwe naa mupaanda webo kutali kumulawo. Ndilaamba kuti kutali kumulawo akaambo kakuti Kristu Jesu wamulekelula alimwi wakalipa mulipo wa zibi zyoonse zyeesu alimwi amulawo woonse Satani wakali kutaanga. Mulina nguzu kubwiinda muli Kristu alimwi muli bulemu kuzwa kumikando yoonse alimwi kumalata. Lata takukwanisi kucita mulimo wakulwana imwe kutali kuti mwalizumizya.Pele Satani uyoozumanana kuyezya kuseenzesa kusulubulwa kwesu naa kusakansya kwesu. Kucinda kwesu kulakonzya kuimika kulibo kubwiinda kuzyiba alimwi kukomba kwakumanina alimwi kusyomezya kusina kuleka, mbuli mbondilaambila ansi.

Ciyandisiswa kuti mulangize nguzu zyanu kuli milimo yoonse ya Develesi alimwi mulangize kucinda kwa Kristu kuli iyo mumoyo webo alimwi mumupaanda webo. Develesi talisiya kucita milimo kuli imwe akaambo kakuti mwabwezyegwa; ulafwaililа kuzwa mumoyo webo cindi mwaseenzesa nguzu zyanu muli Kristu kumugwasya alimwi kumukana. Naba Jesu mwenyene wakakumana akuyezyegwa kuzwa kuli Develesi, mbuli Mupostoli Pawule alimwi abanji bamwi mu Bhaibbele.Bhaibbele litweba kuti tukane

Develesi alimwi lyena uyoofwuluka kuli twebo (Yakobo 4:7). Nokuba kuti kucinda kwesu kuli kuli Kristu kuli kwa busena, tulakonzya kucitanga kuti kube kwa buumi bwesu kubwiinda mu kusyomezya kusina kusalazya.

AABA NDI NZILA YAKWISYA MALATA AAMADIMONI AASEBENZELA KUTALI KUMULAWO MUMOYO WEBO NAA MUMUPAANDA WEBO:

1. **Kuziba:** Ziba kuti uli nani muli Kristu. Mvwisisya kuti wakasukwa alimwi wakagombolwa kubwiinda mumulopa wa Jesu Kristu alimwi wakapegwa nguzu kuli moya yoonse mibi alimwi nemalata. Nokuba kuti moya iyi yakali ne mpuwo yakusebenzela mumoyo webo alimwi mumupaanda webo kuzwa kuli bakulukulu besu akaambo kakusulubulwa kwabo cindi usinazyalwa. Ino wakazyalwa kabotu, mulopa wa Jesu Kristu walipilila zibi zyako zyoonse alimwi wakagwida mulawo woonse uukonzya kupegwa kuli muntu mumoyo webo alimwi mumupaanda webo kuzwa kuli mububi. Uli ne cililo cakweema alimwi ukana kuli webo, mupaanda webo, alimwi musamu webo. Wakaseekwa kumyamba kapati kuli mabala aapakati alimwi nemanguzu alimwi nemulawo woonse wamoya ya madimoni alimwi nelata lyoonse muli Kristu.
2. **Kukomba Kwekulililila:** Komba mumilaka, mazwi aakulanzyilila alimwi kusyomezya kuti ukane moya iyi alimwi nemilimo yayo alimwi akwisya malata ayo kapati. Cindi cimwi, ulakonzya kubika mabala aaya moya kapati cindi ukomba. Kwezanzyanya, ungamba kuti, "Muuya wa kufwa, ndamukana kuzwa kumupaanda wangu," naa "Muuya uuleeta kukabana mumisamu, ndilakulayila kuti uzwe." Cindi ukomba mumilaka, Muuya Mucena ulakulasya. Koba acikozyanyo cakuti kukomba kwako kube kwa nguzu alimwi kusina kuleka. Zumanana kukomba kwamasaa, mazuwa, naa kupitilila kusikila wawona kusanduka mumoyo webo naa kusikila wazwa kuli kuzumanana kwakuumoya alimwi mweeno mumuuya webo. Mweeno uyu naa kulekegwa kuli cilangililo cakuti wapenzya kucinda mu nyika yakuumoya. Kumbukila kuti uli mukulwa; tokombi kabotu kwebo kwako kwalo, pele ulakomba abamwi. Komba mumilaka alimwi usyomezye alimwi ubambe mazwi aakuzumanana aazululwe azwa ku Mulaka wa Leza aayamba kucinda kwako alimwi kulekelulwa kwako kapati.
3. **Kusanduka Moyo:** Cindi cimwi, moya imwi ingaba ne mpuwo yakwingila mumoyo yesu alimwi akuba nenguzu kuli twebo akaambo kazibi zya bakulukulu besu naa zibi zyesu. Ciyandisiswa kuti tulizike ansi kuli Leza alimwi tukombe kulomba kulekelelwa, kapati naa twakacita zintu zyakajulila moya iyi kuti ingile mumoyo yesu. Ulakonzya alimwi kukomba kumupaanda webo alimwi kulomba kulekelelwa kubelesya mabala aabo. Kanji kanji, zintu ezi zizwa kusulubulwa naa kukana kulayilwa. Tulakonzya kuyezya Jesu Kristu muli cintu ici, Wakakomba kulombelela balubi. Ulakonzya kukombela mupaanda webo alimwi kusanduka moyo kubelesya mabala aabo (Isaya 53:12). Kucita boobo, ulakonzya kujala citalikani cilaamvwi cakapegwa kuli moya mibi. Kucita boobo kuyocitisa kuti moya mibi ibe isina nguzu, akaambo kakuti ino wabika mupaanda webo alimwi musamu webo ansi a mulopa wa Jesu Kristu alimwi milandu yabo alimwi mpandu yabo iyobelesegwa alimwi akuzulwa (Job 22:30). Moya iyi yakali kupegwa nguzu alimwi mulawo wakusebenzela akaambo kazibi izo alimwi nemicito. Pele ino akaambo kakuti waima mbuli mwiini wa Leza mumupaanda webo alimwi wakasanduka moyo kubelesya mabala aabo alimwi wabika musamu wanu ansi a mulopa wa Jesu Kristu, moya iyo ino iyobede isina nguzu zyakusebenzela naa kucita buubi kuli muntu uuli mumupaanda.

Cintu ici ciliko akubelesya kwa Aburahamu cindi wakakomba kuli Sodoma alimwi Gomora. Ndiswe alimwi tulakonzya kukomba kulyaabo batali kuyenda mukuyanda kwa Leza, alimwi Leza uyobacita luse akaambo kesu. Job 22:30 ulangizya kuti Leza uyolokwelela balandu akaambo kakukomba kwa balungami.Mulawo ooyu ungasebenza konse, apo tukomba kuli aabo batuyandisya batali mukuyanda kwa Leza naa apo tulakombela bamwi mbuli Muuya wa Leza mbotulangilila. **Aaya ndi amwi a makani aamu Baibbele aakonzya kulondola micito iyi yakukomba kulyaabo batali kukombela alimwi akulomba kulekelelwa kubelesya mabala aabo. Luka 23:34 Jesu wakamba kuti, "Baba, balekelele, nkaambo tabaziba ziba mbobacita," alimwi mu Milimo 7:60 Stefano wakakomba akamba kuti, "Baba, mutababiikili zibi ezi," alimwi wakafwa.Mbuli baprisita, tulina cililo cakweema pakatampatampu alimwi tukombela aabo bali kunze kwaku kuyanda kwa Leza, alimwi tukomba kuti kuyanda kusuma kwa Leza kube kuli baponde.**

1. **Mpfutwa:** Cindi cimwi mpfutwa inga yandikana kuti lata ligwiswe kapati alimwi kukasika kapati. Iyi inga yaba mpfutwa ya kusala kulya alimwi kukomba naa mpfutwa ya kulumba alimwi kutondezya kulumba. Inga yaba kukomba busiku boonse naa kuleka cintu cimwi ciyandisisya kuli Leza mbuli mbuto. Iyi inga yaba zyakusama, mali naa cintu ciliconse Muuya Mucena mbawakulasya kuti upe. Ciyandisiswa kuti ulondole kulangililwa kwa Muuya Mucena cindi ukomba.
2. **Mazwi aakulangilila:** Bamba mazwi aakulekelulwa alimwi nemibelo kuli webo, mupaanda webo, alimwi musamu webo. Kumbukila kuti mikando yakalelekwa cindi lata lyakazikwa yakabambwa kubwiinda mumazwi, ncomwebo ulakonzya kukomesya lata lya bulungami kubwiinda mukubamba mazwi aamikate alimwi aakuyanda kuyandaana aakuzumanana ne Mulaka wa Leza mumoyo webo, mumupaanda webo alimwi mumusamu webo. Peela kulumba kuzumanana kumbele alimwi abukatazya, nkaambo kucita boobo kuleeta mibelo kapati alimwi kucitisa kuti izilangizye kwa nguzu. Bamba mazwi aaya uime pa lata lya Kalvari apo mulopa wa Jesu wakazululululwa limo lyoonse. Ileta mulopa wa Jesu Kristu pa mikando yoonse alimwi ubambe kuti yagwida mwizina lya Jesu Kristu.

3. **Kumana amanguzu aakusalazigwa:** Cindi cimwi mana abasebezi ba Leza basalazigwe alimwi ubalombe kuti bakukombe alimwi bakombe antoomwe. Ulakonzya alimwi kusala mbuto mumilimo yabo alimwi kukomba antoomwe nabo. Kumana nabo kuyocitisa kuti mulawo alimwi luse balakali kusika mu nyika yakuumoya biyoongila mumoyo webo alimwi akwisya alimwi kukankamya malata aabi. Iyi ndiyo imwi yanzila iisumpukila yakulekelulwa kuzwa kumalata aamadimoni. Iyi imwi nzila ya Leza ya busena bwakugwasya mu Bwakhe kuti bantu basikile kukombolwa kapati.

Kukomba kuzumanana, kulumba, kusyomezya alimwi kubamba mazwi aakulangilila, ulakonzya kucinda lata lya mubi lyoonse. Kuti wazumanana kukomba mumizila iyi itandwe iindisile, iyakambwa ansi, uyosika kukucinda kuli lata lya madimoni lyoonse. Lata lya madimoni lyoonse liyogwa ansi kumbele kobe alimwi kumbele kwamupaanda webo.

KUZUZIKISYA CIZUZO CANU CYA KUUMOYA

Leza uli ne pulani ya mwana wakwe woonse, alimwi tulayoomvwa kulingilwa kuswa ku pulani yakapegwa kuli twebo (2 Bakorinte 5:9-11). Muntu uuli woonse uukala munyika uli ne zintu zitatu zyakuzuzwa kumbele kwakwe. Cizuwo ca muntu, ndipulani yamuntu yakuyanda kucita mu buumi bwakwe, cizuwo cya kuumoya, ndipulani ya Leza ya buumi bwakwe, alimwi cizuwo cibi, ndicizuwo Satani wakalonga buumi bwako.Pulani ya Leza iiza kubikkwa kumbele. Ndiiyo iiyandisisya kapati kuliko zyoonse. Ndiiyo tuyookonzya kupa mulandu wakuti tusikila buti mukuyizuzikizya. Tulayanda kucipa buumi bwesu boonse. Leza ulatupa cizumo cakuyizuzikizya cindi tukali munyika.Cizuwo ca muntu tacisi kubi alimwi kusikila kuti tacilwani a Mulaka wa Leza. Cizuwo ca muntu cilijana zintu zya kuyanda kusikila alimwi zintu zyakuyanda kuba nazyo cindi akali kupona. Cizuwo ca muntu cilijana kapati abuyo bwakwe bwa muntu, ibuli mubili ooyu wakupona nawo. Cizuwo ca muntu cilangilila zintu webo mbuli muntu mbowayanda, alimwi zintu zyakusangalala nazo nokuba kuti tazijani kapati abamwi naa kugwasya bamwi. Pele pulani ya Leza ilangilila kuli bantu bamwi alimwi akuleeta busuma kuli bo.Cizuwo ca Satani kumuntu ncibi kapati. Pulani ya Satani kumuntu ndi yakuti muntu uyo abe mulwani wa Leza. Uyanda kuti muntu uyo apone buumi buswi alimwi ayende mukukumbwa kubi kwa mubili (Bagalatiya 5:19). Uyanda kuti bantu bamusebenzele munzila zisiyene, mbuli: kulondola zintu zya kumbele, bulozi, balondoli ba moya, bukatambala bwa Satani alimwi zintu zimwi (Kulonga 18:9-14). Uyanda kuti bantu basuzikwe, balwale, babe bachiindi, bapengwe alimwi bakale bacikuli cimwi cintu mu buumi. Uyanda kuyaya, kuba alimwi akwisyanya muntu kapati (Johane 10:10).

TULAYOOWONA PULANI YA LEZA KULI MWANA WAKWE: Pulani ya Leza ilangilila kuleeta busuma kuli bamwi kubwiinda muli twebo. Tayilangilili kuli webo weene, pele ilangilila kucita kuti muntu uyo abe cibelesyo cakuleeta busuma kuli bamwi. Mu mazwi amwi, pulani ya Leza ya buumi bwako tayilangilili kuli webo weene busena, pele Leza uyanda kubusya bamwi kubwiinda muli webo.Pulani yamumuuya ya Leza kuli bana bakwe boonse ndiyakuti tukazike Bukombi Bwakwe munyika.Ncinzi Bukombi bwa Leza? Ncilangililo ca Leza alimwiamulawo Wakwe, mu mazwi amwi, ndiyakuti tulangilile Bukombi Bwakwe munyika alimwi nemizila Yakwe yakucita zintu, ibuli mulawo Wakwe.Bukombi bwa Leza bulakula cindi bantu basalazigwa, basambilizigwa alimwi bacita buya bwabo mubukombi bwa Leza. Jesu uyanda kuti nyika ibe mbuli mulu (Mateyo 6:9-11). Kumulu takuli kufwa, malwazi, bupobwe, mikando, kulemwa alimwi bamasi naa balemwi. Buka bwa Milimo ya Batumwa ncikozyanyo cisuma ca Bukombi bwa Leza munyika.Ino, bakombi boonse bali ne mulimo mukuzika Bukombi bwa Leza munyika.Mimwi milimo iiyandisisya iijana kucita kuti bantu bamwi bakombwele, kugwasya balanda, kusunga bamasi alimwi bakulamba, alimwi nemilimo imwi. Bana ba Leza boonse bali ne mulimo mubukombi Bwakwe (Baroma 12:5-9).

Kwezanzyanya, Leza uyanda kuti bana Bakwe bamujanizye mumisamu yonse ya buumi—balapi, bamishoni, bapolotiki, balamuzi, balongi ba makwebo, bakambi ba michezo, alimwi bamwi. Ico Ayanda ncakuti umujanizye Bukombi Bwakwe mumilimo yoonse yamucita, alimwi uzike Bukombi Bwakwe kubwiinda mumilimo yako.

KULINGILILWA ALIMWI MULIMO

Cindi cikwabika ku mulimo wa Leza, kuli **kulingililwa alimwi mulimo**. Ungalingililwa kugwasya mulimo wa mbuzyo kubwiinda mumali, alimwi ukacita makwebo asiyene mbuli mulimo wako. Mulimo ulakonzya kugwasya kulingililwa kwako.Ungalingililwa kuba mu mulimo umwi wa milimo itanu ya Jesu Mwami mbuli kulingililwa kwako, alimwi cindi cimwi ukaba ne kucita makwebo naa mulimo mbuli mulimo wako—mulandu wa mulimo uyo ndakugwasya kulingililwa kwako. Ungalingililwa kuba mukombeli wa kulililila naa mukombi wa kulumba mbuli kulingililwa kwako, alimwi ukaba nemilimo imwi mbuli mulimo wako, iyo iliko kuti igwasye kulingililwa kwako.

KULINGILILWA KULAPILI KAPATI KULIKO MULIMO:

Kulingililwa kuzwa kuli Leza alimwi ncibelesyo ceenze Abapa muntu kuti azuzikizye cindi ali munyika. Mulimo ungachinja cindi cili conse, pele mulandu wako kuzumanana kugwasya kulingililwa.

Bakombi bagabanyika mu myanza ibili mu Bukombi bwa Leza kuti bazuzikizye mulimo ooyu wakuzika Bukombi Bwakwe. **Myanza iyi ilanganya milimo Leza yapeezya kuli bakombi, alimwi kuli mimwi milimo iili ansi aamilimo iyi Leza yapeezya kuli bakombi.**

Myaanzo iyi ndi BAMWAMI ALIMWI BAPRISTI (Ciyubununu 1:6, 5:10).

Bakombi boonse mbabana bamiyaya alimwi bamiyaya bakakazi ba Leza, pele bamwi bali ne mulimo wa kuba bapristi alimwi bamwi wa kuba bamwami mu Bukombi Bwakwe. (Mali amani ncaakuti bana boonse bamiyaya alimwi bamiyaya bakakazi ba Leza mbabwami alimwi bapristi, alimwi ici ncandaita kuti ndilombe cipaanda citandwe mu kusambilizya kwa Bana ba Leza), pele cipaanda cibili ndico ici twatandika kusandulula.

BAMWAMI mbabakombi Leza mbalingilila alimwi akusalazya kuti bazike Bukombi Bwakwe kubwiinda mumali abo alimwi nemipano yabo. Mu mazwi amwi, ncakuti bakombe kuti mbuzyo bwalila kubwiinda mumali abo alimwi nemipano yabo, mbuli: makoloti, myako, midiya alimwi nezimwi.

BAPRISTI mbabo Leza mbalingilila alimwi akusalazya kuti bazike Bukombi Bwakwe kubwiinda mukuba mubusena bwa bulamusi mukusambilizya alimwi akulalika mbuzyo. Aba mbabo bailingililwa ku milimo itanu ya Jesu Kristu (Baefesi 4:11). Twasandulula makani aya kapati mu kusambilizya kwa Bukombi bwa Leza. Ino, pulani ya Leza kuli bana Bakwe ikalila mumwi wa myaanzo iyi. Bamwi bangaba ne milimo yoonse ibili.Milimo yabo bakombi bali kuyo, nokuba kuti ndi balongi ba makwebo, naa basebenzela mu banka, naa balimi, naa basebenzela mu kilisi mumwi wa milimo itanu ya Jesu Kristu, naa mulimo umwi uuli woonse ungacitwa mukombi, ulakonzya kuzika Bukombi bwa Leza kubwiinda mumulimo uyo.Kuzwa apo, kuli mimwi milimo iili ansi aakulingililwa kwa bamwami alimwi bapristi, iiyo ijanwa mbuli: kupa, kusunga bamasi, kusunga bantu bayandikana, kulanga abantu, alimwi nemilimo imwi iileeta busuma kuli bamwi munzila zisiyene (Baroma 12:5-9).

Ico Leza Ayanda ncakuti umujanizye Bukombi Bwakwe mumulimo wako, alimwi uzike Bukombi Bwakwe kubwiinda muli ooyo mulimo. Bakombi boonse bali ne cipaanda mumwi wa milimo iyi.

MUNOONI BUTI PULANI YA LEZA YA BUUMI BWAKO?(1) Kuziba pulani ya Leza ya buumi bwako mbuli mukombi takwiti kwacitika bwangu. Mukombi ulakonzya kufwaila busena bwa Leza alimwi ne pulani Yake ya buumi bwakwe (Jeremiya 29:13, Mateyo 7:7-9). Uyoziba pulani ya Leza ya buumi bwako munda yako. Iyo iyoba cipaanda ca mizeelo yako alimwi nemvwa zyakwe. Iyakoba cintu uuyanda kucita. Nokuba kuti yalangililwa kubwiinda mumaloto, mbono naa kusyomezya, iyakoba muli mukombi. Alimwi ulakonzya kusangalala kucita ico cintu kusikila kuti uyenda a Leza mumuuya.Ulakkonzya kusangana akuyuma mukuyizuzikizya cindi uyenda mukukumbwa kwa mubili, nkaambo mubili takukwanisi kulizika ansi kumbele kwa Mwami.**(2)** Pulani ya Leza kuli mukombi tayilangizigwa woonse alimwi cindi cimwi. Pele ilalangizigwa mu zipaanda. Leza ulangizya cipaanda cimwi cabo, alimwi akulangizya zipaanda zimwi cindi mukombi wakula mumuuya alimwi akuzumanana kusyomezya kuli cipaanda cicece caba wamana kuzyiba.**(3)** Kunoona pulani ya Leza kuli mukombi ncakuchepa kapati kusikila kuyizuzikizya. Leza ulakonzya kulangilila muntu ico Ayanda abuuumi bwakwe, pele kucicita takuli lula. Kuyanda kuteelela Leza cindi cili conse alimwi kucita mbwaamulayilila. Mu mazwi amwi, kuyanda kulondola mazwi a Leza aakambwa (rhema).Kuyanda kucita zintu mu cindi ca Leza alimwi munzila Yakwe, alimwi kuti mukombi azibe cindi ca Leza alimwi nzila Yakwe, ulakonzya kumuteelela, alimwi kuteelela Leza kuyanda kumana cindi antoomwe naye cindi cili conse. Mu mazwi amwi, kuyanda buumi bwakuzipelesya kuli Leza (bona kusambilizya kwa buumi bwakuzipelesya).

MUNOONI BUTI PULANI YA LEZA YA BUUMI BWAKO?Jesu Kristu ncezyakacita cisuma kapati ca muntu wakazuzikizya kulingililwa kwakwe kwakasila.(1) Ulakonzya kuba abuumi bwakuzipelesya cindi cili conse (ibuli buumi bwakukomba, Mulaka alimwi kusala kulya).(2) Ulakonzya kuba akuzyiba Mulaka wa Leza alimwi nzila Zyakwe, alimwi ukacita zintu kubwiinda mukulangililwa Kwakwe, ibuli kuyenda kwa Bukombi bwa Leza nokuba kuti uli mwami naa mupresti. Kwezanzyanya: pona kubelesya mulawo wakusala mbuto alimwi kukomola mu zintu zyoonse.(3) Ulakonzya kupona mukusyomezya. Kuzuzikizya pulani ya Leza kuyanda kusyomezya alimwi akucita zyoonse Leza mbwakulangilila kuti ucite kubwiinda mukusyomezya.(4) Ulakonzya kuba abukatazya. Kuyenda a Leza alimwi akuzuzikizya milawo Yakwe kuyanda bukatazya (Joshua 1:8-9).(5) Ulakonzya kuyenda abuzyi bwa Muuya Mucena, kutali kubona naa kuswa zintu zicitika, alimwi kutali kutambwa mukulijanikizya abasikani (Johane 5:19).(6) Ulakonzya kupona muluyando alimwi nemisamu imwi ya Muuya (Bagalatiya 5:22). Zoonse Jesu Kristu mbwakacita, wakazicita nkaambo wakali kukankamizigwa kuluyando lwakwe kuli Leza alimwi kuli bantu. Leza cindi cili conse ulabika mukomboli uuyenda muluyando (Johane 13:34-36).(7) Ulakonzya kuyenda mumaanzabantu a Leza. Maanzabantu a Leza ajana kucita zintu mucindi Cakwe alimwi munzila Yakwe, kucila alimwi kulizika ansi kuli Leza (Tusimpi 1:7).(8) Cindi cili conse ulakonzya kuba walizikidwe kuli Leza alimwi kuli muntu woonse (Yakobo 4:6).(9) Cindi cili conse ucite micito minene ya kusyomezya, iiyinda iyo wakacita kale. Saka kusyomezya kwako kubwiinda mukucita zintu zutasina kucita.(10) Langilila kumulimo Leza wakakupa, alimwi utalijanikizyi mumwi umwi mulimo.(11) Ulakonzya kuba wakama alimwi musyomezya kumulimo Leza wakakulingilila, nokuba kuti ulawona mbuli mtondo. Koba musyomezya muzintu zicece. Tautakapedwi zintu zinji kuti ubuswe kusyomezya kuzintu zicece zywakapegwa.(12) Cindi cili conse fwaila busuma bwa bamwi. Zoonse zintu zyamucitila bamwi, Leza uyomucitila. Kuti cindi cili conse uminika bamwi kumyamba, Leza alimwi uyomuminika.(13) Pona buumi bwakutondezya kulumba alimwi uzyibe Leza kuti nguni mumoyo wako alimwi zintu zyakacita kuli webo.(14) Ulakonzya kumvwisisya kusyomezya kwakapegwa kuli webo naa maloto alimwi mbono zyakali kulangilila pulani ya Leza ya buumi bwako. Mvwisisya cindi ca Leza cakuzuzikizya zilaako kuli buumi bwako. Ndi mulimo wako kumvwisisya. Fwaila kumvwisisya kutanasika kuzuzikizya.(15) Leza lyakamana kulangilila ico Ayanda abuumi bwako, zibikile mukusambilila kuzwa kuli mulimo wako. Kwezanzyanya, kuti Ayanda ube mulapi, enda kusukulu alimwi usambilile; kuti Ayanda ube mulaliki, fwaila

kusambilizigwa kusuma alimwi utabe munyama.(16) Yenda mukusyomezya alimwi ukazumanane kucetekela, ukuzyiba kuti Leza uzuzikizya zilaako mu cindi Cakwe; utaswi kucincila zintu kubwiinda munguzu zyako.(17) Cindi cili conse yungizya kuzyiba kwa Mulaka alimwi zintu zya Leza (2 Petro 1:3-12). (18) Utalambi naa kweema kulwisa basalazigwe ba Leza. Takuli cintu cileeta kulingilwa kapati kuli buumi bwamuuntu kusila kuli eco, naa kulwana abasankwa ba Leza, nokuba kuti ncamazwi naa micito. Ulakonzya kusunga meeso aako kuli ico Leza wakakulingilila kucita. Kuti utamvwisisyi ico muntu umwi acita, ulakonzya kufwaila kulangililwa kuli Leza kutanaswi kubamba naa kucita cintu. Usapangili mumbungano naa mumazwi aabantu. Ulangilile kulingililwa kwako. Bamba mazwi aabusuma aabasebezi ba Leza. Alimwi kuti kuli cintu cingakulangila kubi kuli musalazigwa uyo, ncakusuma kucisunga kuli webo, nkaambo Leza walo nguwe ulakonzya kulingilila balamusi Bakwe (Mibalo 12).(19) Bona kilisi ilipona, alimwi uyijane. Ciyandisiswa kapati kusena kwendela ku kilisi kuti uzuzikizye pulani ya Leza munzila isuma. Kilisi ilisi kumbele naa ililijisi inga ikukankamya naa ikusunga kumbele.(20) Utabe ne zisimwa. Cisima inga caba cintu ciliconse cilatambula cindi ca Leza. Inga yaba mulume naa mukaintu, mupaanda, micenje, mulimo, mali alimwi nezimwi. Leza ulakonzya kuba wambile kumbele kuzintu zyoonse.Alimwi utalombi mubili wako wa Leza mubusena bwako. Mu mazwi amwi, usatambuli ma veresi aambwa amwi akuyabelesya kupanga leza wako. Bala Bhaibbele lyoonse kuti ube acikozyanyo cisuma ca Leza. Alimwi yenda naye alimwi umusebenzele munzila ilungami.

KUSAMBILIZYIGWA KWA LEZA: Mukombi ulakonzya kuzumina alimwi akuziba kusambilizigwa kwa Leza mumoyo wakwe. Ulakonzya kuzyiba kuti Leza usambilizya muntu kutanaka kumulekelela kusebenzela mu nzila Yakwe yakamubikkila. Ncobeni kuti cindi cakusambilizigwa, muntu ulakonzya kuzumanana kusebenzela mu pulani ya Leza ya buumi bwakwe, pele Leza ulabelekela nguzu zyakwe mumuuya alimwi wajala mivwiiyo imwi. Pele cindi muntu wazumanana kusyomezya kuli zintu Leza mbwakamupegwa, Uyoomuyungizya alimwi akumulekela kapati mumuuya alimwi akujula mivwiiyo imwi.Kusambilizigwa ncintu ciyandisisya kapati kuli Leza. Kusambilizigwa kwa Jesu kwakatola myaka makumi aatatu kuti akasebenzele myaka itatu alimwi cipaanda. Kusambilizigwa kwa bapostoli kwakatola myaka itatu alimwi cipaanda.Mu cindi cakusambilizigwa kwa Leza, Leza ulangilila kukwanisya buumi bwa mukombi, buumi bwakwe, maano, kukula, kulizika ansi alimwi ne buumi bwakwe boonse. Kusambilizigwa Kwakwe kulangilila kapati kulangizyigwa kwambuto ya Muuya (Bagalatiya 5:22).Kusambilizigwa kwa Leza kutangilili kuli bakombi bailingililwa ku milimo itanu yalo, pele kuli bakombi boonse, nokuba kuti kulingililwa kwabo nkuzi. Kusambilizigwa kwa Leza kungajatikizya kuyezya alimwi masunko aakusuka kusyomezya (Baizraeli ncozyakanyanzya cisuma).Kujanika alimwi kulangilila zintu zitalungami mu buumi bwa mukombi alimwi mumikhalidwe wakwe kuti zibelwe, ncipeela caku kusambilizigwa. Kujanika alimwi kusambilila ico Leza wakakulingilila kucita naa ico uyanda kumucitila Mwami, kwezanzyanya kuya kusukulu, ncipeela cimbi cakusambilizigwa.Kusambilizigwa kulasambilizya buumi bwako bwaku mubili alimwi bwakuumoya. Nkukwanisika kuti mukombi atamalili kusambilizigwa uku naa akulwezelela kumalilila, naa katakwanisi kupita ku masunko a Leza.Bunji bwamasunko buzwa kuli Leza, pele mukombi alimwi ulakonzya kuba necipaanda mukuziba kuti akatola cindi cilileni. Ibi biyooswa kuti mukombi ulazikila ansi buti alimwi ulakusaanguwa buti kuzumina kuli Leza alimwi akuzuzikizya mulimo Leza mbwakamupegwa.

ZINTU ZINGAKANKAMYA KUTI UTAMALILI CIZUZO CAKO CYA KUUMOYA

1. **Kulizikanya:** Leza takwanisi kusebenzela amuntu uulizikanya munzila iili yoonse (Yakobo 4:6, Tusimpi 18:12).
2. **Kupona buumi bwazibi alimwi akuyenda mukukumbwa kwa mubili** (Bagalatiya 5:16-22).
3. **Kukana kulayilwa:** Kuleka kuzumina bulamusi Leza mbwabika mu buumi bwako. Kukana kulayilwa alimwi kulizikanya kulazuzya muntu kuzwa ansi a luse lwa Leza (1 Samweli 15:22).
4. **Kusulubulwa kwa kuzyiba Leza alimwi nzila Zyakwe** (Hoseya 4:6).
5. **Kuyenda mukuyaaba alimwi kulila-lila:** (Mupaanda wakutoma wa Izraeli wakazwanga ku Egipita pele wakatamani kusika ku Kaanani akaambo kakulila-lila alimwi akubumbuluka).
6. **Kusakusyomezya.**
7. **Kubumbuluka alimwi kulila-lila.** Kutatondezya kuti uziba zintu Leza mbwakacita kuli muntu umwi.
8. **Kuba ne mipengo alimwi kukalipa.**
9. **Kuyezya kuzuzikizya pulani ya Leza munguzu zyako weene alimwi akupotsa cindi ca Leza cakucita zintu, naa kusulubulwa kwa kumvwisisya cilayililo ca Leza mu kusyomezya, loto, mbono, kuzumbululwa naa nzila imwi yoonse Leza mbangasalazya kubamba.**
10. **Kuba acikuku kapati, kukana naa kusalazya kusambilizigwa kwa Leza.**
11. **Bulemu:** Takuli kusena Leza angaya amuntu uulema.
12. **Kuzumanana kulwana milimo ya Leza naa aabo Abasebenzesa kusebenzela muli bo.**
13. **Kukomba mikando.** Koba muntu uupa mikate, kutali muntu uukomba mikando kuli bamwi. Aabo bakomba mikando balibika mubusena bumwi ambuli Satani alimwi abalombi. Leza ulamba kuti tulakonzya kupa mikate, kutali kukomba mikando. Kuti kuli muntu wakakupengula, utamukombi mikando, mulekele kuli Leza (Baroma 12:14, Yakobo 3:9-13).

KUMALILILA MULINDO WAKO KWA NGUZU: Muntu woonse uuli twebo uli ne mulimo kuzwa kuli Leza alimwi tuyoolingililwa kuswa mbotwakazuzikizya mulimo uyo (2 Bakorinte 5:9). Tulatandika mulindo uyu tuli banji, pele mbasyoce bakamalilila mulindo wabo kabotu. Mbuli mbotwatandika tatalikani kapati mbuli mbotutamalisya (1 Bakorinte 9:25-27). Mu cipepa ici Pawule ulangizya kuti muntu angatandika kabotu pele akamalilila kubi. Ncomwebo, ciyandisiswa ncakuti mbotumala. Kuti wazumanana kucita mbuli mbotwakasandulula cindi twakali kubamba makani aakuzuzikizya cizuwo cako ca kuumoya, uyoomalilila kwa nguzu.

KULINGILILWA KWA LEZA (1 Petro 4:17): Leza ngu Mulamuzi wa bantu boonse, basalazigwa naa batali kusalazigwa. Kuti mukombi ayende kabotu a Leza, ulakonzya kumuziba mbuli Tata wakwe uuluyando, pele ulakonzya alimwi kumuziba mbuli Mulamuzi uuyanda kuti akamwiwe. Kuti mukombi ayende kabotu a Leza, ulakonzya kumuyanda alimwi akumumvwa (2 Bakorinte 5:11, 14). Pawule ulangilila kuti kuli nguzu zibali zicitika mu kuyenda kwakwe a Leza, ibo luyando lwa Leza alimwi kumumvwa Leza. Kuti mukombi waziba lubazu lumwi lwalo Leza lwalo, ulapona ansi a kusandulwa alimwi takakwanisi kuyenda kabotu a Leza. Kulingililwa kwa Leza kuli bana Bakwe ncakusuma nkaambo kulagwida kusandulwa kungaba kuli bo. Bhaibbele lilangilila kuti Leza ulalingilila twebo kuti tatuyoomanina kuli kulingililwa kumwi nambwe nyika, kubuli kulungama (kulungama ndilingililwa kwa Leza kuli aabo bakamukana). Kulingililwa kwa Leza kuli bana Bakwe kulasungula alimwi kulasambilizya, mbuli mulimo wa mweenzi ku mwana wakwe uukula. Kulingililwa kwa Leza kuli nyika (aabo batana tambuli Jesu) nkwa kumaninina kuli mulilo alimwi kusulufule.

KULINGILILWA KWA LEZA KULI KILISI YAKWE: Cindi Leza alingilila bana Bakwe, ibuli kilisi Yakwe, ulalingilila kuswa kukula kwabo alimwi akumvwisisya kwabo. Kulingililwa Kwakwe kuli bachece alimwi bana bamuumoya kuncete alimwi kulatambika. Kulingililwa Kwakwe kuli balikumwaya bamuumoya kuncamumwi kukatazya kapati. Kuli aabo bakula kapati mumuuya kungaba kukatazya kapati kuti cilayandika.Kulingililwa kwa Leza kuli mabala asiyene asiyene, ayo ndilayanda kusandulula ansi.

1. Leza ubamba twebo muntu amuntu cindi twamupengula naa twapona buumi butali bulungami. Uyoobamba na twebo kubwiinda mu Bhaibbele, mumaloto alimwi nembono, muzumbululwa naa kusambilizya (cindi mupasita akusambilizya pele atazibi zintu zili mumoyo wako), naa munzila zimwi zisiyene, pele zino zinozumanana kuba kuli webo anaye lyoonse. Mulandu wakucita boobu nkuti mukombi alimwi alicunge alimwi azwe munzila zyakubi kumbele kwa Leza.
2. Kuti utasanduki mane wakabamba a webo kubwiinda munzila yantanga, uyookulangilila kuli bantu batobedwe batobedwe. Ulakonzya kulangilila muntu umwi naa bantu basyoce kubwiinda muloto naa mbono, naa bangazyiba munzila imwi. Lyena uyokankamya bantu basyoce kubamba a webo alimwi akukulangilila kuli cintu ico. Pali cindi ici, ulazumanana alimwi kubamba a webo cindi uli weene.
3. Kuti ucikazumanana kutasanduki, uyookulangilila kuli bantu banji, aabo basalazigwa alimwi abatali kusalazigwa. Alimwi banji babo bayookubamba akukulangilila. Ucikabamba a mukombi mubusena bwakusisika kusikila lino kuti asanduke moyo alimwi azwe kumilimo yakusyiwa.
4. Kuti bacikazumanana kutasanduki, uyootandika kubamba nabo kubwiinda muzintu zicitika. Ulakonzya kujala nzila zyabo, akuyungizya buyumu bwazintu zili kumbele kwabo naa kujala mivwiiyo imwi ya mibelo mumoyo wa mukombi. Ulakonzya alimwi kubweza luse lwakwe kuzwa mumoyo wa mukombi alimwi kulusunga kwacindi, ucikayanda kuluweezya cindi mukombi wasanduka moyo; Leza ucikatanani kupanga kusandula busena bwabo.
5. Kuti bacikabula kusanduka moyo, Leza uyobasusya kuzwa kubusena mbwakabapa. Ulakonzya kubasusya kuzwa kubukwanisi bwakulangilila Leza alimwi akusebenzesa mipano Yakwe; ulakonzya kubasusya kuzwa kumibelo Yakwe alimwi akujala mivwiiyo imwi yakali ijule.
6. Kuti bacikazumanana mubuumi bwazibi alimwi kukana kulayilwa, balibika ansi kunze kwa kusungulwa kwa Leza. Madimoni ayootandika kubasuzya; nokuba madimoni aakali bacinda kale ayootandika kubakankamya. Satani ulakonzya kubasuzya kumalwazi asiyene, kukankamizigwa kusiyene alimwi nezintu zicitika zyakubwekesya.
7. Kuti bacikatalimwi kusanduka moyo, Leza ulakonzya kubazwa munyika cindi citanasika kuti batamali kuleza buumi bwabo bwakuswilwa. Nokuba pali cipaanda ici, Leza nguwe uusalazya kuti ulabasiya naa ulabacitila luse, alimwi akubakankamya kapati kuti basanduke moyo alimwi akubabweza kufwika kulinguwe kutanaka kusikila kulingililwa kuli nyika. Ibi biyooswa kukukula kwa mukombi alimwi kukomama kwamoyo wakwe, pele alimwi kukusalazya kwa Leza.
8. Bamwi, akaambo kakukula kwabo alimwi kukomama kwamoyo yabo, Leza uyobazumizya kuzwa kuli Iye alimwi akuligabanya naye, alimwi baluze kuswilwa kwabo kapati kuti balingililwe mbuli nyika. Pele ici ulacita kumbele lyakupita kwacindi cisena, kumana kuyezya kubweezya mukombi uyo kubwima, nkaambo Leza ulaluse kapati.

KUSANDUKA MOYO ALIMWI KUBWEZYGWA: Kuti mukombi alisandulule alimwi azilongole alimwi akasanduka moyo kumoyo wakwe woonse, Leza uyomulekelela, alimwi akabweza ku bujanizyi antoomwe a Leza. Alimwi Leza uyoomubweezya zintu zyakasalazya akaambo kakuluse Kwakwe kwakugombola. Pele kubwezyegwa uku kuyoswa alimwi kukuti mukombi ufwaila buti Leza, kuzumina kwakwe alimwi kuzipelesya kwakwe.Kubwezyegwa uku kusingabikki muntu mubusena mbwakali kulimo kumbele. Pele kuti kazipelesya kapati alimwi akuzumanana mukukomba alimwi akufwaila busena bwa Leza, Leza ulakonzya kumubweezya kubusena bwakwe alimwi akumulangilila kuti abone Iye kubwiinda mucintu ico. Ibi biyooswa kukusalazya kwa Leza alimwi akuzipelesya kwa mukombi.

MUKOMBI ULABIKILWA KUPONA BUTI?Mukombi ulakonzya kupona kuli Leza mukuzumina alimwi kumutemwa, kuluyando alimwi akumumvwa. Cindi cili conse ulakonzya kulisanda kuti utamanini kusungula Leza.Ulakonzya kupa Leza cindi cako cindi cili conse apo ulakomba kumulomba kuti akulangilile zintu zitalimusangalali mumoyo wako. Zisiye alimwi usyome Leza (mu mazwi amwi, zisiye alimwi ubambidwe kuli Muuya Mucena, kutali munguzu zyako).Kuti wapengula Leza munzila iili yoonse, lomba kulekelelwa kuli Leza alimwi ubambe zibi ezyo kuli Leza (1 Johane 1:9).Usalisi zibi zyoona naa mipango mibi yowakacita, pele zibambe kuli Leza alimwi ulombe kulekelelwa. Pele mukombi tasikwi kuzumanana kubikkila meeso ku zibi lyoonse, pele ulakonzya kubona bulungami bwakwe muli Jesu, alimwi cindi aziba bulungami bwakwe, takaswi kucita zibi bwangu.Pele kuti acitike kuti agwe mu zibi, ulakonzya kuzibamba kuli Leza. Mukombi ulakonzya kuyenda muswene kumbele kwa Mwami. Ulakonzya kupona mucoonde kumbele kwa Leza, alimwi alijule kuli Iye alimwi amulange makulidwe akwe.

KULINGILILWA KWA LEZA KULI NYIKA: Kulingililwa kwa Leza kuli nyika nkusandukwa. Nkukugabanyika kwamuyaya kuzwa kuli Iye alimwi nekulangililwa Kwakwe kwamuyaya kuli aabo bakakana kutambula Mwanakwe, Jesu Kristu, mubuumba bwabo.Ncobeni kuti Leza ulazyumina munzila zyoonse kukankamya muntu kuti asanduke moyo alimwi aswilwe, alimwi tayandi nokuba muntu umwi afe (1 Timoteo 2:3-6), pele uyanda kuti bantu boonse batambule kuswilwa kubwiinda mukusyoma muli Jesu Kristu Mwanakwe.Pele boonse bakana Iye bayootambula kulangililwa Kwakwe kwakuzulilila, nkugabanyika a Leza alimwi mulilo wamuyaya.

CIBI

Ijwi lya **"cibi"** lilalumbulula kuti **"kucita ico catali kuyanda kwa Leza"** (ijwi lya cibi lilalumbulula kusala kubula kusika pa cilakusikilwa). Kuli mitundu ibili ya zibi:**Zibi zyakucita:** Awa ncaapo muntu acita cintu ico takali kuyandika kucita. Kwezanzyanya, muntu kucita bucende naa kuba.Alimwi kuli **zibi zyakuleka kucita:** Awa ncaapo muntu takuciti ico alikwete kucita. Kwezanzyanya, kubula buumi bwakukomba alimwi akukana kulekelela bamwi.Ansi aaya magaba aazibi, kuli ziteeni zisiyene, kwezanzyanya: zibi zyakucitwa kubwiinda mumicito, zibi zyakucitwa mumazwi, alimwi nezibi zyakucitwa mumizeelo.Aabo bacitwa kubwiinda mumicito mbabo tucita cintu citali bulungami kumenso a Leza. Zibi zyakumazwi ncamazwi atali bulungami aatambwa kumulomo, alimwi zibi zyamizeelo ncaapo tulazumizya mizeelo mibi kupita mumizeelo yesu.Kuba amuzeelo mubi takuli cibi, pele kuuwamba, kuuzumizya kuti uzumanane mumizeelo yako alimwi akucita micito kuswa kuwo ncobubi. Satani alimwi ulakonzya kutupa mizeelo mibi, pele cibi tacitiki cindi muzeelo mubi wasika mumizeelo yako, pele cindi wawamba nawo alimwi akuzumizya kuti uzumanane, lyena ncecitwa kubi.Kulizikila ku Mulaka wa Leza kulakugwasya kukunda mizeelo iyi; uzuzye mizeelo yako nawo alimwi uwambule nawo kumulomo wako. Tawukundi muzeelo mubi kubwiinda mukubikkila meeso kuliwo alimwi akuwubamba cindi cili conse wakasika. Kucita boobu inga kwangulanga kukusunga mu buyumu. **Cibi cili mbuli nyoka ya python; nyoka uyu ulazungululuka muntu, ulakazula mafupa akwe, ulakumina alimwi akamuvwulula. Cibi cilabwanya buumi bwa muntu, alimwi muntu uyoomana wazuba zintu Leza mbwakamupegwa alimwi akuyanda kuyanda.Cibi cilambeya akaambo kakuti cinooneka mbuli cintu cisangaladza cindi caba, pele mbubonobwabo bwaleta zintu zyakupenga. Zibi zyoonse zili ne mizisi itatu: kuyanda kwa meeso, kuyanda kwa mubili alimwi kulizikanya. Zibi zyoonse zizwa kumizisi iyi (1 Johane 2:15-17).**

Zibi tazi kuyana kumenso a Leza. Zibi zyoonse zibi, pele tazililingani mukukatazya naa muunzito kumenso a Leza (1 Johane 5:16-18). Kuli zibi ziletela kugabanyika a Leza alimwi nezitaleti (Mu cipepa ici, cindi Mulaka wa Leza ulamba zibi ziletela lufu, ulalumbulula kugabanyika a Leza, ibuli lufu lwakumuuya).Lufu lwakumuuya lulakonzya kuleeta micelo yalufu mubusena bwamubili, kwezanzyanya: malwazi, lufu lutanasika mubili alimwi nezintu zibi zyoonse.Mu mazwi amwi, cindi muntu apanga buumi bwakwe mubuumi bwazibi ezi, ulaluza bujanizyi bwakwe a Leza, alimwi atandika kusiyanya kuzwa kuli Iye. Kuti batakonzyi kulungulula buumi bwabo a Leza, bayoomanina baluza kuswilwa kwabo, mu mazwi amwi, balafwa mumuuya. **Leza takaswi kubweza muntu kuzwa kuli Iye, pele cibi cilakonzya kukomya moyo wa muntu kapati cakuti ulayanda kuligabanya weene kuzwa kuli Leza**Zibi zilagabanya bantu kuzwa kuli Leza ndizo zilangizya kukomama kwamoyo wa muntu. Tuyoosandulula kukomama kwamoyo mucipindi ciyinda.

Apo mupostoli Pawule ulasandulula mitundu iisiyene ya zibi.

Bucende: cindi mulume naa mukaintu musimbi wakwatana acita bucenze bwamubili a muntu utali mwinzila yabukwetwe.**Bucende butali bwabukwetwe:** kucita zyakumubili kwabantu batali bakwetwe.**Kusambaza mubili:** kupa mubili wako kuti ubelesegwe

akaambo kamali.**Kusimba zisimwa:** kukomba bamulungu batali balilubo.**Buloyi:** kubelesya buloyi alimwi akubelesya zintu zyakubwezedya naa mizimu.**Kunyema:** kunyema bamwi.**Kusumba:** kuyanda zintu zyamwi alimwi akumvwa lusumo akaambo kakubona busena bwabo.**Kukalipa:** kukalipa bamwi alimwi akuba acikuku ca mubili.**Kugabana:** kutayendi mubumbano.**Lukwete:** kutasangalali akaambo kabusena busuma bwabamwi.**Kuyaya:** kubaya bamwi amoyo mubi.**Kukolwa:** kuba wakolwa.**Kuyanda kapati:** kuyanda zintu alimwi akukwetwa zintu zyoonse, kutaswike kuswilwa.**Kulya kapati:** kulya kusika kupitilila mupimo..**Bucende bwabantu banzila zimwi:** bucende bwabantu bamubili mumwi, alimwi akujana bujanizyi bwakuluyando naa bwakumubili kwabantu balilingana..**Bubbi:** kuba zintu zyamwi munzila zisiyene..**Kunyema mazina:** kubamba makani aamwi abantu kuti ubwanyise bulemu bwabo.**Bunyambi:** kutambwi mazwi eeciini, kubula kusyomezya alimwi akubula kupona mucoonde.

Pawule ulasandulula kuti eeci ncobuumi bwamuntu utanaswilwa, pele nkaambo twaswilwa, twasambwa mumulopa wa Jesu Kristu alimwi tuli cipaanda ca Bukombi bwa Tata Leza, tatukonzya kupona mbuli batana swilwa mukuyandisisya kwa mubili. Nkaambo twakabamba mubili alimwi nemiyoyo yabubi (1 Bakorinte 6:11, Bagalatiya 5:24).

Kuti mukombi agwa muzibi ezi naa alwana nazo, ulakonzya kuya kuli Tata Leza mukusyoma, asanduke moyo, alimwi alombe lugwasyo. Ulakonzya alimwi kubamba cikalamba cakuleka milimo ya mubili iyi alimwi akusyoma munguzu zya Leza zisebenzela muli iye.

ZIBI ZIKULU KAPATI KULIKO ZIMWI:Kuli zibi zibiri zikulu kapati kusinda zimwi. Ezi ncezibi zikulu kapati zya cindi coonse. Cakutoma ncakukana kutambula Jesu Kristu naa kumuleka kumana wamuziba, cibili ncakukana kulekelela (Mateyo 18:2135, Mako 11:25). Cibi cimwi ciletela mivwiiyo kumazibi amwi ncakuba **kulizikanya** (Yakobo 4:6-7, Tusimpi 18:12): Leza ulalwana abalizikanya, pele ulapa luse kuli balizikizya. Kulizikanya kuyamba kuli kugwa, pele kulizikizya kuyamba kuli bulemu.Kulizikanya kucita kuti muntu asyome mumoyo wakwe weene kutali kuli Leza. Kucita kuti muntu akane kuzumina mapenzi aakwe, pele akabwezye mulandu kuli muntu umwi; ulakonzya nokuba kunyama kuti asunge bulemu bwakwe.Kulizikanya kucita kuti muntu ayande kutumbulwa kumenso aabamwi, kulwana kumwi nabamwi, kuba ne lusumo akaambo kabusena bwabamwi alimwi nezimwi. Kulizikanya kuyamba kuli kugwa, pele kulizikizya kuyamba kuli bulemu.

ZIBI ZITAYEETI KUGABANYIKA A LEZA: Zibi zitayeeti kulufu ndizo mukombi acita atazibi naa akaambo kakutakula. Ezi tazijatikizyi kukomama kwamoyo wakwe, pele zijatikizya kukula kwakwe.Pele mukombi ulakonzya kulungulula zibi ezi, nkaambo kuti atazilungululi, moyo wakwe ulakonzya kutandika kukoma.

MOYO WAKOMENEKA: Kuti mukombi azumanana mubuumi bwazibi, moyo wakwe ulakoma munzila iyi: kuti mukombi acita cibi cakutoma, ulavwa munda wakwe kuti tacita kabotu. Kuti asanduke moyo, uyobweezya bujanizyi bwakwe a Leza. Alimwi kuti wakacita cibi ico alimwi, takayandwa mumuuya wakwe, alimwi cindi asanduka moyo alimwi, uyolekelelwa.Alimwi kuti azumanana kucita cibi cila cindi, takaswi kumvwa cintu cilikonse, eeci ncilangililo cakuti moyo wakwe utandika kukoma. Kuti wasika kubusena bwakucita cibi atakumvwa cintu, ncilangililo cakuti moyo wakwe wakomene alimwi takakwanisi kuteelela Leza kabotu. Eeci ncibaka cisena kapati kuba.Mukombi ulakonzya kubwelela kuli Leza bwangu alimwi alungulule bujanizyi bwakwe naye. Kuti mukombi atabungululi zintu a Leza alimwi akubwelela kubujanizyi naye, uyotandika kucita zibi zimwi bwangu alimwi kumvwa Leza kuyomuzula.Kuti eeci cacitika, Leza uyotegwa kusambilizya kapati kuti amubweze mukubona kupona bulungami. Ulakonzya kubulula alimwi akulangizya zibi zyakwe kuli bantu banji naa akuyungizya buyumu bwazintu zili kumbele kwakwe. Ulakonzya kumulekela kuti abalwi bakwe bamukate akaambo kakubweza busungilizi Bwakwe alimwi akuzumizya madimoni alimwi nezintu zicitika kumusuzya.Nokuba ulakonzya kumutola ku Buyo kumbele kwacindi cakwe, kuti atamanini kuluzya kuswilwa kwakwe alimwi akuti mazina abo atazwi mubhuku lyabumi, cakulenga kuti balingililwe antoomwe anyika, iiyo yoonse yoonse iyoya kumvwiilo ilakoleka mulilo alimwi kusulufure.Pele bamwi, ulakonzya kubazumizya kuti babambe-bambe kuzwa kuli Iye kuswa kusalazya kwabo, kukula kwabo alimwi kukomama kwamoyo yabo (2 Bakorinte 2:11-12).**Ncomwebo, mukombi ulakonzya kusunga moyo wakwe munzila zyoonse alimwi akuzumanana kuuba moyo uuvwisisya ijwi lya Mwami.Kukomama kwamoyo takucitiki bwangu alimwi takucitiki mucindi cisyoce. Kuyanda cindi kuti moyo ukome kusikila muntu abone kuti wayenda kule a Mwami. Tulakonzya kusunga mizeeleyo yesu alimwi akusunga myoyo yesu kumukwato woonse.**

Makani aacibi lyoonse akali kulwana kuli bakombi ba mu Bhaibbele. Aapa mupostoli Pawule ulasandulula kulwana kuli mumukati ka bakombi muli Baroma 7:19-25. Alimwi mupostoli Petrosi ulasandulula makani aaya muli 1 Petrosi 2:1. Bahebrayo 12:4 alimwi ulasandulula kulwana uku kuli mumukati ka bakombi.Mubhuku lya 1 Bakorinte 3, tulabona kulwana uku kabotu. Kulwana uku takukatandiki kuli bakombi ba lino pele kwakali kusika kubakombi bakutoma.Mukombi takundi cibi kubwiinda kusalazya kweene kwelintu lyakwe alimwi akusyoma munguzu zakwe weene, nokuba kuti kusalazya ncintu ciyandisisya. Ulakonzya kusambilizigwa kuyenda mu kukunda cibi, alimwi eeci nceco twakujanika kusandulula mukusambilizya uku.

BUNTU BWA MUBILI: Mubili mwe tweendela tana kakombolwa. Bhaibbele lilatondezya kuti uyookombolwa cindi Mwami Jesu aloboola. Baroma 8:23. Ino mubili ulazuzikizigwa alimwi akuyiswa cibi, alimwi kuti tausulwi, mukombi uyoolijana lyoonse agwa muzibi.

BUNTU BWA MUBILI

(1) Mubili uli wakuliziyandila**(2)** Mubili uli wakulizikanya**(3)** Mubili tauswi kubeleka mulandu (ulabwezya mulandu kuli bamwi**)(4)** Mubili uli wakuyandisisya zyakumubili

MUKOMBI ULAGWA BUTI MU CIBI (Yakobo 1:13-18)?Mukombi ulakonzya kumvwisisya kuti ti Leza uuteeka naa kukankamya kuti acite cibi. Leza tapa bana Bakwe mipano iili boobu. Ulapa bana Bakwe mipano isuma buyo.Leza takuteeki muntu kuti acite cibi, pele ulakonzya kuyeezya kusyoma kwamuntu kuti akukomye. Kuteeka muntu ncakuti kusika kubulongo bwakwe kuti amane agwa mu cibi. Kwezanzyanya, kukweba muntu mowa, ooyo wakali kunwa mowa kutanaka kuswilwa, kuti amane acite cibi cakuyamba kunwa alimwi.Cindi Leza ayeezya twebo, ulatuyisa mu zintu zimwi kuti kusyoma kwesu kukomene (Yakobo 1:2-9).(Kwezanzyanya ncya Abrahamu cindi wakayeeyegwa, Intangulizyo 22. Goliata wakali kuyezya kwa Izraeli, pele kwakatondezya bukulu bwa Leza cindi Davida wakamubaya.)

BAKOMBI BAWILA MU CIBI AKAAMBO KA ZILONDOLWA IZI:

1. Cindi bazuzya meeso abo kuzwa kuli Mwami, alimwi akuzumizya kuti bakwebezegwe kuzintu zitalungami, izizusa kuyanda kwa mubili kubi; alimwi mukombi wacita micito kuzintu izyo. Ico Yakobo wakalumbulula cindi wakamba kuti muntu ukwebezegwa alimwi akwebezegwa kuyanda kubi kwamoyo wakwe.
2. Mukombi cindi coonse uli ne kusalazya kutanaka kucita cibi, alimwi ulacita cibi nkaambo wasala kucicita.
3. Satani alimwi ulakonzya kuteeka muntu kuti acite cibi, pele Bhaibbele lilatondezya alimwi kuti bantu bacikabe ne kusalazya nokuba kuti balatekwa a Satani. Kuti bacita cibi, ncakuti basala kucicita (Yakobo 4:7-9, 1 Petrosi 5:8-9).

MIBELI YAKWA CIBI:

1. Cibi cilazuba bujanizyi a Leza. Kusangalala, manguzu, alimwi bukatazya mbotujana kubwiinda mu bujanizyi bwesu a Leza zilazumina cindi cibi cajanika pakatwegwe twebo a Leza.
2. Cibi cilazuba muntu bulamusi bwakwe bwakumuuya alimwi bwamubili, kwezanzyanya Samusoni alimwi bamwi. Samusoni wakaluza manguzu akwe alimwi takakwanisi kuzuzikizya pulani ya Leza ya buumi bwakwe akaambo kacibi (Balamuzi 13:17).
3. Cibi cilasusya muntu kuzwa kubusena bwakwe mu Bukombi bwa Leza.
4. Cibi cilajula musango wa Satani mu buumi bwa mukombi. Cibi alimwi akubula kuzyiba cilajula musango wa Satani mu buumi bwa mukombi. Kwezanzyanya ndi Davida cindi wakatola mukaintu wamwi alimwi akubamba kuti mulume uyo abayiwe mu vita akaambo kakuti wakali kuyanda kusisya kuti atazibi kuti wakamusizya mukaintu wakwe. Cindi mulume uyo wakabayiwa mu vita, Davida wakatola mukaintu uyo akumukwata. Pele mwana wakazyalwa kubucende wakafwa.Leza wakabwesya makani aya cindi Davida wasanduka moyo, alimwi wakaleta Solomoni kubwiinda muli Davida alimwi amukaintu uyo, Batseba. Pele kuzwa kuli cindi ico, mutende wakazwa muŋanda ya Davida.Umwi wabana ba Davida wakasizya mukwabo mukaintu, alimwi umwi wakabaya ooyo wakasizya munyakwe. Mwanakwe Davida, Abisalomu, wakayeeya kumubaya alimwi akumubweza Bukombi bwakwe kusikila Davida wakaya kuluwa naye. Abisalomu wakabayiwa mu vita amabutho aataata wakwe, alimwi eeci tacakasangaladzi Davida.Pele zintu zyoonse ezi zikatandika kumana kacita cibi. Mu mazwi amwi, cibi cakujula mikwibo ya Satani alimwi cakumugwasya kuleeta kusandulwa muŋanda ya Davida. Makani aaya woonse ajanika muli 2 Samweli 11 kufika ku 19.Kwezanzyanya, mukombi ulakonzya kugwa mucibi cakupona mubucende (kucita zyakumubili kutanaka kukwatana) alimwi akajana HIV/AIDS. Leza uyomulekelela cindi walomba kulekelelwa kumoyo woonse, pele ulakonzya kuzumanana kupona ne HIV, naa akulera mwana cindi acili muto.Leza ulakonzya kulapa mukombi ku HIV kuti wasanduka moyo ncamazuba alimwi akusyoma Leza kuti amulape. Makani andilanga nkakuti kungaba mibeli itakabwezyegwa bwangu, naa kukonzyegwa kwacindi, naa kupozya kwa pulani ya Leza mu buumi bwa muntu akaambo kacibi. Leza alimwi ulakonzya kuusya mweelwe wacintu cimwe mu buumi bwa mukombi.
5. Cibi cilabika muntu ansi aakulangililwa kwa Leza. Leza ulakonzya kulingilila cibi akaambo kakulungama Kwakwe. Kulingililwa uku kuli mukombi nkusambilizya kwa mweenzi kuli mwana wakwe akaambo kaluyando.
6. Cibi cilakankamya muntu kuzuzikizya pulani ya Leza ya buumi bwakwe. Mwezo ncaabamwami ba Izraeli alimwi aabo bali mu Cipangano Cipya, mbuli Yudasi. Banji babo batakazuzikizyi pulani ya Leza woonse mubuumi bwabo akaambo kacibi.

MUKOMBI ULENDELA BUTI MU KUKUNDA CIBI?

1. **Ulazuminana amilimo ya luse lwa Leza.** Mu mazwi amwi, syoma munguzu zya Muuya Uusalala zili mu buumi bwako, izigwasyilizya kuyenda mukukunda cibi. Taufanizyi kulwana cibi amanguzu ako aamubili (Baroma 6:14, Bafilipi 2:12-13). Kulwana uku kuli kulwa kutali kukonzya kukunda. Uli kubamba kusalazya kwakumaninina kuleka cibi, pele usalazya uku ulakucita kuziba kuti Mwami uupa manguzu akukunda cibi. Taufanizyi kusiya kusyoma Leza akusanduka kusyoma manguzu ako weene.
2. **Mukombi ulafwaililwa kuziba kuti cibi tacili lubazu lwa butunhu bwakwe.** Butunhu bwakwe bwini ncabulungami alimwi abusalala (Baefesi 4:24). Cibi cilazwa kumbali yakwa iye. Nkaambo kaci, ulafwaililwa kubikkila maano kapati kubulungami bwakwe kusinda kusungila maano kuli cibi. Taafanizyi lyoonse kuyeeya cibi naa kuba acooko cakuti uyocicita. Kuti ayeeyezya kubulungami alimwi abusalala bwakwe, uyoyenda muli zintu ezi kabotu.
3. **Mukombi ulafwaililwa kuziba kuti wakafwa kuli cibi.** Mu mazwi amwi, wakagabana a cibi. Cibi tacili lubazu lwa muuya wakwe (Baroma 6:1-15). Lufu lulalumbulula kugabanyika; mu mazwi amwi, kufwa kuli cibi nkugabanyika a cibi.

4. **Bakombi bafwaililwa kuyusya myeenzo yabo (Baroma 12:1-2).** Mukombi ulacita cibi akaambo kamweenzo utanaka yusigwa. Mu mazwi amwi, wakazwa munyika pele mulanguluko wakwe ucili kuzuzikizyigwa zintu zyamunyika. Nokuba kuti muntu wakale wakafwa a Kristu, mweenzo ucili kuyeeya mbuli muntu wakale mucintu zimwi.
5. **Mukombi ulafwaililwa kubika mubili ansi aamulamusi wamuuya wakwe wayusigwa.** Mubili ulakonzya kuba akuyanda kubi nkaambo utanaka kombolwa. Muuya wakayusigwa kubuzalani bwabili, pele mubili uyookombolwa cindi Jesu aboola. Nkaambo kaci, mubili ulafwaililwa kubikwa ansi aamuuya. Eeci tukucita kubwiinda mukusalazya alimwi akusyoma luse lwa Leza.
6. **Mukombi ulafwaililwa kuba abuumi bwakujanizya lyoonse, ibuli buumi bwalombelo, Jwi lya Leza alimwi akulya kulya.** Buumi bwakujanizya bulatusungilizya mubumbano bukatazya a Leza. Bulasambilizya myoyo yesu kuzumanana kuba iituvwisisya Iye. Tatuyogwa mucibi cindi twavwisisya Iye, nkaambo ulatusungilizya nkatunaka kucita nketuswi tunini.
7. **Mukombi ulafwaililwa kuba muntu wabusimpe kumenso a Leza.** Mu mazwi amwi, ulafwaililwa kuba muntu uujule. Kuti alwana amapenzi amwi, ulafwaililwa kulomba luse lwa Leza mukulizikizya. Mukucita oobu, lyoonse uyoojana luse lwakukunda busena ubo alimwi takaciti cibi, Yakobo 4:6. Kuti wakacita cibi, ulafwaililwa kusanduka moyo alimwi atayesyi kucita mbuli kuti zintu zili kabotu (1 Johane 1:9).
8. **Mukombi ulafwaililwa kuyenda muluyando.** Cindi mukombi ayenda muluyando, takaciti cibi; cibi cilayenda antoomwe akuliziyandila. Nkaambo kaci, muntu uuyenda muluyando tayandisisyi zyakwe zene, pele ulayanda kulungulula buumi bwabantu bamwi.

MULANGULUKO: Mukombi ulafwaililwa kubeleka kapati kumulanguluko wakwe kubwiinda mukuyusya mweenzo wakwe a Jwi lya Leza (Baroma 12:1-3). Mulanguluko ncintu ciyandisisya kapati mukukula kwa Mukriste.Mulanguluko nkwizi ijulika kwiinda kuyo muntu ku Muuya wakwe. Cindi Satani ayanda kukankamya mukombi kuti acite cibi, ulapa milanguluko mibubi kuli mukombi (2 Bakorinte 10:3-6). Kulwana kukatazya kwa mukombi kuli mumulanguluko wakwe.Mulanguluko utanaka yusigwa ulakankamya mukombi kuti atayendi kabotu a Leza (Baroma 8:6-10). Ulakonzya kubona kuti nkukatazya kusyoma Jwi lya Leza, naa kupa Satani busena bwakuleeta milanguluko mibubi alimwi nezimwi.Nkaambo kaci, mukombi ulafwaililwa kumana cindi cinji ayeeyezya Jwi lya Leza alimwi nezintu zyakumuuya. Taufanizyi kuzumizya zintu zyoonse kuti zyingene mumulanguluko wakwe kubwiinda mukulanga naa kuteelela zintu zitabeli busalala (Bafilipi 4:8).Ulafwaililwa kulanga alimwi kuteelela zipogramu zibusena buyo. Mukucita oobu, mulanguluko wakwe uyoyumika lyoonse kuzintu zyamumwi, alimwi uyookwesya kuluza maano kuzintu zyamunyika alimwi a Satani.Nzila imwi yakuyusya mulanguluko wako alimwi akubusya milanguluko Satani aleta mumulanguluko wako ncakuti ulalumbulula zintu Leza alamba pali we mumambo Akwe.Taufanizyi kubikkila maano kumilanguluko mibubi iiyo naa kuzumanana kuyilwa naa kumvwa mulandu akaambo kayo.

MITUNDU YA MILINGILILO (MIZINGO YAMULANGULUKO)

Bantu banji balwana amicitilo mibubi, kusuzigwa alimwi amapenzi aamukati atanalungululwa, ibamo bamwi baliluzi kuziba mbobakatandikira.Kazinji, inga cakuti bali amikombelo yakatazya mumulanguluko, iikala milanguluko iiyumene.Muzingo wamulanguluko ncizila muntu ulangilila ngayo alimwi ambolanguluko wakwe wakabambwa alimwi akusandululwa.Nkaambo kaci, muntu ulakonzya kuba waswilwa alimwi wazuzikizyigwa a Muuya, pele alimwi akalwana amapenzi amwi.Lutemo talukonzya kuba lwa kumuuya pele ulakonzya kuba mumulanguluko.Ino tuyootala milanguluko isiyene alimwi amikombelo yakatazya yamulanguluko, alimwi akweelana mbomuntu ulakonzya kuyikunda.

1. **Bantu balakonzya kulijana balwana akukalipa kutakondwa naa kulizikila lyoonse, naa kuba akusuzikana.** Ulakonzya kujana kuti musamu wacintu nkomulimo wakale wakali kukatazya muntu cindi cakale alimwi atanalungululwa. Nokuba kuti wakakanganwa zyakacitika kuli iye, zilangililo (zyililangililo) zilakonzya kuzumanana kuboneka. Mulimo wakulungulula nkulekelela alimwi akusiya zyakale, nkaambo eeci cileta kupozya, cakuti kukatazya kwamoyo alimwi akusandulwa kumukati kuyoomanina kumaninina.
2. **Bantu balakonzya kulijana lyoonse bayanda kulitondezya alimwi akuyanda kuboneka kusinda bamwi, pele mulandu ungaba wakuti bamvwa kuti bali batono mumukati (kutasyoma mumwini alimwi kubula kulizikizya).** Mulimo wakulungulula nkubona muntu weene alimwi akuzumina mbomubona Tata Leza, alimwi akulekulwa kumipimo alimwi amaano aabantu.
3. **Muntu ulakonzya kulijana alwana amfwelelo alimwi akusumba.** Mulandu ungaba wakuti tazibi kuti uli ndiani muli Kristu alimwi ncaapa Tata Leza kuli iye kuli iye weene. Mulimo wakulungulula nkufwailila kuziba zintu zyapa Tata Leza, kubikkila maano kuli Tata Leza alimwi akuzuzikizya mulimo Wakwe mubumi bwakwe, alimwi akusungisisa kuzulika muceende cakwe. Eeci cileta buumi bwakupumula alimwi akukuta.
4. **Cindi cimwi muntu ulakonzya kulijana alwana akutya.** Mulandu ncakuti kusyoma kwakwe kutacili kunene. Mulimo wakulungulula nkuziba Jwi lya Leza alimwi akulibelesya mu buumi. Mutwani wakutya nkusyoma.
5. **Muntu ulakonzya kuba wakulizikanya alimwi lyoonse ayanda kubikkwa maano.** Mulandu ungaba wakuti tana kaziba ncaali muli Kristu. Mulimo wakulungulula nkuziba ncaali muli Kristu alimwi ncaali kuli Iye, alimwi eeci ciyomugwasya kuzumanana kulizikizya atakwe kuyanda kulitondezya kuli bantu.
6. **Cindi cimwi ulakonzya kujana kuti muntu wakaswaigwa mu buumi bwakwe, alimwi akaambo kaako takwanisi kuzumina luyando lwa bantu naa kusyoma bantu bwangu.** Muntu uyo ulafwaililwa kuzumina luyando lwa Tata Leza

alimwi akuziba kuti Tata Leza wamuzumina. Ulafwaililwa alimwi kuzumina weene alimwi akumvwisisya kuti luyando lwa bantu talulangi bulemu bwakwe. Bulemum bwaakwe buli muli Kristu. Ulafwaililwa kuziba kuti Leza tamukani.

7. **Bantu bamwi balakonzya kukatazya kutambula kuzwa kuli Leza akaambo kakulibika mulandu.** Bantu boobu bafwaililwa kuzumina kulekelelwa kwa Leza alimwi akulilekelela. Cindi bali bacebede, bafwaililwa kuya kuli Tata Leza acibaka alimwi akulomba lugwasyo, alimwi bayoojana luse luyobagwasya kuzwa kubucebeede alimwi azibi. Bamwi balakonzya kuba abaswiya bulemu bwabo akaambo kakulibika mulandu nkaambo kamicito yabo, zibi zyabo alimwi abucebede bwabo. Mulimo wakulungulula nkuzumina kulekelelwa kwa Tata Leza, kulilekelela, alimwi akulibona mbomubona Tata Leza.Bafwaililwa kusanduka moyo kuzibi zyabo alimwi akufwailila lugwasyo lwa Leza busena mbobakatazya kusanduka, alimwi Leza ulasangalala kubagwasya.
8. **Bantu bamwi bayanda kulamulila bamwi alimwi lyoonse batondezya makosa alimwi kupa kunena kubi.** Kazinji bantu boobu bamvwa batotwe mumukati, alimwi bajana kusangalala alimwi akumvwa bulemu cindi bali boobene balamulila, naa cindi batondezya makosa aabamwi naa kubanyozya, nkaambo eeci cibaambila kumvwa kabotu. Bantu boobu bafwaililwa kujana bulemu bwabo muli Kristu alimwi akujana zintu Tata Leza abapa. Tabanzi kujana bulemu bwabo mukunyozya bamwi.

9. **Bantu bamwi balalwana kuzumina kulungululwa nokuba kuti kwacitika muluyando.** Eeci cilakonzya kuba nkaambo bamwi bakasangana akunenwa lyoonse naa kulungululwa kale. Pele bamwi balakonzya kuba abasimukila akaambo kamilandu imwi. Muntu ulafwaililwa kuba wakukonzya kuzumina kulungululwa, nkaambo eeyi nenzila yakukula muli Kristu. Ulafwaililwa kutasimukila cindi alungululwa, kapati cindi kulungululwa kwasika muluyando.

Cindi mukombi alwana amucito umwi uukatazya kusanduka, ulafwaililwa kulanga kuti inga tacili kuti uli amikombelo yakatazya mumulanguluko wakwe. Kuti wajana kuti iliko, ulafwaililwa kubelesya Jwi lya Leza kubisya mikombelo eyo kubwiinda mukuziba kuti ndiani muli Kristu alimwi ncaamba Leza pali iye. Alimwi ulafwaililwa kulumbulula Jwi lya Leza kuli busena oobu, akuziba kuti waswilulwa muli zina lya Mwami Jesu.Mulanguluko wayusigwa ulakonzya kucita kuyanda kwa Leza kabotu alimwi akujala mikwibo yoonse kuli Satani, nkaambo milanguluko eyi yalilwa ingaba mikwibo ya Satani yakubelekela alimwi akukankamya buumi bwabantu munzila imbi.

Twakasandulula kale mukusambilizya kwa madimoni alimwi amiyoyo mibubi kuti kuli minanda ya madimoni iikonzya kubamba mikombelo yakatazya mumuuya, alimwi twakasandulula mbotukonzya kuyibisya.Pele aapa, inga kwaba mikombelo yakatazya yamulanguluko, naa nzila imulanguluko wakalibambila kubona zintu (mizingo yamulanguluko). Eeyi ingaba miyumene kapati nkaambo tayindi buyo kulomba kuti izwe, pele ilakonzya kuyandwa kupozya kuzyilonda zyakale, kuziba muntu weene, kukomya kusyoma, alimwi nezimwi.Cintu ciyandisisya kapati ncakuti tulafwaililwa kulomba lugwasyo kuli Muuya Uusalala kuti atutondezye busena mbotuli amakelelo aatakali kulungama, kuti tukazibe mbotungabalingulula, kusanganya alimwi amakelelo atabambidwe aawa.

MUBILI: Mukombi ulafwaililwa kubika mubili ansi aamulamusi wamuuya wakwe wayusigwa. Twakasandulula makani aaya kapati mukusambilizya kwa Bana ba Leza. Tulabamba mubili kubwiinda mukubikkila maano kuli Leza kwiinda mu Jwi, lombelo alimwi akulya kulya, alimwi akusyoma luse lwa Leza.Ino, salazya cakumaninina kuleka zintu zyoonse zitabeli busena mu buumi bwako (Mako 9:42-49). Ndayoolemba zibi zimwi bantu bamwi batakonzyi kuzibona bwangu mbuli zibi. Zintu mbuli:**kweba makani aabamwi, kulya kupitilila mupimo, bulema, bubbi (mubusena bwakubelesya zintu zyamwi atazumizyi, kwezanzyanya kukopa muzika naa filimu naa zintu zyamuntu umwi atamupa buyoole), kubula lombelo, kuyanda zyakwe mwini, kubulula mubili kubwiinda mukusala myambalo itondezya mubili kapati, bucende bwabantu banzila zimwi, kutya alimwi akukana kulekelela, alimwi nezimwi.**Sungisisa kuti wagabana azibi zyoonse mu buumi bwako alimwi uponelela Leza mu busalala.

MBOTUKUNDA KULIBIKA MULANDU

Nkaambo mubili uli wakulizikanya mubuntu bwawo, nokuba kuti ulayanda cibi, cindi wamana kucijana ulalitonga weene. Eeci ncimwi cipaanda camubili citanakombolwa.
Muntu ulatandika kwamba zintu mbuli; **"Tandiyumvwa kuti ncimeene ncacita eeci."**
Ino, mbuli bana ba Leza, tulafwaililwa kuba masena kapati akuba akucenjela kuli kukatazya kwakulibika mulandu, nkaambo makani aaya alakonzya kuba amanguzu kapati kuti mukombi atazibi mbotangakundila.
Kulibika mulandu kuli kubisya muntu weene alimwi akumvwa kuti tabeleli wakulingana kujana cintu ncomupa Tata Leza. Kuno kungamucitisa nokuba kukatazya kulilekelela.
Ncitali kukatazya kulekelela bamwi kusinda kulilekelela. Yudasi wakajibaya akaambo kakulibika mulandu. Petrosi wakalila kapati alimwi akabwelela kumilimo yakale akaambo kakulibika mulandu.
Bantu banji alimwi abasikumilila ba Mwami bakagwa alimwi nokuleka mimilimo yabo akaambo kakulibika mulandu.
Musingo wakulibika mulandu nkakulizikanya. Taukwanisi kuzumina kuti ncimwi cebo wakakonzya kucita cintu eeco.

Alimwi taukwanisi kulilekelela kapati nkaambo kumvwisisya kwesu kwakali kwabambwa kubulungami bwesu beene alimwi akulizikanya.

Kulizikanya nkusyoma muli weene alimwi akusyoma milimo yako isuma.

Tungakunda buti kulibika mulandu:

1. Tambula kulekelelwa kuzwa kuli Tata Leza.
2. Alimwi lilekelele weene.
3. Ziba kuti Tata Leza takasanduli mbomukumvwa pali we alimwi takasanduli pulani Yakwe pali we akaambo kakuti wakagwa.
4. Lomba kulwana milanguluko yakulibika mulandu, nkaambo ilazwa kuli Satani, alimwi ulumbulule cipo cabo bulungami bwako muli Kristu.
5. Bikka busena obo naa cibi eco naa kuyanda kubi kuli Tata Leza mukulomba, alimwi bamba mipaka iikugwasya kuti utabwezeli bwangu kuli cibi eco.

AKAAMBO KANSI BAKOMBI BACITA CIBI

1. Kuyanda kubi (bumbanda). Eeci ncimwi cipaanda camuntu wamubili wakunze, alimwi mukombi ulafwaililwa kusambilizigwa mbwaangakunda akukulamulila.
2. Mizinga yakwe yakukula mu buumi. Mubili wesu uli azintu zimwi zouwanda, alimwi zintu ezi zilakomana kapati cindi twakula. Akaambo kakukankamwa kwamubili alimwi abusito bwazintu ezi, kapati kuyandwa kuluyando alimwi akuyandisisya bujanizyi bwakumubili, tulakonzya kugwa mu cibi bwangu. Ziyando ezi zya buntunsi zilafwaililwa kuzuzikizyigwa mubukwetwe, pele cindi cimwi bukwetwe bulakokola, eeci ciyungizya kuteegwa kwa bakombi cindi bacili kulindila kukwatana.
3. Mbeelele alimwi amapenzi aabuumi. Cindi cimwi mbeelele nzetujana mumo zilakonzya kutuleeta mu cibi. Inga kwaba nzala, kubula zintu, naa mapenzi aali oonse ngetukonzya kusangana nawo. Eeco ncecaamba Mwami Jesu kuti tulafwaililwa kulomba kuti tutagwi mu kuteegwa. Eeci cilakonzya kucitika akaambo kambeelele iikankamya kapati.
4. Satani. Satani alimwi ulakonzya kutubeja alimwi akututeega kuti tugwe mu cibi, pele kazinji ulayanda ciibi alimwi akuzumizigwa kuzwa kuli ndiswe kuti akonzye kucita eeci.
5. Inyika. Inyika njetupona mumo ili amulandu uulwana a Tata Leza alimwi a Bukombi Bwakwe. Kukankamwa kuzwa kubalongwe, zya kuswaangana pa intaneti, naa baŋanda alimwi nezimwi, kulakonzya kutucitisa kugwa mu cibi akaambo kakukankamwa.
6. Bantu alimwi abalongwe. Bakombi kazinji balagwa mu cibi akaambo kakukankamwa kubi kuzwa kubantu bali afwaafwi nabo alimwi abalongwe babo.

MBOTUNGAKONZYA KULAMULILA KUYANDISISYA KWA BUCENDE ALIMWI AKUKUNDA KUTEEGWA KWA BUCENDE ALIMWI ACIBI CYA BUCENDE KUNZE LYABUKWETWE

Eeyi nkani ilakonzya kuba yakweendelana kapati nkaambo ilakonzya zintu zyakati zya buntu muntu nzyayanda kapati. Abalumi mubutuntulu bapegwa kuyandisisya kwa bucende kukomena, mpawo banakazi bapegwa kuyanda kuyandwa alimwi akulumbulwa. Leza wakalanga kuti ziyando ezi zizuzikizyigwe mubukwetwe.Ino, nkani eeyi ilakonzya kuba yakweendelana akaambo kazintu ezi zilalondela:

1. **Munsiku zino nzetuponamo, bukwetwe tabubooli bwangu alimwi tabuli bwangu mu mutengo, pele mubili alimwi aziyando zya bucende akuyandisisya kubajana ansi tabitangi kutondezegwa buyo cindi muntu wakwatana.** Zilatandika kutondezegwa alimwi akubomba naa muntu wakwatana naa pe. Akaambo kaceeci, kulindila bukwetwe kulakonzya kuba kwakweendelana. Eeco ncecakaamba Pawulo kuti **ncibotu kukwatana kwiinda kupya.** Mu majwi amwi, kuyandisisya kwa bucende kulingaanisyigwa amulilo, kapati kubalumi (1 Bakorinto 7:9).
2. **Nkani eeyi yakweendelana nkaambo ili mubutuntulu bwa muntu.** Zibi zimbi muntu ulazisambala cindi akukula, pele bucende bwa muntu bwakabikkwa muli nguwe kuzwa acisyoma. Cindi akukula, cipaanda eeci ciyatandika kutondezya buyo. Eeco ncaakaambo nkani eeyi yakweendelana nkaambo ili cipaanda ca buntunsi.
3. **Mubili ulaciyandisya.** Nkani eeyi yakweendelana nkaambo mubili ulajana luse muciindi eeci. Ino, cindi muntu atana kusambilila mbwaangacilamulila, cilakonzya kuba cakweendelana kucisiya naa kucibamba kuti cibbe ansi aamulamusi wakwe.

PELE NOKUBA KUTI ZINTU ZYOONSE EZI NGEZYA BWINI, LEZA ULAAMBA KUTI MUCITO OYU ULAFWAILILWA KUCITWA MUBUKWETWE BUYO. INO AAPA NDILAKUTONDEZYA MBOTUNGAKONZYA KULAMULILA KUYUMVWA OKU ALIMWI AKUKUNDA CIBI CYA BUCENDE KUNZE LYABUKWETWE.

Tacina muntu uukonzya kucikunda ku nguzu zyakwe, nkaambo cilakonzya ziyando zyakati kapati zya muntu. Eeco ncaakaambo Pawulo ncaakaamba kuti tutafwailili kulwana acibi eeci, pele tulafwaililwa kucitiza (kutiza kuzwa kuli ncico) (1 Bakorinto 6:18–20).

1. **Syoma luse lwa Leza.** Luse manguzu aamuuya aakugwasya kulamulila mubili alimwi acipaanda eeci cabucende.
2. **Bikka mipaka.** Cibi cabucende kunze lyabukwetwe cilatondezegwa kapati acisi cintu muntu ncali mumo. Aboobo, kweekela masena ngowakonzya kugwela mu cibi bwangu.
3. **Tiza.** Pawulo ciindi coonse ulalailila bakombi kuti batize cindi aamba acibi cabucende, nkaambo cilakweendelana kulwana acico akaambo kakuti cilakonzya ziyando zyakati zya muntu (1 Bakorinto 6:18–20). Kutiza nkufambila kule cindi wayumva kuti ulakonzya kuba butete. **Utalwi acico, pele tiza** alimwi wakweelela mbeelele zyakonzya kukuleta mu kuteegwa. Mubili ulaba azisanduko zimwi zyabukemikali cindi uli mukuteegwa oku, eeco cingakucitisa kugwa bwangu.
4. **Utalibiki mulandu cindi wayumva kuyandisisya kwa bucende.** Eeci mbubutuntulu bwa muntu. Tacili cibi kuba aziyando ezi, pele sambilila mboungaazilamulila.
5. **Ciindi coobweza a Leza alimwi abuumi bwakuzipaila kuli Nguwe bulakugwasya kapati.** Twakasanina kale kuti buumi bwa lombelo, Jwi lya Leza alimwi akulya kulya bulagwasya kulamulila mubili alimwi acibi cabucende. Kuti wayumva kuti ulakatazigwa mucipaanda eeci, bikka ciindi cipati cakuba a Leza, mbuli kukkala wekka mukulomba alimwi akuzipaila kuli Nguwe kwa maawala, mazuba naa mavwiki. Eeci cilakugwasya kapati.
6. **Kuti wayumva kuti ncobeni ulakundwa naa ulakazigwa, jana muntu naa bantu ngabakonzya kwaamba nabo kuti bakugwasye, alimwi uzumine kuba aamulandu kuli mbabo.** Kuti wagwela alimwi mu cibi eeci, **utalibiki mulandu**, pele amba a Leza, mukumbile kulekelelwa, alimwi ubutuke kuli Nguwe. Amuyeeye kuti Leza ulalekelela cibi eeci mbuli mbwalekelela zibi zimbi zyoonse zyamubili. Pele musiyano ngwakuti cingaleta zipumo zipati mbuli kuba abana kunze lyabukwetwe, malwazi, kulemala kwa myoyo, kuzumanana kwakweelede pe alimwi abulwazi bwamoyo bwakujula, alimwi nezimbi.

MBOTULAFWAILILWA KUCITA KUMUKWASYI WESU WAKAGWELA MU CIBI (Bagalatia 6:1)

1. **Mubandike mubulongo, mutamutongi, mutamutyomyi moyo, naa kumuseka.**
2. **Kuti wamvwa makani aamuntu, tamba lubazu lwakwe.** Inga wasanga kuti makani ayo ngali bwini, naa ngakayungizyigwa (akakomezegwa), naa ngabubeji. Makani aamuntu uumangalila amwi alaoneka mbuli aabwini kusikila oyo uumangalilwa waamba lubazu lwakwe alimwi akulilungamika (Mapinda 18:17).
3. **Kuti muntu wakulubizya, amba anguwe mwekka lutaanzi.** Kuti atakutegwi, bweza bantu basyoonto babe awalo, muboolele. Kwiinda awo, inga mwabikka nkani eeyi kubakulanga bandu ba Leza (Mateo 18:15–20). Kuti nacili kutakwelekela, amubike nkani eeyi kubakulanga mbungano.
4. **Fisa munyoko, utamubululi mucitondezyo cakuumusya, alimwi mutondezye luse** (1 Petulo 4:8; Jakobo 2:13). Mugwasye kusika mukulapila aciyando, bulongo alimwi munsobano yakwekasama. Kucita boobo kulamugwasya kubwelela kuli Leza bwangu. Amuyeeye kuti muntu uulwana acibi ulakonzya kuba uutazumini bwangu kululeme, aboobo nzila njomumubandikila njiyandika kapati. **Mutatongi naa kumulomba mulandu, pele mugwasye munyoko aciyando alimwi abulongo** (Mateo 7:3–5).

CIBI CITALEKELELWI (Mateo 12:31–33)

Kusambilizya kwa cibi citalekelelwi kwaleta kubutandu bwamwi bantu banji akaambo kakusandulula kubi makani aaya. Mukusambilizya oku, tulasandulula kapati kuti cibi citalekelelwi ncini alimwi anjani uukonzya kucicita. **Cibi citalekelelwi nkukubikkila mazwi aakunyomba alimwi akulwana aMuuya Mucena.**

CIBI CITALÈKELÈLWI (KUNYOMBA MUUYA MUCENA) TACILI KUCITA ZINTU ZILAKONDELA:

1. **Tacili kugwela mucibi cimwi.** Nkaambo tulakonzya kulekelelwa kuti twalapila (1 Johane 1:9).
2. **Tacili kucita cibi akuziba kuti ncibi.** Zibi zinji zicitwa muntu alimwi akuziba, akaambo kakutetezeka kwamubili, pele nazo zilakonzya kulekelelwa kuti muntu walapila mubwini.
3. **Tacili kubula kulamulila mubili (kufamba mumubili)** (Bagalatia 5:19). Kufamba mumubili kubi, pele Leza ulalekelela muntu uuya kuli Nguwe, walapila alimwi akuleka nzila eeyi.
4. **Tacili kwaamba mazwi aabubi kujatikizya Muuya Mucena akaambo kakubula kuzyiba.** Inga muntu waamba kuti nguzu zya Muuya Mucena ngankondo naa bucende bwabucende akaambo kakubula kuzyiba, pele eeci tacili kunyomba Muuya Mucena cakuya kuziba ncaacita.
5. **Tacili kujaya muntu.**
6. **Tacili kuba amilango iibi kujatikizya Muuya Mucena, Jesu Kristu, naa Tata Leza.** Satani kazinji ubikka milanguluko iibi mumizeezo yesu alimwi akujayila muntu mulandu akaambo kamilango eyo. Ulanda kutila tulanganya nguwe tuli kumilango eyo, pele kuli cindi cimwi milanguluko eeyi ingayamba kuzwa kuli Satani, pele muntu ulafwaililwa kuleka milanguluko eyo alimwi akuzuzya kweeza kwake aMuuya wa Leza.

Cibi citalekelelwi tacilwi Muuya Mucena buyo, pele cilwi Jesu Kristu. Kunyomba Muuya Mucena nkukucita cibi kuli Jesu Kristu.

Mulimo wa Muuya Mucena nkutondezya kuti Jesu ngu Mwana wa Leza. Aboobo, kunyomba Muuya Mucena kucitika cindi mukombi wakaziba Jesu Kristu mbuli Mwana wa Leza, wakakula mukuziba kwakwe, wakomena mu lusyomo, alimwi wakamala kukula muumuuya, pele wakamukana naa kumuleka akuziba kabotu ncaacita. Eeci muntu ulacita aamulanguluko wakwe uziba alimwi aakonsinsensi iisena.Kukana Jesu naa kumuleka tacili kugwa mucibi cimwi naa kufamba mumubili. Pele nkukumuleka Jesu alimwi akweenda kulusyomo lumwi, kuli Satani naa kunzila zyanyika. Cibi eeci cilakonzya kucitwa buyo kubantu bamwi bakabambilwe mu lusyomo, tacili cintu muntu uuli woonse angacita.

KULUNGULULA KUSANDULULWA KUBI KWA BAHEBRU 10:26

Bahebru 10:26–32: Eeci cipande citali kusandululwa kabotu cilakonzya kupa kutegwa kubi. Ndilakusandulula kuti mutegwe kabotu nkani eeyi.Mubala 26 ulaamba kuti: "Kuti twalumanina kucita cibi kuzibana lyoonse twajana kuziba bwiini…"**Kufwaililwa kuziba kuti munyiki iiyi mwalembwa tacali kuamba zibi zinji, pele kwaamba** cibi cimwi. **Nzila ilingene kusandululwa inga yaba kuti:**"Kuti twacita cibi kuzibana lyoonse kwamana kujana kuziba bwiini…"**Cibi eeci ncecaku** kuleka Jesu Kristu.

Ibbuku lya Bahebru lyakalembelwa bantu bakabikkide lusyomo muli Jesu Kristu. Akaambo kakukankamwa alimwi akuzunguluswa akaambo kalusyomo lwabo, bamwi bakayanda kubwelela kuzyikolo zyabo zya Juda, nokuba kuti bakali baziba kale kuti Jesu ngu Mwana wa Leza.Aboobo, mulombeli wakali kubacenjezya kuzwa kunkondo iikulu yakuleka Jesu Kristu kwamana kuziba bwiini.Ziyandisisya kuziba kuti mubala 29 ulaamba kujatikizya bulongo bwakulangwa kwa muntu uukandana Mwana wa Leza alimwi akunyomba Muuya Mucena.**Kukandana Mwana wa Leza nkukana alimwi akuleka Jesu Kristu. Kucita boobo nkukana mulimo wa Muuya Mucena uutonkezya bantu kuli Jesu.**

MBOTUNGAKONZYA KUZIBA KUTI TAKWACITA CIBI EECI

Kabela kuti ndilakutondezya bakombi nibo bangacita cibi eeci, ndilakutalikila kusandulula mbotungaziba kuti takwacita cibi eeci, nkaambo Satani ulayanda kulwana bakombi kwiinda mukubamangalila kuti bacita cibi eeci, nokuba kuti tacakacitika.

1) **Umuumini naakazanzamukila kuti ulacita na na kuti taakaciti, na na kuba amizeezo iili boobo, cili latondezya kuti tanaacicita.** Oyo uucicita taakafwi kuti abe acintu cili coonse a Leza, alimwi taakazanzamukili kuti ulacita na na kuti taakaciti.
2) **Nokuba kuti umuumini wakala buumi bwazibi, pele acili kufwaya kubwelela kuli Leza, cili latondezya kuti tanaacicita.** Oyo uucicita taakafwi kubwelela kuli Leza. Muntu naacicita, Muuya Uusalala uulamusiya muntu oyo alimwi taakafwi na kubikkilizya maano ku cintu cili coonse ca kwa Leza. Cifukwa umuumini acili kufwaya kubwelela kuli Leza ncakuti Muuya Uusalala ucili kumusondezya kuti abwelele kuli Leza.
3) **Tokonzyi kucita cibi eeci cakubelesya.** Ikuti umuumini uli a mafwanikiso mu mizeezo yakwe ayo aamba bubi kujatikizya Muuya Uusalala na na Jesu Kristo na na Leza Wisi, eeci tacipandululi kuti waacicita nkaambo Saatani uyanda kwaamba zintu zibyaabi mu mizeezo ya Bakristo, alimwi uyabapa mulandu aka mizeezo eeyi. Ikuti umuumini uli amizeezo iili boobo, teelede kulomba luse nkaambo taimizeezo yakwe, alimwi teelede kuzanzamukila nkaambo kaayo. Weelede buyo kuyiinda mu mizeezo yakwe muzina lya Jesu. (2 Bakorinto 10:4-6) sunu buyo naayikazya, weelede buyo kuyoileka alimwi aindilile mubuumi bwakwe, a lutangalo alimwi a luumuno lwa Mwami. Teelede kuyoikazya ciindi

coonse njiiboola alimwi teelede kulimvwa mulandu, pele weelede buyo kuyoileka. Saatani uyanda kuti Bakristo bamulange nguwe. Eeyi nje nkamu yakwe. Pele Bakristo balacimuna Saatani ikuti balanga kuli Leza..

BAKRISTO BAKUTI NIBAANI MBABELELA KUCITA EECI? (Amubale Bahebrayo 6:4-7)

1. **Abo bamunikilwa a luseke: Kumunikilwa a luseke nkuciindi Muuya Uusalala naalangizya muntu kuti mubi alimwi kuti weelede kufutulwa.**
2. **Abo basampa cipego caku Julu: Kusampa cipego caku Julu nkutambula Jesu. Bantu aba bakalangizigwa kuti bakali mumudima, mpawo bakatambula Jesu alimwi bakafutulwa.**
3. **Bakapegwa Muuya Uusalala: Kupegwa Muuya Uusalala nkuzuzigwa a Muuya Uusalala. Bakagusyigwa mumudima alimwi bakatambula Jesu Kristo alimwi bakazuzigwa a Muuya Uusalala.**
4. **Bakasampa ijwi lya Leza ilibotu: Kusampa ijwi lya Leza ilibotu nkukomena mu ijwi alimwi a kumvwisya kwalyo. Kukomena kumuuya alimwi akuziba kwiinda mukubona kuti ijwi lya Leza lilabeleka. Kutola myaka minji kuti muntu akome mu ijwi alimwi a lusyomo.**
5. **Bakasampa nguzu zanyika iiza: Kusampa nguzu zanyika iiza nkukonzya kubelesya zipego, milimo alimwi a misumpula ya Muuya Uusalala. Eeci cipandulula kuti aba bamiini bakakomena mu lusyomo lwabo alimwi bakakonzya kubelesya mu milimo, zipego alimwi a misumpula ya Muuya Uusalala. Bakakomena muzi zintu ezi zyonse.**

Bakristo bamusyobo oobu tabakwezi kulapila ikuti basiya Jesu Kristo. Kusiya Jesu tacili kugwa mu cibi cimwi na na kuba wa buntununu (kweenda mubuntu). Kusiya Jesu Kristo kutola kuba a moyo ulukakanyide mbuli Mukristo wakomena mu lusyomo, mpawo muntu asanduke kufuma kuli Jesu Kristo ku luzibo lwakwe mwini. Bantu aba tabayandi kulapila. Cindi cose muntu naacili kufwaya kulapila, cilatondezya kuti tanaacicita. Oyo waacicita taakafwi kulapila**. Kusiya Jesu, bantu bamba bubi kujatikizya Muuya Uusalala uubakambaukila kuti Jesu Mwana Leza. Leza nguwe muntu wesu aibaaziba abo bacicita cibi eeci. Tatukonzyi kubaziba kwiinda mumvelo, alimwi tacili mulimo wa Bakristo bamwi kuziba kuti nguni uucicita naa nguni uutako.** ***(Mukalimo ooyu, Musambizyi weelede kucita mweelo uuyandama wakacita mbuli ndakacita mu kusambiswa kwa muzwi kwa International Training Centre kwa mukadzi alimwi a mufundisi bakazumanana kucita cibi eeci cakalingana mbuli ndakacita.)***

BAKRISTO BATAKONZYI KUCITA EECI: Eeci cipandulula kuti banyika bakali mbuto alimwi a Bakristo bakali bana tabakonzyi kucita cibi eeci. Nokuba kuti balamba kuti balikusanduka kufuma kuli Jesu, tabakonzyi kucita boobo nkaambo tabazibi zibalicita. Eeci citola muntu wakomena kumuuya alimwi wakalikankamya moyo wakwe. Leza nguwe muntu ulaaziba bantu aba.

BUYOBOZI BWA KUBIYA MU MIBILI (kuba munyika/kweenda mubuntu) (Bagalatiya 5:19-22): Buyobozi bwa kubiya mu mibili alimwi a buumi bwazibi nkuti Bakristo bakonzya kuba a myoyo ilukakanyide kusikila bamana kusiya Jesu Kristo. Tacintu cipepu kusikila kuli eeci, nkaambo Leza ulabamba kapati kucitila kuti Mukristo talasiimi mumbali. Ulayezya kubaimika munzila iili yoonse, kusikila ciindi zimwi Ulamutola kujulu akusikila ciindi cakwe kuti atalasi ilufutuko lwakwe, ndikaamba kuti inga wamufwisa akamutola kujulu kusikila atanasiyi Jesu Kristo (1 Bakorinto 11:32).

KULANGANA KWA BAKWASYANA ALIMWI KUKWATILANA

MULIMO WAKULANGANA KWA BAKWASYANA ALIMWI KUKWATILANA WABAPA KUSUNGULWA KAPATI mu cilongano nkaambo ka kusayiziba alimwi a kusamvwisisa kwaluumuno kwa mu Bbaibbele kujatikizya mulandu ooyu.

KULANGANA KWA BAKWASYANA

Kulingana a mukwato wa Bazyuda mu Bbaibbele, babuyi bakali kusala basikani ba bana babo. Alimwi cakumwi bakali kukwatilana ciindi cakuyamba kumana kubonana, naa bakali kusololana (kuba basololane), mpawo bakakwatilana ciindi cakazumanana. Takwali cintu cakajisi kuti bantu babe mukulangana kwa luyando mbuli mbocili masiku ano. Nkaambo kaako kuli maambo makani mwi Bbaibbele amwi amwi aamba kujatikizya mulandu ooyu mubusena bwakumanina. Bbaibbele lyakalembedwa a mizeezo alimwi a ciyanza ca Bazyuda. Pele Bbaibbele lili a maambo amwi aletondezya mbotweelede kubikkila maano kujatikizya mbotweelede kucita pakati kesu mu bwende bwakulangangana.

Zintu Zibalizyidwe Zikankala Zizwe Kujatikizya Kulangana Kwa Bakwasyana.

1. Kutandala kuli bantu babili bakabwelele kubadwa cipya buyo (2Corinthians 6:14-17).
2. Musyomi angapanga buyo cikwataana kapepa amwi amuntu kuti alinzile kulongana. Mu makani amwi, kutandala kufunika kujatikizya kulongana. Kansi musyomi tabuli kulongana, takwambilwi kutandala. Tatwambuli bumi mbuli bantu bamunsi ba kutandala akanyanda kani, alimwi apo bakali bakweenda kumuntu wakunyina.
3. Musyomi angangena buyo mucikwataana kapepa amwi kuti wamana kwamanya nkomwe kupanga kwa Leza kubukkala bwakwe alimwi alimwi wamana kusalala alimwi kusyomeka muli Yeye alimwi akali mwini. Tikwanga mbuli cintu ciyumu kuti musyomi uyo tayumwi muli Nkolo alimwi tayina kumanya mwini/mwini wakwe muli Nkolo, anganjila mukutandala.
4. Musyomi ufunika kusyoma lyanda kutangila kubikkilila kwingila mukutandala alimwi amvwa kuti ciindi cakutandala cakafika alimwi Leza wamwambila kuti angatanga. Ufunika kusyoma kuti Leza amulongozye alimwi amupe lukozyo alimwi akumupa muntu ulindilile, muntu wafwene. Muntu wafwene ngomuntu uyo mwakwanisya kulipilila pulani ya Leza kubukwataana bwenu nobabili. Bbaibbele talilongesi kuti Leza usalula muntu umwi wakutondelezya kuti ufunika kumukwatana (soul mate), pele lilongesa kuti ungakwatana amuntu umwi ncomukonzya kuyanda, kapepa amuntu oyo ali muli Nkolo (wabikkilila kubadwa cipya) (2Corinthians 7:39-40). Pele Leza umanyi lya muntu womukonzya kukwatana, kuti mukwanisye kupilila pulani Yakwe kubukwataana bwenu mukubukkala, alimwi nthawi zimwi usalula banzuma kuli ndwe mbuli mulimo wa mucizyi waciluyando uufuna kuti bana bakwe babe abulongo (tulalondoloza zintu ezi kapepa kutwaamba pa kukwatana). Ncakubelezya, ncacilumbulula kuti musyomi afwide kusanga Leza kutangila kwingila mukukwataana, alindile ciindi ca Leza alimwi atayindilili. Pa ciindi cifwene, Leza wamwambila kuti angatanga kutandala kapepa kuti ulambe kuyumya ntawuni mulikuti ulandilila Nkolo.
5. Musyomi takufunika kulingisisya buyo cikozyanyo cakumbele kwamuntu apo watanga kutandala, pele ufunika kukkomana kuti watandala amuntu oyu uyanda alimwi ulamililila Nkolo.
6. Musyomi takufunika kwingila mukukwatana buyo ncomwi mbuli kutakali cintu cakucita ncomwi alimwi akumvwa wiyumu, pele ufunika kwingila mukukwatana mukulongozya kwa Leza alimwi aciindi Cakwe.
7. Kusatikila kumbele kwakulooza takwambwa apo abantu batandala, alimwi tabafunika kucita zintu zikonzya kubazikika. Kusatikila kumbele kwakulooza kwitwa lubonda muli Bbaibbele (1 Bakorinto 6:9-12, 2 Bakorinto 7:35-36).
8. Basizyi bakali mukukwatana bafunika kukula bukombi bwabo amwi; bafunika kuba amukanda ulungile kubukombi bwabo. Ezi zilabazubulula alimwi akubakazya mukuyandana kwabo.
9. Musyomi ufunika kuba mukukwatana amuntu umwi buyo pa ciindi cimwe alimwi alimwi afunika kusala wakasimpe kumuntu oyo.
10. Basizyi bafunika kumanyisa balongozya babo bakubombi apo bangila mukukwatana. Musyomi ufunika kusyoma kuli Leza alikke alimwi alindile mwiizyo ya Leza kutangila kwingila mukukwatana. Tabafulumizyi mulangililo wabo wamukati kuti tabakkomene pali cikwataana eeco, pele bafunika kulindila kuti Leza aciyandike alubilo lwa ciindi cibili kutangila kutunguluka nakyo. Tabafulumizyi kwingila mukukwatana buyo nkaambo kakweendelwa zintu zyakumubili zizwa kumuntu oyu balingilila kuti balamuyanda, alimwi tabuleti kwingila buyo nkaambo kakuba komwe. Mweenziso: motoka yamuntu oyo alimwi naa mali.**Muuya Uusalala ufunika kulongozya alimwi akulongozya musyomi kutangila kwingila mukukwatana. Ezi zipa kuti musyomi ufunika kutegelezya mumuya Uusalala mukati ka zintu zyoonse zyamubukombi bwakwe.**

Kuti musyomi ali mukukwatana amuntu utakabwelele kubadwa cipya naa utakali wazyika pali Nkolo naa oyu ufuna kumutola kucita zibi zyamubili alimwi akulwana kumutola kumvwa Nkolo, naa oyu utakuli bulamu bwakwe mucintu ciyoonse, naa oyu ulamutalika kukwanisya kupilila pulani ya Leza kubulamu bwakwe, musyomi oyu ufuna kweenda amwi aNkolo ufunika kulyoka kumuntu oyo. Kweendela pele, naa Leza walakonzya kubikkila musyomi mumutima kuti bafunika kulyokana nkaambo muntu oyo kuti nga talandwa mumupango wa Leza kuli ndime, kanga muntu oyo ali abulowa naa talina bulowa, nangwe ali wakabwelele kubadwa cipya, bafunika kulyokana lubilo, mbubukuti kwakumanana kusyomeka kuti bafunika kulyokana. Bafunika kulyokana kutangila kuloowa nkaambo bamana kuloowa bafungilwa kuti bafunika kupona amwi cila ciindi, alimwi tabakonzya kulyokana alimwi lubilo. Musyomi ufunika kulindila Nkolo kuti amuletele muntu wafwene. Nangwe nceco, takufunika kumvwa ciindi cibi naa kukakatika kuti bafunika kutalilila kuba amuntu oyo alimwi takufunika kucilila kuti tabakali kuloowa naa balyokana amuntu oyo, nkaambo Leza wamuletele muntu wafwene mubulamu bwakwe paciindi cifwene. Basizyi banji balabwelela kumubukombi; bamwi balizandila mukuloowa okuzumanana kubapa cisyomezyo, pele bamwi balibona kuti bulamu bwabo bwaciswa nkaambo kakukwatana kutali kulungile. Kubi kwaakali kweelede kuti bakali kuloowa batali kutambula lukozyo kuli Leza (Matthew 10:28-40). Deuteronomy 13:6 lilanga mweeno wa Leza kuli abo bafuna kumutola kumulwana Yeye. Yeye nguLeza ulamana alimwi uyanda kuti babe Bakwe (Exodus 20:3-6).

KULOOWA

Leza nguwakazya kuloowa (Genesis 2:18-25) Ezi ndizo zimwi zyamwaka Leza ncaakazya kuloowa:

1. Uufuna kuti bantu, kwiinda mukubikkilana kwabo mukuloowa, bamvwisise nkomwe amvwa nkomwe pali kubikkilana Kwakwe nabo (BaEfeso 5:29-33)
2. Uufuna kuti nsi ijale cifanikiso Cakwe, alimwi wasalula kuti bantu babikilizye kwiinda mukuloowa (Mweendaano 1:26-29). 3) Uufuna kuti bantu babe abapaalizi alimwi abakwatiizyi babayambawizya kumubelesya alimwi akusika kuli bumi amwi (Mweendaano 2:18).
3. Uufuna kutupa bakwatiizyi betulakonzya kusangalala nabo mubulamu bwakumubili alimwi abumuuya alimwi akumvwa kusambazya kwakuba cibi cimwe cakwaanda abana alimwi akusangalala kukukula bana mbuli bakulila.
4. Leza uufuna kuti tube acisi cituya kwamba kuti kumunzi, kwatuuzikila alimwi akuba abamvwilili.
5. Bbaibbele lilumbulula kuti musyomi angaloowa musyomi umwi. Takuna nzembo ilamba kuti Leza wasalula muntu umwi wakubelekela kuli ndime ncomukweti wabuumi, pele basyomi bafunika kuipa ciindi amwi aLeza alimwi akumupa cindi kumusanga pali mukweti wabo. Ciindi cimwe, Nkolo angatubikkilizya amwi abakwetwi betu mucilindi ciyumu, apho tusanga kuti tatina kusalula. Apho twapata mulayiro wakuti muntu umwi nguwo oyu tufunika kuloowa. Leza angamba kwiinda muciloto, mucivumbulo, naa kwiinda mumvwa lyamwi lyamwaanza naa kwiinda mubuprofita bwamuprofeta wakulaa kukula mukubelesya kwa buprofita (Leza utondelezya kuloowa kwa buprofita kuli basyomi bakula mukumvwa lyake, kutali basyomi boonse), naa mucilindi ciyumu. Pele Leza wakambila umwi, ulayandika kuli umwi. Musyomi takufunika kuzumina kuloowa kunze kwamana kusyomeka kuti nkanda ya Leza kubulamu bwakwe. Uli amalelo akukumbila Leza kuti amuyandike kuli ndime alimwi. Tacina cibi kucita oobo, pele nangwe kuba basyomi balatandala alimwi takuna cintu ciyumu ciyumizya kucitika, (takuna ciloto, civumbulo, naa kwiizwa lyamwaanza naa buprofita), nabo bangaloowa. Eci nacilimumwi cizuminwa kuli Leza (Tatufunika kufungila bantu kwiinda mukubambila kuti bafunika kutanga kulota ngomwe nomwe naa kuti cintu ciyumu ciyumizya cikozyanisye kucitika kutangila kuti bangaloowa. Bbaibbele lilumbulula kuti basyomi bangaloowa kapepa amwi amwe bakali basyomi muli Klistu; tacina cintu ciyumu ciyandikwa kuti bafunika kutanga kulota ngomwe nomwe).

Makaanu aimportanti atufunika kumanya aambunga waKlistu (1) Mumbunga waKlistu ufwanela kuba wakaluso kuli bantu babili bakabwelele kubadwa cipya, mwaalumi alimwi amukaintu (2 Bakorinto 6:14-16). **(2)** Kuloowa nkopangano kufunika kumana buyo lufu lwafika.

1. Mumbunga waKlistu ufwanela kufanana akubikkilana kwaKlistu alimwi aCilongano Cakwe. Muli eeci, mukaintu ufwanela kutegelela mulumi wakwe mbuli Cilongano ncomutegelela Klistu, alimwi mulumi ufwanela kuyanda mukaintu wakwe mbuli Klistu ncaakayandila Cilongano Cakwe alimwi akupa buumi Bwakwe kuli ciko (BaEfeso 5:21-33). **(3)** Mulumi alimwi amukaintu bafunika kuba banzi basimpe alimwi abakwatiizyi bakusyoma. **(4)** Basimbi baloowele takufunika kuba abanzi bamwi bamubili wakusiyana kunze kuloowa. Bakaintu boonse kuli mulumi wakaloowa bafunika kuba balingene kumenso azokwe, alimwi takufunika kusalula umwi kuli bamwi alimwi kumubikkila kuti ngu nzizyi wakwe wankonde; eeci cilagwila alimwi kumukaintu kubaalumi. Kuti kuli nzizyi wakalumi naa wakamukaintu, ufunika kuba nzizyi wamumbunga, kutali kuti mukaintu ube nzizyi wamulumi wakaloowa; cintu ciyumu ncomuchita kuti abe nzizyi wamumbunga. **(5)** Oyo wakabwelele kubadwa cipya takufunika kulomba kulukana amuntu utakabwelele kubadwa cipya buyo nkaambo takabwelele kubadwa cipya, kuti bakali kusikila kupona mumutende mumuloowa (1 Bakorinto 7:12-17). Bantu babili baloowele tabafunika kukatula kumwi kusatikila kumubili, kapepa boonse bazuminana kuti bacite oobo (1 Bakorinto 7:5-7). Kuloowa kupanga bantu babili kuba muntu umwi, eeco mubili wamulumi nguwo wamukaintu alimwi amubili wamukaintu nguwo wamulumi (1 Bakorinto 7:5-7). **(6)** Kusatikila kumubili kufunika kuba buyo kuli bantu babili baloowele, alimwi kumane awo. Kusatikila kumubili kunze kuloowa cizyi kuli Leza, alimwi cibi ciyandisya kutanantwa amwi aLeza (Bagalatiya 5:19-22, BaHebrayo 13:4, 1 Bakorinto 6:9-12). **(7)** Bantu babili baloowele bafunika kumana kutabambilana zibi alimwi akuyumya mumbunga; tabafunika kubikka mibeleko yabo paakutandila mumbunga yabo.

Zyilayilwa Zyakumunze Mukati Kuloowa Pakati KaMulumi Amukaintu

Mulumi uli azilayilwa zibili zikulu alimwi azyaakubikkilila:

- Kuti bamutetekele. Baalumi balingilila kuti kutetekelwa kumukaintu kulakonzya kutondeezya luyando.
- Kuti babe akubikkilana kumubili mukusatikilana. Leza wakalenga mulumi kuti abe amanyi aakusatikila kumubili makuluyando nkaambo kakulailwa kwakapegwa mulumi kwakuzuzya nsi. Cili cintu eeci alimwi akulilwa alimwi akusambazya tamwejengi cintu eeci.
- Nkaambo kakumvwa eeci, mukaintu ufunika kubikkila maano kuti atetekele mulumi wakwe munzila zyoonse. Kumutetekela kujatikizya kumutegelela, kwaambisya amwoyo wabwelele kuli yeye nangwe wacita bubi, alimwi akumupa kumvwa kuti nguwe mutwe wamunzi. Takufunika kumukomania kumenso abamwi, pele amubone mbuli mulongozya. Ufunika alimwi kuba wakasimpe kuli yeye. Mukaintu ufunika alimwi kubikkila maano kuti amukondwelesye mulumi wakwe mukamwaanda. Ufunika kusambilizya mubili wakwe alimwi amutwe wakwe kuti cila ciindi akwanisye kuzuzikizya zilayilwa zyaakusatikila kumubili zya mulumi wakwe.

- **Zilayilwa zikulu zyamukaintu • Mukaintu ulayilwa kuyandwa.**
- Kuyanda mukaintu kumaninwa kupa ciindi, kumusamalila munzila zyoonse, kumubambila kazikolo kuti wamuyanda, alimwi akumupa zipa alimwi amali kumulumi wakwe—nangwe ali amali akwe. Zintu ezi zipa mukaintu kumvwa kuti mulumi wakwe wamuyanda nadi. Eeci cintu cisimpe ciyanduluka munzila mpati mumutwe wamukaintu. Bakaintu bakalengwa kuba bakatambula alimwi baalumi bakalengwa kuba bapana. Eeco kupa mukaintu cikumanyisa.
- Kuyanda mukaintu kumaninwa kumumvwisisa alimwi akumubezela, nkaambo bakaintu bantu bamizwa. Kumaninwa alimwi kumulongozya, nkaambo bakaintu bapandulwizi, eeco bafunika mulongozya oyu bangayandisya.
- Eeco, mulumi ufunika kulisambilizya mumayelelo aakuyanda mukaintu wakwe, alimwi akubikkila maano kuti wakondwa alimwi akumvwa kuti ulalumbwe.
- Bantu baloowele bafunika kuba aciindi cakwaambila kumbiumbi zintu zibayandisya, zibakondwelesya mukuloowa kwabo, alimwi azintu zibatayandisyi. **Kwaambisana ncintu ciyumu kapati alimwi cingakonzya kukanizya mapenzi manji atali aayandikana.**

KULUKANA ALIMWI AKULOOWA LUBILI

Leza uzenza kulukana (Malaki 3:14-17). Tacili mumupango Wakwe kuti bantu balukane. Mupango Wakwe ngwakuti bantu baloowele baponene amwi cila ciindi naa kusikila Jesu Klistu wazoyanda alimwi naa umwi wabo wafwa. Pele kuli zimo zinji apo Leza uzenza kuti bantu balukane.

1. Apo umwi wabantu babili wabikkwa mukuchita zyiindi zyaambunga. Oyo wakacisigwa uli amandulo akulukana alimwi akuloowa alimwi (Mateyu 19:1-10).
2. Cimwe cimo ncoo kuti umwi mubantu babili wafwa, ooyo wasalazya uli amandulo akuloowa alimwi.

Nangwe zintu zinji zyaimika mukuloowa, Bbaibbele talyaambizyi zyoonse. Bantu balukana nkaambo kamwaka wakusiyana-siyana. Bamwi basimukaintu balapuma bakaintu babo; bamwi tabazumini amukwati wabo nkaambo kamwaka wakusiyana-siyana alimwi bamana balukana. Alimwi bamwi balukanisigwa abamayi babo naa mbunga. Bulamu bwamuntu woonse bwakali kusoweleka kutangila kutegeleza Klistu. Bamwi bakaluka naa bakalukilwa batakelembe Klistu, pele kuti muntu ali muli Klistu, ngulengedwe mupya, eeco kulukana kwakwe kutangila kutegeleza Klistu takuli. Leza wamupa mukwati umwi mubulamu obu mupya muli Klistu. Alimwi mumimo ili mbuli eeyi, apo Bbaibbele talitondeezya kabotu ncatufunika kucita, tulamvwa kuti Leza uyanda zimo zyetu alimwi azintu zitusangana, alimwi ubelesya luyando lwakwe aatwe kutali mulawu buyo. Eeco tatuli amandulo akulonga naa kutondelezya munwe kuli musyomi umwi kuti uloowa alimwi, oyu kuloowa kwakwe kwakusaanguka kutaambilwa naa kufika kumana, naa kumufungila mulawu kuti takufunika kuloowa alimwi mumubili wakwe woonse naa kumubambila kuti alindile lufu lwamukwati wakwe wakutangilila. Leza, oyu umanyi myoyo alimwi azimo zya bantu boonse, nguwe wakacita milandu (Baroma 14:9-12). Tulacita kuti ulakkomana kutulekelela apo twamucita bubi, alimwi ulatupulula mumimo yoonse ncatulisangilamo mbuli ncaakacita Davida alimwi abamwi. (Tufunika buyo kwingila mukuloowa tumvwa kuti twalibikkila kumwi cila ciindi alimwi kuti tatulukkani nangwa lyakuti nkomwe cimo cingacitika). Pele oyu wamanyi Nkolo alimwi akuluka amukwati wakwe atali amwaka wakumvwisisika naa nkaambo kakuti ufuna kuloowa mukwati umwi, uyakutambula mulandu mupati kuli Leza. Leza uyakatulonga kulingana akumanya kwesu Kwe.

KULONGA MASAMBILILO

Bbaibbele litubambila kuti tulonge masambililo, alimwi tatufunika kusyoma masambililo onke mbuli bana batete (BaEfeso 4:14). Kuli masambililo manji aakulukilila alimwi amasambililo atali alungile, alimwi alapanduluka kapati lubilo, alimwi kuti musyomi takonzyi kulonga masambililo, uyakamana kutambula lisambililo litali lilungile.

TULONGA BUTI MASAMBILILO? Cintu cakutalilila ncatufunika kumanya ncakuti masambililo atali alungile tazwi buyo kubantu babikkililwa.Nabantu bakabwelele kubadwa cipya bangasambilizya masambililo atali alungile (1 Timoteo 1:3-8, 2 Timoteo 2:15). Nzila ilungile yakulonga masambililo nkusala kuti ngana Masambililo mapya akena alakonzyezya masambililo ayo kwiinda mumandimi abili naa atatu (Mateyu 18:16). Luyaaya olu lamba kuti zintu zifunika kukonzyezya mbyandimwi naa mamboni abili naa atatu, lulangilila mulawu wamuBulelo bwaLeza. Cakatalilila cakazumizigwa muli Deuteronomo 19:15 alimwi Jesu ulacibelesya alimwi muMasambililo mapya. Mulawu ooyu ulabeleka kuzintu zyoonse zyaBulelo bwaLeza.
Kuti lisambililo lizwa muPangano Lakale, lifunika kuzumanana muli Pangano Liswa kapepa Jesu walimaninila. Twaambile mweenziso akusambilila kwa Sabata alimwi akupa icilongo, zyoonse zibili zizwa muPangano Lakale. Pele katufika kusambilila kwa Sabata, Jesu wakalumbulula kuti wakaza kuzuzikizya Mulawu waMose (Mateyu 5:17), alimwi muli Pangano Liswa Sabata

tayilumbulwi mbuli mulawu (Mateyu 12:1-14, Bakolose 2:16-18). Pele katulanga kusambilila kwa icilongo, nangwe kuliboneka muli Pangano Lakale, muli Pangano Liswa takuli ndaa ncomwe Jesu, bapostoli naa Bbaibbele balimaninila, pele Jesu wakabambila Bafalisi kuti bacita kabotu mukupa icilongo cabo (Mateyu 23:23), pele wakabalailila kuti bataliki luyando alimwi aluse. Lisambililo ili lyacilongo lyakali kukombwa nangwe Mose atakaboteledwe alimwi Mulawu utalapegwa. Tulibona kuli tata wesu 'Abrahamu' oyu, mbuli basyomi, tweenda mumakando akusyoma kwakwe (Mweendaano 14:18-21, Bagalatiya 3:6-9). Mulawu waBbaibbele nguwo kuti**, "Kuti lisambililo lizwa muPangano Lakale talimaninilwa muli Pangano Liswa, lizumanana muli Pangano Liswa mbuli mulawu waBulelo bwaLeza. Bapostoli baJesu mubuku lya Milimo yaBapostoli bakazikila cilongano pa mandimi aali muPangano Lakale apo Jesu atakapa bulumbulule. Mweenziso: 1 Bakorinto 9:615, Paulo wakatola lisambililo lizwa muPangano Lakale, lyaamba kuti abo basambilizigwa lijwi bafunika kuyambawizya abo basambilizya lijwi azintu zyamubili, alimwi lisambililo eli lilazumanana kubelesya muli Pangano Liswa**. Eeco, lisambililo lyoonse lifunika kuzwidana aMasambililo Mapya muBbaibbele, alimwi lifunika kukonzyezya kwiinda mumandimi abili naa atatu kuti kulange kuti lizwa kuli Leza alimwi kuti tulisambilila alimwi muli Masambililo Mapya.

Mweenziso ya masambililo naa masambililo ambi aceteeka akuti atalungami: (Aaya ngamasambililo aakulukilila ayo ndakazumanana kuzitondeezya kuti tazi alungami kwiinda mumandimi aMabala Aasalala)

(1) Bwalwa buzwa kuli Leza: Milimo 10:38 alimwi amandimi manji amwi mu Mabbaibbele aMayala atubambila kuti Jesu wakapozya balwala nkaambo bwakali kuzwa kuli Satana. **(2) Baklistu bafunika kuba balukutu alimwi kuti kuba abupfumi ncibi:** Masambililo Mapya atubambila kuti Jesu wakaba mulukutu kuti twebe bapfumi (2 Bakorinto 8:9). **(3) Kuba amali ncibi:** Bbaibbele talyaambi kuti kuba amali ncibi, pele kuyanda mali ncikozyanyo cimbi cizwideko zyoonse zibi (1 Timoteo 6:10). **(4) Kuli muntu ufunika kuba mupampamizi oyu wakatuyambawizya kuli Leza:** Masambililo Mapya atubambila kuti katuli muli Klistu tuli muli Tata, alimwi tuli amandulo aakumwaambila mwine kwiinda mwizhina lyaJesu, tatuyandikizyi mupampamizi mbuli Mose naa mupampamizi umwi woonse (Johane 14:23, 16:23, 26-28). **(5) Tulasyoma kuli leza wa so na so:** Jesu Klistu wakamba muli Johane 20:17 kuti, Tata nguTataangu alimwi nguTataanu, wakali kutondeezya kuti lyoonse tuli amandulo aamwi ngaaka akali nawo kuli Tata. Eeco ncibi kusyoma kuli leza wa so na so nkaambo eeci cilasyobya cisimpe cakuti Tata waJesu nguTata wesu munzila imwi, alimwi lukozyano lwa kusyoma oolu lwapela mufanikiso wakuti muntu umwi uli mutaala kupinda bamwi. **(6) Musyomi ufunika kutanga kuyandisigwa alimwi akupita mumapenzi kutangila kwingila mumapaalilo aLeza:** Masambililo Mapya atubambila kuti lyoonse twapaalilwa amapaalilo onse aJesu Klistu, alimwi ciyandikwa buyo kuba alukozyo lwamwiijwi alimwi akulibelesya (BaEfeso 1:3, Hosea 6:4). **(7) Musyomi ufunika kubelesya cakuyumya alimwi akupita mumapenzi kutangila kutambula lukozyo lwaLeza:** Lukozyo lwaLeza lubelesyegwa kwiinda mumazyi aijwi Lyakwe alimwi lwaletwa kwiinda mukulizuzikizya 1 Bakorinto 1:30. Klistu ngulukozyo lwaLeza muli ndime, alimwi kuti twabelesya ijwi kutangila ciindi ncatulitamana, tatuyandi kupita mumapenzi (Bakolose 1:27**(8) Muuya Uusalala ulapwaapo twacita cibi:** Ngumuuya Uusalala oyu utuyambawizya kuzwa mucibi apo twacita, alimwi nguwe utulongozya kuti tubwelele mukubikkilana aTata wesu, Muuya Uusalala uyakuba aatwe cila ciindi, kapepa tuli muli Klistu (Johane 14:6). **(9) Tatuyakulekelelwa kuti twacita cibi akumanya:** Cibi ncibi, alimwi tatufunika kucita cibi akumanya. Pele apo twacita cibi akumanya nkaambo kakulaba kwamubili, naa tutakamanyi, tuyakulekelelwa kuti twalapa cakumiswe (1 Johane 1:9). **(10) Jesu Klistu uyakuboola, mbuli mu 2012** : Masambililo Mapya atubambila kuti takuna muntu umwi wamanyi ciindi Jesu Klistu ncaakayanda kubwelela (Mateyu 24:36). **(11) Tuli buyo mubili, alimwi apo twafwa, tamwandi alimwi:** Masambililo Mapya atubambila kuti muntu ngumuuya uyo upona mukati kamubili wakumubili, alimwi apo wafwa wakabwelele kubadwa cipya uya kujulu, pele apo wafwa atakasalilwa uya kugehena kutali mumabako (Mako 9:42-50, 2 Bakorinto 5:1-6, Bafilipi 1:23 alimwi 24). **(12) Baklistu tabakonzya kuba baloongo, balongozya ba nsi alimwi abalongi, alimwi azimwi:** Baklistu bafunika kutambula milimo eyi, kuti batondeezye Bulelo bwaLeza buli muli bona. **(13) Bamwi bantu bakasalulwa kuti baponeswe alimwi bamwi kuti bafwe:** Masambililo Mapya alumbulula kuti Leza uufuna kuti boonse baponeswe (1 Timoteo 2:3-6). Jesu Klistu utubambila kuti tiye munzi woonse alimwi tukambile muntu woonse makani mabotu (Mateyu 18:18-20). **(14) Israele wakumubili nguwaluyando kapati kuli Leza kupinda nsi imwi yoonse:** Masambililo Mapya alumbulula kuti muli Klistu takwandi Mjuda naa muntu utali Mjuda, pele tuli muntu umwi muli Klistu (BaEfeso 2:13-18, Bagalatiya 3:26). BaIsraele bakumubili bafunika kuponeswa mbuli nsi imwi yoonse. **(15) Mipano yaMuuya Uusalala yakamana kubelesya mucindi cabapostoli baKlistu:** Masambililo Mapya atubambila kuti basyomi bayakweenda mumipano yaMuuya Uusalala kusikila Jesu wazobwelela
(Mateyu 28:18-20, Mako 16:15-20). **(16) Bapostoli alimwi Abaprofita tabachali:** Masambililo Mapya atondeezya kuti Jesu wakapa mipano eyi itaano, Bapostoli, Baprofita, Bakambausi, Babalizi alimwi Abasambilizyi kuti bakazike mubili waKlistu. Takuli andimwi apo tulabona Bbaibbele lyaamba kuti bayakubona. **(17) Balongozya buyo nibo bangabeleka mumipano yaMuuya Uusalala:** Masambililo Mapya alumbulula kuti zyimyezo, zintu ziyumizya alimwi amipano ziyakulondana abasyoomi boonse, nangwe bali babalizi naa balimi alimwi azimwi (Mako 16:15-19). **(18) Basyoomi alimwi Akubelesya Bapanduluzi Bansamu (Zodiac):** Aapa tulandila zintu zilemba kuti apo wakazyalwa paciindi cimwe ulinzila kuba alukuna lumwi, naa abo basoma bulamu bwabantu kwiinda mumabwelele. Zintu mbuli kwaamba kuti muntu nguCapricorn naa Scorpio, alimwi azimwi. Leza takwambwi nkomwe eeci; uufuna kuti tulimanye buyo kwiinda muJwi Lyakwe. Deuteronomo 18:10–14 lilaambila zintu ezi, alimwi lyaimika kubelesya bapanduluzi bansamu.

MASAMBILILO ALAYILWA KULUMBULULWA

1. **Bakaintu tabazumizwi kusambilizya mucilongano:** Leza wakali kazitwila bakaintu kuzwa muPangano Lakale alimwi nomuPangano Liswa. Masambililo Mapya aamba kuti, 'Muli Klistu takwandi mulumi naa mukaintu, mushikapoli naa muntu wakuyandika, Mjuda naa muntu utali Mjuda (Bagalatiya 3:26-29, 1 Bakorinto 11:11). Cisimpe ncakuti muli Masambililo Mapya, cintu coonse ncaLeza angacita kwiinda mumulumi, angacita alimwi kwiinda mumukaintu. Ncaakali kumanelela Paulo muli 1 Bakorinto 14:34-36 alimwi 1 Timoteo 2:11-14 apo wakaamba kuti takuzumizyi mukaintu kusambilizya, ncakuti cilongano cakali kucitwa buti mumazuba aawo. Mucilongano, bakaintu bakali kwikala kumukwasyi umwi alimwi baalumi kumukwasyi umwi, alimwi kusambilizya kwakali kucitwa munzila yakubuzya mibuzyo, eeyi yakali nzila yamasambililo yakale. Eeco, cila ciindi cakali kucitika kuti apo mulumi wakali kusambilizya, mukaintu umwi wakali buyo kubelesya mbuli kubuza mubuzyo naa kwaamba cintu. Paulo wakalanga eeci mbuli kutalumbwa alimwi akutapona kumulayi, eeco wakaamba kuti bakaintu bafunika kusambilila mumutende, alimwi kuti bamwiina mibuzyo bafunika kubuzya balumi babo kumunzi. Eeci tacilombi kuti Leza takutwi bakaintu, naa kuti tabazumizyi kusambilizya. Paulo wakali buyo kulungamya cimo cakali kucitika ciindi cila.
2. **Bakaintu tabazumizwi kwaya matendelo naa kubelesya makapu:** Ncaakali kubambila Paulo kuti bakaintu tabafunika kubelesya mabwe aa cisumo aali akamando muli 1 Timoteo 2:9-11, ncakuti wakali kumvwa kuti bakaintu bamubusena oobo bakali kuzwala zyakuti balangelezye bantu, alimwi zyakali kutondeezya buyo mumuntu wabo. Paulo wakali kulungamya mibeleko eeyo, kuti musyomi takufunika kubikka maano kapati kumbele kwakumubili kupinda kumukati. Pele tacili cibi mukaintu kuzwala kabotu alimwi akubelesya makapu; Paulo wakali kulemba buyo nkaambo bantu bakali kuzwa mumulawu mukati kambeleko zyabo. Eeci cilangilila kuti ncakali cilwazo alimwi mumazuba aawo.
3. **Bakaintu bafunika kufwika mitu yabo cila ciindi:** Mumazuba aawo, mukaintu wafwika mutwe wakwe cakali kutondeezya kutetekela alimwi akulitegelezya kuli mulumi wakwe. Eeyi yakali mibeleko yabo. Kufwika mutwe takuli mulawu waKlistu, pele yakali mibeleko yacisi eeco ncaakali kulembela Paulo. Eeco tacili cibi mukaintu kuti tafwika mutwe wakwe mucilongano.
   3.1 Baalumi tabafunika kuba amisisi yitali: Mumazuba aawo, misisi yitali kumulumi yakali kubonwa mbuli cintu cakumusya; eeci cakali mumibeleko yamaJuda, kutali masambililo aKlistu. Alimwi kutafwika mutwe wakalumi kwakali buyo kutondeezya kutetekela mibeleko.
4. **Bakaintu tabafunika kuzwala mipanti**: Bantu banji batola masambililo aaya kuzwa muli Deuteronomo 22:5, pele ncaakali kwaamba Leza ncakuti muntu takufunika kulizumya kuba mulumi kuti ali mukaintu naa mukaintu kuti ali mulumi. Mbuli 'bakalambwa' alimwi 'bakaintu bayandana', takali mulawu wakuti bakaintu tabafunika kuzwala mipanti. Takuna cintu cibi mukaintu kuzwala mipanti yakapangilwa bakaintu.
5. **Kudya nyama yingulube ncibi:** Lisambililo ili lizwa mumilawu yakali mibeleko yaBaIsraele, oyi Jesu wakazuzikizya apo wakazikila Pangano Liswa (Mateyu 5:17, Mateyu 15:10-12, Baroma 14:14).

Ciindi cimwe masambililo aaya angasambilizigwa abantu bakabwelele kubadwa cipya nkaambo kakubula kumvwa, pele eeci tacilombi kuti tababwelele kubadwa cipya naa kuti bali amuuya mibi. Ncatufunika buyo kusambilizigwa alimwi akupedegwa kumvwa kwacisi. Pele kuli bamwi bali amuuya mibi yaanti-Klistu. Katiye tatulanga masambililo aaba alukililwa ayo alikwiya amuuya mubi.

MIBUZO YAMUKULU YAMU BAIBELE

1. **Ncinzi cizyozya bana apo bafwa?**
   Nkalule: bana baya kujulu nkaambo mweeno wacibi utalazuzikizya muli bona, alimwi batalaafiki "ciindi cakuzwidilila mulandu." Ciindi eeci ciyasiyana kumwana kumwana (Baroma 7:9).
2. **Nguni wakaloowa Kaini kulingana aMweendaano 5:3–4?**
   Adamu alimwi aEva bakali abanakwe balumi alimwi abakaintu bamwi, alimwi Kaini wakaloowa umwi wabasizyi bakwe. Leza wakazumizya eeci kumatalikilo nkaambo bakali bantu buyo abakekkala pansinde ciindi eeco, pele mukufwambafwamba Leza wakacizulubula (Levitiko 18:24).
3. **Leza uzwa kwapi?**
   Katulanga Mweendaano 1:14, tulabona kuti Leza nguwakazya ciindi. Twaalukwa munsi aamulawu waciindi, alimwi cintu cisyoonse pansinde cili atangililo alimwi akumala. Mitu yetu yicita milimo yaciindi nkaambo twalukwa mukati kaciindi. Pele tulabona kuti ciindi cakazigwa kuli Leza, alimwi Yeye mwini tali ansi kaciindi nkomwe, nkaambo ciindi cakazigwa Kwakwe. Eeco, takuna busena nkwa"azwa"—pele kutalika alimwi aciindi zizwa Kuli Yeye.

ZISYOMELO ZYALUKILILWA ZYALIKWIYA AMUUYA MIBI (1 Johane 4:1-7)

Tukonzya kumanya zisyomezyo zibya alimwi azilukililwa kwiinda mumbaambidwe yabyo pali Jesu Klistu:

1. Abo balakana kuti Jesu nguLeza balalukililwa (Johane 1:1,14,18)
2. Abo balakana kuti Jesu nguMwana waLeza balalukililwa (Johane 3:16)
3. Abo balakana kuti Jesu wakazyalwa mucilindwe ciyumu, kwiinda muli Mwali Maria, balalukililwa.
4. Abo balakana lufu alimwi akubusigwa kwaJesu balalukililwa.

5. Abo balakana kuti Jesu ngunzila imwi buyo, cisimpe alimwi abuumi balalukililwa (Johane 14:6)
6. Abo basyoma kuti kuli nzila imwi kuli Tata kwingilila Jesu alikke balalukililwa (Milimo 4:12)
7. Abo baamba kuti Jesu wakali muprofita buyo alimwi wakali kucita zyimyezo buyo, pele atali Mwana waLeza, balalukililwa.
8. Abo balakana kuti Jesu wakaza munsi mumubili balalukililwa.
9. Abo basyoma kuti mulongozya wabo angabatola kuli Leza balalukililwa.
10. Abo basyoma kuti mulongozya wabo, nangwe wafwa naa ali abuumi, amwi aJesu angabatola kuli Leza balalukililwa.
11. Abo balakana Jesu munzila zyakusiyana-siyana balalukililwa.
12. Abo basyoma muli bafwa, baamba kuti nibo baleza, balikomanisya mukubelesya buloyi alimwi balizwiyizya kuli mademona alimwi balalukililwa. (Deuteronomo 18:9-14).
13. Abo baamba pali Jehova naa basyoma muli yeye pele tabaswomi muli Jesu Klistu balalukililwa (1 Johane 4:15, 1 Johane 5:912, Johane 14:6). Takuna muntu ukonzya kuya kuli Tata kapepa kwiinda muMwana. Oyo utali amwana talina Tata alimwi.

Boonse basyoma muli masambililo aaya bali amuuya mubi waanti-Klistu, tabaponeswi, alimwi tabakonzya kuponeswa kapepa bazumina alimwi akusyoma masambililo alungile aapali Jesu. Amanyile nkaambo bantu aaba bali amuuya mibi (abo nibo baprofita bamaseya naa baanti-Klistu) bangacita zyimyezo zyakuluzya alimwi (Mateyu 24:4-7, 2 Batesalonika 2:9-11). Zyimyezo zyakuluzya zyimyezo zyakadi nadi, pele zitondeezya naa zikonzyezya malambwa aakali kusambilizigwa. Eeco, tatufunika kusyoma buyo nkaambo kazimyezo, pele tufunika kutangila kuteelela masambililo asambilizigwa. Eeyi nginzila yakuya kumanina kumanya zisyomezyo ezi.

1) Nangwe babelesya Bbaibbele, kuli buku limwi balakonzya kubelesya, ili alukumanyilila lutazwi muBbaibbele. Bamwi bakasazya zintu muBbaibbele kuti likomane ambo balasyoma.
2) Bayanda kulijula kuli bamwi, alimwi basyoma kuti kapepa muntu ali mbungano yabo takonzya kuponeswa.
3) Bamwi babikka mulongozya wabo mubusena bwaLeza, basyoma kuli yeye naa kwiinda muli yeye. Uyakusanga kuti mulongozya wabo walumbwidwa kapati kupinda Jesu Klistu.

Zisyomezyo ezi zilamika kuzwa kuzinzila zyoonse mumbungano zinji alimwi azina zyakusiyana-siyana. Bamwi bakatandikila mbuli bakabwelele kubadwa cipya, pele munzila yakweenda, bakalilukililwa.

NZILA YAKUSAMBILILA BBAIBBELE MUNZILA ILUNGILE

Musyomi ufunika kusambilila Bbaibbele munzila ilungile kuti amvwisise kabotu. Bbaibbele ncibuku cipati kapati, ili amabbuku manji muli lyo, aakazigwa abalelemba basiyana-siyana. Ncintu ciyumu kuti muntu amvwisise mulimo mbabbuku aakazigwa alimwi nguni oyu aakali kulembelwa kuli, alimwi azimwi. Kumanya zintu ezyo kuyakuyambawizya kumvwa nkaambo kakuti ncomulembi ncaakaleemba mbuli ncaakaleemba, alimwi eeci ciyakuyambawizya kulumbulula Bbaibbele munzila ilungile. Mweenziso, apo Mupostoli Paulo waamba kuli Bakorinto kuti ncabotu kuti muntu taloowi nkaambo kamapenzi aaciindi eeco. Musomi ufunika kumvwa ncaakali kucitika mucindi eeco apo Paulo ncaakali kulemba mukalata ooyo. Takali kwaamba kuti ncabotu kuti muntu taloowi manguzu, pele cakali cabotu kuti muntu abe alikke mucindi eeco nkaambo kakutamikilwa kwa Cilongano mucindi eeco. Ncintu ciyumu kuli musyomi kusambilila kuti ibuku ili lyakali kulembelwa kuli nguni alimwi aciindi cipi. Amabbuku amwi aBbaibbele ali azilumbululo zyakuti mikalata eeyi yakali kulembelwa kuli nguni alimwi azintu ncaakali kucitika mucindi eeco**. Kapepa muntu wasambilila Bbaibbele amumvwisisyo ilungile, angalupula nzwi lyaBbaibbele kuti lyaambe ncaafuna kuti lyaambe kwiinda mukukokomeza mandimi, nangwe ncaasambilizya kitalingani amalisambililo aBbaibbele. Ezi ngazintu zili amugwensya mukusoma Bbaibbele munzila ilungile:**

1. Musyomi ufunika kusambilila ibuku lyoonse naa cipande coonse. Takufunika kusoma buyo ndime imwi nkaambo takayoomvwisisi makani aakali kumanelelwa munzila ilungile. Ufunika kusambilila mutwe alimwi amakani oonse akalondoka mutwe ooyo.
2. Tacizuminwi kuti oyu usambilila naa kusambilizya Bbaibbele apange lisambililo kwiinda buyo mundime imwi yaBbaibbele. Kuti cintu cibe lisambililo lyakuzuminwa, cifunika kuba andime zibili naa zitatu zikonzya kukonzyezya alimwi akuyandaana naco.
3. Musyomi ufunika kuzumanana kusambilila Bbaibbele lyoonse kazinjizya, kuti afwide kumvwa kuli kulene alimwi akuzika, alimwi akukonzya kulilumbulula munzila ilungile, nkaambo kumanyilwa kwa kupululwa kuli kutandikila muMweendaano alimwi kumana muKufwumbwa.
4. Musyomi takufunika kuyeezya kuti ufunika kumanya alimwi akumvwisisa cintu cisyoonse nangwe kitalumbululwi muBbaibbele, nkaambo eeci cilamuletelela kulukililwa. Apo Bbaibbele lyaamba, tulakonzya kwaamba, apo litalyaambi, tufunika kuba kimya, apo litalumbululi, tatufunika kuyeezya kulumbulula cintu ncatutazyi kabotu, pele tufunika kwaamba kuti Bbaibbele talilumbululi, kuti tatukamane twazumizya zintu muBbaibbele.
5. Tatufunika kupa mandime makani atuyandisisya, pele tufunika kusanga ncaakali kwaamba.

Musyomi ufunika kumvwisisa apo asoma Bbaibbele kuti zintu zyakalembwa muli Bbaibbele zyakalembwa kulingwana anzhila nzyakaambwa, pele eeci tacilombi kuti cintu cisyoonse cakambwa ncacisimpe ncatukonzya kupona naco muli Masambililo Mapya. Mweenziso: Apo Jesu waakali kwaamba akali kumusamfwa, bantu bakamba kuti wakali kuyanda Elia. Eeci cakalembwa kabotu kulingwana anzhila nzyakaambwa abantu bakali kulanga Jesu, pele eeci takali cisimpe nkaambo takali kuyanda Elia. Uyakusanga kuti muli Masambililo Akale, bantu bakamba zintu zinji nkaambo kakumanya kwabo kutono alimwi akubula kumvwa, alimwi zintu zyoonse ezyo zyakalembwa kulingwana anzhila nzyakaambwa. Pele zimwi zyazyo tazili cisimpe caLeza, pele zyakali buyo kuyeeya kwabantu aaba bakali kuzyaamba. Mweenziso imwi ili muli Yobo 1:20. Aapa Yobo waamba kuti Leza wamupa alimwi lino ulamutola, alimwi wakasandula zina lyaNkolo. Eeci cakalembwa kabotu kulingwana ncaakambwa aYobo. Pele ndime eeyi tayili cisimpe nkaambo takali Leza oyu wakamutololela zintu. Katubala, tulamanya kuti nguSatana wakamubwenezyela. Tatufunika kupanga lisambililo lyakuti Leza uyakupa alimwi akuzotola kuli ndime.

Eeco, cintu cisyoonse cakandikwa muli Bbaibbele cifunika kufananizigwa aMasambililo Mapya alimwi acintu ncaJesu Klistu wakaletela. Tufunika kuisa lisambililo lyoonsesya ansi aamwi aambwa alimwi amasambililo aJesu nkaambo nguwe cifanikiso cizulilide cisimpe caLeza.

KUMVWA MASAMBILILO AKALE

Kuti muntu amvwisise Masambililo Akale, ufunika kutangila kuba akumvwa kwa lukozyo lwamajwi aBaHebrayo mumazuba aawo. Tandiambi kuti ufunika kumanya lulimi lwaChiHebrayo, pele ufunika kumvwa nzila njaakali kumvwisisya zintu. Ezi ngazintu zimwi zikuyambawizya kumvwa Masambililo Akale:

Bakali kumvwa kuti cintu cisyoonse cakali kucitika cakali mulimo waLeza naa kuti nguLeza wakali kucizumizya kucitika nkaambo bakali kuyeeya kuti ali amanyi aakucimanina, alimwi kuti atakacimanini, eeco wakacizumizya. Eeco apo bakali kwaamba, bakali kwaamba kuti nguLeza oyu wakacita cintu eeco nkaambo wakacizumizya kucitika. Eeco, apo musoma Masambililo Akale, ciindi cimwe apo baamba kuti Leza wakacita eeci naa cila, babaamba buyo kuti wakacizumizya kucitika. Pele alimwi, batakali abulumununu bwaSatana alimwi amilimo yakwe mbuli ncatuli nabwo muli Masambililo Mapya lelo. Mweenziso: 1 Samuele 19:9 lyaamba kuti muuya mubi wazwa kuli Jehova wakaya kuli Saulo. Ndime eeyi tayimbi kuti Leza wakatuma muuya mubi kuli Saulo, pele kuti wakazumizya muuya mubi kuti uye kuli Saulo. Takali kuuya kuzwa Kuli Yeye, pele wakali kukatula busampukilo Bwakwe kuli Saulo, eeco demonayo wakakonzya kumupenga. Mweenziso umwi tuli muli 2 Samuele 24:1-2, ndime eeyi lyaamba kuti Leza wakakombelezya Davida kuti abale BaIsraele, pele kuti walanga 1 Makani 21:1, lyaamba kuti nguSatana

wakakombelezya Davida kuti abale Israele. Eeco mubuzyo ungaba wakuti, nguni nadi wakakombelezya Davida? Eeci ncakacitika: Davida alimwi aIsraele bakaba bapfumi kapati alimwi bakaleka kubikkila maano kuli Leza alimwi bakalabana mukumubelesya. Leza wakatola cipande cimwe cabusampukilo Bwakwe kuli bona. Eeco Satana wakakonzya kukombelezya Davida kuti abale bantu, nkaambo apo Leza wakatola busampukilo Bwakwe kuli bona, mukwaango wakajulwa kuli Satana alimwi wakakonzya kukombelezya Davida. Lino, nkaambo Leza wakazumizya kuti eeci kucitike, muli 2 Samuele cakalembwa kuti nguLeza oyu wakakombelezya Davida.

Mweenziso umwi nguwo waEliya alimwi aElisa (2 Bakings 2:1-19)

Muli 2 Bakings 2:9, Elisa wakakumbila cipande cibili cakusambazya kwaEliya. Mukwaamba oobo, takali kwaamba kuti wakali kufuna manguzu aEliya kabili, pele wakali buyo kwaamba kuti wakali kufuna kutambula busena bwaEliya mbuli mulongozya mumulimo wakwe alimwi akuba mulongozya wa baprofita bamwi. Apo mwana wakapegwa cipande cibili mumunzi, cakali kwaamba kuti wakapegwa bulongozya peza bamwi mumulimo wakusika cintu ca bakulwawo. Eeci ncecakacitika kuli Elisa. Wakapegwa bulongozya peza baprofita bamwi

Mweenziso umwi uzwa muli Mukambauzyi 2:21, aapa tulabona mulembi wakali kuyeeya ncaakucitika kumuuya yabantu alimwi azyamoyo apo bafwa. Tatufunika kutola ndime eeyi alimwi kuyeeya kuti zyamoyo zili amuuya. Bbaibbele lyaamba kuti bantu nibo buyo bali amuuya, pele talyaambi oobo pali zyamoyo alimwi azimiti. Eeco, zyamoyo tazina muuya mbuli wesu. Zili buyo amoyo alimwi amubili. Mulembi wakali buyo kuyeeya mbuli muntu utalina lukozyo. Eeco, musyomi ufunika kulonga alimwi akufananizya lisambililo lyoonsesya acisimpe caMasambililo Mapya.

Jesu Klistu nguwe wakaletela cisimpe mukuzula (Johane 1:17).

Eeco, musyomi ufunika kubikkila maano kuti apo asoma, amvwisise nzila Masambililo Akale njaakazigwa. Ufunika kumvwisisa kuti ciindi cimwe apo Bbaibbele lyaamba kuti Leza wakacita eeci, lyaamba buyo kuti wakacizumizya kucitika, kutali kuti nguwe wakakombelezya cintu eeco naa nguwe wakacicita.

KULUNGAMYA ZIBI ZYAKACITWA MUKUTALUSYA BBAIBBELE

Bbaibbele lyakwanisya alimwi lili amanguzu aakusandula bulamu bwamuntu (2 Timoteo 3:16). Ndimwiijwi lyaLeza lyaasimpe lili papepa. Takuna muntu ukonzya kusazya naa kukatula cintu kuli lyo. Pele, Bbaibbele lyakazigwa kutangila muChiHebrayo, ChiGriki alimwi acipande citono caChiAramaiki, alimwi mukufwamba-fwamba lyakasandululwa muChingilisi alimwi akumilimi minji imwi yoonse munsi. Kwakaba zibisyo zicitobela mukusandululwa kwalo mu milimi eeyi imwi. Tazili zibisyo zipati zikonzya kulukilila musomi, pele zimwi zilasandula makani aakali kwaambwa. Tulazilungamya mucipande eeci. Eeci tacilombi kuti tulasandula Bbaibbele, pele tulalungamya buyo zibisyo zyalaakacitwa apo Bbaibbele ncaakali kusandululwa mumilimi yakusiyana-siyana.

Luka 23:43: eeyi ngonjila ndime eeyi njyaamba mumabbuku esu aBbaibbele, **"Ndakambila cisimpe, lelo uyakuba andime muParadiso."** Pali cibi cakusandululwa aapa. Apo tusoma ndime eeyi, cilaboneka mbuli kuti Jesu wakali kwaamba kuti wakali kuya kuba muParadiso amuntu ooyo wakali citalo mucindi coonse coobo, pele Jesu takali kwaamba kuti bakali kuya kuParadiso mucindi eeco. Eeyi njila ndime eeyi njyafunika kubalilwa, **"Ndakambila cisimpe lelo, uyakuba andime muParadiso."** Koma ifunika kuba kunyuma lyajwi 'lelo' kutali kunyuma lyajwi 'cisimpe'. **Ncaakali kwaamba Jesu ncakuti wakali kumbila muntu ooyo wakali citalo kuti mucindi eeco, kuti ciindi cimwe uyakuba andiye muParadiso.**

Johane 9:1-6, apo musoma ndime ezi kuzwa kundime 3, lyaamba kuti, **"Muntu ooyu naa bakulwawo tabacisya, pele eeci cakacitika kuti mulimo waLeza utondeezwe mubuumi bwakwe."** Apo tusoma ndime eeyi, cilaboneka mbuli kuti Leza nguwakacita kuti muntu ooyu abe mutofu kuti amupole, pele Jesu takali kwaamba oobo. Eeyi njila ndime eeyi njyafunika kubalilwa, **"Muntu ooyu naa bakulwawo tabacisya, pele nkaambo kakwe, letani mulimo waLeza utondeezwe mubuumi bwakwe."** Jesu wakali kwaamba kuti takali cibi cakwe naa cibi cabakulwawo ncaakacita kuti azalwe mutofu, pele wakazalwa oobo nkaambo kakubungana kwabantu alimwi azyintu nzyakazwa mukubungana kwabantu. Pele wakaamba kuti nkaambo kakwe, letani mulimo waLeza wakupola utondeezwe mubuumi bwakwe.

Johane 14:12-14, apo musoma kuzwa kundime 13, lyaamba kuti, **"Alimwi ndiyakucita cintu cisyoonse ncomukakumbila muzina lyangu, kuti Mwana apedwe bukata kuli Tata. Mungakumbila cintu cisyoonse muzina lyangu alimwi ndiyakucicita."** Apo tusoma ndime eeyi, cilaboneka mbuli kuti Jesu waamba kuti tufunika kukumbila zimyezo muzina lyakwe. Aapa, Jesu wakali kwaamba cakucita zimyezo alimwi amilimo njaakali kucita. Takali kwaamba kupapata mukukumbila mbuli muli Johane 16:26, apo waamba kuti tuyakukumbila Leza muzina lyakwe. Apo tukumbila, tukumbila Tata muzina lyaJesu Klistu. Pele aapa, takali kwaamba kupapata, pele wakali kwaamba cakucita zimyezo. Tulayanda zimyezo muzina lyaJesu Klistu. Tulayanda naa kwaamba milawu naa makani akukomelezya muzina lyaJesu Klistu apo tucita zimyezo. Mweenziso nguwo waPetro apo wakapola muntu wakalema mumukanda waMilimo 3:6. Wakaamba kuti, "Muzina lyaJesu Klistu waNazareta, enda." Eeyi yakali mulawu wakambwa muzina lyaJesu Klistu. Eeci nceJesu ncaakali kwaamba muli Johane 14:12-14. Ezi ngamilawu yesu mbuli makosi.

BaHebrayo 10:26, eeyi ndime njyaamba kuti, **"Kuti twazumanana kusisya cakumaninwa, alimwi twapegwa kumanya cisimpe, takulaminina cipo cimwi cabubi."** Mucibuku eeci, mulembi wakali kulembela BaHebrayo bakali kutamikilwa nkaambo kakusyoma kwabo muli Klistu, eeco bakali kufuna kuleka zisyomezyo zyabo zyaKlistu, alimwi akuwelela kumasyomezyo aJuda. Eeco mulembi ooyu wakali kubacenjezya ngobubi bwa **cibi** cakuleka Jesu Klistu, nangwe bakali kumanya cisimpe cakuti Jesu Klistu nguMwana waLeza. Eeyi njila ndime eeyi njyafunika kubalilwa, **"Kuti twacita cibi cakumaninwa, nangwe twapegwa kumanya cisimpe,**

takulaminina cipo cabubi oobo." Mulembi wakali kwaamba cibi cimwi ncaakali kwaamba kuzwa kumatalikilo aakibuku caBaHebrayo, eeco ncibi cakuleka Jesu Klistu.

MIYEELO YA MIKOBE YA KWIINDAZYA KHRISTU

PASIKA/ EASTER: Tulikondwelera Pasika nokuti ndililo lizuba Jesu lwakafwida ndiswe.
KWIINDA KWAKE KUJULU: Tulikondwelera kwiinza kwakwe kujulu nokuti ndililo lizuba Jesu lwakakwela kujulu.
KHIRISIMASI: Takuambwi kuti Jesu wakazyalwa musyule wa 25 December nokuti Bible tayalondobesya kuti wakazyalwa busena nzhyi, pele cakali mumasiku aali munzila eeyi. Pele pele tulikondwelera Khirisimasi, tulikondwelera kuzyalwa kwa Jesu Khristu.

KULUMBULULA MAZWI AALI MUBIBLE

Luse: izwi **"Luse"** lilakonzya kumaninwa kuti Leza ulakonzya kucitila muntu cintu busalazya, alimwi muntu walo acita cakupokelela cintu eeco cakusyoma. Muumbi wamazwi, Leza ulacita mulimo woonse ooyo muntu, alimwi aukumanizya, alimwi wakapa muntu cintu camala kumana, alimwi muntu wakapokelela cintu eeco cakusyoma. Kunununwa kwesu ncimwi ciyimo cilondola. Mwami Jesu wakacita mulimo woonse alimwi wakauumanizya, lino, coonse ciyasigala kuti citwe ndiswe ncaakuti tucipokelele buyo cakusyoma alimwi notupokelela coonse busalazya. Luse lutuyanda mumbali eeyo Leza ncaafuna kuti tube. Ciyimo: Luse ndolwakatuyandizya kumukono walyo wa Taata. Luse lutwambila kuti tucite mulimo alubonse aLeza. Luse lutupa bukonzya bwakukala mumulimo waLeza nga bana balumi alimwi abanakazi baLeza. Luse mbukonzya bwaLeza, bukalanda alimwi nobuzwaazya kubitila mumukonwa wakusyoma.
Ncobeni ncaambo makabo aMuuya Uusalala akailwa makabo aluse (**Charisma).** Luse ngwalo bukonzya bwakupelwa mukonwa wakusyoma aMuuya Uusalala, obumucitisa kuti akale kapati ka cibi alimwi acintu coonse citali caLeza. Luse lwakali luzalazya alimwi alimwi kupokelela maluse aajatikizya bwiingi kubikkilizya kusyoma kukakoma, alimwi kutendeka kapati mukukumbila alimwi akusyoma alimwi akuyanda kuziba, alimwi akulindila kuti aluse eelyo alizumanane kulibonya mubukale bwamuntu. Ciyimo ncokuti luse lwakutonga. Eeci cipa mane kumaninwa kusuluzya kwacisiimana kwakutambwila kutonga. Ciyandika kuyanda kuziba, kukumbila alimwi akusyoma kuti luse eeli lumaninwe. Nanga kuti Jesu wakapa maluse aya busalazya paCalvary, ciyandika kusyoma kwaabusungu kuti muntu akalile muluse eelo.

ABRAHAM: Kumaninwa kuti tata wamisyobo. Abram: Kumaninwa kuti tata wakakwezedwa. **SARAH:** Kumaninwa kuti Mama wamisyobo.

ISRAEL: Kumaninwa kuti Mulangizi waLeza. Yakobo wakapegwa zina lyakuti Israel alimwi aakambilana aLeza kusikila Leza aamupa buumi, peba Leza wakachinja zina lyakwe kuti Israel. Zina lyakwe "Yakobo" likumaninwa kuti mubelesi. Mubhuku eeli, katilumbulula luyando, munzila iingi tulaba tulumbulula luyando lwaLeza lwakilwa "Agape" mumalimi aaGriki. Eeli ndoluyando Leza Mwenewe aayandisya. Eeli ndoluyando lwatukwata mu 1Corinthians 13. Luyando eelu lwakapegwa kuli ndiswe peeka notwapokelela Khristu. Ndipwa cipego camumoyo wesu ooyo ufanana owaLeza. Mulimo wamwi waluuyando mbowutuyandisya basyina besu, ooyu wakilwa kuti **"EROS",** ooyu luyando lwamubili. Mulimo wamwi wakilwa kuti "PHILEO", alimwi ooyu mbuyando mbotuyandisya bakwesu alimwi abamwi besu. Mukonwa wakusyoma **ufunika kuyenda mu "Agape";** eelyo ndolufunika kumupa kuti akwanizye kuyenda mumilimo yoonse yamwi yaluuyando kabotu. **AMEN**: Kumaninwa kuti **"kube boobo". HALELLUJAH:** Kumaninwa kuti **tweende Leza. JERUSALEM:** Kumaninwa kuti **mwaanda wamupolopolo. ZION:** Kumaninwa kuti **mwaanda waLeza,** alimwi muCibwenzi Cipya, Zion ilumbulula bwami bwaLeza naa Kkanisa yaMwami Jesu Khristu.

BUZUBA: Izwi *"BUZUBA"* lilimwi bulemi bungi, makani kapati mumakani aaMuuya alimwi aaBibele. Aaya ngwamakani akulu:

1. ***Kumaninwa kwaMubibele/KwaMuuya***
   - *Buzuba (muHebru:* **kavod***, muGriki:* **doxa***)* kumaninwa kuti *ulemu, bukata, naa kubonwa kwa bukwesu bwaLeza*.
   - Bulakonzya kumanyinwa *bukata bwaLeza, busalala, alimwi abukonzyo*—cintu citusa kuti muntu aumuke alimwi tacikonzyeki kulumbulula ngamuntu.
   - Ciyimo: "Bukata bwaMwami bwakazuzikila mutempele" (2 Chronicles 7:1–2).
2. ***Kumaninwa kwaBantu Bonse***
   - *Lulemu lule* naa lumbayililo luzwiilwa kucita cintu cilikulene. - Ciyimo: "Wakabwelela kufwaana kulwa mulwilo ali mubukata." - *Bukata naa busongo*.
   - Ciyimo: "Kuzwa kwaizuba kwakali kulibonya mubuzyi bwa buzuba."
3. ***Mubukale bwaMuntu/Khristu***
   - Kwiinda apo, lingaminwa *kutwala naa kulibonya cilimwi cintu canguzu bwaLeza*—kucita mubukale obupa Leza lulemu.
   - Bakonwa bakambwa kuti balakonzya kusanduka "kuzwa mubukata kuya mubukata" (2 Corinthians 3:18), ciyandika kuti *kula alimwi kusanduka kwaMuuya*.

MABUKU AALI MUBIBELE ALIMWI ABANYAKWELEZI BAKWE ALIMWI AAKUMANINWA KUSYALA KUFUPI

MABUKU AALI MUBWENZI BWA KALILE

1. **Genesis:** Eli ndibuku lyakusaanguna muBibele, alimwi lyakanyorwa aMoses. Lilumbulula makani aakusaanguna kwanyika, kubumbwa kwazintu, muntu, alimwi akuyubuka kwamukwasyi waIsrayeli kwiinda muli Abrahama.
2. **Exodus:** Eli ndibuku lyakubili muBibele, alimwi lyakanyorwa aMoses. Lilumbulula mbuli Moses ncaakakonzya kusandulula mukwasyi waIsrayeli kuzwa kuEgipita, alimwi mbuli Jehova ncaakabamba lubungano lwakale amukwasyi waIsrayeli kwiinda muli Moses.
3. **Leviticus:** Eli libuku lyakanyorwa aMoses, alimwi lilumbulula milawo, milimo yakusalazya, alimwi aimpayilo zamukwasyi waIsrayeli.
4. **Numbers:** Eli libuku lyakanyorwa aMoses, alimwi lilumbulula mukwasyi waIsrayeli kusanguluka kwabo kuzwa kuEgipita alimwi akuyanda-yanda kwabo mukaye kamusanza. Lilumbulula alimwi milawo alimwi amilimo yakusalazya yamukwasyi waIsrayeli.
5. **Deuteronomy:** Eli libuku lyakanyorwa aMoses, alimwi ndilindandanda yamukwasyi waIsrayeli kucali kwingila muKanani.
6. **Joshua:** Eli libuku lyakanyorwa aJoshua, alimwi lilumbulula buumi bwaIsrayeli butongwa aJoshua, bakatalika kucisa Kanani alimwi bakajana maboma aawo.
7. **Judges:** Eli libuku lilakonzya kuba lyakanyorwa aSamuel, alimwi lilumbulula buumi bwaIsrayeli anyima yakufwa kwaJoshua, lyakali kutongwa batongi, lwilwilo lwabo lwiingi, kukweba kwaIsrayeli mukusyoma, alimwi akuwelelwa kwabo kuli Jehova, kusikila paakaba mwami muIsrayeli alimwi abwami obubonwa.
8. **Ruth:** Eli libuku lilakonzya kuba lyakanyorwa aSamuel, alimwi lilumbulula mwanakazi wakaitwa Ruth wakapokelela Leza wabajuda, kusyoma kwabo, alimwi anationi yabo nanga kuti walo takali Muisrayeli kwakubelekwa. Bajuda, alimwi akusyoma kwabo anationi yabo nanga kuti ooyu muntu takali Muisrayeli kwakubelekwa.
9. **1 Samuel:** Eli libuku lyakanyorwa aSamuel, Gad aNathan, alimwi lilumbulula mukwasyi waIsrayeli mbuli ncaakazuka kutongwa abatonzi kuya kutongwa bwami bwaMwami Saul alimwi aDavid.
10. **2 Samuel:** Eli libuku lyakanyorwa aSamuel, Gad aNathan, alimwi lilumbulula mukwasyi waIsrayeli mbuli ncaakazuka kutongwa abatonzi kuya kutongwa bwami bwaMwami Saul alimwi aDavid. Eli libuku lilambeleka 1 Samuel.
11. **1 Kings:** Eli libuku lilibonya kuti talyakanyorwa amuntu omwe buyo, pele lyakanyorwa abantu bengi mumazuba akusiyana. Lilumbulula buumi bwaMwami David, ooyu wakachili mukukota wakasala wakumwiingaula, alimwi amwami bamwi bakamubandika, alimwi lyakumanizya akutonga kwaMwami Ahabu waIsrayeli, wakali mulumi waJezebel.
12. **2 Kings:** Eli libuku lilibonya kuti talyakanyorwa amuntu omwe buyo, pele lyakanyorwa abantu bengi mumazuba akusiyana. Lilumbulula buumi bwaMwami David, ooyu wakali mukukota wakasala wakumwiingaula, alimwi amwami bamwi bakamubandika, alimwi lyakumanizya akutonga kwaMwami Ahabu waIsrayeli, wakali mulumi waJezebel. Eli libuku lilambeleka 1 Kings.
13. **1 Chronicles:** Eli libuku lilakonzya kuba lyakanyorwa aEzra, alimwi lilumbulula makani aIsrayeli kuzwa kuli Adamu kusikila kuli Mwami Cyrus.
14. **2 Chronicles:** Eli libuku lilakonzya kuba lyakanyorwa aEzra, alimwi lilumbulula makani aIsrayeli kuzwa kuli Adamu kusikila kuli Mwami Cyrus. Eli libuku lilambeleka 1 Chronicles.
15. **Ezra**: Eli libuku lyakanyorwa amupristi alimwi munyori Ezra, alimwi lilumbulula ciindi Bajuda ncaakabwelela kuzwa kuBabiloni, kocakali babikkidwe mumbayilo, kuya kuJerusalema, alimwi bakatalika kujika tempele yaMwami yakaaswa.
16. **Nehemiah**: Eli libuku lilakonzya kuba lyakanyorwa aEzra, alimwi lyaakali kapati kumbele yakuzwa kwaIsrayeli muBabiloni alimwi akatalika kujika mabote aJerusalema alimwi akubwezezya kusyoma kwabo alimwi akuzumina kwabo kuli Jehova.
17. **Esther**: Eli libuku lilakonzya kuba lyakanyorwa aMordecai, alimwi lilumbulula mwanakazi Mujuda wakali muPersia wakaitwa Hadassah, pele wakazibikene kuti Esther, wakaba mbokazi muPersia ciindi ncaakazwala aMwami wakwaalo, alimwi wakatanda kukambauka kwaBajuda bakali muPersia kwiinda mumilawo. Bajuda bakali mbayilo munyika yaPersia alimwi akuleka kwabo kumvwa Jehova.
18. **Job**: Eli libuku lyakanyorwa aJob, alimwi ndilibuku lilumbulula buumi bwaJob alimwi akweendelezya kwakuba aciimo cakutebela kuli Leza ciindi cabuumi bwamakatazyo alimwi abulwazi.
19. **Psalms**: Eli libuku lyakanyorwa aMwami David alimwi abantu bamwi ngaAsaph, bana baKorah alimwi aSolomon. Eli libuku likwabilizya nyimbo zenkolelo zamukwasyi waBajuda alimwi amakulondobesya.
20. **Proverbs:** Eli libuku lyakanyorwa aMwami Solomon, alimwi lilumbulula mazwi aabukali, mpango alimwi akusungulusya cakuyandikana kuti muntu abe mubululami alimwi abuumi obukata.
21. **Ecclesiastes:** Eli libuku lyakanyorwa aMwami Solomon, alimwi ulumbulula kumaninwa kwabuumi, bantu, kuyanda bukali alimwi abusanze.
22. **Song of Solomon/Song of Songs:** Eli libuku lyakanyorwa aMwami Solomon, alimwi lilumbulula luyando alimwi akubinga, kulondobesya alimwi anyimbo zaluuyando mbuli eeyi.
23. **Isaiah:** Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Isaiah wakali kupona mumbuwa yaJuda, alimwi mubhuku eeli wakanyora cimo cakuti Israyeli wakazwa muBabiloni alimwi wakatalika kukala nga nsi iili buule.
24. **Jeremiah:** Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Jeremiah, alimwi lilumbulula buumi bwamupolofita Jeremiah alimwi amakani aakapa kuli nsi yaJuda.
25. **Lamentations:** Eli libuku lyakanyorwa aJeremiah, alimwi lilibonya kukanduluka kwakwe alimwi amulilo ciindi Jerusalem ncaakawa, alimwi nsi yakatwalwa kuBabiloni.
26. **Ezekiel:** Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Ezekiel, wakali kupona ciindi Israyeli ncaakali muBabiloni.

27. **Daniel:** Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Daniel, ciindi nsi yaIsrayeli ncaakali mubayili muBabiloni yatwalwa kuzwa kuJerusalem. Eli libuku lyazuzikidwa mabubonelo aakucitika mumbungano zino mumbele aabuumi bwaBajuda alimwi anyika.
28. **Hosea:** Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Hosea, alimwi libuku eeli likataazya ciindi mizyobo yamumwiiya yaIsrayeli ncaakawa (kuleka kwa bwami bwamumwiiya bwaIsrayeli). Hosea wakabinga mwanakazi wakasamba Gomer kumilawo yaLeza kuti alibonye kusatetekela kwaBaisrayeli kuli Jehova. (Bwami bwamumwiiya bwakali kubambwa aeyi mizyobo yaIsrayeli: Asher, Dan, Ephraim, Gad, Issachar, Manasseh, Naphtali, Reuben, Simeon alimwi aZebulun).
29. **Joel:** Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Joel, alimwi lilumbulula kukazuka, kutongela, kusulululwa kwaMuuya Uusalala alimwi akubwezezedwa alimwi akukula kwaJuda.
30. **Amos:** Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Amos, alimwi lilumbulula makani aabululami, bululami, busalala alimwi amakani aakuchenjezya kutongela kukwiza.
31. **Obadiah**: Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Obadiah, alimwi lilumbulula bubumalilo bwakali kukambwa kuli nsi yaEdom.
32. **Jonah**: Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Jonah, alimwi lilumbulula buumi bwaJonah mumulimo wakwe wakuya kuNineveh.
33. **Micah**: Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Micah, alimwi lilumbulula makani aabululami alimwi amakani aakuba amilandu alimwi abupolofita. Micah wakabikkilizya kupolofita kuti Mesiya wakazyalwa muBethlehem.
34. **Nahum**: Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Nahum, alimwi lilumbulula kutongela kukwiza alimwi akuwela kwa bwami bwaAssyria, kapati musyini wanguzu owakali Nineveh.
35. **Habakkuk**: Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Habakkuk, alimwi lilakonzya kubonwa nga nkomukambaano wakali akati kaHabakkuk aLeza, alimwi lyakanyorwa Jerusalem kucali kuwa alimwi Bajuda kucali kutwalwa kuBabiloni.
36. **Zephaniah**: Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Zephaniah, alimwi libuku eeli lilumbulula kutongela, kukazuka alimwi alusu. Lilazibikene alimwi akaamba kutongela kwaJuda aakusyoma mifwafwi, bubi alimwi akuleka Mwami Leza.
37. **Haggai**: Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Haggai, alimwi lyakali kutondeezya abantu baLeza abakazwa muBabiloni kuti bajike tempele yaMwami.
38. **Zechariah**: Eli libuku lyakanyorwa amupolofita Zechariah, alimwi lyakali kubikkilizya bubumalilo, mabubonelo alimwi amakani aaLeza kuli bantu Bakwe.
39. **Malachi**: Eli libuku lilakonzya kuba lyakanyorwa aEzra, pele tacilondokene kabotu. Lilibonya ciindi Malachi ncaakambila abantu makani aakuba amilandu, kusyopa, kupa alimwi akupa Jehova lulemu aazintu zikamufunika.

MABUKU AALI MUBWENZI BUPYA

1. **Mateyu**: Eli libuku lyakanyorwa aMupositolo Mateyu, alimwi wakali kunyandikila Bajuda, kubakakilila kuti Mwami Jesu nguwe ooyo Bajuda ncaakali kulindila, alimwi kuti nguwe ooyo wakalondobesedwanga mubwenzi bwakale.
2. **Marko**: Eli libuku lyakanyorwa aMarko wakali kuyanda kwenda aMupositolo Petro, alimwi wakalumbulula Mwami Jesu pele wakazikizya kapati kumilimo Yakwe yamabuyoti. (Marko takali omwe wabasupositolo bali khumi nababili baMwami Jesu).
3. **Luka**: Eli libuku lyakanyorwa aLuka wakali kuyanda kwenda aPaulo ciindi ciingi, alimwi wakazikizya kuli Mwami Jesu alimwi wakamulumbulula kubuli kwamuntu. (Luka takali omwe wabasupositolo bali khumi nababili baMwami Jesu).
4. **Johane**: Eli libuku lyakanyorwa aMupositolo Johane, alimwi wakabikkilizya Mwami Jesu ngaMwana waLeza. Wakazikizya bukwesu Bwakwe bwaLeza alimwi abuumi Bwakwe kubuli bwaMuuya.
5. **Milimo yabasupositolo:** Eli libuku lyakanyorwa alimwi aLuka wakali muganga, alimwi apa Luka wakanyora azikizya kumilimo yabasupositolo mbuli ncaakali kubeleka aMuuya Uusalala.
6. **Baroma**: Eli libuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila bakonwa bakali kukala mumwaanda mukulene waRoma. Mubhuku eeli Paulo wakazikizya alimwi akulumbulula kubambwa kabotu kwiinda mukusyoma Mwami Jesu Khristu, alimwi aluse lwaLeza lwalijana muli Jesu Khristu.
7. **1 Bakorinto:** Eli libuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila bakonwa bakali kukala muKorinto, ooyu ngwaanda ooli muGrisi zino. Wakanora libuku eeli kucenjezya kubambanuka alimwi amilandu iingi yakali mumukwasyi waKorinto.
8. **2 Bakorinto:** Eli libuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila bakonwa bakali kukala muKorinto, ooyu ngwaanda ooli muGrisi zino. Wakanora libuku eeli kucenjezya kubambanuka alimwi amilandu iingi yakali mumukwasyi waKorinto. Eli libuku ndilambeleka 1 Bakorinto. Korinto wakali mulundu mukulene wakazuzikila bantu baRoma, baGrisi alimwi aBajuda.
9. **Bagalatiya**: Eli libuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila bakonwa bakali kukala muGalatiya (ooli muTurkey zino). Makani akulu mubhuku eeli ngasungwuko lwatukwata muli Khristu alimwi akubambwa kabotu kwiinda mukusyoma.
10. **BaEfeso**: Eli bbuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila bakonwa bakali kukala muEfeso, ooli muTurkey zino. Eli bbuku lyakazikizya kapati kumhaka wesu muli Khristu.
11. **Bafilipi**: Eli libuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila bakonwa bakali kukala muFilipi (ooli muGrisi zino). Paulo wakanyora bbuku eeli ciindi ncaakali mubayili, alimwi mubbuku eeli wakakakilila Bafilipi alimwi akubakambila kuti baende pele balikunwabilila muli Mwami.
12. **Bakolose**: Eli bbuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila bakonwa bakali kukala muKolose (ooli muTurkey zino). Mubbuku eeli Paulo wakalumbulula kapati bukata bwaMwami Jesu alimwi abwami Bwakwe.
13. 1 Batesalonika: Eli bbuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila bakonwa bakali kukala muTesalonika (ooli muGrisi zino). Apa Paulo wakali kunyandikila bakonwa aba, kucenjezya mwiimo yakali kucitika mumukwasyi ciindi eco.

14. **2 Batesalonika:** Eli bbuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila bakonwa bakali kukala muTesalonika (ooli muGrisi zino). Apa Paulo wakali kunyandikila bakonwa aba, kucenjezya mwiimo yakali kucitika mumukwasyi ciindi eco. Eli bbuku ndilibuku lyakubili lyakanyorwa aPaulo kuli bakonwa baTesalonika.
15. **1 Timoteo:** Eli bbuku lyakanyorwa aPaulo, kunyandikila Timoteo wakali mulangizi munyiki muminyaka alimwi akali mbelane aPaulo. Eli bbuku lilapa mpango mubulangizi alimwi alulayo lwakuvwunga mukwasyi.
16. **2 Timoteo:** Eli bbuku lyakanyorwa aPaulo, kunyandikila Timoteo wakali mulangizi munyiki muminyaka alimwi akali mbelane aPaulo. Eli bbuku lilapa mpango mubulangizi alimwi alulayo lwakuvwunga mukwasyi. Eli bbuku ndilambeleka bbuku lya 1 Timoteo.
17. **Tito**: Eli bbuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila Tito wakali mbelane aakwe, alimwi Paulo wakamupa lulayo lwakubeleka mumulimo muKrete (Isyisi yaKrete). Apa Paulo wakazikizya kumhaka yakulweza kwaalikke, mibele yazintu zibotu alimwi akweelela malulayo aakabambanula bantu.
18. **Filemona**: Eli bbuku lyakanyorwa aPaulo kunyandikila Filemona, wakali mukonwa wakali amukangano amubelesi wakwe wakaitwa Onesimo. Paulo wakakumbila kuti Filemona aelekele Onesimo alimwi amupokelele alimwi.
19. **BaHebrayo**: Eli bbuku lilakonzya kuba lyakanyorwa aPaulo pele tacilondokene kabotu, nokuti Paulo wakali kuyanda kulizibya mumabbuku aakwe oonse, pele apa talizibisyi, nanga kuti makani aali mubbuku eeli aafanana aakwe. Apa munyori ulanyandikila bakhristu bakali baHebrayo kwakubelekwa, abakali basiya nkolelo yaBajuda, alimwi lino bakapokelela Mwami Jesu alimwi ankolelo yaKhristu. Munyori ubatondeezya bantu aba kuti Mwami Jesu nguwe Mwana waLeza uukilene, alimwi
    kuti Uukilene kuli Moses, alimwi kuti cibwenzi cakale cakali buyo cizungulukilo cibwenzi cipya. Ulabatondeezya alimwi kuti mpayilo yaJesu Khristu yalingene alimwi yakumane.
20. Ulacenjezya baHebrayo kuti batakani Mwami Jesu ooyo ncaakali kuziba kale alimwi babwelele kuŋkolelo yabo yakale yaBajuda. Uamba boobo nokuti baHebrayo bakali kucilanga kubwelela kuŋkolelo yabo yakale yaBajuda akaambo kakutambudzwa ncaakali kutambula akaambo ankolelo yaKhristu.
21. **Jakobo**: Eli bbuku lyakanyorwa aJakobo, mukwesu waMwami Jesu. Wakali kunyandikila bakwesu alimwi akulumbulula kuyandikana kwakusyoma okulibonya kwiinda mumilimo alimwi amibele mibotu.
22. **1 Petro:** Eli bbuku lyakanyorwa aPetro, alimwi wakali kunyandikila bakonwa kuti batambule bukatazyo alimwi amakatazyo, babe balitobeka alimwi bakale mubusali.
23. **2 Petro:** Eli bbuku lyakanyorwa aPetro, alimwi apa wakali kunyandikila bakonwa kuti balilonge kucilaula mumuuya, beelele malulayo aakubelekwa, alimwi bakakile kumilimo yakapikirwa yakwiza kwaMwami Jesu.
24. **1 Johane:** Eli bbuku lyakanyorwa aJohane, alimwi Johane ulumbulula kuba abukambanizya aLeza Taata, kuyenda muluyando, kuvwuntikila milawo yaMwami Jesu, kusyomeka kwakunununwa kwesu muli Khristu alimwi abasyasya-Khristu bali munyika.
25. **2 Johane:** Eli bbuku ndilibuku lyakubili lyaJohane, alimwi apa Johane ulumbulula kuyenda mumicelo yaLeza Taata, kuyenda muluyando alimwi akuba acenjelo kubantu balalwelezya malulayo aakubelekwa.
26. **3 Johane:** Eli bbuku ndilibuku lyakutatu lyaJohane, alimwi apa ulakakilila bantu batambula bakonwa bakubeleka cakulilumba. Ulacenjezya alimwi bakonwa kumwi muntu wakaitwa Diotrefesi.
27. **Juda**: Eli bbuku lyakanyorwa aJuda, mukwesu waJakobo alimwi aMwami Jesu kubuli bwamubili. Juda ulumbulula kulwanila kusyoma kwesu kuzwa kubalezi balwelezya alimwi amalulayo aakubelekwa.
28. **Kuboneya**: Eli libuku lyakanyorwa aMupositolo Johane, alimwi wakalinyora akali mubayili kuPatimo. Eli libuku lilumbulula makani aakumaninwa, kukunda kwaMwami Jesu kumakumaninwa alimwi acilakwana caLeza anyika yoonse.

APA PALI ZIMWE ZIKOPELO ZILAKONZYA KUBIKWA MU KUBELEKA KWA LUSYOMO MU KANISA LELO. PALI ZIMWE ZIKOPELO ZYAKABELEKWA MU BUKWASIZI BUPYA ALIMWI APA PALI ZIMWE HANSI.

MAFUTA AA KUPAKILWA: Mu Bwakwasya Bupya, *mafuta aa kupakilwa* akabelesegwa kumvwisisya alimwi akucita — ngacilondolola kweendela muzyibe, kulukila, alimwi abubele bwaMuuya Uusalala.

1. **Kwiinda mukululama (James 5:14-15 (NIV):** "Mbwenye pali muntu omwe muli ndimwe ulwala? Amwiite bakuluntu baKanisa kuti bamukumbilile alimwi bamupake mafuta muzina lyaMwami. Alimwi kukumbila kukacitwa cakusyoma kukanomubulaza muntu mulwazi..."_ **Kubelesya**: Kupaka mafuta kwendelana akukumbila *kwakuzulwida akusyoma*.- **Kumaninwa**: Tali mafuta aakamaninwa alulamisya, pele nkusyoma alimwi akuvwuntikila Ijwi lyaLeza.
2. **Nga Cilondolozo caMuuya Uusalala:** Muuya Uusalala lino upaka bakonwa kumuuya, pele mafuta acili cilondolozo camubili cakuwoleka bubele Bwakwe, kapati ciindi ca- Kuzulwida- Kubikkwa mumulimo- Kulubula
3. **Kwiinda mukuzulwida & Kubikkwa Kumwi Nanga** kuti eeci cakali kulibonya kapati muBwakale Bwakale, makani aya acili aazumanana:
    - **Mu *Marko 6:13*,** basupiloli baJesu *bakapaka mafuta balwazi alimwi bakabalulama. Paulo wakabikkila bantu makono, pele bamwi bakabelesya mafuta — zyoonse zilondolozya* **nguzu zaLeza zikubeleka***. Kumaninwa: Mu Bwakwasya Bupya,* **mafuta aa kupakilwa***: -Alondolozya Muuya Uusalala* Akabelesegwa mukululama, kulubula, alimwi akuzulwida alimwi Afunika kubelesegwa amvwisisyo alimwi akusyoma* — tali maji aabwanga

MINSI YAKUKUMBILA ALIMWI ACIZUBULU CA PETRO: Mu Bwakwasya Bupya, zimwi zyilondolozya zya kukumbila nga **minsi yakukumbila** zikambwa alimwi akabelesegwa nga **bubwenya bwa kusyoma**, tali nga zintu zya bukulunganya. Ezi nkwaambila Leza zimwi ciindi ncaabelesya kutambuzya nguzu Zakwe kwiinda mukusyoma**.**

1 Minsi Yakukumbila – Acts 19:11–12: "Leza wakacita mabuyoti mapati kwiinda muli Paulo, cakuti *nziinda naa zimpango* zyakatambwa a Paulo zikatwalwa kuli balwazi, alimwi malwazi aabo akalulama alimwi amuuya mibi yakabazula."

Cilakonzya: Minsi eeyi yakali kubambwa kumulimo waPaulo, yakapegwa nguzu a*Leza*, tali minsi yenyene.

- ***Cintu cakusyoma:*** Bantu bakasyoma kuti kukwata kuminsi kwakatwala nguzu zyaLeza zya kululamisya — alimwi Leza wakapa lulemu kusyoma eeko.
- *Cintu cakufunika:* Ngwaali *Leza wakali kucita kululamisya*, tali Paulo naa cintu eeco. **2. *Cizubulilo caPetro** – Milimo 5:15* pele te chifukizo, ilakonzya kulanga chimwi chintu chilikutobela chimwi chintu Leza wakaseenzya :> "...**bantu bakali kuleta balwazi mumisebo alimwi bakali kubalala ambeta ni mateti kuti pele *mukutu waPetro* ukoke pa bamwi basikati kabo."** Kale, cakali ca *lufideelo alimwi a maka aMuuya Uusalala*, pele te cilangulwilo ca bukamwa.

Mibikkilizyo Iitangatwazya: Bintu biyambawwa mukupailila te bintu biyandikana kupegwa bukata bwa kusindika. *zintu izo *zibelesya lufideelo* — mbuli mafuta, mafundwa, naa kuceta tunyembezya twa Jesu (Marko 5:28). Katali *lufideelo*, chintu chocho chitalina mapindu. Te zibelesyigwi naa kulyaanzya *bumwi bwako aLeza* naa kuba bizwaula.

MIDA YA MWEEMO (MIDA YA KWEEMO)

KWEENDA, LYEBA LIPYA, NYIKA YA MWEEMO, MUFUBA WA ABRAHAMU, GYEENA ALIMWI CHIZIIBA CHAMULILO

KWEENDA: Kuli makweendo otatwe mbuli mwaamba Baibbele. Patuzyanza Baibbele tufwanelwa kuzyiba nji nkweendo nzi nkweendo mbuli mwaamba Baibbele.

1. **Kweenda kwakusaanguna kuli munyika yintu zyakubonwa:** Kweenda kwakusaanguna ndiko kutwala makumbi alimwi aabuswe bwa julu, apo kubona kwa meso esu a mubili kweezyela. Awa ndoo kuli minyenyezi alimwi a bumbi bintu byakujulu, mbuli mwezi alimwi.
2. **Kweenda kwa bubili kuli munyika ya mweya**: Tatukonzyi kububona a meso esu a mubili, pele kakuti twasandulwida munyika ya mweya, twakonzya kububona. Mu kweenda oku tulibonamo bademona mumalailo aabo asiyene-siyene (BaEfeso 6:10-13). Bamwi bamalaika balakonzya kubonwa aawo.
3. **Kweenda kwa Butatu kuli munyika ya mweya:** Takubonwa a meso a mubili, pele twakonzya kububona kakuti twasandulwida munyika ya mweya. Awa ndoo kuli chigalo cha Leza. Kuli alimwi balumamba bakkala abafwa pano pa nyika; bali kweenda a mibili yabo ya mweya. Awa tulakonzya kusanga bamalaika alimwi a bumbi bintu byakujulu (2BaKorinto 12:1-5). Kuli kutemba alimwi a kusimba kwakukatazya (Mbulelo 4:1-11). Mu kweenda oku takuli chintu chilikubweza naa chibi. Takuli bulwazi, lufu, busofwa, buumi bwabubi naa bademona.

Kweenda kwa butatu kuli munyika ya mweya alimwi kuli kumulundu a kumatala a Noordi (Isaya 14:13)

Takubonwa a meso a mubili, pele tulakonzya kububona kakuti twalivula mubili wesu alimwi twaingila munyika ya mweya. Awa ndoo kuli Chigalo cha Leza. Awa ndoo kuli balumamba bafwite pano pa nyika. Bali kweenzi a mibili yabo ya mweya. Kuli alimwi bamalaika alimwi a bumbi bintu byakujulu (2 BaKorinto 12:1–5). Kuli kusinzya, kutemba, alimwi a lusekelo lunene lutalondoleki (Mbulelo 4:1–11).
Mu kweenda oku, takuli chintu chilikubedeeda naa chibi. Takuli bulwazi, takuli lufu, takuli busofwa, takuli kusowa, alimwi takuli bademona.

Mambo akuzwide kuli kweenda:

1Tikalizyana bamwi-bamwi patukumanana. **2.** Mizeelo yaabo babikka abatanaazwi ilakonzya kuuswa mubweenzu bwesu. **3.** Kweenzi kulaba milimo imwi yakucita; tabe kuimba alimwi a kusinzya buyo. **4.** Kuli luumuno alimwi a lusekelo luyandika kapati**. 5.** Mweendelo ya kweenzi yakaakwa a golide. **6.** Cikutujanika mweenzi caba cipo ca Mwami Jesu Kristu, musaayi wakwe, alimwi a mweenzelo mupya twapegwa patumwabilila muBuumi bwesu. Pele ciyandaula cikozyanyo cesu alimwi a malumbu etu kweenzi ndyeni tweeseenze Leza patwakali pano munyika**. 7.** Kuli buulumbu alimwi a kuyowesya kweenzi, pele takuli kwambilana naa zyiino zya kucita cikwati.

Tatukonzyi kuyingila kweenzi a mibili yesu ya mubili mbuli mbutuli lino. Pele tulakonzya kuyingila naa a mibili yesu ya mweya naa a mibili yesu ya mweya yakukwezwa. Mubiri wa mweya ndi mubili wesu wa munzila, uufuma mumubili wa nyama patufwa. Mubiri wa mweya wakukwezwa ndi mubili wa nyama a mafupa wakakwezwa—mubili uukozya mbuli mubili wa Mwami Jesu wakaba nawo akafumuka kufwa. Iyi ndayo mibili yile tugwaswa patukwezwa kufwa.

Tukonzya kuzyiba kuti Mwami Jesu Kristu wakaya kweenzi a mubili wa mweya wakukwezwa alimwi Baibbele lilatwekesya kuti naitwe tulapegwa mibili iyi mumasiku akusaanguna. Mubiri ooyu ulakonzya kucita zintu zya mubili alimwi a zya mweya. Mweenziso, Jesu wakali kukonzya kulya cilyo, cintu caba ca mubili, pele wakali alimwi kukonzya kupita mumambumba, kujiluka alimwi a kubwedelela munzila zisiyene-siyene, zintu zya mubili wa mweya.

Bantu bali kweenzi alimwi a bali munyika ipya te bakale mukati ka myaka. Naa kuti bakonzya kufwa bakalalamba alimwi balwazi, balaboneka kweenzi mbuli bantwana alimwi babotu. Kweenda nkozyanisya a myaka 30 munyika yintu zyakubonwa, nokuba biologically ooyu ndoo myaka kukula kulimbilila alimwi kulalondeka kulalaalamba. Pele pele kuli kulalaalamba alimwi a bulwazi, bantu tabalalambi. Naba bana bali kweenzi balakula kufika kuli myaka yoono, alimwi tabalalambi kuswa apo.Bantu aba balaba batali na myaka, pele lino bali munyika yakwainda kwabo, nyika iili kunze kwa busiku a bwiingu.

KWEENDA KUPYA ALIMWI A NYIKA IPYA (MBULELO 21:1-27): Kweenda kupya alimwi a nyika ipya nimbuto Leza wakalenga. Ooyu ndoo kweenda kupya kwakusaanguna alimwi kuyanda a nyika ipya. Baibbele lilalumbulula kucinka kuti kweenda kwa kale alimwi a nyika ya kale zilakuuswa alimwi kweenda kupya alimwi a nyika ipya zilaboneka. Baibbele lilikamba kuti kulaba nyika ipya, cilamwaya buyo kuti Leza laausya bubi boonse munyika iyi alimwi a kuyisandula mupya.
Mu nyika ipya ooyu ndimo mwakali balumamba boonse a mibili yabo yakakwezwa? Cilakonzya kucitika kucita zintu zya mubili alimwi a zya mweya. Tulaba mbuli Jesu akafumuka kufwa. Tulakali a Jesu mwini-mwini pano pa nyika. Mukweendelela mukuamba oobo ndilikwii kuti alakali aatwe a mubili wakwe wakakwezwa. **Jerusalema Mupya ndiyoonse eeyo yiba ciindi cikulu ca Nyika Ipya (Mbulelo 21:2-5).**Mu nyika oyi tamubali lufu, bulwazi, milandu, cibi alimwi a zintu zyoonse zibedeeda (Mbulelo 21:4). Kulaba banyama alimwi a bimela(Isaya 65:17-25, 66:22). Tamubali cikwati alimwi a zyiino zya mubili (Mateyo 22:29-33). Tulakali kumubili wakalamba mu Nyika Ipya a Leza wesu (Mbulelo 1:3). **Nyika ipya alimwi a makweendo mapya kuli munyika ya mweya. Ooyu ndoo nyika apo zya mweya alimwi a zya mubili zyalibamba kuba chimwi, alimwi ooyu uyandika kusiyene a nyika ya mweya pele nyika ya mweya tayikonzya kubonwa a meso esu a mubili . Pele nyika ya mweya iili zya mubili alimwi a zya mweya.**

**** NYIKA YA MWEYA: Nyika ya mweya**** ili pano aanyika eyi njotukkala alimwi ino. Kucinca, nyika ili mukati ka nyika ya mweya. Nyika ya mweya tayibonwi a meso esu a mubili pele tulakonzya kuyimvwa, kuyitila alimwi a kubona zintu zyiitwa nayo. Tuseenza a nyika ooyu a lufideelo. Muuya Uusalala, bamalaika, bademona alimwi a Diabolo baseenza munyika ooyu. Nyika ya mweya iimba nyika ya mubili alimwi cintu cikatazya kapati cipa bantu bali munyika ya mweya kwingila munyika ya mubili n **mazimwi. Mazimwi aapa buyo mpuwo yambali kuti nyika ya mweya iboneke munyika ya mubili.**

Nyika ya mweya iina bintu alimwi a zintu zya kuyanda, pele taibonwi a meso a mubili. Nyika ya mweya iyowesya a nyika ya mubili kwiinda mukati kamilongwe, zintu zikweende, zintu zyakubona, miloto, zimwi zya kumvwa alimwi a zimbungano zimwi zya bukamboni.

MUFUBA WA ABRAHAMU: Ooyu ndoo mwanya wakali kuya bantu bafwa bakali kukhulupilila muli Jehova mbuli zyakali mu Cipangano Cakale. Mwanya ooyu wakali munyika ya mweya. Bantu boonse bafwa bakali kukhulupilila muli Jehova bakali kuya awo, bakali kuindila ciindi Jesu alakweenda kubatola. Abrahamu, Samuele, Davide alimwi a bamwi bangi bakali awo. Wakali mulumuno alimwi takwali chintu chilikubedeeda (Luka 16:22). Mwanya ooyu wakali munyika ya mweya alimwi wakali kule a Gyeena, alimwi bantu bakali awo bakali kukonzya kubona bantu bali mu Gyeena (Luka 16:23). Bakali kusiimwa a cinkamwa cikatazya (Luka 16:26). Mubili wa Abrahamu alimwi a Gyeena byombi byakali kutegwa nimbuto yabafwa. Pele Jesu akafwa, akafumuka kufwa, wakakweenda kweenzi a bantu bakali kumulindila awo. Mwanya ooyu wakaswaana Jesu akakweenda kweenzi a myeya yabantu bakali awo.

GYEENA: Gyeena nimbuto ya kusandulwa Leza njowakacita Diabolo alimwi a bamalaika bakwe (Mateyo 25:41). Nchacine kuti Diabolo alimwi a bamwi bademona tabali kubedeezya alimwi mu Gyeena (1Petro 5:8). Eeci ncabedeedeza Adamu wakapa Diabolo cilakililo ca Gyeena (amaka a lufu), pele Jesu wakacitola kuli yoyo akafumuka kufwa (Mbulelo 1:17-19). Gyeena tayakali kwakacitwa bantu, pele woonse utalondoki Jesu mubulamu bwakwe ufwanela kusandulwa mbuli Diabolo, nkaambo kulamba Kristu nkokweenda a Diabolo.

Gyeena ili munyika ya mweya pele ili pakati naa mukati ka nyika (BaEfeso 4:9).
Kuli kulila alimwi a kuswata menyo mu Gyeena nkaambo kacyo cakulyaazya (Mateyo 24:51, 25:30). Kuli mulilo alimwi a bupusi butakafwi (Marko 9:42-50). Kuli nyota itamali alimwi a kuzyulwa (Luka 16:23-25). Takuli kupumula mu Gyeena. Chintu choonse cibi cili mu Gyeena, mbuli nzala, nyota, malwazi aapakati alimwi a cilonda. Leza wakajala matwi akwe kubantu bali mu Gyeena. Kuli bantu bali mu Gyeena lino. Nibantu bafwa pano pa nyika batakatazya Jesu Kristu naa bamulekeeleka kwiinda

mukumulamba alimwi akumwasiya akumala kumuziba (BaHebrayo 9:27). Bado bantu bapwililide; kusiyana nkokuti bakaya awo a mibili yabo ya mweya. Bamvwa chintu choonse chilikucitika kuli bo alimwi bado bakumbulila zyoonse zyakali mu buumi bwabo pano pa nyika alimwi a zya balongwe babo bali pano pa nyika (Luka 16:27-31). Balakali awo kufikila ciindi bakatolwa ku chiziiba chamulilo.

Gyeena ndiyoonse ndiyo njowafwanela kuba mulandu wa bantu babi nkaambo Leza tweembelene kuli nguwe ncilene, uuside alimwi akatazya kapati. Eeci ncituma cibi cesu kuli nguwe cifwanela kusandulwa lyoonse. Nkaambo Leza mukatazya kapati, cibi cesu kuli nguwe ncikatazya kapati. Nkaambo Leza mupati, uuside, cibi cesu ncakubedeeda kapati kuli nguwe. Alimwi nkaambo Leza mupilo lyoonse, cibi cesu cilabe cibi kuli nguwe lyoonse. Gyeena alimwi a chiziiba chamulilo nimbuto zibili ziyandikana kupa mulandu wakulungama wa Leza kuli cibi cesu. Toonse twakali kufwanela mwanya ooyu, pele Leza wakatulangilila luse kwiinda muli Mwami wesu Jesu Kristu, mbuli mbwakacita zyoonse zyakali kukonzya kucita kuti atulindilile kuli Gyeena. Boonse bakabamba Mwami Jesu Kristu balaponeswa alimwi balalindilwa kuli Gyeena alimwi a kufwa kwalyoonse. Pele aabo bamulamba balapegwa mulandu wakulungama mbuli mbaufwanela mu Gyeena. Chitwala muntu ku Gyeena ndyangu ya cibi yakalila kuli Adamu, pele chiyandauka cipeelo cabo cakulyaazya alimwi a kusandulwa ndico milimo yabo mibi. Mu Gyeena, bantu bado bakumbulila buumi bwabo bwanyika alimwi a makamu aabo. Bali a nzala, nyota, balumba, tabakwanisi kumina, balazyulwa a mulilo, bademona, alimwi a bintu zya Gyeena.

Gyeena ili munyika ya mweya. Kusandulwa koonse kuli awo kwafwanela kufwida muntu, pele bantu tabafwi mu Gyeena mbuli munyika ya mubili apo lufu lumaninisa bulumi alimwi a kuzyulwa. Mu Gyeena bantu bamvwa lufu kabili-kabili kutali na kumanina. Bantu balayakwa kuba mufu mu Gyeena alimwi zyoonse zilakula alimwi kuti zyakawe alimwi. Ncilambwene cakulyaazya alimwi a kusandulwa kutalimanini. Gyeena ndiyoonse eeyo ibonwa buumi bwafwa bwamweya alimwi a lufu lwalyoonse. Bantu bali mu Gyeena bamvwa bulumi alimwi a kuzyulwa ciindi coonse, pele tabakwanisi kuswaana naa kumana kubaawo.

CHIZIIBA CHAMULILO: Chiziiba chamulilo ncilila chimwi ca kusandulwa Leza ncwakatungulula. Lino takuli chintu chili muchiziiba chamulilo. Kumamanino, Diabolo, bademona boonse, bakamboni bamakwebo, alimwi a muntu woonse uuli mu Gyeena balakwezedwa kufwa, Leza akabasandula alimwi akubapeleka mulandu, alimwi balakazyigwa muchiziiba chamulilo. Gyeena yenyika yilakwezedwa muchiziiba chamulilo alimwi a boonse batalina mazina mumukanda wabuumi. Balakali awo lyoonse mukusandulwa. Diabolo alimwi a bademona boonse balakusandulwa awo. (Mbulelo 20:10- 15) Chiziiba chamulilo ncomamanino a chintu choonse chibi. **Chiziiba chamulilo cili munyika ya mweya yoono yili munyika ipya, alimwi bantu balakuya awo a mibili yabo yakakwezedwa pele itakwezedwe, mbuli balumamba balakuya munyika ipya a mibili yabo ya mweya yakakwezedwa. Tulakandulula eeci mukuzwidilila mukuyanza kulakonkola.**

ESCHATOLOGY / MIBWA YAKUMAMANINO

Mbuli balumamba, tufwanela kumvwisisya alimwi akuziba kuti tulikkala mumazuwa akumamanino. Mu ciindi ca Johane, myaka iili zana zibili yakapita, cakali ciindi cakumamanino (1Johane 2:18). Eeci cilamaninwa kuti lino tuli mumaminithi akumamanino. Jesu ulabwelako alimwi kubantu bakwe (Milimo 2:9-12).

Mu cikambausyo eeci ndilakandulula zyakacitika kumamanino.

Kabili-kabili, Jesu alimwi a bapostolo bakwe bakali kuyowesya kwa kubwela kwakwe. Eecho ndalemba mukuyanza eeci ncakubeleka buyo cakulumbulula zyakacitika kumamanino. **Eeci tacomwezyi kuti zilacitika mukulondana kwendile ndakazilumba muno nkaambo nabaibbele talapi mpendulo yakukonkona (ndilati ndalumbulide zyoonse zilacitika kumamanino, pele ndakaliyeezya kucita kuti zimwi zya zintu zilacitika kumamanino zibe zyiindana alimwi ziluyisi). Zibikkilizye kuti Mukanda wa Mbulelo wakalembwa mumazimwe, alimwi muntu kuti awumvwisise kabotu, ufwanela kumvwisisya kuti amazimwe aawo aamba nzi. Mweenziso: munyama uuyowesya uamba Anti-Kristu (Anti-Kristu mubi wa Kristu, ooyo ncilangililo cakulibonya cakati ka bulemu bwa Diabolo pano pa nyika, ciyandikwe kubonwa a bantu batalondoki Kristu). Munyama uuli mu (Mbulelo 12) uamba Diabolo; pele minyenyezi yakujulu yamba bamalaika. Nkaambo kaako ncobakali bukali kuti Mukristu takafwaneli kuyitola alimwi akuyisambilizya mbuli mbwayalembwa, pele angaasambilila kubelesya amazimwe aawo alimwi a kupima maana aawo.**

Mukanda ooyu uyowesya mumazuba aapita, aa lino alimwi aazila. Uyowesya zya ciindi nyika itakaalengwi, zya pakati ka buumi bwanyika alimwi a kumamanino akwayo. Mupangwe wamukanda ooyu te wakuti mulumamba amvwisisye chintu chonse munzila njichilacitikila, pele ncakuti mulumamba aazibe kuti zintu zyoonse zilacitika mbuli Leza mbwakazilongolola kuti zilacitika mu ciindi cakwe, alimwi a kuti aabo babamba Jesu baazibe kuti bali a buumi bwalyoonse alimwi bakaba a Mwami lyoonse.**.**Kuli bintu bingi bikucitika biyumya kuti tuli mumazuwa akumamanino. Mazuwa akumamanino akatanga Muuya Uusalala paakatanga kusebenza aatwe a Kklistu wa Jesu (Milimo 2:17).

Mateyo 24:4-15 ilabikkilizya zimwi zya zintu zilacitika mumazuwa akumamanino. Bakamboni bengi bamakwebo balasika, kulaba bwiini bungi alimwi a mazesu aanyika alimwi a bumbi bintu zyaambwa mumavesi aawo.

KUBWELA KWA JESU KRISTU (1BaTesalonika 4:13-18)

Baibbele ilalumbulula kuti Jesu ulabwelako kabili. Jesu wakaya kweenzi a mubili wakwe wakakwezwa, alimwi wakakkala kukulyo kwa Tataakwe. Lino, Jesu bado ulaseenza a Kklistu wakwe kwiinda muli Muuya Uusalala. Pele ulabwelako a

mubili wakwe wa mweya, ooyo mubili wakwe wakakwezwa wa nyama a mafupa. Akabwelako, zintu zikonkela zilacitika: Bantu bafwa bakali bamubamba alimwi aabo bafwa mu Cipangano Cakale bakali kukhulupilila muli Jehova balakuungana a mibili yabo alimwi balakwezedwa kufwa a mibili yakwezedwa, iili mbuli wa Jesu akafumuka kufwa**. Myeya yabantu bafwa mu Cipangano Cakale bakali kukhulupilila muli Jehova yakaya kweenzi Jesu akafumuka kufwa. Mateyo 27:52-54 ilalumbulula kuti mabwe akapanduka, alimwi matala a basimpe akajulika, alimwi bakafuma mumatala aabo. Twakandulula mu kusambilizya kwa Leza patwakali kuyowesya Jesu kuti bantu aba bafwa tabakwezedwanga a mibili yabo ya mubili pele a mibili ya mweya, matala akajulika munyika ya mweya, alimwi twakandulula kuti livesi eeli ncilakambauka buyo ca zilaacitika munyika ya mubili (1BaTesalonika 4:15-18, 1BaKorinto 15:20-27, 42-54, BaFilipi 3:20 alimwi a 21).**

1. Abo bakalaba bantu babede akati Jesu akabwelako, mibili yabo ilasandulwa mu cikwati ca liso kuba mibili yakakwezedwa (1BaTesalonika 4:17, BaFilipi 3:20, 1BaKorinto 15:52)
2. Balumamba aba boonse balakwezedwa kukumanana a Mwami mumakumbi (1BaTesalonika 4:17)
3. Balakuya kweenzi a nguwe a mibili yabo yakakwezedwa. Jesu ulasanduka awo mumakumbi alimwi akabwelela kweenzi a Kklistu wakwe.
4. Kulaba cikwati cakwambisana Kristu a Kklistu wakwe kweenzi (Mbulelo 19:6-10).
5. Balumamba balaba a Kristu kweenzi ciindi cimwi, citali kumanyikwa mu Baibbele. (Kulaba bintu bingi bumbi bikucitika kweenzi ciindi eeco).

NCHILI KUCITIKA PANYIKA?

1. Kulaba buyumi pano pa nyika. Balumamba bacine tabakali pano pa nyika, pele balakwezedwa kweenzi. Eeci tacili kumaninisi buyumi bwanyika (Mateyo 24:36-45).
2. Jesu Kristu akabwelako, Kalisito wakwe ulaba akubonya amaka akupwilililila mbuli bana bakwe ba Leza, ulatawala pano pa nyika, alimwi ulaba walwazya Diabolo alimwi a bulemu bwakwe boonse (Mbulelo 13:3). Eecho Baibbele lyaamba patili munyama wakusaanguna wakali a londa lwakupumena a lupanga lwakali kukonzya kumwiisya; lyaamba londa lunene kapati Diabolo alimwi a bulemu bwakwe njibakaba ndyona nkaambo kamwi amwi ya Leza cakambaukwa a Kalisito wakwe bakali pano pa nyika. (Lupanga lyaamba lilivwi lya Leza).
3. Mu ciindi eeco bulemu bwa Diabolo bulalibonya kwiinda mukati ka butaala naa bulemu bumwi pano pa nyika, oobo bulongozegwa a mubi wa Kristu (Mubi wa Kristu) (1BaTesalonika 2:5-8). Livi eeli lilatwekesya kuti ooyo uukkala kulibonya kupwilililila kwa Diabolo pano pa nyika Muuya Uusalala kwiinda muli Kalisito wakwe. Kalisito akasuswa pano pa nyika, Satan ulalibonya bulemu bwakwe pano pa nyika kupwilililila. Patuyowesya Mubi wa Kristu, tuliyamba butaala naa bulemu buli kuli Kristu, oobo nibu lemba bwa Diabolo, pele uuseenzya bantu babulongozya alimwi abumwanika pano pa nyika. Bantu aba balapegwa amaka aali kuli Satan kuti bacite zintu zyakweendelela alimwi a zintu zyakweendelela zikabepa bantu. Mazina asiyene-siyene a Mubi wa Kristu ngaya: munyama
4. (Mbulelo 17:8, 16, 19:19-20), munyama uufuma mumulonga (Mbulelo 13:1-10), ooyo uubula mulawu (2BaTesalonika 2:3-5).
5. Kuli alimwi mazina amwi a Mubi wa Kristu ndilakataalembi.
6. Muntu woonse ulakakamizyigwa kubamba bulemu obu bwa mubi wa Kristu alimwi a cimwimwi cakwe ku minwe naa kumisisi, caba 666 (Mbulelo 13:11-18).
7. Aabo balakukana kububamba tabakambwa kugula naa kuleta, alimwi balakazyigwa (Mbulelo 13:16-18).
8. Kulaba bantu bakaponeswa mu ciindi eeco, pele balakumana a milawu ikatazya alimwi a kuzyulwa nkaambo kalufideelo lwabo alimwi balakazyigwa (Mbulelo 11:13, Mbulelo 13:15, 14:6-14)
9. Bulembo obu bulakali ciindi cimwi, alimwi bulaboneka mbuli cintu cibotu kuli bantu babubamba (Mbulelo 13:13- 15).
10. Kulaboneka mbuli kuti kuli luumuno alimwi a bumwi pano pa nyika, alimwi zyoonse zilakali mbuli mbizyakali kucitika, bantu bado balakwatana alimwi a kupegwa mukwata, alimwi kulaba butaala bumwi pano pa nyika, alimwi bulaboneka mbuli kuti bulaleta zintu zibotu kuli aabo batanazyi.

KUBWELA KWA JESU KRISTU ALIMWI A BALUMAMBA PANYIKA KABILI KAZITATWE (BUZUWA BWA MWAMI)

Jesu Kristu ulabwelako aanyika a balumamba a mibili yabo yakakwezedwa (Juda 1:14).

1) Mwami Jesu ulamaninisya kutawala kwa mubii wakwe, alimwi ulakundana mubii wakwe a butaala bwakwe alimwi a cingambauka cakwe (2BaTesalonika 2:8).
2) Muntu woonse wakabamba kutawala kwa mubii wa Kristu alimwi a cimwimwi cakwe ulatolwa ku chiziiba chamulilo (Mbulelo 14:912).
3) Batanakukhulupilila nabo balakwezedwa kufwa kuti basandulwe a Leza akulyo kwa Chigalo cakwe cakwezwa. Kusandulwa oku kulacitika pano pa nyika apo bantu bakacita cibi.

Tabakapiwa mibili yakakwezedwa pele balakwezedwa kufwa kuti bakumane a kusandulwa. Myeya yabo ili mu Gyeena ilayingila mumibili yabo, alimwi balakwezedwa kufwa kuti basandulwe pano pa nyika apo bakali kkalila alimwi apo bakacita cibi. Mbuli muntu ucita mulandu munyika imwi, naa wakazyatwa, akabambwa, ulabwezedwa ku nyika eeyo njwakacitilamo mulandu kuti asandulwe awo. Ndayoono ncaaba kuli batanakukhulupilila. Bafwanela kusandulwa pano pa nyika nkaambo bakacita cibi pano pa nyika. Pele kuli balumamba, nabo bakasandulwa pano pa nyika kwiinda muli Kalivale Jesu akafwa aabo. Mibi yabatanakukhulupilila ilakweenda aabo, nkaambo takasambwi mumusaayi wa Mwanawama, alimwi balakusandulwa mbuli milimo yabo (Milimo 24:15, Johane 5:28-29).
Boonse batanaponeswa balakwezedwa kuti bamaniniswe lyoonse, alimwi balakazyigwa mu chiziiba chamulilo cilikubaka a sulfur. Chiziiba chamulilo cili munyika ya mweya mbuli nyika ipya. Gyeena yenyika ilauswa alimwi mumukati ka nyika alimwi ilakazyigwa muchiziiba chamulilo, nkaambo Leza ulasandula nyika. Kumamanino kwa boonse aabo balamba Mwami Jesu—alimwi a Diabolo, bademona, bakamboni bamakwebo, alimwi a zintu zyoonse zibi—ndicho chiziiba chamulilo (Mbulelo 20:11-15).

Kubonya kuti cintu coonse Leza ncwacita munyika yamwiingalumino, ulacita alimwi cintu cikwambwa munyika yamwiingadima. Mweenziso: balumamba bakafwa baya kweenzi a mibili yabo ya mweya. Mbuli boobo, batanakukhulupilila bakafwa baya mu Gyeena a mibili yabo ya mweya. (Mubiri wa mweya nimumwe ya muntu uutali a mubili wa mubili).Mbuli boobo, balumamba muli Mwami Jesu balakwezedwa kufwa—myeya yabo ilabwelela mumibili yabo, pele mibili yabo ilakwezedwa kuba mibili ya mweya yakakwezedwa, alimwi balakali munyika ipya a Mwami Jesu akati kabo. (Mubiri wa mweya mubili wa nyama a mafupa wakakwezedwa). Mbuli boobo, aabo bafwa batali a Kristu—myeya yabo ili mu Gyeena ilabwelela mumibili yabo mifwa, pele mibili yabo ilakwezedwa kuba mibili itakwezedwa. Balapiwa buyo amaka akwiima a Chigalo ca Leza cakukonzya kucinca kuti basandulwe mbuli milimo yabo. Kuzwida apo balakazyigwa mu chiziiba cilikubaka a mulilo alimwi a sulfur. Balakali awo a mibili yabo yakakwezedwa, pele mibili itakwezedwa alimwi balakali awo lyoonse mukusandulwa. Satan, mukazyi wabo, alakali alimwi akati kabo, akusandulwa lyoonse alimwi a bademona boonse alimwi a bakamboni bamakwebo. Chiziiba chamulilo cili munyika ya mweya mbuli nyika ipya. Kweenzi a Gyeena kuli munyika ya mweya lino. Nyika ipya alimwi a chiziiba chamulilo kuli munyika ya mweya. Nyika ya mweya ninyika apo nyika ya mweya alimwi a nyika ya mubili zyalibamba kuba chimwi. Ciindi cilacita kweenzi munyika ya mweya nkaambo kweenda kulasika pano pa nyika alimwi kukaba chimwi nayo, alimwi a Gyeena alimwi a chiziiba chamulilo zilakaba chimwi, mbuli Gyeena ilakazyigwa muchiziiba chamulilo.

MUKUBE KWALYONSE

Mukube kwalyoonse kulaba kusandulwa kubili.

Kusandulwa kwakusaanguna nkwa balumamba kubukuta bwa Kristu (2BaKorinto 5:5-9). Eeci nico kusandulwa kwa balumamba kumalumbu aabo. Awa balumamba balalumbwa mbuli mbibakaseenzela Leza bakali pano pa nyika. Baibbele litwekesya kuti milimo yabaluumba boonse ilapita mumulilo wa kusandulwa kwa Kristu. (Mulilo wa kusandulwa kwa Kristu te mulilo wa Gyeena). Milimo yesu ilapimwa a mulilo ooyu. Milimo yesu yakapilila mulilo ooyu wa Kristu, tulapegwa malumbu etu kuli Mwami (1BaKorinto 3:1415). Pele milimo yesu yakayakwa, tulaponeswa pele tulabona bulumbu bukatazya. Kusandulwa oku kwayandika naa wakaziba zintu njakamuyanda mukazyi wako, zintu njizyakusindikila kucita zintu alimwi a kuti wakacita mpuwo yatuswaala ya kwiiya kwaakwe.

Kusandulwa kwa bubili nkwa batanakukhulupilila, kuyanganya Chigalo Cituya alimwi a chiziiba chamulilo mbuli mbotwakalumbulula kumbele.

NYIKA IPYA: Leza ulalenga kweenzi kupya alimwi a nyika ipya, alimwi Jerusalema Mupya ndiyoonse yiba cizwide ca nyika ooyu mupya (Mbulelo 21:22). Eeyi njo kweenzi kwakusaanguna alimwi a bubili njotuyowesya, te kweenzi Leza njali, ooyo njo kweenda kwa butatu. Balumamba boonse balakali munyika ipya a Leza alimwi a Jesu Kristu a mibili yabo yakakwezedwa. Muuya Uusalala ulakali alimwi mukati kabo (Johane 14:6). Mu nyika ipya, tamubali lufu, cibi, bulwazi, milandu naa cintu choonse cibi (Mbulelo 22:3-6). Tamubali cikwati naa zyiino zya cikwati munyika ipya (Mateyo 22:23-33). Kweenzi kulasika aanyika alimwi kweenda aanyika zilakaba chimwi (Mbulelo 21:3-4).
Kuti mumvwisise nyika zya mweya mukuzwidilila, sambililani ciyanza ca nyika ya mweya. Nyika ipya ili munyika ya mweya.

**** CILYOLILO CA MWAMI (LUKA 22:14-21)****

Ciyolilo ca Mwami nzi? Ciyolilo ca Mwami ncilokulya cituyeezya mubili wa Kristu, wakazyigwa, alimwi a musaayi wakwe, wakatilwa aakwe akupolisya kwesu.Patulya tuiliyeezya lufu lwakwe (Luka 22:19). **Eeci tacili kuti mukate njiitukila kuba mubili waKristu munyika ya mweya naa cinywelelo ncitukila kuba musaayi wakwe; cilikucitika nkuti mukate uyimikila mubili wakwe, pele cinywelelo ciyimikila musaayi wakwe.Tayifwaneli kulya mukate uubulile chizamba naa kunwa wayini iili a malwa. Tuseenzya mikaate isiyene-siyene naa ma keke naa cilyo chimwi choonse, chingatuyeezya mubili wa Kristu.Tulakonzya alimwi kuseenzya cinywelelo chimwi choonse, chingatuyeezya musaayi wa Kristu. Kabotu cinywelelo cina magrapu matuta nciseenzedya.**

Tulayila tya Ciyolilo ca Mwami? (1BaKorinto 11:1-34): Mbatandike kukumwekesya mbotulayila Ciyolilo ca Mwami, ndakali kutandila a kusiyanisya kati ka Kklistu uyo Paulo wakali kulembela alimwi a Kklistu wa lino. Mu ciindi ca Paulo, balumamba bakali kuungana mumusiku kuti bame mukate (bacite Ciyolilo ca Mwami). Bakali kukulya mbuli ciyolilo ca cine. Kayi cakali kucitika kuti bamwi bakali kusika kumbele a bamwi, alimwi bakali kutandila ciyolilo batali a bamwi, cakuti bamwi bakali kusika bakali bamana, alimwi cilyo cakali kumana. Bakali kulya a mizeelo yakuti ncilyo buyo, tabali kuzyiba kuti baungene kumubili wa Kristu alimwi a kunwa musaayi wakwe. Eeci cakaletela kusandulwa kwa Leza kuli bo. Eeci ncaamba Paulo akati balya munzila itafwanela.**Kumena mukate munzila itafwanela nkukulya mukate kabula kumvwa kuti ngowomubili alimwi a musaayi wa Mwami. Cinywelelo ncebakali kunwa te malwa. Paulo akati bamwi balikwima alimwi bamwi balikwatwa, wakali kubazumuna nkaambo bakali kulya alimwi akunwa kupita mukweelela, alimwi bamwi bakali kusiyila chintu (1BaKorinto 11:20-22), te nkaambo kakupona malwa, nkaambo Paulo wakali kuuma kumwaya kupona malwa mumavesi aingi alimwi kakuti wakali kuyowesya kupona malwa, takali kubapa mulawu wakuti baye banwe kumunzi (1BaKorinto 11:22). But now, in latter churches, the Lord's Supper is not eaten in the same way as it used to be in the former churches. It is not eaten as supper. Often it is eaten as just a piece of bread and small drink or in any way that church prefers.**

Lino ndilakumwekesya mbotulayila Ciyolilo ca Mwami;

1) Tufwanela kuzyiba kuti mukate ooyo alimwi a cinywelelo caba mubili alimwi a musaayi wa Jesu Kristu.
2) Tufwanela kulya a kumvwa mbotwaamba. Patulya Ciyolilo ca Mwami tulambauka alimwi a kuliyeezya lufu lwa Mwami kufikila akabwelela (1BaKorinto 11:26).
3) Ciyolilo ca Mwami cilakonzya kulibwa buyo a bantu babelesya buumi mupya.
4) Tufwanela kuyeezya cintu ciletwa a lufu lwa Mwami kuli itwe, caba bumwi bwabotu a Leza, buumi, kupolisya, kusanduka, malumbo alimwi a zintu zyoonse zibotu alimwi a kutyola. **5)** Tufwanela kulya a kutyola kuli Jesu Kristu.
6) Mulumamba umwi, bana ba mulumamba, kabunga kabamulumamba naa kabunga kabalumamba mukklistu, balakonzya kulya Ciyolilo ca Mwami; cilakonzya kulibwa ciindi cini-cini mulumamba naa balumamba mbobasala.
7) Cilakonzya kulibwa mbuli mukate wini-wini naa cinywelelo cini-cini cituyeezya musaayi wa Kristu. (Pele te cina malwa).

Nzi ciyandika kulya Ciyolilo ca Mwami?

1. Nciindi cakuti tuiliyeezye lufu lwa Kristu alimwi a zintu zyoonse zibotu njo lwakatuleteela.
2. Nciindi cakuba a bumwi a Mwami alimwi a balumamba bamwi.
3. Ncakuziba alimwi a kwitavya Cipangano Cipya cakazulwida a musaayi wa Kristu.
4. Ncakutonda Leza nkaambo ka zintu njwakatucitila.

Pasika alimwi a Ciyolilo ca Mwami:

Mbuli mbuli Cipangano Cakale, baIsrayeli bakali kubamba Pasika. Nzi cendi-cendi Pasika ooyu, alimwi uciluleta buteendelezi kuli itwe? **Jwi lyakuti Pasika lyaamba kuti, "Kwiinda." Ilitwa kuti Pasika nkaambo malaika wa lufu wakwiinda pa baIsrayeli nkaambo kamusaayi wa mwana wamaama wakaswaazigwa kumilyango yabo.**

BaIsrayeli bakali babedwe a bukapolo mumyaka iili 450 aaba Egipito. Eeco cakacitika kuti Jehova wakabalubula ku Egipito a milongwe, zintu zikweendelela alimwi a milandu ikatazya Egipito. Wakafwaazya baEgipito a milandu ikumi (Kufuma 7-15). Pele Farao, mukazyi wa Egipito, wakazwazya mutima wakwe, alimwi wakakakana kubalubula baIsrayeli kufikila kumulandu wakumi, ooyo wakali kukazya bana basikaanguna boonse baEgipito, bantu alimwi a banyama. Busiku oobo malaika wa lufu wakasika kukazya basikaanguna baEgipito, Jehova wakayowesya Musa kuti aambile baIsrayeli kutola mwana wamaama wakalumi uutakwe kuzwala naa bulwazi. Bamukazye alimwi bamuyake, alimwi a musaayi wakwe baswaazye muryango ya nyumba zyabo. Kuti kuli musaayi, malaika wa lufu wakaleta mulandu wa Jehova wakali kwiinda buyo, kabula kukazya musikaanguna wakwe. Bakalailwa kulya mwana ooyo wakayakwa a mukate uubulile chizamba alimwi a mboga zyakoma. Alimwi cakacitika mbuli mbobakambaukilwa, basikaanguna boonse baEgipito bakafwa, alimwi baIsrayeli bakapona alimwi bakafuma mu Egipito busiku oobo.Nzi ciyamba eeci kuli itwe mu Cipangano Cipya? Zintu zyoonse zyakacitika mu Cipangano Cakale zinyika buyo ca cintu ciyakali kuzotobela mu Cipangano Cipya. Zinyika buyo cintu ciyakali kulongozya kuli Kristu. Jesu Kristu wakakazigwa mumwanya wa Pasika. Israyeli wa mu Cipangano Cakale uyimikila Kklistu wa mu Cipangano Cipya.

1) Jehova wakabalailila kukazya mwana wamaama wakalumwe uutakwe cilembo mu Cipangano Cakale, ooyu wakali kuyimikila Jesu Kristu, ooyo utakwe cibi, Mwanawama wa Leza uutakwe cilembo (Johane 1:29, 1Petro 1:19)
2) Bakalailwa kuswaazya muryango ya nyumba zyabo a musaayi wa mwana ooyo wamaama, alimwi apo kuli musaayi wa mwana wamaama, mulandu wa Leza wakali kwiinda. Eeci ciyamba kuti bantu basambwa a musaayi wa Jesu Kristu balaponeswa ku mulandu wa Leza (BaRoma 5:8-12)
3) Bakafumiswa mu Egipito busiku oobo. Patusambwa a musaayi wa Jesu Kristu alimwi akupolisywa, tulafumiswa mu bulemu bwanyika, alimwi tulabikkwa mu bulemu bwa Leza. (Egipito uyimikila bulemu bwanyika, oobo nibu lemba bwa Satan (2BaKorinto 4:4). Mukuyowesya kumwi, milawu yanyika eeyi iletwa alimwi ikatalwa a Satan, eeci nceciyamba kuti ngwa mukazyi wanyika eeyi.
4) BaIsrayeli bakafwanela kulya mwana ooyo wamaama wakakazigwa. Muluko na muluko wakafwanela kulya nyama yamwana ooyo busiku oobo, eeci cakali kulanga kuti bakaziba alimwi bakalilangananizya a mwana ooyo wakafwa aambabo. Na itwe mu Cipangano Cipya, patulya Ciyolilo ca Mwami, tulaziba, tulazumina, tulayeeya alimwi tulambauka lufu lwa Mwami ooyo wakatupa buumi kufikila akabwelela (1BaKorinto 11:26).
5) Lufu lwamwana ooyo wamaama bakali mu Egipito nlo lwakabalubula ku mulandu wa Jehova mu ciindi eeco, kuzwa awo bakali kulya alimwi akubamba Pasika mwaka woonse kuti baliyeezye kupolisywa kwabo alimwi a kulubulwa kwabo ku Egipito. Lufu lwa Jesu Kristu pa cikope ca Kalivale alimwi a musaayi wakwe wakatilwa ndilwo lwakatupolisya alimwi akutusamba ku mibi yesu (BaHebrayo 7:27, 9:11-13), patulya Ciyolilo ca Mwami tuiliyeezya buyo (Luka 22:19). Na itwe twakasambwa a musaayi wa Kristu mangu-mangu patakamubamba.
6) Mwana ooyu wamaama wakafwanela kulibwa a mukate uubulile chizamba alimwi a mboga zyakoma. Mukate uubulile chizamba wakali cilangililo cakusiyanisya kati ka Israyeli a Egipito; pele mboga zyakoma zyakali cintu cakuyeezya baIsrayeli bukapolo alimwi a bulumi bakali kucitilwa mu Egipito.

Kristu ngwomwana wesu wamaama wa Pasika, a lufu lwakwe tulafumiswa munyika ya bukapolo alimwi a kutalulwa kwa Satan, alimwi tulasiyaniswa a cibi alimwi a nyika a musaayi wakwe (1BaKorinto 5:6-9). Chizamba ciyambwa a cibi. Lino zintu zyoonse zyakacitwa mu Cipangano Cakale, baIsrayeli bakafumiswa mu Egipito, zyakali buyo cilangililo naa cintu ciyakali kulongozya kuli zintu lufu lwa Kristu nzilakonzya kucitila itwe (BaHebrayo 10:1-6).
Pele lino mbuli Baklistu patubamba Pasika, tatubambi kulubulwa kwa baIsrayeli, pele tubamba lufu lwa Jesu Kristu lwakatuleeta kuli Leza, alimwi patulya Ciyolilo ca Mwami tuiliyeezya lufu lwa Jesu Kristu alimwi a zintu zyoonse njo lwakatuleteela. Patulya Ciyolilo ca Mwami, tulilangananizya, tulazumina alimwi tulatonda cikope ca Kalivale alimwi a kucita boobo tulabikka lusyomo lwesu kumaka alimwi a zintu zyoonse zyakabikkwa acikope eeco. 9. Patutambula communion, tulazumina, tubamba alimwi tulalemeka cikope eeci. Naa cikope eeci cakazulwa myaka 2000 yakapita, patutambula communion a kumvwa, cikope eeci cilakomelezya aamba a nkomwe munyika ya mweya. Cikope eeci tacifwapo amaka acikope eeci kumazuba akube, pele mbuli bantu tulakonzya kuibala amaka alimwi a mapindu acikope eeci. Eeco ncecilawu Mwami njwatupa kuti tutambule communion mukumuyeeya. Patutambula communion, tulaliyeezya cikope eeci alimwi eeco tulatambula mapindu mapati kapati acikope eeci, ooba bumwi a Leza, kulekelelwa mibi yesu, kupolisywa, kulubulwa, kusanduka, kutawala alimwi aambi. Leza akati tufwanela kumuyeeza milayizyo yakwe mbuli mu **Isaya 43:26**, taciyambi kuti ulayiibala, pele ciyambi kuti tufwanela kubikka lusyomo lwesu kumulayizyo wakwe alimwi ulakacita kuti ikafike kuli itwe. Mbuli boobo Jesu akati tufwanela kulya alimwi akunwa communion mukumuyeeya **(Luka 22:18-20),** wakali kuyamba kuti patulya mubili wakwe alimwi akunwa musaayi wakwe, tulabikka lusyomo lwesu kumaka alimwi a mapindu acikope eeco alimwi ulakucita kuti zyoonse cikope eeci ncopepa zikafike cendi mubuyumi bwesu.

Kutambula communion mumbungano ya Leza mwizina lya Mwami Jesu ciyamba zintu ezyi (Johane 6:53-56)..Jesu wakati: "kuti tamulya mubili wa mwana wa muntu alimwi tamunwi musaayi wakwe, tamuli a buumi muli imwe…

7. Kuba a bumwi a Leza mu Muuya
8. Kweendelezegwa a Muuya Uusalala
9. Kulisika kuli Muuya Uusalala
10. Kuba a bumwi naa kuzwidilila a Mwami Jesu kwiinda muli Muuya Uusalala
11. Kuzumina naa kukomelezya lusyomo lwesu alimwi a bumwi bwesu mu Cipangano Cipya a Mwami Jesu kwiinda muli Muuya Uusalala
12. Kubikka lusyomo kucikope ca Kalivale kuti cituletele eecho cakabikkwa acikope eeco.

Mu 1BaKorinto 11:30 Mwaapostolo Paulo waamba kuti baKorinto baingi bakazwaala, bamwi bakali banyamfwale alimwi bamwi bakafwa nkaambo bakali kulya communion munzila italemekelwi nkaambo batakazibi kuti ngowomubili alimwi a musaayi wa Mwami, pele bakali kumubona buyo mbuli cilyo. Eeyi ndiyoonse ciindi apo mulandu wa Leza wakagwera acikombelo kutali muntu umwi akupitaawo. Paulo waamba kuti ngwomwami wakali kulanga cikombelo cakwe kuti batakali kubambwa a batanakukhulupilila.

***Eeci ncintu ncitondezya kapati nkaambo cilatwekesya kuti kutambula communion munzila ifwanela a kuzubulula, kulemeka alimwi a kumvwa kufwanela kuleeta buyo (1) Buyumi bwinda (2) buumi bwa Leza (3) maka a Leza, pele kutambula munzila itafwanela kwakaleeta zintu zisiyana, zyakali (1) lufu lwakusaanguna (2) bulwazi (3) bunyamfwale. ***

Eeci cilatwekesya kuti kutambula communion nkukuba a bumwi bukatazya kapati a Leza kwiinda muli Mwami Jesu a Muuya wakwe alimwi kutambula a kumvwa, Lusyomo alimwi a kutonda kulalibonya mapindu akulubulwa mangu-mangu mubuyumi bwesu aaba kulekelelwa, kulubulwa, kupolisywa, bulemu, bulemu bwabotu, kubwezedwa, kukwezya, maka alimwi a maka akuzwida, mano, kweendelela alimwi aambi.

Kutambula communion kubikka lusyomo lukatazya kapati kucikope ca Kalivale nkaambo tutola cintu caba caba mubili alimwi tucibikka mumibili yesu a lusyomo ciyimikila cendi ca munyika ya mweya. Patutola mukate alimwi a cinywelelo ciyimikila mubili alimwi a musaayi wa Mwami Jesu alimwi tukalya akunwa, tucita mulimo wa lusyomo oobwelela kukatazya lusyomo munyika ya mweya kucikope eeci mbuli cintu ca munyika ya mweya lino cililongozya a cintu ca mubili mumibili yesu, mbuli mbociba munyika ya bademona apo maka a bademona alimwi a bulembo bwabo bulakomelela mumuntu uuli a cintu ca bademona muli nguwe naa pa nguwe.
*** Kuyandikana kuti ciindi coonse mukabe a zintu zya communion kumunzi kwanu alimwi mukazilye ciindi coonse kamwi mwapaila. Eeci cilakumwekesya buumi bwa maka alimwi a bulemu. Mulakonzya kulya muntu omwe, mbuli luko, alimwi mbuli kabunga.***
Patutambula communion, tulambauka lufu lwa Mwami kufikila akabwelela, alimwi patulambauka lufu lwakwe, tulaleta kulibonya kwakufwamba alimwi kwa maka kwa zintu lufu lwakwe njo lwakatuleteela, ooba buumi, buumi bwabotu, maka alimwi aambi.

BUKAMBIZYO

Kubambila bantu mapandululo kulililila mulimo uyo Mwami Jesu Kristu watangila. Uyu mulimo wakubwezezya muntu kuli Leza nokubayisa kumwaabo kwabo kwalinga muli Leza, kulungika nokubwezezyaapo apo cibi cwangazya mu bukkale bwabantu. Kubambila bantu mapandululo kwini kwini kulungamya bantu kuli Jesu Kristu kuti niye mpendulo yamapenzi aabo onzima. Kubambila bantu mapandululo kutangila mukubwezezya muntu kuli Leza a Leza waKristu. Kubambila bantu mapandululo kumanana kupa mapandululo nanka muntu uulupida. Kumanana kubacitila kuti bamane luppido lwabo munzila imubona Leza, nokubalongozya kuti batole zyiindi zilondezya mumazuba aaya. Kubambila bantu mapandululo kumanana kukondwelezya nokukomelezya muntu uukambizigwa. Koma kapati, kumanana kubacitila kuti babone zintu munzila imubona Leza mumazuba aaya.Kubambila bantu mapandululo kweBibele kwazikkila paambo yaLeza.
Mukombe uukambizya muntu umwi alimwi ulafwazigwa kucita zyiindi zilandazya mumwaka wakukambizya:

1) Aligamene kuMuuya Uusalala alimwi nobukombi Bwakwe. Baleteelede kumana Muuya Uusalala alimwi nokumuteeledelezya mukati kamulimo wakukambizya, pele baleteelede kutaligamena bukombi bwabantu. Baleteelede kubelesya zipiwa zyaMuuya Uusalala mukati kakambizyo. Chikozyanyo: lyambilo lyamakani, kulondolola myuuya alimwi nelyambilo lyabukombi. Kambizyo yakunyina mbela eeyi eelelwa kuti kambizyo yaapolofita. Muuya Uusalala nguwe mupoli wakambizya wakumamaninina, pele tufwazigwa kuligamena Kuwe.

2) Mukambizyi uletaelede kumanina izwi lyaLeza munzwi: alimwi abe nakukonzya kulifwutulula mbuli mbuli lizwa kulifwutulula.

3) Mukambizyi uletaelede kumvwisisya kuti muntu ngumuya alimwi kuti mapenzi aabantu aingi atangila muzyikamu zyamuuya alimwi kuti ngaamuuya. Mukambizyi tabulili kufwasa maano aumuntu alikke, nangu cakuti ngaacilene.

4) Mukambizyi uletaelede kumana nyika yamuuya mukati kakambizyo nokuba kuti mapenzi amwi aambwa bademoni alimwi bakonzya kumana ceeci kapela naa bali bamana mumuuya.

5) Mukambizyi uletaelede kweendela kuteelelezya bantu, alimwi kutabakatwi nokwambula bakali kucoba; nangu naa bamana kuti zibalanda takwina maano. Bantu aingi bafwazigwa muntu wakungwabilila. Kuteelelezigwa kwini kwini, ngatandilo lyakupolesya muntu uukambizigwa.

6) Mukambizyi uletaelede kuleka muntu kulila, tabafwazigwa kuboneka kuti bazungulukidwe naa bali noobwiiya muntu nalila. Tabafwazigwa kweendela kubalekesya, pele baleke muntu kuti abwezezye muli kuli zyintu zili mukati. **7) Mukambizyi uletaelede kuunka kucikamu camuntu uukambizigwa alimwi nokutebuka munzila yakuti tayakonzya kumuvwuna muntu uufwazigwa lufwuno.** Mwakonzya kuba aaluzyalo, pele tamufwazigwa kuunka

kucikamu cabo. Munzila yimbi, mukambizyi uletaelede kubweza muntu uukambizigwa kumwaabo kwakubeleka kwiinda mukumucitila kuti abone zyintu kwiinda mumeso aLeza, kuti abuke kumwaabo kwalinga muli Kristu. Tabafwazigwa kuunka kucikamu camuntu uukambizigwa alimwi nokulila aaye kuti kumamaninina mbuli bamwi babilili lufwuno. **8)** **Kuba aaluzyalo taciyileli kutola mapenzi aumuntu nokuyacita kuti abe aamwi,** pele mukambizyi uletaelede kutola mapenzi aumwi nokuyacita kuti abe aamwi, pele afwune muntu kutwala mapenzi aakwe kuli Leza kwiinda mukumulongozya azipandululo zyaMalemba alimwi nokuvwuna lukonko lwakwe kukomelezegwa muli Leza.

9) Mukambizyi uletaelede kweendela kubandika abantu aakuzwida alimwi aakulibamba, kuli baambo nangu imyaka yabo naa cifulo cabo mubukkale.

10) Mukambizyi uletaelede kukwazukila muntu uukambizigwa naa babona kuti mapenzi aakwe ngaye aakonzya kubelekela, Bafwazigwa kwibukila kuti muntu ooyo uli aawo ainga afwazigwa lufwuno alimwi kuti Leza takwazukili kuliitwe naa twaliiyandizya mumapenzi alimwi nokwiya Kuli Aaye tulomba lufwuno, pele utuvwuna aaluzyalo.

11) Mukambizyi uletaelede kuboola muntu uukambizigwa mazwi aali aamana, pele uletaelede kubandika aaluzyalo, kuliinda alimwi aakulibamba. Tufwazigwa kuba aaluzyalo kuli muntu mbuli Kristu mbwaba aaluzyalo kuliitwe.

12) Mukambizyi uletaelede kuzungulukwa naa kuba nobwiiya muntu naamuboola cintu cibi cakamucita. Nangu cintu eeco cakumvwanana kuti calicitisa bwiiya, tabafwazigwa kuciboneka kunze kuti bali nobwiiya, pele bafwazigwa kuboneka kuti bapumulide alimwi bali nobukkale.

13) Mukambizyi uletaelede kuteyezya muntu uukambizigwa. Muntu uukambizigwa taelede kumvwa kuti ulalomba mukambizyi cintu nangu kuti ulafwazigwa kumupa cintu coonse ciinda mukambizyi kumukanganizya. Kuzwaapo kuli eco, mukambizyi uletaelede kuteyezya muntu uukambizigwa munzila imwi iiliko.

14) Mukambizyi uletaelede kuba amoyo wakubelesya: aleteelede kukambizya bamwi nkaambo abaluyanda alimwi alimwi alikwiiya kubavwuna. Taelede kukambizya aamakani akafwiifwi, inga kuti alikwiiya kukanganizya nangu kuteyezya bantu bamwi.

ZYINTO ZYAKUFWANA ZYAKUKATI KAMUKAMBIZYI ALIMWI NESYIINDI ZYAKUKAMBIZYA

1. **Mukambizyi uletaelede kuba aakuvwungana kukomeye aLeza.** Uletaelede kwiiya izwi mumvwisisyo yalimwi alimwi abe aabbwe mbuli bwaalomba alimwi nokulijumya. Uletaelede alimwi kulanga micelo yamuuya mubukkale bwakwe (Bagalatiya 5:22).
2. **Mukambizyi uletaelede kukonzya kusunga cisyinsi, alimwi kutalanda makani aabantu.** Kulanda makani aabantu cibi cikulu mumeso aLeza. Mukambizyi naa wamvwa cintu cilemezya, uletaelede kukambila muntu woonse, uletaelede kubandika aapastor nangu wumwi wabakulunmi bakacita kulilanga, aabo bakonzya kuvwuna alimwi kumana kutola kambizyo naa cakufunika.
3. **Mukambizyi uletaelede kutalika munzila ilibede aamuuyu muntu uukambizigwa.** Tabafwazigwa kutalika aatala kuumbatana; alimwi tabafwazigwa kutalika munzila iilanga kuti kuliko cintu cibi, kapati naa bali bamwaambo wamwi.
4. **Mukambizyi alimwi nomuntu uukambizigwa baleteede kutalika aapo bakonzya kuboneka naa bali bamwaambo wamwi,** pele aapo batakonzya kumvwika, naa bali mubwalo, baleteede kusiyila musamu wapa cibi cikwiiya kuti bakonzya kuboneka nangu batakonzya kumvwika.
5. **Mukambizyi alimwi nomuntu uukambizigwa tabafwazigwa kukwatana mumoyo mukati kasikati yakambizyo.** Ciyindi cakambizya cingaba cilemezya kapati nkaambo bantu balifwutulula kuli bamwi, pele kukwatana mumoyo kungaaba kwiiya kapati, kapati naa bali bamwaambo wamwi. Mukambizyi naa tali kulilanga, inga wakwatana lubilo aabantu balakambizya naa bali bamwaambo wamwi, alimwi inga wapedzisya waunkila mucibi cakukwatana mumoyo aumwi muntu. Muntu wakalumi uletaelede kukwatana mumoyo aakashi wakwe alikke alimwi nomuntu wakalumi uletaelede kucita mbubotu kumuntu wakakazyi.
6. **Mukambizyi uletaelede kucita kuti muntu uukambizigwa atafwazigwa kusanga kukululwa nangu kukomelezegwa kapela naa akambizigwa aayeye,** kapati naa bali bamwaambo wamwi. Eeco, mukambizyi uletaelede kulongozya muntu uukambizigwa kuli Jesu Kristu, mukambizyi wakumamaninina. Uletaelede kusandula aakubamba muntu uukambizigwa kuzwa kumakani aambwa kuti, “Ndiwe muntu alikke uukonzya kundikambizya bwino.”
7. **Mukambizyi alimwi nomuntu uukambizigwa tabafwazigwa kuba balombela limwi kabalombela naa basisita kabali mulumi alimwi mukaintu.** Tacili cakulonga kuti mukaintu abe nomulumi wamulombela limwi naa tali mulumi wakwe nangu muntu uyo bayeya kuunka naye mubukkale bwakukwatana. Pele naa boonse bali baakazi, takwina cibi kuti babe balombela limwi. Pele cibi kuti bantu bamwaambo wamwi babe balombela limwi naa batakwatilwe nangu batajatikili kuunka kumwaabo. Kulomba kuboola kuumbatana alimwi nokulifwutulula, eeco kucita kuti bantu babe bamwi mumuuya, alimwi ciba ciluba kuti babe aakuvwungana kumubili. Eeco, mulumi nangu mukaintu uuli nomuntu wakukwatana naye uletaelede kuba aakuvwungana aabantu bamwaambo wamwi. Kulomba kwakalegwa aakumana aabukombi kuli muntu kulomba alikke kumusyako aLeza, pele naa kuli muntu uyo bafwazigwa kulomba naye lyoonse, uletaelede kuba muntu wakwe wakukwatana naye nangu muntu wakumwaambo wakwe. Kuzwaapo, kuli kubulefu bukulu alimwi kuli kulomba kumwi limwi, kungaaba kulomba kwaamwi nangu kulomba kwakuvwungana aabali kukonka Kristu.

ZYIYISYO ZYABAKULUNMI (1Timoti 3:1-14)

Aaya ngazyiyisyo zyabantu bali mubukondu, pele tacili mbuli kuti balatwa mukubelesya kwa makumi matanu nangu bali kubelesya mbuli bakulunmi mulyambungano, nangu aabo balongozya munzila imwi iiyendelezya.
Leza uja kutubeteka kujatikizya mulimo uyo watupa. Alimwi calibelesya kuti aabo bali mubukondu bajakatambula mwezo mukulu kupinda bantu bamwi. Kwini kuti bakulunmi batambula luse lunji nkaambo kamulimo uyo balinawo, pele naa tabalongozya bwino, mwezo wabo uja kuba mukulu kupinda wabamwi.Jesu Kristu ngacikozyanyo cimaninina cakulongozya kwabwino. Ngacikozyanyo cibelesya cakulongozya kweLeza kwayanda. Tufwazigwa lyoonse kulilinganisya Kuli Aaye, nkaambo tufwazigwa kuba mbuli Aaye. Bakombe bakoma balaba mbuli Aaye.

TULALANGILA MBULI BUKKALE BWAMUKULUNMI BWUFWAANIDE KUBA. MUKULUNMI ULETAELEDE KUBA WAKOMA MUZYINTU ZYOONSE ZYIYA KUBA AAMWI MBOTULANDILA.

1) **Buntu**: Buntu—kuzwaapo kucibalo cabo, muntu wabo ngauli mbuli yoonse naa ali alikke. Muntu woonse ulakonzya kuvwala cikozyanyo cintu kumbele yabantu, alimwi nokuboneka mbuli kuti uli kubukkale bwalinga, pele cintu ciyandwa kapati aLeza mbuli mbotuli mumisyako muntu kutabona. Cikozyanyo ngelwiimya mubelesi kuli mulimo wakwe alimwi nezipo zyakwe. Cintu ciyandwa kapati ngamulumi nangu mukaintu mbuli mbali kumwaabo nangu naa bali alikke. Leza ubeteka moyo. Leza ulilembela kapati kuti ube muntu uuyandwa kuba kupinda zintu nzubweza nangu nzuboona.
2) **Mbili**: Mukulunmi Mukristu uletaelede kumana izwi lyaLeza munzwi. Uletaelede kulimana lyoonse alimwi nokumalilila Bibbele lyoonse. Kuti bakali kuyisya, baleteelede kuyisya mazwi aali akini zino alimwi kutayisya zintu zitatwumvwisisyi muCipangano Cipya. Baleteelede kukonzya kufwutulula Cipangano Cipya alimwi neCipangano Cikale munzila ilingene, kuligawanya bwino izwi lyakini (2Timoti 2:15), alimwi nokulanda zyaakini aaluzyalo. Baleteelede kukonzya kubeteka kuyisya munzila ilingene. Kwezananya cili cakulonga alimwi necililondoloki.
3) **Mulimo**: Miceelo yamuuya iletaelede kuboneka mumulimo wabo. Naa bali mupastor nangu evangelista nangu bali acimwe cabila biyando zyaJesu Kristu, kuli kuyandikana kuboneka kwaMuuya Uusalala alimwi nezipo zimwi zyamuuya. Uletaelede kubelesya izwi alimwi nomuuya. Alimwi micelo iletaelede kuboneka mumulimo wabo. .Cikozyanyo: bukamboni bwamulimo uuyala ngabantu batambula Jesu Kristu, aabo bakoma mumuuya alimwi nokutambula lufwuno munzila zisiyene, cikozyanyo: kupolesyegwa, mapandululo alimwi nko. Mukulunmi uletaelede kubelesya bwino muzipo zipedwe kuye.
4) **Kukoma**: Mukulunmi uletaelede kuba muntu wakoma mumuuya, uulanga micelo yamuuya (Bagalatiya 5:22). Tabafwazigwa kuba mbuli mwana, kutalibambila nangu kutaba aluumuno. Bantu baleteelede kukonzya kubagomeka, baleteelede kuba balumi/bakazi baamazwi aabo, naa balailila kucita cintu, baleteelede kucicita, naa tabakonzya kucita mbuli mbobalailila, baleteelede kuboola bantu babo mubusiku bwalingene, alimwi kukoma kubonwa aamicelo yamuuya, kutali nezipo zyamuuya.
5) **Kuzinguluka**: Mukulunmi uletaelede kuzinga munzila iilene mumulimo uyo Leza wamupa alimwi kutalikwatula aabamwi, nangu kutaya mulangilo. Tabafwazigwa kuleka cintu ciyoonse kubatola meso aabo kuli mulimo uyo Leza wabapa.
6) **Kulibombya**: Mukulunmi uletaelede kuzumanana kuli Mwami alimwi nokuba wakulibombya kumbele yabantu. Ooyo uulibombya kuli Mwami uja kuba wakulibombya kuli bamwi. Uletaelede kuzumanana kuli bukulunmi buli mubukkale bwakwe aakumoyo woonse, kutali kumbele yabantu alikke. Uletaelede kuyeeya kuti nguwi kulingene kupinda bamwi, pele uletaelede kumana kuti zyintu zyonse zicitwa aakuluse lwaLeza.
7) **Kusalala**: Mukulunmi uletaelede kubelekela mukusalala kumbele yabantu boonse, aabo bazyalilwa kabapya alimwi naabo batakazyalilwa kabapya. Uletaelede kuba musalala mumazwi alimwi nemicito. Naa mulumi nangu mukaintu uuli nomuntu wakukwatana naye, uletaelede kubika mipaka aabantu bamwaambo wamwi. Muntu wakwe wakukwatana naye uletaelede kuba mulwani wakwe wanyika. Kuba aakuvwungana alimwi nokumala ciyindi cinji aabantu bamwaambo wamwi kubyala mbuto, alimwi mbuto eeyo naa yakula, bantu babili abo bajakatanta mumoyo, alimwi eeci cingabapa kucita cibi cakukwatana mumoyo, apa batangila kuswiilana naa bali kule, alimwi kumamaninina inga bakwatana kumubili. Uletaelede kutalanda nangu kucita cintu ciyandika kuti watalicita naa muntu wakwe wakukwatana naye ali aawo, nkaambo cilanga kutali kumana cakulilumba. Naa muntu utakwatiwe, uletaelede kubelekela mukusalala kumbele yabantu boonse, alimwi kutalanda bantu kubi. Uletaelede kubala aabo bamwaambo wamwi mbuli bamunyina baalumi alimwi baakazi (1Timoti 5:1-3). Naa wamana muntu uyo aaya kukwatana naye, cintu eeco ciletaelede kumanyikwa kuli bamwi kuti bali mukuvwungana kukweenda kukukwatana alimwi baleteelede kubelekela mukusalala kumbele yabantu boonse.
8) **Luyando lwamali:** Mukulunmi uletaelede kuba muntu uuyandile mali kutali. Luyando lwamali lulayaula (1Timoti 6:6-11). Baleteelede kubona mali mbuli cintu cipegwa kukulisa bwami bwaLeza. Tabafwazigwa kucita mulimo waLeza nkaambo kaluyando lwamali nangu nkaambo kazyintu nzibajakatambula mukucita mulimo ooyo. Baleteelede kubelesya mali kukulisa bwami bwaLeza. Baleteelede kumvwisisya kuti Leza nguwe uuyungulula mapandululo aabo. Tabafwazigwa kukaka zyintu aakulindila kusanga butale, inga kababelesya mali aamulimo munzila itali yamwe.

9) **Tabafwazigwa kulanga bantu aakusalula kujatikizya zyintu nzibalinazo. Tabafwazigwa kuyanda bantu batale alimwi nokuzunda bantu batule, pele baleteelede kuyanda boonse alimwi nokubacita boonse munzila iiyene (Jakobe 2:1-14).**
10) **Mulangilo**: Mukulunmi uletaelede kucita zyintu nkaambo kakubelekela Leza, kutali nkaambo kayanda kubonwa aabantu. Uletaelede kufwa kuli kutendelezegwa kwabantu, pele kusala kutendelezegwa aLeza (Johane 7:18). Uletaelede kutayandi kubelesegwa, pele uletaelede kusekelela kubelesya bamwi (Mateyo 18:1). Uletaelede kutayandi kulanga zyoonse nzakonzya kucita, pele uletaelede kucita zyintu naa cakufunika.
11) **Nzila**: Mukulunmi uletaelede kubelesya nzila zilingene naa akali kucita zyintu. Uletaelede kuba wankonyo mumazwi nangu mumicito. Uletaelede kuba wabweende alimwi kutalanda mazwi atali aalingene. Nangu naa akali kukakaula, ciletaelede kuba aakulumba alimwi aakulibombya. Uletaelede kuba wakakali nangu wakukakazya nangu wakazula makani. Uletaelede kutapukaula kujatikizya izwi lyaLeza.
12) **Mbwalwa**: Bakulunmi baleteelede kuba babeende aabantu boonse, naa balaponesegwa nangu bataponesegwa. Tabafwazigwa kukalifya lubilo. Baleteelede kuba bantu bakonzya kusvikilwa. Baleteelede kucita aabantu babonwa kuti bali acibalo citete. Tabafwazigwa kuba aakali nangu kubandika bamwi aakubacita kubi. Baleteelede kutambula bantu aakuyaabeenda alimwi aakubeleka. Baleteelede kucitila bamwi zintu zibotu alimwi nokubandika zintu zibotu kujatikizya bamwi. Baleteelede kukonzya kusunga cisyinsi. Baleteelede kulimbilila kulekelela alimwi nokuba banguwa kubeteka.
13) **Bukondu**: Bakulunmi baleteelede kubelesya bukondu bwabo kuli bamwi aakumvwisisa alimwi aaluzyalo. Tabafwazigwa kutuka bamwi (Baroma 12:14) (aabo batuka balibika mumwanya wabalozi alimwi aSatani, bademoni ngabo bacita butuku bwalambwa aabantu, naa balaponesegwa nangu bataponesegwa, kutuka kwalisiyene nobubeteki. Leza nguwe ucita bubeteki, pele Satani nguwe ucita butuku). Baleteelede kukakaula aakukakazya pele aakulumba alimwi aakulibombya. Baleteelede kulumba bantu bakoma kupinda mbabo nangu naa bali kubalungika apo baalubila. Tabafwazigwa kuleka bubi nangu kulekanya mumulimo waLeza. Baleteelede kubelesya bukondu bwabo naa cakufunika alimwi kutatyiintu, kapati bantu.
14) **Kukwatana**: Bukwatano bwabo bulakonzya kulanga cikozyanyo caKristu aambungano. Baleteelede kutunga makani aamunza kuli banamukwawo. Ciletaelede kuba cakulimbilila mumukwawo, alimwi bana baleteelede kukulilwa kutya alimwi nokulumba Mwami. Mulongolezyo waLeza kujatikizya mukwawo ngowu: Leza kutangila, kumaninina mukwawo alimwi nomulimo. Tabafwazigwa kubika mulimo kumbele yamukwawo (1Timoti 3:4-6). Mukwawo uletaelede kuwangala nkaambo kakuleka kuyangala alimwi nokufwasa mulimo waLeza. Baleteelede kugawanya ciyindi cabo aakubamba.
15) **Mazwi aakwe:** Bakulunmi tabafwazigwa kulanda kubi bakulunmi bamwi, kapati aabo batali bamvwisisya, pele baleteelede kutangila kucila kumvwisisya alimwi kutalanda makani aabantu. Tabafwazigwa kuba aamazwi aakukalalila nangu aatali aakulumba.
16) Kubelesya zipiwa alimwi nobukondu bwaLeza munzila ilingene: Bakulunmi baleteelede kumana kuti zipiwa zilakonzya kubelesya nangu moyo utalingene. Kubelesya zipiwa alimwi nokulanga bukondu bwaLeza tacimanyi kuti bakulunmi basalala mukweenda kwabo aLeza. Zipiwa zilakonzya kubelesya nangu naa milangilo yabo italingene. Pele Leza uleta mwezo kuli bantu babo. Mukulunmi uletaelede kubelesya zipiwa kukulwanana bukkale bwabantu. Cikozyanyo ngelwiimya Mushe aakupaya lwala naa Leza wamukambila kulanda kuli lwala kuti amana manzi azwe muli lulo, waliya lwala alimwi cikozyanyo cakatwazigwa aamanzi aazya mululo, Leza taakasalazya aMushe nkaambo Wakamukambila kulanda kuli lwala, kutali kulupaya. Eeci cilanga kuti Mukristu ulakonzya kucita cikozyanyo nangu kubelesya zipiwa nangu naa Leza tamusekeleli. Mukulunmi uletaelede kubika ciyooko kumbele kazipiwa.

INO TULALANGILA ZIKOZYANYO ZYAABAKULUNMI ALIMWI NAABO BATAKALI BAKULUNMI MUBIBBELE, ALIMWI NOKWIIYA KUBUKKALE BWABO.

BIBBELE LILONDOLWELA KUTI ZYINTU EZI ZYAKASALWA KULWITWE KUBA ZIKOZYANYO NZOTUFWAANIDE KWIIYA. Alimwi aapa ndikali kusalila bakulunmi boonse alimwi abakombi, nkaambo zintu ezi zilatukwata boonse, naa tuli mubukondu nangu tatuli mubukondu.

Adamu: Adamu wakaphwanya mulayiro waLeza nkaambo kamukaintu wakwe (Kutandilwa 3:6). Bamwi bakulunmi baphwanya milayiro yaLeza nkaambo kakukwatwa aabantu bali aapafwe aawo. **Mukombi uletaelede kubamba kumilayiro yaLeza nangu naa eeci cileeta kukakazyana nangu kulekana aabantu.**

Abrahamu: Abrahamu wakayanda kumananisya cisyomezyo caLeza aamaano aakwe aajisi nkaambo wakayeeya kuti cakali kutola ciyindi cilamfwa kuti cimanike, eeci wakacicita aakukwatwa aakulangilwa aakasimwi, Sarayi (Kutandilwa 16:1-5). Bamwi balayeeya kumananisya cisyomezyo caLeza aamaano aabo aajisi naa babona kuti cilatola ciyindi cilamfwa kuti cilange, zimwi nkaambo bali aakukamizyigwa aabantu bamwi nangu balapegwa mapandululo atalingene aabantu bamwi. Kucita eeci kuzobayisa mukusobana alimwi nokukomanana. **Eeco, Mukombi uletaelede kulindila ciyindi caLeza kuti acite zyintu alimwi kutalaluka mukulindila, pele ulafwazigwa kupumula mulukonko aakumvwisisya kwazyoonse kuti Leza ulakulililwa alimwi Uja kumananisya eeco Wasyomeka.**

Esau: Wakaleka cilyo cakwe cakulya mbuli mwana wakalindilila cakulya nkaambo kakulya alimwi wakazunguluka peenda (Kutandilwa 25:29-34). Bakombi bamwi bangaleka cifulo cabo bali aLeza cikwata kukkala kutamani nkaambo kacibi ciyindi cipa**.Mukombi uletaelede kubamba makete kuli Leza mukati kamazwanga alimwi nemapenzi, alimwi nokuzumanana kumana kuti Leza ngaani alimwi nccili cipegwa kubukkale bwakwe.**

Samusoni: Leza wakamupa bukondu bukulu alimwi wakali aakukonzya kupususya Ba-Israyeli kumusinku yabo, pele nkaambo kakutaba akulibamba alimwi nokuyandwa zyamubili, takazumaninizyi kumananisya mulangilo waLeza kubukkale bwakwe, alimwi nobukondu bwakali aanabo bwakafwa (Balamuzi 13:17). Bamwi balazyo zipo alimwi nobusweele bwazwi kuli Leza kuti bakumananisye milimo mikulu iikwata mulimo munene, iija kubweza cintu cibotu mubukkale bwabamwi, pele nkaambo kakutaba akulibamba alimwi nokubeleka kwazyamubili, tabakonzya kumananisya eeco cibabaambilidwe kucita alimwi kumamaninina balapenga nangu kubwezegwa pansyika zyabo zya bukondu. **Ooyo uuyitilwe alimwi wakasandululwa aLeza, uletaelede kulibombya naa wamana mulimo uyo Mwami wamupa. Uletaelede kubweza cibi coonse mubukkale bwakwe alimwi nokuliyandika kuli Leza woonse.**

Mosesi: Mosesi wakayanda kucita mulimo waLeza atakali kuyisigwa, alimwi nangu Leza atakamulekele alimwi nokumusandula kuti acite mulimo ooyo (Kuzwa 2:11-16). Wakali kukonzya kumvwa mukati kakwe kuti wakayitilwa, kuti wakali kufwazigwa kubweza ba-Israyeli kuzwa ku-Ejipito alimwi nobuzike bwabo, pele ciyindi caLeza cakali citanamanika. Wakayanda kupususya Muisrayeli mumaboko aa-Ejipito, pele kubi wakamupaya Muejipito alimwi wakafwazigwa kutama. Pambuyo paakuyisigwa aLeza kwakatora myaka 40, wakakonzya kupususya ba-Israyeli kuzwa ku-Ejipito aakumanisya; Bibbele lyakamwiita alimwi muntu wakulibombya kupinda boonse abali munyika, nkaambo kuyisigwa aLeza kulibombya muntu alimwi nokubweza bubi alimwi nokulilumba muli iye. Bakombi bamwi balayeeya kumananisya mulangilo waLeza batakayisigwa nangu batakalekelelwa alimwi nokutumwa aLeza, nangu batakapegwa luse lwakucita mulimo ooyo. Mulabona kuti kapati aakali, bacita kuti makani aakomanane kupinda mbobanga aleme, alimwi balibika mumapenzi. **Eeco Mukombi uletaelede kwanguwa mukucita zyintu; nangu naa balatambula mapolofita akuti bajacita eeci nangu cikwamwi. Baleteelede kwiiya kweendela muciindi caLeza alimwi nokutambula kuyisigwa kwabo. (Belenga kujatikizya kuyisigwa aLeza mukuyisya kwakumananisya mulangilo wanu waLeza)**

Mosesi: Mosesi wakakakazyana aLeza naa Leza wamwiita alimwi nokumupa mulimo wakupususya ba-Israyeli kubajatikizi baEjipito. Wakalinga kupela zyiluba alimwi nezilubo zyakwe (Kuzwa 3:11, 4:10, 13). Bakombi bamwi balamvwisisya kapati mbuli mbobali, balalinga kupela zyiluba zyabo, buke bwabo alimwi nezilubo zyabo naa Leza abapa mulimo wakucita**. Mukombi uletaelede kumvwisisya kuti naa Leza wamupa mulimo nangu mulimo umwi uuli aamapenzya, Ulamupa bukondu alimwi nobukombi bwakumananisya. Uletaelede kutakakazyana aLeza, pele uletaelede kuutambula aakulibombya**

. **Mosesi:** Mosesi takakonzya kwingila muKanaan nkaambo kakukalipa kwakwe kutakali akulibamba, kwakapa kuti asakalazye Leza aakupaya lwala pele mbuli mbwakali amubandika (Bamambala 20:1-13). Wakali aakali aambungano yaBa-Israyeli nkaambo kakutasyomeka kwabo. Bamwi bakulunmi bakwazukila bambungano yabo nangu bantu babo babo balongozya naa babona kuti balatola ciyindi kuti bakome nangu bamvwisisye nangu baleke nyika alimwi nobubi bwacibi munyuma**. Bakulunmi bali aamulimo baleteelede kuzumanana kubayandila abantu babo balongozya. Tabafwazigwa kubalandila munzila iitali yapazyo nangu kubakazukila mukati kabantu, nangu kucita cintu cilabanyazya. Pele baleteelede kubalungika aaluzyalo alimwi nokuzumanana kubalindila.**

Joshua: Joshua wakali mukulunmi wakukomelezya kapati; munakuti nguwe wakalanga bukondu bwaLeza kupinda muntu umwi woonse muli Israyeli Jesu atakazyi. Pele peelyo wafa, Israyeli wakalomba kuli bamwi baleza, bakasanduka kuzwa munzila zyabo nkaambo Joshua atakali kuyisya muntu nangu bantu aabo bakali kujatikila mulimo wakwe peelyo atakafwa, mbuli Mosesi mbwakamucitila (Balamuzi 2:8-14). Bakulunmi bamwi tabayisyi bantu kuti bacite zyintu nzibacita nkaambo batyiya kuti mazina aabo tazojaboneka mbuli mbwakali kuba nangu kuti bamwi bangaba akulingana nabo. Eeco kulilumba alimwi ngambuli zyaSatani nkaambo Leza uja kumukomelezya lyoonse naa ukomelezya bamwi. Munakuti tatuli aamulimo wakukomelezya mazina aitu, pele izina lyaKristu.**Mukulunmi uletaelede kuyisya bamwi alimwi nokubapa eeco cintu cialinacho kuti bwami bwaLeza bukule lubilo alimwi aabukondu. Uletaelede kumana kuti Leza wamupa bantu bamwi kuti abavwune kufika kumayitililo aabo, kutali kuti abapinde bukondu, abavwike, abalamule alimwi nokukkala aakubelesya.**

Baleteelede kubacita kuti babe basikwidi baJesu Kristu alimwi kutali basikwidi babo bene. Naa baleteelede kulekelela umwi kuti atangile mulimo wakwe, baleteelede kucita eeco aakusekelela, kabamvwa kuti Leza wabalumba nkaambo wabaligwisisya aakubapa bukondu bwakubambila bukkale alimwi nomuyitililo wamwana Wakwe, nkaambo babapa mulimo wakumuvwuna kufika aapo Leza aafwaazya kuti abe. Jesu Kristu ulanda kuti takazyi kuti abelesegwe, pele wakazyi kubelesya bamwi alimwi nokupa bukkale bwakwe kulwabo. **Bakulunmi baleteelede kubelesya bamwi alimwi nokuyanda zintu zibotu kulwabo. Munzila yimbi, baleteelede kusala kukuliswa kwabamwi munzila yoonse.**

Davida: Davida wakweendela aLeza aakulibombya alimwi nokulipeleka atakali kutambula butale bukulu alimwi necibalo. Pele naa wakaba mutale alimwi nokukomelezegwa, wakalefya buvwungano bwakwe aMwami alimwi kumamaninina wakawila mucibi cakukwatana aumwi muntu alimwi nokupaya (2Samweli 11:1-27). Bakombi bamwi balafwifwa mubuvwungano bwabo aMwami naa batangila kweendela mumandandauko Aakwe, kukula alimwi nobutale. **Bakombi baleteelede kuzumanana kuba basyomeka kuli Leza, balibombya alimwi nokulilondola mubukkale bwabo bwakulipeleka alimwi nokuliyandika munzila iiyalila nangu naa bamaninina zintu nzi balandila nangu mbobakomena mubukkale.**

Gehazi alimwi aJuda Iskarioti: Aaba bakalefya mulimo uyo Leza wakabasyoma nkaambo kaluyando lwamali alimwi nobutale (2Bamkamu 5:15-27, Mateyo 27:1-6). Kuli bakombi bamwi bayanda butale alikke alimwi babona mulimo waLeza mbuli nzila yakuunka kuba batale, bantu baambunga eeci tabakonzya kuunka kule aLeza (Mateyo 6:24). **Mukombi uletaelede kuyanda mali, pele uletaelede kubelesya mali kukula bwami bwaLeza.**

Petrosi: Wakalamba Jesu Kristu nkaambo kakutya bantu (Mateyo 26:69-75). Bamwi balifwisa kuti bazyalilwa kabapya naa bali mucigongi cabaantu banji. **Mukombi uletaelede kumanyisya Jesu aakukazimya mumapenzi oonse (Mateyo 10:32-34)**

Petrosi: Wakali kweendela aakumamanina aakulindila paamanzi aakulindila, pele wakatya naa wamvwa mpepo kabayi alimwi nokubona mapupu aameso aakwe (Mateyo 14:22-34). Kuli bakombi bamwi bakeendela aakulindila, pele kutya kuli kwingila muli bo alimwi balatangila kweendela aakubona naa bakumana aampenzI akulindila. **Bakombi baleteelede kukanana kukanaakulindila naa bakumana aazintu zisiyene alimwi nokubamba bukombi bwabo alimwi nobukamboni bwabwo mumapenzi oonse. Tabafwazigwa kulanga zintu aameso aamubili, pele baleteelede kuzumanana mukulindila alimwi nobukamboni bwakukazimya.**

Tomasi: Wakayumuna naa wakambila kuti Jesu wakazyuka kubafwa alimwi wakayanda kumubona alimwi kumweka kuti akonzye kusyoma (Johane 20:24-30). Bakombi bamwi tabasyomi kuti Leza ulakonzya kucita zikozyanyo zimwi bazyi batakaziboni zicitika, nangu tabasyomi kuti mikano imwi yaLeza ngyakini kuhikide kubelekela kuli bo. **Mukombi uletaelede kweendela mukulindila kwimaninina aLeza atali akukayilila. Uletaelede kusyoma izwi lyaLeza munzila yoonse.**

Eli: Eli wakali mupateli mukulu waLeza pele takakazukila bana bakwe abakali bapateli alimwi naa bakali kukkala mubukkale butasali nangu cakuti bakapegwa mulimo waMwami. Kumamaninina, Leza wakamubweza mubupateli alimwi abaana bakwe boonse (1Samweli 2:12-18, 27-36). Bakulunmi bamwi tabakazukili aabo bali pansyika yabo, tababalungiki naa bacita zibi, eeco Leza ujababeteka nkaambo tabali aamulimo. **Mukulunmi uletaelede kukazukila alimwi nokulungika naa cakufunika, aabo bafwazigwa kulungikwa aakukomelezya baleteelede kulungikwa aakukomelezya alimwi aabo bafwazigwa kulungikwa aaluzyalo baleteelede kulungikwa aaluzyalo. Tabafwazigwa kutya kubelesya bukondu uyo Leza wabalipa.**

Bana baAroni: Bana baAroni bakapayiwa aMulilo waMwami naa batangila mulilo uyo Leza atakalekeleli (Levitiko 10:1-4). Bakombi bamwi bayanda kubelesya Leza pele tabana bukombi bwakubelesya Leza, alimwi bapananizya zyintu naa bali kuyisya nangu kuliyanda kubelesya. **Mukombi uletaelede kuba wakuyisigwa kapati mumizila alimwi nomazwi aLeza, alimwi abelesye Leza aakumanya kwakalingene. Ngamulimo wabo kusanga kumanya.**

Gideoni: Leza wakamubelesya kupususya Israyeli kumusinku yabo, alimwi pambuyo lyalyo wakayanda kulumba, wakalibala kuti wakali wamfula kupinda mbwakali kufwazigwa kuba, nangu cakuti Leza nguwakamukomelezya. Bakulunmi bamwi bayanda kulumbwa kapati aabantu. Munzila yimbi bayanda kutambula kulumba kupinda mbokufwazigwa. Bamwi kumamaninina balayeeya kuti mbabo balongoleli bakalikati aLeza alimwi nabantu nangu balapa bantu kulomba kuli Leza wabo, bamwi balicita baleza yabantu bamwi (Balamuzi 8:24-28).

Leza naa abelesya mukulunmi aabukondu nangu naa wamubelesya kuleeta kusanduka mubukkale bwabantu, uletaelede kuyanda kulumba kukulu alimwi nokuyanda kulumbwa mbuli Leza. Uletaelede kuzumanana kulibombya alimwi nokumana kuti cintu ciyoonse cimanika aakuluse lwaLeza. Bamwi bayanda kutambula cipego kulwabo kumulimo woonse nzwakacita, mbuli Gehazi alimwi nabamwi muli Bibbele. Jesu wakalanda kuti naa twamana mulimo umwi, tatufwazigwa kusala cipego nkaambo twacita eeco cakatufwazigwa kucita. Bamwi bayanda kuti mulimo wabo woonse ubonwe nangu umanyikwe nkaambo balizula, Jesu wakalombela bantu mumisyako ciyindi cimwe nkaambo atakali kusala bumwi, pele wakali kuongozwa aakuluyanda lwaLeza. Bamwi tabalibambili kucita mulimo waLeza mbuli mbobafwazigwa, mpawo bafwila mumawanga mbuli cizyalilo cakutangila caBa-Israyeli. Naa Leza wamupa mulimo, libambile aakoonse. Cita kuti naa ubelenga Bibbele, ubelede kujatikizya bantu aba, aabo bakeendela aLeza, iiye kulwabo kuti utamaninini kujokotedya zilubo zyabo.

ZYIYIBI ZYAKUPAMBANA

Ino, tulangile bamwi bantu muBibbile aabo bakakumana aazintu zyakupambanisya kapati mubukkale bwabo pele bakazwila mumoyo kabali bakundi.

Abrahamu: Naa Leza waayitila Abrahamu, wakali aaminyaka 75 alimwi takali aabana, naa mukaintu wakwe wakali aaminyaka 65. Aakukkomanina kuli Leza kwakalangilwa muziloto, mumazwi aakulanda, mukulindila alimwi nokutendela, Abrahamu wakatambula mwana. Eeci cilanga kuti naa twafwasa zintu Leza mbwalandila alimwi nokumutendela, katulekeleli mpenzi zituziyandikana, tujabona zisyomezyo Zakwe zyakumanisigwa alimwi nenzwi Lyakwe likamanana mubukkale bwitu. Naa tukalindila zisyomezyo zyaLeza, tufwazigwa kuba aalumuno alimwi nokulanga kusekelela alimwi nokutendela kutali kuzunguluka, kulumba alimwi nokungongola (BaHebrayo 6:12).

Davida: Mwami Davida alimwi aabantu bakwe bakabwelela kumwaabo alimwi bakasanga makwawo aabo akatwalwa kabambwe, alimwi nemyanda yabo yakapiswa. Bana babo alimwi abakaintu babo bakatwalwa kabambwe. Bantu bakalila kusikila mbobakafwa nguvu zyakulila alimwi bakatangila kusalazya Davida kujatikizya cakamana. Pele Davida wakasala kusyoma Leza alimwi wakayeeya mbuli Leza mbwakamutangila kufika. Wakatangila kumana zyintu zyonse zyamukwenezyo zyo Leza zyakacita kulwabo munyika yakale. Wakasala kutendela Leza nangu mukati kamapenzi. Pambuyo wakabuzya Leza naa wakafwazigwa kuunka kukamana kuti babwezezye makwawo alimwi nezintu zyabo. Leza wakamupindula alimwi nokumulayila kuunka kukamana alimwi nokubwezezya zyintu zyonse nzibakafwazigwa. Bakakonkola musinku alimwi bakabwezezya zyintu zyonse nzibakafwazigwa. Takwali muntu nangu cintu cimwe cakapwile. Eeci ciyisya kuti mukati kamapenzi akomelele, tufwazigwa kwibukila lufwuno lwaLeza mumazuwa aatwakamana, kumutendela alimwi nokumumana kujatikizya zyintu zyonse nzakatucitila alimwi nokusyoma kulongozya Kwakwe. Kulumba alimwi nokulizwida inga kwatulemesa kubona kusanduka kwamapenzi itu.

Josefa: Leza wakapa Josefa ciloto cakuti wakali kujaya kuba mukulunmi, pele banyina bakwe bamuna bakamugulisa kuba muzike kuEjipito. Kumamaninina wakaputwa mubulelo nkaambo kakumwiitilwa zilubo zyakubepa. Pele, Josefa wakazumanana kusyomeka alimwi nokubamba mulangilo mubotu nangu naa wakali mubulelo, alimwi eeci cakamaninina camwisa mukulekelelwa kwakwe alimwi nokukomelezya lubilo kumwanya wa bukondu. Eeci cituyisya kuti nangu mukati kamapenzi, tatufwazigwa kusalazya Leza pele tufwazigwa kuzumanana kuba aamulangilo mubotu Kuli Aaye. Tufwazigwa kuzumanana kuba aamulangilo wakutendela alimwi nokulumba nangu mukati kamayanda aitu akomelele kapati. Ujasandula mpenzi itu kuba zibotu aciyindi ciyene alimwi acitila kuti zyintu zyonse zibe amwi kukubotu bwitu.

Mukati Esther: Bantu baIsrayeli bakakumana aakufa mumeso aabo nkaambo kamulayi waMwami wakakonzya kukanganizigwa aakubepa kwaHamani, musinku wabajuda. Pele aakulomba alimwi nokulijumya, mpenzi yakasanduka kuba kumwaabo. Eeci cilanga kuti nangu zyintu zingaboneka mbuli kuti zyazula mpanji, kulomba alimwi nokulijumya kungaleta kusanduka kwamapenzi munzila yakwambawamba alimwi kuleeta makani mabotu.

Mwami Jehoshafati alimwi aIsrayeli: Mukati kamalongozi wakwe, Israyeli wakajatikizigwa aabasinku bakali aabukondu. Ilyo nyika yakamana kuti tayakonzya kukunda aabukondu bwabo, Leza wakabalayila kubika batendesi alimwi nabalambila kumbele kumukwai wakamana. Naa batangila kwimba, musinku wakatangila kupayana bamwi, alimwi eeci cakapa kuti Israyeli akunde aakutali aampenzi. Munzila eeyi, Paulo alimwi aSilasi bakakunda bukkale bwakulekelelwa mubulelo kwiinda mukutendela alimwi nokulambila mukati kamusiku. Eeci citulanga kuti nangu zyintu zingaba zibi munzila iikaleya, kutendela Leza nangu mukati kamapenzi itu kungaleta kusanduka kwabotu mubukkale bwitu.

Davida alimwi aSauli: Sauli wakatalilila Leza nkaambo wakalefwa kupaya banyama boonse mbuli Leza mbwamulayila. Naa wakakambwa, wakalamba kulibombya alimwi kumamaninina wakafwa bukombi bwakwe. Davida, kumwi wakacita cibi cikulu aakutola mukaintu wamwi alimwi nokupa kuti mulumi ooyo afwile mukamana. Naa Leza wamukambila, wakalileya alimwi wakalanga kulibombya alimwi nokusweka mumoyo. Nkaambo ka eeci, Leza wakamulekelela alimwi takamubwezi acigogo cakwe nangu kufwisa mulangilo wakwe waapolofita. Nangu Davida wakali kusangana aakupenzegwa nkaambo kacibi cakwe, wakazumanana kuba mumulangilo waapolofita waLeza kubukkale bwakwe. Eeci cituyisya kuti kulibombya, kusweka mumoyo alimwi nokuleya kujatikila kukulekelelwa aLeza alimwi nokubwezegwa aLeza.

Mwami Manase: Mwami Manase wakali mwami wakukakazya muli Bibbele. Wakacita mapayo manji, wakabelesya buloi, alimwi wakalambila baleza batali bakini. Wakacita zintu zinji nzitakasalazya Leza. Kumamaninina, wakatwaigwa alimwi nokutwalwa kuzwa munyika yakwe. Naa wakali mubuzike, wakalibombya mumeso aLeza aakakini alimwi wakaleya zibi zyakwe. Wakalanga Leza kusweka mumoyo alimwi nokulibombya kapati. Nkaambo kalibombya kwakwe, Leza wakamulekelela alimwi wakamubwezezya kumwaabo munyika yakwe alimwi nacigogo cakwe. Pambuyo Manase wakamana kuti Jehova ngwakini Leza alimwi wakapwaya baleza boonse batatondeka nzibakakongola alimwi nemisamu yabo yakulambila. Ciyanza eeci citulanga bukatazyo bwakulibombya alimwi nokusweka mumoyo mumeso aLeza alimwi nokusala kulekelelwa Kwakwe aakukakini. Naa twasanduka kwini kuzwa kumicito yitu yabi, nangu twawila kule kwanzila yaLeza, Ujatulekelela alimwi nokutuyisa kupafwe Kuli Aaye. Ujatubusya alimwi nokubwezezya zyintu nzitwakafwisa nkaambo kakutalilila kwitu.

Jobe: Jobe wakakumana aakupenga kapati alimwi nokupenzegwa aciyindi cimwe, pele takasalazya Leza nangu kumwiitila kuti wakacita cibi. Kumamaninina, wakapolesegwa alimwi wakatambula zyintu zyakabili kupinda nzakataya. Wakapenzegwa kwamyaka iipaafwe 9 kusikila kumyaka 2, pele wakakkala myaka 140 pambuyo aakukomana, aakulumuno alimwi nobutale. Eeci cituyisya kuti nangu naa tukumana aaziyindi zikakali, tatufwazigwa kubona Leza mbuli musinku witwe. Tufwazigwa kuzumanana kuba aapafwe Kuli Aaye, nangu naa tatumvwisisyi ciyanza. Ciyandikana kusala kumvwisisya alimwi nobukombi aakulibombya naa tukumana aaziyanza zitali mbuli zitu, alimwi tufwazigwa kuzumanana kuba aakulumba kuli Leza ciindi coonse, katumana kuti Ulebelekela zyintu zyonse kukubotu bwitu nkaambo ulatuyanda.

Daniele, Shadareke, Mesake, alimwi aAbedinego

Bantu aba bakapona mumulilo wakukazya alimwi nomulindi wamayuni nkaambo bakabamba lukonko lwabo muli Leza, nangu naa bukkale bwabo bwakali mumapenzi. Aitwe alimwi tufwazigwa kusyoma Leza nangu naa tukumana aaziyanza zili zyoonse, alimwi nokuzumanana aakutendela kwitu alimwi nobukamboni bwitu bwabotu.

ZYIYISYO KULWABO AABAYITILWE KUMULIMO WAKUBELASYA MUBIYANDWA BILALA (BaEfeso 4:11-17)

Bakombi bayitilwe kumulimo wakubelesya mubiyandwa bilala (Bapostoli, Bapolofita, Bapandakanyi, Bapasita alimwi aBayisyi) baleteelede kumana alimwi nokucita zyintu zilandazya:

1. Leza wakakupa cipo eeco kuti uyisye bakombi kumulimo waLeza. Munzila yimbi, kuti ukomese bakombi mukusyoma kwabo kusikila bakeendela mukumaninina kwa bukwana bwabo mbuli bana muli Kristu, alimwi bakumananisye ciyandikana cabo mubwami bwaLeza. Babesyi bamubiyandwa bilala tabafwazigwa kulamula bakombi bamwi alimwi nokubapenzya, nokubabona mbuli basikwidi babo aabo bangayunguluka nabo. Jesu Kristu wakakupa cifulo eeco kuti uone kuti bakombi bamwi balimaninina mumulangilo waLeza kubukkale bwabo. Babesyi bamubiyandwa bilala baleteelede kuba aakumoyo wakubelesya alimwi kutayandi kubelesegwa.
2. Baleteelede lyoonse kubeleka kukukomelezya kumanya kwabo kwazwi alimwi nemizila yaLeza.
3. Baleteelede kubusya zipiwa zisiyene, makanze alimwi nemayitililo aabakombi alimwi nokubapa mwanya wakubelesya limwi nabo.
4. Baleteelede kusandula bantu kuba basikwidi baJesu, kutali basikwidi babo, munzila yimbi, baleteelede kubeleka kapati kuti batange cikozyanyo caJesu mubukkale bwabantu aabo balongozya (Baroma 8:29). Naa Jesu walanda kuti tucite bantu basikwidi, wakali kumana kuti tubacite basikwidi Bakwe.
5. Baleteelede kulanga micelo yamuuya mubukkale bwabo (Bagalatiya 5:22). Baleteelede kuba babeende aabantu boonse alimwi nokweba kukakazyana kujatikizya Bibbele.
6. Baleteelede kukonzya kubelesya izwi alimwi nokweendela aMuuya Uusalala, munzila yimbi, baleteelede kugawanya bwino izwi alimwi nokweendela munzila iilafwa aazipo alimwi nokulanga kwaMuuya Uusalala aakulumya.

MBULI MBOBATWALILA BUKAMBONI BWABUTYILI: Izwi lya 'butyili' litalika kumana 'makani mabotu'. Ngambili yakufunika kujatikizya kupususya kwaLeza kwiinda muli Jesu Kristu. Munzila yimbi, tayambili yakuziyisa bantu alimwi nokuleeta mwezo. Kuli batusyi, butyili ngwakuti muntu ooyo alimwi ulakonzya kubwezezya aLeza alimwi nokusambwa zibi zyakwe zyonse mumulopa waJesu Kristu nangu naa zibi zyakwe zili zibii (2Bakorinto 5:17-21). Kuli balwele, butyili ngwakuti Jesu wakatola malwazi aabo, kuti muntu ooyo apolesegwe alimwi nokukkala atali amalwazi (1Petrosi 2:24). Kuli batule, butyili ngwakuti Jesu Kristu wakaba mutete kuti babe batale (2Bakorinto 8:9). Kuli muntu woonse nangu naa ali mukkala uli mbuli yoonse, butyili ngwakuti Jesu Kristu wakaza kumulekelela kumapenzi aakumulemesa, kuti akonzye kukkala acibalo cakumwamba cakukunda, aabukondu alimwi aakuzunda kwaLeza. Jesu wakaza kupa bukkale bwakumaninina (Johane 10:10). Ngobu butyili bwakini. **Butyili ngwakuti boonse basyoma Jesu Kristu bakacitwa Bana baLeza mbuli Aaye, alimwi zyintu zyonse Zyakwe ngyabo. Bakapegwa bukumaninina bwaLeza alimwi nezintu zyonse zyaLeza mbuli Jesu.**

1) Naa tuyisya, tufwazigwa kulanga bantu eeco Kristu mbwakamana kulwabo alimwi nccabacita Kuli Aaye. Mulimo wakamanisigwa; Bibbele lilanda kuti Leza watupa zyintu zyonse nzitufwazigwa kuti tukalile bukkale bwaLeza bwakupinda bwa kawaida (2Petrosi 1:3-5). Tabeli bantu kuti baleteelede kubweza nangu kubelekela eeco Leza wakabapa kale aakuluse Lwakwe. Pele balange bubele bwabo muli Kristu, alimwi babayisye kweendela aakulindila nkaambo lyoonse naa bakeendela aakulindila, bajakonzya kukkala acibalo cabubele bwabo. Cikozyanyo: Talandili kuti, "Mukombi uletaelede kulomba kapati kuti akunde Satani." Pele londolwela kuti mukombi ngakundi waSatani kuzwa ciindi nakaponesegwa, pele ino uletaelede kweendela aakulindila kuti alange bukundi bwakwe kuli Satani. Tulabukondu nkaambo Leza nguwakatupa aakuluse Lwakwe, eeco, cintu coonse catufwazigwa kucita ngakweendela mukumana eeco cituula muli Kristu. Tabeli bakombi kuti balwe aSatani, pele yisya bakombi kufwasa maano kuli Leza alimwi nokulamba Satani. Taciti bakombi babe bamana Satani, pele bacite kuti babe bamana Kristu.

2) Tuyisya bakombi eeco Leza mbwakamana kubacita alimwi nccabapa. Cikozyanyo: tuyisyi kuti mukombi uletaelede kuba aluyando. Pele lange bakombi kuti balinayo kale luyando kuzwa ciindi mbobakaponesegwa, pele baleteelede kweendela mulwo. Yisya mukombi kweendela aakulindila nkaambo cikozyanyo caLeza cili mumuuya wakwe, uuli aamicelo yamuuya alimwi cikozyanyo eeci cilangilwa aakulindila. Tuyisyi kuti mukombi uletaelede kuba aakulindila, pele lange mukombi kuti wakali aakulindila kuzwa ciindi nakaponesegwa, pele ino uletaelede kubelekela kukukomelezya alimwi nokukula kwakulindila kwakwe. Mukombi uletaelede kumala ciyindi akufwasa cintu citalinaco kale mukati. **3)**

Yisya mukombi mbuli mbwangaakweendela aLeza. Tacileti kuboneka kuti kweendela aLeza cintu cilemezya,

alimwi kuti ngakulwabo bakombi bamusyobopele aanyika. Pele lange mukombi kuti ngakulekelelwa kweendela aLeza mbuli mwana wakwe wakalumi nangu wakakazi. Uletaelede kumvwa kuti uli aamulimo wakukomesya bukombi bwakwe alimwi nobukkale bwakwe aLeza. Uletaelede kutayeeya kuti pastor ngamusikati wakwe. Mukombi uletaelede kuzulilwa aMuuya Uusalala, kuti akonzye kulomba mumilomo alimwi alimwi nokuyisigwa nzila iilingene yakulomba, kuti akonzye kucita eeco cakamuyisigwa nangu naa ali alikke. Uletaelede kuyisigwa mbuli mbwangaamvwa Leza, kuti akonzye Kumvwa ciindi coonse nangu naa ali alikke. Eeci cija kuvwuna mukombi kumananisya mulangilo waLeza kubukkale bwakwe. Lyoonse lwaba aamulimo wakuyisya mukombi **MBULI MBOANGAACITA**, munzila yimbi, yisya mukombi mbuli mbwangaacita zyintu kuti akonzye kuzicita nangu naa ali alikke.

4) Mukkusyigwa kuli kusambilizigwa kumubelesi kutanga Baibolo lwakwe mwini alimwi nokubelesya zilaazumwi, kuti akonzye kwiiminina mwini. Alakkomaninwa kufuma kumukuli wamwana kumanani aakwa mwana wa Leza alimwi nokusambilizigwa kumukkala kumwiima lwiitabizyo, kuti akonzye kukkomana Jehova bukatazya pe angabede alimwi mwini. Alakkomaninwa kwiiya kuti Leza ng'Asitata wakwe mumwi weezuula ncobali Jesu Kristu alimwi naasitata wamulindizi wakwe. Mukkusyigwa kuli kukonzya kuba aamuchinshi wa Leza kusiyana a Sitaani. Bakkomaninwa kubona mazyi maali mumuuzyo wa Bwami bwa Leza kupinda maano akati a Bwami bwa Sitaani. Leza ulakonzya kukwezwa alimwi Sitaani kukweba mumaganizyo aabaamini.

ZILAKOMBWA KUSAMBILIZYA KWAMANA KWABOTU KUBIKILILA ZILILILA.

1) **Langa bantu buzima bwakuli ncheni ncimukkombwa kusambilizya kujatikizya mazwi aamaandiko aali mu Baibolo, inga kuli cintu** .Leza ncepeede kucilongano caalumi naa ncotwaaba kuti bacite naa cintu ciyandika ncotwaasambilizya kujatikizya. Lwabiililani ncoosambilizya kujatikizya amaandiko.
2) **Langa bantu ncaakonzya kupona mucibalo/cibalo ncotwaasambilizya kujatikizya.** Kusi muntu wakkomaninwa kuciziba ncaakombwa kucita kuti afike mucibalo ncotwaasambilizya kujatikizya. Cizulule alimwi cipepe kuli boonse kuti bakonzye kwiiya ncaakombwa kucita kuti baponene mucibalo eco. Cakutalisya: naa musambilizya kuti baamini bakombwa kupona mubbwelelo, basambilizye ncaakonzya kwiiya kumutegwa waLeza kuti bakonzye kunkala mubwendo bwabo bwaubbwelelo. Naa musambilizya kujatikizya kusyoma, basambilizye ncaakonzya kusyoma. Naa musambilizya kuti batambule mwiitabizyo, basambilizye ncaakonzya kutambula mwiitabizyo alimwi mubape miswaano kukkala kukatambulwa kuMuuya Uusalala, eyo ikonzya kucilikizya kusambilizya kwanu. Naa musambilizya kujatikizya butegetsi bwesu nkaabami, langani nzila yakuleta butegetsi alimwi mububonekesye. Mukkombwa kulondola kuti tulatawala mwiitabizyo yesu, eyo ikomezya mazwi alimwi ncamucita, alimwi ncicili ciyandikana kubonkomana nkumwasambilizya. E.g. zubulani izwi lyakupona kuli muntu uuli aakutalika mutwe.
3) **Kusambilizya kwanu taakukombwi kusumpula babelesya (Muzyibisi, taakukombwi kuba kwakusumpula). Cakutalisya:** Tamukombwi kuta kuli bantu bamweelezya kuti abantu bamukkomanina mbazyaabi basimutazi naa kubapa mazina aakunyazya. Mutabe bantu bakucita bubi kuli baalumwi bamukkomanina. Nokumazyi kulungamya, lungamyani mumulindililo alimwi mucinshi.
4) **Kusambilizya kwanu kukombwa kubikkilila kulondolola nzila yakucita zintu kuti mukusyigwa akonzye kuzicita ngaali mwini.** Mutasanduki kuyobya buyobyi kujatikizya zintu alimwi mutalondololi ncaakonzya kuzikwananizya. Kusambilizya kwanu kukombwa kubacita kuti zintu zibe zyakukkala kufika kuli ibo.
5) **Kusambilizya kwanu kukombwa kubikkilila bantu alimwi aakupoona kwabo. Takukombwi kuba cintu ncabantu batakonzya kulijana naco.** Mukkombwa alimwi kupa miswaano ikulanganya ncaakonzya kusambilizya kwanu kucitila bantu bubi mumazumwi abo alimwi aakuyandaula kwabo. Cakutalisya: Mukkonzya kupa muswaano kujatikizya ncaakonzya muntu kubelesya iitabizyo lyakwe kuti aumanane mulimo naa cintu ncayanda. Pele mukonzya kupa muswaano nkalombelwa kumubelesya mbocibede mucisambilizyo canu. Muswaano umwi ngwakuti mukonzya kuamba bantu banu kuti baandike ansi cintu ncabayanda alimwi bakkale kusyoma Leza kuti capwa kucitwa. Citani miswaano iikonzya kubelesyeka kubantu mpelepele. Kumwi inga mwaandika zina lyamwana wanu mucipepa naa mwabikka lianza lyanu kumufananizyo wakwe alimwi mwatala kumuta kuli ncotuyanda kumubona aba. Naa kuli ncheni ciyandika mucisambilizyo canu ncimwayanda kuti baamini bakute, baambeni kuti babelesye kucilondola kusyomeka, alimwi kusyomeka kukombwa kulondola kuti baatala kubona ncheni naa cintu eco kale, kusi kuti cizabapeelwa manguzumanana. Naa musambilizya kujatikizya ncheni ikulanganya kuti tuli bakandulula mumazwi oonse aali muli Kristu, nga cilongano cikubambila kusyomeka kusyomeka mweenu kujatikizya ncheni eyo, baamba kuti, "Ndili mukandulula muli Kristu" kusi kuti "Ndizaba mukandulula muli Kristu". Mweendelo yoonse yamazwi aLeza yakkwanilizigwa muli Kristu. Yacitwa kuti ibe mumbeleesu kale.
6) **Byunji bwamiswaangano yanu bukombwa kupa makani, kuumya alimwi nokubamba. Bukombwa kubonekazya buumwi bwomukkusyigwa naa Mkristu alimwi ncaakombwa kupona muli ibo.** Bukombwa kucita kuti ooyu

uukkala kukute, azibe alimwi azindikile kuti nguni, alimwi ncaali nacoo muli Kristu, kuti Leza nguni kuli ibo alimwi mbobali aabuvwubwi nobe, kuti nguni cikwata cabo alimwi mbocibelesya (eecibalo cabwami bwaLeza). Misambilizyo yaJesu yakaabonekazya mazyi atatu aaya, wakasambilizya kujatikizya Leza, bwami bwaLeza alimwi aamalongolelo abwo, alimwi aabaana baLeza babonekazya alimwi wakabubonkesya. Baibolo lyaamba kuti tulondole cisyasimwa cakwe. Kusambilizya kwanu taakukombwi kucita kulungamya muno. **Baamini bakula cakufulumina mwaswaabalanga ncaakali Leza kucita kale kuli ibo. Cakutalisya ngwamakani aali muMubelesi 26:15-19.** Mulimo Jesu Kristu ncaakapa Pauulo wakuba kweenda nokuzumuna batali Bajuda kufuma mumwiinda alimwi nokubabonekazya buumwi

bwabo muli Kristu. Mulimo ooyu wapeelwa cilongano cini-cini. Kunununa bantu kufuma mumwiinda alimwi nokubabonekazya buumwi bwabo muli Jesu Kristu. Buumwi bwesu mbuli zyoonse Leza ncaakapa muli Jesu Kristu kwiinda mucoo cakwe. Eeci cikkatila; bukkala alimwi aabuvwubwi nobu, nguzu zyakutambulika nyika, Sitaani alimwi aabwami bwakwe boonse, bukkala bwabaLeza, kukwakkomanina, bukandulula, bukkala bwakusekelela, butende alimwi aabukata bwaLeza, alimwi nazyo.

7) **Pakumana kusambilizya kwanu, peezya bantu mukana wakusala kuti babikke ncobiiye mukubelesya, nkaambo Baibolo litweelede kuti tube bakucita baambu, kusi bakubva buyobyi.**
8) **Tukombwa kukweba bantu batakali kupona mukununuka kuti batambulile Jesu Kristu. Tukombwa kubalanganya bubi bwabukkala bwamipondo, pele tukombwa kubalondolwela kuti Leza uyanda kuti batanganizigwe alimwi aakwe, alimwi tukombwa kusyoma aaba nga basala kutambula Jesu Kristu. Nga bamana kutambula Jesu Kristu, tukombwa kubasambilizya cakupwilililla kujatikizya bukkala bwabupya muli Kristu.**

MBWOTWAKOMBWA KUBAKA KULUMI KWALEZA KUKATALA

MBWOTWAKOMBWA KULETA BANTU KULUMI KWALEZA: Kuleeta bantu kulumi kwaLeza ncakupususwa, mukombwa kubalanga buyo kuti zintu zyoonse bantu nzyabayanda zikonzya kupindululwa muli Kristu. Bantu bali mukunyongana alimwi bayanda cibalo ncobakonzya kutandaukila kuti bapegwe buyo. Kuli nzila zinji zyakucita eeci:

1. Mukkonzya kubelesya muninga yaMuuya Uusalala alimwi aazimanyiso. Kuli cintu ncaakonzya kukweba bantu ngwamininga alimwi aazimanyiso aMuuya Uusalala. Kumwi inga kwaba kupozya balwazi naa kunununa bakunyongene, naa kusambilizya kwaamaka kukonzya kubamba bantu. Eeyi yinzila yakusaanguna Leza njaakali kubikkila kuti tulonge bantu kuli Ye. Tulakonzya kubonkesya mininga eeyi alimwi aazimanyiso mumisamu, kumarediyo, kumatelevisyoni, kumwiinda mumbungano, mumapepala amakani, kwiinda mukuba aamisangano yakupandula naa mukati aazila zinji zisiyene. Bantu balakonzya kuza lyoonse nga kuli kubonekazya kwaMuuya Uusalala mbuli mbobakaanza kuli Jesu.
2. Ikonzya kuba kupa baliyandikana mbuli cikwata, cakutalisya, kulya, minzubo, kupangila bantu mazwi alimwi aazintu zinji zikwabilizya bukkala bwamuntu.
3. Tukombwa kucema bantu mwiitabizyo. Tukombwa kubacema mwiitabizyo mumisyobo yesu alimwi aamakani atwaambwa. Nga twamba kuti bantu baazile kumisangano yesu, Muuya Uusalala ulakwananizya mazwi aaitabizyo alimwi akweba bantu kuti baze. Tuli mbuli Leza, alimwi nga twabelesya iitabizyo, tulandila zipego zimbuli njaakandila Ye nga wakacita cintu cimocimwe (Psalm 2:8).

MBWOTWAKOMBWA KUKKAZYA BANTU MUKULUMI KWALEZA: Kuleeta bantu mukulumi kwaLeza ncakupususwa, pele kukkazyanya bantu mukulumi kwaLeza takuswidi pe. Kukkombwa kuba zintu zilondoloka kuti bantu bakkale mukulumi kumwi, batatandi.

KUTAMBULA KWA BUBWELELO ALIMWI AABUTANDE KUFUMA KULUMI KWALEZA MUKATI KOONSE. PELE CILICISWE CAYANDIKANA NCEBUBELELO BWAMUSONGOLOLI. Bantu bali mukulumi eko lyaamba manguzu aakasambilila kusaanguna, balazizigwe kutambuliwa alimwi aacinshi. Nkaambo kayoo, balingalanga bantu, mbuli bakusandula, bakombwa kusambilizigwa cakufumbwa kuti babe babubele, baambe kabotu kuli balumwi alimwi bakombwa kwiiya kusimwa. Nokuba kuti cilongano cibe cabubele, pele naa musongololi tali mububele, bantu balatanda. Cili mbuli naa cilongano citabbede kabotu pele musongololi mububele, bantu balakazimya alimwi bakkale nkaambo kamusongololi.

1. **Kusambilizya kupa bukkala alimwi aabukambausya:** Kusambilizya kwamupastolo kukombwa kupa bukkala alimwi aabukambausya kuli bamukkomanina. Takukombwi kuba kusambilizya kusumpula naa kulungamya muno, kusambilizya kweendela kusumpula alimwi nokulungamya lyoonse kulatandula bantu kulumi kwaLeza.
2. **Kubonekazya kwaMuuya Uusalala alimwi aamininga Yakwe:** Kubede kwaMuuya Uusalala alimwi aamininga Yakwe kukombwa kubonekazya lyoonse mukulumi kwaLeza, alimwi bantu bakombwa kupa buumi bwakuti Leza wababikila kabotu mubukkala bwabo.
3. **Bantu bakombwa kusambilizigwa:** Baamini bakombwa kusambilizigwa kuba babelesi babotu banini. Bantu basambilizidwe balakkala mukulumi kwaLeza. Kusambilizya kukombwa kusimbilwa muno mukulumi kwaLeza kuti mukusyigwa uuli woonse azibe kuti uyanda kusambilizigwa. Naa boonse babelesi batakusambilizigwa, mutalilo wamulumi kwaLeza ulaba ansi, alimwi kulumi kwaLeza kuba kulumi kutakata.
4. **Bantu bakombwa kubaacita milimo, kuti babelesye mininga yabo:** Bantu bakombwa kupedwe mukana wakubaacita milimo mukukula kwakulumi kwaLeza alimwi aamuziangano yosiyene, alimwi milimo yabweende kabotu ncebaacita ikombwa kuzyibwida. Cakutalisya: cibuka caakulumi, kubamba bantu, kupangila bantu mazwi, kusyomeka kulubantangalale, kusukula alimwi aamuziangano yosiyene iili mukulumi kwaLeza. Nokuba naa kuli cintu ciyandika kugulidwa mukulumi kwaLeza, bantu bakombwa kupedwe mukana wakupa cakulibambila kucintu ncikombwa kugulidwa. Naa bantu batapegwi mukana wakubaacita milimo, inga bakwelela manguzu naa bakabambuka kucita milimo yalimwi manguzumanana.

5. **Bantu bakombwa kubikkwa mumitwe yakubantu banini:** Bantu inga baza mukulumi kwaLeza nkaambo kamakani manji, pele ncibabamba mukati mukulumi kwaLeza nkubabikkwa mumitwe yakubantu banini. Kubikka muntu mumutwe wakubantu banini kumubonekazya alimwi kumucita kuti abe aamulimo. Naa kulumi kwaLeza kuli mutwe umwi mukulu, bantu bamwi inga bafisama munyuma yabamwi alimwi balakonzya kutabaacita milimo mukulumi kwaLeza, pele nga batanda kulumi kwaLeza, kusi muntu uubona. Mitwe eeyi yakubantu banini inga yaba mukubeleka kwakumizi/mizangano yamumizi, mitwe yakubambila bantu, naa nzila yoonse musongololi wakulumi kwaLeza njaakonzya kubikkila.
6. **Kulumi kwaLeza taakukombwi kwezwa badimoni alimwi aamilimo yabo:** Malumi aLeza eeyi aakweba badimoni alimwi aamilimo yabo aba akulubana. Takube aamutende alimwi aabumwi, alimwi bantu tabakkali mukati kwayo manguzu alimwi tabakuli kabotu muli ibo. Kulumi kwaLeza kukombwa kubona alimwi kukweba Mwami Jesu Kristu. Badimoni bakombwa kusandulwa kufuma kubantu, pele taakukombwi kubakweba lyoonse kwiinda mukuyobya kujatikizya ibo naa kubapa mukana wakubonekazya milimo yabo.
7. **Bantu taakukombwi kusiyanisigwa nkaambo kancobali nacoo naa ncobatalinaco.** Musongololi taakukombwi kusiyanisya bakandulula alimwi aabali mumuzi, pele wakombwa kubayanda boonse. Taakukombwi kulanga muntu umwi cakukwabilila naa kumupa lukono kupinda bamwi.

MAKANI AYANDIKANA KUBIKILILA KUTALA KWA KULUMI KWALEZA

1) **Misampu ikata:** Kulumi kwaLeza kukombwa kuba aabukkala bwamisampu iikata alimwi iikomezya lyoonse. Misampu mbongolwe yamuamini alimwi aakulumi kwaLeza woonse. Kulumi kwaLeza kukombwa kusangana lyoonse kusyoma cakufwumbwa; kumwi kukombwa kusangana kusyoma alimwi nokusumpula.
2) **Kusambilizya kukata kupa bukkala alimwi aakupangila bantu mazwi.**
3) Bubwelelo alimwi aabubele bwamupastolo zikonzya kucita kuti bantu babe bakata mukulumi kwaLeza. Mupastolo wakombwa kuba muntu uukonzya kusambwa alimwi uulakonzya kuyobelwa kabotu.
4) Kubonekazya kwaMuuya Uusalala alimwi aamininga Yakwe alimwi aabukkambausya bwabantu.
5) **Kusambilizigwa kumwi kuli balumwi boonse bamukalumi kwaLeza, ncobakombwa kwiinda kuli kulyoonse.** Baamini basambilizidwe balabamba cakufulumina muli Mwami alimwi aakulumi kwaLeza. Ciyandika kuba aakalasano kakusambilizya nkakutalilo kwakulumi kwaLeza woonse. (Mukkusyigwa uuli woonse wakombwa kwiinda mukati kalo).
6) **Bubwelelo alimwi aabukwati kati kabamwini.**
7) **Musyobo:** Kuyimba ncintu ciyandika muno mukulumi kwaLeza; cintu cilyoonse cikomezya kwiinda mumusyobo, ziba kuti ncicintu ncinzi. Bantu babumbililwa munzila yokuti bayandisya musyobo. Musyobo wamaka mukulumi kwaLeza ulakukomezya alimwi ugupa manguzu. Kulumi kwaLeza kukombwa kubona kuti ukwabilizya mutalilo wamusyobo. Takukombwi kusyongana naa kuzuma kugula zintu zyakuyimbila kulumi kwaLeza nokuba kuti zyaluya, nkaambo musyobo wamaka ukwezya mutalilo alimwi aatambulelo lya kulumi kwaLeza. Musyobo uuyimbwa mukulumi kwaLeza wakombwa kuba aakubikkilila aamakani kulumi kwaLeza ncaazumina. Tabakombwi kuyimba myimbo iileta maganizyo akufa alimwi aakuba mwane, pele bakombwa kuyimba myimbo iipa bukkala, myimbo yakusekelela alimwi aamutende alimwi aabukwati aLeza nkaambo ncileta Leza kuli itwe.
8) **Kubambika alimwi aabubotu mukulumi kwaLeza:** Bantu mbobabede balakondwa kubambika, bubotu alimwi aabukkale kabotu. Nkaambo kayoo, kulumi kwaLeza kukombwa kuboneka kabotu mukati alimwi aapanze. Bubotu mukulumi kwaLeza bugupa muntu uuyanda kuza maganizyo akupumula alimwi aakukkala mubupubwe mukati mukulumi kwaLeza. Pele bubi alimwi aakutazikonzya kucita kuti muntu atakondwi alimwi abe aakutya.
9) **Zintu zyakuyimbila zyamutalilo:** Kulumi kwaLeza kukombwa kuba aazintu zyakuyimbila zikondwelesya bamwini bakulumi kwaLeza nga bapeele kuti kulumi kwaLeza kugule zintu zyakuyimbila. Zintu zyakuyimbila zyakutalilo ansi mukulumi kwaLeza zilapa cimpindu cakuti kulumi kwaLeza kuli amutalilo uunini. Kusi kuti kulumi kwaLeza kukombwa kuzivwazya zintu zyaluyando, pele ncoyambaamba ncakuti kukombwa kugula zintu zikonzya kuboneka kabotu alimwi zikonzya kubelesyeka kabotu.
10) **Mutalilo wakuvwala uucinshi**: Mutalilo wakuvwala mukulumi kwaLeza wakombwa kuba wancinshi munzila zyoonse.
11) **Alimwi zintu zimwi Muuya Uusalala ncaakonzya kubonekazya. Taandikile zyoonse apa, pele zintu ezyo ncaandikile zilakweza mutalilo wakulumi kwaLeza.**

KUKULA ALIMWI AAKUBAMBWA KWA KULUMI KWALEZA: Baamini bakombwa kusambilizigwa kuleeta bantu mukulumi kwaLeza lumwi-lumwi, kulekana aako, kulumi kwaLeza kukombwa kuba aamisangano yakupandula iikweba bantu kuli Kristu, alimwi kukombwa kubelesya nzila zimwi zyakukweba bantu kuli Kristu aakusekelela alimwi aampindu, mbuli zintu zyakubonekazya amakani, alimwi aazimwi nzila nzyakatwaambile kumatalikilo. Kulumi kwaLeza kukula kabotu kukombwa kucita zintu zilandila:

1. **Likombwa kukweba baliyandikana.**
2. **Likombwa kusambilizya abo basandulwidwa.**

3. **Likombwa kusandululula basambilizidwe kuti bakwananizye cinyamu cabo mumubelesi. Naa bamwi baambidwe kusamalila bukkomanino, bakombwa kusandululwa kucita oobo, naa bamwi baambidwe kupangila bantu mazwi, bakombwa kusandululwa kucita oobo, abo basumpula aambongo alimwi aazintu, nabo bakombwa kucita oobo, umwi aumwi wakombwa kukwananizya cinyamu cakwe cakupwililila. Mininga itanu yaJesu Kristu ikombwa kubelesya mukulumi kwaLeza. E.g. Bapanduli bakombwa kusandululwa kuti bacite mulimo wabo alimwi abandi baambidwe kubelesya mumubelesi wamininga itanu bakombwa kubelesya aamininga yabo.**

MBWOTWAKOMBWA KUCINSHILA MUNTU WAKO WALEZA

Zintu zinji Leza nzaakonzya kucita mubukkala bwesu uzicita kwiinda mubbantu bamwi. Leza utuma muntu kuli muntu umwi naa kuli kabunga kabantu kuti azibumbulule kuli bantu abo kwiinda mumuntu ooyu ncaatumile kuli ibo, naa kuti abape kucita mubukkala mumubede ooyu ncaayanda kuti batambulile aakwe. Leza taakubonekazya kuli bantu mubili wakwe, alimwi nokucita mubukkala bwabo mbwayanda, pele utuma muntu alimwi akabonekazya kwiinda mumuntu ooyu. Muzeezu zimwi, ulapaka muntu ooyu mafuta.Kupakwa mafuta kubede kwaLeza kubonekazya kwiinda mumuntu.Nkaambo kayoo, naa Leza watuma muntu kuli itwe, tukombwa kucinshila muntu ooyu alimwi nokumuzindikila kuti muntu uulitumwa kuli itwe aLeza. Leza ngaayanda kukwezezya naa kucita cintu ciyakumanya mubukkala bwako, ulakutuma muntu ncaapaka mafuta, kuli iwe.

Kulibonena kuti lyoonse, muntu uutumilwa kuli iwe mupastolo wako naa musambilizyi wako uukusamalila mumuuya. Pele Leza ulakonzya alimwi kuleeta muntu kuli iwe nokuba kuti tali mupastolo wako. Ikonzya kuba muntu wini-wini uubelesyewa aLeza kuleeta cintu ciyandika kuli iwe, alimwi nokukusandula kufuma mubede bwomukkala mumuuya alimwi akukweba kubede bupati kupinda oobo womukkalile. Alimwi kukwezwa mumuuya lyoonse kulaleta kukwezwa kwambali yamubili mubukkala bwako.

Lino tweenda kubona maanda aamalemba atulanganya mbotwakombwa kubelesya aabo batumilwa kuli itwe aLeza.

1. Mukkombwa kumutembela Leza nkaambo kabo, kucinshila, kubayanda, alimwi nokuzindikila ncaakacita Leza kwiinda mukuleeta muntu ooyo mubukkala bwako.
2. Mukkombwa kuliilila kuli muntu ooyo kufuma mumoyo, alimwi nokutabilila mazwi Leza ncaabonekazya kuli ibo kujatikizya iwe (2Chronicles 20:20). Muuya Uusalala ulakombekanya mazwi aambwa kuli iwe nga aafuma Kuli Ye. (Apa tandiyobeli kujatikizya kuliilila kutali kwabuzye naa kuliilila nkaambo kakutya naa kuliilila kucilongozya, pele ndiyobela kujatikizya kuliilila nkaambo kakuyanda muntu uuli aakukwabilila kwako kabotu, AbaHebrayo 13:17). Pele taakukombwi kubakweba kuba mbuli Leza. Mutayobeli kujatikizya ibo naa kubaambila bubi nokuba kuti mwabona kubula kusweeka kumwi, lyoonse mumane munzila njaabakwebele mubukkala. Nabo balakonzya kuba aabula kusweeka mbuli iwe nkaambo nabo bantu. Leza taakondwi nga twayobela bubi kujatikizya bantu baakatuyandila (Masamu 105:15).
3. Mukkombwa kubasamalila aazintu zyakubelesya mubukkala bwesu bwamubili, alimwi aazintu zimwi zyakubelesya nzyomukonzya kupa (Galatians 6:6, 1Corinthians 9:7-12). Zibani kuti nga mwapa ooyu uutumilwa kuli iwe, mulapa Leza ooyo wamubasenda (Matthew 10:40-42). Mutabapi zintu nzyomukonzya kulasa, pele bapeni zintu ziyandika, mbuli mbobaleta zintu ziyandika kuli imwe. Zintu zyamuuya ziyayandika muno cakuti taakukonzya kupimwa aazintu zyakubelesya naa mbongo.
4. Mubone kuti bakkala kabotu alimwi aakukkomanina, alimwi batabuli cintu naacimo, kuti nabo bakonzye kubikkilila kukwananizya cilayo caLeza mubukkala bwako kusi aakuvundana naa zintu zimwi. Mubalange mbuli aabo batumilwa kuli iwe aLeza.

NDI ZIBOTU NZI ZYAKUCINSHILA MUNTU UUTUMILWA KULI IWE ALEZA?

1) Muzakali kuzyala alimwi nokupunduka mubukkala bwako bwamubili alimwi bwamuuya (2Chronicles 20:20). **2)** Muzakali kweenda ansi aamabbwelelo aLeza mumazintu oonse. Cakutalisya ngwamuntu ooyu mukwasi wakapa muprofeti waLeza cibalo cakugona lyoonse, lyoonse ncaakali kudinda munzila eyo, alimwi kwiinda mukucita oobo wakazumina mwana nokuba kuti wakali takonzya kubeleka (2Kings 4:8-18).

3) Mizilo izazwidulwa mubukkala bwako, alimwi zintu zinji zyakuswenelela zizacitika zikuletele mabwelelo aLeza munzila ikuzumya. Cakutalisya ngwamukamfwiri, ooyo Eliya ncaakatumilwa kuli, alimwi nkaambo kakupa ooyo Leza ncaakatumila kuli ye cakulya cakusumpula, wakazumununa nguzu zaLeza ezyakacita kuti buupa alimwi aamafuta zitamaninini kuzumanana kupona kusikila njala njaakapwile muIsrayeli (1Kings 17:7-17).

4) Naa mwapa muntu uutumilwa kuli imwe aLeza, mwapa Leza Mwini, alimwi nga mwapa Leza, ulakwezya kapati kupinda ncomukonzya kuyeeya (Philippians 4:18 and 19).

5) Mubukkale boonse, muzakkala ansi aamabbwelelo aLeza amutalilo uuzumanana kukwezeka.

6) Naa muntu waleta zintu zibotu mubukkala bwako bwamuuya, Leza ulayanda kuti naawe muleete zintu zibotu kuli ye naa kuli ye kwiinda munzila yoonse ncomukonzya. Mupeni zintu ziyandika kuli ye alimwi aamulimo wakwe.

Zibani kuti zintu ncaaleta mubukkala bwako taakukonzya kupimwa aambongo naa zintu zyamumubili zyanyika (nkaambo zintu zyamuuya zyakatala lyoonse alimwi ziyandika kapati kupinda zintu zyamubili), nkaambo kayoo, mutapimi kuti mwamupa nji naa kangaye mwamupa (1Corinthians 9:11). Iiyni kulanga bukambausya kwiinda mukupa cintu ciyandika nga mwatambula cintu ciyandika kuli ye. Eeyi nzila yakuumizya kweenda aamabbwelelo alimwi aakupunduka kutataliki mukati mubwami bwaLeza.

BUKUMI ALIMWI AAKUSWAANA KWA SITAANI: Sitaani tayandi kuti mupange (mupe) zintu zyamubili kuli ooyo uutumilwa kuli imwe, nkaambo waziba kuti kupanda kuli ooyo uutumilwa kuli imwe kuleeta mabwelelo aainda kuziba mubukkala bwamuamini, eeco ncocita kuti ayandisye kukweba bantu kuti batabilile bukubele bwamba kuti bapastolo bayanda mbongo alimwi aazimwi. Baibolo ndilyo litweelede kuti tusamalile babelesi besu alimwi aabo batuyandila aazintu zyamuuya. Takuli makani aakubelekela muntu pele makani aLeza alimwi aamulawo Wakwe.

NCIBOTU KUTI MWAMANA KUSAMBILIZIGWA MUMABUKU AKASAMBILIZYO. LINO NSIKU YAKUTI MUYE KUMUSANGANO WAKUSAMBILIZYA WAINTERNATIONAL TRAINING CENTRE. KASAMBILIZYO KOPA MISISI IKATA MULI KRISTU, PELE INTERNATIONAL TRAINING CENTRE IMUBAMBILA BU-SONGOLOLI.

MBWOTWAKOMBWA KUTALIKA ALIMWI NOKWAMBILILA CELL YAMUKWAABO

Ncinzi cell yamukwabo: Cell yamukwabo mbukambauzya bwamukwabo nkobalumwi bamwiini bayeeya kusyoma, kusambilizya, kubamba, kukambausya alimwi nokukomezya. Ciyandika cabo nkukweba baliyandikana, kusambilizya abo basandulwidwa alimwi nokubona kuti bamwini boonse babambwa mukulumi kwaLeza lwamumunzi. Tali kulumi kwaLeza lwakweka, pele ibelesya mukati kakulumi kwaLeza lwamumunzi. Nkaambo mwamana buku eeli, lino mwakasambilizigwa kabotu mumuuya. Eeco tulamukambausya kuti mutalike cell yamukwabo nkobalasambilizya Mwiiyo waLeza—muno muno misambilizyo yafumya mubuku eeli—alimwi nkobalasyoma. Eeci cizomuyandila kubikka mukubelesya ncoomwiye, mumubelesya mininga yanu alimwi aamininga yaabo bazosangana aamwe.

ZIBOTU ZYACELL YAMUKWABO ZILONDOKA AAYA:

(1) Mucell yamukwabo, bantu balasandululwa. Eeco, bamwini ba cell yamukwabo bakambausigwa kucema bamwi.
(2) Mucell yamukwabo, bantu basambilizigwa, eeco cell yamukwabo iyandila mukubumba basikuli. Alimwi babelesya mininga yabo mukucita.
(3) Mucell yamukwabo, bantu bakambausyana alimwi bakwabililana nga basangana aazintu zikatazya, alimwi bayandilana cakupususwa nkaambo mbacoko mukubala kupinda mukulumi kwaLeza.
(4) Mucell yamukwabo, bantu basyomela bamwi.
(5) Mucell yamukwabo, bantu basamalilana kuti kusi umwi angabwele kunyuma, alimwi aabo batandile balafwatwulwa alimwi balondwa.

MBWOTWAKOMBWA KUTALIKA CELL YAMUKWABO:

(1) Syomani alimwi mukumbile bulongoloki bwaMuuya Uusalala alimwi aakuyandwa Kwakwe. Pele syomani mumalimi, alimwi muprofete—kucema bantu bali mucibalo eco—alimwi mwambe kuti babikke cell yamukwabo mwizina lyaMwami Jesu. Alimwi mutembeli Leza Tata nkaambo kakupa cibalo cakubambilila cell yamukwabo. Lezyani kusyoma oobu cakuzumanana kusikila ncamuziba kuti mwakambuka mumuuya.
(2) Talani lubazu lwasyomyo alimwi muceme bantu bafuma mucibalo. Mukkonzya kweenda nyumba kunyumba, kukoncha naa kuli balwazi alimwi mwabasyeomela mbuli ncamukasambilizigwa mubuku eeli. Kumwi mukonzya kuprofeta kuli ibo, muno muno mubelesya mininga yakuzyiba. Mininga eeyi izocita kuti bantu bayandisye kuza. Baambeni kuti muzobamba musangano wakusyoma mucibalo; apa, peezya kutamba kujatikizya kulumi kwaLeza. Mukkonzya kubelesya nzila yoonse Muuya Uusalala njaamupa. Kumwi mukonzya kupa kulya mucibalo naa nkondo zimwi zyakuyandila bantu.
(3) Bikkilani nsiku yamusangano, alimwi kusangana kwanu taakukombwi kutola ciko—kumwi inga kuba awala limwi, naa awala limwi aakati, naa awala obilo. Alimwi taakukombwi kuba lyoonse mukati kasabata—kumwi limwi naa obilo mukati kasabata. Cell yamukwabo taakusanduli kulumi kwaLeza.
Eeco, peezya kucita ooyu musangano pansiku iili aakufwampana aSunday, muno muno Saturday, kuti bantu batayeeyi kuti tabayandi kucita kuza kulumi kwaLeza Sunday. Lumbwata kuti mubikke mukati kasabata, pele naa Saturday yiyo nsiku yalo bantu nzyobakonzya kuza kucell yamukwabo, eeci ncibotu—mpo bantu bakazumanane kuza kulumi kwaLeza Sunday.

MBWOTWAKOMBWA KWEENDESYA CELL YAMUKWABO

1. Mukkonzya kutalika aakasimpe kasyoobo kakusampula alimwi aakutambula kabotu bazyeni.
2. Pele muendele mumwanya wakutemba alimwi aakutemba. Ikonzya kuba ciyandika kugula zintu zyakuyimbila naa kubelesya zintu zyakuyimbila.
3. Kwambeni mumwanya wakusambilizya. Pele apa musongololi taakombwi kupandula mbuli mukulumi kwaLeza nkobalongola mulinguwe akaamba ali mwini. Wakombwa kusambilizya, pele kukombwa alimwi kuba aawanya wakubuzya mibuzyo, kuyobelana makani, alimwi aakupa maano. Munzila zinji, misambilizyo ikombwa kusika mumisambilizyo iili mubuku eeli naa kuli iyo mupastolo wako njaakasambilizya Sunday.
4. Kwambeni mumwanya wakusyoma alimwi aakubelesya mininga yaMuuya Uusalala—pele kusi musongololi buyo. Mucell yamukwabo, bantu basambilizigwa kubelesya mininga yabo. Lezyeni alimwi bamwi kuti babikke mininga yabo mukubelesya.
5. Kwambeni mumwanya wakupa aabo batakasandululwa mukana wakutambula Mwami Jesu.
6. Cemeni bamwini ba cell yamukwabo kuti baze kulumi kwaLeza Sunday, alimwi mubakambausye kulondola lupapilo lwakulumi kwaLeza kumasocial media alimwi nokuteelela rediyo yakulumi kwaLeza naa kulumi kwaLeza kuli aayo. Bamwini ba cell yamukwabo bakombwa kuyandilana mukweenda kulumi kwaLeza—cakutalisya, kwiinda mukupana nzila.
7. Citani zintu zimwi nzyomukonzya kubonekazya kuti zikomezye cell yamukwabo, pele mubone kuti tazikakani aakulongozya kwakulumi kwaLeza komuli.
8. Pani mwiindulo yabalipo, kusambilizya ncaakacitwa, alimwi aamilimo yaMuuya Uusalala ncomukonzya kuyanda kuandikwa. Kukombwa kuba abala nkobalapeelwa mwiindulo ooyu mukati kabusongololi bwakulumi kwaLeza.

Cell yamukwabo ikombwa kuba aabulongoloki bwakukula alimwi nokubazyalana. Alimwi nga yaba ikulu kapati, ikombwa kubazyalana kwiinda mukuyigawanyisya kuba ma cell yamukwabo abilo.

NGA MWAMANA BUKU EELI, LINO TWAMBIILANI BUKU BWA SONSHIPLIFE INTERNATIONAL TRAINING CENTRE ALIMWI AAMAUDIO AABWO ALIMWI AAZYAKUCITA KUBESYESYA AA www.voiceofgodfm.co.ls ALIMWI ASONSHIPLIFE ITC. Buku eeli lilamupa misisi yabalimwi. Pele **Sonship Life International Training Centre imupa kusambilizigwa kwaabusongololi.**